

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍

ECONOMICS OF DEVELOPMENT

រៀបចំដោយ៖ សាកលវិទ្យាល័យ ហេង សំរិន ត្បូងឃ្មុំ

សាកលវិទ្យាល័យ ហេង សំរិន ត្បូងឃ្មុំ
UNIVERSITY OF HENG SAMRIN THBONGKHMUM

សៀវភៅ សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍
ECONOMICS OF DEVELOPMENT

សម្រាប់និស្សិត

អ្នកនិពន្ធ

គ្រូឧទ្ទេស សេង វេយ៉ាណេត

គណៈកម្មការរៀនសូត្រ

លោក ជិន យ៉ក់

កញ្ញា អ៊ុន សុផល

លោក អ៊ុន បូរិន

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងដោយគ្រឹះស្ថាន
 សាកលវិទ្យាល័យ ហេង សំរិន ត្បូងឃ្មុំ
 បោះពុម្ព ២០២១

អាសយដ្ឋាន: ផ្លូវជាតិលេខ៧៣ ភូមិនិគមលើ ឃុំស្រឡប់ ស្រុកត្បូងឃ្មុំ ខេត្តត្បូងឃ្មុំ
 ទូរស័ព្ទ: (៨៥៥) ១២ ៧៣ ៤២ ៣៣ (៨៥៥) ១២ ៧៩ ៧៨ ៧៩

website: www.uhst.edu.kh

សង្ខេបមេរៀន

សៀវភៅសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍នេះ រៀបរៀងឡើងក្នុងគោលបំណងផ្តល់អោយនិស្សិត និង ប្រិយមិត្តអ្នកអានទាំងអស់ កាន់តែមានភាពងាយស្រួល ងាយយល់ អំពីសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងប្រទេស កំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ក៏ដូចជាប្រទេសជឿនលឿនជាដើម។ ជាពិសេសប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ទាមទារអោយ មានការកែទម្រង់វិស័យមួយចំនួនដូចជាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង បរិស្ថានរបស់ខ្លួន ដើម្បីឈានទៅ សំរេចបាននូវការអភិវឌ្ឍន៍មួយប្រកបដោយចីរភាព ក្នុងគោលបំណងលើកស្ទួយកំរិតជីវភាពរស់នៅ របស់ប្រជាជន។ មេរៀនសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍នេះ ចង់បង្ហាញពី ថាមានវិធីសាស្ត្រ ឬ យុទ្ធសាស្ត្រយ៉ាង ណាដែលអាចធ្វើទៅបាន ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និង ផ្តល់នូវទស្សនៈយល់ឃើញទៅលើ ដំណើរការនៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គម ក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នីមួយៗ ដែលកើតមានតាំងពី មុន រហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន និងទៅអនាគត។ ម៉្យាងវិញទៀត មេរៀននេះបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ដើម្បីនិស្សិតស្វែងយល់អំពីកត្តាចម្បងនៃសេដ្ឋកិច្ច និង ការចាប់បដិសន្ធិនៃភាពក្រីក្រនៅក្នុងសង្គម (មូលហេតុ និង ផលប៉ះពាល់) នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលជាកត្តាបង្កអោយមាន វិសមភាព បាត់បង់ឱកាស កំណើនបំណុលកំឡុងពេលពេលសង្គ្រាម អាណានិគមជាដើម ការសិក្សាអំពីកំរិត និងរង្វាស់នៃភាពក្រីក្រ តួនាទីរបស់រដ្ឋក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ជំនួយបរទេសដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ កសិកម្មនិងការអភិវឌ្ឍន៍ បញ្ហាប្រព័ន្ធនៃសេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិ ដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងអត្ថ ប្រយោជន៍ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា បញ្ហាកំណើនប្រជាជន ចំណីអាហារ ការអប់រំ និងធនធាន មនុស្ស។ លើសពីនេះទៅទៀត មេរៀននេះនឹងពន្យល់ពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃគោលនយោបាយសមតា ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ការធ្វើជំនួញរវាងប្រទេសនិងប្រទេស ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ការផ្តល់ជំនួយដោយមូល និធិរូបិយវត្ថុនិងធនាគារពិភពលោក និង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រប្រកបដោយនីរន្តរភាព។

បុព្វកថា

ដំណើរអភិវឌ្ឍន៍នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានៅក្នុងយុគសម័យទំនើបនេះ ជាមេរៀនដ៏ជោគជ័យ បំផុតមួយដែលចាប់បួសគល់ចេញពីការបញ្ចប់របបប្រល័យពូជសាសន៍ ការបញ្ចប់សង្គ្រាម ការផ្សះផ្សារជាតិ ការកសាងមូលដ្ឋានរឹងមាំនៃសន្តិភាពនិងស្ថេរភាព និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។ នៅក្រោយពេលដែលសន្តិភាពត្រូវបានកើតឡើងដោយបរិបូណ៌នៅឆ្នាំ១៩៩៨ កម្ពុជាទទួលបានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ គឺប្រមាណ៨% ក្នុងមួយឆ្នាំ។ លើសពីនេះទៀត អត្រានៃភាពក្រីក្រត្រូវបានកាត់បន្ថយពីប្រមាណ ៥៣% នៅឆ្នាំ២០០៤ មកនៅទាបជាង១០% នៅឆ្នាំ២០១៩។ ដំណើរនៃការអភិវឌ្ឍជាតិជាសកម្មភាពដែលបន្តទៅមុខជាប់ជានិច្ច ហើយគោលនយោបាយថ្មីៗដែលមានលក្ខណៈអន្តរវិស័យគ្របដណ្តប់ ក៏កំពុងលេចរូបរាងឡើង ដើម្បីតម្រង់ទិសកម្ពុជាឆ្ពោះទៅកាន់ប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៣០ និងឈានឡើងជាប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ នៅឆ្នាំ២០៥០។ ការប្រែប្រួលឆាប់រហ័សនៃនិម្មាបនកម្មពិភពលោកនិងតំបន់ រួមទាំងទំនាក់ទំនងភូមិសាស្ត្រនយោបាយ បានផ្តល់កាលានុវត្តភាពសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ដែលត្រូវបានរាជរដ្ឋាភិបាលចាត់ទុកជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបាន និងកំពុងបន្តពង្រឹង និងអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំឆ្ពោះទៅរកការស្រាវជ្រាវ និងនវានុវត្តន៍ ដើម្បីពង្រឹងសមត្ថភាពនិងជំនាញរបស់ធនធានមនុស្សនៅកម្ពុជា ឱ្យស្របទៅនឹងបរិបទថ្មីនៃការអភិវឌ្ឍ ជាពិសេសការពង្រឹងសហគ្រិនភាពក្នុងការរៀបចំម៉ូដែលធុរកិច្ចថ្មីៗ។ ដើម្បីចាប់យកកាលានុវត្តភាពពីបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី៤ និងសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថលដែលកំពុងផុសផុលឡើង ប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សឺដែលបង្កលក្ខណៈអំណោយផលដល់ការបង្កើតថ្មី នវានុវត្តន៍ ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវតែមានការកែលម្អ។

បណ្តាប្រទេសនៅទ្វីបអាស៊ីកំពុងនាំមុខក្នុងការវិនិយោគលើការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍ ដោយមានភាគហ៊ុនប្រមាណ៤៤ %នៃការវិនិយោគទាំងមូលរបស់ពិភពលោក។ ប្រទេសចិនកំពុងបន្តកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៃការវិនិយោគលើការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍ ក៏ដូចជាសមត្ថភាពមនុស្ស។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រទេសនៅទ្វីបអាមេរិកខាងត្បូង និងអាហ្វ្រិក កំពុងស្ថិតនៅឆ្ងាយពីការវិនិយោគនេះ ហើយជាលទ្ធផល ប្រទេសទាំងនោះក៏ពុំមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចគួរឱ្យកត់សម្គាល់ដែរ។ ទុនវិនិយោគសរុបលើការស្រាវ ជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍរបស់ប្រទេសនៅទ្វីបអាមេរិកខាងត្បូងនិងអាហ្វ្រិក មានប្រមាណ ៥% នៃការវិនិយោគ ទាំងមូលរបស់ពិភពលោក ក្នុងពេលដែលតំបន់ទាំង២នេះមានប្រជាជនប្រមាណ ២០% នៃប្រជាជន ពិភពលោក។ ប្រទេសចំនួន ៦ ដែលមានលំដាប់ខ្ពស់ជាងគេនៅក្នុងការវិនិយោគលើការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍ រួមមានសហរដ្ឋអាមេរិក ចិន ជប៉ុន អាល្លឺម៉ង់ ឥណ្ឌា និងកូរ៉េខាងត្បូង ដែលស្មើនឹងប្រមាណ ៧០% នៃទុនវិនិយោគសរុបរបស់ពិភពលោក។

តើចំណេះដឹង ផលិតផល និងសេវាកម្មថ្មីទាំងនេះកើតឡើងពីអ្វី? ហើយកើតឡើងដោយរបៀបណា? ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាកំពុងតែកសាងមូលដ្ឋានសម្រាប់ការត្រៀមខ្លួនទទួល និងប្រកួតប្រជែងក្នុងយុគសម័យបដិវត្តឧស្សាហកម្មទី៤ នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចដែលផ្អែកលើពុទ្ធិ ហើយដែលប្រការនេះចាំបាច់តម្រូវឱ្យពលរដ្ឋកម្ពុជា ត្រូវក្លាយខ្លួនជាពលរដ្ឋទី៣ដ៏ថ្មី ពលរដ្ឋសកល និងពលរដ្ឋដែលប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានសមត្ថភាពក្នុងការផលិត ចែកចាយ និងប្រើប្រាស់ពុទ្ធិដើម្បីទទួលបានមនុស្សធម៌ និងរួមចំណែកក្នុងកំណើន។ ធនាគារពិភពលោកបានធ្វើការកត់សម្គាល់តាំងពីឆ្នាំ២០០២ នូវបម្លាស់ប្តូរនៃមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ច ពីសេដ្ឋកិច្ចដែលពឹងផ្អែកលើកម្លាំងពលកម្ម និងធនធានអតិកម្ម (Labour and Resource Based Economy) ទៅកាន់សេដ្ឋកិច្ចដែលពឹងផ្អែកលើពុទ្ធិ (Knowledge Based-Economy) ដែលក្នុងន័យនេះ ពុទ្ធិគឺជាគន្លឹះនៃការអភិវឌ្ឍ។ អាស្រ័យហេតុនេះ នៅលើគន្លងដែលកម្ពុជាកំពុងធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់សេដ្ឋកិច្ចទី៣ដ៏ថ្មី សង្គមកម្ពុជាត្រូវតែមានសមត្ថភាពក្នុងការផលិត ជ្រើសរើស បន្សុំ បង្កើតមុខរបរ និងប្រើប្រាស់ពុទ្ធិ ដើម្បីរក្សានិរន្តរភាពនៃកំណើន និងកែលម្អជីវភាពរស់នៅ។ សមត្ថភាពទាំងនេះ អាចកើតឡើងនៅពេលពលរដ្ឋកម្ពុជាមានឱកាសក្នុងការទទួលបានបទពិសោធន៍ពីការស្រាវជ្រាវ ការបណ្តុះគំនិតច្នៃប្រឌិត និងការស្វែងរកនវានុវត្តន៍។

កំណែទម្រង់វិស័យអប់រំ គឺជាការគ្រួសត្រាយមាត់សម្រាប់ដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់សង្គមប្រកបដោយពុទ្ធិ និងប្រជាពលរដ្ឋប្រកបដោយភាពរស់រវើក។ តាមរយៈមូលដ្ឋានអប់រំ សង្គមប្រកបដោយពុទ្ធិនឹងប្រមូលផ្តុំ បង្កើត និងចែករំលែក ទៅកាន់សមាជិកក្នុងសង្គមនូវសម្បទាអប់រំ ពិសេសគឺពុទ្ធិសម្បទាក្នុងបុព្វហេតុនៃមនុស្សជាតិ និងឧត្តមប្រយោជន៍នៃប្រទេស។ សង្គមប្រកបដោយពុទ្ធិ គឺពុំគ្រាន់តែជាសង្គមដែលសម្បូរព័ត៌មានប៉ុណ្ណោះទេ តែជាសង្គមដែលប្រជាពលរដ្ឋអាចធ្វើបរិវត្តកម្មពីព័ត៌មានទៅជាមូលធនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ ការរីកចម្រើនទៅមុខជាលំដាប់នៃបច្ចេកវិទ្យានិងតំណភ្ជាប់ បានពង្រីកព្រំដែននៃការចូលទៅកាន់ និងការទទួលបានព័ត៌មានជាសកល ហើយដែលក្នុងន័យនេះការអប់រំនឹងបន្តវិវត្តទៅមុខនិងមានការផ្លាស់ប្តូរ។ សង្គមមួយដែលមានអំណាន និងរបាប់ជាបុរេលក្ខខណ្ឌនៃជីវភាពប្រចាំថ្ងៃនៃប្រជាពលរដ្ឋ ពេលនោះបំណិននៃអំណាន និពន្ធ និងការគណនាលេខនព្វន្តគឺជាចលករនៃការរៀនរបស់សិស្ស។ ធាតុដ៏ចម្បងមួយដែលស្ថិតនៅក្នុងការកសាងសង្គមដែលប្រកបដោយ ពុទ្ធិគឺសៀវភៅសិក្សា ហើយការរៀបរៀង និពន្ធ និងកែលម្អសៀវភៅសិក្សាជាប្រចាំ គឺជានវានុវត្តន៍នៃ វិស័យអប់រំដែលនាំទៅរកការសិក្សាពេញមួយជីវិត ការអភិវឌ្ឍសម្បទាអប់រំ និងការចែករំលែកចំណេះដឹង។ មូលដ្ឋានអប់រំ ជាពិសេសគឺគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាត្រូវមានតួនាទីដែលប្រកបដោយការឆ្លើយតប ចំពោះតម្រូវការខាងលើនេះ។ សាស្ត្រាចារ្យ អ្នកស្រាវជ្រាវ និងបុគ្គលិកអប់រំត្រូវបន្តសិក្សាជាប់ជានិច្ច តាមរយៈការរៀបរៀង និពន្ធ និងកែលម្អសៀវភៅសិក្សា ហើយដែលសៀវភៅសិក្សា

ទាំងនេះនឹងក្លាយជា ស្ថាននៃទំនាក់ទំនងរវាងនវានុវត្តន៍នៃបច្ចេកវិទ្យា និងការរៀននិងបង្រៀននៅក្នុង ថ្នាក់រៀន។

សង្គមដែលប្រកបពុទ្ធិ ក៏ជាសង្គមដែលបណ្តុះឱ្យមានរចនាសម្ព័ន្ធទន់នៃសេដ្ឋកិច្ចដែលពឹង ផ្អែក លើពុទ្ធិវិទ្យា។ ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងនៃបែបបែបនេះរួមមាន Silicon Valley នៃសហរដ្ឋអាមេរិក សួនឧស្សាហកម្មវិទ្យាសាស្ត្រមហាសាយានយន្តនិងយានយន្តនៅទីក្រុង Munich ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ តំបន់ ជីវបច្ចេកវិទ្យានៅក្រុង Hyderabad ប្រទេសឥណ្ឌា តំបន់ផលិតគ្រឿងអេឡិចត្រូនិកនិងសារ គមនាគមន៍ ឌីជីថលនៅទីក្រុង Seoul ប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូង ក៏ដូចជាសួនឧស្សាហកម្មថាមពល និង ឥន្ធនគីមីសាស្ត្រនៃប្រទេសប្រេស៊ីល ហើយក៏នៅមានទីក្រុងនៃប្រទេសជាច្រើនទៀតនៅលើពិភពលោក ។ លក្ខណៈសម្បត្តិនៃទីក្រុងទាំងនេះគឺការប្រើប្រាស់និន្នាការនៃការអភិវឌ្ឍដែលជំរុញ និងតម្រង់ទិស ដោយចំណេះ ដឹង ហើយដែលចំណេះដឹងទាំងនោះកើតចេញជាដំបូងពីការវិនិយោគទៅលើគ្រឹះស្ថាន ឧត្តមសិក្សា ស្ថាប័នស្រាវជ្រាវ មជ្ឈមណ្ឌលឧត្តមភាពនៃជំនាញជាន់ខ្ពស់ ការប្រកួតប្រជែងដោយ គុណាធិបតេយ្យ និង ជាពិសេសគឺការបណ្តុះវប្បធម៌អំណាននិងនិពន្ធសៀវភៅ។ ល្បឿននៃការរីក ចម្រើនផ្នែកពុទ្ធិ និងបច្ចេកវិទ្យាកំពុងមានសន្ទុះលឿនជាងអ្វីដែលសិស្ស និងនិស្សិតអាចទទួលបាន ពីគ្រូនៅគ្រឹះស្ថានសិក្សា ដែលធ្វើឱ្យគោលដៅនៃការអប់រំនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ មានការប្រឈមខ្លាំង ជាងពេលណាទាំងអស់។ ឧទាហរណ៍ ក្នុងមួយឆ្នាំ មានសៀវភៅជាង ២,២លានចំណងជើង ត្រូវបាន សរសេរនិងបោះពុម្ព ដែលក្នុងនោះប្រទេសចិនមាន ៤៤០ពាន់ ចំណែកឯសហរដ្ឋអាមេរិកមាន ៣០៥ពាន់ និងប្រទេសរុស្ស៊ីមាន ១២០ពាន់ ចំណងជើង។

ខណៈពេលដែលបច្ចេកវិទ្យាកំពុងរីកចម្រើនជារៀងរាល់ថ្ងៃ មធ្យោបាយសម្រាប់អំណានក៏មាន ច្រើន ជម្រើសសម្រាប់សិស្ស-និស្សិត និងសាធារណៈជន រួមមានការអានសៀវភៅ ការអានលើ ឧបករណ៍អេឡិចត្រូនិក ការអានដោយប្រើទូរសព្ទវៃឆ្លាត និងការអានលើកុំព្យូទ័រ ដែលសុទ្ធសឹងជា មធ្យោបាយសំខាន់ៗដែលនាំអ្នកអានទាំងឡាយឱ្យសម្រេចគោលបំណងអានរបស់ខ្លួន។ ម្យ៉ាងវិញ ទៀត អំណានដោយប្រើមធ្យោបាយបច្ចេកវិទ្យាទំនើប ចំណាយពេលតិច ងាយស្រួលអាន និងជួយ ដល់បរិស្ថានមួយកម្រិតទៀត។ នាពេលបច្ចុប្បន្ន សិស្ស-និស្សិត និងសាធារណៈជនកម្ពុជាដែល ស្រឡាញ់អំណានកំពុងតែប្រើប្រាស់មធ្យោបាយអំណានទាំងនេះ។ បើយើងក្រឡេកមើលទៅប្រទេស ជឿនលឿន ទោះបីជាបច្ចេកវិទ្យារីកចម្រើនខ្លាំងយ៉ាងណា អំណានតាមរយៈសៀវភៅនៅតែមាន សន្ទុះដដែល។ ម្យ៉ាងវិញទៀត បច្ចេកវិទ្យាអានបែបទំនើបតាមរយៈឧបករណ៍ទំនើប អាស្រ័យលើ លទ្ធភាពនៃធនធានអប់រំឌីជីថល និងមតិកាឌីជីថលគ្រប់គ្រាន់ដែលបានផលិត និងបង្ហោះចែកចាយ សម្រាប់អំណាន។

ក្នុងបរិបទកម្ពុជា ជាពិសេសក្នុងបរិការណ៍នៃការផ្ទុះរីករាលដាលនៃជំងឺកូវីដ-១៩ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានជំរុញឱ្យមានបរិវត្តកម្មឌីជីថលនៅក្នុងអេកូស៊ីស្តែមនៃការអប់រំ ជាពិសេស ការអប់រំ តាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក និងការអប់រំពីចម្ងាយដើម្បីលើកកម្ពស់អំណាន តាមរយៈការផលិត

មាតិកា ឌីជីថលដែលមានភាពចម្រុះ ការកសាងសមត្ថភាពផ្នែកតំណភ្ជាប់និងវេទិកាឌីជីថល ការពង្រីកវិសាលភាពនៃមជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យ និងការលើកកម្ពស់គុណភាពនៃការផលិតធនធានអប់រំឌីជីថល គួបផ្សំ ជាមួយការចែកសន្លឹកកិច្ចការឱ្យសិស្សយកទៅរៀននៅផ្ទះ និងការចុះទៅជួបជាមួយសិស្សជាបណ្តុំនៅតាមសហគមន៍។ ក្នុងន័យលើកកម្ពស់អំណាន និងភាពសម្បូរបែបនៃធនធានសៀវភៅសិក្សា ឱ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពនិងភាពសក្តិសិទ្ធិ និងផ្តល់ឱកាសអំណានកាន់តែច្រើនថែមទៀតដល់សិស្សានុសិស្ស និស្សិត និងសាធារណៈជន ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាលើកទឹកចិត្តនូវចំណុចមួយចំនួនដូចខាងក្រោម៖

1. សាស្ត្រាចារ្យ អ្នកស្រាវជ្រាវ និងបុគ្គលិកអប់រំ សូមបន្តនិងបង្កើនការបោះពុម្ពស្នាដៃបន្ថែមទៀត ដើម្បីធ្វើឱ្យធនធានសម្រាប់អំណានកាន់តែសម្បូរបែប ជាពិសេសធនធានអំណានជាខេមរភាសា
2. គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា សូមផ្តល់លទ្ធភាពគ្រប់បែបយ៉ាង ដើម្បីឱ្យបុគ្គលិកអប់រំគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ និង និស្សិតគ្រប់កម្រិតសិក្សាអាចចូលរួមអាន និងសិក្សាស្រាវជ្រាវតាមគ្រប់លទ្ធភាពជាមួយធនធានអំណាន ជាពិសេសការរៀបចំឱ្យមានពេលវេលាសម្រាប់សហសិក្សា និងអំណានក្នុងបណ្ណាល័យ
3. សាស្ត្រាចារ្យតាមមុខវិជ្ជា និងអ្នកស្រាវជ្រាវតាមជំនាញប្រវិស័យ ត្រូវរៀបចំដំណើរការរៀនបង្រៀន និងស្រាវជ្រាវដែលមានដាក់បញ្ចូលកិច្ចការស្វ័យសិក្សា សហសិក្សា ឬការស្រាវជ្រាវបណ្ណាល័យដែលតម្រូវឱ្យនិស្សិត ត្រូវអាននិងស្រាវជ្រាវជាមួយធនធានអំណាន
4. គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និងមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវ ត្រូវខិតខំឱ្យអស់លទ្ធភាពក្នុងការបង្កើតបណ្ណាល័យ មជ្ឈមណ្ឌលរក្សាឯកសារ ឬមជ្ឈមណ្ឌលអប់រំឌីជីថល ជាដើម ដើម្បីឱ្យបុគ្គលិកអប់រំគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់និងនិស្សិតគ្រប់កម្រិតសិក្សា អាចទទួលបាន និងស្វែងរកប្រភពសម្រាប់អំណាន កាន់តែសម្បូរបែប និងមានភាពបត់បែន ឆ្លើយតបតាមតម្រូវការអ្នកអាន
5. និស្សិតគ្រប់កម្រិតសិក្សា ត្រូវខិតខំនិងចំណាយពេលអាន និងចាត់ទុកវប្បធម៌ និងអកប្បកិរិយាអំណានជាផ្នែកមួយ នៃពេលវេលានិងភាពស៊ីវិល័យនៃជីវិតប្រចាំថ្ងៃ
6. បងប្អូនជនរួមជាតិ ដែលជាមាតាបិតា ឬអ្នកអាណាព្យាបាល សូមជួយជំរុញនិងបង្កលក្ខណៈកាន់តែ ច្រើនថែមទៀត ជាពិសេសការលែលកចំណាយនៅក្នុងគ្រួសារសម្រាប់ការទិញសម្ភារៈសិក្សា សៀវភៅអាន និងឧបករណ៍សម្រាប់អំណានដល់កូនៗ ដែលចាត់ទុកជាការវិនិយោគមួយដ៏សំខាន់ សម្រាប់ បង្កើនចំណេះដឹង និងអនាគតរបស់ពួកគេ។

ដោយមានការគាំទ្រពីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ នៅឆ្នាំ២០២០ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានបង្កើតមូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ ដែលហៅកាត់ថា “មូលនិធិ ស.ន.គ” និងហៅជាភាសាអង់គ្លេសថា The Research Creativity and Innovation Fund ដែលហៅកាត់ជាភាសាអង់គ្លេសថា “RCI Fund”។ គោលដៅចម្បងនៃមូលនិធិនេះ គឺរួមចំណែកលើកកម្ពស់

វប្បធម៌នៃការស្រាវជ្រាវ បំផុសគំនិតច្នៃប្រឌិត និងជំរុញការធ្វើនវានុវត្ត ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់វិស័យ អប់រំ យុវជន និងកីឡា ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងទីផ្សារពលកម្ម និងសាកលការប្រកួតប្រជែង។ មូលនិធិ ស.គ.ន បានសម្រេចកំណត់ប្រធានបទ ជាអាទិភាពសម្រាប់ការគាំទ្រដោយមូលនិធិចំនួន៣ រួមមាន ឌីជីថលនីយកម្មសម្រាប់បដិវត្តឧស្សាហកម្ម ៤.០ (Digitalization for IR 4.0) ការស្រាវជ្រាវអនុវត្ត លើវិស័យកសិកម្ម (Applied Agricultural Research) និង ការស្រាវជ្រាវគរុកោសល្យសតវត្សទី ២១ (21st Century Pedagogy Research)។

ដោយមានការធ្វើអាទិភាពរូបនីយកម្ម ទៅលើទិសដៅនៃការប្រើប្រាស់ថវិកាមូលនិធិសម្រាប់ ឆ្នាំ២០២០ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានផ្តល់ការគាំទ្រ ដល់ការរៀបរៀង និងនិពន្ធ និងកែលម្អសៀវភៅសិក្សា (Text book) ដែលនឹងត្រូវប្រើប្រាស់នៅកម្រិត ឧត្តមសិក្សា។ គោលបំណងនៃការរៀបរៀង និងនិពន្ធ និងកែលម្អ សៀវភៅសិក្សានៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា គឺដើម្បីបង្កើនបរិមាណ លើកកម្ពស់គុណភាព និងពង្រឹងសមធម៌នៃធនធានសិក្សាជាខេមរភាសា ជូនដល់និស្សិតដែលកំពុងបន្តការសិក្សា និងត្រៀមខ្លួនធ្វើការស្រាវជ្រាវនៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា។ លើសពីនេះទៀតការរៀបរៀង និងនិពន្ធ និងកែលម្អសៀវភៅសិក្សានៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា មាន គោលដៅដូចខាងក្រោម ៖

- ឆ្លើយតបជាបន្ទាន់ចំពោះការខ្វះខាតធនធានសិក្សា ដែលជាតម្រូវការសិក្សារបស់និស្សិត នៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា
- លើកកម្ពស់ទំនើបការរូបនីយកម្ម និងឧត្តមានុវត្តន៍នៃការរៀននិងបង្រៀន និងការស្រាវជ្រាវ នៅលើមុខវិជ្ជា កម្មវិធីសិក្សា ឬមុខជំនាញជាក់លាក់
- បង្កើនភាពស៊ីជម្រៅក្នុងការកសាងវិជ្ជាជីវៈនិងបទពិសោធន៍ សម្រាប់ឋានៈសាស្ត្រាចារ្យ និងអ្នកស្រាវជ្រាវ
- រួមចំណែកដល់ការកសាងភាពជាសហគមន៍វិជ្ជាជីវៈ ការចែករំលែកបទពិសោធន៍ និង វប្បធម៌នៃការរៀបរៀង និងនិពន្ធ និងកែលម្អសៀវភៅសិក្សានៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា។

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានវាយតម្លៃខ្ពស់ចំពោះការបោះជំហានប្រកបដោយមនសិការ វិជ្ជាជីវៈនៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និងបុគ្គលិកអប់រំទាំងអស់ ក្នុងការរៀបចំ រៀបរៀង និងនិពន្ធ និងកែលម្អ សៀវភៅសិក្សា ដើម្បីបង្កើនបរិមាណ លើកកម្ពស់គុណភាព និងពង្រឹងសមធម៌នៃធនធានសិក្សាជា ខេមរភាសា ជូននិស្សិតដែលកំពុងបន្តការសិក្សា និងត្រៀមខ្លួនធ្វើការស្រាវជ្រាវនៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា។ សៀវភៅសិក្សាជាផ្នែកមួយនៃការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និងជាធនធាន សិក្សាដែលជាមូលដ្ឋានមួយដ៏សំខាន់ ក្នុងការគាំទ្រដល់ការបង្រៀន និងរៀន ហើយត្រូវមានបរិមាណ

គ្រប់គ្រាន់ ឆ្លើយតបទៅនឹងកម្មវិធីអប់រំ និងតម្រូវការសិក្សាស្រាវជ្រាវ។ ជាគោលការណ៍ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាទាំងអស់ ត្រូវមានសៀវភៅសិក្សាដែលប្រើជាគោលសម្រាប់មុខវិជ្ជានីមួយៗ។ ចំនួនសៀវភៅសិក្សាដែលគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងការសិក្សារបស់និស្សិត ត្រូវមានយ៉ាងតិចមួយចំណងជើងក្នុងមួយមុខវិជ្ជា ហើយត្រូវតម្កល់យ៉ាងតិច២ច្បាប់ នៅក្នុងបណ្ណាល័យ ឬអាចរកបានតាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក។ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា លើកទឹកចិត្តបន្ថែមទៀតជូនដល់គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សារដ្ឋ និងឯកជនដែលបានស្នើសុំថវិកាមូលនិធិរួច សូមចូលរួមបន្ថែមទៀតដើម្បីបង្កើនចំនួនចំណងជើងសៀវភៅ។ ចំណែកគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សារដ្ឋនិងឯកជនដែលពុំទាន់បានដាក់ពាក្យស្នើសុំ សូមចូលរួមដើម្បីជាគុណប្រយោជន៍ដល់តម្រូវការដ៏ទទួល និងថ្លៃថ្នារនៃនិស្សិតកម្ពុជាក្នុងការសិក្សា និងស្រាវជ្រាវនៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា។

សេចក្តីបញ្ជាក់

នៃមូលនិធិការស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍

សៀវភៅសិក្សានេះជាលទ្ធផលនៃការស្នើសុំអនុវត្តវិកាមូលនិធិការស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ ក្នុងគម្រោងរៀបរៀង និងន្ទ និងកែលម្អសៀវភៅសិក្សា ដែលនឹងត្រូវប្រើប្រាស់នៅ កម្រិតឧត្តមសិក្សា។ សៀវភៅសិក្សានេះ ត្រូវបានរៀបរៀង និងន្ទ ឬកែលម្អដោយមានការធានាអះ អាងថាជាស្នាដៃរបស់អ្នកនិពន្ធជ្នាល់ និងបានឆ្លងកាត់ត្រួតពិនិត្យ ផ្តល់យោបល់ និងវាយតម្លៃដោយ ក្រុមប្រឹក្សាអប់រំ ក្រុមប្រឹក្សាស្រាវជ្រាវ ឬក្រុមប្រឹក្សាដែលមានតម្លៃស្នើនៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និង តាមរយៈកិច្ចសន្យាដែលបានធ្វើឡើង និងដែលបានតម្កល់ទុកនៅមូលនិធិការស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃ ប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍។ រាល់ខ្លឹមសារ ការបកស្រាយ និងរូបភាព គឺជាជំហរនិងទស្សនៈផ្ទាល់របស់ អ្នកនិពន្ធ ហើយពុំឆ្លុះបញ្ចាំង ឬជាតំណាងដល់មូលនិធិការស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ នៃក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ឡើយ។

លេខកថា

យើងខ្ញុំ បានគិតខិតខំរៀបរៀងសៀវភៅនេះ ក្រោមប្រធានបទ “សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍” និង ការអនុវត្តនេះឡើង ដោយយោងលើមូលហេតុនៃកង្វះឯកសារជាខេមរភាសា សម្រាប់ការសិក្សា របស់និស្សិតនៅ **សាកលវិទ្យាល័យ ហេង សំរិន ភ្នំពេញ**។ ជាមួយគ្នានេះដែរ យើងខ្ញុំបានខិត ខំយកអស់កម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត និងកម្លាំងប្រាជ្ញា បង្កើតជាស្នាដៃនេះ ដើម្បីចូលរួមបកស្រាយបំភ្លឺ ឱ្យកាន់តែមានភាពងាយស្រួល ងាយយល់ ឆាប់ចេះ ស៊ីជម្រៅ បានរហ័ស បន្ទាប់ពីបានអាន និង ពិចារណាគិតគូរវែងឆ្ងាយ ។

ស្នាដៃនេះ ត្រូវបានយើងខ្ញុំខិតខំរៀបចំសម្រេចសម្រាំង ស្របតាមគោលការណ៍ណែនាំរបស់ សាស្ត្រាចារ្យនៃ **សាកលវិទ្យាល័យ ហេង សំរិន ភ្នំពេញ** ។ ក្នុងការស្រាវជ្រាវចងក្រងស្នាដៃ នេះ យើងបានជួបនូវការលំបាកជាច្រើនដោយខ្វះខាតទាំងឯកសារ បទពិសោធន៍ និងពេលវេលា ប៉ុន្តែ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏យើងខ្ញុំមិនរាថយក្នុងការស្រាវជ្រាវនិងនិពន្ធសៀវភៅនេះឡើយ ដោយ បានខិតខំបង្កើតស្នាដៃនៃវិទ្យាសាស្ត្រពិតមួយនេះ បានសម្រេចជោគជ័យនិងលេចជារូបរាងឡើង។ យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថា វានឹងមានតម្លៃសម្រាប់មិត្តអ្នកអាន អ្នកសិក្សា ទាំងអស់ដែលត្រូវការវា។

យើងខ្ញុំ សូមខន្តីអភ័យទោសទុកជាមុន រាល់កំហុសឆ្គងទាំងប៉ុន្មានដែលកើតមានឡើងនៅក្នុង ស្នាដៃនេះដោយអចេតនានូវ អក្ខរាវិរុទ្ធ ពាក្យបច្ចេកទេស ទាំងខ្លឹមសារនិងទ្រឹស្តី និង វិធីសាស្ត្រផ្សេងៗ នៅមានការខ្វះខាតច្រើន។ យើងខ្ញុំ សង្ឃឹមថាមិត្តអ្នកអាន ក៏ដូចជាអ្នកឯកទេសជំនាញ មេត្តាជួយផ្តល់ ជាគំនិត ឬមតិផ្សេងៗ ចូលរួមក្នុងការកែតម្រូវ ដើម្បីឱ្យសៀវភៅនេះកាន់តែប្រសើរឡើងថែមទៀត ក្នុង ការបំរើផលប្រយោជន៍ដល់វិស័យអប់រំជាអាទិ៍។

ជាចុងក្រោយនេះ ក្នុងនាមយើងខ្ញុំជាគ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តមនៃសាកលវិទ្យាល័យ ហេង សំរិន ភ្នំពេញ សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់ មិត្តអ្នកអាន អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវទាំងអស់ ដែល បានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃក្នុងអានស្នាដៃនេះតាំងពីដើមរហូតដល់ចប់ និង សូមគោរពជូនពរ មិត្តអ្នកអាន អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវទាំងអស់ឱ្យជួបតែសេចក្តីសុខ គ្រប់ពេលវេលា។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ខែ ឆ្នាំ២០២២

គ្រូឧទ្ទេស

សេង វេយ៉ាណេត

ការឧទ្ទិសស្នាដៃ

(Dedication)

ក្នុងនាមយើង ជាមន្ត្រីសាស្ត្រាចារ្យ នៃសាកលវិទ្យាល័យ ហេង សំរិន ភ្នំពេញ តែងតែផ្តល់នូវ ចំណេះដឹងនិងចំណេះធ្វើ ការអនុវត្ត ការស្រាវជ្រាវ និងនវានុវត្តន៍ ដល់និស្សិតគ្រប់ជំនាន់។ សៀវភៅ មួយនេះដែលមានចំណងជើង “សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍” បានលេចចេញជារូបរាងឡើង ដោយសារតែមាន ការខិតខំប្រឹងប្រែងព្យាយាម ដែលកើតពីបទពិសោធន៍ការបង្រៀន ការស្តាប់ ការអាន ការអង្កេត ការស្រាវជ្រាវ ការជួបសម្ភាសន៍ និងការផ្តល់មតិយោបល់ជាច្រើនពីសំណាក់បញ្ញវន្តមួយចំនួន ដែល បានបន្សល់ទុកនូវឯកសារល្អៗ ដើម្បីយកមកប្រមូលនិងចងក្រងដែលប្រកបដោយគតិបណ្ឌិត ទើប បានអាចលេចចេញជាសៀវភៅនេះឡើង។

យើងខ្ញុំសូមឧទ្ទិសស្នាដៃនេះថ្វាយប្រគេន ជូនដល់ព្រះវិញ្ញាណក្ខន្ធនៃអតីតព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ អតីតព្រះសង្ឃខ្មែរ វិញ្ញាណក្ខន្ធនៃវិះបុរសខ្មែរគ្រប់ជំនាន់ ដែលមានឧត្តមគតិស្រឡាញ់យុត្តិធម៌ ស្នេហាជាតិ សាសនា ដ៏ពិតៗ និង សូមឧទ្ទិសស្នាដៃនេះថ្វាយប្រគេនចំពោះដួងព្រលឹងនៃបុព្វការីជន ទាំងអស់របស់ខ្មែរយើងគ្រប់ជំនាន់ ដែលបានកសាងស្នាដៃ និង បូជានូវកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត និង កម្លាំងប្រាជ្ញាដ៏មហិមាមិនអាចកាត់ថ្លៃបាន សម្រាប់បុព្វហេតុជាតិមាតុភូមិខ្មែរនិងសាសនា ប្រកបដោយ បញ្ញាញាណ រហូតដល់យើងខ្ញុំទទួលបាននូវផ្លែផ្កាគួរជាទីមោទនភាពនាពេលនេះ។

ដួងព្រលឹងរបស់បុព្វការីទាំងអស់រួមមាន៖ សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជោតញ្ញាណោ **ជួន ណាត** ព្រះអង្គជាបញ្ញវន្តសង្ឃមួយព្រះអង្គ ដែលបានបូជាកំលាំងកាយចិត្ត ក្នុងបុព្វហេតុចំពោះជាតិនិង សាសនា ដើម្បីលើកតម្កើនវិស័យព្រះពុទ្ធសាសនានិងកសាងអភិវឌ្ឍន៍អភិរក្សអក្សសាស្ត្រ ក្បួនច្បាប់ វប្បធម៌ជាតិទាំងអស់ ពេញមួយជីវិតរបស់ព្រះអង្គនេះ ហើយជាគំរូវិះភាពដ៏ល្អសម្រាប់បច្ចាជនជំនាន់ ក្រោយដើម្បីយកគំរូតាមព្រះអង្គ។ សូមឧទ្ទិសស្នាដៃនេះ ថ្វាយប្រគេនជូនចំពោះបញ្ញាទាំងអស់ទាំង បុព្វជិតទាំងគ្រហស្ថដែលបានបូជាជីវិតដើម្បីជាតិនិងសាសនា។

ព្រះគ្រូឧបជ្ឈាយ៍ដែលបានផ្តល់នូវចំណេះដឹង និង សាស្ត្រាចារ្យទាំងអស់ ដែលបានអភិវឌ្ឍ បន្ថែមនៃគ្រឹះស្ថានសិក្សាថ្មីៗជាច្រើន ទុកសម្រាប់បណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្ស ដល់កូនចៅជំនាន់ ក្រោយ ក្នុងគោលបំណងអភិវឌ្ឍពុទ្ធិសកលវិទ្យាល័យឲ្យស្ថិតនូវជាអមតៈចំពោះសង្គមជាតិ ក៏ដូចជា លុបបំបាត់នូវគ្រោះអវិជ្ជាផងដែរ សម្រាប់ប្រជាជាតិខ្មែរជំនាន់ក្រោយមានភាពភ្លឺស្វាងក្នុងការកសាង សង្គមជាតិនាថ្ងៃអនាគត សូមឲ្យដួងវិញ្ញាណក្ខន្ធនៃបុព្វការីជនទាំងអស់ មេត្តាយាងនិមន្តនិងអញ្ជើញ មកទទួលនូវអត្ថនុញ្ញផលដែលកើតពីស្នាដៃនេះ ដើម្បីជាប្រទីបបំភ្លឺផ្លូវ សូមឲ្យដួងព្រលឹងទាំងអស់បាន ទៅកើតក្នុងសុគតិភពនឹងទេវបុរីគ្រប់ៗរូបគប្បីអនោឡើយ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

(Acknowledgment)

យើងខ្ញុំ សូមលើកហត្ថាគោរពសម្តែងនូវកតញ្ញតាធម៌ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ និងសូមលំឱនកាយថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតចំពោះ លោកយាយ លោកតា លោកឪពុក អ្នកម្តាយ របស់យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា ដែលបានផ្តល់កំណើត និងចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សា ទំនុកបម្រុងព្រមទាំងបានផ្តល់នូវ ដំបូន្មានល្អៗប្រកបទៅដោយព្រហ្មវិហារធម៌ រហូតដល់កូនចៅបានរៀនសូត្រមានចំណេះដឹងដូចសព្វថ្ងៃ។

យើងសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះ:

ញាតិសន្តាន និង ព្រមទាំងញាតិមិត្ត ទាំងអស់ដែលបានជួយទំនុកបម្រុង ទាំងស្មារតី សម្ភារៈ កម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត គាំទ្រដល់ការរស់នៅរបស់ខ្ញុំបាទ ដើម្បីសម្រេចការនិពន្ធសៀវភៅនិងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ តាំងពីដើមរហូតដល់ចប់សព្វគ្រប់នៅថ្ងៃនេះ។

សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះ **ឯកឧត្តម ពិន វណ្ណារ៉ុន** សាកលវិទ្យាធិការ ដែលបានណែនាំ ជំរុញ លើកទឹកចិត្ត និង ផ្តល់ឱកាសដ៏វិសេសវិសាលបំផុត និង មន្ត្រី បុគ្គលិកទាំងអស់ នៃសាកលវិទ្យាល័យ ហេង សំរិន ភ្នំពេញ ដែលបានការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលក្នុងការចងក្រងសៀវភៅនេះឡើង។

ជាពិសេសជាងនេះទៅទៀត សូមថ្លែងអំណរគុណជាអនេកប្បការ ដល់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា និង មូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ ដែលបានបង្កើតឡើងនូវមូលនិធិគាំទ្រលើការរៀបរៀង និពន្ធ កែលម្អសៀវភៅសិក្សា ឬ ការស្រាវជ្រាវ និងសម្របសម្រួលដល់ អ្នកនិពន្ធនិងអ្នកស្រាវជ្រាវ តាំងពីដើមរហូតដល់ចប់។

ចំពោះគុណបការៈដ៏ថ្លៃថ្លានេះ កូនចៅ សូមថ្លែងអំណរគុណ កតញ្ញតាធម៌យ៉ាងជ្រាលជ្រៅគោរពចំពោះលោកអ្នកមានគុណទាំងពីរ លោកយាយ លោកតា ញាតិសន្តាន ញាតិមិត្ត លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ សាស្ត្រាចារ្យ បុគ្គលិកមន្ត្រីរាជការទាំងអស់ សូមឱ្យជួបតែពុទ្ធពរទាំងបួនប្រការគឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ និង ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ។

មាតិកា

សង្ខេបមេរៀន..... I

បុព្វកថា II

សេចក្តីបញ្ជាក់ VIII

អារម្ភកថា IX

ការខន្តិសស្ថាវ័យ..... X

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ..... XI

មាតិកា XII

ជំពូកទី ១៖ សេចក្តីផ្តើមនៃសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ ១

១.១ តើមនុស្សពាក់កណ្តាលផែនដីរស់នៅយ៉ាងដូចម្តេច ៣

១.២ ការសិក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍន៍ ៨

 ១.២.១ ចរិតលក្ខណៈនៃសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍..... ៩

 ១.២.២ ហេតុអ្វីត្រូវសិក្សាអំពីការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ១១

 ១.២.៣ តួនាទីសំខាន់នៃគុណតម្លៃនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ ១៥

 ១.២.៤ សេដ្ឋកិច្ចជាប្រព័ន្ធសង្គម៖ តម្រូវការហួសពីសេដ្ឋកិច្ចធម្មតា ១៦

១.៣ តើការអភិវឌ្ឍន៍មានន័យដូចម្តេច ? ១៧

 ១.៣.១ រង្វាស់សេដ្ឋកិច្ចបែបប្រពៃណី ១៧

 ១.៣.២ ទស្សនៈសេដ្ឋកិច្ចនៃការអភិវឌ្ឍន៍..... ១៨

 ១.៣.៣ អភិក្រម “សមត្ថភាព” របស់លោក សេន ១៩

 ១.៣.៤ ការអភិវឌ្ឍន៍និងសុភមង្គល ២៤

 ១.៣.៥ គុណតម្លៃស្នូលបីនៃការអភិវឌ្ឍន៍ ២៦

 ១.៣.៥.១ ការទ្រទ្រង់ជីវិត៖ សមត្ថភាពក្នុងការបំពេញតាមតម្រូវការជាមូលដ្ឋាន ២៧

 ១.៣.៥.២ ការជឿជាក់លើខ្លួនឯង៖ ធ្វើជាមនុស្សម្នាក់..... ២៧

១.៣.៥.៣ សេរីភាពពីទាសភាព៖ អាចជ្រើសរើសបាន..... ២៨

១.៣.៦ ចំនុចកណ្តាលនៃតួនាទីស្ត្រី ២៨

១.៣.៧ គោលបំណងទាំងបីនៃការអភិវឌ្ឍន៍ ២៩

១.៤ អនាគតនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍..... ២៩

១៥. ការសន្និដ្ឋាន ៣៥

សំនួររំលឹកមេរៀន..... ៣៨

ជំពូកទី ២៖ បញ្ហានៃភាពក្រីក្រនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នានា ៣៩

២.១ ទ្រឹស្តី និងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមនៃភាពក្រីក្រ ៣៩

២.២ សេដ្ឋកិច្ចនិងទស្សនាទាននៃភាពក្រីក្រ ៤១

 ២.២.១ ភាពក្រីក្រ និង វិសមភាព ៤៣

 ២.២.២ ភាពក្រីក្រ និង ឱកាស ៤៥

 ២.២.៣ ភាពក្រីក្រ និង ការអភិវឌ្ឍន៍ ៤៦

សំនួររំលឹកមេរៀន..... ៤៧

ជំពូកទី ៣៖ ភាពក្រីក្រ និង បំណុលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ៤៩

៣.១ ភាពក្រីក្រដាច់ខាត និង ភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត ៤៩

 ៣.១.១ ភាពក្រីក្រដាច់ខាត ៥០

 ៣.១.១.១ ចំណូលភាពក្រីក្រ ៥៦

 ៣.១.១.២ The Foster-Greer-Thorbecke (FGT) index..... ៥៩

 ៣.១.១.៣ ការរាប់ចំនួនក្បាលសមមូលបុគ្គល..... ៦៣

 ៣.១.២ ភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត ៦៣

៣.២ បំណុលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ៦៥

 ៣.២.១ បំណុលអន្តរជាតិប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ៦៥

 ៣.២.២ ភាពក្រីក្រកើតមកពីបំណុល ៦៧

ជំពូកទី ៤៖ តួនាទីរបស់រដ្ឋក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ៧៣

៤.១ រដ្ឋ និង ទំនាក់ទំនងទីផ្សារនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ៧៥

៤.២ បរាជ័យទីផ្សារ ៧៦

៤.៣ គោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច និង ផ្នែករដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងប្រទេសកំពុង អភិវឌ្ឍន៍ . ៧៨

 ៤.៣.១ និយមន័យ និងលក្ខណៈពិសេសនៃគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចនៅ
 ជនបទ ៧៨

 ៤.៣.១.១ និយមន័យ ៧៨

 ៤.៣.១.២ លក្ខណៈពិសេសនៃគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចនៅទីជនបទ ៧៨

 ៤.៣.២ គោលនយោបាយផ្សេងៗ នៃសង្គមកិច្ចនៅទីជនបទ ៨០

 ៤.៣.២.១ គោលនយោបាយប្រជាសាស្ត្រ ស្ថិតប្រជាជន និងពលកម្ម ៨០

 ៤.៣.២.២ គោលនយោបាយកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ៨០

៤.៤. ឯកជនការរូបនីយកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ៨២

 ៤.៤.១ និន្នាការឯកជនការរូបនីយកម្មចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០៨..... ៨៤

 ៤.៤.២ ឯកជនការរូបនីយកម្មនៅអាស៊ីខាងត្បូង ៨៦

៤.៥ ផលប៉ះពាល់នៃការធ្វើឯកជនភាពៈ ប្រសិទ្ធភាពនិងការអនុវត្តក្រុមហ៊ុន ៨៨

 ៤.៥.១ វិស័យធនាគារ ៨៩

 ៤.៥.២ វិស័យទូរគមនាគមន៍..... ៩១

 ៤.៥.៣ វិស័យទឹកភ្លើង..... ៩២

ជំពូកទី ៥៖ ជំនួយបរទេសដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ ៩៥

៥.១ ការបែងចែកជំនួយបរទេស ៩៥

៥.២ និយមន័យនៃជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ ៩៦

 ៥.២.១ គំរូខ្លះនៃជំនួយការអភិវឌ្ឍន៍ ៩៧

 ៥.២.២ ប្រវត្តិនៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ៩៨

៥.៣ លក្ខខណ្ឌនៃជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ ៩៩

 ៥.៣.១ និន្នាការផ្នែកនៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍បរទេស ៩៩

 ៥.៣.២ ម្ចាស់ជំនួយដ៏ធ្វើមបំផុតនៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ១០១

 ៥.៣.៣ គំរូស្ថាប័នជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ១០២

៥.៤ ទំហំជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងពិភពលោក ១០៣

 ៥.៤.១ អ្នកទទួលជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ១០៧

 ៥.៤.២ ការវាយតម្លៃពីប្រសិទ្ធភាពនៃជំនួយបរទេស ១០៨

៥.៥ តួនាទីរបស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលក្នុងជំនួយ ១០៨

៥.៦ ផលប៉ះពាល់នៃជំនួយ..... ១១០

៥.៧ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ១១២

ជំពូកទី ៦៖ រង្វាស់ការអភិវឌ្ឍន៍ និង ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច ១១៣

៦.១ ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច ១១៣

៦.២ រង្វាស់ចំណូលជាតិសរុបនិងផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ១១៥

៦.៣. ទ្រឹស្តីគ្លាស៊ីកនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច៖ វិធីសាស្ត្របួនយ៉ាង ១១៧

 ៦.៣.១ The Harrod-Domar Growth Model..... ១១៨

 ៦.៣.២ ឧបសគ្គនិងកំហិត ១២១

៦.៤ សន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស (HDI) ១២៣

 ៦.៤.១ ការគណនាសន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស ១២៥

 ៦.៤.២ សន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រមនុស្ស (HPI) ១២៨

 ៦.៤.២.១ គណនាសន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ (HPI-1) ១២៨

 ៦.៤.២.២ គណនាសន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រប្រទេស OECD មួយចំនួន (HPI-2) ១៣០

 ៦.៤.២.៣ មូលហេតុដែល $\alpha = 3$ នៅក្នុងការគណនា HPI-1 និង HPI-2 ១៣១

៦.៥ ការប្រៀបធៀបចំណូលអន្តរជាតិ៖ ភាពស្មើគ្នានៃអនុភាពទិញ ១៣១

ជំពូកទី ៧៖ បញ្ហាចំនួនប្រជាជនក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ១៣៤

៧.១ ចំនួនប្រជាជន ១៣៥

 ៧.១.១ បញ្ហាចំនួនប្រជាជន ១៣៦

 ៧.១.២ ការរីកចម្រើននៃប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក ១៣៧

៧.២ ចំនួនប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក ១៣៩

៧.៣. ដំណោះស្រាយបញ្ហាប្រជាជន ១៤២

៧.៤ ធនធានមនុស្សកាន់តែចាស់ ១៤៣

៧.៥ ប្រជាជនក្នុងឆ្នាំ ២០៥០ និង ២១០០ ១៤៤

សំនួររំលឹកមេរៀន..... ១៤៧

ជំពូកទី ៨៖ បញ្ហាចំណីអាហារក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ១៤៨

៨.១ ចរិតលក្ខណៈនៃបញ្ហា ១៤៨

៨.២ ភាពក្រីក្រ វិសមភាព និងអសន្តិសុខស្បៀង..... ១៥០

៨.២.១ វិមាត្រ និង លក្ខណៈនៃភាពក្រីក្រនិងអសន្តិសុខស្បៀង ១៥២

៨.២.២ មូលហេតុនៃភាពក្រីក្រ វិសមភាព និង អសន្តិសុខស្បៀង ១៥៤

៨.២.៣ វិធានការគោលនយោបាយនិងការផ្លាស់ប្តូរស្ថាប័នដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និង
អសន្តិសុខស្បៀង ១៥៨

៨.៣ ដំណោះស្រាយបញ្ហាចំណីអាហារ ១៦១

សំនួររំលឹកមេរៀន..... ១៦៦

ជំពូកទី ៩៖ កសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍន៍ ១៦៧

៩.១ សេចក្តីផ្តើម ១៦៧

៩.២ ការវិនិយោគហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធមិនគ្រប់គ្រាន់ ១៧០

៩.៣ រដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម ១៧៣

៩.៤ សារៈសំខាន់នៃតួនាទីស្ត្រី ១៧៥

សំនួររំលឹកមេរៀន..... ១៧៧

ជំពូកទី ១០៖ អត្ថប្រយោជន៍វិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា ១៧៩

១០.១ សេចក្តីផ្តើម ១៧៩

១០.២ បច្ចេកវិទ្យាជាអ្វី? ១៧៩

១០.៣ យុទ្ធសាស្ត្របច្ចេកទេសនៃការអភិវឌ្ឍន៍ ១៨១

 ១០.៣.១ សមត្ថភាពស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍មូលដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យា ១៨៣

 ១០.៣.២ ប្រសិទ្ធភាពនៃស្ថាប័នក្នុងស្រុក ១៨៤

១០.៤ បរិបទបច្ចេកវិទ្យាក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ១៨៥

 ១០.៤.១ គោលនយោបាយ និង យុទ្ធសាស្ត្រ..... ១៨៥

 ១០.៤.២ វិទ្យាសាស្ត្រនៅក្នុងវិស័យអប់រំ ១៨៦

 ១០.៤.៣ ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍..... ១៨៧

 ១០.៤.៤ ប្រកាសនីយប័ត្រតក្កកម្ម (ប៉ាតង់)..... ១៨៧

សំនួររំលឹកមេរៀន..... ១៨៨

ជំពូកទី ១១៖ សមត្ថភាពក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចៈ លំនឹងខាងក្រៅ ១៨៩

១១.១ និយមន័យ ១៨៩

១១.២ តុល្យភាពចំណាយ ១៨៩

១១.២.១ តើអ្វីអោយពិតប្រាកដអំពីតុល្យភាពចំណាយទាំងអស់នេះ? ១៩០

១១.២.១.១ គណនីចរន្ត៖ ការសន្សំ និងការចំណាយ ១៩១

១១.២.១.២ គណនីដើមទុននិងហិរញ្ញវត្ថុ៖ ការខ្ចី និង អោយខ្ចីរូបិយវត្ថុបរទេស ១៩២

១១.២.១.៣ កំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធ ១៩៣

១១.២.២ តើអ្វីដែលធ្វើអោយប្រទេសមួយមានបញ្ហាតុល្យភាពចំណាយ? ១៩៥

១១.៣ អត្រាប្តូរប្រាក់ ១៩៦

១១.៤ ប្រភេទនៃរបបអត្រាប្តូរប្រាក់ ១៩៦

ជំពូកទី១២៖ ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និង ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព

..... ១៩៨

១២.១ តាមសេដ្ឋកិច្ចវិទូសម័យបុរាណ ១៩៨

១២.២ ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព ១៩៨

 ១២.២.១ ទស្សនៈនៃការអភិវឌ្ឍន៍ ១៩៩

 ១២.២.២ ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ១៩៩

 ១២.២.៣ ការអភិវឌ្ឍន៍សង្គមកិច្ច ២០០

 ១២.២.៤ ការអភិវឌ្ឍន៍បរិស្ថាន ២០១

 ១២.២.៥ ការអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍ ២០១

១២.៣ យុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ២០២

 ១២.៣.១ ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច ២០២

 ១២.៣.២ ប្រព័ន្ធចំណូលនិងសេវាកម្មសង្គម ២០៣

 ១២.៣.៣ កាត់បន្ថយចំណាកស្រុក ២០៥

 ១២.៣.៣.១ និន្នាការចំណាកស្រុកពីទីជនបទមកទីប្រជុំជន ២០៥

 ១២.៣.៣.២ មូលហេតុនៃចំណាកស្រុក ២០៥

 ១២.៣.៣.៣ លក្ខណៈពិសេសនៃជនចំណាកស្រុកពីទីជនបទ ២០៥

 ១២.៣.៣.៤ វិភាគទានផ្សេងៗ នៃចំណាកស្រុក ២០៦

១២.៤ បញ្ហាផ្សេងៗដែលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ ២១៦

បណ្ណាល័យសាស្ត្រ ២១៧

ជំពូកទី ១

សេចក្តីផ្តើមនៃសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍
Introduction of Economics of Development

នៅក្នុងសង្គមនីមួយៗ ភាពក្រីក្រហាក់បីដូចជាបានកើតឡើងតាំងពី សម័យកាលយូរលង់ ណាស់មកហើយ មានតាំងពីសម័យមនុស្សចេះប្រើពាក្យថា “ស្តេច ឬ លោកម្ចាស់” ដែលនោះជាការស បញ្ជាក់អោយយើងឃើញ ពីការបែងចែកវណ្ណៈសក្តិកូមិ រវាងអ្នកមាននិងអ្នកក្រ ឬលោកម្ចាស់ និងខ្ញុំបំរើ (បារបំរើ)។ នៅក្នុងសង្គមនីមួយៗ នាពេលបច្ចុប្បន្នយើងសព្វថ្ងៃនេះ ភាគច្រើនគេ ប្រើពាក្យថា “អ្នក មាន និងអ្នកក្រ” ឬ “មាន និងគ្មាន” សំរាប់អ្នកសេដ្ឋកិច្ចវិញគេ ប្រើពាក្យ បច្ចេកទេស ដូចជា “ប្រទេស កំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ (ប្រទេសជឿនលឿន) ឬ ប្រទេសឧស្សាហកម្ម” ទាំងនេះបង្ហាញ ពីកំរិតនៃភាពមិនស្មើភាពគ្នា នៅក្នុងសង្គមនៃប្រទេសមួយ។

យោងទៅតាមទ្រឹស្តី និង បទពិសោធន៍របស់លោក **Marxists** ភាពក្រីក្របានកើតឡើងនៅក្នុង វណ្ណៈមូលធន ជាកន្លែងដែលពួកមូលធនទាំងនោះ បែងចែកកំលាំងពលកម្ម។ ទ្រឹស្តីដែលមានតំលៃ របស់កំលាំងពលកម្មនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច គឺមានន័យថាជាតំលៃនៃទំនិញ ដែលជាបញ្ហាចាំបាច់របស់ សង្គមមួយ ដែលត្រូវបានគេបោះវិនិយោគជាពេលវេលាដែលមានតំលៃស្មើ។ ក៏ប៉ុន្តែជាទូទៅ អ្នក វិនិយោគ ឬ ពួកមូលធនទាំងនោះមិនបានគិតពីភាពសមស្របណាមួយចំពោះ ការប្រើប្រាស់ ពេល វេលា របស់អ្នក ផ្តល់សេវាកម្មពេលវេលា អោយសមស្របទៅតាមកំលាំងដែលពួកគេបានធ្វើ ក្នុងការ ផលិតផលិតផល (ទំនិញ ឬសេវាកម្ម) ដើម្បីទទួលបានមកវិញនូវប្រាក់ចំណេញ។ នៅក្នុងសង្គម មនុស្សនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ គឺមនុស្សដើម្បីរស់ គឺត្រូវតែលក់កំលាំងពលកម្ម របស់ខ្លួន ដើម្បីប្តូរយកជា ប្រាក់កំរៃខ្លះ ឬក៏ជាវត្ថុចាំបាច់ផ្សេងៗ ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ។ លោក **Marxists** បានបន្តទៀតថា កំលាំងពលកម្មដែលគេយកមកប្រើមិនមានភាពសមមូល ប៉ុន្តែជាការ ត្រូវបានគេធ្វើអាជីវកម្មទៅវិញ។ ជាលទ្ធផលបានបង្ហាញពី ភាពមិនស្មើគ្នារវាងការបែងចែក កំលាំងពលកម្មនិងប្រាក់កំរៃ ហើយនឹង ការធ្វើអាជីវកម្ម - មនុស្សមួយចំនួនបាននឹងកំពុងរស់នៅ លើបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ មួយចំនួនធំកំពុងរស់ នៅក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរ (**Extreme Poverty**)។

មូលហេតុចំបង ឬមូលហេតុផ្សេងៗគ្នាទៀតដែលបង្កើត អោយមានភាពក្រីក្រនោះ ត្រូវបាន គេយល់ឃើញថា ក្លាយមកពីភាពផ្សំផ្គុំនៃមូលហេតុ និងមានភាពស្មុគស្មាញជាច្រើនខុសៗគ្នា។ ភាពក្រីក្រគឺជាលក្ខខណ្ឌសង្គម (**Social Condition**) ដែលតម្រូវអោយក្រុមមួយ (មនុស្សមួយចំនួន)

រស់នៅក្នុងសង្គមមួយ ដោយមិនមានជីវភាពសមរម្យ (without the normal amenities) ឬក៏ជា មនុស្សសំណល់ក្នុងសង្គម (The rest of Society)។ ភាពក្រីក្រជាបាតុភូតមួយដែល មានភាពស្មុគស្មាញ ក្នុងការគណនារកដំណោះស្រាយ ក៏ប៉ុន្តែវាមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងប្រាក់ចំណូល ដូច្នោះ វាអាច ជាមធ្យោបាយមួយ អាចអោយយើងធ្វើការវាស់វែងពីកំរិតនៃភាពក្រីក្របាន តាមរយៈផលិតផលក្នុង ស្រុកសរុប (GDP – Gross domestic product) ក្នុងមួយឯកតា។

និយមន័យដែលសាមញ្ញបំផុតនៃភាពក្រីក្រ គឺជាបញ្ហាលុយ និងរបស់របរប្រើប្រាស់ប្រចាំថ្ងៃ។ ឧទាហរណ៍៖ ថាតើអ្នកមានលុយប៉ុន្មាន សំរាប់ទិញកាដូថ្ងៃខ្លះកំណើត ឬក៏សំរាប់ការធ្វើដំណើររៀង រាល់ខែ? ចំលើយ គឺវាអាស្រ័យទៅនឹង ការចង់បានរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ ហើយនរណាដែលនឹងធ្វើវា។ ប៉ុន្តែ ភាពក្រីក្រអាចមានន័យថាជាការខ្វះខាត មានដូចជាខ្វះការថែទាំសុខុមាលភាព ខ្វះចំណេះ ដឹង។ល។

វាមានហេតុផលជាច្រើនទៀត ដែលធ្វើអោយមានភាពក្រីក្រ ហើយយើងក៏មិនអាចបែងចែក ឬក៏ព្រែកធាតុទាំងពីររវាង មូលហេតុនៃភាពក្រីក្រ (causes of poverty) និង ផលប៉ះពាល់របស់វា (effects of poverty)។ ហើយក៏គ្មានការអោយនិយមន័យ ឬក៏ពន្យល់ចំនុចណាមួយអោយ បាន ច្បាស់លាស់ទេអំពីវានោះ ម្យ៉ាងវិញទៀត មូលហេតុនៃភាពក្រីក្រ និងប្រសិទ្ធភាពរបស់វា មានភាពខុស ប្លែកគ្នាទៅតាមតំបន់ ឬប្រទេសនីមួយៗ ដូចជាប្រទេសខ្លះត្រូវបាន គេពិចារណាពីមូលហេតុចំបង របស់វា គឺការកើនឡើងនូវកំណើនប្រជាជនទូទាំងប្រទេស។ ផលប៉ះពាល់របស់វា គឺការកើនឡើង អ្នកគ្មានការងារធ្វើ ការកើនឡើងអនត្តរជន ធ្លាក់ចុះនូវដើមទុនសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ ធ្លាក់ចុះនូវធន្នះរបស់ រដ្ឋាភិបាលក្នុងការស្ថាបនាហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ លក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ ហើយនិងកត្តាផ្សេងៗទៀត។

ទោះបីយ៉ាងណា បាតុភូតនៃភាពក្រីក្រលេចចេញឡើងជាមួយនឹងបណ្តាញនៃភាពស្មុគស្មាញ របស់សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ និងកត្តាចិត្តសាស្ត្រ។ ភាពក្រីក្រគឺជាបញ្ហាដ៏ធំមួយដែល សហគមន៍អន្តរជាតិកំពុងយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ ដូចជា៖ ទីជំរក ប្រជាសាស្ត្រ រចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចនិង នយោបាយ រចនាសម្ព័ន្ធសង្គម និង វប្បធម៌។ បើទោះបីជាមានការខិតខំប្រឹងប្រែងគ្រប់គន្លឹះវិធីពី អន្តរជាតិ និងពីប្រទេសខ្លួនឯងយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មិនទាន់ឃើញមានប្រទេសណាមួយ រកឃើញ យុទ្ធសាស្ត្រ ឬក៏វិធីសាស្ត្រក្នុងការលប់បំបាត់ចោលអោយអស់ នូវភាពក្រីក្ររបស់ខ្លួន អោយទទួលបាន នូវភាពត្រចះត្រចង់មួយយ៉ាងពិតប្រាកដនៅឡើយទេ។ ការកើតមាននូវ បាតុភូតនេះក៏វា អាស្រ័យផង ដែរ ទៅនឹងស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រ លក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ សង្គម វប្បធម៌ សេដ្ឋកិច្ច-នយោបាយ ដែលជា ប្រព័ន្ធចាំបាច់របស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នីមួយៗ។

១.១ តើមនុស្សពាក់កណ្តាលផែនដីរស់នៅយ៉ាងដូចម្តេច ?

នៅពេលដែលមនុស្សនៅទូទាំងពិភពលោក ភ្នាក់ពីគេងរាល់ព្រឹកដើម្បីប្រឈមមុខនឹងថ្ងៃថ្មី ពួកគេធ្វើដូច្នោះក្រោមកាលៈទេសៈខុសៗគ្នា។ អ្នកខ្លះរស់នៅក្នុងផ្ទះប្រកបដោយសុខភាពដែលមានបន្ទប់ជាច្រើន។ ពួកគេមានលើសអ្វីដែលពួកគេត្រូវការហូបគ្រប់គ្រាន់ ស្លៀកពាក់ស្អាត និង មានសុខភាពល្អ ហើយមានសន្តិសុខហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់គ្រាន់។ ចំពោះអ្នកផ្សេងទៀត - ភាគច្រើននៃប្រជាជនក្នុងចំណោមប្រជាជនជាង ៨ពាន់លាននាក់ នៅលើផែនដី ដែលមានសំណាងតិចជាង។ ពួកគេអាចមានស្បៀងអាហារនិងទីជម្រកមិនគ្រប់គ្រាន់ ជាពិសេសប្រសិនបើពួកគេស្ថិតក្នុងចំណោមប្រជាជនក្រីក្រលំដាប់ទី ៣។ សុខភាពរបស់ពួកគេច្រើនតែខ្សោយ ពួកគេប្រហែលជាមិនដឹងពីរបៀបអានឬសរសេរ ពួកគេប្រហែលជាគ្មានការងារធ្វើ ហើយអនាគតរបស់ពួកគេសម្រាប់ជីវិតប្រសើរគឺមិនប្រាកដប្រជានោះទេ។ ប្រហែល ២ ភាគ ៥ នៃចំនួនប្រជាជនទូទាំងពិភពលោករស់នៅក្រោមចំណូលតិចជាង ២ ដុល្លារក្នុងមួយថ្ងៃ ដែលជាផ្នែកមួយនៃភាពក្រីក្រដាច់ខាត។ ការពិនិត្យលើភាពខុសគ្នាជាសកលនៃកំរិតជីវភាពរស់នៅកំពុងតែបង្ហាញអោយយើងឃើញ។

ឧទាហរណ៍ប្រសិនបើយើងក្រឡេកមើលគ្រួសារមួយដែលមានសមាជិក ៤ នាក់ នៅអាមេរិកខាងជើង យើងប្រហែលជានឹងរកឃើញអ្នកដែលមានប្រាក់ចំណូលប្រចាំឆ្នាំជាង ៥ ម៉ឺនដុល្លារ។ ពួកគេនឹងរស់នៅក្នុងផ្ទះជាយក្រុងប្រកបដោយសុខភាព មានទីធ្លារតូច ឬ សួនច្បារ ហើយមានឡានពីរ។ គេហដ្ឋាននេះ នឹងមានលក្ខណៈសុខភាពជាច្រើនរួមទាំងបន្ទប់គេងដាច់ដោយឡែកមួយសម្រាប់កូនៗទាំងពីរនាក់។ វានឹងត្រូវបានបំពាក់ដោយឧបករណ៍ប្រើប្រាស់អេឡិចត្រូនិចនិងឧបករណ៍អគ្គិសនីជាច្រើនដែលភាគច្រើនត្រូវបានផលិតនៅខាងក្រៅអាមេរិកខាងជើង នៅតាមបណ្តាប្រទេសឆ្ងាយៗដូចជាកូរ៉េខាងត្បូងនិងចិនជាដើម។ ជាឧទាហរណ៍ អាចរួមបញ្ចូលថាសស៊ីឌី កុំព្យូទ័រដែលផលិតនៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ម៉ាស៊ីនចាក់ឌីណូ ផលិតនៅប្រទេសថៃ សម្លៀកបំពាក់ដែលបានដេរនៅប្រទេសបង់ក្លាដែស និង កង់ឡើងក្នុងផលិតនៅប្រទេសចិន។ ពួកគេតែងតែមានអាហារបីពេលក្នុងមួយថ្ងៃនិងអាហារសម្រន់កែច្នៃជាបានច្រើន ហើយផលិតផលអាហារជាច្រើនក៏ត្រូវបាននាំចូលពីបរទេសដែរ ដូចជាការហូមកពីប្រេស៊ីល កេនយ៉ា ឬ កូឡុំប៊ី។ ត្រីនិងផ្លែឈើកំប៉ុងពីប្រទេសប៉េរូ និង អូស្ត្រាលី និង ចេកនិងផ្លែឈើត្រូពិកដទៃទៀតមកពីអាមេរិកកណ្តាល។ កុមារទាំងពីរនឹងប្រាកដជាមានសុខភាពល្អហើយអាចចូលរៀនបាន។ ពួកគេអាចរំពឹងថានឹងបញ្ចប់ការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សា ហើយប្រហែលជាទៅសាកលវិទ្យាល័យ ជ្រើសរើសពីអាជីពផ្សេងៗគ្នា ដែលពួកគេអាចត្រូវបានទាក់ទាញចំណាប់អារម្មណ៍ និងអាចរស់នៅរហូតដល់អាយុជាមធ្យម ៧៨ ឆ្នាំ។

ក្រុមគ្រួសារនេះ ដែលជាគ្រួសារធម្មតានៅក្នុងប្រទេសអ្នកមានជាច្រើនហាក់ដូចជាមានជីវភាព ធូរធារ។ ឪពុកម្តាយមានឱកាស ហើយនិងការអប់រំឬការបណ្តុះបណ្តាលចាំបាច់ដើម្បីស្វែងរកការងារ ធ្វើច្បាស់លាស់ មានទីជំរកដើម្បីជ្រកកោន សម្លៀកបំពាក់ ចិញ្ចឹមនិងអប់រំកូនៗរបស់ពួកគេ និងដើម្បី សន្សំប្រាក់ខ្លះសម្រាប់ជីវិតនៅពេលក្រោយ។ ផ្ទុយនឹង “សេដ្ឋកិច្ច” មានប្រយោជន៍ វាតែងតែមានការ ចំណាយ “គ្មានសេដ្ឋកិច្ច” ។ សម្ពាធប្រកួតប្រជែងដើម្បីទទួលបាន “ជោគជ័យ” ហិរញ្ញវត្ថុខ្លាំងក្លា ហើយក្នុងអំឡុងពេលមានអតិផរណា ឬ វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច សម្ពាធផ្លូវចិត្តនិងសម្ពាធរាងកាយក្នុងការ ព្យាយាមផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារនៅក្នុងកម្រិតដែលសហគមន៍ចាត់ទុកថាជាការចង់បាន អាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ ដល់សុខភាពឪពុកម្តាយទាំងពីរ។ សមត្ថភាពរបស់ពួកគេ អាចសំរាក លំហែរកាយរីករាយនឹងការ កំសាន្តដ៏សាមញ្ញនៃការដើរលេងក្នុងប្រទេស ដកដង្ហើមស្រូបយកខ្យល់ស្អាតបរិសុទ្ធ និង ដឹកទឹកសុទ្ធ និង អង្គុយមើលថ្ងៃលិចចុះ គឺមានគ្រោះថ្នាក់ជានិច្ចជាមួយនឹងការរីកចម្រើននៃសេដ្ឋកិច្ចនិងការពុកផុយ បរិស្ថាន។ ប៉ុន្តែជារួម សកម្មភាពរបស់ពួកគេគឺជា កំរិតស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច (Economic status) និង របៀបរស់នៅ ដែលមនុស្សមានសំណាងតិចរាប់លាននាក់នៅទូទាំងពិភពលោកហាក់ដូចជាមាន សេចក្តីប្រាថ្នា។

ឥឡូវនេះ យើងពិនិត្យមើលក្រុមគ្រួសារធម្មតានៅក្នុងតំបន់ជនបទក្រីក្រនៃអាស៊ីខាងត្បូង។ គ្រួសារនេះ ទំនងជាមានមនុស្ស ៨ នាក់ ឬ ច្រើនជាងនេះ រួមមានឪពុកម្តាយ កូនជាច្រើន ដីដូន ដីតា ២ នាក់ មីង និង ពូមួយចំនួន។ ពួកគេមានចំណូលពិតប្រាកដក្នុងមនុស្សម្នាក់ៗ គិតជាលុយ ៣០០\$ និង ប្រើប្រាស់ចំណែកនៃអាហារដែលពួកគេបានដាំ។ ពួកគេរស់នៅក្នុងផ្ទះដែលមានសំណង់មួយ រឺ ពីរបន្ទប់មិនសូវល្អដូច ម្ចាស់ដឹកសិកម្មដ៏ធំមួយដែលកាន់កាប់ដោយម្ចាស់ដី ដែលរស់នៅក្នុងទីក្រុងក្បែរ នោះ។ ឪពុក ម្តាយ ពូ និង កូនធំៗ ត្រូវធ្វើការពេញមួយថ្ងៃនៅលើដី។ មនុស្សធំ មិនអាចអានឬសរសេរ បានទេ។ ក្មេងតូចៗ ចូលរៀនមិនទៀងទាត់ ហើយមិនអាចរំពឹងថានឹងបន្តការសិក្សាលើសពីបឋម សិក្សានោះទេ។ ជាញឹកញាប់ណាស់ នៅពេលពួកគេទៅសាលារៀនត្រូវអវត្តមាន។ ជារឿយៗពួកគេ ញ៉ាំតែពីរដង (ហើយពេលខ្លះគ្រាន់តែមួយដង) ក្នុងមួយថ្ងៃ។ អាហារកម្រនឹងផ្លាស់ប្តូរណាស់ ហើយ អាហារគឺ កម្រគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីជួយកាត់បន្ថយការឃ្នានរបស់កុមារ។ ផ្ទះមិនមានអគ្គិសនី អនាម័យ ឬ ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត។ ការឈឺកើតឡើងជាញឹកញាប់ ប៉ុន្តែគ្រូពេទ្យដែលមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ និងមានជំនាញខាងវេជ្ជសាស្ត្រនៅឆ្ងាយ ឬ នៅក្នុងទីក្រុង ដែលបំពេញតំរូវការរបស់ក្រុមគ្រួសារ អ្នកមាន។ ការងារគឺពិបាក ព្រះអាទិត្យក្តៅ ហើយសេចក្តីប្រាថ្នាសម្រាប់ជីវិតល្អប្រសើរ កំពុងត្រូវបានគេ បណ្តេញចេញជាប្រចាំ។ សម្រាប់គ្រួសារ ដូចជាគ្រួសាររបស់ពួកគេការធូរស្បើយតែមួយគត់ពីការតស៊ូ ប្រចាំថ្ងៃដើម្បីការរស់រានមានជីវិតគឺ ស្ថិតលើភ័ព្វព្រេងវាសនារបស់ពួកគេ។

ការផ្លាស់ប្តូរទៅផ្នែកមួយផ្សេងទៀតនៃពិភពលោក ឧបមាថាយើងត្រូវទៅលេងទីក្រុងធំមួយ ដែលស្ថិតនៅតាមបណ្តោយឆ្នេរសមុទ្រអាមេរិកខាងត្បូង។ យើងនឹងត្រូវរងគ្រោះដោយសារភាពផ្ទុយគ្នា យ៉ាងខ្លាំង នៅក្នុងជីវភាពរស់នៅពីផ្នែកមួយនៃទីក្រុងធំមួយនេះ។ វានឹងមានអាការខ្ពស់ៗ ទំនើប និង មានមហាវិថី អមដោយជួរដើមឈើតាមបណ្តោយឆ្នេរខ្សាច់ស។ តែពីរបីរយម៉ែត្រត្រឡប់មកវិញនិង ឡើងលើម្ខាងនៃភ្នំចោតមួយ ដែលមានស្រមោលមិនច្បាស់នឹងត្រូវបានបង្ហាញរួមគ្នាក្នុងតុល្យភាពមិន ទៀងទាត់។

ប្រសិនបើយើងពិនិត្យមើលគ្រួសារតំណាងចំនួនពីរ គឺគ្រួសារមួយដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិស្តុក ស្តម្ភ និង គ្រួសារមួយផ្សេងទៀតដែលមានដើមកំណើតជាកសិករ រឺ កើតក្នុងតំបន់អនាធិបតេយ្យនោះ យើងប្រាកដជានឹងឃើញពីភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងជីវភាពរស់នៅរបស់ពួកគេម្នាក់ៗ។ ក្រុម គ្រួសារអ្នកមាន រស់នៅក្នុងពហុអាការមួយ នៅជាន់ខាងលើនៃអគារទំនើប បែរមុខទៅសមុទ្រ រីឯ គ្រួសារកសិករកំពុងរស់នៅក្នុងផ្ទះតូចចង្អៀតតូចមួយដែលស្ថិតនៅក្នុងទីសក្ការៈ ឬ ទីវាលរាបស្មើ (នៅលើជម្រាលភ្នំ) នៅលើភ្នំខាងក្រោយអគារជាប់មាត់សមុទ្រ។

សម្រាប់គោលបំណងជាក់លាក់ យើងសន្មតថាវាជាល្ងាចថ្ងៃសៅរ៍ធម្មតាមួយ ដោយចំណាយ ពេលមួយម៉ោងដែលក្រុមគ្រួសារកំពុងតែរៀបចំអាហារពេលល្ងាច។ នៅឯផ្ទះប្រណិតនៃគ្រួសារអ្នកមាន អ្នកបម្រើម្នាក់កំពុងតម្កើងតុអាហារថ្ងៃមួយដែលនាំចូលពីប្រទេស ចិន បំពាក់ដោយគ្រឿងប្រាក់ដែល មានគុណភាពខ្ពស់ និង ក្រណាត់ទេសឯក។ មានពងត្រីមកពីរុស្ស៊ី ម្ហូបបារាំង និង ស្រាគ្រហមមកពី ប្រទេសអ៊ីតាលី។ កូនប្រុសច្បងរបស់គ្រួសារ ចេញពីសាកលវិទ្យាល័យរបស់គាត់នៅអាមេរិកខាងជើង ត្រឡប់មកផ្ទះ ហើយកូនពីរនាក់ទៀត កំពុងវិស្សមកាលពីសាលា ដែលម្នាក់រៀននៅប្រទេសបារាំង និង ម្នាក់ទៀតរៀននៅស្វីស។ ឪពុក គឺជាគ្រូពេទ្យវះកាត់ដ៏លេចធ្លោរម្នាក់ ដែលត្រូវបានបណ្តុះបណ្តាលនៅ សហរដ្ឋអាមេរិក។ អតិថិជនរបស់គាត់មាន ឥស្សរជន និង ពាណិជ្ជករ ក្នុងស្រុកនិងបរទេស ដែលមាន ទ្រព្យសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភ។ បន្ថែមលើការអនុវត្តរបស់គាត់ គាត់កាន់កាប់ដីជាច្រើននៅជនបទ។ វិស្សម កាលប្រចាំឆ្នាំនៅបរទេស ការនាំចូលរបស់ប្រណិត ម្ហូប និង សម្លៀកបំពាក់ល្អបំផុត គឺជាគ្រឿងប្រើ ប្រាស់ទូទៅសម្រាប់គ្រួសារដែលមានសំណាងនេះ នៅក្នុងអាការផ្ទះប្រណិត។

ហើយចុះយ៉ាងណាវិញចំពោះគ្រួសារក្រីក្រ ដែលកំពុងរស់នៅក្នុងគំនរបាក់បែកនៅម្ខាងនៃភ្នំ? ពួកគេក៏អាចមើលសមុទ្រដែរ ប៉ុន្តែវាហាក់ដូចជាមិនមានទេសភាពស្រស់បំព្រង និង មិនស្រណុក សុខស្រួល។ ក្លិនស្អុយនៃទឹកស្អុយដែលបើកចំហរ ធ្វើឱ្យស្រូបក្លិនបែបនេះពីចម្ងាយ។ មិនមានតុអាហារ ពេលល្ងាចត្រូវបានរៀបចំឡើងទេ។ តាមពិត ជាធម្មតា មិនមានអ្វីបរិភោគទេ។ ភាគច្រើននៃកុមារទាំង

៤ នាក់ បានចំណាយពេលវេលារបស់ពួកគេនៅតាមផ្លូវ ដើម្បីសុំលុយ ខាត់ស្បែកជើង ឬ ពេលខ្លះក៏ ព្យាយាមលួចកាបូបលុយពីមនុស្សដែលបានដើរលេងតាមបណ្តោយមហាវិថី។ ឪពុក បានធ្វើចំណាក ស្រុក ទៅកាន់ទីក្រុង ពីតំបន់ខ្ពង់រាបជនបទ ហើយគ្រួសារដទៃទៀតបានធ្វើតាម។ គាត់មានការងារ ក្រៅម៉ោងក្នុងរយៈពេលច្រើនឆ្នាំមកហើយ ប៉ុន្តែមិនមានការងារអ្វីជាទៀងទាត់ទេ។ ជំនួយរបស់ រដ្ឋាភិបាលនាពេលថ្មីៗនេះ បានជួយគ្រួសារនេះ អោយក្មេងៗទៅសាលារៀនបានយូរ។ ប៉ុន្តែមេរៀន ដែលបានរៀននៅតាមដងផ្លូវដែលជាកន្លែងដែលក្រុមក្មេងទំនើង គ្រឿងញៀន ប្រើអំពើហិង្សា ហាក់ ដូចជាកំពុងធ្វើឱ្យពួកគេមានចំណាប់អារម្មណ៍កាន់តែជ្រៅ។

វិធីមួយអាចត្រូវបានរំខានដោយភាពផ្ទុយស្រឡះរវាងផ្លូវទាំងពីរនៃជីវិត។ ទោះយ៉ាងណាក៏ ដោយ ប្រសិនបើយើងពិនិត្យមើលទីក្រុងធំៗផ្សេងទៀត នៅអាមេរិកឡាទីន អាស៊ី និង អាហ្វ្រិក យើង នឹងឃើញមានភាពផ្ទុយគ្នាច្រើន (ទោះបីទំហំវិសមភាពមិនសូវត្រូវបានគេបញ្ចេញក៏ដោយ)។

ឥឡូវស្រមៃថា អ្នកស្ថិតនៅតំបន់ជនបទជាច្រើនស្រយាលមួយ នៅភាគខាងកើតនៃទ្វីបអាហ្វ្រិក ដែលជាកន្លែងដែលមានខ្ទមតូចៗជាច្រើន នៃខ្ទមតូចៗមានដីស្ងួតនិងគ្មានសោះកក្រោះគ្មានដីជាតិ។ ចង្កោមគ្រួសារនីមួយៗ មានក្រុមគ្រួសារបន្ថែមដែលចូលរួមនិងចែករំលែកការងារ។ មានប្រាក់ចំណូល តិចតួចនៅទីនេះ ពីព្រោះម្ហូបភាគច្រើន សម្លៀកបំពាក់ ទីជម្រក និង ទំនិញ ត្រូវបានបង្កើតឡើងនិង ប្រើប្រាស់ដោយប្រជាជនខ្លួនរស់នៅក្នុងតំបន់នេះផ្ទាល់ - គឺជាសេដ្ឋកិច្ចសម្រាប់ចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ពួក គេ។ មានផ្លូវដែលអាចឆ្លងកាត់បានតិចតួច សាលារៀនពីរបី ហើយមិនមានមន្ទីរពេទ្យ ខ្សែភ្លើង ឬ ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកទេ។ នៅក្នុងអត្ថន័យជាច្រើន វាគឺជាការរស់នៅដ៏ស្រឡាញ់កាំងនិងពិបាកដូចការរស់នៅ របស់ប្រជាជននៅអាណាចក្រអាមេរិកឡាទីនដែលឆ្លងកាត់មហាសមុទ្រ។ ប៉ុន្តែប្រហែលជាវាមិនមែន ជាបញ្ហាផ្លូវចិត្តទេ ពីព្រោះមិនមានផ្ទះប្រណីតនៅក្បែរសមុទ្រ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីភាពខ្សត់ខ្សោយនៃភាព ក្រីក្រ។ លើកលែងតែកំណើនប្រជាជន និង បញ្ហានៃបរិស្ថាន ដែលកាន់តែផុយស្រួយខ្លាំងឡើង ជីវិត នៅទីនេះហាក់ដូចជាស្ទើរតែគ្មានទីបញ្ចប់និងមិនផ្លាស់ប្តូរ - ប៉ុន្តែមិនយូរទៀតទេ។

ផ្លូវថ្មីមួយខ្សែ កំពុងត្រូវបានសាងសង់ដែលនឹងឆ្លងកាត់ក្បែរភូមិនេះ។ គ្មានការសង្ស័យទេថា ផ្លូវនេះនឹងនាំមកនូវមធ្យោបាយសម្រាប់អាយុវែងនៃជីវិតតាមរយៈការថែរក្សាសុខភាព។ ហើយវាក៏នឹង នាំមកនូវព័ត៌មានបន្ថែមអំពីពិភពខាងក្រៅ រួមជាមួយឧបករណ៍នៃអរិយធម៌ទំនើប។ លទ្ធភាពនៃជីវិត ដែលប្រសើរជាងនេះ នឹងត្រូវបានលើកកម្ពស់ ហើយឱកាសសម្រាប់ជីវិតបែបនេះនឹងក្លាយជាការពិត។ សេចក្តីប្រាថ្នា នឹងត្រូវបានកើនឡើង ប៉ុន្តែនឹងធ្វើឱ្យមានការខកចិត្តនៅពេលមនុស្សយល់ពីជម្រៅនៃ ការរំលស់របស់ពួកគេឱ្យកាន់តែច្បាស់។ និយាយឱ្យខ្លីដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍ត្រូវបានកំណត់ជាចលនា។

មិនយូរប៉ុន្មាន ផ្លែឈើនិងបន្លែដែលអាចនាំចេញបាន ប្រហែលជានឹងត្រូវបានដាំដុះនៅក្នុង តំបន់នេះ។ ពួកគេថែមទាំងអាចបញ្ចប់តុអាហារពេលល្ងាចរបស់គេ ដូចក្រុមគ្រួសារអ្នកមាននៅ អាមេរិកខាងត្បូងនៅផ្ទះមាត់សមុទ្រអញ្ចឹងដែរ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ វិទ្យុដែលផលិតនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ និង លេងក្លែងដែលបានថតនៅអឺរ៉ុបខាងជើង បានក្លាយជាកម្មសិទ្ធិដ៏មានតម្លៃនៅក្នុងភូមិអាហ្វ្រិកនេះ។ នៅតាមភូមិដែលនៅមិនឆ្ងាយ ការប្រើទូរស័ព្ទចល័តត្រូវបានគេណែនាំ ហើយកំពុងកើនឡើងយ៉ាងឆាប់ រហ័ស។ នៅទូទាំងពិភពលោក ភូមិប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតបែបដីព្រីត្តិដូចជាភូមិមួយនេះ ត្រូវបានផ្សា ភ្ជាប់ជាមួយនឹងអរិយធម៌ទំនើបតាមការកើនឡើងនូវមធ្យោបាយផ្សេងៗ។ ដំណើរការតាមមធ្យោបាយ បែបនេះ នឹងកាន់តែមានលក្ខណៈកាន់តែខ្លាំងក្លាថែមទៀត នៅប៉ុន្មានឆ្នាំខាងមុខនេះ។

ការស្តាប់អ្នកក្រីក្រ ពន្យល់ពីភាពក្រីក្រនៅក្នុងពាក្យរបស់ពួកគេផ្ទាល់គឺ ច្បាស់ជាងការអាន ការពិពណ៌នារបស់អំពីវា។ ច្បាស់ណាស់ថាអ្វីដែលប្រជាជនរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ ត្រូវការ និង ចង់ ពង្រីក ប្រាក់ចំណូលដើម្បី សុខភាព អប់រំ និង ជាពិសេសសម្រាប់ស្ត្រីការផ្តល់សិទ្ធិអំណាច។ ទាំងនេះ ត្រូវនឹងសមត្ថភាពប្រសើរឡើង និង សមិទ្ធផលនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ (និងអ្នកស្នង តំណែងដែលកំពុងលេចធ្លោគឺគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព) ដែលត្រូវបានណែនាំនៅពេល ក្រោយក្នុងជំពូកនេះ។

ការក្រឡេកមើលមួយភ្លែតដំបូងនៃជីវិតនៅផ្នែកផ្សេងៗនៃភពផែនដីយើង គឺគ្រប់គ្រាន់ដើម្បី លើកឡើងនូវសំណួរផ្សេងៗ។ ហេតុអ្វីបានជាភាពសម្បូរបែបប្តូររស់ជាមួយភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរមិនត្រឹមតែ នៅទ្វីបផ្សេងៗគ្នាប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងនៅក្នុងប្រទេសតែមួយ ឬ ទីក្រុងតែមួយផងដែរ? តើសង្គម បែបប្រពៃណីដែលមានផលិតភាពទាប និង មានកម្រិតទាប អាចត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរទៅជាប្រទេសដែល មានផលិតភាពខ្ពស់និងមានចំណូលខ្ពស់ដែរ ឬទេ? តើសេចក្តីប្រាថ្នាអភិវឌ្ឍន៍របស់ប្រទេសក្រីក្រមាន ដល់កម្រិតណា ដែលអាចជួយ ឬរារាំងដោយសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសអ្នកមាន? តើដំណើរ ការនិងនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌអ្វី ដែលកសិករចិញ្ចឹមជីវិតជនបទនៅតំបន់ដាច់ស្រយាលនៃប្រទេសនីហ្សេរី យ៉ា ប្រេស៊ីល ឬ ហ្វីលីពីន វិត្តទៅជាកសិករពាណិជ្ជកម្មដែលទទួលបានជោគជ័យ? តើអ្វីទៅជាផល ប៉ះពាល់នៃការជាប់គាំងដ៏យូរអង្វែង គួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលនៅក្នុងប្រទេសអ្នកមាន បន្ទាប់ពីវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច សម្រាប់វឌ្ឍនភាពបន្ថែមទៀតលើការអភិវឌ្ឍ និង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ? សំណួរទាំងនេះ និង សំណួរជាច្រើនទៀតទាក់ទងនឹងភាពខុសគ្នានៃអន្តរជាតិ និង ថ្នាក់ជាតិ ក្នុងកម្រិតនៃការរស់នៅក្នុង វិស័យដែលរួមមាន សុខភាពនិងអាហារូបត្ថម្ភ ការអប់រំ ការងារ និរន្តរភាព បរិស្ថាន កំណើនប្រជាជន

និង អាយុកាលជីវិត អាចត្រូវបានផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការក្រឡេកមើលទៅលើជីវិត នៅជុំវិញពិភពលោក។

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីជួយនិស្សិតឱ្យទទួលបានការយល់ដឹងកាន់តែច្បាស់អំពីបញ្ហាធំៗ និង ទស្សនវិស័យសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយដោយយកចិត្តទុកដាក់ ជាពិសេសទៅលើស្ថានភាពនៃប្រជាជនពាក់កណ្តាល ឬ ច្រើនជាងនេះ ដែលប្រជាជនកម្រិតទាបគឺជាការពិតនៃជីវិត។ ។ ទោះយ៉ាងណា ដូចដែលយើងនឹងរកឃើញក្នុងពេលឆាប់ៗនេះ ដំណើរការនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ មិនអាចត្រូវបានវិភាគជាក់ស្តែងដោយមិនគិតពីតួនាទីរបស់ប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងការជំរុញឬបង្វែរការអភិវឌ្ឍឡើងវិញ ដោយផ្ទាល់ ឬ ដោយប្រយោល។ ប្រហែលជាសំខាន់ជាងនេះទៅទៀត ចំពោះនិស្សិតនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ គឺនៅពេលផែនដីរបស់យើងរួមតូច ជាមួយនឹងការរីករាលដាលនៃការដឹកជញ្ជូននិងគមនាគមន៍នាពេលអនាគត អនាគតរបស់មនុស្សទាំងអស់នៅលើកំពែងផែនដីតូចមួយនេះ កំពុងតែពឹងផ្អែកគ្នាកាន់តែខ្លាំងឡើង។ តើមានអ្វីកើតឡើងចំពោះសុខភាពនិងសុខុមាលភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់គ្រួសារក្រីក្រនៅតាមជនបទ និងជាច្រើនទៀតនៅក្នុងតំបន់កំពុងអភិវឌ្ឍន៍នៅ ទ្វីបអាហ្វ្រិក មជ្ឈិមបូព៌ា ឬ អាមេរិកឡាទីន នឹងតាមមធ្យោបាយមួយឬផ្សេងទៀត ដោយផ្ទាល់ ឬ ដោយប្រយោល ប៉ះពាល់ដល់សុខុមាលភាពសេដ្ឋកិច្ច និង សេដ្ឋកិច្ចរបស់គ្រួសារនៅអឺរ៉ុបនិងអាមេរិកខាងជើង និង ប្រាសាមកវិញ។ ការបាត់បង់ព្រៃត្រូពិកឥតឈប់ឈរ រួមចំណែកដល់ការឡើងកំដៅផែនដី។ ដំងើថ្មីរាលដាលយ៉ាងឆាប់រហ័ស ដោយសារការកើនឡើងនៃការចល័តរបស់មនុស្ស។ ការពឹងពាក់គ្នាទៅវិញទៅមកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចមានការកើនឡើងជាលំដាប់។ វាស្ថិតនៅក្នុងបរិបទនេះនៃអនាគតរួមសម្រាប់មនុស្សជាតិទាំងអស់នៅក្នុងពិភពលោក ដែលកំពុងធ្លាក់ចុះយ៉ាងឆាប់រហ័សនៃសតវត្សរ៍ទី ២១ ដែលឥឡូវនេះ យើងចាប់ផ្តើមសិក្សាអំពីការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច។

១.២ ការសិក្សាសេដ្ឋកិច្ច និង ការអភិវឌ្ឍន៍

ការសិក្សាអំពីការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច គឺជាមែកធាងថ្មីបំផុតមួយ គួរឱ្យរំភើប និង មានភាពប្រកួតប្រជែង នៃភាពទូលំទូលាយនៃច្បាប់សេដ្ឋកិច្ច និង សេដ្ឋកិច្ចនយោបាយ។ ទោះបីជាគេអាចអះអាងថា អាជាមស្មីធីតា "អ្នកសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍" ដំបូងគេ ហើយគាត់គឺជា *ទ្រព្យរបស់ជាតិ* ដែលបានបោះពុម្ពផ្សាយនៅឆ្នាំ ១៧៧៦ គឺជាសន្និសីទដំបូងស្តីពី ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ការសិក្សាជាប្រព័ន្ធអំពីបញ្ហា និង ដំណើរការនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច នៅទ្វីបអាហ្វ្រិក អាស៊ី និង អាមេរិកឡាទីន បានលេចមុខតែក្នុងរយៈពេលប្រាំទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ។ ទោះបីជាសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ជាញឹកញាប់ ផ្តោតលើគោល

ការណ៍និងគំនិតដែលពាក់ព័ន្ធពីមែកធានសេដ្ឋកិច្ចដទៃទៀត ក្នុងទម្រង់ស្តង់ដារ ឬ ទម្រង់ដែលត្រូវបានកែប្រែដោយ ក៏ភាគច្រើនផ្នែកនៃការសិក្សាគឺជា ការវិវឌ្ឍន៍យ៉ាងឆាប់រហ័សនូវ អត្តសញ្ញាណការវិភាគ និង វិធីសាស្ត្រជាក់ស្តែង។

១.២.១ ចរិតលក្ខណៈនៃសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍

សេដ្ឋកិច្ចបែបប្រពៃណី ត្រូវបានផ្តោតជាចម្បងជាមួយនឹងការបែងចែកធនធានដែលមានប្រសិទ្ធភាពនិងការចំណាយតិចបំផុត និង ជាមួយនឹងការលូតលាស់ដ៏ល្អប្រសើរនៃធនធានទាំងនេះ ក្នុងរយៈពេលមួយជាក់លាក់ ដើម្បីផលិតនូវទំនិញនិងសេវាកម្មដែលកំពុងកើនឡើង។ សេដ្ឋកិច្ចណេអូក្លាស៊ីកប្រពៃណី (Traditional neoclassical economics) ទាក់ទងជាមួយពិភពមូលធននិយមកម្រិតខ្ពស់នៃទីផ្សារពេញលេញ អធិបតេយ្យភាពអ្នកប្រើប្រាស់ ការកែតម្រូវតម្លៃដោយស្វ័យប្រវត្តិ ការសម្រេចចិត្តដែលបានធ្វើឡើងនៅលើមូលដ្ឋាននៃការគិតបន្ថែម ប្រាក់ចំណេញឯកជន និង ការគណនាអត្ថប្រយោជន៍ប្រើប្រាស់ និង ទិន្នផលដែលមានសមតានៅក្នុងទីផ្សារផលិតផលនិងធនធានទាំងអស់។ ការសន្មតថា សេដ្ឋកិច្ចសមហេតុផល “សនិទានីយភាព” និង ការតំរង់ទិសសំភារៈនិយម លក្ខណៈបុគ្គល និង ការចាប់អារម្មណ៍លើខ្លួនឯង ឆ្ពោះទៅរកការសម្រេចចិត្តខាងសេដ្ឋកិច្ច។ **សេដ្ឋកិច្ចបែបប្រពៃណី** វិធីសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចដែលសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើអត្ថប្រយោជន៍ការប្រើប្រាស់ ផលចំណេញអតិបរិមា ប្រសិទ្ធភាពទីផ្សារ និងការកំណត់សមតាទីផ្សារ។

សេដ្ឋកិច្ចនយោបាយ ហួសពីសេដ្ឋកិច្ចបែបប្រពៃណីដើម្បីសិក្សា ក្នុងចំណោមរបស់ផ្សេងៗទៀត ដំណើរការសង្គម និង ស្ថាប័នតាមរយៈក្រុមជាក់លាក់នៃឥស្សរជនសេដ្ឋកិច្ច និង នយោបាយមានឥទ្ធិពលលើការបែងចែកធនធានដែលខ្វះខាតនាពេលបច្ចុប្បន្ន និង ទៅអនាគត សម្រាប់ផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ឬ សម្រាប់ប្រជាជនកាន់តែច្រើនផងដែរ។ ដូច្នេះ សេដ្ឋកិច្ចនយោបាយមានការពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងរវាងនយោបាយនិងសេដ្ឋកិច្ច ដោយមានការសង្កត់ធ្ងន់ជាពិសេសទៅលើតួនាទី អំណាច ក្នុងការសម្រេចចិត្តខាងសេដ្ឋកិច្ច។ **សេដ្ឋកិច្ចនយោបាយ** ការផ្សារភ្ជាប់បញ្ចូលគ្នានូវការវិភាគសេដ្ឋកិច្ចជាមួយនឹងនយោបាយជាក់ស្តែង - ដើម្បីមើលសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងបរិបទនយោបាយ។

សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍មានវិសាលភាពធំធេងជាងនេះទៅទៀត។ បន្ថែមពីលើការយកចិត្តទុកដាក់ទាក់ទងនឹងការបែងចែកប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៃប្រកបធនធានដែលខ្វះខាត (ឬទុកចោល) ដែលធនធានមានស្រាប់ហើយជាមួយនឹងកំណើនប្រកបដោយចីរភាព វាក៏ត្រូវតែដោះស្រាយជាមួយនឹង

យន្តការសេដ្ឋកិច្ច សង្គម នយោបាយ និង ស្ថាប័នទាំងសាធារណៈនិងឯកជន ដែលចាំបាច់ដើម្បីជំរុញ កំរើនយ៉ាងឆាប់រហ័ស (យ៉ាងហោចណាស់តាមបទដ្ឋានប្រវត្តិសាស្ត្រ) និង ការកែលម្អទ្រង់ទ្រាយធំ នៅក្នុងកម្រិតនៃការរស់នៅរបស់ប្រជាជននៅ ទ្វីបអាហ្វ្រិក អាស៊ី អាមេរិកឡាទីន និង អតីតសេដ្ឋកិច្ច សង្គមនិយម (សហភាពសូវៀត)។ នៅក្នុងការប្រៀបធៀបជាមួយបណ្តាប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍ កាន់តែច្រើន នៅក្នុងប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច ទីផ្សារទំនិញ និង ធនធាន ជាធម្មតាមាន ភាពមិនល្អឥតខ្ចោះ អ្នកប្រើប្រាស់និងអ្នកផលិតមានព័ត៌មានមានកំណត់ ការផ្លាស់ប្តូរចរនាសម្ព័ន្ធ សំខាន់ៗ កំពុងកើតឡើងទាំងនៅក្នុងសង្គមនិងសេដ្ឋកិច្ច សក្តានុពលសម្រាប់ពហុសមតាជាជាង សមតាតែមួយ គឺជារឿងធម្មតា ហើយស្ថានភាពកង្វះសមភាពច្រើនតែកើតមាន (តម្លៃមិនស្មើនឹង ការផ្គត់ផ្គង់និងតម្រូវការទេ)។ ក្នុងករណីជាច្រើន ការគណនាសេដ្ឋកិច្ច ត្រូវបានជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំង ដោយអាទិភាពនយោបាយ និង សង្គម ដូចជាការបង្រួបបង្រួមជាតិ ជំនួសទីប្រឹក្សាបរទេសជាមួយអ្នក ធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តក្នុងស្រុក ការដោះស្រាយជម្លោះកុលសម្ព័ន្ធ ឬ ជនជាតិភាគតិច ឬ អភិរក្ស ប្រពៃណី សាសនា និង វប្បធម៌។ នៅកម្រិតបុគ្គល ក្រុមគ្រួសារ ត្រកូល សាសនា ឬ កុលសម្ព័ន្ធ អាច ចាត់ទុកជាអាទិភាពជាង អត្ថប្រយោជន៍ប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន ចំណាប់អារម្មណ៍ ឬ ការគណនាប្រាក់ ចំណេញអតិបរមា។

សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍៖ ការសិក្សាអំពីរបៀបដែលសេដ្ឋកិច្ចត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរពីភាពស្ថិតស្ថេរទៅ កំណើន និង ពីអ្នកដែលមានចំណូលទាបទៅជាអ្នកមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ និង ជំនះបញ្ហានៃភាព ក្រីក្រជាចំខាត។

ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍កាន់តែច្រើន (MDCs) បណ្តាប្រទេសមូលធននិយម ជឿនលឿនខាង សេដ្ឋកិច្ចនៅ អឺរ៉ុបខាងលិច អាមេរិកខាងជើង អូស្ត្រាលី ញូវហ្សេឡែន និង ជប៉ុន។

ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ដូចទៅនឹងពាក្យសម្រាប់ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។

ដោយសារតែភាពខុសប្លែកគ្នានៃ ពិភពលោកកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និង ភាពស្មុគស្មាញនៃដំណើរ ការអភិវឌ្ឍន៍ សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ត្រូវតែមានលក្ខណៈអុបទិកដោយព្យាយាមបញ្ចូលគ្នានូវគំនិតនិងទ្រឹស្តី ដែលពាក់ព័ន្ធពី ការវិភាគសេដ្ឋកិច្ចតាមបែបប្រពៃណីជាមួយគំរូថ្មី និង វិធីសាស្ត្រពហុវិជ្ជាទូលំទូលាយ ដែលទទួលបានពីការសិក្សា បទពិសោធន៍ អភិវឌ្ឍន៍ប្រវត្តិសាស្ត្រ និង សហសម័យនៃ អាហ្វ្រិក អាស៊ី និង អាមេរិកឡាទីន។ សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាវិស័យមួយដែលស្ថិតនៅលើការបង្កើតលក់ដែលមាន ទ្រឹស្តីថ្មី និង ទិន្នន័យថ្មីៗលេចចេញជាប្រចាំ។ ទ្រឹស្តីនិងស្ថិតិទាំងនេះ ពេលខ្លះទទួលយក ហើយពេល

ខ្លះដ៏ទាស់ នឹងវិធីបែបប្រពៃណីនៃការមើលពិភពលោក។ ទោះយ៉ាងណា គោលបំណងចុងក្រោយនៃសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ នៅតែមិនផ្លាស់ប្តូរ ដើម្បីជួយឱ្យយើងយល់ពីការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីជួយលើកកម្ពស់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនភាគច្រើននៃពិភពលោក។

១.២.២ ហេតុអ្វីត្រូវសិក្សាអំពីការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច?

មុខវិជ្ជាណែនាំនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ គួរតែជួយសិស្ស-និស្សិត ឱ្យមានការយល់ដឹងកាន់តែច្បាស់អំពីសំណួរសំខាន់ៗមួយចំនួន អំពីសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ខាងក្រោមនេះ គឺជាតារាងគំរូនៃសំណួរចំនួន ៣០ ដែលពួកគេត្រូវបានពិភាក្សា។ ពួកគេបង្ហាញពីប្រភេទនៃបញ្ហាដែលស្ទើរតែគ្រប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ហើយជាការពិតអ្នកសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍។

១. តើអ្វីជាអត្ថន័យពិតនៃការអភិវឌ្ឍន៍? តើគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍សមនឹងអត្ថន័យទាំងនេះទេ?
២. តើយើងអាចទាញយកមេរៀនអ្វីពីកំណត់ហេតុប្រវត្តិសាស្ត្រនៃវឌ្ឍនភាពសេដ្ឋកិច្ចក្នុងពិភពលោកដែលកំពុងរីកចម្រើន? តើលក្ខខណ្ឌដំបូងគឺស្រដៀងគ្នា ឬ ខុសគ្នា សម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍សហសម័យ ពីអ្វីដែលប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍បានប្រឈមមុខនៅមុនថ្ងៃនៃឧស្សាហូបនីយកម្មរបស់ពួកគេ ឬ នៅក្នុងដំណាក់កាលមុនៗ?
៣. តើស្ថាប័នសេដ្ឋកិច្ចជាអ្វី? ហើយតើពួកគេដោះស្រាយបញ្ហានៃការអភិវឌ្ឍន៍និងទស្សនវិស័យសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយជោគជ័យដោយរបៀបណា?
៤. តើភាពធ្ងន់ធ្ងររវាងអ្នកមាននិងអ្នកក្រអាចមានលក្ខណៈធំធេងយ៉ាងដូចម្តេច?
៥. តើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និង អន្តរជាតិមានប្រភពអ្វីខ្លះ? តើអ្នកណាទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការលូតលាស់បែបនេះ ហើយហេតុអ្វី?
៦. ហេតុអ្វីបានជាប្រទេសខ្លះជឿនលឿនឆ្ពោះទៅរកការអភិវឌ្ឍន៍ ខណៈប្រទេសជាច្រើននៅតែក្រ?
៧. តើទ្រឹស្តីមួយណាដែលមានឥទ្ធិពលបំផុតក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍? ហើយតើវាត្រូវគ្នាដែរ ឬទេ? តើការអភិវឌ្ឍន៍មិនមែនជាបាតុភូតដែលបង្កើតឡើងនៅខាងក្នុង (ក្នុងស្រុក) ឬខាងក្រៅ (អន្តរជាតិ) ទេ?

៨. តើឧបសគ្គអ្វីខ្លះដែលរារាំងដល់កំណើនកើនឡើង ដោយផ្អែកលើលក្ខខណ្ឌក្នុងតំបន់ ?

៩. តើការកែលំអកូនាទី និង ឋានៈរបស់ស្ត្រី អាចជះឥទ្ធិពលជាពិសេសទៅលើចក្ខុវិស័យនៃ ការអភិវឌ្ឍន៍យ៉ាងដូចម្តេច ?

១០. តើអ្វីខ្លះ ជាបុព្វហេតុនៃភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរ ហើយតើគោលនយោបាយអ្វីខ្លះ ដែលមាន ប្រសិទ្ធិភាពបំផុត ក្នុងការលើកកម្ពស់ជីវភាពរស់នៅរបស់អ្នកក្រីក្រ ?

១១. ជាមួយនឹងចំនួនប្រជាជនពិភពលោកចំនួន ៧ ពាន់លាននាក់ ដែលកំពុងធ្វើដំណើរទៅ ដល់គម្រោង ៩ ពាន់លាននាក់ មុនពាក់កណ្តាលសតវត្សរ៍ តើកំណើនប្រជាជនយ៉ាងឆាប់ ហ្នឹងកំពុងគំរាមកំហែងដល់វឌ្ឍនភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដែរ ឬទេ? តើ មានគ្រួសារធំៗ ធ្វើឱ្យមានសេដ្ឋកិច្ចមានបញ្ហានៅក្នុងបរិយាកាសនៃភាពក្រីក្រដែលរីករាល ដាល និង អសន្តិសុខហិរញ្ញវត្ថុដែរឬទេ ?

១២. ហេតុអ្វីបានជាមានភាពអត់ការងារធ្វើ និង ការងារមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងប្រទេស កំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ជាពិសេសនៅតាមទីក្រុង ហើយហេតុអ្វីបានជាប្រជាជនបន្តធ្វើចំណាកស្រុក ទៅកាន់ទីក្រុងពីតំបន់ជនបទ ទោះបីជាមានឱកាសតិចតួចដែលពួកគេរកការងារធ្វើបានល្អក៏ ដោយ ?

១៣. តើទីក្រុងនានា អាចដើរតួនាទីជាក្បាលម៉ាស៊ីននៃការផ្លាស់ប្តូរសេដ្ឋកិច្ចបាន ក្រោមលក្ខ ខណ្ឌអ្វីខ្លះ ?

១៤. សង្គមដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភ ក៏មានសុខភាពល្អដែរ ពីព្រោះពួកគេមានធនធាន កាន់តែច្រើនសម្រាប់កែលម្អអាហារូបត្ថម្ភនិងការថែទាំសុខភាព។ ប៉ុន្តែតើសុខភាពប្រសើរជាង មុនក៏ជួយជំរុញការអភិវឌ្ឍដែលទទួលបានជោគជ័យដែរឬទេ ?

១៥. តើសុខភាពសាធារណៈមិនល្អមានឥទ្ធិពលអ្វីខ្លះ លើចក្ខុវិស័យនៃការអភិវឌ្ឍ ហើយតើ ត្រូវការអ្វីខ្លះដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ ?

១៦. តើប្រព័ន្ធអប់រំនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ពិតជាជម្រុញការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ឬ តើពួកគេគ្រាន់តែជាយន្តការមួយដើម្បីជួយក្រុម ឬ វណ្ណៈប្រជាជនជាក់លាក់ ដើម្បីរក្សាជំហរនៃ ទ្រព្យសម្បត្តិ អំណាច និង ឥទ្ធិពល ?

១៧. ដោយសារប្រជាជនជាងពាក់កណ្តាលនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ នៅតែរស់នៅក្នុង តំបន់ជនបទ តើធ្វើដូចម្តេចអាចត្រូវបានលើកកម្ពស់កសិកម្មនិងការអភិវឌ្ឍជនបទ? តើតម្លៃ កសិកម្មខ្ពស់ជាងនេះ គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីជំរុញផលិតកម្មស្បៀង ឬ តើការផ្លាស់ប្តូរនិងហេដ្ឋារចនា សម្ព័ន្ធស្ថាប័នជនបទ (ការបែងចែកដីធ្លី ការធ្វើកំណែទម្រង់រដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន ផ្លូវថ្នល់ ការដឹក ជញ្ជូន ការអប់រំ ឥណទានជាដើម) ក៏ត្រូវការដែរឬទេ?

១៨. តើ "ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពបរិស្ថាន" មានន័យដូចម្តេច? តើមានការខាតបង់ សេដ្ឋកិច្ចធ្ងន់ធ្ងរសម្រាប់ការបន្តការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព ដែលផ្ទុយពីកំណើនទិន្នផល សាមញ្ញទេ ហើយតើនរណាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវដ៏ធំចំពោះការខូចខាតបរិស្ថានពិភពលោក - ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ឬ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ?

១៩. តើទីផ្សារសេរី និង ការធ្វើឯកជនភារូបនីយកម្មសេដ្ឋកិច្ច ជាចម្លើយចំពោះបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍ ឬ រដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ នៅតែមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន?

២០. ហេតុអ្វី ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើនជ្រើសរើសយកគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍មិនល្អ បែបនេះ ហើយតើមានអ្វីអាចធ្វើបានដើម្បីកែលម្អជំរើសទាំងនេះ?

២១. តើការពង្រីកពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ តែងតែជាអ្វីដែលគួរឱ្យចង់បានពីទស្សនៈនៃការ អភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសក្រីក្រដែរ ឬទេ? តើអ្នកណាទទួលបានពីពាណិជ្ជកម្ម ហើយតើគុណសម្បត្តិ ត្រូវបានចែកចាយក្នុងចំណោមប្រជាជាតិយ៉ាងដូចម្តេច?

២២. នៅពេលនិងក្រោមលក្ខខណ្ឌអ្វី ប្រសិនបើមានរដ្ឋាភិបាលក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ អនុវត្តគោលនយោបាយត្រួតពិនិត្យអត្រាប្តូរប្រាក់បរទេស តំឡើងពន្ធគយ ឬ កំណត់កូតាលី ការនាំចូលទំនិញ "មិនសំខាន់" មួយចំនួន ដើម្បីលើកកម្ពស់ឧស្សាហូបនីយកម្មផ្ទាល់ខ្លួន ឬ ដើម្បីធ្វើអោយមានតុល្យភាពជាប់លាប់នៃបញ្ហាការទូទាត់?

២៣. តើអ្វីទៅជាផលប៉ះពាល់នៃ "កម្មវិធីស្ថិតភាព" របស់មូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ និង ការផ្តល់ប្រាក់កម្ចី "ការកែតម្រូវរចនាសម្ព័ន្ធ" របស់ធនាគារពិភពលោក លើតុល្យភាពនៃការ ទូទាត់ និង ការរំពឹងទុកនៃកំណើននៃបណ្តាប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចដែលជំពាក់ ធ្ងន់ធ្ងរ?

២៤. តើសកលការវិនិយោគមានន័យយ៉ាងណា ហើយតើវាជះឥទ្ធិពលយ៉ាងណាដល់បណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ?

២៥. តើការនាំចេញផលិតផលដំបូងដូចជា ទំនិញកសិកម្ម និង វ៉ែដេក គួរតែត្រូវបានលើកកម្ពស់ ឬតើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ទាំងអស់ព្យាយាមធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្ម ដោយអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មផលិតកម្មរបស់ពួកគេឱ្យបានលឿនបំផុតដែរឬទេ ?

២៦. តើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន បានចូលទៅក្នុងបញ្ហាបំណុលបរទេសយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរយ៉ាងដូចម្តេច ? ហើយតើបំណុលមានបញ្ហាអ្វីខ្លះ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ? តើវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុ ជះឥទ្ធិពលយ៉ាងណាដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ ?

២៧. តើជំនួយសេដ្ឋកិច្ចបរទេសមានឥទ្ធិពលអ្វីខ្លះពីប្រទេសអ្នកមាន ? តើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍គួរបន្តស្វែងរកជំនួយបែបនេះ ហើយបើដូច្នោះ តើស្ថិតក្រោមលក្ខខណ្ឌអ្វី និង សម្រាប់គោលបំណងអ្វី ? តើប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ គួរបន្តផ្តល់ជំនួយបែបនេះ ហើយបើដូច្នោះ តើស្ថិតក្រោមលក្ខខណ្ឌអ្វី និង សម្រាប់គោលបំណងអ្វី ?

២៨. តើក្រុមហ៊ុនសាជីវកម្មពហុជាតិ គួរត្រូវបានលើកទឹកចិត្តក្នុងការវិនិយោគនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសក្រីក្រ ហើយបើដូច្នោះ តើស្ថិតក្រោមលក្ខខណ្ឌអ្វី ? តើការលេចឡើងនៃ “រោងចក្រសកលលោក” និង ការធ្វើសកលការវិនិយោគពាណិជ្ជកម្មនិងហិរញ្ញវត្ថុ មានឥទ្ធិពលលើទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិយ៉ាងដូចម្តេច ?

២៩. តើគោលនយោបាយហិរញ្ញវត្ថុនិងសារពើពន្ធមានតួនាទីអ្វីខ្លះ ក្នុងការជំរុញការអភិវឌ្ឍ ?

៣០. តើមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុគឺជាអ្វី ហើយតើសក្តានុពលនិងដែនកំណត់របស់វាមានអ្វីខ្លះ សម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនិងជំរុញការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋាន ?

សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ គឺជួយនិស្សិតឱ្យគិតជាប្រព័ន្ធអំពីបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច និង បង្កើតការវិនិច្ឆ័យនិងការសន្និដ្ឋាន ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍វិភាគពាក់ព័ន្ធនឹង ព័ត៌មាន ស្ថិតិ ដែលអាចជឿទុកចិត្តបាន។ ដោយសារតែបញ្ហានៃការអភិវឌ្ឍន៍មានក្នុងករណីជាច្រើន ដែលមានតែមួយគត់នៅក្នុងពិភពទំនើប ហើយមិនងាយយល់បានតាមរយៈការប្រើប្រាស់ទ្រឹស្តីសេដ្ឋកិច្ចបែបប្រពៃណីនោះទេ យើងច្រើនតែត្រូវការវិធីសាស្ត្រដែលមិនធម្មតា សម្រាប់អ្វីដែលហាក់ដូចជាបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចធម្មតា។ គោលការណ៍សេដ្ឋកិច្ចតាមបែបប្រពៃណីដើរតួនាទីយ៉ាងមានប្រសិទ្ធិភាព ក្នុងការជួយឱ្យយើងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវ

ការយល់ដឹងរបស់យើងអំពីបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍ ប៉ុន្តែពួកគេមិនគួរធ្វើឱ្យយើងមើលឃើញភាពពិតនៃលក្ខខណ្ឌក្នុងស្រុកនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចទេ។

១.២.៣ គុណតម្លៃសំខាន់នៃគុណតម្លៃនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍

សេដ្ឋកិច្ច គឺជាវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម។ វាទាក់ទងនឹងមនុស្ស និង ប្រព័ន្ធសង្គម ដែលពួកគេរៀបចំសកម្មភាពរបស់ពួកគេ ដើម្បីបំពេញសេចក្តីត្រូវការសម្ភារៈជាមូលដ្ឋាន (ឧទាហរណ៍ ម្ហូបអាហារ ទីជម្រក សម្លៀកបំពាក់) និង បំណងប្រាថ្នាមិនមែនជាវត្ថុធាតុដើម (ឧទាហរណ៍ ការអប់រំ ចំណេះដឹង ការបំពេញខាងវិញ្ញាណ)។ វាចាំបាច់ត្រូវទទួលស្គាល់តាំងពីដំបូងថាបរិវេណតម្លៃប្រកបដោយក្រមសីលធម៌ ឬ បទដ្ឋាន អំពីអ្វីដែលត្រូវ ឬ មិនចង់បាន គឺជាចំណុចសំខាន់នៃវិន័យសេដ្ឋកិច្ចជាទូទៅ និងសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ជាពិសេស។ គោលគំនិតនៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និង ទំនើបការប្រកបដោយកម្ម តំណាងឱ្យជាក់ស្តែង ក៏ដូចជាការបង្ហាញពីតម្លៃជាក់លាក់អំពីគោលដៅដែលចង់បានសម្រាប់ការសម្រេចនូវអ្វីដែលមហាគ្នៈគន្លឹះប្រាប់ហៅថា “ការសំរេចសក្តានុពលរបស់មនុស្ស”។ គោលគំនិត ឬ គោលដៅដូចជាសមភាពសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គម ការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ ការអប់រំជាសកល ការកើនឡើងកម្រិតជីវភាពឯករាជ្យភាពជាតិ ការធ្វើទំនើបការប្រកបដោយកម្មនៃស្ថាប័ន នីតិវិធីនិងនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ ការទទួលបានឱកាស ការចូលរួមនយោបាយនិងសេដ្ឋកិច្ច ប្រជាធិបតេយ្យមូលដ្ឋាន - ភាពស្មោះត្រង់ និង ការបំពេញបំណងផ្ទាល់ខ្លួន បានមកពីការវិនិច្ឆ័យតម្លៃជាប្រធានបទ អំពីអ្វីដែលល្អនិងគួរឱ្យចង់បាន និង អ្វីដែលមិនចង់បាន។ ដូចគ្នានេះដែរ ចំពោះបញ្ហាធ្វើគុណតម្លៃផ្សេងទៀត ឧទាហរណ៍ ការទទួលបានភាពឯកជននៃទ្រព្យសម្បត្តិឯកជន និង សិទ្ធិរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ដើម្បីប្រមូលទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួនគ្មានដែនកំណត់។ ការអភិវឌ្ឍន៍នៃស្ថាប័នសង្គមវាធានាក្រុមប្រពៃណី និង រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋៈអព្យាក្រឹត បុរសជាមេត្រូវសារជាអាជ្ញាធរចុងក្រោយ និងការសន្មតថា “សិទ្ធិធម្មជាតិ” ដែលអ្នកខ្លះត្រូវដឹកនាំ ខណៈពេលដែលអ្នកផ្សេងទៀតធ្វើតាម។

នៅពេលដែលយើងដោះស្រាយនៅក្នុងផ្នែកទី ២ ជាមួយនឹងបញ្ហាធំៗនៃការអភិវឌ្ឍដូចជាភាពក្រីក្រ វិសមភាព កំណើនប្រជាជន ភាពលង់លក់នៅជនបទ និង ការពុករលួយបរិស្ថាន ការកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃប្រធានបទទាំងនេះ ជាបញ្ហាបង្ហាញពីការគិតគូរពីគុណតម្លៃដែលថា ការកែលម្អឬការលុបបំបាត់របស់ពួកគេ គឺគួរអោយចង់បាន ដូច្នេះវាគឺ ល្អ។ មានការព្រមព្រៀងក្នុងចំណោមក្រុមមនុស្សផ្សេងគ្នាជាច្រើននៃអ្នកនយោបាយ អ្នកសិក្សា និងពលរដ្ឋសាមញ្ញទាំងនេះរីករាលដាល គឺជាគោលដៅដែលចង់បានមិនផ្លាស់ប្តូរការពិត ដែលថាពួកគេកើតឡើងមិនត្រឹមតែពីប្រតិកម្មទៅនឹងការវិភាគដែល

មានលក្ខណៈជាក់ស្តែងឬវិជ្ជមាននៃអ្វីនោះទេ ប៉ុន្តែទីបំផុតក៏មកពីការវិនិច្ឆ័យតម្លៃជាលក្ខណៈឬបទដ្ឋានអំពីអ្វីដែលគួរតែអញ្ជឹង។

វាបង្ហាញថាកាសន្តតម្លៃ ទោះយ៉ាងណា ត្រូវបានក្លែងខ្លួនជាធាតុផ្សំនៃការវិភាគសេដ្ឋកិច្ចនិងគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច។ សេដ្ឋកិច្ចមិនអាចត្រូវបានគេឱ្យតម្លៃដោយគ្មានន័យដូចគ្នានឹងរូបវិទ្យា ឬគីមីវិទ្យាទេ។ ដូច្នោះ សុពលភាពនៃការវិភាគសេដ្ឋកិច្ច និង ភាពត្រឹមត្រូវនៃវេជ្ជបញ្ជាសេដ្ឋកិច្ច គួរតែត្រូវបានវាយតម្លៃជានិច្ចដោយផ្អែកលើការសន្និដ្ឋានជាមូលដ្ឋាន ឬ ការសន្តតតម្លៃ។ នៅពេលដែលតម្លៃប្រធានបទទាំងនេះ ត្រូវបានយល់ព្រមដោយប្រជាជាតិមួយ ឬ ជាពិសេសដោយអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការសម្រេចចិត្តថ្នាក់ជាតិ គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ជាក់លាក់ (ឧ. សមភាពប្រាក់ចំណូលប្រសើរឡើង) និង គោលនយោបាយសាធារណៈដែលត្រូវគ្នា (ឧទាហរណ៍ ការយកពន្ធប្រាក់ចំណូលកើនឡើងក្នុងអត្រាខ្ពស់) ផ្អែកលើការវិភាគ “គោលដៅ” ទ្រឹស្តីវិភាគ និង ការវិភាគបែបបរិមាណ អាចត្រូវបានអនុវត្ត។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅពេលដែលទំនាស់តម្លៃនិងការខ្វែងគំនិតគ្នាធ្ងន់ធ្ងរកើតឡើងក្នុងចំណោមអ្នកធ្វើសេចក្តីសម្រេច លទ្ធភាពនៃការមូលមតិគ្នាអំពីគោលដៅដែលចង់បាន ឬ គោលនយោបាយសមស្រប ត្រូវបានកាត់បន្ថយគួរឱ្យកត់សម្គាល់។ ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយក៏វាចាំបាច់ណាស់ ជាពិសេសនៅក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ ដែលតម្លៃរបស់មនុស្សម្នាក់ត្រូវបានបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់។

១.២.៤ សេដ្ឋកិច្ចជាប្រព័ន្ធសង្គម៖ តំរូវការហ្វូសពិសេដ្ឋកិច្ចធម្មតា

ប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និង សេដ្ឋកិច្ច ជាពិសេសនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវតែពិនិត្យមើលនៅក្នុងទស្សនៈទូលំទូលាយជាងអ្វីដែលបានកំណត់ដោយសេដ្ឋកិច្ចប្រពៃណី។ ពួកគេត្រូវតែត្រូវបានវិភាគនៅក្នុងបរិបទនៃប្រព័ន្ធសង្គមទាំងមូលនៃប្រទេសមួយ ហើយនៅក្នុងបរិបទអន្តរជាតិ និងពិភពលោកទាំងមូលផងដែរ។ តាមរយៈ “ប្រព័ន្ធសង្គម” យើងមានន័យថាទំនាក់ទំនងរវាងគ្នានិងគ្នា រវាងកត្តាសេដ្ឋកិច្ចនិងអសេដ្ឋកិច្ច។ ក្រោយមកទៀត រួមមានអាកប្បកិរិយាចំពោះជីវិតការងារ និង សិទ្ធិអំណាច។ ការិយាធិបតេយ្យសាធារណៈនិងឯកជន ច្បាប់ និងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល។ លំនាំនៃសាច់ញាតិនិងសាសនា ប្រពៃណីវប្បធម៌ ប្រព័ន្ធនៃសិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លី សិទ្ធិអំណាច និង សុចរិតភាពរបស់ទីភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាល កំរិតនៃការចូលរួមនៅក្នុងការសម្រេចចិត្តនិងសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ដោយការពេញចិត្ត។ និងភាពបត់បែនឬភាពរឹងនៃវណ្ណៈសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គម។ អោយកាន់តែច្បាស់ណាស់ កត្តាទាំងនេះមានភាពខុសប្លែកគ្នាយ៉ាងទូលំទូលាយពីតំបន់មួយនៃពិភពលោកទៅតំបន់មួយផ្សេងទៀត និង ពីវប្បធម៌និងសង្គមមួយទៅតំបន់មួយទៀត។ នៅកម្រិតអន្តរជាតិ យើងក៏ត្រូវពិចារណាលើការរៀបចំ

និងវិធាននៃការប្រព្រឹត្តទៅនៃសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកផងដែរ - របៀបដែលពួកគេត្រូវបានបង្កើតឡើង តើអ្នកណាគ្រប់គ្រងពួកគេ និង អ្នកណាទទួលបានផលប្រយោជន៍ច្រើនបំផុតពីពួកគេ។ សព្វថ្ងៃនេះ ជាការពិត ជាពិសេសជាមួយនឹងការរីករាលដាលនៃសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ និង ការធ្វើសាកលការបនីយកម្ម យ៉ាងឆាប់រហ័សនៃពាណិជ្ជកម្ម ហិរញ្ញវត្ថុ ពាណិជ្ជកម្មឆ្លងដែន បច្ចេកវិទ្យា កម្មសិទ្ធិបញ្ញា និង ការធ្វើ ចំណាកស្រុកការងារ។

ការដោះស្រាយបញ្ហា ដើម្បីសម្រេចបាននូវការអភិវឌ្ឍន៍គឺជា ការងារស្មុគស្មាញ។ ការបង្កើន ផលិតកម្មជាតិ ការបង្កើនកម្រិតនៃការរស់នៅ និង ការលើកកម្ពស់ឱកាសការងារគឺ មានមុខងារជា ច្រើននៃប្រវត្តិសាស្ត្រតំបន់ ការរំពឹងទុក គុណតម្លៃ ការលើកទឹកចិត្ត អាកប្បកិរិយានិងជំនឿ និង រចនា សម្ព័ន្ធស្ថាប័ននិងអំណាច ទាំងក្នុងប្រទេសនិងសង្គមសកល គឺជាលទ្ធផលផ្ទាល់នៃការបំរែបំរួលអថេរ សេដ្ឋកិច្ចជាយុទ្ធសាស្ត្រដូចជា ការសន្សំ ការវិនិយោគ កត្តាតម្លៃនិងផលិតផល និង អត្រាប្តូរប្រាក់ បរទេស។

១.៣. តើការអភិវឌ្ឍមានន័យដូចម្តេច ?

ដោយសារតែពាក្យថា “ការអភិវឌ្ឍន៍” អាចមានអត្ថន័យខុសគ្នា ចំពោះមនុស្សខុសគ្នា វាជាការ សំខាន់ដែលយើងមាននិយមន័យត្រឹមត្រូវហើយខ្លះ ឬ ទស្សនៈវិស័យសំខាន់ៗលើអត្ថន័យរបស់វា។ បើគ្មានទស្សនវិស័យបែបនេះ និង លក្ខន្តិកៈវាស់វែងដែលបានព្រមព្រៀងគ្នាទេ យើងមិនអាចកំណត់ ថាតើប្រទេសមួយណាដែលកំពុងអភិវឌ្ឍពិតប្រាកដ និង មួយណាមិនមាននោះទេ។

១.៣.១ ទ្វេស័សេដ្ឋកិច្ចបែបប្រពៃណី

នៅក្នុងន័យសេដ្ឋកិច្ចឱ្យប្រាកដ ការអភិវឌ្ឍមានន័យជាធម្មតា ការសំរេចបាននូវអត្រាកំណើន ប្រកបដោយចីរភាពនៃប្រាក់ចំណូលសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ៗ ដើម្បីឱ្យប្រទេសជាតិមានលទ្ធភាពពង្រីក ទិន្នផលរបស់ខ្លួនក្នុងអត្រាមួយលឿនជាងអត្រាកំណើនប្រជាជនរបស់ខ្លួន។ កំរិត និង អត្រាកំណើននៃ ប្រាក់ចំណូលជាតិសរុប “ពិត” សម្រាប់មនុស្សម្នាក់ៗ (GNI) (ការរីកចម្រើនរូបិយវត្ថុនៃចំណូលជាតិ សរុបក្នុងមនុស្សម្នាក់ ដក អត្រាអតិផរណា) ត្រូវបានប្រើដើម្បីវាស់ស្ទង់សុខុមាលភាពសេដ្ឋកិច្ចទូទៅ របស់ប្រជាជន - ចំនួនទំនិញនិងសេវាកម្មជាក់ស្តែងប៉ុន្មាន អាចរកបានសម្រាប់ប្រជាជនជាមធ្យម សម្រាប់ការប្រើប្រាស់និងការវិនិយោគ។

ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចនាពេលកន្លងមក ត្រូវបានគេមើលឃើញជាធម្មតាទាក់ទងនឹងការផ្លាស់ប្តូរ គ្រោងការណ៍នៃរចនាសម្ព័ន្ធផលិតកម្មនិងការងារ ដូច្នោះ ចំណែកកសិកម្មនៃកត្តាទាំងពីរធ្លាក់ចុះ ហើយឧស្សាហកម្មផលិតកម្ម និង សេវាកម្មកើនឡើង។ ដូច្នោះ យុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាធម្មតាផ្តោតលើ ឧស្សាហូបនីយកម្មយ៉ាងឆាប់រហ័ស ដែលជារឿយៗត្រូវចំណាយទៅលើកសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍ ជនបទ។

ដោយមានការលើកលែងករណីមួយចំនួនដូចជា នៅក្នុងរង្វង់គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ក្នុង ទសវត្សឆ្នាំ ១៩៧០ ការអភិវឌ្ឍរហូតមកដល់ពេលថ្មីៗនេះ ត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាបាតុភូត សេដ្ឋកិច្ចដែលទទួលបានកំណើនយ៉ាងឆាប់រហ័សជារួម និង កំណើន GNI ក្នុងមនុស្សម្នាក់អាចនឹង “សន្សឹមៗ” ទៅជាគំនរក្នុងទម្រង់ការងារ និង ឱកាសសេដ្ឋកិច្ចផ្សេងទៀត ឬ បង្កើតលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ សម្រាប់ការចែកចាយកាន់តែទូលំទូលាយនៃអត្ថប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមនៃកំណើន។ បញ្ហានៃ ភាពក្រីក្រ ការរើសអើង ភាពអត់ការងារធ្វើ និង ការបែងចែកប្រាក់ចំណូល គឺមានសារៈសំខាន់បន្ទាប់ បន្សំក្នុងការធ្វើអោយការងាររីកចម្រើន។ ជាការពិតណាស់ ការសង្កត់ធ្ងន់ជាញឹកញាប់ទៅលើការកើន ឡើងនៃទិន្នផលដែលវាស់វែងដោយផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (ផ. ស. ស)។

១.៣.២ ទស្សនៈសេដ្ឋកិច្ចថ្មីនៃការអភិវឌ្ឍន៍

បទពិសោធន៍នៃទសវត្សដំបូង នៃសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ និង ការអភិវឌ្ឍក្រោយសម័យកាល នៅទសវត្ស ១៩៥០ ១៩៦០ និង ដើមទសវត្ស ១៩៧០ នៅពេលដែលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជា ច្រើនបានឈានដល់គោលដៅកំណើនសេដ្ឋកិច្ចរបស់ពួកគេ ប៉ុន្តែកម្រិតនៃការរស់នៅរបស់ប្រជាជន ភាគច្រើននៅតែមានកម្រិតច្រើនបំផុត ដោយមិនមានការផ្លាស់ប្តូរបានបង្ហាញថាមានអ្វីមួយខុស ប្រក្រតីជាមួយនឹងនិយមន័យនៃការអភិវឌ្ឍន៍មិនច្បាស់លាស់។ ចំនួនអ្នកសេដ្ឋកិច្ច និង អ្នកបង្កើត គោលនយោបាយកាន់តែច្រើនឡើង បានអំពាវនាវឱ្យមានការវាយប្រហារដោយផ្ទាល់លើភាពក្រីក្រ ដាច់ខាត វិសមភាពនៃការបែងចែកប្រាក់ចំណូល និង ការកើនឡើងនៃភាពអត់ការងារធ្វើ។ និយាយ ឱ្យខ្លី ក្នុងកំឡុងទសវត្សឆ្នាំ ១៩៧០ ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចត្រូវបានកំណត់ឡើងវិញ ទាក់ទងនឹងការកាត់ បន្ថយ ឬលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ វិសមភាព និង ភាពអត់ការងារធ្វើ ក្នុងបរិបទនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច។ “ការចែកចាយឡើងវិញពីការរីកចម្រើន” បានក្លាយជាពាក្យស្លោកទូទៅមួយ។ យោងតាមលោក Dudley Seers បានកំណត់នូវសំនួរស្តីអំពី ការអភិវឌ្ឍន៍៖ តើមានអ្វីកំពុងកើតឡើងចំពោះភាពក្រីក្រ ? តើមានអ្វីកំពុងកើតឡើងចំពោះភាពអត់ការងារធ្វើ ? តើមានអ្វីកំពុងកើតឡើងចំពោះវិសមភាព ?

ការអះអាងនេះមិនមែនជាការប៉ាន់ស្មានទុក និង ការពិពណ៌នាអំពីសម្មតិកម្មទេ។ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មួយចំនួន បានឆ្លងកាត់អត្រាខ្ពស់នៃកំណើនប្រាក់ចំណូលរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ ក្នុងកំឡុងទស្សវត្ស ១៩៦០ និង ១៩៧០ ប៉ុន្តែបានបង្ហាញពីភាពប្រសើរឡើងតិចតួច ឬ គ្មាន ឬ សូម្បីតែការធ្លាក់ចុះនៃការងារ ភាពស្មើគ្នា និង ប្រាក់ចំណូលពិតប្រាកដនៅខាងក្រោម ៤០ ភាគរយ នៃប្រជាជនរបស់ពួកគេ។ តាមនិយមន័យនៃការលូតលាស់មុនៗ ប្រទេសទាំងនេះកំពុងមានការអភិវឌ្ឍដោយសារភាពក្រីក្រ សមភាព និង លក្ខន្តិកៈការងារថ្មី ពួកគេមិនមែនទេ។ ស្ថានភាពនៅទសវត្សឆ្នាំ ១៩៨០ និង ១៩៩០ កាន់តែអាក្រក់ទៅៗ ដោយសារអត្រាកំណើន GNI ប្រែជាអវិជ្ជមានសម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន ហើយរដ្ឋាភិបាលដែលកំពុងប្រឈមមុខនឹងបញ្ហាបំណុលដែលកំពុងកើនឡើង ត្រូវបានបង្ខំឱ្យកាត់បន្ថយកម្មវិធីសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមដែលមានកម្រិតទាបរួចទៅហើយ។ ប៉ុន្តែ បាតុភូតនៃការអភិវឌ្ឍ ឬ អត្ថិភាពនៃស្ថានភាពរ៉ាំរ៉ៃនៃការអភិវឌ្ឍ មិនមែនគ្រាន់តែជាសំណួរនៃសេដ្ឋកិច្ច ឬ សូម្បីការវាស់វែងបែបបរិមាណនៃប្រាក់ចំណូល ការងារ និង វិសមភាព។

ដូច្នេះការអភិវឌ្ឍ ត្រូវតែត្រូវបានគេគិតគូរពីដំណើរការពហុវិស័យ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ប្តូរសំខាន់ៗនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធសង្គម ឥរិយាបថប្រសើរ និង ស្ថាប័នជាតិ ក៏ដូចជាការពន្លឿនកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ការកាត់បន្ថយភាពមិនស្មើភាពគ្នា និង ការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ។ ការអភិវឌ្ឍ ជាខ្លឹមសាររបស់វាត្រូវតែតំណាងឱ្យការផ្លាស់ប្តូរទាំងមូល ដែលប្រព័ន្ធសង្គមទាំងមូលផ្តោតលើតម្រូវការជាមូលដ្ឋាននិង វឌ្ឍនភាពនៃសេចក្តីប្រាថ្នារបស់បុគ្គល និង ក្រុមសង្គម នៅក្នុងប្រព័ន្ធនោះ ដែលឃ្លាតឆ្ងាយពីស្ថានភាពនៃជីវិតដែលត្រូវបានគេយល់ឃើញថាមិនពេញចិត្ត ស្ថានភាពឬលក្ខខណ្ឌនៃជីវិតត្រូវបានចាត់ទុកថាល្អជាងខាងសម្ភារៈនិងខាងវិញ្ញាណ។ គ្មាននរណាម្នាក់ បានកំណត់គោលដៅមនុស្សនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចក៏ដូចជា លោក Amartya Sen ប្រហែលជាអ្នកគិតឈានមុខគេលើអត្ថន័យនៃការអភិវឌ្ឍន៍។

១.៣.៣ អភិក្រម “សមត្ថភាព” របស់លោក សេន

ទស្សនៈដែលថា ប្រាក់ចំណូលនិងទ្រព្យសម្បត្តិ មិនត្រូវបានបញ្ចប់ដោយខ្លួនគេនោះទេ ប៉ុន្តែឧបករណ៍សម្រាប់គោលបំណងផ្សេងទៀត ត្រូវទប់ទៅយ៉ាងហោចណាស់ដូចជាអាវិស្វត។ អាម៉ាទីយ៉ាសេន ជាអ្នកទទួលបានជ័យលាភីរង្វាន់ណូបែលផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចឆ្នាំ ១៩៩៨ បានអះអាងថា “សមត្ថភាពដើម្បីដំណើរការ” គឺជាអ្វីដែលពិតជាសំខាន់សម្រាប់ ឋានៈជាអ្នកក្រ ឬ ជាអ្នកមិនក្រ។ ដូចលោកសេនបានលើកឡើងថា “ការពង្រីកផលិតកម្មទំនិញ...ត្រូវបានគេផ្តល់តម្លៃចុងក្រោយ មិនមែនសម្រាប់ជាប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនទេ ក៏ប៉ុន្តែវាជាមធ្យោបាយសម្រាប់សុខុមាលភាព និង សេរីភាពរបស់មនុស្សផងដែរ”។

តាមពិត លោក សែន អះអាងថាភាពក្រីក្រ មិនអាចវាស់វែងបានត្រឹមត្រូវតាមរយៈ ចំណូល ឬតាមរយៈអត្ថប្រយោជន៍ប្រើប្រាស់ដូចដែលបានយល់ច្បាស់នោះទេ។ អ្វីដែលសំខាន់គឺ មិនមែនជា របស់បុគ្គលដែលមាន - ឬអារម្មណ៍ដែលមានទាំងនេះ - ប៉ុន្តែអ្វីដែលមនុស្សម្នាក់ ប្រហែលជាអាច ប្រហែលជាធ្វើ ឬ ប្រហែលអាចធ្វើបាន។ អ្វីដែលសំខាន់សម្រាប់សុខុមាលភាពគឺ មិនត្រឹមតែលក្ខណៈ នៃទំនិញដែលប្រើ ដូចវិធីសាស្ត្រអត្ថប្រយោជន៍ប្រើប្រាស់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែអ្វីដែលអ្នកប្រើប្រាស់ធ្លាប់ប្រើ និង ធ្វើទំនិញនោះ។ ឧទាហរណ៍ សៀវភៅមានគុណតម្លៃតិចតួច សម្រាប់មនុស្សដែលមិនចេះអក្សរ (លើកលែងតែឥន្ទ្រះចម្អិនអាហារ ឬ ជានិមិត្តសញ្ញាសំគាល់)។ ឬដូច លោក សែន បានកត់សំគាល់ មនុស្សដែលមានជំងឺប៉ារ៉ាសិត នឹងមិនមានលទ្ធភាពទាញយកសារធាតុចិញ្ចឹមពីបរិមាណអាហារដែល បានផ្តល់ឱ្យច្រើនជាងអ្នកដែលគ្មានប៉ារ៉ាសិតឡើយ។

ដើម្បីយល់ពីគំនិតនៃសុខុមាលភាពមនុស្សជាទូទៅ និង ភាពក្រីក្រជាពិសេស យើងត្រូវគិត ហួសពីភាពអាចរកបាននៃទំនិញ និង ពិចារណាពីការប្រើប្រាស់របស់ពួកគេ៖ ដើម្បីដោះស្រាយនូវអ្វី ដែល លោក សែន ហៅថាមុខងារនោះ គឺជាអ្វីដែលមនុស្សធ្វើ (ឬ អាចធ្វើបាន) ជាមួយទំនិញនៃការ ផ្តល់នូវលក្ខណៈដែលបានផ្តល់ឱ្យ ដែលពួកគេបានកាន់កាប់ ឬ គ្រប់គ្រង។ សេរីភាពនៃជម្រើស ឬ ការ គ្រប់គ្រងជីវិតផ្ទាល់ខ្លួន គឺជាចំណុចសំខាន់នៃការយល់ដឹងអំពីសុខុមាលភាពភាគច្រើន។ មុខងារ/ របៀបដែលមានតម្លៃជា “ធ្វើភ្លាមឬនឹងធ្វើ” ហើយតាមទស្សនៈរបស់លោក សែន របៀបដែលមនុស្ស មានហេតុផលក្នុងការអោយតម្លៃ អាចរាប់ពីការមានសុខភាពល្អ មានរបបអាហារគ្រប់គ្រាន់ និង ស្លៀកពាក់ស្អាតៗ អាចចល័ត/ដើរលេង ការឱ្យតម្លៃខ្លួនឯង និង “ការចូលរួមក្នុងជីវិតសហគមន៍”។

លោក សែន កំណត់ពីប្រភពនៃភាពខុសគ្នារវាង (វាស់) ចំណូលពិតប្រាកដនិងគុណសម្បត្តិ ជាក់ស្តែង៖

- ទីមួយ កត្តាតំណពូជផ្ទាល់ខ្លួនដូចជា កត្តាដែលទាក់ទងនឹងពិការភាព ជំងឺ អាយុ ឬ យេនឌ័រ។
- ទីពីរ ភាពចម្រុះផ្នែកបរិស្ថានដូចជា តម្រូវការកំដៅនិងសម្លៀកបំពាក់នៅក្នុងរដូវត្រជាក់ ជំងឺ ផ្តាសាយឬជំងឺឆ្លងនៅតំបន់ត្រូពិក ឬ ផលប៉ះពាល់នៃការបំពុល
- ទីបី ការប្រែប្រួលបរិស្ថានសង្គមដូចជា អត្រាប្រេវ៉ាឡង់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មនិងអំពើហិង្សា និង “ដើមទុនសង្គម” ។
- ទីបួន ការបែងចែកក្នុងគ្រួសារ - ស្ថិតិសេដ្ឋកិច្ច វាស់ស្ទង់ប្រាក់ចំណូលដែលទទួលបានក្នុង គ្រួសារ ព្រោះវាជាមូលដ្ឋានឯកតានៃចំណែកក្នុងការប្រើប្រាស់រួម ប៉ុន្តែធនធានគ្រួសារអាចត្រូវ

បានចែកចាយមិនស្មើគ្នាដូចជា នៅពេលក្មេងស្រីទទួលបានការយកចិត្តទុកដាក់ខាងផ្នែក វេជ្ជសាស្ត្រ និង ការអប់រំ ទាបជាងក្មេងប្រុស។

- ទីប្រាំ ភាពខុសប្លែកគ្នានៃទស្សនៈទំនាក់ទំនងមានន័យថា ទំនិញខ្លះចាំបាច់ដោយសារពន្ធ តំបន់និងទំលាប់។ ឧទាហរណ៍ អ្វីដែលចាំបាច់អាចធ្វើបាន នៅក្នុងឃ្លារបស់ លោក អាដាមស្មីត "បង្ហាញខ្លួនជាសាធារណៈដោយគ្មានការខ្មាស់អៀន" រួមមានសម្លៀកបំពាក់ដែល មានគុណភាពខ្ពស់ (ដូចជាស្បែកជើងស្បែក) នៅក្នុងប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ ជាងបណ្តាប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលទាប។

នៅក្នុងសង្គមអ្នកមាន លទ្ធភាពក្នុងការចូលរួមក្នុងជីវិតសហគមន៍ នឹងមានការលំបាកយ៉ាង ខ្លាំងដោយគ្មានទំនិញជាក់លាក់ដូចជា ទូរស័ព្ទ ទូរទស្សន៍ ឬ រថយន្ត។ វាពិបាកក្នុងការដំណើរការ សង្គមនៅក្នុងប្រទេសសង្គមប្តី ឬ កូរ៉េខាងត្បូង ដោយគ្មានអាសយដ្ឋានអ៊ីម៉ែល។ ហើយគ្រួសារដែលមាន សម្ភារៈតិចតួចបំផុត ព្យាយាមចៀសវាងភាពអាម៉ាស់ក្នុងសង្គម ក៏កើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងជាមួយនឹងទ្រព្យ សម្បត្តិជាមធ្យមរបស់សង្គម។

ដូច្នេះការក្រឡេកមើលកម្រិតប្រាក់ចំណូលពិតប្រាកដ ឬ កម្រិតនៃការប្រើប្រាស់ទំនិញ ជាក់លាក់ ក៏មិនអាចគ្រប់គ្រាន់ជារង្វាស់នៃសុខុមាលភាពបានដែរ។ មួយអាចមានទំនិញច្រើន ប៉ុន្តែ ទំនិញទាំងនេះមានតម្លៃតិចតួច ប្រសិនបើវាមិនមែនជាអ្វីដែលអ្នកប្រើប្រាស់ចង់បាន (ដូចនៅអតីត សហភាពសូវៀត) ។ មួយអាចមានប្រាក់ចំណូល ប៉ុន្តែទំនិញមួយចំនួនដែលចាំបាច់សម្រាប់សុខុមាល ភាពដូចជាអាហារដែលមានជីវជាតិអាចនឹងមិនមានទេ។ សូម្បីតែនៅពេលផ្តល់នូវចំនួនកាឡូរីស្មើគ្នា ក៏ដោយ អាហារដែលអាចរកបាននៅក្នុងប្រទេសមួយ (ដំឡូងមី នំប៉័ង អង្ករ ពោត ដំឡូង។ល។) នឹង មានភាពខុសគ្នានៅក្នុងសារធាតុអាហាររូបត្ថម្ភ ពីអាហារដែលមាននៅក្នុងប្រទេសផ្សេងទៀត។ លើសពី នេះទៅទៀត សូម្បីតែអនុផ្នែកខ្លះនៃឧទាហរណ៍ស្រូវគឺមានជីវជាតិច្រើនជាងគេ។ ជាចុងក្រោយ សូម្បីតែពេលប្រៀបធៀបទំនិញដូចគ្នាបេះបិទក៏ដោយ ក៏មនុស្សម្នាក់ត្រូវតែគិតអំពីការប្រើប្រាស់របស់ ពួកគេនៅក្នុងបរិបទផ្ទាល់ខ្លួន និង សង្គម។ លោក សេន ផ្តល់នូវឧទាហរណ៍ដ៏ប្រសើរបំផុតនៃនំប៉័ង ដែលជាមូលដ្ឋានគ្រឹះល្អបំផុតនៃទំនិញ។ វាមានផលិតផល "លក្ខណៈ" ដូចជាសជាតិ និង អាហាររូបត្ថម្ភ ដូចជាប្រូតេអ៊ីន។ ហើយវាអាចជួយបំពេញតាមអនុសញ្ញានៃការផ្លាស់ប្តូរសង្គម ក្នុងន័យ បំបែកនំប៉័ងជាមួយគ្នា។ ប៉ុន្តែអត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើននេះ អាស្រ័យទៅលើបុគ្គលនោះ និង កាលៈទេសៈ របស់នាង ដូចជាកំរិតសកម្មភាព ការរំលាយអាហារ ទម្ងន់ មិនថានាងមានផ្ទៃពោះ ឬ បំបៅដោះកូន ចំណេះដឹង អំពីអាហាររូបត្ថម្ភ មិនថានាងឆ្លងប៉ារ៉ាស៊ីត និង លទ្ធភាពទទួលបានសេវាវេជ្ជសាស្ត្រ។

លោក សេន កត់សំគាល់ថាមុខងារក៏អាស្រ័យលើ (១) “អនុសញ្ញាសង្គមជាធរមាននៅក្នុងសង្គមដែល មនុស្សរស់នៅ (២) ទីតាំងរបស់មនុស្សក្នុងគ្រួសារនិងក្នុងសង្គម (៣) វត្តមានឬអវត្តមាន នៃពិធី បុណ្យដូចជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ ពិធីបុណ្យតាមរដូវកាល និង ឱកាសផ្សេងទៀតដូចជាពិធីបុណ្យសព (៤) ចំងាយផ្លូវឆ្ងាយពីផ្ទះរបស់មិត្តភក្តិ និងសាច់ញាតិជាដើម”។

មួយផ្នែក ដោយសារកត្តាបែបនេះ សូម្បីតែបញ្ហាអាហារូបត្ថម្ភអាចមានលក្ខណៈខុសគ្នាយ៉ាង ខ្លាំងក្នុងចំណោមបុគ្គលម្នាក់ៗ ដោយវាស់វែងសុខុមាលភាពបុគ្គលតាមកម្រិតនៃការប្រើប្រាស់ទំនិញ និងសេវាកម្មដែលទទួលបាន ធ្វើឱ្យមានការភ័ន្តច្រឡំពីតួនាទីរបស់ទំនិញ ដោយទាក់ទងទៅនឹង លទ្ធផលរបស់វាដែលបញ្ចប់ដោយខ្លួនឯងជាជាងអត្ថន័យចុងបញ្ចប់នៃទំនិញនោះ (ឧ. មិនមែនគ្រាន់ តែដើម្បីហូប តែត្រូវពិនិត្យមើលលើការទទួលបានពីអាហារទៅសារពាង្គកាយ)។ ក្នុងករណីអាហារ ូបត្ថម្ភ លទ្ធផលចុងក្រោយគឺ សុខភាព ហើយអ្វីដែលមនុស្សម្នាក់អាចធ្វើបានជាមួយសុខភាពល្អ ក៏ដូច ជាការរីករាយផ្ទាល់ខ្លួននិងមុខងារសង្គម។ ជាការពិត សមត្ថភាពដើម្បីរក្សាតម្លៃទំនាក់ទំនងសង្គមដែល មាន និង ដើម្បីបណ្តាញ នាំឱ្យមានអ្វីដែល លោក ជេមហ្វ័រឌ័រ និង គ្រីស្តូហ្វហ្វើរ បានហៅថាសមត្ថភាព ខាងក្រៅ ដែលជា “សមត្ថភាពក្នុងមុខងារដែលត្រូវបានប្រគល់ដោយការតភ្ជាប់ដោយផ្ទាល់ ឬ ទំនាក់ ទំនងជាមួយមនុស្សម្នាក់ទៀត”។ ប៉ុន្តែ ការវាស់ស្ទង់សុខុមាលភាពដោយប្រើទស្សនៈនៃអត្ថប្រយោជន៍ ប្រើប្រាស់ ក្នុងនិយមន័យស្តង់ដារណាមួយ មិនបានផ្តល់នូវការកែលម្អគ្រប់គ្រាន់លើការវាស់ស្ទង់ ការប្រើប្រាស់ដើម្បីចាប់យកអត្ថន័យនៃការអភិវឌ្ឍន៍ឡើយ។

ដូចអ្វីដែល លោក សេន សង្កត់ធ្ងន់ ការវាយតម្លៃផ្ទាល់ខ្លួនរបស់មនុស្សម្នាក់ចំពោះប្រភេទនៃ ជីវិតដែលមិនគួរអោយតម្លៃគឺ មិនចាំបាច់ដូចអ្វីដែលផ្តល់ភាពរីករាយ ការគោរព ដល់មនុស្សនោះទេ។ ប្រសិនបើយើងកំណត់ អត្ថប្រយោជន៍ប្រើប្រាស់ដោយសុភមង្គលតាមរបៀបជាក់លាក់មួយ ប្រជាជន ក្រីក្រខ្លាំងអាចមានអត្ថប្រយោជន៍ប្រើប្រាស់ខ្ពស់។ ពេលខ្លះ សូម្បីតែមនុស្សដែលខ្វះអាហារូបត្ថម្ភ ក៏ ពួកគេមានអាកប្បកិរិយាដែលធ្វើឱ្យពួកគេមានអារម្មណ៍រីករាយ ឬ រៀនទទួលយកការកោតសរសើរ យ៉ាងខ្លាំងចំពោះខ្លួនឯង ទោះជាពួកគេអាចរកបានបន្តិចបន្តួចនៅក្នុងជីវិតដូចជា ការដកដង្ហើមនៅ ពេលថ្ងៃក្តៅខ្លាំង និង ដើម្បីជៀសវាងការខកចិត្ត ដោយការខិតខំព្យាយាមតែអ្វីមួយដែលអាចទទួល បាន។ (ជាការពិត វាគ្រាន់តែជាប្រភេទមនុស្សដែលល្ងង់ចិត្តខ្លួនឯងថា អ្នកមិនចង់បានរបស់ដែលអ្នក មិនអាចមាន។) ប្រសិនបើ មិនមានអ្វីដែលត្រូវធ្វើអំពីភាពអស់លើងរបស់បុគ្គលនោះទេ អាកប្បកិរិយា នៃសុឆន្ទៈនេះនឹងមានគុណសម្បត្តិដែលមិនសង្ស័យក្នុងន័យខាងវិញ្ញាណ ប៉ុន្តែវាមិនផ្លាស់ប្តូរគោល បំណងពិតនៃភាពអស់លើងនោះទេ។ ជាពិសេស អាកប្បកិរិយាបែបនេះ នឹងមិនរារាំងការពេញចិត្ត

ប៉ុន្តែអ្នកក្រីក្រដែលគ្មានទីពឹងពីការឱ្យតម្លៃយ៉ាងខ្លាំងដល់ឱកាស ដើម្បីរួចផុតពីការពឹងអាស្រ័យគេ ឬ ទទួលបានជម្រកជាមូលដ្ឋាន។ មុខងាររបស់មនុស្សគឺជាសមិទ្ធិផលមួយ។ លោក សេន ផ្តល់ ឧទាហរណ៍នៃការជិះកង់ “ការប្រណាំងកង់ត្រូវតែ សម្គាល់ពីការមានកង់ផ្ទាល់ខ្លួន។ វាត្រូវមានភាពខុស គ្នាផងដែរ ពីសុភមង្គលដែលបង្កើតដោយ [ការជិះកង់] ... មុខងារមួយគឺខុសគ្នាទាំងពី (១) មាន ទំនិញ (និងលក្ខណៈដែលត្រូវគ្នា) ដែលវានៅក្រោយ និង (២) មានឧបករណ៍ប្រើប្រាស់ (នៅក្នុង ទម្រង់នៃសុភមង្គលដែលកើតចេញពីមុខងារនោះ) ដែលវាស្ថិតនៅក្នុងវិធីដ៏សំខាន់មួយជាអាទិភាព។

ដើម្បីបញ្ជាក់ពីចំណុចនេះ នៅក្នុងសៀវភៅ “គំនិតនៃយុត្តិធម៌ ឆ្នាំ ២០០៩” លោក សេន បាន លើកឡើងថា សុខុមាលភាពជាប្រធានបទនៃស្ថានភាពផ្លូវចិត្ត ដែលជាមុខងារដែលអាចត្រូវបាន អនុវត្តតាមមុខងារផ្សេងទៀតដូចជា សុខភាព និង សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ។ នៅក្នុងផ្នែកបន្ទាប់ យើងត្រលប់ទៅ អត្ថន័យនៃសុភមង្គលដែលជាលទ្ធផលនៃការអភិវឌ្ឍន៍ ដែលក្នុងន័យដែលអាចត្រូវបានសម្គាល់ពីអត្ថ ប្រយោជន៍ប្រើប្រាស់ធម្មតា។

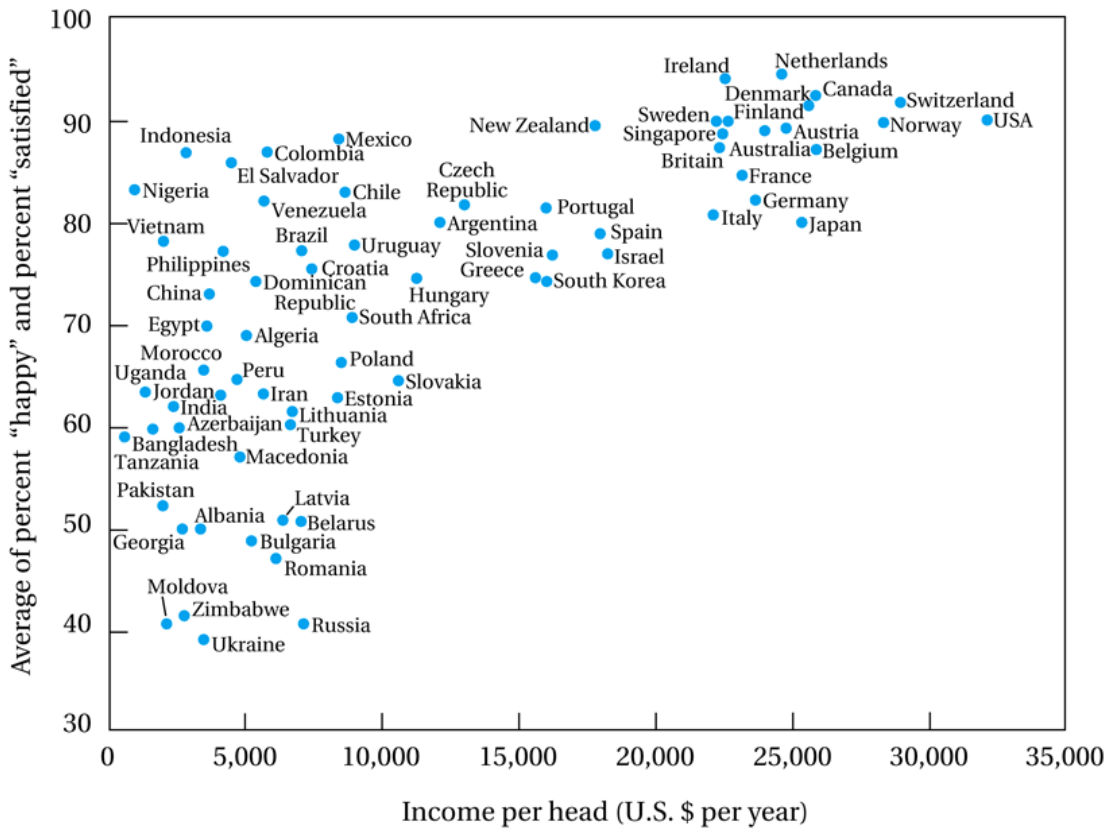
បន្ទាប់មក លោក សេន កំណត់សមត្ថភាពថាជា សេរីភាពដែលមនុស្សម្នាក់មាននៅក្នុង ជម្រើសនៃមុខងារដែលបានផ្តល់ឱ្យ លក្ខណៈពិសេសផ្ទាល់ខ្លួន (ការផ្លាស់ប្តូរលក្ខណៈទៅជាមុខងារ) និង បញ្ហារបស់គាត់លើទំនិញ។ ទស្សនវិស័យរបស់លោក សេន ជួយពន្យល់ពីមូលហេតុដែល អ្នកសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ផ្តោតសំខាន់ទៅលើ សុខភាពនិងការអប់រំ ហើយថ្មីៗនេះមានការដាក់បញ្ចូល សង្គម និង ការពង្រឹងអំណាច ហើយបានយោងទៅប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ ប៉ុន្តែបទដ្ឋាន សុខភាពនិងការអប់រំមិនល្អ ជាករណីនៃ “ការរីកចម្រើនដោយគ្មានការអភិវឌ្ឍន៍”។ ប្រាក់ចំណូល ពិតប្រាកដ គឺចាំបាច់ ប៉ុន្តែដើម្បីបំប្លែងលក្ខណៈទំនិញទៅជាមុខងារផ្សេងៗ ក្នុងករណីសំខាន់បំផុត ប្រាកដជាត្រូវការសុខភាព និង ការអប់រំ ក៏ដូចជា ប្រាក់ចំណូលផងដែរ។ តួនាទីរបស់សុខភាពនិង ការអប់រំ រាប់ចាប់ពីអ្វីដែលមានមូលដ្ឋានគ្រឹះដូចជា គុណសម្បត្តិអាហារូបត្ថម្ភ និង ថាមពលផ្ទាល់ខ្លួន កាន់តែច្រើន ដែលអាចធ្វើទៅបាននៅពេលមនុស្សម្នាក់រស់នៅដោយគ្មានការពឹងអាស្រ័យនរណាមួយ ដើម្បីពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន កើនឡើងភាពសម្បូរបែបនៃជីវិតមនុស្សដែលមានការអប់រំទូលំ ទូលាយនិងស៊ីជម្រៅ។ ប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ ជារឿយៗត្រូវបានគេដកហូត - ដោយ ចេតនា - នៃសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើការជ្រើសរើសសំខាន់ៗនិងសកម្មភាពធំៗ ហើយជាញឹកញាប់ ឥរិយាបថរបស់អ្នកក្រ អាចត្រូវបានយល់នៅក្នុងពេលនោះ។

សម្រាប់លោក សេន សុខុមាលភាពរបស់មនុស្សមានន័យថា សុខសប្បាយ ក្នុងន័យជា មូលដ្ឋាននៃសុខភាព មានសុខភាពល្អ ស្លៀកពាក់ល្អ ចេះអក្សរ និង រស់នៅបានយូរ ហើយទូលំ

ទូលាយជាងនេះទៅទៀតគឺ អាចចូលរួមក្នុងជីវិតសហគមន៍ អាចធ្វើដំណើរ ហើយមានសេរីភាពក្នុង ការជ្រើសរើសនូវអ្វីដែលធ្វើនិងអាចធ្វើបាន។

១.៣.៤ ការអភិវឌ្ឍន៍សុភមង្គល

ច្បាស់ណាស់ សុភមង្គល គឺជាផ្នែកមួយនៃសុខុមាលភាពរបស់មនុស្ស ហើយសុភមង្គល កាន់តែច្រើនអាចពង្រីកសមត្ថភាពរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ។ ដូចដែលលោក សេន បានលើកឡើងថា មនុស្សម្នាក់អាចចាត់ទុកសុភមង្គលជាមុខងារសំខាន់មួយសម្រាប់សុខុមាលភាពរបស់គេ។ ក្នុងប៉ុន្មាន ឆ្នាំថ្មីៗនេះ អ្នកសេដ្ឋកិច្ចបានស្វែងរកទំនាក់ទំនងជាក់ស្តែងនៅទូទាំងប្រទេសនិងគ្រប់ពេល រវាង ប្រធានបទដែលបានរាយការណ៍អំពីការពេញចិត្តនិងសុភមង្គល និងកត្តាដូចជាប្រាក់ចំណូល។ ការរក ឃើញមួយ គឺថាកម្រិតមធ្យមនៃសុភមង្គល ឬ ការពេញចិត្ត កើនឡើងជាមួយនឹងប្រាក់ចំណូលមធ្យម របស់ប្រទេស។ ឧទាហរណ៍ ប្រហែលបួនដងនៃប្រជាជន រាយការណ៍ថាពួកគេមិនសប្បាយចិត្ត ឬ មិន ពេញចិត្តការរស់នៅក្នុង ប្រទេសតង់ហ្សានី បង់ក្លាដែស ឥណ្ឌា និង អាស៊ីបែហ្សង់ ដូចការរស់នៅក្នុង សហរដ្ឋអាមេរិក និង ស្វីយអែត។

Source: From Happiness: Lessons from a New Science by Richard Layard, copyright © 2005 by Richard Layard. Used by permission of The Penguin Press, a division of Penguin Group (USA) Inc. and United Agents Ltd. (www.unitedagents.co.uk) on behalf of the author.

ប៉ុន្តែទំនាក់ទំនងត្រូវបានគេមើលឃើញថា មានតែប្រាក់ចំណូលជាមធ្យមប្រមាណពី ១០.០០០ ទៅ ២០.០០០ ដុល្លារ ក្នុងមនុស្សម្នាក់ ដូចដែលបានបង្ហាញក្នុងរូបភាព ១.២។ នៅពេលដែលប្រាក់ចំណូលកើនឡើងដល់ចំណុចនេះ ពលរដ្ឋភាគច្រើនបានរួចផុតពី ភាពក្រីក្រខ្លាំង។ នៅកម្រិតទាំងនេះ ទោះបីមានការផ្លាស់ប្តូរច្រើននៅតាមបណ្តាប្រទេសក៏ដោយ ប្រសិនបើវិសមភាពមិនអាក្រក់ ប្រជាជនភាគច្រើនជាធម្មតាមានអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ មានសុខភាពល្អ និង មានការអប់រំខ្ពស់។ ការរកឃើញ “វិទ្យាសាស្ត្រសុភមង្គល” នាំឱ្យមានចម្ងល់អំពីចំណុចកណ្តាលនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចដែលជាគោលដៅសម្រាប់ប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់។ ប៉ុន្តែ ពួកគេក៏បានបញ្ជាក់សារឡើងវិញ ពីសារៈសំខាន់នៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ មិនថាគោលដៅគឺសុភមង្គលតែមួយគត់ ឬ បន្ថែមការពង្រឹងនិងពង្រីកសមត្ថភាពមនុស្ស។

គ្មានអ្វីចម្លែកទេដែលការសិក្សាបង្ហាញថា សន្តិសុខហិរញ្ញវត្ថុ គឺជាកត្តាតែមួយគត់ ដែលជះឥទ្ធិពលដល់សុភមង្គល។ លោក Richard Layard កំណត់កត្តា ៧ យ៉ាង ដែលការស្ទង់មតិបង្ហាញថា ជះឥទ្ធិពលដល់សុភមង្គលជាតិជាមធ្យមគឺ ទំនាក់ទំនងគ្រួសារ ស្ថានភាពហិរញ្ញវត្ថុ ការងារ សហគមន៍ និងមិត្តភក្តិ សុខភាព សេរីភាព និង តម្លៃផ្ទាល់ខ្លួន។ ជាពិសេស ក្រៅពីមិនមែនជាអ្នកក្រ មានកសិករ បញ្ជាក់ថាប្រជាជនសប្បាយចិត្តនៅពេលពួកគេមានការងារធ្វើ មិនលែងលះគ្នាឬបែកបាក់គ្នា និងមានជំនឿទុកចិត្តខ្ពស់ពីអ្នកដទៃនៅក្នុងសង្គម ក៏ដូចជាទទួលបាននូវគុណភាពខ្ពស់ពីរដ្ឋាភិបាលជាមួយនឹងសេរីភាព ប្រជាធិបតេយ្យ និង ជំនឿសាសនា។ សារៈសំខាន់នៃកត្តាទាំងនេះ អាចឆ្លុះបញ្ចាំងពីមូលហេតុដែលភាគរយខ្ពស់នៃប្រជាជនដែលរាយការណ៍ថា ពួកគេមិនពេញចិត្តឬមិនសប្បាយចិត្តខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងក្នុងចំណោមប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលមានប្រាក់ចំណូលប្រហាក់ប្រហែលគ្នា។ ឧទាហរណ៍ ប្រកាសមនុស្សដែលមិនសប្បាយចិត្តនិងមិនស្តាប់ស្តល់ជាមធ្យម មានចំនួន ៤,៥ ដងនៅហ្សឺមបាវេ ដូចនៅ ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ថ្វីបើមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់នៅហ្សឺមបាវេក៏ដោយ និងច្រើនជាង ៣ ដង ខ្ពស់ជាងនៅទួរគី ដូចនៅ កូឡុំប៊ី ទោះបីជាមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់បន្តិច ទួរគីនៅក្នុងកំឡុងពេលនៃសិក្សា។ មេដឹកនាំមតិជាច្រើននៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ សង្ឃឹមថាសង្គមរបស់ពួកគេ អាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍នៃការអភិវឌ្ឍដោយមិនបាត់បង់ភាពខ្លាំងប្រពៃណី តម្លៃសីលធម៌ និង ការជឿទុកចិត្តលើអ្នកដទៃ ដែលពេលខ្លះគេហៅថាដើមទុនសង្គម។

ការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រឆាំង ដើម្បីធ្វើឱ្យមាន “សុភមង្គលជាតិសរុប” ជាជាងប្រាក់ចំណូលជាតិសរុប វិធានការនៃដំណើរការរីកចម្រើនបានទាក់ទាញការយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្លាំង។ ជូនដំណឹងអំពីការងាររបស់លោក សេន សូចនាកររបស់វាបង្ហាញលើសពីសញ្ញាណនៃសុភមង្គល

ដើម្បីរួមបញ្ចូលសមត្ថភាពដូចជា សុខភាព ការអប់រំ និង សេរីភាព។ សុកមង្គលមិនមែនជាវិមាត្រតែមួយគត់នៃសុខុមាលភាពនៃសារៈសំខាន់នោះទេ។ ដូចដែលរបាយការណ៍របស់ Stiglitz-Sen-Fitoussi ឆ្នាំ ២០១០ ស្តីពីការវាស់ស្ទង់លទ្ធផលសេដ្ឋកិច្ច និង វឌ្ឍនភាពសង្គមបានចែងថា៖

“តាមជំនឿសុខុមាលភាពរួមបញ្ចូលទិដ្ឋភាពផ្សេងៗគ្នា (ការវាយតម្លៃការយល់ដឹងអំពីជីវិត សុកមង្គល ការពេញចិត្ត អារម្មណ៍វិជ្ជមានដូចជា អំណរនិងមោទនភាព និង អារម្មណ៍អវិជ្ជមានដូចជា ការឈឺចាប់និងការព្រួយបារម្ភ) ពួកគេម្នាក់ៗ គួរតែត្រូវបានវាស់ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ដើម្បីទទួលបានការកើនឡើងកាន់តែទូលំទូលាយពីជីវិតរបស់ពួកគេ។”

ទោះបីធ្វើតាមលោក សេន អ្វីដែលមនុស្សនិយាយធ្វើឱ្យពួកគេសប្បាយចិត្តនិងស្តាប់ស្តល់ ដែលគ្រាន់តែជាមុខងារមួយក្នុងចំណោមមុខងារដែលមានតម្លៃបំផុត គឺជាការណែនាំដ៏ល្អបំផុតចំពោះអ្វីដែលមនុស្សឱ្យតម្លៃនៅក្នុងជីវិតការងារនេះ បន្ថែមទស្សនវិស័យថ្មីទៅនឹងអត្ថន័យពហុឌ្មតរដ្ឋាភិបាលនៃការអភិវឌ្ឍន៍។

១.៣.៥ គុណតម្លៃស្នូលបីនៃការអភិវឌ្ឍន៍

ដូច្នេះ តើវាអាចទៅរួចទេក្នុងការកំណត់ រឺ គិតទូលំទូលាយនូវអត្ថន័យរបស់យើង នៅពេលយើងនិយាយអំពីការអភិវឌ្ឍដែលជាការលើកកម្ពស់ប្រកបដោយនិរន្តរភាពនៃសង្គមទាំងមូល និងប្រព័ន្ធសង្គម ឆ្ពោះទៅរកជីវិតដែលប្រសើរជាង ឬ ជាមនុស្ស? អ្វីដែលបង្កើតបានជាជីវិតល្អ គឺជាសំនួរមួយដែលមានលក្ខណៈដូចទស្សនវិជ្ជាមួយ ដែលត្រូវបានគេវាយតម្លៃនិងឆ្លើយតបជាទៀងទាត់ក្នុងបរិយាកាសផ្លាស់ប្តូរនៃសង្គមពិភពលោក។ ចំលើយ សមស្របសម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះគឺ មិនចាំបាច់ដូចអ្វីដែលធ្លាប់មាននៅក្នុងទសវត្សមុនៗទេ។ ប៉ុន្តែ យ៉ាងហោចណាស់សមាសធាតុមូលដ្ឋានចំនួនបីឬតម្លៃស្នូល បម្រើជាមូលដ្ឋានគំនិត និង គោលការណ៍ណែនាំជាក់ស្តែងសម្រាប់ការយល់ដឹងពីអត្ថន័យខាងក្នុងនៃការអភិវឌ្ឍន៍។ គុណតម្លៃទាំងនេះ - ការទ្រទ្រង់ជីវិត/ចំណីអាហារ ការជឿជាក់លើខ្លួនឯង និង សេរីភាព - តំណាងអោយគោលដៅរួមដែលបុគ្គលនិងសង្គមទាំងអស់ស្វែងរក។ ដូច្នេះ ចូរយើងពិនិត្យមើលគ្នាទៅវិញទៅមក។

១.៣.៥.១ ការទ្រទ្រង់ជីវិត៖ សមត្ថភាពក្នុងការបំពេញតាមតម្រូវការជាមូលដ្ឋាន

មនុស្សទាំងអស់ មានតម្រូវការចាំបាច់ជាមូលដ្ឋានជាក់លាក់សម្រាប់មានជីវិតរស់នៅ។ សេចក្តីត្រូវការជាមូលដ្ឋានរបស់មនុស្សដែលទ្រទ្រង់ជីវិតរួមមាន៖ ស្បៀងអាហារ ទីជម្រក សុខភាព និងសុវត្ថិភាព។ នៅពេលដែលអវត្តមាន ឬ ការផ្គត់ផ្គង់ខ្វះខាត បណ្តាលឱ្យស្ថានភាពនៃ “ឧត្តមប្រទេសធ្ងន់ធ្ងរ” កើតមានឡើង។ មុខងារមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចទាំងអស់ គឺផ្តល់ជូនប្រជាជនឱ្យបានច្រើនតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ជាមួយនឹងមធ្យោបាយនៃការយកឈ្នះលើភាពអស់សង្ឃឹមនិងទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើងពីការខ្វះស្បៀងអាហារ ទីជម្រក សុខភាព និង ការការពារ។ ក្នុងកម្រិតនេះ យើងអាចអះអាងថា ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច គឺជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់សម្រាប់ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវគុណភាពជីវិតដែលជាការអភិវឌ្ឍ។ បើគ្មានវឌ្ឍនភាពសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាពនិងជាបន្តចំពោះបុគ្គលក៏ដូចជាកំរិតសង្គមនោះ ការសំរេចសក្តានុពលរបស់មនុស្សនឹងមិនអាចទៅរួចទេ។ ការកើនឡើងនូវប្រាក់ចំណូលរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ ការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រដាច់ខាត ឱកាសការងារកាន់តែច្រើន និង ភាពមិនស្មើគ្នានៃប្រាក់ចំណូលថយចុះ ដូច្នោះ ជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ ប៉ុន្តែមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍទេ។

១.៣.៥.២ ការរៀបចំការងារនិងការងារ៖ ធ្វើជាមនុស្សម្នាក់

សមាសធាតុជាសកលទីពីរនៃជីវិតប្រសើរ គឺការគោរពខ្លួនឯង - ការដឹងអំពីតម្លៃនិងការគោរពខ្លួនឯង ដែលមិនត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាឧបករណ៍សម្រាប់អ្នកដទៃ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ខ្លួនឯង។ ប្រជាជននិងសង្គមទាំងអស់ ស្វែងរកទម្រង់នៃការគោរពខ្លួនឯង ទោះបីជាពួកគេអាចហៅថាភាពត្រឹមត្រូវ អត្តសញ្ញាណ សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ការគោរព កិត្តិយស ឬ ការទទួលស្គាល់ក៏ដោយ។ ធម្មជាតិនិងទម្រង់នៃការគោរពខ្លួនឯង អាចខុសគ្នាពីសង្គមមួយទៅសង្គមមួយ និង ពីវប្បធម៌មួយទៅវប្បធម៌មួយ។ ទោះយ៉ាងណា ជាមួយនឹងការរីកសាយនៃ “តម្លៃទំនើបកម្ម” នៃប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ហើយសង្គមជាច្រើននៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដែលមានសតិស្មារតីរបស់ខ្លួន មានតម្លៃ ទទួលរងពីការកាន់ច្រឡំវប្បធម៌ធ្ងន់ធ្ងរនៅពេលពួកគេទាក់ទងជាមួយសង្គមជឿនលឿន ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និង បច្ចេកវិទ្យា។ នេះក៏ព្រោះតែភាពរុងរឿងរបស់ជាតិ បានក្លាយជាវិធានការដែលមានតម្លៃស្ទើរតែជាសកល។ ដោយសារសារៈសំខាន់ទាក់ទងនឹងតម្លៃសម្ភារៈ នៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ បច្ចុប្បន្នភាពសក្តិសមនិងការគោរពត្រូវបានផ្តល់ជូនតែលើប្រទេសដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិសេដ្ឋកិច្ចនិងថាមពលបច្ចេកវិទ្យាប៉ុណ្ណោះ។

១.៣.៥.៣ សេរីភាពពិណាសភាព៖ អាចជ្រើសរើសបាន

តម្លៃជាសកលទីបីនិងចុងក្រោយ ដែលយើងណែនាំគួរតែបង្កើតបានជាអត្ថន័យនៃការអភិវឌ្ឍន៍ គឺគំនិតនៃសេរីភាពរបស់មនុស្ស។ សេរីភាពនៅទីនេះ ត្រូវបានគេយល់នៅក្នុងន័យនៃការរួចផុតពីការ ចាកឆ្ងាយពីស្ថានភាពសម្ភារៈនៃជីវិត និង ពីរបបសង្គម ទៅធម្មជាតិ ទៅមនុស្សដទៃទៀត ភាពវេទនា ស្ថាប័នតាមសង្គត់ និង ជំនឿ ជាពិសេស ភាពក្រីក្រគឺជាការកំណត់ទុកជាមុន។ សេរីភាព ពាក់ព័ន្ធនឹង ជម្រើសជាច្រើនសម្រាប់សង្គម និង សមាជិករបស់ពួកគេ រួមជាមួយនឹងការបង្រួមអប្បបរមានៃឧបសគ្គ ខាងក្រៅ ក្នុងការស្វែងរកគោលដៅសង្គមមួយចំនួនដែលយើងហៅថា ការអភិវឌ្ឍន៍។ Amartya Sen សរសេរអំពី “ការអភិវឌ្ឍជាសេរីភាព” ។ លោក Arthur Lewis បានសង្កត់ធ្ងន់លើទំនាក់ទំនងរវាង កំណើនសេដ្ឋកិច្ចនិងសេរីភាព ពីសេរីភាពនៅពេលដែលគាត់បានសន្និដ្ឋានថា “អត្ថប្រយោជន៍ នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច មិនមែនថាទ្រព្យសម្បត្តិបង្កើនសុភមង្គលទេ ប៉ុន្តែវាបង្កើនលំដាប់នៃជម្រើសរបស់ មនុស្ស”។ ទ្រព្យសម្បត្តិ អាចជួយឱ្យមនុស្សទទួលបានការគ្រប់គ្រងកាន់តែច្រើនលើធនធានធម្មជាតិ និង បរិស្ថានរូបវន្ត (ឧទាហរណ៍ តាមរយៈការផលិតស្បៀងអាហារ សម្លៀកបំពាក់ និង ទីជំរក) ច្រើន ជាងអ្វីដែលពួកគេចង់បានប្រសិនបើពួកគេនៅតែក្រ។ វាក៏ផ្តល់ឱ្យពួកគេនូវសេរីភាពក្នុងការជ្រើសរើស ការកម្សាន្តកាន់តែច្រើន មានទំនិញនិងសេវាកម្មកាន់តែច្រើន ឬ បដិសេធពីសារៈសំខាន់នៃតម្រូវការ ទាំងនេះ ហើយជ្រើសរើសរស់នៅក្នុងជីវិតនៃការគិតខាងវិញ្ញាណ។ គំនិតនៃសេរីភាពរបស់មនុស្ស ក៏រួម បញ្ចូលនូវសមាសធាតុផ្សេងៗនៃសេរីភាពនយោបាយ រួមទាំងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន នីតិវដ្ត សេរីភាពក្នុង ការបញ្ចេញមតិ ការចូលរួមក្នុងនយោបាយ និង ភាពស្មើភាពគ្នានៃឱកាស។

ទោះបីជា ការប៉ុនប៉ងដាក់ចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេសដែលមានសន្ទស្សន៍សេរីភាព បានបង្ហាញនូវ ភាពចម្រុះចម្រាសយ៉ាងខ្លាំងក៏ដោយ ក៏ការសិក្សាបង្ហាញថាប្រទេសខ្លះដែលទទួលបានអត្រាកំណើន សេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ឬប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ដូចជា ចិន ម៉ាឡេស៊ី អាវ៉ាប៊ីសាអ៊ូឌីត និង សិង្ហបុរី មិនបានទទួល ជោគជ័យនៃលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសេរីភាពច្រើនលើមនុស្សទេ ។

១.៣.៦ ចំណុចកណ្តាលនៃតុលាការស្ត្រី

យោងតាមព័ត៌មានដែលបានបង្ហាញមកទល់ពេលនេះ វាមិនមានអ្វីគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលទេ ដែលថា អ្នកសិក្សាអំពីការអភិវឌ្ឍ ជាទូទៅចាត់ទុកស្ត្រីថាជាអ្នកដើរតួសំខាន់នៅក្នុងល្ខោនអភិវឌ្ឍន៍។ នៅទូទាំង ពិភពលោក ស្ត្រីក្រក្សត់ជាងបុរស។ ពួកគេ ក៏មានបញ្ហាច្រើនផ្នែកសុខភាពនិងការអប់រំ និងសេរីភាព ក្នុងគ្រប់ទម្រង់ទាំងអស់។ លើសពីនេះទៅទៀត ស្ត្រីមានការទទួលខុសត្រូវជាចម្បងចំពោះការចិញ្ចឹម

កូន ហើយធនធានដែលពួកគេអាចនាំយកទៅបំពេញភារកិច្ចនេះ នឹងកំណត់ថាតើវដ្តនៃការបញ្ជូន ភាពក្រីក្រពីមួយជំនាន់ទៅមួយជំនាន់នឹងត្រូវបំបែកដែរ ឬទេ។ កុមារ ត្រូវការសុខភាពនិងការអប់រំ ប្រសើរជាងមុន ហើយការសិក្សាពីជុំវិញពិភពលោកកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ បញ្ជាក់ថាម្តាយមានទំនោរចំណាយ ប្រាក់ចំណូលមួយចំណែកខ្ពស់ ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ពួកគេ ដើម្បីផលប្រយោជន៍កូនជាងឪពុក។ ស្ត្រីក៏បញ្ជូនតម្លៃទៅមនុស្សជំនាន់ក្រោយដែរ។ ដើម្បីធ្វើឱ្យមានឥទ្ធិពលធំបំផុតលើការអភិវឌ្ឍសង្គម មួយត្រូវតែផ្តល់អំណាចនិងវិនិយោគលើស្ត្រី។

១.៣.៧ គោលបំណងទាំងបីនៃការអភិវឌ្ឍន៍

យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា ការអភិវឌ្ឍន៍គឺទាំងរូបវន្តពិតនិងស្មារតីនៃសង្គមដែលមាន តាមរយៈ ការរួមបញ្ចូលគ្នានៃដំណើរការសង្គម សេដ្ឋកិច្ច និង ស្ថាប័ន ដែលបធានាបាននូវមធ្យោបាយដើម្បី ទទួលបានជីវិតប្រសើរជាងមុន។ អ្វីក៏ដោយ សមាសធាតុជាក់លាក់នៃជីវិតល្អប្រសើរនេះ ដែលការ អភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងសង្គមទាំងអស់ ត្រូវមានយ៉ាងហោចណាស់បីគោលដៅដូចខាងក្រោម៖

- ១. បង្កើនលទ្ធភាព និង ពង្រីកការចែកចាយទំនិញទ្រទ្រង់ជីវិតជាមូលដ្ឋានដូចជា ស្បៀងអាហារ ទីជម្រក សុខភាព និង ការការពារ
- ២. លើកកម្ពស់កម្រិតនៃការរស់នៅ រួមទាំងចំណូលបន្ថែម ការផ្តល់ការងារបន្ថែម ការអប់រំប្រសើរជាង មុន និង ការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ចំពោះតម្លៃវប្បធម៌និងមនុស្ស ដែលទាំងអស់នេះនឹងមិនត្រឹមតែជួយ លើកកម្ពស់សុខុមាលភាពសម្ភារៈប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងជួយបង្កើតឱ្យមានកាន់តែច្រើនថែមទៀត នៃការគោរពខ្លួនឯងនិងជាតិ
- ៣. ពង្រីកលំដាប់ជួរនៃជម្រើសសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ដែលអាចរកបានសម្រាប់បុគ្គលនិងប្រជាជាតិ ដោយដោះលែងពួកគេពីការជាប់ជាទាសភាពនិងការពឹងផ្អែក មិនត្រឹមតែទាក់ទងនឹងមនុស្សដទៃទៀត និងរដ្ឋជាតិប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងអនុភាពនៃភាពល្អឯទៀតនិងភាពវេទនារបស់មនុស្សផងដែរ។

១.៤ អនាគតនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍

នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០០ ប្រទេសសមាជិកចំនួន ១៨៩ នៃអង្គការសហប្រជាជាតិនៅពេល នោះបានអនុម័ត គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ (MDGs) ចំនួន ៨ ដោយប្តេជ្ញាធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាព គួរឱ្យកត់សម្គាល់ឆ្ពោះទៅរកការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ និង សម្រេចបានគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍មនុស្សផ្សេង ទៀតនៅឆ្នាំ ២០១៥។ គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ គឺជាសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដ៏រឹងមាំនៃការប្តេជ្ញា

ចិត្តជាអន្តរជាតិ ដើម្បីបញ្ចប់ភាពក្រីក្រជាសកល។ ពួកគេទទួលស្គាល់ពីលក្ខណៈពហុវិមាត្រនៃ ការអភិវឌ្ឍន៍ និង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ការបញ្ចប់ភាពក្រីក្រ ទាមទារច្រើនជាងការបង្កើនប្រាក់ ចំណូលរបស់អ្នកក្រីក្រ។ គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ បានផ្តល់នូវការផ្តោតអារម្មណ៍រួមមួយនៅ ក្នុងសហគមន៍អភិវឌ្ឍន៍មិនដូចអ្វីដែលនៅពីមុខពួកគេទេ។

គោលដៅទាំង ៨ មានមហិច្ឆតាគឺ លុបបំបាត់ភាពក្រីក្រនិងភាពអត់ឃ្លាន សំរេចបាននូវការ អប់រំកម្រិតបឋមសកល លើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រនិងផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ស្ត្រី កាត់បន្ថយអត្រា មរណភាពរបស់កុមារ លើកកម្ពស់សុខភាពមាតា ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងជំងឺអេដស៍ ជំងឺគ្រុនចាញ់ និង ជំងឺដទៃទៀត ធានានិរន្តរភាពបរិស្ថាន និង បង្កើតភាពជាដៃគូសកលសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍។ បន្ទាប់មក គោលដៅត្រូវបានកំណត់គោលដៅជាក់លាក់ដែលអាចសម្រេចបាននៅឆ្នាំ ២០១៥ ដោយផ្អែកលើ ល្បឿននៃសមិទ្ធផលអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិកន្លងមក។ គោលដៅនិងគោលដៅមាននៅក្នុងតារាង ១.១ ។

តារាង ១.១៖ ទិសដៅនិងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហសវត្សរ៍ ២០១៥

គោលដៅ		ទិសដៅ
១	លុបបំបាត់ភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរនិងភាពអត់ឃ្លាន	- កាត់បន្ថយពាក់កណ្តាលសមាមាត្រប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោម ចំណូលតិចជាង ១ ដុល្លារក្នុងមួយថ្ងៃ - កាត់បន្ថយពាក់កណ្តាលសមាមាត្រនៃមនុស្សដែលទទួលរង នូវភាពអត់ឃ្លាន
២	សំរេចបាននូវការអប់រំកម្រិតបឋមសកល	- ធានាថាក្មេងប្រុសនិងក្មេងស្រីទាំងអស់បញ្ចប់វគ្គសិក្សាបឋម សិក្សាពេញលេញ
៣	លើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រនិងផ្តល់សិទ្ធិអំ ណាចដល់ស្ត្រី	- លុបបំបាត់គម្លាតយេនឌ័រនៅកម្រិតបឋមសិក្សានិងអនុវិទ្យាល័យ ជាពិសេសនៅឆ្នាំ ២០០៥ និងនៅគ្រប់កម្រិតទាំងអស់នៅឆ្នាំ ២០១៥
៤	កាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពរបស់កុមារ	- កាត់បន្ថយអត្រាស្លាប់ ២ ភាគ ៣ ក្នុងចំណោមកុមារអាយុក្រោម ៥ ឆ្នាំ
៥	លើកកម្ពស់សុខភាពមាតា	- កាត់បន្ថយដោយបីភាគបួននៃអត្រាមរណភាពមាតា
៦	ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងជំងឺអេដស៍ ជំងឺគ្រុនចាញ់ និងជំងឺដទៃទៀត	- បញ្ឈប់និងចាប់ផ្តើមបញ្ចៀសការរីករាលដាលនៃជំងឺអេដស៍ - បញ្ឈប់និងចាប់ផ្តើមបញ្ជាសឧប្បត្តិហេតុនៃជំងឺគ្រុនចាញ់និងជំងឺ សំខាន់ៗដទៃទៀត
៧	ធានានិរន្តរភាពបរិស្ថាន	- បញ្ចូលគោលការណ៍នៃការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពទៅក្នុង

		<p>គោលនយោបាយនិងកម្មវិធីរបស់ប្រទេស។ បញ្ហាសកម្មភាពបង្កធនធានបរិស្ថាន</p> <ul style="list-style-type: none"> - កាត់បន្ថយចំនួនប្រជាជនពាក់កណ្តាលនៃចំនួនប្រជាជនដោយមិនមានការប្រើប្រាស់ទឹកស្អាតប្រកបដោយនិរន្តរភាព - សម្រេចបាននូវការកែលម្អគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅក្នុងជីវិតរបស់អ្នករស់នៅតំបន់អនាធិបតេយ្យយ៉ាងតិច ១០០ លាននាក់ នៅឆ្នាំ ២០២០
<p>៨</p>	<p>បង្កើតភាពជាដៃគូសកលសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍</p>	<ul style="list-style-type: none"> - អភិវឌ្ឍបន្ថែមទៀតនូវប្រព័ន្ធពាណិជ្ជកម្មនិងប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុដោយបើកចំហរ ដោយផ្អែកលើការស្មានទុកជាមុន និង មិនរើសអើងរួមបញ្ចូលទាំងការប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះអភិបាលកិច្ចល្អ ការអភិវឌ្ឍន៍ និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ - ទាំងជាតិ និង អន្តរជាតិ - ដោះស្រាយតម្រូវការពិសេសរបស់ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច។ រួមបញ្ចូលទាំងពន្ធនិងកូតាតិកិតថ្លៃសម្រាប់ការនាំចេញរបស់ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច។ បង្កើនកម្មវិធីកាត់បន្ថយបំណុលសម្រាប់ប្រទេសក្រីក្រដែលដំបាក់បំណុលធ្ងន់ធ្ងរ និង លុបចោលបំណុលទ្វេភាគីផ្លូវការ។ និងជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ផ្លូវការ (សប្បុរសធម៌ ODA) សម្រាប់ប្រទេសនានាដែលប្តេជ្ញាកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ - ដោះស្រាយតម្រូវការពិសេសរបស់បណ្តាប្រទេសដែលគ្មានដែនកំណត់និងរដ្ឋកំពុងអភិវឌ្ឍកោះតូចៗ - ដោះស្រាយឱ្យបានទូលំទូលាយជាមួយបញ្ហាបំណុលរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍តាមរយៈវិធានការណ៍ជាតិនិងអន្តរជាតិដើម្បីធ្វើឱ្យបំណុលមាននិរន្តរភាពក្នុងរយៈពេលវែង - ដោយសហការជាមួយបណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍អភិវឌ្ឍនិងអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ការងារសមរម្យនិងផលិតភាពសម្រាប់យុវជន - ដោយមានការសហការជាមួយក្រុមហ៊ុនឱសថផ្តល់លទ្ធភាពទទួលបានថ្នាំចាំបាច់ដែលមានតំលៃសមរម្យនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ - សហការជាមួយវិស័យឯកជនទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីបច្ចេក

	វិទ្យាថ្មីៗជាពិសេសព័ត៌មាននិងគមនាគមន៍
--	--------------------------------------

ភាពសមស្រប MDG ដំបូងបង្អស់ ដោះស្រាយបញ្ហានៃភាពក្រីក្រនិងភាពអត់ឃ្លាន។ មុខសញ្ញាទាំងពីរសម្រាប់គោលដៅនេះ គឺទម្រង់ដែលសំខាន់ជាងគេ ដើម្បីកាត់បន្ថយពាក់កណ្តាលសមាមាត្រប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោមចំណូលតិចជាង ១ ដុល្លារ ក្នុងមួយថ្ងៃ និង កាត់បន្ថយពាក់កណ្តាលសមាមាត្រប្រជាជនដែលទទួលបាននូវភាពអត់ឃ្លាន។ “ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រពាក់កណ្តាល” បានដើរតួជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សទាំងមូល។ ដើម្បីសំរេចគោលដៅនេះទាមទារអោយមានការរីកចំរើនលើគោលដៅផ្សេងទៀតផងដែរ។

ដូចដែលបានរាយការណ៍ដោយកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សហប្រជាជាតិ (UNDP) ឃើញថាពាក់កណ្តាលនៃភាពក្រីក្រនៅលើពិភពលោកត្រូវបានសម្រេចនៅឆ្នាំ ២០១២ ប៉ុន្តែប្រសិនបើ និន្នាការបច្ចុប្បន្ននៅតែបន្ត មិនមានគោលដៅទាំងអស់ផ្សេងទៀតនឹងត្រូវបានសម្រេចឡើយ ហើយភាពខុសគ្នានៃតំបន់ដីសម្បើម ត្រូវបានធ្វើឱ្យស្រពិចស្រពិលនៅពេលដែលជាមធ្យមសាកលត្រូវបានរាយការណ៍ខណៈដែលអាស៊ីបូព៌ាធ្វើបានល្អប្រសើរជាងអនុតំបន់សហរ៉ានៃទ្វីបអាហ្វ្រិក។ គួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលមួយនៅក្នុងពិភពលោក ដែលមានច្រើនគោលដៅនៃការកាត់បន្ថយសមាមាត្រនៃមនុស្សដែលឃ្លានរ៉ាំរ៉ៃនៅពាក់កណ្តាលនៅឆ្នាំ ២០១៥ គឺមិនទំនងជាត្រូវបានសម្រេចទេ។ លក្ខខណ្ឌខ្លះកាន់តែអាក្រក់ទៅៗ បន្ទាប់ពីតម្លៃស្បៀងឡើងថ្លៃក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ហើយបន្ទាប់មកដោយសារវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក។ ហើយ UNDP បានគូសបញ្ជាក់ថា ប្រសិនបើនិន្នាការពិភពលោកបន្តរហូតដល់ឆ្នាំ ២០១៥ ការកាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពក្រោម ៥ ឆ្នាំ នឹងឈានដល់ប្រហែលមួយភាគបួន ពោលគឺទាបជាងការកាត់បន្ថយគោលដៅ ២/៣ ។ នេះមានន័យថា គោលដៅនឹងត្រូវបានខកខានដោយចំនួន ៤,៤ លាននាក់ដែលអាចជៀសផុតពីការស្លាប់ក្នុងឆ្នាំ ២០១៥។ ការចុះឈ្មោះចូលរៀនបឋមជាសកល នឹងមិនត្រូវបានសម្រេចទេ លុះត្រាតែមានការរីកចម្រើនលឿនជាងមុននៅក្នុងអនុតំបន់សហរ៉ាអាហ្វ្រិក។ គម្រោងនិន្នាការបច្ចុប្បន្ន នឹងនៅតែមានកុមារចំនួន ៤៧ លាននាក់ នៅក្រៅសាលាក្នុងឆ្នាំ ២០១៥ ហើយរបាយការណ៍របស់ UNDP បានបង្ហាញថាគម្លាតរវាងនិន្នាការបច្ចុប្បន្ន និង គោលដៅនៃការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រពាក់កណ្តាលតំណាងឱ្យប្រជាជនចំនួន ៣៨០ លាននាក់ បន្ថែមទៀត ដែលកំពុងរស់នៅដោយមានប្រាក់ចំណូលតិចជាង ១ ដុល្លារ ក្នុងមួយថ្ងៃនៅក្នុងឆ្នាំ ២០១៥។

គោលដៅនៃការធានានិរន្តរភាពបរិស្ថាន គឺចាំបាច់សម្រាប់ការធានាឱ្យរួចផុតពីភាពក្រីក្រ។ នេះត្រូវបានគេមើលឃើញភ្លាមៗ ដោយមើលគោលដៅពីរគឺ កាត់បន្ថយពាក់កណ្តាលសមាមាត្រប្រជាជនដោយគ្មានការទទួលបានទឹកស្អាត និង ទទួលបានភាពប្រសើរឡើងយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងជីវិតរបស់អ្នករស់

នៅតំបន់អនាធិបតេយ្យយ៉ាងហោចណាស់ ១០០ លាននាក់។ ប៉ុន្តែជាទូទៅ បើគ្មានការការពារបរិស្ថាន របស់អ្នកក្រីក្រទេនោះ ពួកគេមានឱកាសតិចតួចដែលការរត់គេចពីភាពក្រីក្រស្ថិតស្ថេរជារៀងរហូត។ នៅចុងបញ្ចប់ រដ្ឋាភិបាលនិងពលរដ្ឋនៃប្រទេសអ្នកមាន ចាំបាច់ត្រូវដើរតួនាទីរបស់ខ្លួនក្នុងការស្វែងរក គោលដៅនៃ “ភាពជាដៃគូសកលសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍” ។

គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយពិគ្រោះយោបល់ជាមួយបណ្តា ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដើម្បីធានាថាពួកគេបានដោះស្រាយបញ្ហាបន្ទាន់បំផុតរបស់ពួកគេ។ លើសពី នេះ ទីភ្នាក់ងារអន្តរជាតិសំខាន់ៗ រួមមានអង្គការសហប្រជាជាតិ ធនាគារពិភពលោក មូលនិធិរូបិយវត្ថុ អន្តរជាតិ អង្គការសហប្រតិបត្តិការនិងអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច (OECD) និង អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភព លោក (WTO) សុទ្ធតែបានជួយអភិវឌ្ឍសេចក្តីប្រកាសសហស្សវត្សរ៍។ ដូច្នោះ មានការប្តេជ្ញាចិត្តរួមក្នុង ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងភាពក្រីក្រដោយផ្ទាល់។ គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ កំណត់ការទទួលខុស ត្រូវដាក់លាក់ដល់ប្រទេសអ្នកមានរួមមាន ការបង្កើនជំនួយ ដកហូតរបាំងពាណិជ្ជកម្មនិងវិនិយោគ និង លុបបំបាត់បំណុលដែលគ្មាននិរន្តរភាពរបស់ប្រទេសក្រីក្របំផុត។

ទោះជាយ៉ាងណា គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ក៏មានការរិះគន់ខ្លះដែរ។ ឧទាហរណ៍ អ្នក សង្កេតការណ៍ខ្លះ ជឿជាក់ថាគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍មិនមានមហិច្ឆតាគ្រប់គ្រាន់ទេ ពោលគឺ ហួសពីការប៉ាន់ស្មានអត្រានៃការកែលម្អកាលពី ១៥ ឆ្នាំ ទៅអនាគត។ លើសពីនេះ គោលដៅមិនត្រូវ បានផ្តល់អាទិភាព ឧទាហរណ៍ ការកាត់បន្ថយភាពអត់ឃ្នាន អាចជួយដល់ការសម្រេចបាននូវគោល ដៅសុខភាពនិងការអប់រំជាច្រើនទៀត។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ទោះបីជាគោលបំណងទាក់ទងគ្នានៃការអភិវឌ្ឍ មានភាពច្បាស់លាស់នៅក្នុងការបង្កើតគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ គោលដៅត្រូវបានបង្ហាញនិង ត្រូវបានចាត់ទុកជារបាយការណ៍នៅក្នុងគោលដៅជាគោលបំណងតែមួយ។ តាមពិត គោលដៅមិន មែនជំនួសគ្នាទេ តែបំពេញបន្ថែម ដូចជាទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធរវាងសុខភាពនិងការអប់រំ។

លើសពីនេះទៀត ការកំណត់ឆ្នាំ ២០១៥ ដែលជាកាលបរិច្ឆេទបញ្ចប់នៃគោលដៅ អាចជា ការមិនពេញចិត្ត ជាជាងលើកទឹកចិត្តដល់ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍បន្ថែមទៀត ប្រសិនបើវាមិនត្រូវបានបំពេញ ។ លើសពីនេះទៀត នៅពេលគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍រស់រវើកភាពក្រីក្រដែលជាប្រភាគនៃចំនួន ប្រជាជននៅក្រោមបន្ទាត់ ១ ដុល្លារ ក្នុងមួយថ្ងៃនេះ គឺជាការបំពាននិងមិនគិតពីអាំងតង់ស៊ីតេនៃភាព ក្រីក្រ ដែលចំនួនប្រាក់ចំណូលដែលបានផ្តល់ដល់គ្រួសារដែលមានប្រាក់ចំណូលជាមធ្យម និយាយថា ៧០ សេន ក្នុងមួយថ្ងៃ ធ្វើឱ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់ភាពក្រីក្រច្រើនជាងគ្រួសារដែលរកចំណូលបាន ៩០ សេន ក្នុងមួយថ្ងៃ (សូមមើលរង្វាស់នៃវិសមភាព)។ ក្រុមអ្នករិះគន់ផ្សេងទៀត បានត្អូញត្អែរថា ១

ដុល្លារ ក្នុងមួយថ្ងៃ ជាខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រទាប ហើយអំពីកង្វះគោលដៅលើ ការកាត់បន្ថយការ ឧបត្ថម្ភធនកសិកម្មរបស់ប្រទេសអ្នកមាន ការកែលំអផ្នែកច្បាប់និងសិទ្ធិមនុស្សរបស់អ្នកក្រ ការថយចុះ កម្រៅពិភពលោក (ដែលត្រូវបានព្យាករណ៍ថានឹងបង្កអន្តរាយដល់អាហ្វ្រិកនិងអាស៊ីខាងត្បូងច្រើន បំផុត) ការពង្រីកសមភាពយេនឌ័រ និង បង្កើនការចូលរួមចំណែកពីវិស័យឯកជន។ ខណៈពេលដែល ភាពសមហេតុផលនៃការវិះគន់មួយចំនួនអាចត្រូវបានលើកសំណួរឡើង វាក៏ត្រូវបានគេទទួល ស្គាល់ថា MDGs ពិតជាមានដែនកំណត់ជាប់ទាក់ទងខ្លះដែរ។

ជាមួយនឹងការផុតកំណត់នៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ អង្គការសហប្រជាជាតិបាន សម្របសម្រួលកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាសកល ដើម្បីចាប់ផ្តើមអ្នកស្នងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយ ចីរភាព (SDGs) ដោយមានរបាយការណ៍កំណត់របៀបវារៈនៃ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១៣ នៃក្រុមជាន់ ខ្ពស់នៃមនុស្សលេចធ្លោលើរបៀបវារៈអភិវឌ្ឍន៍។ ក្រុមមេដឹកនាំនយោបាយមកពីគ្រប់ទិសទីនៃពិភព លោក បានឯកភាពលើវិធីសាស្ត្រដ៏ល្អប្រសើរមួយ ដែលត្រូវបានរំពឹងថានឹងមានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំង ទៅលើរូបរាងជាយថាហេតុនៃរបៀបវារៈក្រោយឆ្នាំ ២០១៥ គឺ SDGs (Sustainable Development Goals)។ គណៈកម្មាធិការបានសង្កត់ធ្ងន់ម្តងហើយម្តងទៀតថាវាជា "របៀបវារៈសកល" សម្រាប់ ប្រទេសទាំងអស់ដែលមានការអភិវឌ្ឍ ក៏ដូចជាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និង ដោយគ្មានករណីលើក លែង "ត្រូវបានជំរុញដោយការផ្លាស់ប្តូរទ្រង់ទ្រាយធំទាំង ៥" ។ ការផ្លាស់ប្តូរជាសកលទាំង ៥ គឺ៖

- ១. កុំទុកនរណាម្នាក់ឱ្យនៅពីក្រោយ - ដើម្បីផ្លាស់ប្តូរ "ពីការកាត់បន្ថយដល់ភាពក្រីក្រ ធ្ងន់ធ្ងរក្នុងគ្រប់រូបភាពទាំងអស់" ។ ជាពិសេស ដើម្បី "រៀបចំគោលដៅដែលផ្តោតលើ ការឈានដល់ក្រុមដែលត្រូវបានគេដកចេញ" ។
- ២. ដាក់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពជាស្នូល "ដើម្បីរួមបញ្ចូលវិមាត្រសង្គម សេដ្ឋកិច្ច និង បរិស្ថាននៃនិរន្តរភាព។ "
- ៣. ផ្លាស់ប្តូរសេដ្ឋកិច្ច សម្រាប់ការងារនិងកំណើន ដែលអាចរាប់បញ្ចូល ខណៈពេល ដែលផ្លាស់ប្តូរទៅរកគំរូការងារនិងជីវិតប្រកបដោយនិរន្តរភាព។
- ៤. កសាងសន្តិភាពនិងប្រសិទ្ធភាព បើកចំហរ និងស្ថាប័នគណនេយ្យភាពសម្រាប់ទាំង អស់គ្នា "ដែលជំរុញឱ្យមាននីតិវិធី សិទ្ធិទ្រព្យសម្បត្តិ សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិនិង ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ការជ្រើសរើសនយោបាយបើកចំហរ សិទ្ធិទទួលបានយុត្តិធម៌ និង ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលនិងសាធារណៈជនដែលទទួលខុសត្រូវ"

៥. បង្កើតភាពជាដៃគូសកលថ្មីមួយ ដូច្នោះ អាទិភាពនីមួយៗ គួរតែពាក់ព័ន្ធជាមួយ រដ្ឋាភិបាល និង អ្នកដទៃ រួមទាំងប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ សង្គមស៊ីវិលនិង សហគមន៍ក្នុងតំបន់និងជនជាតិដើមភាគតិច មូលដ្ឋានស្ថាប័នពហុភាគី ពាណិជ្ជកម្ម បណ្ឌិតសភា និង សប្បុរសធម៌។

ក្រុមថ្នាក់ខ្ពស់ក៏បានឯកភាពលើគោលដៅជាសកលដែលមានការទទួលស្គាល់ និង បង្ហាញជា សកល និងគោលដៅជាតិសម្រាប់ SDGs រួមទាំងការបញ្ចប់ទាំងស្រុងនៅឆ្នាំ ២០៣០ នៃភាពក្រីក្រ ការស្រែកឃ្លាន អាពាហ៍ពិពាហ៍កុមារនិងបង្ការការស្លាប់របស់កុមារអាយុក្រោម ៥ ឆ្នាំ និង គោលដៅ ជាក់លាក់លើភាពក្រិន គ្រប់គ្រងការការពារសង្គម និង អត្រាមរណភាពមាតា។ ការជជែកដេញដោល នឹងមានលក្ខណៈរស់រវើកពេញមួយឆ្នាំ ២០១៤ និង ២០១៥ ។

១.៥. ការសន្និដ្ឋាន

សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាការពង្រីកដែលមិនទាន់មានសារៈសំខាន់នៅឡើយទេ ទាំងសេដ្ឋកិច្ច ប្រពៃណីនិងសេដ្ឋកិច្ចនយោបាយ។ ទន្ទឹមនឹងការយកចិត្តទុកដាក់ទាក់ទងនឹងការបែងចែកធនធាន ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង កំណើនថេរនៃទិន្នផលសរុបតាមពេលវេលាកំណត់ សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ ផ្ដោតសំខាន់ទៅលើយន្តការសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និង យន្តការស្ថាប័នដែលត្រូវការដើម្បីនាំមកនូវការកែ លំអខ្នាតធំក្នុងកំរិតជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនក្រីក្រ។ ប្រជាជននៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ដូច្នោះ សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវតែមានការយកចិត្តទុកដាក់ជាមួយនឹងការបង្កើតគោលនយោបាយ សាធារណៈសមស្របដែលត្រូវបានរចនាឡើង ដើម្បីជះឥទ្ធិពលដល់ ការផ្លាស់ប្តូរសេដ្ឋកិច្ច ស្ថាប័ន និង សង្គមសំខាន់ៗនៃសង្គមទាំងមូលក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លី។

ក្នុងនាមជាវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម សេដ្ឋកិច្ចយកចិត្តទុកដាក់លើមនុស្សជាសំខាន់ ហើយវិធីដែល ល្អបំផុតដើម្បីផ្តល់ឱ្យពួកគេនូវមធ្យោបាយសម្ភារៈ ដើម្បីជួយឱ្យពួកគេដឹងពីសក្តានុពលពេញលេញ របស់មនុស្ស។ ប៉ុន្តែ អ្វីដែលបង្កើតបានជាជីវិតប្រសើរ គឺជាសំណួរដែលមានយុទ្ធសាស្ត្រណាស់មក ហើយ ហេតុដូច្នោះ សេដ្ឋកិច្ចចាំបាច់ពាក់ព័ន្ធនឹងតម្លៃនិងការវិនិច្ឆ័យតម្លៃ។ ការព្រួយបារម្ភរបស់យើង ជាមួយនឹងការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍ តំណាងឱ្យការវិនិច្ឆ័យតម្លៃដែលមិនច្បាស់លាស់អំពីអ្វីដែលល្អ (ការអភិវឌ្ឍន៍) និង អាក្រក់ (ការអភិវឌ្ឍន៍) ។ ប៉ុន្តែ ការអភិវឌ្ឍអាចមានន័យខុសគ្នា ចំពោះមនុស្ស ខុសគ្នា។ ដូច្នោះ ធម្មជាតិនិងចរិតលក្ខណៈនៃការអភិវឌ្ឍន៍និងអត្ថន័យ ដែលយើងភ្ជាប់ទៅនឹងវា ត្រូវតែ ប្រកបដោយការយកចិត្តទុកដាក់។

ប្រសគល់បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចនៃសង្គមទាំងមូល រួមមានសំណួរដែលបែបទូទៅដូចជា អ្វី កន្លែងណា របៀបណា ចំនួនប៉ុន្មាន និង ទំនិញនិងសេវាកម្មដែលគួរផលិតសម្រាប់នរណា។ ប៉ុន្តែពួកគេ ក៏គួរតែរួមបញ្ចូលសំណួរមូលដ្ឋាននៅថ្នាក់ជាតិ ថា តើអ្នកណាពិតជាធ្វើ ឬ ជះឥទ្ធិពលលើការសម្រេច ចិត្តសេដ្ឋកិច្ច និង សម្រាប់អ្នកណា ដែលការសម្រេចចិត្តទាំងនេះត្រូវបានផ្តល់ជាប្រយោជន៍។ ចុង បញ្ចប់ នៅកម្រិតអន្តរជាតិ ចាំបាច់ត្រូវពិចារណាលើសំណួរ ថា តើប្រទេសណានិងក្រុមណាដែលមាន ឥទ្ធិពលនៅក្នុងប្រទេសណាមួយ មានឥទ្ធិពលបំផុតទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រង ការបញ្ជូន និង ការប្រើ ប្រាស់បច្ចេកវិទ្យា ព័ត៌មានវិទ្យា និង ហិរញ្ញវត្ថុ។ លើសពីនេះទៅទៀតតើពួកគេអនុវត្តអំណាចនេះ សម្រាប់នរណា?

ការវិភាគជាក់ស្តែងណាមួយនៃបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវការការបំពេញបន្ថែមនៃអថេរសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាង ម៉ត់ចត់ដូចជា ប្រាក់ចំណូល តម្លៃ និង អត្រាសន្សំជាមួយនឹងកត្តាស្ថាប័នដែលមិនមែនសេដ្ឋកិច្ចស្មើ ភាពគ្នា រួមទាំងលក្ខណៈនៃការរៀបចំសិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លី ឥទ្ធិពលនៃការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់សង្គមនិងវណ្ណៈ រចនាសម្ព័ន្ធនៃឥណទាន ការអប់រំ និង ប្រព័ន្ធសុខាភិបាល ការរៀបចំនិងការលើកទឹកចិត្តការិយាធិប តេយ្យរបស់រដ្ឋាភិបាល យន្តការរដ្ឋបាលសាធារណៈ លក្ខណៈនៃឥរិយាបថនិយមចំពោះការងារ ការកំសាន្ត និង ការកែលំអរខ្លួនឯង។ និង តម្លៃ តួនាទី និង ឥរិយាបថរបស់ឥស្សរជននយោបាយនិង សេដ្ឋកិច្ច។ យុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ដែលស្វែងរកការបង្កើនទិន្នផលកសិកម្ម បង្កើតការងារ និង លុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ បានបរាជ័យជាញឹកញាប់នាពេលកន្លងមក ដោយសារអ្នកសេដ្ឋកិច្ចនិងទីប្រឹក្សា គោលនយោបាយដទៃទៀត បានធ្វេសប្រហែសក្នុងការមើលឃើញថា សេដ្ឋកិច្ចជាប្រព័ន្ធសង្គមដែល ពឹងផ្អែកគ្នា ដែលកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ចនិងមិនមែនសេដ្ឋកិច្ចមានអន្តរកម្មគ្នាតាមរបៀបដែលគឺនៅពេលខ្លះ ជំរុញខ្លួនឯង និង នៅពេលខ្លះទៀតផ្ទុយ។

ដូចដែលអ្នកបានដឹងហើយ ឧនាភិវឌ្ឍ (underdevelopment) បានឆ្លុះបញ្ចាំងពីការបរាជ័យ ទីផ្សារបុគ្គលជាច្រើន ប៉ុន្តែការបរាជ័យទាំងនេះច្រើនតែបន្ថែមលើសពីចំណែករបស់វា ដោយបូករួម បញ្ចូលគ្នាដើម្បីរក្សាប្រទេសស្ថិតជាប់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ។ រដ្ឋាភិបាល អាចដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុង ការផ្លាស់ប្តូរសេដ្ឋកិច្ចឱ្យមានលំនឹងល្អប្រសើរ ហើយនៅក្នុងប្រទេសជាច្រើន ជាពិសេសនៅអាស៊ីបូព៌ា រដ្ឋាភិបាលបានធ្វើដូច្នោះ ប៉ុន្តែជារឿយៗ រដ្ឋាភិបាលខ្លួនឯងផ្ទាល់ គឺជាផ្នែកនិងចំណែកនៃភាព លម្អៀង។

ការសំរេចបានគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ នឹងក្លាយជាព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់មួយក្នុងដំណើរ ដ៏វែងឆ្ពោះទៅរកការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពនិងយុត្តិធម៌។ ទោះបី វឌ្ឍនភាពមានច្រើនក៏ដោយ

គោលដៅបណ្តោះអាសន្នជាច្រើននៅតែមិនអាចទទួលយកបាន - ហើយគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍មិនរាប់បញ្ចូលគោលដៅសំខាន់ទាំងអស់នៃការអភិវឌ្ឍន៍ទេ។ គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាពដែលកំពុងរីកចម្រើនដែលបានគ្រោងទុកជាអ្នកស្នងតំណែង MDGs បន្ទាប់ពីឆ្នាំ ២០១៥ នឹងកាន់តែមានមហិច្ឆតារួមទាំងការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរ។

ទោះបីជាមានភាពចម្រុះដ៏អស្ចារ្យនៃប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ - មួយចំនួនធំ ខ្លះទៀតតូច ក៏ដោយ។ ប្រទេសខ្លះសំបូរធនធាន ប្រទេសខ្លះខ្វះធនធាន ខ្លះសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់គ្រាន់ ខ្លះទៀតអ្នកនាំចេញទំនិញពីឧស្សាហកម្មបែបទំនើប វិស័យឯកជនខ្លះតម្រង់ទិសដៅ ខ្លះទៀតដល់កម្រិតមួយដ៏ធំដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាល ភាគច្រើនចែករំលែកបញ្ហាទូទៅដែលកំណត់ការអភិវឌ្ឍរបស់ពួកគេ។

ការឡើងថ្លៃប្រេងនៅទសវត្សឆ្នាំ ១៩៧០ វិបត្តិបំណុលបរទេសក្នុងទសវត្សឆ្នាំ ១៩៨០ និងក្តីកង្វល់នៅសតវត្សរ៍ទី ២០ ជាមួយសាកលភារូបនីយកម្មសេដ្ឋកិច្ច អតុល្យភាពសេដ្ឋកិច្ចនិងវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុ ការឡើងកម្ដៅពិភពលោក និង ភេរវកម្មអន្តរជាតិ បានគូសបញ្ជាក់ពីភាពអាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមកដែលកំពុងកើនឡើងនៃប្រជាជាតិទាំងអស់ និង ប្រជាជននៅក្នុងប្រព័ន្ធសង្គមអន្តរជាតិ។ តើមានអ្វីកើតឡើងចំពោះជីវិតនៅ Caracas, Karachi, Cairo, និង Kolkata នឹងតាមមធ្យោបាយមួយឬផ្សេងទៀតមានផលប៉ះពាល់សំខាន់សម្រាប់ជីវិតនៅញូវយ៉ក ឡុងដុង និង តូក្យូ។ ធ្លាប់មានគេនិយាយថា “នៅពេលសហរដ្ឋអាមេរិកកណ្តាស់ ពិភពលោកនឹងមានជំងឺរលាកស្នូត”។ ការសម្តែងដែលសមហេតុសមផលជាងនេះសម្រាប់សតវត្សរ៍ទី ២១ ប្រហែលជាថា “ពិភពលោកគឺដូចជាវាងកាយមនុស្ស៖ ប្រសិនបើផ្នែកមួយឈឺ ផ្នែកផ្សេងទៀតនឹងមានអារម្មណ៍ឈឺដូចគ្នា។ ប្រសិនបើផ្នែកជាច្រើនឈឺចាប់ វាទាំងមូលនឹងឈឺចាប់”។

ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ បង្កើតបានជា “ផ្នែកជាច្រើន” នៃសារពាង្គកាយពិភពលោក។ ធម្មជាតិនិងចរិតលក្ខណៈនៃការអភិវឌ្ឍន៍នាពេលអនាគតរបស់ពួកគេ គួរតែជាកង្វល់ដ៏ធំមួយរបស់ប្រជាជាតិទាំងអស់ ដោយមិនគិតពីនិន្នាការនយោបាយ មនោគមវិជ្ជា ឬ សេដ្ឋកិច្ច។ វាមិនអាចមានអនាគតពីរទៀតទេ មួយសម្រាប់អ្នកមានតិចតួច និង មួយទៀតសម្រាប់អ្នកក្រចើន។ តាមសម្តីរបស់កវីនិពន្ធម្នាក់បានលើកឡើងថា “នឹងមានអនាគតតែមួយ ឬក៏គ្មានអនាគតទាល់តែសោះ” ។

សំណួររំលឹកមេរៀន

១. ហេតុអ្វីបានជាសេដ្ឋកិច្ចជាចំណុចសំខាន់នៃការយល់ដឹង អំពីបញ្ហានៃការអភិវឌ្ឍន៍ ?

២. តើគំនិតរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍គឺជាគំនិតមួយដែលមានប្រយោជន៍ទេ ? ហេតុអ្វីមានប្រយោជន៍ ឬ ហេតុអ្វីគ្មានប្រយោជន៍ ?

៣. តើអ្នកសង្ឃឹមថានឹងទទួលបានអ្វីខ្លះពីវគ្គសិក្សាស្តីពីសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ ?

៤. ពិពណ៌នាដោយសង្ខេបនូវនិយមន័យផ្សេងៗគ្នានៃពាក្យ "អភិវឌ្ឍន៍" ដែលជួបប្រទះនៅក្នុងអត្ថបទ ។ តើចំណុចខ្លាំងនិងចំណុចខ្សោយរបស់វិធីសាស្ត្រនីមួយៗមានអ្វីខ្លះ ? តើអ្នកគិតថាមានវិមាត្រផ្សេង ទៀតនៃការអភិវឌ្ឍន៍ដែលមិនបានលើកឡើងនៅក្នុងអត្ថបទទេ ? បើដូច្នោះ សូមពណ៌នាពួកគេ។ បើមិនដូច្នោះទេ សូមពន្យល់ពីមូលហេតុដែលអ្នកជឿជាក់ថា ការពិពណ៌នាអត្ថបទនៃការអភិវឌ្ឍន៍ គឺគ្រប់គ្រាន់ហើយ។

៥. ហេតុអ្វី ការយល់ដឹងអំពីការអភិវឌ្ឍន៍គឺចាំបាច់ចំពោះការបង្កើតគោលនយោបាយនៅក្នុងប្រទេស កំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ? តើអ្នកគិតថាវាអាចទៅរួចទេ ដែលប្រទេសជាតិព្រមព្រៀងលើនិយមន័យរដ្ឋបាលនៃ ការអភិវឌ្ឍន៍និងតំរូវទិសយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ?

៦. ហេតុអ្វីបានជានិយមន័យលម្អិតសេដ្ឋកិច្ចនៃការអភិវឌ្ឍន៍មិនគ្រប់គ្រាន់ ? តើអ្នកយល់ពីការអភិវឌ្ឍ សេដ្ឋកិច្ចមានន័យដូចម្តេច ? តើអ្នកអាចផ្តល់នូវឧទាហរណ៍ សម្មតិកម្ម ឬ ជាក់ស្តែងនៃស្ថានភាពដែល ប្រទេសមួយអាចកំពុងអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ប៉ុន្តែនៅតែអាចមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច ?

៧. តើគំនិតនៃ "សមត្ថភាពក្នុងការដំណើរការ" ជួយឱ្យយើងទទួលបានការយល់ដឹងអំពីគោលដៅ និងសមិទ្ធផលនៃការអភិវឌ្ឍយ៉ាងដូចម្តេច ? តើប្រាក់គ្រប់គ្រាន់ទេ ? ហេតុអ្វីគ្រប់ឬហេតុអ្វីមិនគ្រប់ ?

៨. តើកម្លាំងអ្វីខ្លះ អាចនឹងដំណើរការក្នុងការផ្តល់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ខ្ពស់ក្នុងទំនាក់ទំនង សេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិ ?

៩. តើបញ្ហាសំខាន់អ្វីខ្លះ ដែលត្រូវបានលើកឡើងពីការពិនិត្យបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍ និង ទស្សនវិស័យដែល ប្រទេស ប្រេស៊ីល កំពុងប្រឈមមុខ ?

១០. វាត្រូវបានគេនិយាយថា ការបញ្ចប់ភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរ និង ការសម្រេចបាននូវការអភិវឌ្ឍពិតប្រាកដ គឺអាចធ្វើទៅបាន ប៉ុន្តែមិនអាចជៀសរួចទេ ហើយនេះផ្តល់ឱ្យការសិក្សាអំពីការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ភាពបន្ទាន់នៃផ្លូវចិត្ត និង បញ្ហារបស់វា។ តើនេះមានន័យយ៉ាងណា ? ចូរផ្តល់យោបល់និងវាយតម្លៃ។

ជំពូកទី ២

**បញ្ហានៃភាពក្រីក្រនៅក្នុងប្រទេសកំពុង
អភិវឌ្ឍន៍នានា**

២.១ គ្រឹះស្ថាន និងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមនៃភាពក្រីក្រ

ដូចដែលយើងបានដឹងរួចមកហើយថា ភាពក្រីក្រគឺជាការយកចិត្តទុកដាក់ជាអន្តរជាតិ ដោយយោងទៅលើទីកន្លែង លក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ ប្រជាសាស្ត្រ រចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និងនយោបាយ រចនាសម្ព័ន្ធសង្គមនិងវប្បធម៌។

ភាពក្រីក្រមិនមែនគ្រាន់តែជាការខ្វះខាតចំណេះដឹង ជំនាញ សុខមាលភាព ទ្រព្យសម្បត្តិ និងរបស់របរប្រើប្រាស់ផ្សេងៗប៉ុណ្ណោះទេ តែជាការខ្វះខាតនូវធនធានជាច្រើន ដែលមនុស្សត្រូវការដើម្បីរស់ (បទដ្ឋាននៃជីវិត ឬការរស់នៅប្រកបដោយសុភមង្គល) ហើយក៏ជាការបាត់បង់នូវ ឱកាសដែលអ្នកផ្សេងមាន។

អង្គការអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ បានអោយនិយមន័យជាទូទៅលើភាពក្រីក្រ ជា៣យ៉ាងធំៗគឺ៖

- **Economics-based** គឺជាការប៉ាន់ស្មានផ្អែកទៅលើប្រទេសមួយ គ្រួសារមួយ ឬចំនួនបុគ្គល ឬកំរិតនៃការប្រើប្រាស់ដែលស្ថិតនៅក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ ហួសពីការស្មានអំពី និង ដំណោះស្រាយរបស់វា។ ទិន្នន័យនេះ វាមានភាពងាយស្រួលទំនាក់ទំនងក្នុងការប្រមូល និងត្រូវបានគេយកមកប្រៀបធៀប ជាលក្ខណៈបរិបទ ប៉ុន្តែវាជារឿយៗត្រូវបានគេចាត់ថ្នាក់ពីកំហុសឆ្គងក្នុងការកំរិតពីទំហំនៃភាពក្រីក្រ ហើយន័យរបស់វាខុសប្លែកពីមនុស្សម្នាក់ៗ និងវប្បធម៌របស់ពួកគេម្នាក់ៗ អ្វីដែលវាមានន័យនោះសំរាប់បរិស្ថាន និងសំរាប់ការមិនអើពើពីទ្រព្យសម្បត្តិនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចអរូបិយវត្ថុ (non-monetary economy) ដូចជា៖ ១. កសិករបង្ករបង្កើនផលសំរាប់បរិភោគផ្ទាល់ខ្លួន។
- **Needs based:** គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃតម្រូវការចាំបាច់ក្នុងការបង្កើតជាអប្បបរមានៃបទដ្ឋានក្នុងការរស់នៅ ហើយនឹងត្រូវបានគេវាយតម្លៃនៃភាពក្រីក្រផ្អែកទៅលើ ការចូលរួមពីវត្ថុនានាដែលចាំបាច់ជាតម្រូវការ សំរាប់អោយមានបទដ្ឋានមួយត្រឹមត្រូវ។ ហើយអ្វីដែលត្រូវបានគេយកមកពិចារណានោះគឺ «សេចក្តីត្រូវការ» ប្រែប្រួលពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ ប៉ុន្តែវាកើតឡើងជាធម្មតាមានជាអាថ៌៖ យ៉ាងហោចណាស់ក៏មានផ្ទះ អាហារ សំលៀកបំពាក់ និង ទឹកស្អាត។ ការកើតឡើងនេះត្រូវទទួលស្គាល់ថា ចំនួនតែមួយនោះវាមិនគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីអោយគ្រួសារមួយមានសុភមង្គល ហើយអាចបំពេញតម្រូវការបានទេ។

- **Participation-based:** វាផ្អែកទៅលើបទពិសោធន៍របស់មនុស្សម្នាក់ៗ ថាតើនរណាខ្លះ ដែលកំពុងរស់នៅ ហើយប្រឈមមុខនឹងភាពក្រីក្រនឹងដោយផ្ទាល់ ការធ្វើរបៀបនេះគឺវា មានភាពសុក្រិតជាង ផ្អែកទៅលើការឆ្លើយតប ពីការជឿជាក់និងការទទួលស្គាល់របស់អ្នកទាំងនោះ ជាកត្តាដែលចាត់ចូលក្នុងចំណោមមួយ ដែលមានឥទ្ធិពលលើការរស់នៅ របស់ពួកគេ ដែលចូលរួមចំណែកក្នុងការជៀសអោយផុតពីភាពក្រីក្រ។

ចំណែកឯពួកអ្នកតាមដាន (Investigators) ដែលជាពួកអ្នកដែលចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងសកម្មភាព ឧស្សាហកម្មវិញ នៅចុងសតវត្សរ៍ទី១៩ បានមានផែនការថ្មីដើម្បីអោយយល់ពីភាពក្រីក្រតាមបែប ទ្រឹស្តីវិទ្យាសាស្ត្រ។ នៅក្នុងន័យនេះ ពួកគេបានខិតចូលយ៉ាងជ្រៅទៅក្នុង លក់នៃការចាត់តាំង ជាអន្តរការណ៍ នយោបាយកែប្រែថ្មី អគាររដ្ឋាភិបាលទាំងអស់នោះ ជាការសិក្សាពីសង្គមដែលត្រូវបានគេចាត់ថ្នាក់ក្នុងទសវត្សចន្លោះឆ្នាំ១៨៨០ និងការចាប់ផ្តើមសង្គ្រាមលោកលើកទី១ ជាសករាជដែលមានការកែប្រែដ៏ធំមួយនៃដំណើរការរីកចម្រើន។ អ្នកទាំងនោះត្រូវបានលោក Henry George មកពីមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវ Paradox ដាក់ងារអោយជា «Wildly popular Progress and Poverty, ១៨៧៩» នៅគ្រាក្រោយមក ការសិក្សាជាលក្ខណៈពនេចរណ៍(ទូលំទូលាយ) បានបង្ហាញថា ទ្រព្យសម្បត្តិដីមហាសាល និងបរិមាណផលិតផលដែលបានផលិតដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក នាំមកនូវភាពក្រីក្រ។ អញ្ចឹង ពួកគេក៏បានបង្កើតនិងសន្មត់ថាជាច្បាប់ «លទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច *laissez-faire*» គោលការណ៍លទ្ធិមួយ ដែលពួកគេបានផ្សារភ្ជាប់ជាមួយនឹងមូលធនប័ត្រទីផ្សារដែលគ្មានការបង្រួបបង្រួម ការស្វែងរកផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនតូចចង្អៀត និង ការកើនឡើងនូវយុត្តិសាស្ត្រវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមសម្រាប់វិសមភាពនិងទ្រព្យសម្បត្តិប្រមូលផ្តុំ។

លោក William Graham Summer អ្នកសង្គមវិទូមកពីសាកលវិទ្យាល័យយ៉ាលី (Yale University) បានប្រើទ្រឹស្តីចំរុះរវាង «Darwinism and classical economics» បង្ហាញពីការមិនយល់ស្របដែល ការមិនស្មើភាពគ្នា ជាការបញ្ជាក់ពីសង្គមនៃការប្រកួតប្រជែងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនៃច្បាប់ធម្មជាតិ (The survival and dominance of the fittest) ហើយគ្រប់ការខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីចូលប្រឡូកក្នុងប្រព័ន្ធទីផ្សារសេរី គឺវាមានភាពងាយស្រួលក្នុងការដាក់ដំណើរការអោយទទួលជោគជ័យ។ Summer បានបញ្ជាក់បន្ថែមលើសំដីរបស់គាត់ថា ភាពក្រីក្រមិនមែនគ្រាន់តែមិនអាចជៀសរួចនោះទេ តែវាធ្វើអោយខូចដល់ប្រយោជន៍របស់ពួកគេថែមទៀត ឬក៏ដោយសារធម្មជាតិអ្នកក្រមិនមានជំរើសច្រើននៅក្នុងសង្គមទេ។

នៅចុងឆ្នាំ ១៩២០ អ្នកសង្គមវិទ្យា ដែលមកពីសាកលវិទ្យាល័យស៊ីកាហ្គោ បានអោយ និយមន័យជាដំបូងដោយផ្ដោតសំខាន់ទៅលើ បញ្ហានៃអត្តសញ្ញាណ និង វប្បធម៌ ជាជាងផ្ដោត ទៅលើការងារ និងប្រាក់ខែ (employment and wages) ហើយម្យ៉ាងវិញទៀតគាត់បានផ្តល់អោយ នូវពង្រាងគាំទ្រសំរាប់កម្មវិធីនៃសកម្មភាពសហគមន៍ ដើម្បីតទល់នឹងភាពក្រីក្រនៅក្នុងពាក់កណ្តាល ទីពីរនៃសតវត្សរ៍ទី ២០។

២.២ សេដ្ឋកិច្ចនិងទស្សនាទាននៃភាពក្រីក្រ (Economic & Conceptions of Poverty)

មនុស្សភាគច្រើននៅលើពិភពលោក គឺរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ ដូច្នេះបើយើងបានដឹងពីសេដ្ឋកិច្ច នៃការរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ។ យើងគួរតែដឹងអោយបានច្រើនទៅលើសេដ្ឋកិច្ច ដែលជាបញ្ហាគ្រឹះដ៏ សំខាន់ ក្នុងការយល់អោយបានស៊ីជម្រៅទៅលើភាពក្រីក្រ។ អ្នកក្រភាគច្រើននៅលើពិភពលោកនេះ រស់ ដោយសារការធ្វើកសិកម្ម (ឬការធ្វើកសិកម្មជាបរទេសរបស់ពួកគាត់) ដូច្នេះហើយ បើយើងបានដឹង ពីសេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម យើងនឹងដឹងពីសេដ្ឋកិច្ចនៃការរស់នៅរបស់ពួកគេ ឬដឹងពីកំរិតជីវភាពរស់នៅរបស់ ពួកគេ (Theodore W. Schultz)។

អ្នកស្រាវជ្រាវជាច្រើន រួមទាំងអ្នកសេដ្ឋកិច្ចវិទូ បានធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍ និងបង្កើនការយកចិត្តទុក ដាក់ខ្ពស់ទៅលើភាពពិតនៃពិភពលោក ដែលមានភាពស្មុគស្មាញនៅក្នុងទម្រង់ជាទ្រឹស្តីទំនើបកម្មដែល អាចទទួលយកបាន និងឧបករណ៍ដែលបានធ្វើពិសោធន៍ និងកសាងនានា ដើម្បីអោយងាយយល់ពី ប្រភព និង ឫសគល់នៃបញ្ហាភាពក្រីក្រ។ ជាពិសេសនោះ ការខ្វះខាតនូវសេចក្តីសង្ឃឹម (អស់សង្ឃឹម) ការអង្កេតមួយត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងសហគមន៍អ្នកក្រីក្រនានា។

អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រជាច្រើន រួមទាំងអង្គការនានា និង វិទ្យាស្ថានទូទៅ ប្រើរូបមន្ត (Staple Metric: Foster-Greer-Thorbecke, 1984) សំរាប់វាស់វែងពីអ្នកដែលរស់នៅក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ ដែល ត្រូវបានប្រើប្រាស់អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ។ រង្វាស់នេះ ត្រូវបានប្រើដោយរូបមន្តសន្ទស្សន៍ (P₀) ជាការវាស់វែងពីសមាមាត្រនៃប្រជាជនដែលក្រ។ វិធីសាស្ត្រនេះ មានភាពងាយស្រួលក្នុងការប្រើ និងមានភាពងាយស្រួលក្នុងការគណនា ប៉ុន្តែវាមិនបានបង្ហាញពីរបៀបអ្នកក្រ គឺក្រកំរិតណា និងយ៉ាង ដូចម្តេច។ សន្ទស្សន៍នៃគម្លាតភាពក្រីក្រ (The poverty gap index: P₁) គឺវាស់ពីប្រាក់ចំណូលប្រចាំ ឆ្នាំ ឬ ការចំណាយ ដែលត្រូវការចំបាច់ក្នុងការរំកិលពួកគេអោយឆ្លងផុតពីខ្សែបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ។

យើងក៏ចាប់អារម្មណ៍ជាញឹកញាប់ ទៅលើកំរិតនៃវិសមភាពប្រាក់ចំណូលក្នុងចំណោមអ្នកក្រីក្រ ដូចជា មេគុណ GINI ក្នុងចំណោមអ្នកដែលក្រីក្រ G_p ឬក៏ជំនួសមេគុណនៃបំរែបំរួល (CV:

Coefficient of Variation) នៃប្រាក់ចំណូលក្នុងចំណោមអ្នកក្រ CV_p ។ ហេតុផលមួយដែល GINI ឬ CV ក្នុងចំណោមអ្នកក្រក្រអាចមានសារៈសំខាន់គឺថា ផលប៉ះពាល់លើភាពក្រៃបន្លែងនៃវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចអាចខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំង អាស្រ័យលើកម្រិត និង ការចែកចាយធនធានក្នុងចំណោមអ្នកក្រ។ ឧទាហរណ៍ប្រសិនបើតម្លៃស្រូវឡើងខ្ពស់ដូចកាលពីឆ្នាំ ១៩៩៨ នៅប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី អ្នកផលិតស្រូវដែលមានចំណូលទាបដែលលក់អង្ករបស់ពួកគេបន្តិចបន្តួចនៅលើទីផ្សារក្នុងស្រុក ហើយប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេទាបជាងខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រក្រដាច់ខាត អាចនឹងរកឃើញថាតម្លៃកើនឡើងនេះ បង្កើនប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេដើម្បីនាំពួកគេចេញពីភាពក្រក្រដាច់ខាត។ ម៉្យាងវិញទៀត សម្រាប់អ្នកដែលមានដីតិចពេកមិនអាចលក់អង្ករដែលពួកគេដាំបាន ហើយជាអ្នកទិញអង្ករសុទ្ធនៅលើទីផ្សារ ការឡើងថ្លៃនេះអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពក្រៃបន្លែងរបស់ពួកគេយ៉ាងខ្លាំង។ ដូច្នេះ វិធានការណ៍ដែលចង់បានបំផុតនៃភាពក្រក្រក៏នឹងមានភាពរស់បំពេញការបែងចែកប្រាក់ចំណូលក្នុងចំណោមប្រជាជនក្រៃបន្លែងដែរ។

ដូចគ្នានឹងវិធានការណ៍វិសមភាពដែរ ដែលមានលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់វិធានការណ៍នៃភាពក្រក្រដែលត្រូវបានទទួលយកយ៉ាងទូលំទូលាយដោយសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍៖ ភាពអនាមិកភាព ឯករាជ្យភាពប្រជាជន ភាពឯកោ និង គោលការណ៍នៃការចែកចាយ។ គោលការណ៍ពីរដំបូង គឺប្រហាក់ប្រហែលនឹងលក្ខណៈសម្បត្តិដែលយើងបានពិនិត្យលើសន្ទស្សន៍វិសមភាព៖ រង្វាស់របស់យើងអំពីវិសាលភាពនៃភាពក្រក្រមិនត្រូវពឹងផ្អែកលើនរណាជាអ្នកក្រ ឬថាតើប្រទេសនេះមានចំនួនប្រជាជនច្រើន ឬតិចនោះទេ។ គោលការណ៍ឯកតោ (Monotonicity) មានន័យថា ប្រសិនបើអ្នកបន្ថែមប្រាក់ចំណូលដល់អ្នកណាម្នាក់ដែលស្ថិតនៅក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រក្រនោះ ប្រាក់ចំណូលផ្សេងទៀតនៅថេរភាពក្រក្រមិនអាចធំជាងនេះបានទេ។ គោលការណ៍សំខាន់នៃការបែងចែកចែងថា អ្វីៗផ្សេងទៀតគឺស្មើគ្នា ប្រសិនបើអ្នកផ្ទេរប្រាក់ចំណូលពីអ្នកក្រទៅកាន់អ្នកមាន សេដ្ឋកិច្ចដែលជាលទ្ធផលគួរតែត្រូវបានចាត់ទុកថាក្រយ៉ាងពិតប្រាកដ។ ការរាប់តាមចំនួន (Headcount) សមាមាត្រវាស់ភាពពេញចិត្តនឹង អនាមិកភាព ឯករាជ្យភាពប្រជាជន និង ភាពឯកតោ តែវាបរាជ័យលើភាពប្រែប្រួលនៃការចែកចាយ។ ការរាប់តាមចំនួនធម្មតាមិនអាចបំពេញសូម្បីតាមគោលការណ៍ឯករាជ្យភាពរបស់ប្រជាជនបានទេ។

រង្វាស់នេះ មិនមានឥទ្ធិពលធ្វើអោយមានការផ្លាស់ប្តូរភាពមិនស្មើគ្នា (inequality) ក្នុងចំណោមពួកគេទេ។ ប៉ុន្តែ មានវិធីសាស្ត្រផ្សេងៗទៀត ដើម្បីវាស់វែងភាពក្រក្រដូចជា៖

- The squared poverty gap (poverty severity) index,
- The Sen-Shorrocks-Thon index,

- The Watts Index

បើតាមលោក J.H. Hollander បានអោយនិយមន័យ “ភាពក្រីក្រ” ដោយការចែកចេញជា ៣ លក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម៖

1. **វិសមភាពសេដ្ឋកិច្ច** (Economic inequality) ជាការប្រៀបធៀបរវាងអ្នកនៅក្បែរខ្លួន ដែលមានជាងខ្លួន។
2. **ការខ្វះខាតផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច** (Economic insufficiency) អ្នកក្រ ដែលរស់នៅក្នុងកំរិត ជីវភាពខ្វះខាត ចំណីអាហារ សំលៀកបំពាក់ និងទីជំរក ដែលនៅចន្លោះរវាងស្ថានភាព គ្រាន់បើ និង ក្នុងស្ថានភាពលំបាក។
3. **អនិស្សរភាពសេដ្ឋកិច្ច** (Economic dependence) អ្នកដែលត្រូវបានពិចារណាជាអ្នកក្រ ពិតប្រាកដ ត្រូវបានផ្តល់សេវាសាធារណៈជួយធ្វើអោយធូរស្បើយ និងផ្តល់ជំរកសំរាប់ ពួកគេ។

លក្ខខណ្ឌទាំងនេះ សំរាប់អ្នកដែលត្រូវការចាំបាច់ចំពោះសេវាកម្មសាធារណៈ ឬឯកជន ដើម្បីសំរាលភាពលំបាក ក្នុងការរក្សាជីវិតរស់នៅបន្តទៀត ត្រូវបានពិពណ៌នាថាជា “ការទំលច្រក”។ វាមានភាពយល់ច្រឡំខ្លាំងពីការប្រើពាក្យ “ភាពក្រីក្រ” ដោយគ្រាន់តែជាទំនាក់ទំនងគ្នានៃទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលការនិយាយរាល់ថ្ងៃនៅក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាធម្មតា ជំនួសពាក្យដោយមិនផ្ទាល់ជា “កំរិត នៃភាពក្រីក្រទាបជាង”។ ការលប់បំបាត់ភាពទំលច្រក និង កាលៈទេសៈធម្មតា ក្នុងទំរង់ “Poor” និង “Poverty” អោយឆ្លើយតបទៅនឹងអ្នកដែលត្រូវបានពិចារណា ជាអ្នកខ្វះខាតទូទៅ ផ្នែកនៃសេដ្ឋកិច្ច ទំនិញ និងសេវាកម្ម មានភាពចាំបាច់សំរាប់ជីវិតសមរម្យនិងមានសុខភាពល្អ។ ហេតុដូច្នេះនេះ ការខ្វះ ខាតផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច មានភាពទូលំទូលាយ និងមានភាពចាំបាច់នៃបញ្ហាពិតៗជាង វិសមភាពសេដ្ឋកិច្ច និង អនិស្សរភាពសេដ្ឋកិច្ច (មនុស្សនៅក្នុងបន្ទុក)។

២.២.១ ភាពក្រីក្រ និង វិសមភាព (Poverty and Inequality)

ភាពក្រីក្រ និង វិសមភាពទាមទារអោយមានការវាស់វែងពីសុខុមាលភាព (well-being) ដោយផ្អែកលើសមាសធាតុផ្សេងៗគ្នាមួយចំនួន ការរួមផ្សំគ្នាអាចធ្វើអោយកំរិតជីវភាពរស់នៅ ដូច ដែលសាខាអង្គការសហប្រជាជាតិនៃទស្សនៈសង្គមទៅលើការអភិវឌ្ឍន៍ (United Nations of Social Perspective on Development Branch) បានអោយនិយមន័យពីសមភាព ដែលអាចយល់បានថា ជា ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងការពេញចិត្តទៅលើមូលដ្ឋានគ្រឹះសិទ្ធិនិងសេរីភាព ហើយនឹងសមភាពនៃឱកាស ជាមួយនឹងការទទួលបានការអប់រំនិងការងារ និង បំពេញនូវសក្តានុពលរបស់នរណាម្នាក់។ សមធម៌

ជាប់ទាក់ទងទៅនឹងកំរិតនៃសមភាពនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌរស់នៅរបស់ប្រជាជន។ ជាពិសេស នៅក្នុង ចំណែក ចំណូល និង ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលសង្គមពិចារណាជាការចង់បាន។ ការកាត់បន្ថយនៃវិសម ភាពនានា គឺបង្ហាញពីការគោរពដោយស្មើភាពគ្នា។

វិទ្យាស្ថានកំពូលនៃសង្គមពិភពលោក (World Social Summit) បានបង្ហាញថា ចំនុច សំខាន់គឺជាកំរិតអោយចំចំណុចកណ្តាល ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ត្រូវតែផ្អែកលើមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃសមធម៌និង សមភាព។ ដូច្នោះ គ្រប់បុគ្គលទាំងអស់មានលទ្ធភាពក្នុងការទទួលបានធនធាន និង ឱកាសច្រើន។ កម្មវិធី និង ការងាររបស់ Copenhagen Declaration Programme of Action Institution យុត្តិធម៌ សង្គម សមធម៌ និងសមភាព ឆ្លុះបញ្ចាំងពីគំនិតនៃភាពត្រឹមត្រូវក្នុងសង្គម ដែលធានាពីការបែងចែក ដែលមានភាពស្មើគ្នានៃចំណូល និងទទួលបាននូវធនធានជាច្រើនទៀតតាមរយៈសមធម៌ និង សមភាពនៃឱកាសសំរាប់នយោបាយសាធារណៈ ត្រូវតែកែសំរួលបញ្ហាទីផ្សារ និង ការផ្តល់អោយនូវ សមធម៌ និងយុត្តិធម៌សង្គម។ World Social Summit បានកំណត់អត្តសញ្ញាណពីមធ្យោបាយមួយ ចំនួន ដែលរដ្ឋាភិបាលគួរតែផ្សព្វផ្សាយបញ្ហាសមភាព និងយុត្តិធម៌សង្គមទាំង ១០៖

1. ធានាអោយបាននូវភាពស្មើគ្នាមុនច្បាប់
2. អនុវត្តន៍គោលនយោបាយសមស្រប ជាមួយនឹងរូបភាពនៃទង្វើអោយមានសមភាព ឱកាសនានា
3. ពង្រឹង និងពង្រីកសេវាកម្មសង្គម
4. ផ្តល់អោយនូវឱកាសស្មើគ្នា នៅក្នុងផ្នែកការងារសាធារណៈ
5. លើកទឹកចិត្តការបង្កើតវិទ្យាស្ថានរួមគ្នា និង សហគមន៍
6. កាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននៃកម្មវិធីកែសំរួលរចនាសម្ព័ន្ធ
7. ផ្សព្វផ្សាយអោយបានទូលំទូលាយទៅលើការការពារសុខភាព និងព្យាបាលរោគ
8. ពង្រីកមូលដ្ឋានគ្រឹះអប់រំ
9. ពង្រឹងគុណភាពអប់រំ
10. បង្កើនការចូលរៀនទាំងសាលារដ្ឋ ទាំងសាលាឯកជន ធានាអោយមានភាពស្មើគ្នានៅ ក្នុងវិស័យអប់រំចំពោះស្ត្រី។

អស់រយៈពេលជាច្រើនទសវត្សរ៍ វិសមភាពនៅក្នុងការបែងចែកប្រាក់ចំណូល ហើយនឹង ធនធានដែលផលិត សេវាកម្មសង្គម ឱកាសនានា ទីផ្សារ និង ព័ត៌មានជាដើម មានការកើនឡើងជុំវិញ ពិភពលោក ដែលជាមូលហេតុ និងដែលធ្វើអោយភាពក្រីក្រកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើងៗ។ សាកលរូបនីយកម្ម កើតឡើងនៅពេលដែលអវត្តមាននូវអ្វីដែលត្រូវធ្វើក្នុងសង្គម ដោយបានចង្អុលបង្ហាញពីការបន្តបន្ទុយ នូវផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានមកលើសាកលរូបនីយកម្ម មកលើក្រុមសង្គមងាយរងគ្រោះ។

ទស្សនៈវិស័យសង្គមទៅលើការអភិវឌ្ឍន៍ គូសបញ្ជាក់ពីទិដ្ឋភាពជាក់ស្តែង ដែលវិសមភាព ធ្វើអោយអន់ថយ ការលូតលាស់និងការអភិវឌ្ឍន៍ រាប់បញ្ចូលការខិតខំប្រឹងប្រែងលប់បំបាត់ភាពក្រីក្រ និង ដែលសមភាពខ្លួនឯងផ្ទាល់ គឺជាឧបករណ៍សំរាប់ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ។ ក្នុងន័យនេះ ជាការផ្តល់អោយនូវភាពងាយយល់ អោយកាន់តែច្បាស់ជាងមុននូវប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច និងគោលនយោបាយសង្គម ទៅលើសមធម៌នៅក្នុងសង្គមនិងការផ្តល់អោយនូវវិធីជាច្រើនសំរាប់ជា ផលប្រយោជន៍ដល់គោលនយោបាយ ក្នុងការពង្រឹងបន្តដល់ការកាត់បន្ថយវិសមភាព។ គោលនយោ បាយសំរាប់ការកាត់បន្ថយវិសមភាព និង ភាពក្រីក្រទាំងពីរនេះ គឺជាកំលាំងដ៏មុតស្រួចក្នុងការធ្វើឱ្យ សំរេចភាពជោគជ័យ។

ទំនាក់ទំនងរវាងភាពក្រីក្រ និង វិសមភាព គឺត្រូវបានកត់សំគាល់ក្នុងឆ្នាំ ២០០៥ មកម៉្លេះ នៅក្នុងរបាយការណ៍ “the World Social Situation: The Inequality Predicament” នេះចង់ បង្ហាញពី គោលបំណងក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រមិនអាចសំរេចបាន លុះត្រាណាតែឱកាសនៃ សមភាព និង ការទទួលបានសេវាកម្មសង្គម ដែលត្រូវបានធានា និង បញ្ជាក់ថាគោលដៅនៃការកាត់ បន្ថយវិសមភាព ត្រូវតែបានចូលរួមយ៉ាងជាក់ច្បាស់នៅក្នុងគោលនយោបាយ និងកម្មវិធី កាត់បន្ថយ ភាពក្រីក្រ។

២.២.២ ភាពក្រីក្រ និង ឱកាស (Poverty of opportunities)

ភាពក្រីក្រមិនមែនគ្រាន់តែខ្វះនូវវត្ថុអ្វីមួយនោះទេ ប៉ុន្តែវាក៏ខ្វះនូវឱកាសផងដែរ ដែលអ្នក ផ្សេងទទួលបានផលពីវា (ឱកាស) ដូចជាទទួលបាន ឱកាសការងារ និង សេវាកម្មសង្គមផ្សេងៗ។ ការបង្ហាញនានា ដូចជាការបង្ហាញ “Capacity-based approach” របស់លោក Amartya Sen និង រង្វាស់ការអភិវឌ្ឍន៍ដូចជា សន្ទស្សន៍ការអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្ស (Human Development Index) ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពី ភាពពិតដោយរាប់បញ្ចូលនូវកត្តាផ្សេងៗទៀតដូចជា សុខភាពល្អ ការអប់រំ ការចូល រួមក្នុងឆាកនយោបាយ គ្រួសារ និង បណ្តាញសង្គមនានា។ ក្នុងការបង្ហាញនេះផងដែរ មនុស្សម្នាក់ ដែលរស់នៅក្នុងសង្គមនៃភាពក្រីក្រ ប្តូរពីអ្នកទទួលរងនូវអំពើ មកជាបុគ្គលដែលសកម្ម និងការវាស់វែង ផ្តោតទៅលើ កត្តាចូលរួម ឬជួយផ្សេងៗ ដែលធ្វើអោយមនុស្សម្នាក់នេះសំរេចបាននូវគុណភាពជីវិត ដែលអាចទទួលយកបាន (ទទួលបាននូវជីវភាពសមរម្យ)។ របាយការណ៍ពីភាពក្រីក្ររបស់អង្គការ UNDP បានកត់សំគាល់ឃើញថា ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ជាសំខាន់គឺផ្តោតលើលទ្ធផលនៃការងារ របស់ពួកគេ។

២.២.៣ ភាពក្រីក្រ និងការអភិវឌ្ឍន៍

ដូចដែលអ្នកនឹងឃើញនៅជំពូកបន្តបន្ទាប់ ជាញឹកញាប់មនុស្សក្រីក្រទាំងនេះ ទទួលរងពីកង្វះ អាហារូបត្ថម្ភនិងសុខភាពខ្សោយ មានអក្ខរកម្មតិចតួច ឬ គ្មានការរៀនសូត្រ រស់នៅក្នុងតំបន់ដែលត្រូវ បានបំផ្លាញដោយបរិស្ថាន មានសំលេងនយោបាយតិចតួច ត្រូវបានគេបណ្តេញចេញពីសង្គម ហើយ ព្យាយាមរកប្រាក់ចំណូលបានតិចតួចតាមរយៈការធ្វើកសិដ្ឋានខ្នាតតូចនិងបន្ថែមបន្តិចបន្តួច (ឬជា កម្មករស៊ីឈ្នួល) ឬ នៅតំបន់អនាធិបតេយ្យក្នុងទីក្រុងដែលកំពុងទ្រុឌទ្រោម។

ការអភិវឌ្ឍនោះ តម្រូវឱ្យមានប្រាក់ចំណូលជាតិសរុបខ្ពស់ (GNI) ហើយដូច្នោះ កំណើនប្រកប ដោយចីរភាពគឺ ប្រាក់ដណាស់។ ទោះយ៉ាងណា បញ្ហាជាមូលដ្ឋានមិនគ្រាន់តែជាវិធីដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាក់ ចំណូលជាតិសរុបរីកលូតលាស់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាក៏ជាអ្នកដែលធ្វើឱ្យរីកចម្រើនផងដែរ: តិច ឬ ច្រើន ផងដែរ។ ប្រសិនបើ GNI ច្រើន វាទំនងជាត្រូវបានគេយកមកពិចារណា ហើយវាខ្លួនភាពប្រឆាំងនឹង ភាពក្រីក្រនឹងថយចុះ ហើយវិសមភាពនឹងកាន់តែអាក្រក់ទៅៗ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើវាត្រូវបានបង្កើតឡើង ដោយមនុស្សជាច្រើន ពួកគេនឹងក្លាយជាអ្នកទទួលផលចម្បង ហើយផ្ទៃផ្ការនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនឹងត្រូវ បានចែកចាយឱ្យកាន់តែស្មើគ្នា។ ដូច្នោះ បណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន ដែលមានអត្រាកំណើន សេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់តាមស្តង់ដារប្រវត្តិសាស្ត្រ បានរកឃើញថាកំណើនបែបនេះ ច្រើនតែនាំមកនូវផល ប្រយោជន៍តិចតួចដល់ប្រជាជនក្រីក្ររបស់ពួកគេ។

ដោយសារតែការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្ររីករាលដាល និង វិសមភាពប្រាក់ចំណូលខ្ពស់និងកាន់ តែកើនឡើង គឺជាកត្តាចំបងនៃបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍ទាំងអស់ ហើយជាការពិត កំណត់សម្រាប់មនុស្សជា ច្រើនដែលជាគោលបំណងចំបងនៃគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ ដោយផ្ដោតលើលក្ខណៈនៃបញ្ហាភាព ក្រីក្រនិងវិសមភាព នៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ទោះបីជា ការផ្ដោតសំខាន់របស់យើង គឺទៅលើ ភាពក្រីក្រនៃសេដ្ឋកិច្ច និង វិសមភាពក្នុងការចែកចាយប្រាក់ចំណូលនិងទ្រព្យសម្បត្តិក៏ដោយ ក៏វាជា ការសំខាន់ដែលត្រូវចងចាំថា នេះគ្រាន់តែជាផ្នែកមួយនៃបញ្ហាវិសមភាពទូលំទូលាយនៅក្នុងប្រទេស កំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ មានសារៈសំខាន់ស្មើគ្នា ឬ ធំជាងនេះទៀតនោះ គឺភាពមិនស្មើគ្នានៃអំណាច កិច្ចានុភាព ឋានៈ ភេទ ភាពពេញចិត្តនៃការងារ លក្ខខណ្ឌការងារ កំរិតនៃការចូលរួម សេរីភាពនៃ ការជ្រើសរើស និង វិមាត្រជាច្រើនទៀត។ អត្ថន័យនៃការអភិវឌ្ឍន៍ ការគោរពខ្លួនឯង និង សេរីភាពក្នុង ការជ្រើសរើស។ ដូចនៅក្នុងទំនាក់ទំនងសង្គមភាគច្រើន យើងពិតជាមិនអាចបំបែកការស្វែងរកឡើង នៃសេដ្ឋកិច្ចចេញពីអសេដ្ឋកិច្ច វិសមភាពបានទេ។ ការពង្រឹងគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងដំណើរការ សុគតស្នាញនិងទាក់ទងគ្នាជាញឹកញាប់នៃបុព្វហេតុនិងផល។

បន្ទាប់ពីបានដាក់ចេញនូវវិធានការសមស្របនៃវិសមភាពនិងភាពក្រីក្រ យើងបានកំណត់លក្ខណៈនៃភាពក្រីក្រនិងបញ្ហានៃការបែងចែកប្រាក់ចំណូល ហើយពិចារណាពីសារៈសំខាន់នៃបរិមាណរបស់វានៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ផ្សេងៗគ្នា។ បន្ទាប់មកយើងពិនិត្យមើលថា តើវិធីវិភាគសេដ្ឋកិច្ចអាចឆ្លុះបញ្ចាំងពីបញ្ហានេះ និង រិះករវិធីសាស្ត្រ នយោបាយ ដែលអាចធ្វើទៅបានដែលសំដៅទៅលើការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ និង ការកាត់បន្ថយភាពខុសគ្នាយ៉ាងទូលំទូលាយនៅក្នុង ការបែងចែកប្រាក់ចំណូលនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ការស្វែងយល់ ឱ្យបានហ្មត់ចត់អំពីការបង្ហាញនូវសេដ្ឋកិច្ចជាមូលដ្ឋានទាំងពីរនៃឧទាហរណ៍ ដែលបានផ្តល់ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការវិភាគនៅក្នុងជំពូកជាបន្តបន្ទាប់នៃបញ្ហាការអភិវឌ្ឍដាក់លាក់បន្ថែមទៀត រួមមានកំណើនប្រជាជន ការអប់រំ សុខភាព ការអភិវឌ្ឍជនបទ ការរិចរិលបរិស្ថាននិងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និង ជំនួយបរទេស។

យើងចាប់ផ្តើម ដោយកំណត់វិសមភាពនិងភាពក្រីក្រ ពាក្យដែលត្រូវបានប្រើជាទូទៅនៅក្នុងការសន្ទនាក្រៅផ្លូវការ ប៉ុន្តែយើងត្រូវវាស់វែងឱ្យបានច្បាស់លាស់ជាងមុន ដើម្បីផ្តល់នូវការយល់ដឹងប្រកបដោយអត្ថន័យ ថា តើមានការរីកចម្រើនប៉ុន្មាន ហើយតើត្រូវសម្រេចបានប៉ុន្មាននិងរបៀបកំណត់បែបណា។ បន្ទាប់ពីការពិភាក្សាអំពីមូលហេតុដែលការយកចិត្តទុកដាក់លើវិសមភាពនិងភាពក្រីក្រមានសារៈសំខាន់ ដូច្នោះយើងប្រើវិធានការណ៍សមស្របនៃភាពក្រីក្រនិងវិសមភាពដើម្បីវាយតម្លៃពីសារៈសំខាន់នៃសុខុមាលភាពនៃគំរូជំនួសនៃកំណើន។ បន្ទាប់ពីពិនិត្យមើលភស្តុតាងអំពីវិសាលភាពនៃភាពក្រីក្រនិងវិសមភាពនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ យើងបានបញ្ចប់ជាមួយនឹងការសង្ខេបលើបញ្ហាសំខាន់ៗនៅក្នុងគោលនយោបាយភាពក្រីក្រ។ គោលការណ៍សំខាន់ៗមួយចំនួននៃគោលនយោបាយភាពក្រីក្រប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ត្រូវបានពិចារណារួមជាមួយឧទាហរណ៍ដំបូងនៃកម្មវិធីដែលដំណើរការបានល្អក្នុងការអនុវត្ត។ យើងបញ្ចប់ជំពូកនេះជាមួយនឹងករណីសិក្សារប្រៀបធៀប បង្ហាញពីបញ្ហាគុណភាពនៃកំណើន និង ការលំបាកក្នុងការសម្រេចបាន។

សំណួររំលឹកមេរៀន

- ១. តើយើងអាចវាស់វែងវិសមភាពនិងភាពក្រីក្របានយ៉ាងដូចម្តេច ?
- ២. តើវិសមភាពទាក់ទងនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មានទំហំប៉ុណ្ណា ហើយតើវាទាក់ទងយ៉ាងដូចម្តេចទៅនឹងវិសាលភាពនៃភាពក្រីក្រដាច់ខាត ?
- ៣. តើអ្នកណាជាអ្នកក្រ ហើយតើសេដ្ឋកិច្ចរបស់ពួកគេមានលក្ខណៈអ្វីខ្លះ ?

៤. តើអ្វីដែលកំណត់លក្ខណៈនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ពោលគឺតើអ្នកណាទទួលបានផលប្រយោជន៍ ពីកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ហើយហេតុអ្វី?

៥. តើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចឆាប់រហ័ស និង ការបែងចែកប្រាក់ចំណូលស្មើៗគ្នា រឺមានគោលបំណងផ្ទុយ សំរាប់ប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលទាប? ដើម្បីដាក់វិធីមួយទៀត តើកំណើនយ៉ាងឆាប់រហ័សអាច សម្រេចបានដោយចំណាយវិសមភាពកាន់តែច្រើនក្នុងការបែងចែកប្រាក់ចំណូល ឬការកាត់បន្ថយភាព ខុសគ្នានៃប្រាក់ចំណូល អាចរួមចំណែកដល់អត្រាកំណើនខ្ពស់ទេ?

៦. តើប្រជាជនក្រីក្រទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីកំណើន ហើយតើវាអាស្រ័យលើប្រភេទនៃកំណើន ដែលបទពិសោធន៍របស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍? តើមានអ្វីអាចធ្វើបាន ដើម្បីជួយជនក្រីក្រទទួល បានអត្ថប្រយោជន៍កាន់តែច្រើន?

៧. តើមានអ្វីអាក្រក់អំពីវិសមភាពខ្លាំង?

៨. តើគោលនយោបាយប្រភេទណាខ្លះ ដែលត្រូវបានគេតម្រូវឱ្យមាន ដើម្បីកាត់បន្ថយទំហំនិង ភាពក្រីក្រដាច់ខាត?

ជំពូកទី ៣

ភាពក្រីក្រ និង បំណុលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍
Poverty and indebtedness of developing countries

៣.១ ភាពក្រីក្រដាច់ខាត និង ភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត (Absolute Poverty and Relative Poverty)

រង្វាស់នៃភាពក្រីក្រក្នុងសេដ្ឋកិច្ច ជាប់ទាក់ទងទៅនឹងសមាសធាតុ ២ចម្បង៖ ថវិកា ឬ ចំណូល ដែលប្រជាជនមួយចំនួន ត្រូវបានគិតថាជាអ្នកក្រ ដែលស្ថិតនៅក្រោមខ្សែបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ និង ការព្យាករណ៍ទ្រព្យដែលអាចរកបាន ប្រៀបធៀបជាមួយនឹងខ្សែបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ។ ទោះបីជា យ៉ាងណា សមាសធាតុទាំងពីរ មានទំនាក់ទំនងនឹងគ្នាពីមួយទៅមួយ។ តាមពិតទៅ សមាសធាតុ ទាំងពីរនេះ ត្រូវបានកំណត់ជាវិធីដែលល្អបំផុត ដើម្បីមានសំរាប់ប្រើ វាស់ពីភាពក្រីក្រ គឺសំរាប់ហេតុ ផលនៃការវិភាគ និង ការឡើងបង្ហាញ ដែលយើងពិភាក្សាទៅលើលំដាប់សមាសភាពនីមួយៗ។ អ្នកវិភាគនៃខ្សែបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រតែងតែប្រើទំរង់ “Absolute and Relative poverty” ដើម្បីវាស់ពី របៀបមនុស្សទូទៅ និង វិទ្យាស្ថាននានា ពិពណ៌នាពីទំរង់ និង សាកល្បងដោះស្រាយភាពក្រីក្រ ដោយផ្អែកលើទំហំ វិសាលភាពដែលអាចគិតបានទៅលើភាពក្រីក្រយ៉ាងណា ដែលត្រូវវាស់។

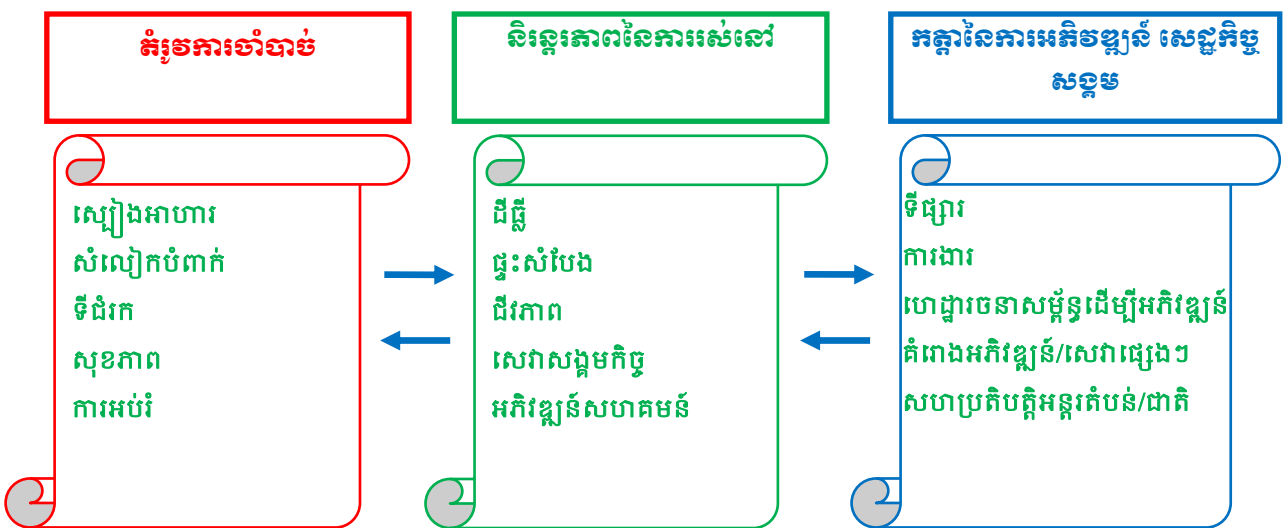
ភាពខុសគ្នារវាង ភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត (ការមានតិចជាងអ្នកដទៃ បើប្រៀបធៀបជាមួយអ្នក ផ្សេង) ហើយភាពក្រីក្រដាច់ខាត (មិនមានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរស់) គឺធ្ងន់ធ្ងរជាង។ ទោះបីជាយ៉ាងណា មានជំរើសជាច្រើនទៀតសំរាប់វាស់វែងទ្រព្យធន និង សុខុមាលភាព ហើយនិងធ្វើការបង្កើតខ្សែបន្ទាត់ មួយ ដើម្បីចែកអោយដាច់ពីគ្នារវាងអ្នកក្រពិត និងអ្នកមិនក្រ។ អ្នកសេដ្ឋកិច្ចជាច្រើន តែងតែជ្រើសរើស “ចំណូល” ធ្វើជាគោល ដែលជាទំលាប់របស់ពួកគេ ក្នុងការវាស់និងកំណត់ពីភាពក្រីក្រ ក៏ប៉ុន្តែទោះបី ជាមានជំរើសជាច្រើន ដែលអនុញ្ញាតិអោយមានពហុជំរើសច្រើនក៏ដោយ។ ក៏មិនមាននរណាម្នាក់ អាចវាស់អោយត្រឹមត្រូវ ទៀងត្រង់បានដែរ។ អ្នកឯកទេសជាច្រើន មិនយល់ស្របគ្នាទៅវិញទៅមក ទៅលើរង្វាស់មួយដែលប្រសើរជាងរង្វាស់មួយទៀតទេ។ ការមិនយល់ស្របគ្នានោះ ពីការកើតមាន ភាពក្រីក្រជាស្នូលកណ្តាល ទៅលើថាតើវាជាសញ្ញាណនៃភាពក្រីក្រដាច់ខាត ឬក៏ជាសញ្ញាណនៃ ភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត។

ភាពក្រីក្រនាពេលបច្ចុប្បន្ន មិនមែនគ្រាន់តែជាការខ្វះខាតនូវភាពសុខស្រួលផ្នែករាងកាយ ឬក៏សុខភាព ខ្វះនូវការទិញវត្ថុចាំបាច់បន្តិចបន្តួចសំរាប់ជីវភាព និងឱកាសក្នុងសង្គម ក៏ប៉ុន្តែមានន័យ ជាការបែងចែកវណ្ណៈសង្គម និង ត្រូវបានគេមើលងាយនៅក្នុងសង្គម (ភាពអន់ ឬទាប)។ ភាពក្រីក្រ

នឹងមានការប្រែប្រួលផ្សេងៗគ្នាទៅតាមពេលវេលា និង ភាពខុសគ្នារវាងសង្គមមួយទៅសង្គមមួយ។ និយាយជាមួយ ភាពក្រីក្រ គឺជាការបង្កើតឡើងនៅក្នុងផ្នែកប្រជាគមន៍ តាមរយៈសេដ្ឋ-ធុរៈកិច្ច ការអប់រំ សេដ្ឋកិច្ច និង ប្រព័ន្ធដទៃទៀត ដែលបង្កើតអោយមានបទដ្ឋាននៃការរស់នៅសមរម្យ។

រង្វាស់ភាពក្រីក្របច្ចុប្បន្ន ត្រូវបានកំណត់ជា ២ វិធីគឺ ភាពក្រីក្រដាច់ខាត (Absolute Poverty) និងភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត (Relative Poverty) ដើម្បីវិភាគពីចំណូលរបស់ប្រជាជន ដោយធ្វើការបញ្ជាក់អោយដាច់រវាង “អ្នកក្រ” និង “អ្នកមិនក្រ” ដោយការគូសបន្ទាត់ភាពក្រីក្រមួយ ឬ ពីរខ្សែនៅក្នុងទិន្នន័យនៃភាពក្រីក្រ។ រង្វាស់នេះ អាចត្រូវបានប្រើក្នុងការត្រួតពិនិត្យការផ្លាស់ប្តូរខ្សែ បន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រពីពេលមួយទៅពេលមួយ និងដើម្បីប្រៀបធៀបកំរិតភាពក្រីក្រ ដែលលម្អិតពីចរិត លក្ខណៈ និងសភាពនៃអ្នករស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ។

មានចំនុចសំខាន់មួយ ដែលធ្វើអោយខុសគ្នារវាងភាពក្រីក្រដាច់ខាត (Absolute Poverty) ដែលភាពចាំបាច់មិនអាចធានាបាននូវតម្រូវការពិត (តម្រូវការសំរាប់សារពាង្គកាយ ដោយមិនអាចខ្វះ បាន) នៃការរស់នៅរបស់មនុស្ស។ ចំណែកឯ ភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត (Relative Poverty) ដែលឈរ លើស្មារតីនៃការរស់នៅជាអ្នកក្រ នៅពេលប្រៀបធៀបជាមួយអ្នកដែលនៅជុំវិញខ្លួនឯង ដែលមាន ជាងខ្លួន។ ភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត គឺជាអ្វីដែលយើងមិនសូវខ្វល់ខ្វាយច្រើន ដូចជាភាពក្រីក្រ ដាច់ខាតនោះទេ ដែលវាស្ថិតនៅពីក្រោយ។

៣.១.១ ភាពក្រីក្រដាច់ខាត (Absolute poverty)

ភាពក្រីក្រដាច់ខាត ជាពាក្យដែលពិបាកក្នុងការផ្តល់អត្ថន័យ ក៏ប៉ុន្តែត្រូវបានអ្នកជំនាញ ឯកទេសផ្សេងៗ ផ្តល់និយមន័យថា ជាតម្រូវការចាំបាច់នៃសិរិសាស្ត្រ (តម្រូវការសារធាតុចិញ្ចឹម)

សំរាប់ធាតុលៃទុកមួយ ឬពីរ (ជាបំរុង)។ ភាពក្រីក្រដាច់ខាត គឺអាស្រ័យទៅលើសមត្ថភាពបុគ្គល ក្នុងការទិញនូវសំភារៈចាំបាច់តាមតម្រូវការ។ បើសិនអ្នកទាំងនោះ មិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការទទួលបាននូវរបស់ចាំបាច់ នោះមិនមែនជាអ្នកដែលនៅក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រនោះទេ។ ភាពក្រីក្រដាច់ខាតនេះ គឺជាខ្នាតរង្វាស់ពិសេសសំរាប់វាស់ពីភាពក្រីក្រ និងក្នុងគោលបំណងប្រើជាយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ឬហៅថាជាខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ។ **ចំណូលពិត** (Real income) ត្រូវបានប្រើសំរាប់ជាគោល ក្នុងការវាស់ភាពក្រីក្រ។

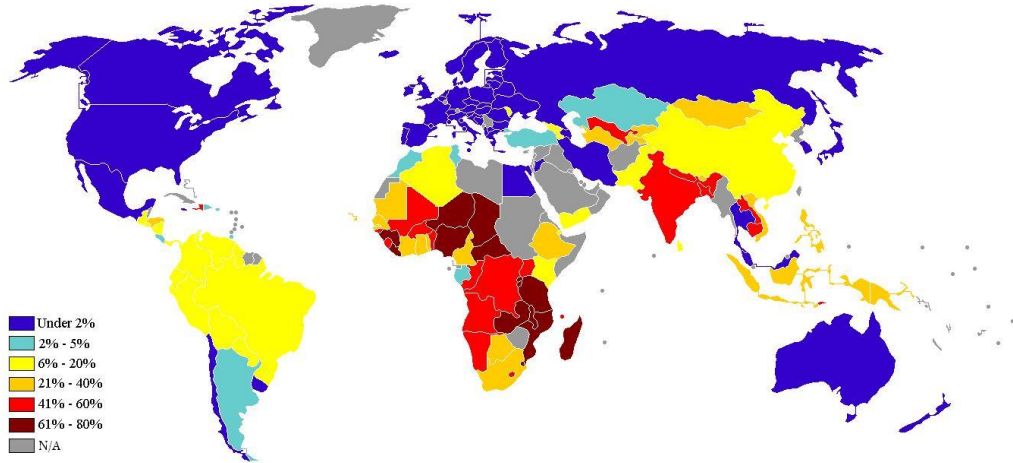
ភាពក្រីក្រដាច់ខាត វាស់វែងពីចំនុចដែលមិនមែនគ្រាន់តែជាការរៀបចំ ដែលមិនទាក់ទង ឬថាវាមិនងាយស្រួលក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងភាពយឺតត្រឹមត្រូវ ដើម្បីការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ចទាំងមូលនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែ “វារឹតតែមិនត្រឹមត្រូវក្នុងការនិយាយថា ការលូតលាស់ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច តែងតែជួយដល់អ្នកក្រីក្រ ឬ ក៏គ្មានអ្នកក្រណាមួយបានបាត់បង់អត្ថប្រយោជន៍ពីកំណែទម្រង់គោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចឡើយ។ ផលចំណេញសំរាប់អ្នកក្រីក្រ ពីដំណើរការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច នឹងទទួលបានតិចជាង និងការរីកកាន់តែធំឡើងនូវទំហំនៃវិសមភាព។”

ភាពក្រីក្រដាច់ខាត គឺត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ជាមួយនឹង លំដាប់កំរិតរបស់វាផ្ទាល់ទៅលើជញ្ជីងនៃការអភិវឌ្ឍន៍សង្គម។ បើកំរិតខ្ពស់ វាបង្ហាញពីទំនាក់ទំនងកើតមានឡើងនៃភាពក្រីក្រដាច់ខាត។ បើកំរិតទាប គឺបង្ហាញពីការផ្តល់ពិន្ទុទៅលើរង្វាស់នៃ សុខភាព ចំណីអាហារ (ជីវជាតិ) ការអប់រំ និងកំណើនប្រជាជន។ ការខ្វះសុខភាពនិងចំណីអាហារ អត្រាមរណៈខ្ពស់ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនទាបជាពិសេសសិស្សស្រីៗ និង អាយុកាលមធ្យម ទាំងនេះវាបង្ហាញពីទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមកជាមួយនឹងអត្រាភាគរយខ្ពស់នៃចំនួនប្រជាជនសរុប ដែលរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រដាច់ខាត។

ធនាគារពិភពលោក (World Bank) បានអោយនិយមន័យភាពក្រីក្រដាច់ខាតជាពីរ គឺភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរ (Extremely Poverty) អ្នកដែលរស់នៅទទួលបានចំណូលតិចជាង \$1 (PPP) ក្នុងមួយថ្ងៃ។ នេះជាការវាស់វែងថ្មីមួយ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីការរីកចំរើនដែលអាចប្រៀបធៀបទិន្នន័យតំលៃជាអន្តរជាតិ ផ្តល់អោយនូវរូបភាពពិតៗដែលបញ្ជាក់នូវថ្លៃការរស់នៅ ក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងបង្កើតនូវភាពក្រីក្រថ្មី និង សន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស (Human Development Index – HDI) ដែលវាស់ពីភាពក្រីក្រដាច់ខាត ដោយធ្វើការប្រៀបធៀបភាពក្រីក្រជាមួយនឹងប្រទេសដទៃ។ ភាពក្រីក្រមធ្យម (Moderate Poverty) គឺអ្នកដែលទទួលបានចំណូលតិចជាង \$2 ក្នុងមួយថ្ងៃ។

បើតាមក្រុមស្រាវជ្រាវការអភិវឌ្ឍន៍ របស់ធនាគារពិភពលោក បានព្យាករណ៍នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ចំនួនប្រជាជន ដែលរស់នៅទទួលបានចំណូលក្រោម US\$1 ក្នុងមួយថ្ងៃ មានចំនួនប្រហែល ៨០០លាននាក់ ស្មើនឹង ១៤% នៃចំនួនប្រជាជនក្នុងពិភពកំពុងអភិវឌ្ឍន៍(Developing World) ដែលមានការថយចុះ ១៧% ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៩០ រហូតមកដល់ ២០០៨ ស្មើនឹងពាក់កណ្តាល សមាមាត្រ។

Map 3.1: Percentage population living on less than 1 dollar a day 2007-2008

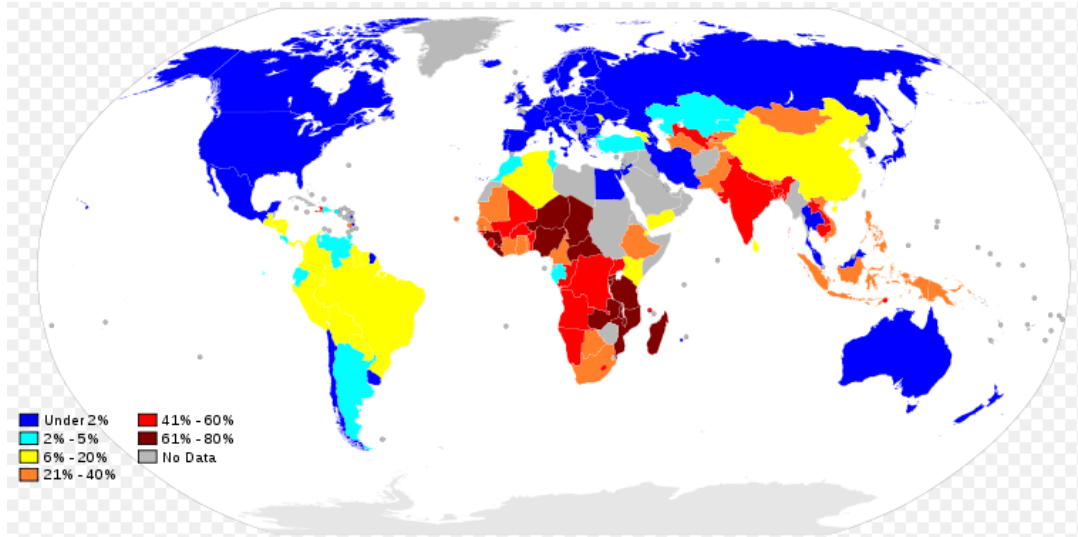
Source: UN, estimate 2008

អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំដែលគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ (Millennium Development Goal) បានបង្កើតឡើង នូវរង្វាស់នៃភាពក្រីក្រក្រោមខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ (ចំណូលតិចជាង \$1 ក្នុងមួយថ្ងៃ) ដោយការគណនា Purchasing Power Parity (PPP) ដោយផ្អែកទៅលើ ថ្លៃ (Price) និងការប្រើប្រាស់ (Consumption) នៅទសវត្សរ៍ទី ៨០ ក៏ប៉ុន្តែនៅឆ្នាំ ២០០៨ អ្នកសេដ្ឋកិច្ចរបស់ធនាគារពិភពលោក បានលើកឡើងថា ការទទួលបានទិន្នន័យកាន់តែមានភាពទូលំទូលាយជាងមុន ច្រើនជាងមុន និង ល្អជាងមុន ទៅលើថ្លៃ និង ចំណាយការប្រើប្រាស់ ដែលអាចធ្វើអោយអ្នកវិភាគសេដ្ឋកិច្ចរបស់ធនាគារពិភពលោក (The World Bank) បានកំណត់ពីការព្យាករណ៍ថ្មី ទៅលើអត្រាភាពក្រីក្រនៅកំរិត \$1,25 ក្នុងមួយថ្ងៃ នោះជាសមាមាត្រនៃចំនួនប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោម \$1,25 ក្នុងមួយថ្ងៃ។

រង្វាស់នេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ជាអន្តរជាតិ ដោយគិតទៅលើ Purchasing Power Parity (PPP) គឺជាទ្រឹស្តីសេដ្ឋកិច្ច និងតិចនិចក្នុងការកំណត់ពីតំលៃដែលមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងរូបិយវត្ថុ ដែលព្យាករណ៍ពីចំនួននៃកំណែប្រែតម្រូវការទៅលើអត្រាប្តូរប្រាក់រវាងប្រទេសនិងប្រទេស ដើម្បីអោយការប្តូរប្រាក់មានភាពស្មើគ្នា ឬអាចប្រៀបធៀបគ្នាបានរវាងឥទ្ធិពលរូបិយវត្ថុ

លើការទិញទំនិញ។ ជាលទ្ធផល នៃអ្នករស់នៅក្រោមតំលៃ \$1,25 មានប្រហែលជា ១.៩០០លាន នាក់ នៅឆ្នាំ ១៩៩០ ដែលស្មើនឹង ៤៣% នៃប្រជាជនដែលកំពុងរស់នៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ នៅ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ប្រជាជនដែលរស់នៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មានចំនួនប្រហែល ១.៣០០លាន នាក់ ដែលស្មើនឹង ២២% ជាប្រជាជនក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរ។

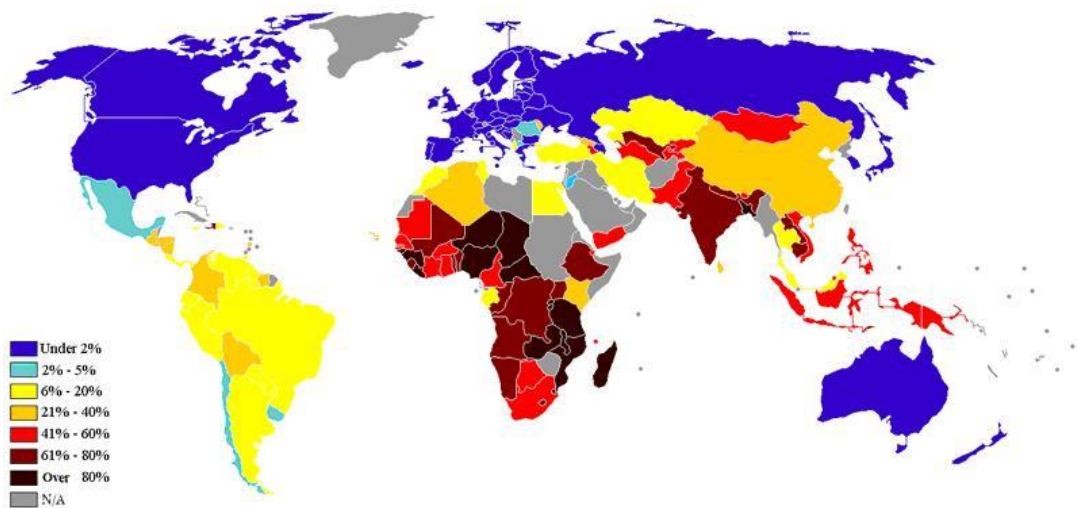
Map 3.2: Percentage population living on less than 1.25 dollar a day 2007-2008

Source: UN Estimates 2008

ចំណែកប្រជាជន ដែលទទួលបានចំណូលតិចជាង ២ដុល្លារក្នុងមួយថ្ងៃមានចំនួនប្រហែល ២.៥៤៨លាន នាក់។ ទិន្នន័យនេះ បង្ហាញពីការធ្លាក់ចុះនៃចំនួនប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោមខ្សែបន្ទាត់ នៃភាពក្រីក្រ (២ដុល្លារក្នុងមួយថ្ងៃ) បើប្រៀបធៀបទៅនឹងពេលមុន ការបង្ហាញពីភាពរីកចំរើនទៅមុខ ជាលំដាប់ ក៏ប៉ុន្តែចំនួនអ្នកដែលនៅសល់ គឺនៅមានចំនួនច្រើនគួរអោយកត់សំគាល់ ដែលស្ថិតនៅក្នុង ភាពអត់ឃ្លាន និងមានអ្នកជាច្រើនទៀតដែលយើងត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះពួកគេ។

Map 3.3: Percentage population living on less than 2 dollar a day 2007-2008

Source: UN Estimates 2008

ក្រៅពីខ្នាតរង្វាស់ពីភាពក្រីក្រដែលបានប្រើដោយធនាគារពិភពលោក (ចំណូល) ក៏នូវមាន រង្វាស់មួយចំនួនទៀត ដែលត្រូវតែគិតក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស ដើម្បីធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវកំរិត រង្វាស់ដែលកាន់តែមានភាពត្រឹមត្រូវនឹងសុក្រិតជាងមុន នោះគឺរង្វាស់ទៅលើ អាយុកាលមធ្យមនៃ មនុស្សម្នាក់ៗ អត្រាមរណៈកុមារ និង សមាមាត្រចំណីអាហារដែលទទួលដោយមនុស្សម្នាក់ៗ។

បើយើងពិនិត្យអោយកាន់តែស៊ីជម្រៅទៅលើ ភាគរយនៃប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក ដែលកំពុង រស់នៅទទួលចំណូលក្រោម ១ដុល្លារ/ថ្ងៃ មិនរាប់បញ្ចូលទាំង ប្រទេសចិន និង ឥណ្ឌា ឃើញថាភាគរយ មានការធ្លាក់ចុះ ពី ៣១,៣៥% មកនៅត្រឹម ២០,៧០% រវាងឆ្នាំ ១៩៨១ និង ២០០៤។ ចំនួន នេះស្មើនឹង ២៦០លាន នាក់ដែលកំពុងរស់នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ (ប្រទេសចិន ជាប្រទេស ដែលបានកាត់បន្ថយភាពក្រីក្របានច្រើនជាងគេ)។

Table 3.4: Poverty measures for \$1 a day (Percentage of population)

Region	1981	1984	1987	1990	1993	1996	1999	2002	2004
East-Asia & Pacific (EAP)	57,73	39,02	28,23	29,84	25,23	16,14	15,46	12,33	9,05
Of which China	63,76	41,02	28,64	32,98	28,36	17,37	17,77	13,79	9,90
Eastern Europe + Central Asia (ECA)	0,70	0,51	0,35	0,46	3,60	4,42	3,78	1,27	0,94
Latin America + Caribbean (LAC)	10,77	13,07	12,09	10,19	8,42	8,87	9,66	9,09	8,64
Middle East + North Africa (MNA)	5,08	3,82	3,09	2,33	1,87	1,69	2,08	1,69	1,47
South Asia (SAS)	49,57	45,43	45,11	43,03	36,87	36,06	34,92	33,56	30,84
Of which India	51,75	47,94	46,15	44,31	41,82	39,94	37,66	36,03	34,33
Sub-Saharan Africa (SSA)	42,26	46,02	47,22	46,73	45,47	47,72	45,77	42,63	41,10
Total	40,14	32,72	28,72	28,66	25,56	22,66	22,10	20,13	18,09
Total excl.China	31,35	29,69	28,75	27,14	24,58	24,45	23,54	22,19	20,70

Source: World Bank: Povcalnet Poverty Data; and The data can be replicated using World Bank 2007

Table 3.5: Poverty measures for \$1 a day (Number of people in millions)

Region	1981	1984	1987	1990	1993	1996	1999	2002	2004
EAP	796,40	564,30	428,76	476,22	420,22	279,09	276,54	226,77	169,13
China	633,66	425,27	310,43	374,33	334,21	211,44	222,78	176,61	128,36
ECA	3,00	2,27	1,61	2,16	16,94	20,87	17,90	6,01	4,42
LAC	39,35	50,90	50,00	44,60	38,83	42,96	49,03	48,13	47,02
MNA	8,81	7,26	6,41	5,26	4,53	4,38	5,67	4,88	4,40
SAS	455,18	445,05	471,14	479,10	436,74	452,91	463,40	469,55	446,20
India	363,72	359,41	368,60	376,44	376,14	378,91	376,25	377,84	370,67
SSA	167,53	199,78	222,80	240,34	252,26	286,21	296,07	296,11	298,30
Total	1440,28	1269,56	1180,73	1247,68	1170,17	1087,81	1108,61	1051,46	969,48
Total excl.China	836,62	844,29	870,30	873,35	835,96	876,37	885,83	874,85	841,12

Source: World Bank: Povcalnet Poverty Data; and The data can be replicated using World Bank 2007

ពីឆ្នាំ ១៩៨១ រហូតដល់ ២០០៤ អត្រាប្រជាជនរស់នៅក្រោម ១ដុល្លារក្នុងមួយថ្ងៃ ធ្លាក់ចុះ ៤០% មកនៅត្រឹម ១៨% ក៏ប៉ុន្តែដោយសារសន្ទុះកំណើនប្រជាជនខ្លាំង ធ្វើអោយមានការពិបាកក្នុង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ជាពិសេសនោះ គឺប្រទេសនៅតំបន់ អាស៊ីខាងត្បូង និង អាហ្វ្រិកពាក់ កណ្តាលសហារ៉ា (មើលតារាង៖ ៣.៥) ដែលមានកំណើនប្រជាជនស្ទើរតែ ៨០%។ បន្ថែមពីលើនេះ

ទៀត ទិន្នន័យធនាគារពិភពលោក ដែលបានពីក្រុមស្រាវជ្រាវដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ បានព្យាករណ៍ថា នៅ ឆ្នាំ ២០០៤ ចំនួនប្រជាជនដែលរស់នៅទទួលបានចំណូលតិចជាង ១ដុល្លារ/ថ្ងៃ មានប្រហែល ៩៧០លាន នាក់ ស្មើនឹង ១៨% នៃប្រជាជនរស់នៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ហើយប្រជាជន ២.៥៤៨លាននាក់ រស់នៅក្រោម ២ដុល្លារ/ថ្ងៃ (មើលតារាង៖ ៣.៧)។

Table 3.6: Poverty measures for \$2 a day (Percentage of population)

Region	1981	1984	1987	1990	1993	1996	1999	2002	2004
East-Asia & Pacific (EAP)	84,80	77,17	68,53	69,73	65,04	52,49	49,34	41,68	36,58
Of which China	88,12	79,00	68,64	72,16	68,13	53,34	50,05	40,94	34,89
Eastern Europe + Central Asia (ECA)	4,60	3,93	3,08	4,31	16,53	17,97	18,57	12,88	9,79
Latin America + Caribbean (LAC)	28,45	32,25	29,57	26,25	24,09	25,24	25,31	24,76	22,17
Middle East + North Africa (MNA)	29,16	25,59	24,24	21,69	21,41	21,40	23,62	21,09	19,70
South Asia (SAS)	88,53	87,01	86,57	85,62	82,22	82,12	80,41	79,73	77,12
Of which India	88,92	87,89	86,98	86,30	85,33	84,12	82,67	81,37	80,36
Sub-Saharan Africa (SSA)	74,52	76,98	77,36	77,05	76,09	76,42	75,85	73,81	71,97
Total	66,96	64,25	60,73	60,79	59,44	55,52	54,24	50,69	47,55
Total excl.China	59,08	58,87	57,89	56,78	56,43	56,26	55,63	53,85	51,58

Source: World Bank: Povcalnet Poverty Data; and The data can be replicated using World Bank 2007

Table 3.7: Poverty measures for \$2 a day (Number of people in millions)

Region	1981	1984	1987	1990	1993	1996	1999	2002	2004
EAP	1169,74	1115,97	1040,71	1112,93	1083,21	907,83	882,70	766,26	683,83
China	875,77	819,11	744,07	819,11	802,86	649,47	627,55	524,24	452,25
ECA	19,78	17,38	14,03	20,07	77,83	84,88	87,94	60,75	46,25
LAC	103,90	125,58	122,30	114,85	111,08	122,30	128,44	131,14	120,62
MNA	50,56	48,62	50,24	48,91	51,80	55,40	64,50	60,92	59,13
SAS	813,04	852,39	904,21	953,00	973,99	1031,48	1067,15	1115,54	1115,77
India	624,92	658,92	694,71	733,13	767,39	798,07	825,93	853,32	867,62
SSA	295,46	332,87	365,02	396,32	422,11	458,37	490,58	512,62	522,34
Total	2452,47	2492,81	2496,50	2646,09	2721,72	2665,66	2721,31	2647,22	2547,94
Total excl.China	1576,70	1673,70	1752,42	1826,98	1918,86	2016,19	2093,75	2122,98	2095,69

Source: World Bank: Povcalnet Poverty Data; and The data can be replicated using World Bank 2007

ការបង្ហាញគំរោងនាពេលថ្មីៗនេះរបស់ធនាគារពិភពលោក ផ្តល់ជាអនុសាសន៍ថា ប្រទេស កំពុងអភិវឌ្ឍន៍ នឹងបន្តកើនឡើងនូវចំនួនប្រជាជនច្រើនឡើងៗជាលំដាប់លើសចំណូល ក្នុងរយៈពេល ២៥ឆ្នាំខាងមុខ។ ដោយផ្អែកទៅលើសេណារីយ៉ូ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មួយ ជាផ្នែកមួយនៃសេដ្ឋកិច្ច ពិភពលោក គួរតែបង្កើនចំណូលក្នុងស្រុកសរុបរបស់ខ្លួន ពី ២៣% នាពេលបច្ចុប្បន្ន ទៅ ៣១% នៅឆ្នាំ ២០៣០ ហើយប្រទេសទាំងអស់នេះ ចំណូលជាមធ្យមគួរតែកើនពី ១៦% ទៅ ២៤% នៃ ចំណូលសរុប (World Bank, *Global Economic Prospects 2007*)។ ប្រជាជន ដែលរស់នៅ ក្រោមចំណូល ១ដុល្លារ/ថ្ងៃ នឹងធ្លាក់ចុះពាក់កណ្តាលនៅឆ្នាំ ២០៣០ ឬប្រហែល ៥៥០លាន។ ខណៈដែលប្រទេសអាហ្វ្រិក ជាប្រទេសដែលមានសមាមាត្រប្រជាជនដែលក្រដាងគេនៅលើពិភព លោកសព្វថ្ងៃនេះ។ គំរោងរវាងចំណូលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រទេសដែលមានចំណូលខ្ពស់ នឹងបង្កើតអោយមានគំរោងដ៏សម្បើម និង មានភាពខុសគ្នាស្របលះរវាងចំណូលបុគ្គលក្នុងប្រទេស កំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រទេសដែលមានចំណូលខ្ពស់ នឹងបន្តរីកចម្រើន។

ចូរក្រលែកមើលទៅខាងក្រោយ ការងារនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និង ប្រទេសជឿនលឿនវិញ យើងអាចប្រៀបធៀបរវាងប្រទេសទាំងពីរ មួយណាដែលមានភាពស្មុគស្មាញជាង៖ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ គឺមានភាពស្មុគស្មាញខ្លាំង ពីព្រោះវាជាប់ទាក់ទងទៅនឹងសភាពមនុស្សនៃភាពក្រីក្រលំបាក និង បទដ្ឋានជីវិតរស់នៅទាប។ អ្នកក្រទាំងនោះ មានឱកាសតិចណាស់ក្នុងការទទួលបាននូវការងារផ្លូវការណាមួយ។ ហេតុដូច្នោះ វាជារឿងទូទៅដែលមានភាពខុសគ្នារវាង ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និង ប្រទេសជឿនលឿន។ ធនាគារពិភពលោក បានរកឃើញពីភាពខុសគ្នានៃការកើតឡើងនូវចំណុចចាប់ផ្តើមភាពក្រីក្រសាមញ្ញមួយ ឬ ខ្សែបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រជាសាកល។ ការព្យាករណ៍ពីកំរិតនីមួយៗនៃការប្រើប្រាស់ចំណូលដែលយ៉ាងតិច ៣៧០ដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំៗ គឺស្ថិតនៅពីលើខ្សែបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ ដែលមានប្រហែលជា ១.៣០០ លាននាក់ ឬ ២៥% នៃប្រជាជនសរុបទូទាំងពិភពលោក។

ភាពក្រីក្រជាចំខាត គឺជាកង្វះខាតយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនៃតម្រូវការចាំបាច់របស់មនុស្ស រាប់បញ្ចូលទាំងអាហារ សុខភាព ទឹកស្អាត ទីជំរក អនាម័យ ការអប់រំ និងព័ត៌មាន។ វាមិនមែនអាស្រ័យទៅលើចំណូលតែមួយមុខប៉ុណ្ណោះទេ តែវាក៏អាស្រ័យទៅលើលទ្ធភាពមានសេវាកម្មល្អផងដែរ។

៣.១.១.១ ចំណូលភាពក្រីក្រ

ក្នុងជំពូកនេះ យើងបានកំណត់វិសាលភាពនៃភាពក្រីក្រជាចំខាតគឺ ចំនួនមនុស្សដែលមិនអាចលែលកប្រើប្រាស់ធនធានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបំពេញសេចក្តីត្រូវការជាមូលដ្ឋាន។ ពួកគេត្រូវបានរាប់ជាចំនួនសរុបដែលរស់នៅក្រោមកម្រិតអប្បបរមានៃប្រាក់ចំណូលពិតប្រាកដ ដែលជាខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រអន្តរជាតិ។ ខ្សែបន្ទាត់នោះមិនមានព្រំដែនជាតិទេ គឺឯករាជ្យពីកម្រិតនៃប្រាក់ចំណូលរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ ហើយត្រូវគិតពីកម្រិតតម្លៃខុសគ្នាដោយវាស់ពីភាពក្រីក្រ ខណៈដែលអ្នកណាម្នាក់រស់នៅក្រោមចំណូលតិចជាង ១.២៥ ដុល្លារ ក្នុងមួយថ្ងៃ ឬ ២ ដុល្លារ ក្នុងមួយថ្ងៃ គិតជា PPP ដុល្លារ។ ភាពក្រីក្រជាចំខាតអាចនិងមាន ដូច្នោះហើយជាការងាយស្រួលនៅក្នុងទីក្រុងញូវយ៉កក៏ដូចជានៅកូឡុំប៊ី Cairo Lagos ឬ Bogotá ទោះបីជាទំហំរបស់វាទំនងជាទាបជាងបើគិតជាភាគរយនៃចំនួនប្រជាជនសរុបក៏ដោយ។

ភាពក្រីក្រជាចំខាត ពេលខ្លះត្រូវបានវាស់ដោយចំនួន ឬ “ចំនួនក្បាល” H នៃអ្នកដែលមានប្រាក់ចំណូលទាបជាងបន្ទាត់ភាពក្រីក្រជាចំខាត Y_p ។ នៅពេលដែលចំនួនសរុបត្រូវបានយកជាចំណែកនៃចំនួនប្រជាជនសរុប N យើងកំណត់សន្ទស្សន៍ចំនួនក្បាល H/N (ត្រូវបានគេស្គាល់ផងដែរ

ថាជា“ សមាមាត្រនៃចំនួនក្បាល”)។ ខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ត្រូវបានកំណត់នៅកម្រិតមួយដែលនៅ តែមានថេរ ដើម្បីឱ្យយើងអាចកំណត់បាននូវវឌ្ឍនភាពរបស់យើងនៅលើកំរិតដាច់ខាត។ គំនិតនេះគឺ ដើម្បីកំណត់កំរិតនេះអោយនៅកំរិតស្តង់ដារ ដែលយើងអាចចាត់ទុកមនុស្សម្នាក់អោយរស់នៅក្នុង “ភាពវេទនារបស់មនុស្ស” ដូចជាសុខភាពរបស់មនុស្សស្ថិតក្នុងគ្រោះថ្នាក់។

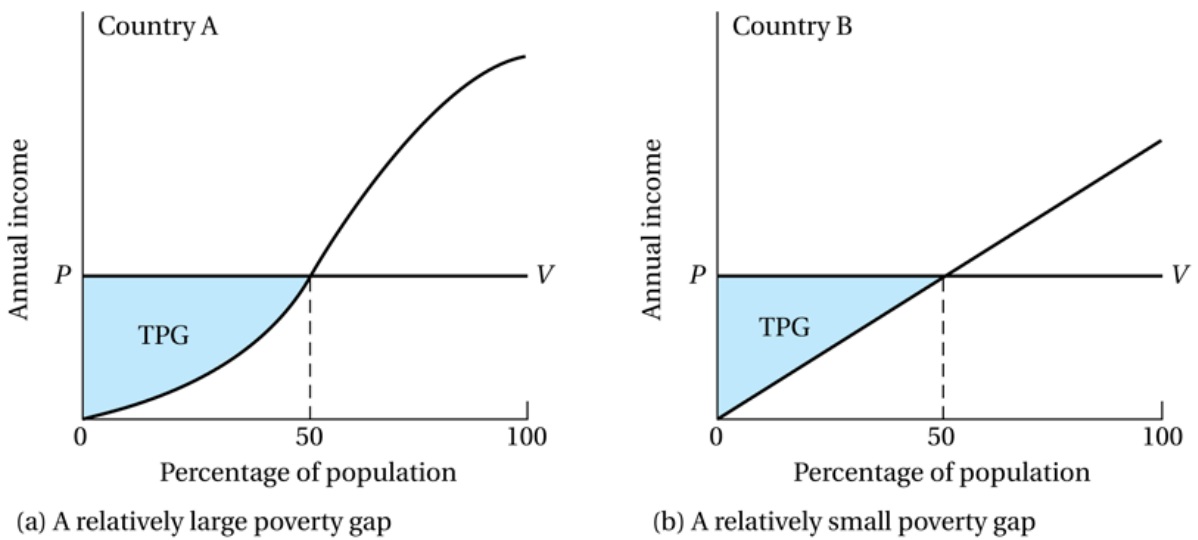
ជាការពិតណាស់ ដើម្បីកំណត់ស្តង់ដារសុខភាពអប្បបរមាមួយដែលមិនចេះរឹងស្នូតនៅសម័យ កាលប្រវត្តិសាស្ត្រគឺ មិនអាចទៅរួចទេ មួយផ្នែកដោយសារតែបច្ចេកវិទ្យាផ្លាស់ប្តូរតាមពេលវេលា។ ជាឧទាហរណ៍ សព្វថ្ងៃនេះយើងមានកញ្ចប់ព្យាបាលការរក្សាជាតិទឹកក្នុងមាត់ ១៥ សេន ដែលអាច ជួយសង្គ្រោះអាយុជីវិតរបស់កុមារនៅប្រទេសម៉ាឡាវី។ មិនយូរប៉ុន្មាន មរណភាពរបស់កុមារបន្ទាប់ពី ជំងឺរាគ្សស នឹងត្រូវបានយកជាផ្នែកមួយដ៏គួរឱ្យសោកសៅនិងមិនអាចជៀសរួច ចំណែកដ៏ថ្ងៃនេះ យើង ចាត់ទុកការស្លាប់បែបនេះជាការបរាជ័យខាងសីលធម៌មហន្តរាយរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិ។ យើងទៅ អោយកាន់តែជិត ដែលយើងអាចបង្កើតស្តង់ដារអប្បបរមាដែលសមហេតុផលដែលអាចមានក្នុងរយៈ ពេលពីរបីទសវត្សរ៍ ដូច្នេះយើងអាចប៉ាន់ស្មានបានដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ថាតើយើងបានរីកចម្រើនលើអ្វី ច្រើនជាងនេះជាជាងមាត្រដ្ឋានកម្រិតខ្ពស់។

ប្រាកដណាស់ថានរណាម្នាក់នឹងមិនទទួលយកកម្រិតភាពក្រីក្រអន្តរជាតិ ចំនួន ១,២៥ ដុល្លារ ក្នុងមួយថ្ងៃ ក្នុងវិធីដែលមិនច្បាស់នៅពេលគ្រោងផែនការការងារភាពក្រីក្រក្នុងស្រុក។ យុទ្ធសាស្ត្រ ជាក់ស្តែងមួយ សម្រាប់កំណត់ខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រដាច់ខាតក្នុងស្រុកគឺ ត្រូវចាប់ផ្តើមដោយកំណត់ កញ្ចប់អាហារគ្រប់គ្រាន់ ដោយផ្អែកលើតម្រូវការអាហារូបត្ថម្ភ ពីការសិក្សាវេជ្ជសាស្ត្រនៃកាឡូរីប្រូតេអ៊ីន និងមីក្រូសារជាតិដែលត្រូវការ។ បន្ទាប់មក ដោយប្រើទិន្នន័យស្តង់ដារក្នុងគ្រួសារ អ្នកអាចកំណត់ កញ្ចប់អាហារធម្មតាដែលទិញដោយគ្រួសារ ដែលទើបតែបំពេញបាននូវតម្រូវការអាហារូបត្ថម្ភទាំងនេះ ។ បន្ទាប់មក បន្ថែមការចំណាយផ្សេងៗទៀតនៃគ្រួសារនេះ ដូចជាសម្លៀកបំពាក់ កន្លែងស្នាក់នៅ និង ការថែទាំវេជ្ជសាស្ត្រ ដើម្បីកំណត់ខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រដាច់ខាតក្នុងតំបន់។ ដោយផ្អែកលើរបៀបដែល ការគណនាទាំងនេះត្រូវបានធ្វើរួច បន្ទាត់ភាពក្រីក្រដែលជាលទ្ធផលអាចឈានដល់ជាង ១,២៥ ដុល្លារក្នុងមួយថ្ងៃនៅ PPP។

ទោះជាយ៉ាងណា ការរាប់ចំនួនប្រជាជននៅខាងក្រោមខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ដែលបានព្រម ព្រៀងគ្នាមានកម្រិតដែនកំណត់ធ្ងន់ធ្ងរ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រត្រូវបានកំណត់ ត្រឹម ៤៥០ ដុល្លារអាមេរិកសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ វានឹងមានភាពខុសប្លែកគ្នាយ៉ាងខ្លាំង ទោះបីភាគច្រើន នៃអ្នកក្រីក្រដាច់ខាតរកបាន ៤០០ ដុល្លារ ឬ ៣០០ ដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំ។ ទំងន់ទាំងពីរ គឺមានទំងន់

ដូចគ្នានៅពេលគណនាសមាមាត្រនៃចំនួនប្រជាជនដែលស្ថិតនៅក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី បញ្ហាភាពក្រីក្រកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរជាងនេះទៅទៀត។ ដូច្នោះ អ្នកសេដ្ឋកិច្ចព្យាយាមគណនាគម្លាតភាពក្រីក្រសរុប (Total Poverty Gap - TPG) ដែលវាស់ចំនួនប្រាក់ចំណូលសរុបចាំបាច់ដើម្បីជំរុញមនុស្សគ្រប់គ្នាដែលស្ថិតនៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្ររហូតដល់បន្ទាត់នោះ។ រូបភាព ៣.៤ បង្ហាញពីរបៀបដែលយើងអាចវាស់គំលាតភាពក្រីក្រ ជាតំបន់ដែលមានផ្ទៃស្រមោល រវាងខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ (PV) និង ទម្រង់ប្រាក់ចំណូលប្រចាំឆ្នាំរបស់ប្រជាជន។

រូបភាព ៣.៤៖ រង្វាស់គម្លាតភាពក្រីក្រសរុប

ទោះបីជានៅក្នុងប្រទេស A និងប្រទេស B ចំនួន ៥០ ភាគរយ នៃចំនួនប្រជាជនស្ថិតនៅក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រដូចគ្នាក៏ដោយ ក៏ TPG នៅក្នុងប្រទេស A គឺធំជាងនៅក្នុងប្រទេស B។ ដូច្នោះយើងនឹងប្រឹងប្រែងបន្ថែមទៀត ដើម្បីលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រដាច់ខាតនៅក្នុងប្រទេស A មួយនេះ។

TPG - ទំហំដែលប្រាក់ចំណូលរបស់អ្នកក្រីក្រស្ថិតនៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រត្រូវបានរកឃើញដោយបន្ថែមបរិមាណដែលប្រាក់ចំណូលរបស់អ្នកក្រីក្រ Y_i គឺទាបជាងខ្សែបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រដាច់ខាត Y_p ដូចខាងក្រោម៖

$$TPG = \sum_{i=1}^H (Y_p - Y_i)$$

យើងអាចគិតពី TPG តាមរបៀបសាមញ្ញមួយ (ឧទាហរណ៍ មិនត្រូវបានរាប់បញ្ចូលការចំណាយរដ្ឋបាល ឬ ឥទ្ធិពលលំនឹងសមតាទូទៅទេ) ដោយសារតែចំនួនទឹកប្រាក់ក្នុងមួយថ្ងៃដែល

ត្រូវចំណាយ ដើម្បីនាំឱ្យប្រជាជនក្រីក្រទាំងអស់នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច ឈានដល់ស្តង់ដារប្រាក់ចំណូល អប្បបរមាដែលបានកំណត់។ នៅលើមូលដ្ឋានចំណូលសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ៗ គម្លាតនៃភាពក្រីក្រជាមធ្យម (Average Poverty Gap - APG) ត្រូវបានរកឃើញដោយការបែងចែក TPG ដោយចំនួនប្រជាជនសរុប៖

$$APG = \frac{TPG}{N}$$

ជាញឹកញាប់ យើងចាប់អារម្មណ៍លើទំហំនៃគំលាតនៃភាពក្រីក្រជាមធ្យមទាក់ទងនឹងខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ដូច្នេះយើងនឹងប្រើកង្វះចំណូលរបស់យើង ដើម្បីវាស់គំលាតភាពក្រីក្រធម្មតា (NPG)៖ $NPG = APG / Y_p$ ។ រង្វាស់នេះ ស្ថិតនៅចន្លោះ ០ និង ១ ហើយដូច្នេះវាអាចមានប្រយោជន៍នៅពេលយើងចង់បានរង្វាស់ឯកតានៃគំលាតសម្រាប់ការប្រៀបធៀបងាយស្រួលជាង។

រង្វាស់ការគម្លាតនៃភាពក្រីក្រសំខាន់មួយទៀត គឺកង្វះប្រាក់ចំណូលជាមធ្យម (Average Income Shortfall - AIS) ដែលជាគំលាតនៃភាពក្រីក្រសរុបដែលបែងចែកដោយចំនួនប្រជាជនក្រីក្រ៖ $AIS = TPG/H$ ។ AIS ប្រាប់យើងពីចំនួនមធ្យមដែលប្រាក់ចំណូលរបស់មនុស្សក្រីក្រធ្លាក់ក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ។ វិធានការណ៍នេះ ក៏អាចត្រូវបានបែងចែកដោយខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រដើម្បីបង្កើតជារង្វាស់ប្រភាគ ដែលទាបជាងប្រាក់ចំណូលធម្មតា (Normalized Income shortfall - NIS)៖ $NIS = AIS/Y_p$ ។

៣.១.១.២ The Foster-Greer-Thorbecke (FGT) index

យើងក៏ចាប់អារម្មណ៍ជាញឹកញាប់ ទៅលើកំរិតនៃវិសមភាពប្រាក់ចំណូលក្នុងចំណោមអ្នកក្រីក្រ ដូចជាមេគុណ GINI ក្នុងចំណោមអ្នកដែលក្រីក្រ G_p រឺក៏ជំនួសមេគុណនៃបំរែបំរួល (CV) នៃប្រាក់ចំណូលក្នុងចំណោមអ្នកក្រីក្រ CV_p ។ ហេតុផលមួយដែល GINI ឬ CV ក្នុងចំណោមអ្នកក្រីក្រអាចមានសារៈសំខាន់ គឺថាផលប៉ះពាល់លើភាពក្រីក្រនៃវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចអាចខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំង អាស្រ័យលើកម្រិត និងការចែកចាយធនធានក្នុងចំណោមអ្នកក្រីក្រ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើតម្លៃស្រូវឡើងខ្ពស់ដូចកាលពីឆ្នាំ ១៩៩៨ នៅប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី អ្នកផលិតស្រូវដែលមានចំណូលទាបដែលលក់អង្ករបស់ពួកគេ បន្តិចបន្តួចនៅលើទីផ្សារក្នុងស្រុក ហើយប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេទាបជាងបន្ទាត់ភាពក្រីក្រដាច់ខាត អាចនឹងរកឃើញថាតម្លៃនេះ បង្កើនប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេ ដើម្បីនាំពួកគេចេញពីភាពក្រីក្រដាច់ខាត។ ម៉្យាងវិញទៀតសម្រាប់អ្នកដែលមានដីតិចពេក មិនអាចលក់អង្ករដែលពួកគេដាំបានហើយជា

អ្នកទិញអង្ករសុទ្ធនៅលើទីផ្សារ ការឡើងថ្លៃនេះ អាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពក្រីក្ររបស់ពួកគេយ៉ាងខ្លាំង។ ដូច្នេះវិធានការណ៍ដែលចង់បានបំផុតនៃភាពក្រីក្រក៏នឹងមានភាពរសើបចំពោះការបែងចែកប្រាក់ចំណូលក្នុងចំណោមប្រជាជនក្រីក្រដែរ។

ដូចគ្នានឹងរង្វាស់វិសមភាពដែរ មានលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់រង្វាស់នៃភាពក្រីក្រដែលត្រូវបានទទួលយកយ៉ាងទូលំទូលាយដោយសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍៖ ភាពអនាមិកភាព ឯករាជ្យភាពប្រជាជនភាពឯកោ និង គោលការណ៍នៃការចែកចាយ។ គោលការណ៍ពីរដំបូងគឺ ប្រហាក់ប្រហែលនឹងលក្ខណៈសម្បត្តិដែលយើងបានពិនិត្យសន្ទស្សន៍វិសមភាព៖ រង្វាស់របស់យើងអំពីវិសាលភាពនៃភាពក្រីក្រមិនត្រូវពឹងផ្អែកលើអ្នកណាជាអ្នកក្រ ឬថាតើប្រទេសនេះមានចំនួនប្រជាជនច្រើនឬតិចនោះទេ។ គោលការណ៍ឯកោមានន័យថា ប្រសិនបើអ្នកបន្ថែមប្រាក់ចំណូលដល់អ្នកណាម្នាក់ដែលស្ថិតនៅក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រនោះ ប្រាក់ចំណូលផ្សេងទៀតនៅថេរ ភាពក្រីក្រមិនអាចធំជាងនេះបានទេ។ ភាពរសើបនៃការបែងចែកចែងថា អ្វីៗផ្សេងទៀតគឺស្មើគ្នា ប្រសិនបើអ្នកផ្ទេរប្រាក់ចំណូលពី អ្នកក្រីក្រទៅជាអ្នកមាន ជាលទ្ធផលសេដ្ឋកិច្ច គួរតែត្រូវបានចាត់ទុកថាក្រយ៉ាងតឹងរឹង។ ការវាស់វែងសមាមាត្រចំនួនក្បាល (Headcount) បំពេញចិត្តចំពោះភាពអនាមិកភាព ឯករាជ្យភាពប្រជាជន និង ភាពឯកោតែវាបរាជ័យលើភាពប្រែប្រួលនៃការចែកចាយ។ ចំនួនទឹកប្រាក់ធម្មតា មិនអាចបំពេញតាមគោលការណ៍ឯករាជ្យភាពរបស់ប្រជាជនទេ។

ការទទួលស្គាល់ សន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រដែលតាមទម្រង់ជាក់លាក់មួយ អាចបំពេញបាននូវលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំងបួនគឺសន្ទស្សន៍ Foster-Greer-Thorbecke (FGT) ដែលជារឿយៗគេហៅថា P_α ថ្នាក់នៃរង្វាស់ភាពក្រីក្រ ។ សន្ទស្សន៍ P_α ត្រូវបានបង្ហាញក្នុងសមីការ ៥.៣ ខាងក្រោម៖

$$P_\alpha = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^H \left(\frac{Y_p - Y_i}{Y_p} \right)^\alpha$$

- N is the number of persons,
- H is the number of poor persons, and $\alpha \geq 0$ is a parameter
- When $\alpha=0$, we get the headcount index measure
- When $\alpha=2$, we get the “ P_2 ” measure

ដែល Y_i គឺជាប្រាក់ចំណូលរបស់មនុស្សក្រីក្រទី i ហើយ Y_p ជាខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ហើយ N គឺជាប្រជាជន។ ដោយផ្អែកលើតម្លៃនៃ α ដែលសន្ទស្សន៍ P_α មានទម្រង់ផ្សេងៗគ្នា។ ប្រសិនបើ =

0, ចំណែកភាគយកគឺស្មើនឹង H ហើយយើងទទួលបានសមមាត្រនៃចំនួនក្បាលគឺ H/N ។ ជាអកុសល រង្វាស់នេះ គឺដូចគ្នា ថាគឺអ្នកដែលមានភាពក្រីក្របាន ៩០ សេន ក្នុងមួយថ្ងៃ ឬ ៥០ សេន ក្នុងមួយថ្ងៃ ដូច្នោះវាមិនអាចបង្ហាញពីភាពក្រីក្របានទេ។

បើ = ១ យើងទទួលបានគម្លាតភាពក្រីក្រ (ក្នុងមនុស្សម្នាក់) ធម្មតា។ រូបមន្តជំនួសដែលអាចត្រូវបានទាញយកសម្រាប់ P_1 ត្រូវបានផ្តល់ដោយ $P_1 = (H/N) * (NIS)$ នោះគឺសមមាត្រនៃចំនួនក្បាល (H/N) ដង នៃទាបជាងប្រាក់ចំណូលធម្មតា (NIS) ។ ដូច្នោះ P_1 មានលក្ខណៈសម្បត្តិដែលភាពក្រីក្រកើនឡើង នៅពេលណាដែលប្រភាគនៃប្រជាជនក្នុងភាពក្រីក្រកើនឡើង ឬ ឱនភាពប្រាក់ចំណេញប្រភាគ (ជំរៅនៃភាពក្រីក្រ) កើនឡើង (ឬទាំងពីរ) ជាទូទៅនេះធ្វើឱ្យវាប្រសើរជាង P_0

ប្រសិនបើ = ២ យើងគិតពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃភាពក្រីក្រ ដែលក្នុងនោះ ផលប៉ះពាល់លើការវាស់វែងភាពក្រីក្រនៃការទទួលបានប្រាក់ចំណូលដោយអ្នកក្រ មានការកើនឡើងទាក់ទងនឹងស្វ័យគុណ ២ នៃចម្ងាយមនុស្សពីបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ។ ឧទាហរណ៍ ការបង្កើនប្រាក់ចំណូលរបស់បុគ្គលម្នាក់ពីគ្រួសារដែលរស់នៅពាក់កណ្តាលបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រក្នុងមនុស្សម្នាក់ ដោយនិយាយថា មួយកាក់ក្នុងមួយថ្ងៃនឹងមានឥទ្ធិពល 5 ដងលើការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រដូចនឹងការបង្កើនចំនួនដូចគ្នានៃប្រាក់ចំណូលរបស់មនុស្សរស់នៅនៅកម្រិត 90% នៃបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ។ លទ្ធផលដ៏ធំធេងនេះ មកពីការលុបបំបាត់គម្លាតនៃភាពក្រីក្រ ដូច្នោះវិធានការ P_2 ចាប់យកភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃភាពក្រីក្រ។

ជាឧទាហរណ៍ជាលេខនៃការគណនា P_2 ពិចារណាអំពីសេដ្ឋកិច្ច ៨ នាក់ ដែលមានខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ១ និងការបែងចែកប្រាក់ចំណូលសម្មតិកម្ម៖ (0.៦, 0.៦, 0.៨, 0.៨, ២, ២, ៦, ៦) ។ ចំនួនក្បាលមានចំនួន ៤ ពីព្រោះមនុស្សពីរនាក់មានប្រាក់ចំណូល 0,៦ ហើយមនុស្សពីរនាក់ទៀតមានប្រាក់ចំណូល 0,៨។ ក្រៅពីនោះ ពួកគេមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ជាងខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ។ ដោយប្រើលេខទាំងនេះ យើងអាចរកឃើញកំរិត P_2 នៃភាពក្រីក្រពីសមីការ ៥.៣៖

$$P_2 = (1/8)[0.4^2 + 0.4^2 + 0.2^2 + 0.2^2]$$
$$= (1/8) [0.16 + 0.16 + 0.04 + 0.04] = 0.4/8$$
$$P_2 = 0.05$$

ចំណាំថា P_2 អាចត្រូវបានបង្ហាញជាទម្រង់ឆ្លាស់គ្នា ដើម្បីបន្ថែមការយល់កាន់តែច្បាស់បន្ថែមទៀត។ ប្រសិនបើ = ២, លទ្ធផលរង្វាស់ P_2 អាចត្រូវបានសរសេរឡើងវិញដូចសមីការ ៥.៤ ខាងក្រោម៖

$$P_2 = \left(\frac{H}{N}\right) [NIS^2 + (1 - NIS)^2(CV_p)^2]^1$$

ដូចដែលសមីការ ៥.៤ បង្ហាញថា P_2 រាប់បញ្ចូលរង្វាស់ CV_p ហើយវាគ្រប់គ្រាន់នឹងប្រភេទទាំង ៤ នៃភាពក្រីក្រពិតៗ ច្បាស់ណាស់ P_2 កើនឡើងនៅពេល H/N , NIS ឬ CV_p កើនឡើង។ ចំណាំ ពី រូបមន្តដែលមានការសង្កត់ធ្ងន់កាន់តែខ្លាំងទៅលើការបែងចែកប្រាក់ចំណូល ក្នុងចំណោមអ្នកក្រ (CV_p) នៅពេលដែលកង្វះខាតប្រាក់ចំណូលធម្មតាមានតិចតួច និង ការសង្កត់ធ្ងន់តិចនៅពេល NIS មានទំហំធំ។

ការវាស់វែងភាពក្រីក្រ P_2 ដែលត្រូវបានគេស្គាល់ថាជាសន្ទស្សន៍ទ្វេគុណនៃគម្លាតភាពក្រីក្រ បានក្លាយជាស្តង់ដារនៃវិធានការណ៍វាស់វែងចំណូលនៃភាពក្រីក្រ ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយ ធនាគារពិភពលោក និង ទីភ្នាក់ងារដទៃទៀត ហើយវាត្រូវបានប្រើនៅក្នុងការងារជាក់ស្តែងលើភាព ក្រីក្រនៃប្រាក់ចំណូល ដោយសារតែភាពប្រែប្រួលទៅនឹងជម្រៅនិងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃភាពក្រីក្រ។ ប្រទេស ម៉ិកស៊ិកូ ប្រើប្រាស់វិធានការណ៍នៃភាពក្រីក្រ P_2 ដើម្បីវាស់កម្មវិធីអប់រំ សុខភាព និង កម្មវិធី សុខុមាលភាពសម្រាប់ជនក្រីក្រស្របតាមអាំងតង់ស៊ីតេភាពក្រីក្រក្នុងតំបន់។

TABLE 5.6 Multidimensional Poverty Index, Data for 2007–2011

Country and Survey Year	MPI	Percent Poor	Thousands Poor	Poverty Intensity (A)
Bangladesh 2007 (D)	0.292	57.8	83,207	50.4
Brazil 2006 (N)	0.011	2.7	5,075	39.3
Burundi 2005 (M)	0.530	84.5	6,128	62.7
Bolivia, PS 2008 (D)	0.089	20.5	1,972	43.7
Burkina Faso 2010 (D)	0.535	84.0	13,834	63.7
Cambodia 2010 (D)	0.212	45.9	6,415	46.1
Colombia 2010 (D)	0.022	5.4	2,500	40.9
Congo, DR 2010 (M)	0.392	74.0	48,815	53.0
Côte d'Ivoire 2005 (D)	0.353	61.5	11,083	57.4
Dominican Republic 2007 (D)	0.018	4.6	439	39.4
Egypt 2008 (D)	0.024	6.0	4,699	40.7
Ethiopia 2011 (D)	0.564	87.3	72,415	64.6
Ghana 2008 (D)	0.144	31.2	7,258	46.2
Guinea 2005 (D)	0.506	82.5	7,459	61.3
Haiti 2005/2006 (D)	0.299	56.4	5,346	53.0
Honduras 2005/2006 (D)	0.159	32.5	2,281	48.9
India 2005/2006 (D)	0.283	53.7	612,203	52.7
Indonesia 2007 (D)	0.095	20.8	48,352	45.9
Kenya 2008/2009 (D)	0.229	47.8	18,863	48.0
Lao PRD 2006 (M)	0.267	47.2	2,757	56.5
Liberia 2007 (D)	0.485	83.9	3,218	57.7
Mali 2006 (D)	0.558	86.6	11,771	64.4
Mexico 2006 (N)	0.015	4.0	4,313	38.9
Madagascar 2008/2009 (D)	0.357	66.9	13,463	53.3
Malawi 2010 (D)	0.334	66.7	9,633	50.1
Mozambique 2009 (D)	0.512	79.3	18,127	64.6
Nepal 2011 (D)	0.217	44.2	13,242	49.0
Niger 2006 (D)	0.642	92.4	12,437	69.4
Nigeria 2008 (D)	0.310	54.1	83,578	57.3
Pakistan 2006/2007 (D)	0.264 d	49.4 d	81,236 d	53.4 d
Peru 2008 (D)	0.066	15.7	4,422	42.2
Philippines 2008 (D)	0.064	13.4	12,083	47.4
Rwanda 2010 (D)	0.350	69.0	6,900	50.8
Senegal 2010/2011 (D)	0.439	74.4	7,642	58.9
Sierra Leone 2008 (D)	0.439	77.0	4,321	57.0
South Africa 2008 (N)	0.057	13.4	6,609	42.3
Tanzania, 2010 (D)	0.332	65.6	28,552	50.7
Timor-Leste 2009/2010 (D)	0.360	68.1	749	52.9
Uganda 2011 (D)	0.367	69.9	24,122	52.5
Vietnam 2010/2011 (M)	0.017	4.2	3,690	39.5
Yemen 2006 (M)	0.283	52.5	11,176	53.9

Key: D indicates data are from Demographic and Health Surveys, M indicates data are from Multiple Indicator Cluster Surveys, d indicates lower bound estimate, and N indicates data are from national surveys. Not all indicators were available for all countries; caution should thus be used in cross-country comparisons. Where data are missing, indicator weights are adjusted to total 100%.
Source: UNDP, Human Development Report, 2013, pp. 160–161.

ហេតុផលមួយទៀតដែលត្រូវចូលចិត្ត P_2 (ឬយ៉ាងហោចណាស់ P_1) ប្រសើរជាង P_0 គឺថា ស្តង់ដាររាប់ចំនួនវាស់វែងផងដែរពីទ្រព្យសម្បត្តិខាងក្រៅនៃការបង្កើតការលើកទឹកចិត្តដល់មន្ត្រី ដើម្បីផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់លើប្រជាជនក្រីក្រ ដែលនៅជិតខ្សែបន្ទាត់បំផុតនៃភាពក្រីក្រ ពីព្រោះ នោះជាមធ្យោបាយងាយស្រួលនិងថោកបំផុតសម្រាប់ពួកគេ ដើម្បីបង្ហាញវឌ្ឍនភាព។

តំលៃរបស់ P_0 និង P_2 សម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលបានជ្រើសរើសមាននៅក្នុងតារាង ទី ៥.៦។

៣.១.១.៣ ការរាប់ចំនួនក្បាលសមមូលមុគ្គល (Person-Equivalent Headcounts)

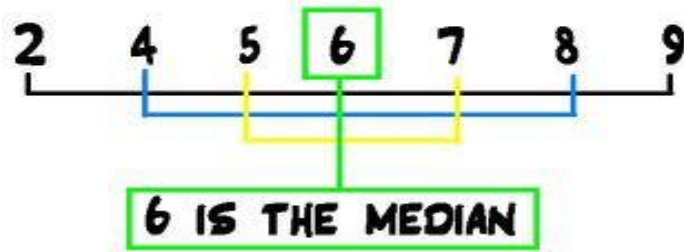
ទោះបីជា P_1 និង P_2 គឺជាវង្វាស់ដែលផ្តល់ព័ត៌មានច្រើន ដែលផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តដល់កម្មវិធី ភាពក្រីក្រ ជាង P_0 ក៏ដោយ ក៏ទីភ្នាក់ងារជាច្រើន (រួមទាំងទីភ្នាក់ងារសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់ ការអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ - USAID) នៅតែបន្តរាយការណ៍អំពីវឌ្ឍនភាពជាបឋម ប្រសិនបើមិនរាប់ បញ្ចូលទាំងវិធានការណ៍ចំនួន P_0 ដែលជាក់ស្តែងឆ្លើយតបនឹងសាធារណៈជន។ និងការរំពឹងទុកខាង ច្បាប់ដើម្បីពិភាក្សាពីភាពក្រីក្រទាក់ទងនឹងចំនួនមនុស្ស។ ដោយមានតម្រូវការផ្នែកនយោបាយ ដើម្បី ដាក់ចេញនូវវិធានការណ៍នៃចំណងជើងការកែលម្អមួយផ្នែក គឺការផ្លាស់ប្តូរគម្លាតនៃភាពក្រីក្រទៅជា ចំនួនសមមូលនៃចំណូលរបស់ខ្លួន (ដោយផ្អែកលើកង្វះប្រាក់ចំណូលមធ្យមដំបូង)។ ប្រសិនបើ ភ្នាក់ងារផ្តល់ជំនួយបានបង្ហាញពីចំនួនសមមូលនៃចំនួនបន្ថែម ពួកគេអាចរាយការណ៍អំពីចំនួន ប្រជាជនខណៈពេលដែលរាប់នៃការផ្លាស់ប្តូរនៅក្នុងជម្រៅនៃភាពក្រីក្រ។ ការប៉ាន់ស្មានការប្រើប្រាស់ វិធីសាស្ត្រនេះបង្ហាញពីវឌ្ឍនភាពប្រឆាំងនឹងភាពក្រីក្រនៅក្នុងប្រទេសជាច្រើន គឺជាការបង្ហាញឱ្យ ឃើញដោយប្រើវិធានការណ៍ធម្មតា។

៣.១.២ ភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត (Relative Poverty)

ភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត វាអាស្រ័យទៅលើទីតាំង ឬទីកន្លែង ឬវត្ថុ ដែលយកមកធ្វើការប្រៀប ធៀប ជាមួយនឹងអ្នកផ្សេងនៅក្នុងសង្គមរបស់ពួកគេ។ វាត្រូវបានយកមកគិត ជាវិសមភាពចំណូល នៅក្នុងប្រទេសនីមួយៗ និងត្រូវបានយកមកគណនាជាញឹកញាប់ ថាជាការរស់នៅក្រោមភាគរយនៃ ចំណូលកណ្តាល (Median Income) គឺជា ចំណូលដែលចំនួនរបស់វាស្ថិតនៅចំណូល បើសិន ចំណូលទាំងអស់ត្រូវបានតម្រៀបជាលំដាប់។ ខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រថ្នាក់ជាតិ (National poverty lines) គឺជាវង្វាស់នៃភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត។ ខ្សែនេះ អាចត្រូវបានប្រើដើម្បីកំណត់ជា ការខ្វះខាតនូវ

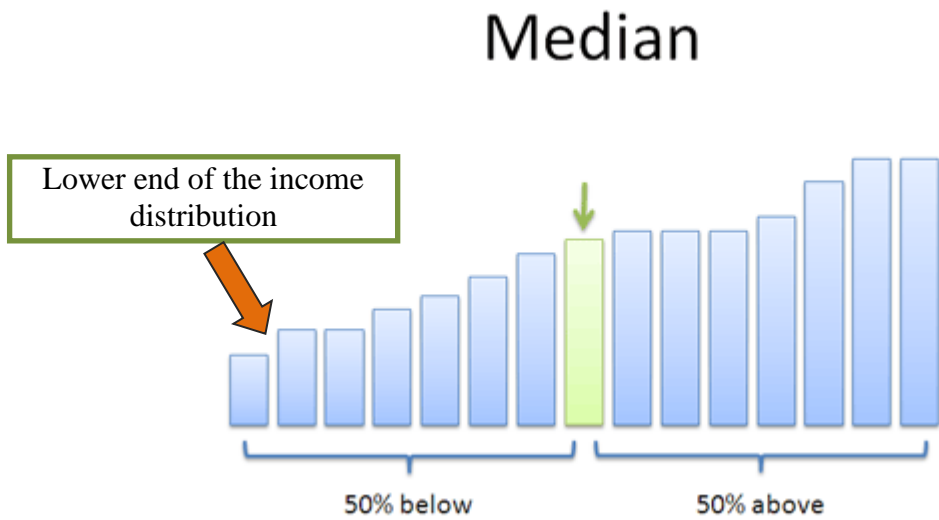
ធនធានក្នុងការសំរេចបាននូវប្រភេទនៃរបបអាហារ ឬក៏ភាពស៊ីវិល័យនៃជីវិតដែលសុខចិត្តនៅក្នុងសង្គម និង មានទំនាក់ទំនងទៅនឹងសមភាពនៃការបែងចែកចំណូលនិងទ្រព្យសម្បត្តិ។

Graph 3.8: Example of Median

ចំនុចចាប់ផ្តើមនៃភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត អាស្រ័យទៅលើកំរិតនៃវិសមភាពនៅចំនុចទាបចុងក្រោយនៃការបែងចែកចំណូល (Income Distribution) ជាជាងគណនាទៅលើមធ្យមភាគតំលៃនៃវិសមភាព។ សន្ទស្សន៍សង្គមនេះ វាស់ពីដែនកំណត់ភាពអត់ឱននៃវិសមភាព ដែលទាក់ទងទៅនឹងលក្ខខ័ណ្ឌសំភារៈនានានៃចំនួនសរុបប្រជាជនដែលប្រើប្រាស់។ ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាត តម្រូវអោយមានការផ្លាស់ប្តូរនូវចំណែកនៃការបែងចែកចំណូល។ ឧបករណ៍វាស់ពីភាពក្រីក្រមិនដាច់ខាតត្រូវបានប្រើប្រាស់យ៉ាងទូលំទូលាយនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ជាពិសេសនៅក្នុង ចក្រភពអង់គ្លេស និង សហរដ្ឋអាមេរិក។

Graph 3.9: Example of Median

វាអាស្រ័យទៅលើបទដ្ឋានចូលរួមសំរាប់ភាពក្រីក្រ ដោយគិតទៅលើតួនាទីរបស់ពួកគេមានដូចជា អ្នកទីក្រុង កម្មករ ឪពុកម្តាយ មេគ្រួសារ អ្នកជិតខាង និង សមាជិកសហគមន៍ជាដើម។

ឧទាហរណ៍៖ នៅចក្រភពអង់គ្លេស ដោយយើងធ្វើការសិក្សាទៅលើកំរិតចំណូលទាបជាក់លាក់មួយ បានបង្ហាញថាចំនួនគ្រួសារជាច្រើន កាត់បន្ថយការចូលរួម នៅក្នុងសង្គមរស់នៅរបស់ពួកគេ (Community's style of living)។ ហេតុនេះ យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា មិនមានមាត្រា និង បញ្ជាក់ អោយច្បាស់ពីសង្គមរស់នៅរបស់ប្រជាជាតិណាមួយនោះទេ វាអាស្រ័យទៅលើការប្រើប្រាស់ និង ទំលាប់រស់នៅ។

៣.២ បំណុលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍

បំណុល ត្រូវបានពិចារណាជាបញ្ហាពិភពលោក ទី៣ ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាឧបសគ្គ យ៉ាងធំក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស។ បំណុល បានរារាំងដល់ដំណើរការនៃការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្សអោយមាន ស្ថេរភាព សន្តិសុខ និង នយោបាយ ឬ លំនឹងសេដ្ឋកិច្ច។ បំណុល គឺជាបរិមាណលុយដែលបានដំពាក់ នៅកំឡុងពេលដែលត្រូវការបន្ទាន់ និង មិនបានព្រៀងទុកមុន ជាលទ្ធផលនៃការខ្ចីពីមុន។ បំណុល គឺតំណាងអោយការបន្តកើនឡើងនូវឱនភាពរវាង វិក័យប័ត្ររូបិយវត្ថុ និង សំណង លំហូរនៃបំណុល គិតជា ប្រចាំខែ ប្រចាំត្រីមាស ឬប្រចាំឆ្នាំ។ ប្រភេទនៃបំណុល មានច្រើនប្រភេទខុសៗគ្នាដូចជា៖ **បំណុលខាងក្រៅ** (បំណុលបរទេស) **បំណុលសាធារណៈ** (បំណុលជាតិ ក្នុងស្រុក ឬរដ្ឋាភិបាល) និង **បំណុលឯកជន** (បំណុលសារជីវកម្ម និង បំណុលគ្រួសារ)។

ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ (The development aid) កំពុងបន្តបង្កើនការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើបញ្ហា ដែលថា បំណុលនឹងបន្តកើនឡើងនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលនឹងត្រូវសង សំរាប់អ្វីដែលបានខ្ចី និងលើកជាសំនួរថាតើបើត្រូវសងមែន សងនៅពេលណា កាលៈទេសៈណា ប្រទេសទាំងនេះនឹងអាច ត្រូវបង្ខំអោយសងអ្វីដែលត្រូវធ្វើ ចំពោះការសងបំណុល។ ចំពោះករណីនេះ អាចមើលឃើញពីទិដ្ឋភាព ខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំង ហើយជាសុទ្ធជាជំនួយមកពីប្រទេស ឬ ទុទិដ្ឋជួយមកពីប្រទេស ទៅលើឆន្ទៈក្នុងការដោះស្រាយ បញ្ហាបំណុល។

៣.២.១ បំណុលអន្តរជាតិប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍

ប្រសគល់នៃបំណុលសម័យទំនើប បានចាប់ផ្តើមពីសហគមន៍អឺរ៉ុប ដែលបានយកជនជាតិ អាហ្វ្រិកមកធ្វើជាទាសករ និង ការដាក់អាណានិគមនៅតំបន់អាហ្វ្រិក អាស៊ី កាវីបៀន និង អាមេរិក។ ចាប់តាំងពីសតវត្សរ៍ទី ១៨ មក នៅក្នុងដំណើរការដែលហៅថា “អាណានិគមកិច្ច” ប្រទេស សហគមន៍អឺរ៉ុប និង សហរដ្ឋអាមេរិក បានដកសិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លី និង ទាញយកផលប្រយោជន៍ពី ប្រជាជន និងធនធានធាតុ តាមរយៈនេះអាចអោយយើងឥឡូវអាចហៅប្រទេសទាំងនោះថាជា

ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និង អាមេរិកខាងជើង។ ការនៅបន្តភាពស្របច្បាប់ជាអាណាព្យាបាល គឺជា ផ្នែកមួយនៃបញ្ហាបំណុល។ បំណុលរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន គឺជាផ្នែកមួយនៃលទ្ធផល នៃការប្រែក្លាយពួកគេអោយទៅជាប្រទេស ឬ រដ្ឋ ជំពាក់បំណុល ដែលមានទឹកប្រាក់រហូតដល់ រាប់ពាន់លានដុល្លារ ជាមួយនឹងការប្រាក់ខ្ពស់បំផុត។ ទិន្នន័យនៃបំណុលដែលប្រមូលបាន ជាធម្មតា ត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុង ២សំខាន់គឺ៖

❖ ទី១៖ បានមកពីប្រព័ន្ធរាយការណ៍កូនបំណុល (Debtor Reporting System) នៃធនាគារពិភពលោក ដែលបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៥១ ដើម្បីធ្វើការតាមដាន ត្រួតពិនិត្យរាល់ ទិន្នន័យ/ស្ថិតិ និង ព័ត៌មាន ទៅលើបំណុលដែលមានការធានាជាសាធារណៈ និងបំណុលគ្មានការ ធានា ចំពោះប្រទេសដែលបានខ្ចីលុយពីសម្ព័ន្ធជនាគារពិភពលោក (the World Bank Group) ដែលមានចំនួន ១៣៨ ប្រទេសផ្សេងៗគ្នា តាមរបាយការណ៍ទិន្នន័យ loan-by-loan ទៅលើបំណុល ដែលមានការធានាជាសាធារណៈ និង បំណុលគ្មានការធានាទៅប្រព័ន្ធរាយការណ៍កូនបំណុល។

❖ ទី២៖ បានមកពីប្រព័ន្ធរាយការណ៍ពង្រីក (Expanded Reporting System) របស់ OECD/IBRD ដែលជាអង្គការប្រមូលទិន្នន័យទៅលើបំណុលដែលបានខ្ចីពី ដែលរ៉ាប់រងដោយ ផ្នែកការិយាល័យនៅក្នុងប្រទេសដែលជាគណៈកម្មាធិការជំនួយការអភិវឌ្ឍន៍ (DAC)។ ប្រព័ន្ធនេះ ត្រូវត្រួតពិនិត្យជាផ្នែក ក៏ប៉ុន្តែវានៅតែបន្សល់ទុកនូវសមាមាត្រនៃបំណុលទាំងអស់ បានទទួលរងដោយ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលលាតត្រដាងបំណុលពិសេសដែលមានអាយុកាលតិចជាងមួយឆ្នាំ ជា ទូទៅបំណុលឯកជនដែលគ្មានការធានា និង បំណុលយោធា ឬចំបាំងផ្សេងៗ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៥០ គេបានច្របាច់បញ្ចូលគ្នារវាងប្រភពទាំងពីរ ដើម្បីព្យាករណ៍ទៅលើបំណុល សាធារណៈខាងក្រៅរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលរាប់ទាំងប្រាក់មិនទាន់ចាយ មានចំនួនប្រហែល \$10.5 billion។ យោងទៅតាមរបាយការណ៍ដែលចេញនាឆ្នាំ ១៩៦៧ ស្តីអំពី “ប្រសិទ្ធភាពបំណុល ទៅលើសិទ្ធិមនុស្ស” ដែលសរសេរដោយលោក El Hadji Guissé ដែលមានតួនាទីនៅអនុគណៈ កម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ (UN Sub-Commission on Human Rights) បានថ្លែងថា បំណុលរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាផ្នែកមួយនៃលទ្ធផលដែលគ្មានភាពយុត្តិធម៌ ដែលពួកគេត្រូវសងនូវបំណុលពីសម័យអាណានិគម ចំពោះរដ្ឋដែលជាអាណាព្យាបាល ដែលមានទឹក ប្រាក់រហូតដល់ US\$50 billion នេះគ្រាន់តែគិតពីបំណុលសាធារណៈខាងក្រៅ ដែលបានបង់ពន្ធនៅ រដ្ឋឯករាជ្យ នៅឆ្នាំ ១៩៦០។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ដោយមិនទាន់គិតពីការប្រាក់ ដែលនឹងត្រូវបូកបន្ថែម

ចំនួន ១៤% ផ្សេងទៀតផងដែរទេ បំណុលនេះចេះតែកើនឡើងជាលំដាប់ រហូតដល់ US\$151.3 billion នៅឆ្នាំ ១៩៧៤។

Table 3.10: Developing countries' External public debt Outstanding, Including Undisbursed, by Regions 1967 – 74 (US\$ million)^a

Year	Africa, South of Sahara	East Asia and the Pacific ^b	Latin America and the Caribbean	North Africa and the Middle East ^c	South Asia	More Advanced Mediterranean countries ^d	Total
1967	4 628.8	5 308.8	15 075.2	7 164.5	11 413.6	7 000.6	50 591.5
1968	5 330.9	6 406.5	16 890.5	7 949.2	12 668.7	7 888.6	57 134.5
1969	5 883.9	8 014.8	18 650.3	9 239.2	13 636.1	8 881.8	64 306.0
1970	7 327.1	9 325.0	21 286.8	10 801.8	15 139.2	10 348.9	74 228.8
1971	8 345.2	11 492.6	24 934.0	13 264.6	16 547.3	12 464.2	87 048.0
1972	9 554.9	14 109.0	30 085.5	15 426.6	17 821.0	14 229.0	101 228.0
1973	12 582.0	17 205.8	36 359.4	19 629.7	19 992.7	16 098.2	121 867.7
1974	15 957.3	23 761.8	45 385.3	22 791.5	23 383.8	20 119.7	151 399.3

a. For regional classification
 b. Does not include publicly guaranteed private debt of the Philippines estimated at US\$582.3 million at the end of 1974.
 c. Does not include US\$600 million disbursed and outstanding as of end of 1974
 d. Does not include (a) undisbursed portion of the debt of Israel for the years 1967 – 1970, (b) non-publicly guaranteed debt of the “social sector” of the Yugoslavia contracted after 31 March 1966.
 Source: World Bank, Annual Report. 1976 Statistical Annex, Table 4, p.161.

Odious debt គឺជាបំណុលដែលបង្កើតឡើងតាមគោលការណ៍ស្របច្បាប់។ ភាពស្របច្បាប់ទៅលើបំណុលគួរអោយស្តាប់ខ្លឹមនេះ គឺជាបំណុលដែលចេញពីការខ្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលដែលមិនស្របច្បាប់ (Illegitimate Government) ឬ រដ្ឋាភិបាលផ្តាច់ការ (Dictatorial Government) ដែលបានប្រើប្រាស់ប្រាក់ទាំងនោះក្នុងគោលបំណងដឹះជាន់ប្រជាជនស្មុតត្រង់ ឬ ក៏ដើម្បីគោលបំណងផ្ទាល់ខ្លួន។ លើសពីនេះទៅទៀត ក្នុងករណីខ្លះ ទឹកប្រាក់ដែលបានខ្ចី ត្រូវបានប្រើនៅក្នុងផ្លូវអាក្រក់ណាមួយ។ ទឹកប្រាក់ទាំងនេះ ជឿជាក់ថាពួកគេនឹងមិនអាចសងវិញទេ។

Mismanaged Lending (ខ្វះការគ្រប់គ្រងកម្ចី) ជាបំណុលដែលកើតចេញពី ការគ្រប់គ្រងមិនបានល្អទៅលើចំណាយ និងការខ្ចីដោយប្រទេសលោកខាងលិច នៅក្នុងទសវត្សរ៍ ឆ្នាំ ១៩៦០ និង ១៩៧០។ ទសវត្សរ៍ ១៩៦០ ការអារឈើរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក បានចំណាយលើសអ្វីដែលមាន ជាលទ្ធផល សហរដ្ឋអាមេរិកសំរេចចិត្តបោះពុម្ពក្រដាសប្រាក់ដុល្លារបន្ថែម។

៣.២.២ ភាពក្រីក្រកើតមកពីមំណុល (Poverty and Debts)

បញ្ហាបំណុលអន្តរជាតិ គឺជាបញ្ហាទីបីរបស់ពិភពលោក ដែលជាបញ្ហាមួយដែលមានភាពស្មុគស្មាញជាងគេក្នុងចំណោមបញ្ហាទាំងអស់ ដែលសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកសព្វថ្ងៃកំពុងប្រឈមមុខ ហើយបញ្ហានេះត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាការរាំងស្ទះដល់ដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស។ ភាពលំបាករបស់វា គឺការទូទាត់បំណុល (Global Balance of Payments) និង ហិរញ្ញវត្ថុ (Global Financial)

ពិភពលោក។ ស្ថេរភាពប្រព័ន្ធក្រេឌីតថេរ ជាមួយនឹងផលប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមានទៅលើស្ថេរភាពរូបិយប័ណ្ណ។ វាធ្វើអោយរាំងស្ទះដល់ការអភិវឌ្ឍន៍នៃសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិ និង សមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៨៧ ផលបូកនៃបំណុលទាំងអស់ហួសពីការស្ថាន ដែលមានរហូតទៅដល់ US\$ 1.000 billion ។ បំណុលនេះ បានកំពុងតែកើនឡើងជាលំដាប់កំឡុងពេលតែមួយទសវត្សរ៍មុន ដែលមានទឹកប្រាក់ចំនួនពី US\$1 000 billion រហូតដល់ US\$2 500 billion (នៅចុងទសវត្សរ៍ទី ៩០) ។ យោងតាម “Lehman Brothers” ៖ វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក បានប្រកាសពីផលប៉ះពាល់ទៅលើលំហូរសាច់ប្រាក់សុទ្ធ (Net Capital Flows) ទៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ នៅឆ្នាំ ២០០៨ ជាពិសេសនោះ អ្នកបន្ទាប់គឺ ក្រុមហ៊ុនសេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុពិភពលោក នៅខែ កញ្ញា។

លំហូរឯកជន (បំណុល និង សមធម៌) បដិសេធផ្លូវតែ ៤០% ដោយមានការគិតគូរយ៉ាងល្អិតល្អន់ទៅលើការធ្លាក់ចុះលំហូរនៃបំណុលរយៈពេលខ្លី Portfolio Equity និង Bonds។ បំណុលរយៈពេលខ្លី និង លំហូរ Portfolio Equity ក្លាយជាអវិជ្ជមាន យោងតាមលំហូរចេញដែលមានទឹកប្រាក់ \$12.7 billion និង \$57.1 billion។ លំហូរ Bond នៅតែវិជ្ជមានដដែល ក៏ប៉ុន្តែលំហូរចូលក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ មានប្រហែល ៨០% ទាបជាងកំរិតនៃលំហូរឆ្នាំមុន។ លំហូរការវិនិយោគបរទេសផ្ទាល់ (Foreign direct investment) ជាប្រភេទដែលងាយងើបឡើងវិញក្នុងឆ្នាំដែលមានវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចកំរិតមធ្យម ក៏ប៉ុន្តែបានបន្តកើនឡើងនៅឆ្នាំ ២០០៨។ មន្ត្រីតំណាង បានធានាអះអាង ដោយការផ្តល់នូវហិរញ្ញវត្ថុបំរុងដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដោយសារវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុពិភពលោក។

Table 3.11: Net Capital Inflows to Developing Countries (\$ billions)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Current account balance	7,2	63,6	103,1	138,4	246,5	331,0	352,5	256,4
Financed by:								
Net private and official inflows	224,2	161,0	262,3	361,4	501,4	659,0	1221,6	780,3
Net equity inflows								
Net FDI inflows	170,9	160,3	179,8	254,3	349,9	469,0	663,8	536,5
Net portfolio equity inflows	164,6	151,3	154,3	215,7	281,1	363,2	528,4	593,6
Net debt flows	6,3	9,0	25,5	38,6	68,8	105,8	135,4	-57,1
Net debt flows								
Official creditors	53,3	0,7	82,5	107,1	151,5	190,0	557,8	243,8
World Bank	27,3	6,2	-12,4	-26,2	-71,9	-72,9	-1,9	28,1
IMF	7,8	0,1	-1,5	2,7	3,3	-0,2	5,3	7,6
Other official	19,5	14,2	2,4	-14,7	-40,2	-26,7	-5,1	10,8
Private creditors	0,0	-8,1	-13,3	-14,2	-35,0	-46,0	-2,1	9,7
Net medium- and long-term debt flows	26,0	-5,4	94,9	133,1	223,3	262,9	559,8	215,8
Bonds	3,9	3,0	29,7	71,6	137,7	168,1	315,3	228,5
Banks and other private	12,2	10,6	22,6	35,8	56,8	31,6	87,2	15,0
Net short-term debt flows	-8,3	-7,6	7,1	35,8	80,9	136,5	228,1	213,5
Change in reserves (— = increase)	22,1	-8,4	65,2	61,5	85,6	94,8	244,5	-12,7
Change in reserves (— = increase)	-80,9	-168,7	-292,3	-398,5	-393,6	-643,5	-1100,5	-277,1
Memorandum items								
Official grants excluding tech cooperation	29,1	33,9	45,8	53,6	56,8	106,9	76,0	86,2

Workers remittances	93,9	114,2	141,8	161,8	193,0	229,0	281,8	326,7
---------------------	------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Sources: World Bank Debtor Reporting System (DRS), International Monetary Fund (IMF), Bank for International Settlements (BIS), and Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) Development Assistance Committee (DAC).

ប្រទេសក្រីក្រ និង ប្រទេសដែលជំពាក់បំណុលច្រើន នាពេលបច្ចុប្បន្នមានឱកាសតិចណាស់ ដើម្បីអាចទទួលបានការខ្ចីដើមទុនបន្ថែម។

Table 3.12: Development of the DCs foreign indebtedness, 1970 – 2008

Foreign debt category (US\$ billion)						
Year	Total debt of all DCs including TE	Long-term External debt	From official creditors	From private creditors	Short-term External debt	IMF sources utilization
1970	61,2	32,3	13,5	0,8
1980	609,5	451,6	178,2	202,9	145,7	11,6
1990	1 472,8	1 181,1	605,1	510,4	257,1	34,7
1997	2 316,6	1 782,8	794,4	625,7	463,0	70,1
1998	2 465,1	1 957,5	837,6	799,5	412,2	95,5
2000	2 165,1	1 800,2	751,8	532,7	293,4	58,2
2007	3 450,7	2 577,9	657,2	678,1	857,3	15,6
2008	3 718,5	2 848,4	697,1	682,5	844,4	25,7

Source: Prof. Ing. Vladimír Jeniček, DrSc., Prof. Vladimír Krepl, CSc., *Economics Development*, 2006, p.33 and The World Bank: *Global Development Finance 2010*, Washington 2010

នៅក្នុងតារាង ទី ៣.១២ បានបង្ហាញពីការអភិវឌ្ឍន៍នៃបំណុលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧០ រហូតដល់ឆ្នាំ ២០០៨។ វាបង្ហាញពី បំណុលសរុបនៃគ្រប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ គឺនៅតែកំពុងកើនឡើងនូវបំណុល ដល់ទៅ US\$ 3.718,5 billion នៅឆ្នាំ ២០០៨ ដែលនៅឆ្នាំ ២០០៧ មានចំនួនត្រឹមតែ US\$3 450,7 billion ហើយបើប្រៀបធៀបទៅនឹងទសវត្សរ៍ចុងក្រោយគេ ស្ទើរតែ ៦០% (នៅចុងឆ្នាំ ២០០០)។ ឥណទាយកងកជន (Private Creditors) ឈ្មោះនេះ បានមកពីធនាគារពាណិជ្ជកម្មដ៏ធំមួយ ដែលជាចំនុចមួយយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការជំរុញទៅក្នុងដំណាក់កាលទី ២ នៃបញ្ហាបំណុលកើនឡើង នៅបន្ទាប់ពីទទួលបានបទពិសោធន៍យ៉ាងច្រើននៅទសវត្សរ៍ទី ៨០ ដែលគ្មានសមមូលទៅនឹងធនធានស្របច្បាប់ពីរដ្ឋាភិបាល និង អង្គការអន្តរជាតិ នាពេលវេលា លើកលែងតែមូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ (IMF)។ ចំពោះបំណុលរយៈពេលខ្លី និង បំណុលរយៈពេលវែង បានមានការកើនឡើងយ៉ាងសម្បើមនៅពីទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ រហូតដល់ឆ្នាំ ២០០០ ក៏ប៉ុន្តែបំណុលរយៈពេលខ្លី មិនសូវជាប៉ះពាល់ទៅលើបំណុលសាកលប៉ុន្មាននោះទេ។ វាគ្រាន់តែផ្ដោតទៅលើការអសមត្ថភាពក្នុងការសងបំណុល ដែលជាកសិណសាក្សីសំរាប់និន្នាការអភិវឌ្ឍន៍នៃក្រុមឥណទាយិក ជាមួយនឹងបន្ទុកបំណុលដែលត្រូវសង។

ប្រទេសដែលនៅអាស៊ីខាងកើតនិងប៉ាស៊ីហ្វិក និង អាហ្វ្រិកខាងជើងនិងកណ្តាលខាងកើត មានបំណុលខាងក្រៅតិចជាងគេបង្អស់ បើប្រៀបធៀបទៅនឹង ចំណូលជាតិសរុប (Gross National Income) និង ចំណូលពីការនាំចេញ។ ចំពោះប្រទេសអឺរ៉ុបនិងអាស៊ីកណ្តាល មានបំណុលច្រើនជាង

គេបង្អស់ ប្រៀបធៀបទៅនឹងតំបន់ផ្សេងៗទៀត។ ផលធៀបបំណុលមិនទាន់សងខាងក្រៅ ទៅនឹង ចំណូលជាតិសរុប (GNI) ស្មើនឹង ៣៧,៣% និង ចំណូលពីការនាំចេញស្មើនឹង ៩៣,៣% នៅក្នុង តំបន់នេះ មានចំនួន ៣ដង ច្រើនជាងប្រទេសអាស៊ីខាងកើត។ តំបន់នេះ ក៏មានសមាមាត្រខ្ពស់ផង ដែរ រវាងសេវាកម្មបំណុល ធៀបនឹងចំណូលពីការនាំចេញ ស្មើនឹង ១៨,៦% នៅឆ្នាំ ២០០៨ ស្មើនឹង ២ដងនៃផលធៀបនៃប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ទាំងអស់។ វិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុ និងវិបត្តិសាកលលោក ដែល បានកើតឡើងនៅឆ្នាំ ២០០៨ មិនមានផលប៉ះពាល់ជាក់លាក់ទៅលើសន្ទស្សន៍បំណុល អ្វីដែលជា ឧបសគ្គទៅលើតំបន់ទាំងនោះ ត្រូវបានកត់ត្រាជាសំគាល់ទៅលើការធ្វើអោយប្រសើរឡើងនៅក្នុង រង្វាស់នៃបំណុលខាងក្រៅធៀបនឹង ចំណូលជាតិសរុប និងចំណូលពីការនាំចេញ។ ក្រៅពីការកើន ឡើងបន្តិចបន្តួចនៅក្នុងសេវាកម្មបំណុល ធៀបនឹងការនាំចេញ របស់ប្រទេសអឺរ៉ុបនិងអាស៊ីកណ្តាល ហើយនឹងការកើនឡើងតិចតួចនៃសមាមាត្របំណុលមិនទាន់សងខាងក្រៅ និង ចំណូលជាតិសរុប សំរាប់ប្រទេសអាស៊ីខាងត្បូង។ ប្រទេសអាហ្វ្រិកអនុតំបន់សាហារ៉ា គឺជាតំបន់ដែលប្រសើរជាងគេ ក្នុងការលុបបំណុលតាំងពីឆ្នាំ ២០០០ ក្នុងផ្នែកនេះ ដោយសារការត្រូវបានតំលៃទំនិញ និង ការបន្ត បន្ថយបំណុលចំពោះប្រទេសក្រីក្រ។

Table 3.13: Debt indicators for Regional Country Groups (percent)

Region	Debt stock/GNI			Debt stock/exports			Debt service/exports		
	2000	2007	2008	2000	2007	2008	2000	2007	2008
East Asia and Pacific	29,5	16,7	13,7	77,3	35,1	30,9	11,4	4,4	3,9
Europe and Central Asia	49,9	40,9	37,3	135,5	106,3	93,3	18,2	18,2	18,6
Latin America and the Caribbean	37,4	23,8	21,8	159,1	86,4	80,8	38,0	15,7	14,0
Middle East and North Africa	33,9	19,6	15,1	95,0	43,3	33,3	13,3	5,9	5,3
South Asia	26,7	20,0	21,3	152,3	81,5	74,7	14,6	12,4	8,4
Sub-Saharan Africa	66,0	23,6	21,2	180,6	54,9	48,0	11,5	5,4	3,3

Sources: World Bank DRS and IMF.

នៅក្នុងតារាងទី ៣.១៤ បង្ហាញពីប្រទេសដែលជាប់បំណុលខ្ពស់ជាងគេបំផុត បើប្រៀបធៀប ទៅនឹងប្រទេសដទៃទៀត ខណៈពេលដែលប្រទេសរុស្ស៊ី គឺជាប្រទេសដែលជាប់បំណុលខាងក្រៅច្រើន ជាងគេនៅក្នុងពិភពលោក។ បំណុលនៃប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចជឿនលឿន ដែលប្រើប្រាស់ប្រាក់ត្រឹមត្រូវក្នុង ការពង្រីកនូវសុខុមាលភាពរដ្ឋរបស់ខ្លួននិងហេតុផលផ្សេងៗមានដូចជា ពង្រីកការវិនិយោគអោយកាន់ តែច្រើនជាងមុន ដោយធ្វើការនាំចេញនូវទំនិញគ្រប់ប្រភេទតាមរយៈ ឧស្សាហកម្ម សេដ្ឋកិច្ចជនបទ ផលិតកម្មវត្ថុធាតុដើម ការប្រកួតប្រជែងទីផ្សារអន្តរជាតិក្រោមឥទ្ធិពលនៃទំរង់ការនាំចេញរបស់ខ្លួន សំណងការប្រាក់ខ្ពស់ និង កត្តាផ្សេងៗ។ បើក្រឡេកមកមើល ប្រទេសកម្ពុជាយើងវិញ បំណុល ដែលបានខ្លី គឺមានទំរង់ខុសប្លែកពីប្រទេសទាំងនោះខាងលើយ៉ាងខ្លាំង ប៉ុន្តែហេតុផលដែលកម្ពុជា ជំពាក់បំណុលដោយសារការយកមកប្រើប្រាស់សំរាប់កសាងប្រទេសរបស់ខ្លួនឡើងវិញ បន្ទាប់ពីហេដ្ឋា

រចនាសម្ព័ន្ធនានាត្រូវបានបំផ្លាញដោយសារសង្គ្រាមរ៉ាំរ៉ៃអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ។ ឧទាហរណ៍មួយទៀត យោងទៅតាមទិន្នន័យដែលគួរជាទីទុកចិត្តក្នុងរបបកាន់កាប់របស់ លោក សាជាម ហ៊ុនសេន នៅក្នុងប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ ដែលបានជំពាក់បំណុលច្រើនជាងគេនៅក្នុងពិភពលោក ដែលមានចំនួនរហូតទៅដល់ US\$383 billion។ យោងទៅតាមក្រុមមួយនៅក្នុងប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ បានព្យាករណ៍អោយដឹងនៅក្នុងរបាយការណ៍ដែលបានចេញផ្សាយ បំណុលដែលប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ជំពាក់ គឺមិនបានទៅដល់ដៃប្រជាជនទេ ផ្ទុយទៅវិញលុយទាំងនោះធ្លាក់ក្នុងកណ្តាប់ដៃអ្នកកាន់លទ្ធិផ្តាច់ការ ដែលជាអ្នកបានប្រើប្រាស់លុយទាំងនោះក្នុងគោលបំណងពង្រឹងនូវអំណាចរបស់ខ្លួន តាមរយៈការទិញនូវសព្វាវុធផ្សេងៗដើម្បីបង្ក្រាបទៅលើអ្នកដែលបះបោរ ឬ ក៏ស្ថិតនៅក្នុងទំរង់នៃអំពើពុករលួយជាដើម។ អាស្រ័យហេតុនេះ យើងអាចសន្និដ្ឋានទៅលើឧទាហរណ៍ខាងលើបានថា រាល់ប្រទេសនីមួយៗមិនមានហេតុផលដូចគ្នានៅក្នុងការខ្ចីបំណុលឡើយ ដោយពួកគេមានហេតុផលផ្ទាល់ខ្លួន ឬហេតុផលផ្សេងៗទៀតកំឡុងពេលនៃការប្រើប្រាស់ធនធានហិរញ្ញវត្ថុនោះ។

Table 3.14: 10 Countries with the highest external debt (Key Indebtedness Indicators), 2006 – 2008 (US\$ millions)

Country	Total external debt 2008	Present value of debt 2008	Ratio of total external debt to exports of GS (%)	Ratio of present value of debt to exports of GS (%)	Ratio of total external debt to GNI (%)	Ratio of present value of debt to GNI (%)
Russian Federation	402 453,00	376 764,00	87	81	32	30
China	378 245,00	353 151,00	27	25	11	10
Turkey	277 277,00	260 994,00	181	170	42	40
Brazil	255 614,00	245 974,00	126	121	19	19
India	230 611,00	202 963,00	79	70	21	18
Poland	218 022,00	193 709,00	115	103	52	46
Mexico	203 984,00	197 895,00	63	62	20	20
Indonesia	150 851,00	145 682,00	106	102	36	35
Argentina	128 285,00	126 813,00	173	171	49	48
Romania	104 943,00	89 996,00	174	149	66	57

Notes: GS = Goods and services; GNI = gross national income; Exports and GNI are three-year averages based on 2006–08. For definitions of indicators, see the “About the data” section.

Source: World Bank: Global Development Finance, 2010

Table 3.15a: Composition of Total External Debt Stocks for 2008 (US\$ millions)

	Total external debt stocks	Total long-term external debt	P&PG, multilateral	P&PG, bilateral	P&PG, bonds	P&PG, commercial banks and other
All developing countries	3 718 539	2848 437	387 846	309 287	456 394	226 134
East Asia & Pacific	771 628	497 096	73 633	119 891	55 369	27 280
Europe & Central Asia	1 398 989	1 091 913	49 969	28 433	160 345	59 875
Latin America & Caribbean	894 367	735 073	95 431	28 454	197 743	90 184
Middle East & North Africa	131 545	111 315	28 676	38 530	23 907	14 335
South Asia	326 311	269 665	90 090	48 314	9 601	10 521
Sub-Saharan Africa	195 699	143 375	50 047	45 664	9 429	23 939
Low income	168 325	143 169	78 503	52 155	1 944	5 177
Middle income	3 550 214	2 705 268	309 343	257 132	454 450	220 957

Table 3.15b: Composition of Total External Debt Stocks for 2008 (US\$ millions)

	Private non-guaranteed, bonds	Private non-guaranteed banks and other	IBRD (memo)	IDA (memo)	Use of IMF credit	Short-term external debt
All developing countries	248 976	1 219 800	98 466	111 297	25 740	844 362

East Asia & Pacific	26 928	193 997	22 275	19 683	162	274 370
Europe & Central Asia	117 901	675 389	24 840	7 134	15 158	291 917
Latin America & Caribbean	80 983	242 278	33 857	1 778	824	158 470
Middle East & North Africa	1 220	4 646	7 123	3 784	258	19 972
South Asia	15 713	95 426	9 376	49 589	5 374	51 271
Sub-Saharan Africa	6 231	8 064	994	29 329	3 963	48 361
Low income	39	5 351	777	45 815	4 623	20 533
Middle income	248 937	1 214 449	97 689	65 482	21 117	823 829

P&PG = Public and publicly guaranteed
 Source: World Bank: Global Development Finance, 2010 (p. 20-21)

នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ចង់បង្ហាញពីធាតុពិត ទំហំ និងការអភិវឌ្ឍន៍នៃបញ្ហាបំណុល។ ខាង បរិមាណ កំរិតបំណុលសរុប និង ចំនួនសរុបនៃសេវាកម្មសំណង ទាំងពីរនេះ បង្កអោយមាន ការកើន ឡើងជាលំដាប់រៀងរាល់ឆ្នាំ។ ភាពពិតមានការខុសគ្នា ទៅតាមភូមិសាស្ត្រតំបន់ តាំងពីចំណូលជា ក្រុមឡើង នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ចំនួននៃចំណូល និង ភាពខុសគ្នាទៅតាមតំបន់ក៏ពិតមែន ក៏ប៉ុន្តែចំនួនបំណុលទំនងមានការកើនឡើងបន្តទៀត។ ប្រទេសមួយចំនួនជាទូទៅ មានចំណូលខ្ពស់ ដោយសារសេវាកម្មកម្ចី និងសេវាកម្មអន្តរជាតិទៅលើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ទាំងមូល។ ប្រទេស ទាំងនេះ គឺជាប្រទេសដែលអោយខ្លីច្រើនជាងគេ នៅក្នុងទំរង់បំណុលឯកជនខាងក្រៅ ឥឡូវបាន ក្លាយជាប្រទេសប្រភពដើមទុនសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍។

អាត្រានៃការកើនឡើងបំណុលនៅតែបន្ត ជាពិសេសប្រភេទនៃបំណុលដែលពិបាកៗ និង សំណងសេវាកម្មបំណុល លើសពីអាត្រានៃការលូតលាស់នៃការចំណាយដុល ដែលជាលទ្ធផលនៃ លំហូរសុទ្ធ និង ការផ្ទេរ ឬ ប្រគល់អោយធនធានសុទ្ធ ទាំងពីរនេះជាសមាមាត្រនៃការចំណាយដុល មានការថយចុះក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ។

ការធ្លាក់ចុះនូវបំណុលនេះ ត្រូវបានប្រកាសក្នុងករណី ប្រទេសដែលមានចំណូលទាបជាងគេ។ ក្នុងកំឡុងពេលនៃអតិផរណាតំលៃកំពុងកើនឡើងត្រូវបានទទួលយក ចំពោះប្រទេសក្រីក្របំផុតមិន គ្រាន់តែជាប្រទេសដែលស្ងប់ស្ងៀម ក៏ប៉ុន្តែធាតុពិតក៏កំពុងតែធ្លាក់ចុះដែរ។ វាមានន័យគ្រប់គ្រាន់ក្នុង ការនិយាយបានថា វាពិតជាជួបនូវបញ្ហាបំណុលយ៉ាងពិតប្រាកដ។ បញ្ហាបំណុល ត្រូវបានពិចារណា ជាបញ្ហាមួយដាច់ដោយឡែកពីបញ្ហាដទៃទៀត។ កូនបំណុល ជាពិសេសប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែល កំពុងរងគ្រោះជាមួយនឹងបំណុលតែមួយមុខ។ បំណុលនេះ គឺជាបញ្ហាសុគតស្នាញបំផុតនៃទំនាក់ទំនង និង បន្ទុកទុកនូវគ្រោះហានិភ័យនៃភាពនៅឡើងនៃសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកយូរអង្វែង នយោបាយ និង ស្ថានភាពសង្គមនៅក្នុងពិភពលោក។ ដែលធ្វើអោយប៉ះពាល់ទៅដល់អាយុជីវិត ខណៈពេលប្រទេស អភិវឌ្ឍន៍មានអាយុវែងជាងនិងជាទំរង់។ បញ្ហាបំណុលកាន់តែអាក្រក់ទៅៗពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ដែល បង្ហាញពីនិន្នាការទៅថ្ងៃអនាគត នឹងជួបនូវបញ្ហាអាក្រក់ជាងនេះទៅទៀត។

សាព្រឹក្រ នឹងមិនកើតមានឡើយ
នៅពេលដែលមានការបំពេញតម្រូវការគ្រប់គ្រាន់!

ជំពូកទី ៤

តួនាទីរបស់រដ្ឋក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍
The role of state in Developing Countries

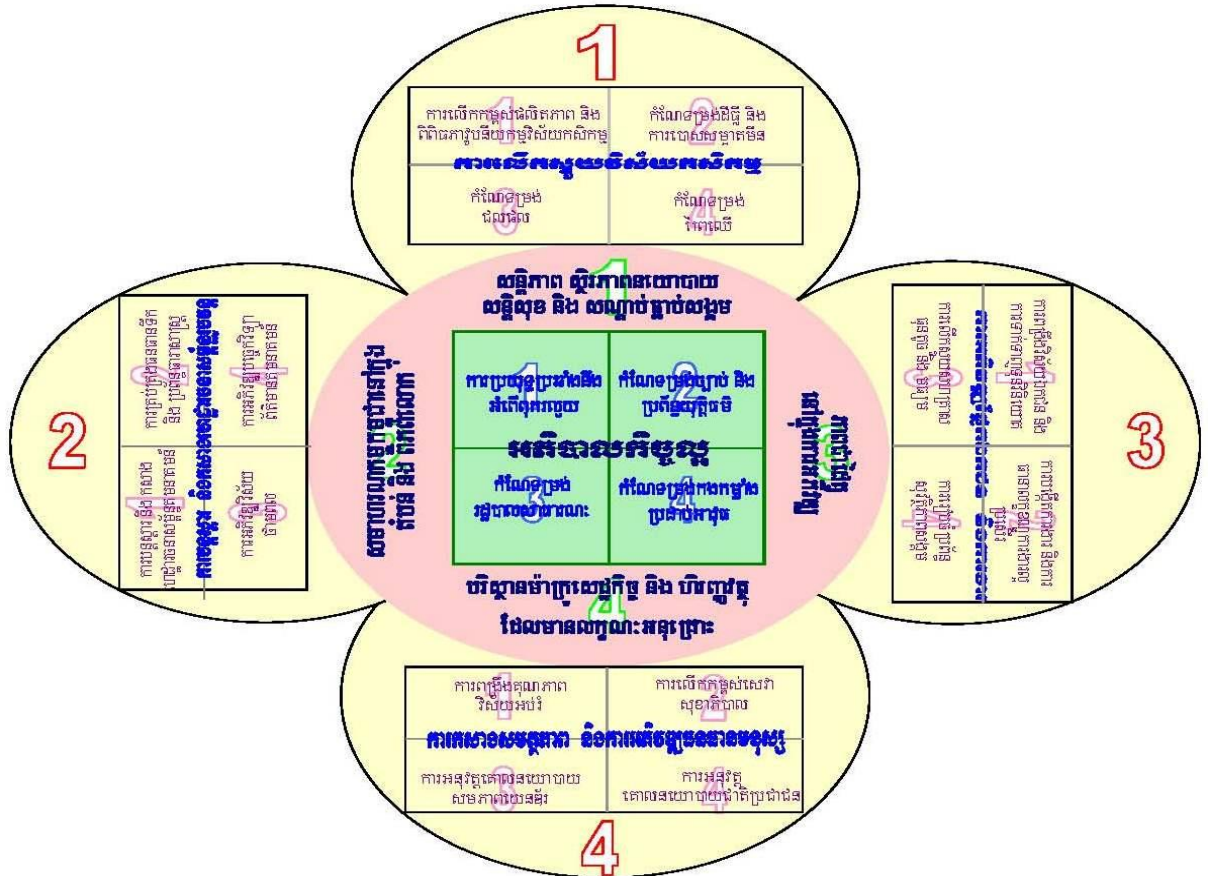
រដ្ឋាភិបាលជាតិមួយ បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងបទពិសោធន៍អភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយជោគជ័យរបស់បណ្តាប្រទេសនៅអាស៊ីបូព៌ា។ នៅតំបន់ផ្សេងទៀតនៃពិភពលោក រួមទាំងប្រទេសមួយចំនួននៅទ្វីបអាហ្វ្រិក អាមេរិកឡាទីន កាវ៉ាហៀន ជារឿយៗរដ្ឋាភិបាលហាក់ដូចជាមានឧបសគ្គជាន់ការជួយ ដែលរារាំងទីផ្សារជាជាងសម្របសម្រួលតួនាទីរបស់ខ្លួនក្នុងការលូតលាស់និងការអភិវឌ្ឍន៍។ ជំពូកនេះ ពិនិត្យមើលតុល្យភាពនិងទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋនិងទីផ្សារនៅក្នុងដំណើរការនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។

ភាពជោគជ័យនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ អាស្រ័យទៅលើកំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីអោយរដ្ឋរបស់ខ្លួនមានការអភិវឌ្ឍន៍។ ដូចរដ្ឋមួយ ដែលព្រមទទួលយកនូវការលូតលាស់រយៈពេលវែង និង កំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធ គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះដើម្បីបង្កើតគោលនយោបាយ ហើយស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធនានា ជួយសំរួលដល់ការវិវត្តន៍នៃប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច ដូច្នោះគោលបំណងនៃសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ត្រូវសំរេចបានជោគជ័យ។ ដោយយោងទៅតាមការវិភាគមួយចំនួន បានអោយដឹងថា រដ្ឋមួយមិនមែនគ្រាន់តែមានតួនាទីក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងត្រូវអោយមានការអភិវឌ្ឍន៍រយៈពេលយូរអង្វែងដូច “ភ្លៀងរលឹម”។

ការធ្វើអោយមានការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច មិនមែនជាការងាយស្រួល ហើយក៏មិនមែនរដ្ឋទាំងអស់អាចធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍បានដោយជោគជ័យដែរ។ ភាពជោគជ័យរបស់វា អាស្រ័យទៅលើវិធីសាស្ត្រសាមញ្ញដែលផ្តោតសំខាន់ទៅលើអភិបាលកិច្ច។ ជាទូទៅ រដ្ឋជាច្រើនមានការកំណ្លាចច្រលំ ដោយសារមិនបានគិតពីការផ្លាស់ប្តូរវិស័យឯកជនអោយក្លាយជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិរបស់រដ្ឋ ឬ ការត្រួតត្រាមួយផ្នែកធំណាមួយនៃសេដ្ឋកិច្ច។ វាប្រសើរជាងយើងសំរឹងមើលតែទៅលើការបំពេញនូវចក្ខុវិស័យតាមរយៈការរៀបចំគោលនយោបាយ និងស្ថាប័ន ដែលជាការគំរាមកំហែងដល់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិឯកជន និងគិតតែពីផលប្រយោជន៍ ដើម្បីអោយសំរេចបាននូវគោលបំណងអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ ហេតុនេះ ការបង្កើតនូវគំនិតដឹកនាំ និង ការអភិវឌ្ឍន៍ដែលផ្តោតទៅលើវិស័យឯកជន គួរតែជាបេះដូងនៃគោលនយោបាយដើម្បីធ្វើអោយកំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធប្រកបដោយនិរន្តរភាព ធ្វើដោយរដ្ឋអភិវឌ្ឍន៍។ គន្លឹះដែលជាចំណុចសំខាន់នៃយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ គឺការវិនិយោគសាធារណៈ ធ្វើយ៉ាងណាអោយទទួលបានកាន់តែច្រើននូវអ្នកវិនិយោគឯកជន ក៏ដូចជាវិស័យផលិតកម្ម។ គោលនយោបាយត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បី

ពង្រឹងនិង មានទំនួលខុសត្រូវលើវិស័យឯកជន ដែលជាឈ្នាន់ក្នុងការបង្កើនការវិនិយោគ និង ការផ្លាស់ប្តូរបច្ចេកវិទ្យានៅក្នុងទិសដៅអភិវឌ្ឍន៍។ រដ្ឋាភិបាលត្រូវធ្វើយ៉ាងណាអោយសំរេចជាផ្លូវផ្ទាល់ (UNCTAD, 2009)។

រូបភាព ៤.១៖ យុទ្ធសាស្ត្របតុកោណរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល

នៅក្នុងនីតិវិធីនៃការអភិវឌ្ឍន៍ទំនើបកម្ម តែងតែត្រូវបានយកវិស័យពីរ ដែលមានឥទ្ធិពលខ្លាំងដល់ដំណើរការ គឺ យន្តការទីផ្សារ និង តួនាទីរបស់រដ្ឋក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច កម្រិតភាគីភាគី។ សំរាប់ពេលវេលាមួយច្បាស់លាស់ ឥទ្ធិពលទីផ្សារ និង តួនាទីរបស់រដ្ឋក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច មានទំនាក់ទំនងឆ្លាស់គ្នា ហើយទំនាក់ទំនងវាត្រូវបានកំណត់រូបមន្តថាជា “បញ្ហានៃជំរើស”។ នៅក្នុងករណីធ្ងន់ធ្ងរមួយវាត្រូវបានបញ្ចូលនូវមនោគមវិជ្ជាយ៉ាងច្រើនទៅនឹងបដិវាទ រវាងគោលនយោបាយអនុញ្ញាតសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្ម យោងតាមការិយាល័យធិបតេយ្យកណ្តាលនៃប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងសេដ្ឋកិច្ច បានដឹងជាឧទាហរណ៍ស្រាប់ ពីប្រវត្តិអតីតកាលរបស់ សហភាពសូវៀត ឬក៏ ចិន។ យន្តការ និងការវិភាគស៊ីជម្រៅនៃទ្រង់ទ្រាយអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ដែលចេញផ្សាយដោយធនាគារពិភពលោក មានចន្លោះទំរង់ស្រដៀងគ្នា។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏នៅមានភាពភ័ន្តច្រលំនូវកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងត្រួតពិនិត្យសេដ្ឋកិច្ច

ស៊ីជម្រៅដោយរដ្ឋ និង កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការបញ្ជាក់ពីពាក្យស្លោក “ទីផ្សារដោះស្រាយអ្វី ៗទាំងអស់” ក្នុងការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែង។ ចំនុចខាងលើទាំងអស់ សុទ្ធតែបញ្ជាក់នូវគំនិតបដិវត្តន៍ក្រោម លក្ខខណ្ឌបច្ចុប្បន្ន ដែល “ប្រសគល់នៃបញ្ហាការអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាអន្តរកម្មរវាងរដ្ឋាភិបាល និង ទីផ្សារ”។ អាស្រ័យហេតុនេះ វាមិនមែនជាសំនួរនៃការច្របាច់បញ្ចូលគ្នា ឬក៏ជាជំរើសមួយក្នុងចំនុចទាំងពីរនោះ ទេ។ វាមានន័យថា កិច្ចការបង្កើតឡើងនូវតួនាទីត្រូវទៅតាមចំនុចរបស់វានីមួយៗ។

៤.១ រដ្ឋ និង ទំនាក់ទំនងទីផ្សារនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍

ចំនុចនេះមានភាពច្បាស់លាស់ទៅលើទំហំ ដែលជាដំណោះស្រាយសមស្រប ដោយមាន បទពិសោធន៍យូរឆ្នាំមកហើយ ដែលការប្រកួតប្រជែងទីផ្សារ គឺជាវប្បធម៌ដោះស្រាយមួយដ៏ល្អបំផុតដែរ ដែលត្រូវបានរកឃើញពីប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងការរៀបចំផលិតកម្ម និង ការបែងចែកទំនិញនិងសេវាកម្ម។ ទោះបីយ៉ាងណា ទំនាក់ទំនងផ្នែកទីផ្សារ គឺមិនអាចដោះស្រាយនូវកិច្ចការតាមសេរី ដែលផ្សារភ្ជាប់ នឹងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ហើយលើសពីនេះទៅទៀត បង្កើតឡើងនូវបញ្ហានានាអោយខ្លួនឯងផ្ទាល់។

ទីផ្សារតែមួយមុខមិនអាចដោះស្រាយនូវកិច្ចការទាំងអស់បានទេ លុះត្រាតែមានការចូលរួម ដោះស្រាយទៅលើបញ្ហាបរិស្ថាន កសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ អភិវឌ្ឍន៍សេវាកម្មសង្គម និង អ្វីៗផ្សេង ទៀត ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងដំណោះស្រាយផ្នែកខ្លះនៃបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច។ ទីផ្សារ គួរតែមានជាមុននូវ ច្បាប់ទំលាប់ត្រឹមត្រូវនិងភាពស្របច្បាប់។ និយាយជាមួយរដ្ឋាភិបាល ត្រូវតែទទួលខុសត្រូវលើចំនុច ទាំងនេះ អ្វីដែលត្រូវចោទជាសំនួរនោះ ថា *តើការងារណាមួយដែលគួរផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់និង មានចំណាត់ការមុនគេ ហើយការងារមួយណាត្រូវធ្វើនៅក្នុងទីផ្សារ*។ បើយោងតាមធនាគារពិភព លោកវិញ បង្ហាញថារដ្ឋាភិបាលមិនគួរស្នើសុំអោយគ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍន៍អោយស៊ីជម្រៅនោះទេ។ យោង ទៅតាមបទពិសោធន៍កន្លងមក ធនាគារពិភពលោកផ្តល់អនុសាសន៍ចំពោះប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ (Developing Countries - DCs) និង ប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារជឿនលឿន (Developed Market Economies - DMEs) ទទួលយក “Market Friendly approach”។ ហើយធនាគារពិភពលោក ក៏បានផ្តល់អនុសាសន៍ទៅដល់ប្រទេសទាំងនោះ អោយយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើគោលការណ៍ចំនុចដូច ខាងក្រោម៖

- ✓ *ធ្វើអន្តរកម្មនៃចំនុចមិនពេញចិត្ត*៖ អនុញ្ញាតិអោយទីផ្សារដើរមួយរយៈពេល នៅពេលវាទទួល បានលទ្ធផលល្អ ចាប់ផ្តើមជ្រៀតចូលទៅក្នុងនោះដោយការពេញចិត្ត។
- ✓ *ធ្វើអន្តរកម្មនៅក្នុងមធ្យោបាយនិងការអង្កេតអោយបានច្បាស់លាស់និងដោយចំហរ*ទៅលើ ការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែង (ច្បាប់ ឬវិន័យដែលទទួលធ្វើ)។

✓ ពិនិត្យទៅលើការអន្តរាគមន៍របស់រដ្ឋទៅក្នុងប្រសិទ្ធភាពទីផ្សារជាតិនិងអន្តរជាតិ។

យោងទៅតាមការវិភាគរបស់ធនាគារពិភពលោក មានចំនុច ៤សំខាន់ៗដែលរដ្ឋអាចជួយការអភិវឌ្ឍន៍តាម៖

- ❖ វិនិយោគទៅលើប្រជាជន
- ❖ បង្កើតទំរង់នៃបរិស្ថានប្រកួតប្រជែង
- ❖ ធ្វើសមាហរណកម្មទៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក និង
- ❖ រក្សាលំនឹងម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច

ម៉្យាងវិញទៀត រដ្ឋគួរគិតគូបន្ថែមទៅលើការថែរក្សាបរិស្ថាន និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជាចាំបាច់។ ការវិនិយោគរបស់រដ្ឋ គឺផ្តល់អោយនូវការរីកដុះដាលយ៉ាងខ្លាំង និង ដែលធ្វើពិធីកម្ម រាប់បញ្ចូលទាំងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងផ្នែកសកម្មផ្សេងៗទៀត។ រដ្ឋមួយចំនួនដែលជាម្ចាស់សហគ្រាស បានធ្វើអោយមានលំនឹង ធ្វើកំណែទំរង់និងធ្វើអោយការប្រតិបត្តិមានប្រសិទ្ធភាព។ ជាពិសេស គឺផ្តោតទៅលើម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច និង មីក្រូសេដ្ឋកិច្ច ព្រមទាំងអត្ថប្រយោជន៍ដោយផ្ទាល់ និង ដោយប្រយោលមកលើមធ្យោបាយនៃការគ្រប់គ្រង ធ្វើសមាហរណកម្មទៅក្នុងពិភពលោក បង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រស៊ីជម្រៅទៅលើការនាំចេញ (ការនាំចេញដឹកនាំឆ្ពោះទៅការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច)ជាដើម។

៤.២ ការបរាជ័យទីផ្សារ

ទីផ្សារនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវបានជ្រាបចូលដោយភាពមិនល្អឥតខ្ចោះនៃរចនាសម្ព័ន្ធ និង ប្រតិបត្តិការ។ ទំនិញនិងកត្តាទីផ្សារជាដើម ត្រូវបានរៀបចំឡើងមិនត្រឹមត្រូវ ហើយអត្ថិភាពនៃតំលៃបង្កប់ទ្រង់ទ្រាយ ជាដើមមានន័យថាអ្នកផលិតនិងអ្នកប្រើប្រាស់ កំពុងឆ្លើយតបទៅនឹងសញ្ញាសេដ្ឋកិច្ច និង ការលើកទឹកចិត្តដែលជាការឆ្លុះបញ្ចាំងមិនល្អនៃការចំណាយជាក់ស្តែងចំពោះ សង្គមទំនិញ សេវាកម្ម និងធនធានទាំងអស់នេះ។ ដូច្នោះ វាត្រូវបានគេអះអាងថារដ្ឋាភិបាលមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការធ្វើសមាហរណកម្មទីផ្សារនិងការកែប្រែតម្លៃ។ លើសពីនេះទៅទៀត ការបរាជ័យនៃទីផ្សារចំពោះកត្តាតម្លៃនៃការផលិត ត្រូវបានគេសន្មតថានឹងនាំឱ្យមានភាពខុសគ្នា រវាងការវាយតំលៃសង្គម និង ឯកជននៃគម្រោងវិនិយោគជំនួស។ ក្នុងករណីដែលគ្មានការជ្រៀតជ្រែកពីរដ្ឋាភិបាល ដូច្នោះ ទីផ្សារត្រូវបានគេនិយាយថានឹងនាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរទីតាំងធនធាននាពេលបច្ចុប្បន្ន និង អនាគត ឬ យ៉ាងហោចណាស់ទៅនឹងការបែងចែកដែលប្រហែលជាមិនមានផល

ប្រយោជន៍សង្គមយូរអង្វែង។ អាគុយម៉ង់បរាជ័យទីផ្សារនេះ ប្រហែលជាហេតុផលដែលត្រូវបានគេដកស្រង់សម្តីញឹកញាប់បំផុតសម្រាប់គ្នាទីពង្រីករបស់រដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច។

ភាពខុសប្លែកគ្នានៃទីផ្សារ និង ការបរាជ័យរបស់រដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានពិនិត្យឡើងវិញខ្លះៗគឺមាននៅទីនេះ។ មានទម្រង់ទូទៅចំនួនបី ដែលការបរាជ័យនៃទីផ្សារអាចត្រូវបានគេសង្កេតឃើញ៖ ១.ទីផ្សារមិនអាចដំណើរការបានត្រឹមត្រូវ ឬគ្មានទីផ្សារ ២.ទីផ្សារមាន ប៉ុន្តែបង្កប់ន័យការបែងចែកធនធានដែលគ្មានប្រសិទ្ធភាព ៣.ទីផ្សារផ្តល់នូវលទ្ធផលដែលមិនចង់បានដូចដែលបានវាស់ដោយគោលដៅសង្គមក្រៅពីការបែងចែកធនធាន។ ភាពបរាជ័យនៃទីផ្សារ អាចកើតឡើងនៅក្នុងស្ថានភាពដែលការចំណាយឬផលប្រយោជន៍សង្គមខុសគ្នាពីការចំណាយឯកជន ឬ ផលប្រយោជន៍របស់ក្រុមហ៊ុន ឬ អ្នកប្រើប្រាស់។ ឧទាហរណ៍ ទំនិញសាធារណៈ អិចធើណេលីដី និង អំណាចទីផ្សារគឺជាឧទាហរណ៍ដែលទទួលស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយ។ ជាមួយនឹងទំនិញសាធារណៈ “អ្នកទទួលបានផលមិនគិតថ្លៃ” ដែលមិនបង់លុយទំនិញមិនអាចត្រូវបានលើកលែង លើកលែងតែថ្លៃដើមខ្ពស់។ វាគ្មានប្រសិទ្ធភាពផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចទេក្នុងការដកបុគ្គលដែលមិនបង់ប្រាក់ពីការប្រើប្រាស់ទំនិញទាំងនេះ។ ជាមួយនឹងអិចធើណេលីដី អតិថិជន ឬ ក្រុមហ៊ុន មិនចាំបាច់បង់ថ្លៃរាល់សកម្មភាពទាំងអស់ ឬ មិនអាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ទាំងអស់។ ភាពបរាជ័យនៃការសម្របសម្រួល កើតឡើងនៅពេលដែលភ្នាក់ងារជាច្រើន អាចនឹងមានភាពល្អប្រសើរ ប្រសិនបើពួកគេអាចសហការលើសកម្មភាពទាំងនោះ ប្រសិនបើភ្នាក់ងារទាំងអស់ ឬ ភាគច្រើន ចូលរួម ប៉ុន្តែនឹងធ្វើឱ្យកាន់តែអាក្រក់ ប្រសិនបើមានអ្នកចូលរួមតិចតួច។ លើសពីនេះទៅទៀត ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច គឺជាដំណើរការនៃការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធ។

ទីផ្សារអាចមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការបែងចែកធនធាននៅចំណុចបន្ថែម ដែលអនុញ្ញាតឱ្យឧស្សាហកម្មជាក់លាក់លេចចេញ ហើយឧស្សាហកម្មផ្សេងទៀតនឹងបរាជ័យ ប៉ុន្តែអាចគ្មានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការផលិត ការផ្លាស់ប្តូរមិនដាច់ ទ្រង់ទ្រាយធំនៃរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច ដែលអាចមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍរយៈពេលវែងរបស់ប្រទេស។ អំណាចទីផ្សារ កើតឡើងនៅពេលដែលក្រុមហ៊ុននានាអាចមានឥទ្ធិពលលើតម្លៃ ដោយការរឹតត្បិតបរិមាណដែលជាថាមពលទូទៅបំផុត នៅក្រោមការកើនឡើងនៃផលចំណេញ។ ទីផ្សារមូលធន ងាយនឹងបរាជ័យដោយសារតែការភ្ជាប់ទៅនឹងការបង្កើតព័ត៌មាន និង ការបញ្ជូនព័ត៌មាន។ ព័ត៌មាន មានលក្ខណៈសម្បត្តិសាធារណៈ។ ការបែងចែកប្រាក់ចំណូលស្ទើរគ្នាច្រើនជាងខ្លួនវា អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាសម្រាប់សាធារណៈ នៅពេលដែលវាជាគោលបំណងសង្គមដែលបានព្រមព្រៀងគ្នា។ វាអាចមានការព្រួយបារម្ភចំពោះសុខុមាលភាពរបស់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ ដែលមិនអាចចូលរួមក្នុងទីផ្សារសេដ្ឋកិច្ច ឬ នយោបាយនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ

បាន។ ទំនិញមានគុណភាពដូចជា សុខភាព ការអប់រំ និង សុខមាលភាពមូលដ្ឋាន ក៏អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាទំនិញសាធារណៈ ឬសិទ្ធិសង្គមដែលធានាដោយរដ្ឋាភិបាល។ ប៉ុន្តែ ការព្រួយបារម្ភអំពីការចែកចាយ និង ទំនិញដែលមានគុណប្រយោជន៍ ត្រូវបានចាត់ទុកជាហេតុផលដាច់ដោយឡែកសម្រាប់គោលនយោបាយ ពីព្រោះកម្រិតរបស់ពួកគេជាទូទៅ ត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាវិស័យខាងក្រៅនៃប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច។

ជាអកុសល យើងមិនអាចឈានដល់ការសន្និដ្ឋានថា ប្រសិនបើទ្រឹស្តីសេដ្ឋកិច្ចនិយាយថាគោលនយោបាយអាចដោះស្រាយភាពបរាជ័យនៃទីផ្សារ វានឹងធ្វើ ដូច្នោះ នៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ ការបរាជ័យរបស់រដ្ឋាភិបាល ក៏អាចកើតមានក្នុងករណីជាច្រើន ដែលអ្នកនយោបាយការិយាធិបតេយ្យនិងបុគ្គល ឬ ក្រុម ដែលមានឥទ្ធិពលផ្តល់អាទិភាពដល់ផលប្រយោជន៍ឯកជនផ្ទាល់ខ្លួនជាជាងផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។ ការវិភាគអំពីការលើកទឹកចិត្ត ចំពោះការខកខានរបស់រដ្ឋាភិបាលជួយណែនាំការកែទម្រង់ដូចជាការរចនារដ្ឋធម្មនុញ្ញនិងវិធានមុខងារស៊ីវិល។ បណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មានទំនោរទៅរកការបរាជ័យទីផ្សារខ្ពស់ និង ការបរាជ័យរបស់រដ្ឋាភិបាល។

៤.៣ គោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច និង ផ្នែករដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍

ដើម្បីអាចអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ អោយគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ក្រៅពីកត្តាផ្សេងៗដូចជា ការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្ម សេវាកម្ម ត្រូវអនុវត្តកត្តាសំខាន់មួយទៀត គឺប្រព័ន្ធគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច។

៤.៣.១ និយមន័យ និងលក្ខណៈពិសេសនៃគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចនៅ ជនបទ

៤.៣.១.១ និយមន័យ

គោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច គឺជាប្រព័ន្ធមួយនៃបែបផែន និងមធ្យោបាយចម្រុះទាំងឡាយដែលមាន លក្ខណៈសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច សំដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសមួយ លើកកម្ពស់មិនឈប់ឈរនូវជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជន ក្នុងលក្ខខណ្ឌសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចជាក់ស្តែងមួយជាក់លាក់ ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយភាពរុងរឿង។

៤.៣.១.២ លក្ខណៈពិសេសនៃគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចនៅទីជនបទ

ក. គោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច មានលក្ខណៈសក្យតុម្រឹត

ឆ្លងកាត់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ នូវចលនាវិវឌ្ឍន៍ក្នុងការកសាងសង្គម ដោយសមស្រប។ បើគោលនយោបាយនោះ មានលក្ខណៈអត្តនាម័ត គឺមិនសមស្របទៅនឹងនិន្នាការនៃការអភិវឌ្ឍន៍ឡើយ។ ពោលគឺ ដើរបញ្ជាស់ទៅនឹងក្រឹតក្រមរួមនៃការអភិវឌ្ឍន៍ បន្ទុចបង្អាក់ដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ ការកសាងគោលនយោបាយ ត្រូវចាប់ផ្តើមពីស្ថានភាពជាក់ស្តែង ដែលសមស្របទៅនឹងលក្ខខណ្ឌសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចដែលបាននឹងកំពុងរីកចំរើន។

ខ. គោលនយោបាយត្រូវធានានូវតាមស្ថិតិរួមរវាងផ្នែកទាំងពីរ

សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមកិច្ច ហើយឈានឆ្ពោះទៅកាន់គោលបំណងរួម គឺបំរើអោយផលប្រយោជន៍ប្រជាជន។ គោលនយោបាយគឺមានបំណងជំរុញ ផលិតកម្ម និង បំរើផលប្រយោជន៍មនុស្ស បើពុំនោះទេ សង្គមជនបទនឹងទន់ជ្រាយជារៀងរហូត។

គ. គោលនយោបាយត្រូវមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធនឹងចំរុះ

ត្រូវមានលក្ខណៈជា ប្រព័ន្ធ និង ចំរុះ។ ការកសាងគោលនយោបាយ មិនមែនយកចិត្តទុកដាក់តែមួយផ្នែក ឬមួយជ្រុងនៃសង្គមប៉ុណ្ណោះទេ គឺត្រូវពិនិត្យទៅលើទំនាក់ទំនងជាសារវ័ន្តក្នុងសង្គមទាំងមូល នេះហើយជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ។ រីឯលក្ខណៈចំរុះវិញគឺ៖

- គោលនយោបាយប្រជាសាស្ត្រ → ស្ថិតិប្រជាជន → ការងារធ្វើ → កំរៃពលកម្ម → សុខភាពប្រជាជន → សមធម៌សង្គម
- គោលនយោបាយទុន → ឥណទានជនបទ → ទីផ្សារ ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស

ឃ. គោលនយោបាយដែលកសាងហើយ មិនមែនជាគោលនយោបាយស្លាប់ក្រឡា

គោលនយោបាយនេះ គឺត្រូវរស់រវើក និងផ្លាស់ប្តូរបានគ្រប់កាលៈទេសៈ នៃដំណាក់កាលអភិវឌ្ឍន៍។ ប៉ុន្តែក៏មិនត្រូវផ្លាស់ប្តូរញឹកញាប់ ឬឆាប់រហ័សពេកដែរ គឺត្រូវមានពេលវេលាត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ អោយគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ។ ការផ្លាស់ប្តូរគោលនយោបាយលឿនពេក នឹងបង្កអោយមានអស្ថិរភាពក្នុងផលិតកម្ម ក្នុងជីវភាពរស់នៅ ជះឥទ្ធិពលទាំងស្រុងដល់ការអភិវឌ្ឍន៍។

៤.៣.២ គោលនយោបាយផ្សេងៗ នៃសង្គមកិច្ចនៅទីជនបទ

គោលនយោបាយសង្គមកិច្ចនៅទៅជនបទមាន៖ ស្ថិតិប្រជាជន ពលកម្ម កាត់បន្ថយភាព ក្រីក្រ និងវប្បធម៌។

៤.៣.២.១ គោលនយោបាយប្រជាសាស្ត្រ ស្ថិតិប្រជាជននិងពលកម្ម

ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ជាចំបង ដល់សំពាធនៃកំនើនប្រជាជន ដើម្បីទប់ស្កាត់កំនើនប្រជាជន នៅទីជនបទ ជាពិសេសកំនើនប្រជាជនតាមលក្ខណៈធម្មជាតិ ដើម្បីលើកកម្ពស់កំរិតជីវភាពអោយ បានប្រសើរឡើង។ វិធានការកាត់បន្ថយសំពាធកំនើនប្រជាជនរួមមាន៖

- បង្កើនការអប់រំ ជំរុញប្រជាជនអោយចូលរួមកម្មវិធីពន្យាកំណើត មានផែនការកម្មគ្រួសារ
- អនុវត្តបច្ចេកទេសសុខាភិបាល សំរាប់កម្មវិធីពន្យាកំណើត
- រៀបចំប្រជាជនឡើងវិញ ដោយបញ្ចុះបញ្ចូលពួកគេ អោយចាកចេញពីតំបន់ដែលមាន ប្រជាជនច្រើនទៅកាន់តំបន់មានប្រជាជនតិច ឬតំបន់អភិវឌ្ឍន៍ (សេដ្ឋកិច្ច) ថ្មី
- ផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច ដោយជំរុញពីកសិកម្មជីវិត្រីត្យ ទៅកាន់ផលិតកម្មកសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម និង សេវាកម្មទំនើប ដើម្បីផ្តល់ឱកាសការងារថ្មីធ្វើ បង្កើនចំណូល និងកែ ប្រែជីវភាពនៅទីជនបទ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ កាត់បន្ថយចំណាកស្រុកពីជនបទ ទៅកាន់ទី ក្រុង។
- បណ្តុះបណ្តាលមុខរបរ ជំនាញ សំរាប់ពលកម្មនៅទីជនបទ។

៤.៣.២.២ គោលនយោបាយកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ

នេះគឺជាបញ្ហាគន្លឹះ ដែលរដ្ឋាភិបាលស្ទើរគ្រប់ប្រទេសទាំងអស់ បានយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់។ ភាពក្រីក្រ កើតឡើងខុសៗគ្នា ទៅតាមតំបន់ ភូមិភាគ ដោយមូលហេតុផ្សេងៗគ្នា មិនដូចគ្នា។

ក. មូលហេតុនៃភាពក្រីក្រ

ភាពក្រីក្រ អាចបង្កឡើងដោយមូលហេតុជាច្រើនដូចជា ខ្វះដីធ្លីបង្កបង្កើនផល កូនច្រើន ខ្វះ ពលកម្មក្នុងផលិតកម្មគ្រួសារ ខ្វះមធ្យោបាយផលិតកម្ម ខ្វះដើមទុន ខ្វះជំនាញ បទពិសោធន៍ ការ គ្រប់គ្រង មិនចង់ធ្វើការ (ចូលចិត្តពីងផ្អែកលើអំណោយ ឬជំនួយពីខាងក្រៅ)។

ខ. ដំណោះស្រាយ ឬវិធានការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ

សិក្សាស្វែងយល់ជាក់ស្តែងនូវមូលហេតុនៃភាពក្រីក្រ នៅតាមតំបន់និងគ្រួសារនីមួយៗ។
រូបមន្តដែលប្រើសំរាប់កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រគឺ៖

kat;bnŋyPaBRkIRk =

- ❖ ដំណោះស្រាយផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ
 - បណ្តុះបណ្តាលមុខជំនាញ បង្កើតមុខរបរ
 - ផ្គត់ផ្គង់សំភារៈផលិតកម្ម
 - ផ្តល់ឥណទាន ដោយអត្រាការប្រាក់ទាប ឬមិនយកការប្រាក់
- ❖ កសាងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍
 - កសាងគំរោងកសិកម្មតូចៗ អោយសមស្របទៅនឹងទំហំគ្រួសារកសិករ
 - កសាងគំរោងអាជីវកម្ម កសិផលនៅមូលដ្ឋាន
 - បង្កើតគំរោងទិញ-លក់ និងសេវាកម្មផ្សេងៗ
 - បង្កើតគំរោងសិប្បកម្មតូចៗ រក្សាមុខរបរប្រពៃណី។

ក្រៅពីនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែម លើការបណ្តុះបណ្តាលចំណេះដឹងលើ បច្ចេកទេសទំនើប វិនិយោគហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសង្គម រៀបចំគោលនយោបាយក្នុងការការពារកសិផល រកទីផ្សារ និង បង្កើនប្រាក់ចំណូលដល់គ្រួសារកសិករ។ ពិសេស គឺឥណទានជនបទ គឺត្រូវពន្យារ ពេលខ្លីបុល ទុកអោយមានរយៈពេលវែង ហើយអោយជឿបណ្តាក់បាន ទៅតាមរដូវកាល។

គ. អនុវត្តន៍ប្រជាធិបតេយ្យ និងសមធម៌សង្គមនៅទីជនបទ

នោះគឺគន្លឹះមូលដ្ឋានសំខាន់ ក្នុងការកសាងសាមគ្គីភាព និងសហប្រតិបត្តិការរបស់ប្រជាពល រដ្ឋនៅទីជនបទ។ វាមានឥទ្ធិពលខ្លាំង ដល់ស្មារតីរបស់ប្រជាជន ក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ។

ទិសដៅអនុវត្តន៍៖

- ❖ ប្រជាពលរដ្ឋដឹង (យល់)
 - ដឹងច្បាស់នូវគំនិតផ្តួចផ្តើម
 - យល់ច្បាស់នូវផែនការអភិវឌ្ឍន៍
 - យល់ច្បាស់នូវសកម្មភាព ដែលត្រូវធ្វើរបស់ភូមិ-ឃុំ។
- ❖ ប្រជាជនពិភាក្សា
 - ចូលរួមផ្តល់យោបល់
 - ចូលរួមកសាងផែនការ

- ចូលរួមពិភាក្សាក្នុងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍
- ចូលរួមដោះស្រាយបញ្ហា។

❖ ប្រជាជនធ្វើ

- ឯកភាពគំនិតគ្នា រៀបចំអនុវត្តន៍
- ផ្តល់ចំណេះដឹង អោយគ្នាទៅវិញទៅមក
- ផ្តល់បទពិសោធន៍អោយគ្នាទៅវិញទៅមក
- បង្កើនការទទួលខុសត្រូវ សំរាប់មនុស្សគ្រប់ៗរូប។

❖ ប្រជាជនត្រួតពិនិត្យ

- មានតំណភាពក្នុងការអនុវត្តន៍ ពិសេសគឺទាក់ទងទៅនឹងហិរញ្ញវត្ថុ ចំណាយ ចំណូលផ្សេងៗនៅក្នុងសហគមន៍។
- បង្កើតអោយមានភាពទុកចិត្ត ជឿជាក់ពីប្រជាជនមកលើរដ្ឋាភិបាល
- មានការតាមដាន ត្រួតពិនិត្យ វាយតម្លៃ កែប្រែនូវចំណុចខ្វះខាត បានទាន់ ពេលវេលា និងចំទិសដៅល្អ។

ឃ. លើកកម្ពស់ប្រព័ន្ធប្រព័ន្ធផ្លូវ ខ្ពង់ខ្ពស់នៅទីជនបទ

- ❖ ថែរក្សាការពារ និង ពង្រីកប្រព័ន្ធប្រព័ន្ធផ្លូវ ទំនៀមទំលាប់ល្អៗ ប្រព័ន្ធប្រព័ន្ធផ្លូវខ្ពង់ខ្ពស់ដែលកំពុង មាន។
- ❖ ជំរុះចោលនូវទំនៀមទំលាប់ចាស់ អន់ថយ
- ❖ លើកកម្ពស់ចំណេះដឹង តាមរយៈសហគមន៍
- ❖ បំផុសវប្បធម៌មហាជន (សកម្មភាព សិល្បៈនៅមូលដ្ឋានជាដើម)។

៤.៤ ឯកជនភាវូបនីយកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍

នៅពេលដែលរដ្ឋាភិបាលដកសហគ្រាសដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច ដែលមាន ការអភិវឌ្ឍជាពិសេសនៅក្នុងទសវត្សឆ្នាំ ១៩៨០ និង ១៩៩០ គោលបំណងរបស់ពួកគេ ជាធម្មតា ដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច តាមរយៈការកែលម្អការអនុវត្តយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ កាត់បន្ថយអន្តរាគមន៍ របស់រដ្ឋាភិបាលនិងបង្កើនប្រាក់ចំណូលរបស់ខ្លួន និង ដើម្បីបង្កើតការប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងវិស័យផ្តាច់ មុខ (Vickers និង យ៉ារូ ឆ្នាំ ១៩៨៨)។ ភស្តុតាងដំបូងៗជាច្រើន អំពីផលប៉ះពាល់ខាងសេដ្ឋកិច្ចនៃ ការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្ម ទាក់ទងនឹងប្រធានបទទាំងនេះ ហើយផ្អែកលើទិន្នន័យពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍

និងក្រោយមកទៀតប្រទេសឧស្សាហកម្ម។ ការរកឃើញទាំងនេះ ត្រូវបានប្រមូលផ្តុំគ្នានៅក្នុងការស្ទង់ មតិពីលើកមុនដោយ Megginson និង Netter (២០០១) និង Estrin et al (ឆ្នាំ ២០០៩) រៀងៗ ខ្លួន។ កាលពីការវាយតម្លៃការរកឃើញនៃការស្រាវជ្រាវ ដែលមានឥទ្ធិពលលើផលប៉ះពាល់នៃការធ្វើ ឯកជនភាវូបនីយកម្មរហូតដល់ ឆ្នាំ ២០០០ ដែលភាគច្រើន មកពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍និងប្រទេសមាន ប្រាក់ចំណូលមធ្យម ខណៈពេលក្រោយ ផ្ដោតលើសេដ្ឋកិច្ចអន្តរកាលរាប់បញ្ចូលទាំងប្រទេសចិនក្នុង រយៈពេលពីឆ្នាំ ១៩៨៩ ដល់ ២០០៦។ យ៉ាងណាក៏ដោយ បទពិសោធន៍ពីរលកនៃការធ្វើឯកជន ភាវូបនីយកម្មដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍមុន និងចាប់តាំងពីការសិក្សាទាំងនេះ ធានានូវការពិនិត្យថ្មីនៃផលប៉ះពាល់នៃការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មនៅក្នុងបរិបទនៃដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍ ។

ក្រោមសញ្ញាណនៃឯកជនភាវូបនីយកម្ម យើងអាចយល់បានថាជាការផ្ទេរការទទួលខុសត្រូវ ពីផ្នែករដ្ឋ (ផ្នែកសាធារណៈ) ទៅផ្នែកឯកជន។ នៅក្នុងខ្លឹមសារនេះ ឯកជនភាវូបនីយកម្មមិនគ្រាន់តែមិនរាប់ បញ្ចូលទៅក្នុងការលក់នូវអចលនទ្រព្យរបស់រដ្ឋប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងមានកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សេងៗ ទៀតជាមួយរដ្ឋាភិបាលផងដែរ ដូចជាកិច្ចព្រមព្រៀងជួលជាដើម។ ពាក្យថា “ឯកជនភាវូបនីយកម្ម” គឺត្រូវបានប្រើនៅក្នុងបរិបទដ៏ធំដោយរាប់បញ្ចូលនូវការលក់អចលនទ្រព្យរបស់រដ្ឋ ព្រមទាំងសកម្មភាព ផ្សេងៗទៀតតាមរយៈកិច្ចសន្យាជួលនានា ក្រៅពីកិច្ចសន្យានេះ គឺនៅមានការផ្គត់ផ្គង់ដោយរដ្ឋដូចជា ការលក់សំបុត្រថ្លៃក្លែងនៅប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូង និងការជួលពន្ធនាគារទៅអោយឯកជនជាដើម។ ឯកជនភាវូបនីយកម្ម អាចមានន័យថាជាការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឯកជនដូចអញ្ចឹង ការអភិវឌ្ឍន៍នៅកន្លែង ដែលបញ្ជាក់ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយការផ្តើមគំនិតពីឯកជន ដែលជាភាពខ្លាំងនៃសមាធាតុអាជីវកម្ម និង ការប្រកួតប្រជែង។ ទាំងពីរនេះ កើតមាននៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ក៏ដូចជាប្រទេសដែលមាន សេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារទំនើប ហើយនៅក្នុងដំណើរការទាំងពីរធ្វើអោយមានការផ្លាស់ប្តូរនៅក្នុងសមតុល្យនៃ ថាមពល ក៏ដូចជាអន្តរកម្មរវាងរដ្ឋ និង វិស័យឯកជនកើតឡើង។

យោងទៅតាមប្រភពច្បាស់ការណ៍ ឯកជនភាវូបនីយកម្មទទួលបានជោគជ័យយ៉ាងធំធេងនៅ ក្នុងប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារទំនើប ជាងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ យើងមើលទៅលើចក្រភពអង់គ្លេស ក្នុងទសវត្សរ៍ទី ៨០ ទាំងមូល និង នៅប្រទេសបារាំងចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៨៦ យើងឃើញថារដ្ឋាភិ បាលបានផ្លាស់ប្តូរ ដែលអនុញ្ញាតិអោយមានការពង្រីកនូវឯកជនភាវូបនីយកម្មកាន់តែច្រើនឡើងៗ។ យ៉ាងដូច្នោះហើយ ទើបនៅក្នុងប្រទេសទាំងពីរនេះ រដ្ឋាភិបាលបានហៅសកម្មភាពនេះថាជា “Golden Stock” នៅក្នុងក្រុមហ៊ុនធំៗជាច្រើន ដោយខ្លះបានទទួលកាន់កាប់នៃម្ចាស់កម្មសិទ្ធិខាងក្រៅ

(foreign owners) ទៅលើ បណ្តាញភ្ជាប់និងបណ្តាញគ្មានខ្សែ ក្រុមហ៊ុនប្រេង និង ក្រុមហ៊ុនរថយន្ត Jaguar នៅចក្រភពអង់គ្លេស និងក្រុមហ៊ុនរថយន្ត renault នៅប្រទេសបារាំងជាដើម។ ចំណែកឯ នៅប្រទេសផ្សេងវិញ ដូចជាប្រទេសអាស្ត្រីម៉ង់ ជប៉ុន និងអ៊ីតាលី មានព្រំដែនកំណត់ចំពោះក្រុមហ៊ុន ឯកជននានាបានកំពុងបន្ត និង នៅប្រទេសអេស្ប៉ាញនិងព័រទុយហ្គាល់បានព្យាយាមប្រឹងប្រែងតែម្តង គត់។

ការពិចារណាដែលអាចធ្វើទៅបានទៅលើគុណប្រយោជន៍នៃសហគ្រាសគឺ តាមតែព័ត៌មាន ដែលអាចជ្រួតជ្រាបទៅបាន។ ចំណាប់អារម្មណ៍របស់កម្មករយូរអង្វែងនៅក្នុងលទ្ធផលនៃសកម្មភាព របស់ពួកគេ ចេញពីការចូលរួមពីម្ចាស់សហគ្រាសរបស់ពួកគេ និង ទទួលស្គាល់ដោយការចូលរួម នៅក្នុងការសំរេចចិត្តអ្វីមួយ។ វិធីនេះ គឺមានប្រសិទ្ធិភាពខ្ពស់ចំពោះរដ្ឋដែលមិនមានលទ្ធភាពដូចជា សហគ្រាសឯកជននានា អាចសំរេចបាន ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការសិក្សានៃបទពិសោធន៍ដែលបាន សំគាល់ ត្រូវការអោយមានការយកចិត្តទុកអោយមែនទែននៅពេលអនាគតផងដែរ។

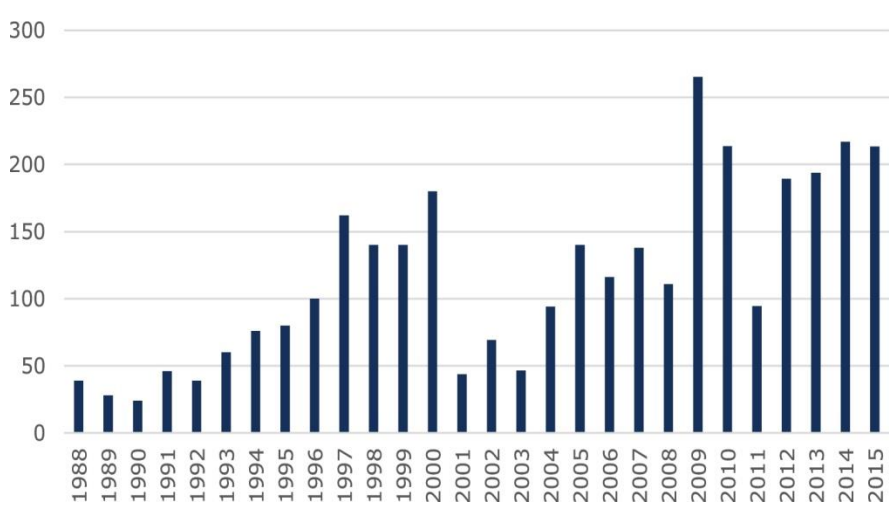
៤.៤.១ និន្នាការឯកជនភាវូបនីយកម្មចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០៨

រយៈពេល ៥ ឆ្នាំដល់ ឆ្នាំ ២០១៥ ត្រូវបានកត់សម្គាល់ដោយតួនាទីដ៏សំខាន់របស់ចិនក្នុង ការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មសកល ខណៈដែលចំណែករបស់សហភាពអឺរ៉ុបមានកម្រិតទាបជាងមធ្យម ភាគក្នុងរយៈពេលវែងរបស់ខ្លួន ៤៥ ភាគរយ នៃផលទុនសរុបរបស់ពិភពលោក ដែលដំណើរការបាន ត្រឹមតែមួយភាគបីនៃចំនួនសរុបទូទាំងពិភពលោក គិតជាមធ្យម។ យោងតាមរបាយការណ៍ឯកជន ភាវូបនីយកម្ម (PB: Privatization Barometer) ឆ្នាំ ២០១៣-២០១៤ ផលទុនឯកជន ភាវូបនីយកម្មសកលបានកើនឡើងលើសពី ១,១ ទ្រីលានដុល្លារ ចាប់ពីខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៩ ដល់ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៤ ដោយមានទ្រព្យសកម្មដែលត្រូវដកវិនិយោគបានចំនួន ៥៤៤ ពាន់លានដុល្លារ ចន្លោះ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១២ និង ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៤ ។

លើសពីនេះទៅទៀត រយៈពេល ២០ ខែ ដែលចាប់ផ្តើមនៅ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១៤ បានធ្វើឱ្យ មានឯកជនភាវូបនីយកម្មសរុបចំនួន ៤៣១.៤ ពាន់លានដុល្លារ (របាយការណ៍ PB ឆ្នាំ ២០១៥) នេះគឺ ច្រើនជាងរយៈពេលដែលអាចប្រៀបធៀបបានចាប់តាំងពីការចាប់ផ្តើមកម្មវិធីឯកជនភាវូបនីយ កម្មនៅចក្រភពអង់គ្លេសនៅចុងទសវត្សឆ្នាំ ១៩៧០ (សូមមើលរូបភាពទី ៤.២) ទោះបីជាត្រូវបាន កត់សម្គាល់ខាងក្រោមផ្នែកសំខាន់នៃបញ្ហានេះ ត្រូវបានជំរុញដោយការបង្រួបបង្រួមមុខតំណែងដែល កាន់កាប់ដោយធនាគារដោយរដ្ឋាភិបាល ក្នុងកំឡុងពេលមានវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុ។

ប្រទេសចិន បានក្លាយជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិឯកជន (ឯកជនភារ្យបនីយកម្ម) កំពូលមួយ ពីឆ្នាំ ២០០៩ ដល់ ២០១៥ ។ វាជាក្រុមហ៊ុនឯកជនភារ្យបនីយកម្មធំជាងគេទី ២ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ និង លើកទី ១ នៅឆ្នាំ ២០១៣ និង ២០១៤ ក៏ដូចជារយៈពេល ៨ ខែ ពីខែមករា ដល់ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៥។ កិច្ចព្រមព្រៀងឯកជនភារ្យបនីយកម្មសរុបនៅប្រទេសចិន មានចំនួនសរុបជាង ៤០ ពាន់ លានដុល្លារទាំងក្នុងឆ្នាំ ២០១៣ និង ២០១៤ និងមានតម្លៃ ១៣៣,៣ ពាន់លានដុល្លារ ក្នុងរយៈពេល ៨ ខែដំបូងនៃឆ្នាំ ២០១៥ តាមរយៈការលក់ ២៤៧ ក្រុមហ៊ុន។ ភាគច្រើននៃប្រាក់ចំណូលធ្វើ ឯកជនភារ្យបនីយកម្មទាំងនេះ បានមកពីការដាក់ភាគហ៊ុនសាធារណៈ និង ឯកជននៃភាគហ៊ុន បឋមដោយ state-owned enterprises (រាយការណ៍ PB ឆ្នាំ ២០១៥) ។ ទោះយ៉ាងណា ម្ចាស់ទ្រព្យធនរបស់រដ្ឋជាទូទៅត្រូវបានកាត់បន្ថយដោយប្រយោលប៉ុណ្ណោះ ដោយបង្កើនចំនួនភាគ ហ៊ុនសរុបដែលលេចធ្លោ (រាយការណ៍ PB ឆ្នាំ ២០១៥) ។ តាមពិត ក្រុមហ៊ុន Hsieh and Song (ឆ្នាំ ២០១៥) បានបង្ហាញថា ស្ទើរតែពាក់កណ្តាលនៃក្រុមហ៊ុនដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ ហើយជិត ៦០ ភាគរយ នៃពួកគេនៅក្នុងឆ្នាំ ២០១២ ត្រូវបានចុះបញ្ជីស្របច្បាប់ជា ក្រុមហ៊ុនឯកជន។ ពាក្យដែលបានប្រើនៅក្នុងប្រទេសចិនសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរភាពជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិគឺថា ក្រុមហ៊ុនដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋធំៗ ត្រូវបាន “ធ្វើអាជីវកម្ម” ជាជាងធ្វើឯកជនភារ្យបនីយកម្ម។ ទំរង់ ធម្មតាដែល “សាជីវភារ្យបនីយកម្ម” កើតឡើងគឺ ភាគហ៊ុនរបស់ជនជាតិភាគតិចដែលបានជួញដូរនៅ ក្នុងផ្សារភាគហ៊ុន ហើយបានរួមបញ្ចូលគ្នាទៅជាក្រុមហ៊ុនគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋដ៏ធំមួយដែលជាម្ចាស់ភាគ ហ៊ុនដែលគ្រប់គ្រង (Hsieh និង Song 2015) ។

រូបភាព ៤.២៖ ចំណូលឯកជនភារ្យបនីយកម្មទូទាំងពិភពលោកឆ្នាំ ១៩៨៨ ដល់ ២០១៥ (ពាន់លានដុល្លារ)

ប្រទេសឈានមុខគេខាងផ្នែកធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្ម បានកើនឡើងបន្ទាប់ពីប្រទេសចិនគឺជា ចក្រភពអង់គ្លេស ប៉ុន្តែនៅឆ្នាំក្រោយតាមពីក្រោយ ដោយមានចំណូលសរុបចំនួន ១៧,២ ពាន់លាន ដុល្លារក្នុងឆ្នាំ ២០១៤ (ធៀបនឹង ៧,៨ ពាន់លានដុល្លារក្នុង ឆ្នាំ ២០០៩)។

នៅសហគមន៍អឺរ៉ុបទាំងមូលជាមួយនឹងបណ្តាប្រទេសនានា ដែលបានដោះស្រាយឱនភាព រដ្ឋាភិបាលរបស់ពួកគេក្រោយឆ្នាំ ២០០៨ ផលទុនធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មបានកើនឡើងដល់កម្រិត ខ្ពស់បំផុតក្នុងរយៈពេល ៥ ឆ្នាំ ក្នុងឆ្នាំ ២០១៣ ដល់ ៦៨,០ ពាន់លានដុល្លារ និង រយៈពេល ៩ ឆ្នាំ ខ្ពស់បំផុត ៧៧,៦ ពាន់លានដុល្លារ ក្នុងឆ្នាំ ២០១៤ ខណៈដែលតម្លៃប្រចាំឆ្នាំ ការធ្វើឯកជន ការរូបនីយកម្មក្នុងឆ្នាំ ២០១៥ (ផ្អែកលើ ៨ ខែដំបូង) សម្រេចបាន ៦៣,៣ ពាន់លានដុល្លារ។ នេះតំណាងឱ្យច្រើនជាងមួយភាគបីនៃចំនួនសរុបប្រចាំឆ្នាំរបស់ពិភពលោកក្នុងឆ្នាំ ២០១៤ ប៉ុន្តែមាន តែ ២០,០% នៃចំនួនសរុបទូទាំងពិភពលោកក្នុងរយៈពេល ៨ ខែ ឆ្នាំ ២០១៥ និងទាបជាងចំណែក មធ្យមរបស់សហភាពអឺរ៉ុបដែលមានរយៈពេលយូរប្រហែល ៤៤,៦% (របាយការណ៍ PB ឆ្នាំ ២០១៥) ។ ការថយចុះចំណូលឯកជនការរូបនីយកម្មរបស់សហភាពអឺរ៉ុបនេះ ក៏ត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងពី ការពិតដែលថាប្រទេសចិនតែមួយបានបង្កើតប្រាក់ចំណូលពីការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្ម ស្ទើរតែ អស្ចារ្យដូចបណ្តាប្រទេសសហភាពអឺរ៉ុបបូកបញ្ចូលគ្នាក្នុងឆ្នាំ ២០១៥ (៦៨,០ ពាន់លានដុល្លារធៀប នឹង ៧៧,៦ ពាន់លានដុល្លារសម្រាប់ប្រទេសចិន យោងតាមរបាយការណ៍ PB ឆ្នាំ ២០១៥) ។

ប្រទេសចិន និង ឥណ្ឌា ជាប្រទេសលេចធ្លោជាងគេពីរ ដោយរកប្រាក់ចំណូលឯកជន ការរូបនីយកម្មសរុបក្នុងឆ្នាំ ២០១៥ ។ កិច្ចព្រមព្រៀងធំជាងគេទាំង ៥ នៅខាងក្រៅពិភពលោក ដែល កំពុងអភិវឌ្ឍន៍នៅឆ្នាំ ២០១៤ ត្រូវបានគេដឹងនៅក្នុងប្រទេសចិនជាមួយនឹងការបង្កើតឡើងវិញនិង ការចែករំលែកភាគហ៊ុនបឋមរបស់ CITIC Pacific Ltd ដែលជាកន្លែងក្រុមឯកជនរបស់ BOE Technology ដែលជាការបោះផ្សាយលក់មូលបត្រជាសាធារណៈដំបូង (IPO: the primary-share initial public offering) របស់ក្រុមហ៊ុនពាណិជ្ជកម្ម Dalian Wanda ហើយទីបំផុតភាគហ៊ុន IPO ដំបូងរបស់ក្រុមហ៊ុនស៊ី CGN Power and of HK Electrical Investments Ltd។

៤.៤.២ ឯកជនភាវូបនីយកម្មនៅអាស៊ីខាងត្បូង

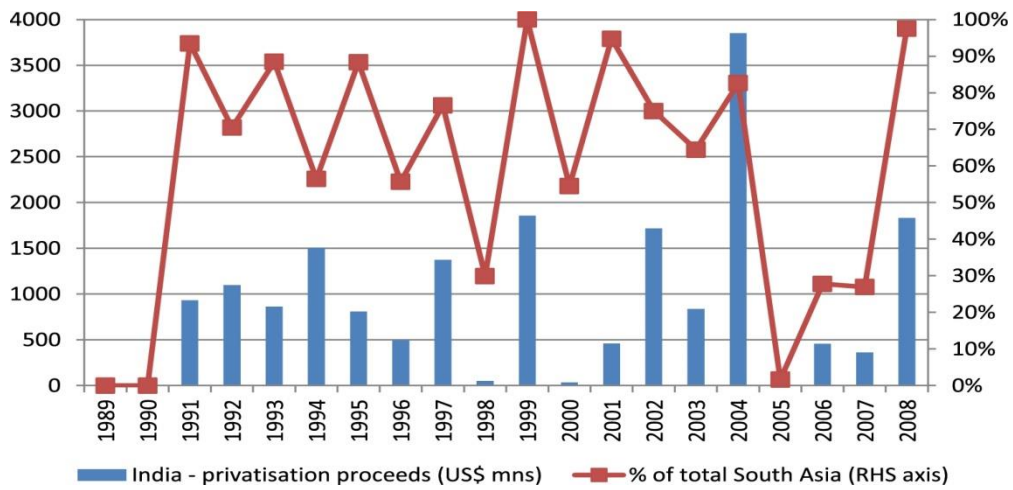
ទំនៀមទម្លាប់ឯកជនការរូបនីយកម្មនៅអាស៊ីខាងត្បូងមានលក្ខណៈកម្រណាស់ ទោះបីវាមិន មានប្រសិទ្ធភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៃ State-Owned Enterprises (Gupta 2008)។ ការស្នាក់នៅ របស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្ម អាចត្រូវបានពន្យល់ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ដោយមាន

ការចូលរួមយ៉ាងជិតស្និទ្ធរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការបង្កើតមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្ម នៅយុគសម័យក្រោយ អាណានិគម ពិសេសនៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា (Gupta 2008)។ វិស័យដោយឡែកត្រូវបានបម្រុងទុក សម្រាប់ SOEs (State-Owned Enterprises) ដូចជា វិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង ទំនិញមូលធន និងឧស្សាហកម្មវត្ថុធាតុដើម ដូចជា ដែកថែប ប្រេងឥន្ធនៈ និង គ្រឿងម៉ាស៊ីនធុនធំៗ។ លើសពីនេះ ទៀត រដ្ឋាភិបាលបានធ្វើជាតូបនីយកម្មក្រុមហ៊ុនឯកជនដែលខាតបង់ជាច្រើន។ ក្រុមហ៊ុនច្រើនជាង ពាក់កណ្តាលនៃក្រុមហ៊ុនដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលសហព័ន្ធគណ្ឌបានខាតបង់ក្នុងទសវត្ស ឆ្នាំ ១៩៩០ ។

បន្ទាប់ពីមានវិបត្តិនៃការទូទាត់ក្នុងឆ្នាំ ១៩៩១ រដ្ឋាភិបាលឥណ្ឌាបានអនុវត្តកំណែទម្រង់ជាបន្ត បន្ទាប់ ក្រោមដំណោះស្រាយគោលនយោបាយឧស្សាហកម្មឆ្នាំ ១៩៩១ ដើម្បីលើកទឹកចិត្តសហគ្រាស ឯកជន។ ការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្ម ត្រូវបានផ្តួចផ្តើមជាចម្បងតាមរយៈវិធីសាស្ត្រពីរគឺ ការធ្វើឯកជន ការរូបនីយកម្មដោយផ្នែក និង ការលក់ជាយុទ្ធសាស្ត្រ។ ទោះយ៉ាងណា កាលពីពេលមុននៅមានកម្រិត ណាស់ ដោយរដ្ឋាភិបាលលក់តែចំណែកហ៊ុនភាគតិច រហូតដល់ឆ្នាំ ២០០០ និងដោយមិនផ្ទេរការត្រួត ត្រាការគ្រប់គ្រង។ ភាពមិនប្រាកដប្រជាផ្នែកនយោបាយ បានរារាំងដល់ការលេចចេញនូវគោល នយោបាយឯកជនការរូបនីយកម្ម។ ការលក់ភាគហ៊ុនភាគច្រើន និង ការផ្ទេរការត្រួតត្រាការគ្រប់គ្រង ត្រូវបានធ្វើឡើងតែបន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោត ឆ្នាំ ១៩៩៩ ហើយសូម្បីតែពេលនោះ រហូតដល់ ឆ្នាំ ២០០៤ រដ្ឋាភិបាលបានកាន់កាប់ភាគហ៊ុនជាកម្មសិទ្ធិមធ្យមចំនួន ៨២ ភាគរយ នៅក្នុងវិស័យ SOEs ទាំងអស់ (Gupta 2008) ។

កម្មវិធីធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មដែលជាប់គាំងត្រូវបានធ្វើឱ្យរស់រានឡើងវិញក្នុងឆ្នាំ ២០១០ ជាមួយនឹងការផ្តល់ភាគហ៊ុនទី ២ នៅក្នុងក្រុមហ៊ុនសាជីវកម្មថាមពលកំដៅថ្នាក់ជាតិ (National Thermal Power Corporation Ltd – NTPC) ដែលកាន់កាប់ ២០% នៃសមត្ថភាពផលិតថាមពល របស់ប្រទេសឥណ្ឌា (Gupta 2009) ។ ទោះយ៉ាងណា ការលក់ភាគហ៊ុនចំនួន ១,៨៥ ពាន់លាន ដុល្លារ បានត្រឹមតែកាត់បន្ថយភាគហ៊ុនរបស់រដ្ឋាភិបាលត្រឹម ៥ ភាគរយ បន្ថែមទៀត ដែលធ្វើឱ្យ ៨៥ ភាគរយ នៅតែស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋាភិបាល។ លើសពីនេះទៀត ដំណើរការនៃការធ្វើ ឯកជនការរូបនីយកម្ម ត្រូវបានគេមើលឃើញថាមានភាពតិចតួច ជាមួយនឹងការផ្តល់ជូនបន្ទាប់បន្សំ បានជាវតែ ១,២ ដង ហើយសូម្បីតែ នេះបន្ទាប់ពីជំនួយពីស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុដែលគ្រប់គ្រងដោយ រដ្ឋាភិបាល។

រូបភាព ៤.៣៖ ប្រាក់ចំណូលរបស់ធនាគារកម្ពុជាធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្ម

សរុបសេចក្តីមកនៅចន្លោះឆ្នាំ ២០០០ និង ២០០៨ ការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មនៅអាស៊ី ខាងត្បូង មានចំនួនសរុប ១៧,៤៥ ពាន់លានដុល្លារ ភាគច្រើនត្រូវបានគេដឹងនៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា (សូមមើលរូបភាព ៤.៣) មាន ៥៥% និង ប៉ាគីស្ថាន ៤៣% ។ ប្រទេសអាហ្វហានីស្ថាន បង់ក្លាដែស នេប៉ាល់ និង ស្រីលង្កា បានផ្តល់ជូន ២% ទៀតដែលនៅសល់ (សូមមើលមូលដ្ឋានទិន្នន័យឯកត្តជន របស់ធនាគារពិភពលោក)។ ក្នុងរវាងឆ្នាំ ២០០០ និង ២០០៨ វិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ តំណាងឱ្យ ៥១% នៃប្រាក់ចំណេញបន្ទាប់មក វិស័យថាមពល (២៦%) ហិរញ្ញវត្ថុ (១២%) ផលិតកម្មនិង សេវាកម្ម (១០%) និង វិស័យបឋម (២%) (សូមមើលមូលដ្ឋានទិន្នន័យឯកសិទ្ធិរបស់ធនាគារពិភព លោក) ។

៤.៥ ផលប៉ះពាល់នៃការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្ម: ប្រសិទ្ធភាពនិងការអនុវត្តក្រុមហ៊ុន

ជារួម ដូចដែលយើងបានរាយការណ៍ខាងក្រោមការសិក្សាអំពីការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចបង្ហាញថា ការផ្លាស់ប្តូរពីរដ្ឋមួយទៅជាកម្មសិទ្ធិឯកជនតែមួយ មិនផ្តល់នូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ចដោយស្វ័យប្រវត្តិទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ កត្តាមួយចំនួនត្រូវបានគេរកឃើញថាមានឥទ្ធិពលលើភាពជោគជ័យនៃការធ្វើឯកជន ភាវូបនីយកម្មពោលគឺ:

- ❖ ក្រុមហ៊ុនណាដែលត្រូវបានធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្ម។ វាអាចមានឥទ្ធិពលជ្រើសរើសវិជ្ជមាន (ឬអវិជ្ជមាន) ។
- ❖ ថាតើការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មមានចំនួនសរុបឬដោយផ្នែក។ ភស្តុតាងបង្ហាញថាកាល មុនមានប្រយោជន៍ជាង។
- ❖ ក្របខ័ណ្ឌបទប្បញ្ញត្តិ ដែលនៅក្នុងវេនពីងផ្នែកលើបរិយាកាសស្ថាប័ននិងនយោបាយ។

- ❖ ចរិតលក្ខណៈរបស់ម្ចាស់ថ្មី៖ ភាពជាម្ចាស់ក្រុមហ៊ុនបរទេសត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ជាមួយនឹងការធ្វើអាជីវកម្មក្រោយធ្វើឯកជនភារូបនីយកម្មកម្រិតខ្ពស់ ជាពិសេសទាក់ទងទៅនឹងភាពជាម្ចាស់ “អ្នកនៅខាងក្នុង” (ធ្វើឯកជនភារូបនីយកម្មដល់អ្នកគ្រប់គ្រងនិងកម្មករ)។
- ❖ ការប្រកួតប្រជែងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ នេះត្រូវបានគេរកឃើញថាមានសារៈសំខាន់ក្នុងការនាំមកនូវការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការអនុវត្តរបស់ក្រុមហ៊ុន ព្រោះវាត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ជាមួយនឹងការចំណាយទាប តម្លៃទាប និង ប្រសិទ្ធភាពប្រតិបត្តិការខ្ពស់ជាងមុន។

នៅក្នុងផ្នែករងខាងក្រោម យើងណែនាំបច្ចេកទេសព្យាករណ៍ ដែលត្រូវបានប្រើដើម្បីវាស់ស្ទង់ផលប៉ះពាល់នៃការធ្វើឯកជនភារូបនីយកម្មលើការអនុវត្តរបស់ក្រុមហ៊ុន ហើយបន្ទាប់មកពិនិត្យមើលបទពិសោធន៍ធ្វើឯកជនភារូបនីយកម្មនៅក្នុងវិស័យចំនួនបី (ធនាគារ ទូរគមនាគមន៍ និង ទឹកភ្លើង) នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ យើងក៏ផ្តល់ការវិភាគអំពីភាពរឹងមាំនៃភស្តុតាងនៅក្នុងអក្សរសិល្ប៍អំពីផលប៉ះពាល់នៃការធ្វើឯកជនភារូបនីយកម្ម។

នៅក្នុងផ្នែកនេះ យើងសង្ខេបភស្តុតាងជាក់ស្តែង ដើម្បីបង្ហាញអំពីផលប៉ះពាល់នៃការធ្វើឯកជនភារូបនីយកម្មលើការអនុវត្ត និង ប្រសិទ្ធភាព របស់ក្រុមហ៊ុននៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ វិស័យដែលគ្របដណ្តប់រួមមាន ធនាគារ ទូរគមនាគមន៍ និង ទឹកភ្លើង។ ដើម្បីពិនិត្យមើលភស្តុតាងជាក់លាក់ ក្នុងការគូរសេចក្តីសន្និដ្ឋានពីគោលនយោបាយ យើងចាត់ថ្នាក់របាយការណ៍ដែលបានពិនិត្យជា ៤ ប្រភេទអាស្រ័យលើគុណភាពនៃសំណាក និង ភាពរឹងមាំនៃវិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើ។

៤.៥.១ វិស័យធនាគារ

ការសិក្សាដែលពិនិត្យដោយ Clarke, Cull, និង Shirley (២០០៥) ដែលផ្តោតលើបណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និង ប្រើវិធីសាស្ត្រ Megginson, Nash និង Van Randenborgh ឬ វិធីសាស្ត្រ Stochastic (ការបែងចែកប្រូបាប៊ីលីតេចៃដន្យ ឬ លំនាំដែលអាចត្រូវបានវិភាគតាមស្ថិតិប៉ុន្តែប្រហែលជាមិនត្រូវបានព្យាករណ៍ជាក់លាក់ទេ) ឈានមុន រកឃើញថាប្រតិបត្តិការធនាគារជាធម្មតាប្រសើរឡើង បន្ទាប់ពីការធ្វើឯកជនភារូបនីយកម្ម។ ឧទាហរណ៍ Boubakri et al (២០០៥) ដោយអនុវត្តវិធីសាស្ត្រ Megginson, Nash និង Van Randenborgh ដើម្បីវិភាគឯកជនភារូបនីយកម្មធនាគារចំនួន ៨១ នៅក្នុង ២២ ប្រទេស ដែលមានប្រាក់ចំណូលទាប និង មធ្យម រកឃើញថាវិធានការខ្លះនៃការអនុវត្តបានប្រសើរឡើង បន្ទាប់ពីធ្វើឯកជនភារូបនីយកម្ម ប៉ុន្តែលំនាំនេះមិនមានជាទូទៅនៅតាមបណ្តាប្រទេសទេ ហើយកត្តាបរិស្ថានក៏ដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងនោះផងដែរ។ ការសិក្សា

របស់បើក ខេល និង ជៃរ៉ូម ក្នុងឆ្នាំ ២០០៥ នៅ ប្រទេសនីហ្សេរីយ៉ា បង្ហាញថាការធ្វើឯកជនភារ្យបនីយកម្មអាចធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រតិបត្តិការធនាគារ សូម្បីតែនៅពេលបរិយាកាសម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច និង បទប្បញ្ញត្តិមិនមានដំណើរការសម្របសម្រួល ហើយរដ្ឋាភិបាលលក់ធនាគារដែលអន់បំផុត។ ទោះយ៉ាងណា បើក ខេល និង ជៃរ៉ូមអះអាងថា បរិយាកាសម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនិងបទប្បញ្ញត្តិមិនល្អ កាត់បន្ថយ អត្ថប្រយោជន៍នៃការធ្វើឯកជនភារ្យបនីយកម្ម។ អាហ្សាម ប៊ីហ្វេស និង ដាយ (២០០៤) ក៏បង្ហាញផងដែរ (ទាំងទ្រឹស្តីនិងអនុវត្ត) អត្ថប្រយោជន៍នៃការមានទីភ្នាក់ងារច្បាប់ឯករាជ្យរឹងមាំ ដើម្បីធានាថា ធនាគារដែលបានធ្វើឯកជនភាព ដើរតួនាទីយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ហិរញ្ញវត្ថុ។

ការសិក្សាដែលបានស្តង់មតិដោយ Clarke, Cull, និង Shirley (២០០៥) ក៏បានរកឃើញថា ការធ្វើឯកជនភារ្យបនីយកម្មធនាគារ មានឥទ្ធិពលវិជ្ជមានច្រើន នៅពេលដែលវាមានចំនួនសរុបច្រើន ជាងចំនួនតាមផ្នែក។ លទ្ធផលនេះ ត្រូវបានគេរកឃើញនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសឧស្សាហកម្ម (ប៊ិស, ហាសាន និង វ៉ាឆេ ២០០៥) ក៏ដូចជានៅក្នុងប្រទេសប្រេស៊ីល (បើក គ្រីសវេលី និង សាមេហ្វីល ២០០៥) និង ប្រទេស នីហ្សេរីយ៉ា (បើក ខេល និង ជៃរ៉ូម ២០០៥)។ លើសពីនេះទៅទៀត មាន ភស្តុតាងបង្ហាញថា ការធ្វើឯកជនភារ្យបនីយកម្មជំរុញការប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងវិស័យធនាគារ។ ឧទាហរណ៍ Otchere (២០០៥) ពិនិត្យលើបញ្ហាឯកជនភារ្យបនីយកម្មនៅក្នុងប្រទេសចំនួន ៩ ដោយប្រើវិធីសាស្ត្រ Megginson, Nash និង Van Randenborgh ហើយឃើញថាធនាគារគ្រប់ជ្រុង បានទទួលនូវផលអវិជ្ជមានមិនធ្ងន់ធ្ងរ បន្ទាប់ពីការប្រកាសអំពីការធ្វើឯកជនភារ្យបនីយកម្មដែលបង្ហាញ ថាម្ចាស់ភាគហ៊ុនបានរំពឹងថានឹងមានការប្រកួតប្រជែងកាន់តែខ្លាំង ហើយទទួលបានផលចំណេញ ទាប។

ដូច្នេះ ភស្តុតាងបង្ហាញថាការអនុវត្តមានភាពប្រសើរឡើងនៅពេលរដ្ឋាភិបាលបោះបង់ការគ្រប់ គ្រងទាំងស្រុង។ នៅពេលដែលធនាគារត្រូវបានធ្វើឯកជនភារ្យបនីយកម្មដល់យុទ្ធសាស្ត្រជាអ្នក វិនិយោគ ជាជាងតាមរយៈការបោះផ្សាយភាគហ៊ុន។ ហើយនៅពេលដែលការដេញថ្លៃត្រូវបានបើក ចំហរ សម្រាប់ទាំងអស់គ្នា រួមទាំងធនាគារបរទេស (Clarke, Cull, and Shirley ២០០៥; Megginson ២០០៥)។ ឯកសារថ្មីៗបន្ថែមទៀតដោយ Clarke, Cull, and Fuchs (២០០៩) ដែលពិនិត្យលើការធ្វើឯកជនភារ្យបនីយកម្មធនាគារពាណិជ្ជកម្មអ៊ូហ្គង់ដា (UCB: Uganda Commercial Bank) ទៅនឹងធនាគារអាហ្វ្រិកខាងត្បូង ស្នែប៊ីកបង្ហាញថា ធាតុផ្សំនៃការអនុវត្តល្អ បំផុត ក៏ប្រើប្រាស់ផងដែរ នៅពេលវិស័យធនាគារត្រូវបានប្រមូលផ្តុំ និង មិនទាន់មានការអភិវឌ្ឍ។ រដ្ឋាភិបាលបានបោះបង់ការគ្រប់គ្រងទាំងស្រុង ទៅ យុទ្ធសាស្ត្រវិនិយោគិន នៅក្នុងដំណើរការលក់បើក

ចំហរ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានការចូលរួមពីបរទេស ហើយយើងបានរកឃើញថា លទ្ធភាពទទួលបានប្រាក់ ចំណេញបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្ម ហើយក៏គ្មានភស្តុតាងណាដែលបានចុះ ផ្សព្វផ្សាយពីការធ្លាក់ចុះដែរ។ ឥទ្ធិពលស្រដៀងគ្នានេះនៃការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មទៅនឹងធនាគារ បរទេស ត្រូវបានរកឃើញនៅក្នុងករណីសិក្សាអំពីការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មធនាគារពាណិជ្ជរបស់ ប្រទេសតង់ហ្សានី ទៅ ធនាគារ Dutch Rabo (Cull and Spreng 2011) ។

៤.៥.២ វិស័យទូរគមនាគមន៍

ការសិក្សាទូរគមនាគមន៍ដំបូងបង្អស់ផ្តោតលើបណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដោយ Wallsten (២០០១) បានប្រើប្រាស់ក្រុមនៃបណ្តាប្រទេសចំនួន ៣០ នៅអាហ្វ្រិក និង អាមេរិកឡាទីន ពីឆ្នាំ ១៩៨៤ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៩៧ ដោយមានវិធីសាស្ត្រស្រដៀងនឹង Megginson, Nash និង Van Randenborgh ។ សរុបមក អ្នកយល់ឃើញថាការប្រកួតប្រជែងមានជាប់ទាក់ទងយ៉ាងខ្លាំងជាមួយ នឹងការកើនឡើងនៃការចូលរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ និង ការថយចុះនៃការចំណាយ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មតែម្នាក់ឯង ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាមួយនឹងអត្ថប្រយោជន៍តិចតួច ហើយមានទំនាក់ទំនងអវិជ្ជមានជាមួយសមត្ថភាពតំណភ្ជាប់។ លើសពីនេះទៀត ការធ្វើឯកជន ការរូបនីយកម្មគ្រាន់តែធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការអនុវត្តនៅពេលដែលស្របនឹង បទបញ្ជាដែលមាន ប្រសិទ្ធភាពនិងឯករាជ្យ និង ការកើនឡើងនៃការប្រកួតប្រជែង។

ថ្មីៗនេះ ហ្គីមមី (ឆ្នាំ ២០១៣) បានពិនិត្យមើលផលប៉ះពាល់នៃការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មនៃ ប្រតិបត្តិករទូរគមនាគមន៍មានខ្សែលើផ្នែកអនុវត្តការងារ ការវិភាគលទ្ធផលនៃការធ្វើកំណែទម្រង់ ការរូបនីយកម្មនៅក្នុងសំណុំទិន្នន័យ ឆ្នាំ ១៩៨៥ ដល់ ២០០៧ ស្តីពីការជ្រើសរើសប្រទេសចំនួន ១០៨ (រួមមានប្រទេស OECD អាស៊ី អាហ្វ្រិក អាមេរិកឡាទីន)។ យើងយល់ឃើញថា ផលប៉ះពាល់ នៃការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មលើលទ្ធផលក្នុងវិស័យ (ការដាក់ពង្រាយខ្សែកាប ការដាក់ពង្រាយ ប្រព័ន្ធទូរស័ព្ទ ប្រសិទ្ធភាពកម្លាំងពលកម្ម តម្លៃខ្សែកាប) មានលក្ខណៈវិជ្ជមាននៅក្នុងបណ្តាប្រទេស OECD អាមេរិកកណ្តាល និង តំបន់ការីបៀន និង នៅក្នុងតំបន់ឆ្នេរសមុទ្រដែលខ្វះធនធាន អាហ្វ្រិក និង អាស៊ី។ ទោះយ៉ាងណា ផលប៉ះពាល់មានលក្ខណៈអវិជ្ជមាននៅអាមេរិកខាងត្បូង និង បណ្តា ប្រទេសដែលខ្វះខាតធនធាននៅអាហ្វ្រិក ហើយគ្មានសញ្ញាបញ្ជាក់សំខាន់អ្វីដែលត្រូវបានរកឃើញនៅ ក្នុងប្រទេសអាហ្វ្រិកដែលសំបូរធនធាននោះទេ។

Gasmi (ឆ្នាំ ២០១៣) កត់សម្គាល់ថា ប្រទេសដែលមានឯកជនភាវូបនីយកម្មដែលទទួលបានជោគជ័យ បានអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់ខ្លួនតាមរយៈការបង្កើតរចនាសម្ព័ន្ធស្ថាប័ន ដែលបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រសិទ្ធភាពនៃគោលនយោបាយហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ហើយការគ្របដណ្តប់បណ្តាញបានកើនឡើង ដោយសារមានដើមទុនបន្ថែមដែលមានជាមួយការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្ម។ ផ្ទុយទៅវិញ លទ្ធផលឯកជនភាវូបនីយកម្មបានបង្ហាញថា មានភាពក្រីក្រនៅអាមេរិកខាងត្បូងទាំងប្រទេសអាហ្វ្រិកដែលខ្វះខាតធនធាន និង បណ្តាប្រទេសអាហ្វ្រិកដែលសំបូរធនធាន ដោយសារតែការរចនាកិច្ចសន្យាខ្សោយ និង ការអនុវត្តគោលនយោបាយមិនគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងវិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ក៏ដូចជាតម្រូវការសរុបមិនគ្រប់គ្រាន់។ អវត្តមាននៃសមត្ថភាពរបស់រដ្ឋខ្លាំង ដែលការប្រកួតប្រជែងហាក់ដូចជាឧបករណ៍ដែលមានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន ដើម្បីជំរុញការអនុវត្ត ជាងការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្ម។

វិសាលភាពនៃការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ក៏មានភាពខុសគ្នានៅទូទាំងតំបន់ផងដែរ។ នៅពេលដែលប្រទេសស្ទើរតែទាំងអស់នៃ OECD បានធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មឧបករណ៍ទូរគមនាគមន៍របស់ខ្លួន អត្រានៃការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មគឺមានប្រហែលជា ៧០% ប៉ុណ្ណោះនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសនៅតាមតំបន់ឆ្នេរដែលខ្វះខាតធនធាន អាមេរិកឡាទីន អាស៊ី និង អាហ្វ្រិក។ នៅបណ្តាប្រទេសអាហ្វ្រិកដែលខ្វះខាតធនធាន និង សម្បូរធនធាន ភាគរយនៃហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឯកជនក្នុងវិស័យទូរគមនាគមន៍គឺទាបជាងប្រហែល ៤០% និង ៣០% រៀងៗខ្លួន។ ជារួមការសិក្សាដោយ Gasmi (ឆ្នាំ ២០១៣) បានបង្ហាញថាផលប៉ះពាល់ឯកជនភាវូបនីយកម្មមានកម្រិតលើការពង្រីកបណ្តាញ ហើយប្រសិទ្ធភាពនៃផលិតភាព មិនបានកើនឡើងនៅគ្រប់តំបន់ទាំងអស់ក្រោយការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មទេ។ យើងសន្និដ្ឋានថា មិនមានគំរូនៃការកែទម្រង់សម្រាប់វិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទេ។

៤.៥.៣ វិស័យទឹកភ្លើង

ងាកទៅរកការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មទឹក Estache និង Rossi (២០០២) ប៉ាន់ប្រមាណអំពីការចំណាយដ៏ច្រើនសន្លឹកសន្ធាប់ដោយប្រើប្រាស់ទិន្នន័យឆ្នាំ ១៩៩៥ ពីគំរូរបស់ក្រុមហ៊ុនទឹកចំនួន ៥០ នៅក្នុង ២៩ ប្រទេស អាស៊ីនិងប៉ាស៊ីហ្វិក។ យើងយល់ឃើញថាប្រសិទ្ធភាពមិនខុសគ្នាខ្លាំងទេនៅក្នុងក្រុមហ៊ុនឯកជននិងសាធារណៈ។ Kirkpatrick, Parker, និង Zhang (២០០៦) ប្រើការស្ទង់មតិសំណួរស្តីពីការផ្គត់ផ្គង់ទឹកនៅទ្វីបអាហ្វ្រិក ដែលគ្របដណ្តប់ ១៣ ប្រទេស និង តំបន់ផ្គត់ផ្គង់ ១៤ ដែលបានរាយការណ៍អំពីការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជន ហើយធ្វើការវិភាគលើការវេចខ្ចប់ទិន្នន័យនិង

បច្ចេកទេសចំណាយ (stochastic cost frontier techniques)។ យើងមិនបានរកឃើញភស្តុតាង រឹងមាំនៃភាពខុសគ្នានៃការអនុវត្តវាងការផ្គត់ផ្គង់ការប្រើប្រាស់ទឹករបស់រដ្ឋ និង ការផ្គត់ផ្គង់ប្រើប្រាស់ ទឹកដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដើមទុនឯកជនមួយចំនួន។ យើងចាត់ទុកថាលទ្ធផលនេះ ទាក់ទងទៅនឹង បច្ចេកវិទ្យានៃការផ្គត់ផ្គង់ទឹក ថ្លៃដើមក្នុងការរៀបចំកិច្ចព្រមព្រៀងសម្បទានរយៈពេលវែង និង ភាព ទន់ខ្សោយនៃបទប្បញ្ញត្តិ។ ជាពិសេស ការអះអាងថាលក្ខណៈនៃផលិតផល រឹតត្បិតសក្តានុពលនៃ ការប្រកួតប្រជែង ដូច្នោះ ប្រសិទ្ធភាពនឹងកើនឡើង។ នេះមានន័យថា ការប្រកួតប្រជែងក្រោមការធ្វើ ឯកជនការរូបនីយកម្មត្រូវទាញយកពីទម្រង់នៃការប្រកួតប្រជែងសម្រាប់ទីផ្សារ ពោលគឺការប្រកួត ប្រជែងដើម្បីឈ្នះ កិច្ចសន្យាឬកិច្ចព្រមព្រៀងសម្បទាន។ ប៉ុន្តែដូចដែលការពន្យល់ ការចំណាយ ប្រតិបត្តិការ អាចខ្ពស់ក្នុងដំណើរការចុះកិច្ចសន្យាសម្រាប់ការផ្តល់សេវាទឹក។ ឧទាហរណ៍ ថ្លៃដើមនៃ ការរៀបចំដំណើរការដេញថ្លៃ តាមដានការអនុវត្តកិច្ចសន្យា និង ការអនុវត្តលក្ខខណ្ឌកិច្ចសន្យាដែល បរាជ័យត្រូវបានធ្វើអោយមានមន្ទិលសង្ស័យ។

សារៈសំខាន់នៃការប្រកួតប្រជែងតម្លាភាពសម្រាប់ទីផ្សារ ដើម្បីទទួលបាននូវប្រសិទ្ធភាពនៃ ផលចំណេញនិងទប់ស្កាត់ការដណ្តើមយកទ្រព្យសម្បត្តិដោយពួកជំនិតនឹងអ្នកនយោបាយ ក៏ត្រូវបាន បង្ហាញដោយការស្រាវជ្រាវថ្មីៗដោយ លោក តាន់ (២០១២) នៅក្នុងបរិបទនៃការចូលរួមឯកជន នៅក្នុងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងទឹក (PPI: Private Participation in Infrastructure) នៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។ ការបង្ហាញថាការកើនឡើងប្រសិទ្ធភាពនៃការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មទឹក (វាស់វែងដោយការបាត់បង់ទឹកនិងថ្លៃឯកតា) គឺមិនមានភាពប្រាកដប្រជាទេ ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០១ ដល់ ២០០៨។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី ការធ្វើស្វ័យប្រវត្តិកម្មឡើងវិញនៃទ្រព្យសម្បត្តិទឹក PPI នៅតែបន្ត ផ្សព្វផ្សាយតទៅទៀត ទម្រង់បែបបទនៃកិច្ចសន្យាគ្រប់គ្រង ពីព្រោះវាផ្តល់ប្រាក់ឈ្នួលដែលត្រូវបាន ចាប់យក។ នេះក៏ជាកស្តុតាង ត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុង “ការប្រមូលផល” នៃផ្នែក និង តំបន់ សម្រាប់ការ ធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្ម៖ ការចូលរួមពីវិស័យឯកជន ត្រូវបានប្រមូលផ្តុំនៅក្នុងផ្នែកផ្គត់ផ្គង់ទឹកដែលរក ប្រាក់ចំណេញបានច្រើន និង រដ្ឋដែលមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ ដែលចាក់ចេញពីចំណែកដែលរកប្រាក់ ចំណេញតិច និង(តំបន់ជនបទ) កាន់តែច្រើន ដល់វិស័យសាធារណៈ។

ទាក់ទងនឹងការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មអគ្គិសនី ការសិក្សារបស់ Zhang, Parker, and Kirkpatrick (២០០៨) ផ្តល់នូវការវាយតម្លៃអេឡិចត្រូនិចដោយប្រើទិន្នន័យក្រុមសម្រាប់ប្រទេស កំពុងអភិវឌ្ឍន៍និងប្រទេសឧស្សាហកម្ម ចំនួន ៣៦ ក្នុងរយៈពេល ពីឆ្នាំ ១៩៨៥ ដល់ ឆ្នាំ ២០០៣។ យើងពិនិត្យមើលផលប៉ះពាល់នៃកំណែទម្រង់ទាំងនេះលើ ការបង្កើតសមត្ថភាព ផលិតថាមពល

អគ្គិសនី ផលិតភាពកម្លាំងពលកម្មក្នុងវិស័យនេះ និងការប្រើប្រាស់អោយអស់លទ្ធភាព។ ពួកគេបានរកឃើញថា ជារួម ការរីកចម្រើនផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចពីការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មនិងបទប្បញ្ញត្តិមានកំណត់ខណៈការណែនាំអំពីការប្រកួតប្រជែងមានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន ដើម្បីជំរុញការអនុវត្ត។ ជាពិសេសពួកគេមិនបានរកឃើញថា ការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មនាំឱ្យមានផលិតភាពការងារប្រសើរឡើង ឬការប្រើប្រាស់ដើមទុនខ្ពស់ ឬ បង្កើនសមត្ថភាពនិងទិន្នផលកាន់តែខ្ពស់ លើកលែងតែនៅពេលដែលវាត្រូវបានភ្ជាប់ជាមួយការបង្កើតនិយតករឯករាជ្យ។ ការសន្និដ្ឋានថា នៅពេលការប្រកួតប្រជែងខ្សោយប្រព័ន្ធច្បាប់ដែលមានប្រសិទ្ធភាពគឺចាំបាច់ដើម្បីជំរុញការអនុវត្ត ខណៈពេលដែលបទបញ្ជារបស់សហគ្រាសរដ្ឋដោយគ្មានការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មមិនមានប្រសិទ្ធភាព។

ការសិក្សាថ្មីមួយបន្ថែមទៀតដោយ Balza, Jimenez, និង Mercado (2013) ពិនិត្យមើលទំនាក់ទំនងរវាងការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជន ការកែទម្រង់ស្ថាប័ន និង ការអនុវត្តវិស័យអគ្គិសនីនៅក្នុងប្រទេសអាមេរិកឡាទីន ចំនួន ១៨ ក្នុងរយៈពេលបួនទសវត្សចុងក្រោយ (១៩៧១ ដល់ ២០១០) នេះក៏រកឃើញថា ដោយមិនគិតពីកម្រិតនៃការចូលរួមរបស់ឯកជន ស្ថាប័នដែលបានរចនាយ៉ាងល្អនិងមានស្ថេរភាព គឺចាំបាច់សម្រាប់ការកែលម្អការអនុវត្តវិស័យអគ្គិសនី។ ជាពិសេសការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់យ៉ាងរឹងមាំជាមួយនឹងការកែលម្អ គុណភាព និង ប្រសិទ្ធភាព ប៉ុន្តែមិនមានភាពងាយស្រួលក្នុងការប្រើប្រាស់សេវាកម្មឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ គុណភាពបទប្បញ្ញត្តិត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់យ៉ាងខ្លាំងជាមួយនឹងការអនុវត្តល្អប្រសើរទាំង គុណភាព និង ភាពងាយស្រួល។

ដូច្នេះ ភស្តុតាងដែលបានមកពីការសិក្សាជាក់ស្តែងនៃការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ បានបង្ហាញថាការអនុវត្តរបស់ធនាគារ មានភាពប្រសើរឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់បន្ទាប់ពីការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មក្នុងករណីជាច្រើន។ ទោះយ៉ាងណា ផលចំណេញពីការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មនៅក្នុងវិស័យប្រើប្រាស់ (អគ្គិសនីនិងទឹក) ហាក់ដូចជាមានកម្រិត។ ចុងក្រោយ ទាក់ទងនឹងវិស័យទូរគមនាគមន៍ ផលប៉ះពាល់នៃការធ្វើឯកជនការរូបនីយកម្មលើប្រសិទ្ធភាព និង ការគ្របដណ្តប់មានភាពខុសគ្នាទៅតាមតំបន់។ វាត្រូវបានគេបង្ហាញថាមានភាពវិជ្ជមាននៅអាមេរិកកណ្តាល និង នៅតាមឆ្នេរសមុទ្រអាហ្វ្រិកនិងអាស៊ីដែលខ្វះខាតធនធាន ប៉ុន្តែមានភាពអវិជ្ជមាននៅអាមេរិកខាងត្បូង និង ក្នុងបណ្តាប្រទេសនៅអាហ្វ្រិកដែលគ្មានធនធានអាហ្វ្រិក។ ដូច្នេះ ផលប៉ះពាល់ហាក់ដូចជាបរិបទ - ក៏ដូចជាវិស័យជាក់លាក់។ កត្តាសំខាន់ៗដែលពន្យល់អំពីបំរែបំរួលនេះគឺ គុណភាពនៃបទប្បញ្ញត្តិ (ហើយតាមពីក្រោយគុណភាពនៃស្ថាប័ន) ភាពខុសប្លែកគ្នានៅក្នុងការប្រកួតប្រជែងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ភាពខុសគ្នានៃព័ត៌មានលំអិតនៃការរចនាកិច្ចសន្យា និងចរិតលក្ខណៈរបស់ម្ចាស់ថ្មី។

ជំពូកទី ៥

ជំនួយបរទេសដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍

Foreign Development Aid

ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ជាតុពិតគឺជាសកម្មភាពនយោបាយក្រៅប្រទេសនៃប្រទេសជឿនលឿន ដែលទំរង់នៃការជួយនេះ ចង់អោយមានឥទ្ធិពលទៅលើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ក្នុងទិសដៅជួយគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមកិច្ចនៃប្រទេសទាំងនោះ។ តាមរយៈជំនួយបរទេស ប្រទេសជឿនលឿនបានឆ្លើយតបទៅនឹងការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ពិភពលោកទាំងមូល។ ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ គឺមានទិសដៅទៅលើប្រទេសណាដែលម្ចាស់ជំនួយ ឬ ក្រុមនោះ មានទំនាក់ទំនងនឹងគ្នាទៅវិញទៅមក គឺជាប្រទេសដែលមានអាទិភាពមុនគេ។

៥.១ ការបែងចែកជំនួយបរទេស

យោងទៅតាមទិសដៅរបស់វា ជំនួយបរទេសអាចត្រូវបានបែងចែកជាពីរ គឺជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ និង ជំនួយមនុស្សធម៌។ ជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងគោលបំណងរយៈពេលវែងច្បាស់លាស់នៅក្នុងបរិបទនៃសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ច ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ បរិស្ថាន និងការបង្កើតរដ្ឋបាលពេញទី។ ចំណែកជំនួយមនុស្សធម៌ គឺត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ជាប្រតិកម្ម ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការជួបប្រទះខុសពីធម្មតា ដែលមិនធ្លាប់ឃើញពីមុនមក ហើយមានរយៈពេលខ្លី។ តំលៃនៃហិរញ្ញវត្ថុនៃជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ពិភពលោក ខុសឆ្ងាយណាស់លើសពីតំលៃនៃជំនួយមនុស្សធម៌។

ជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍បរទេស អាចជា រដ្ឋាភិបាល ក្រៅរដ្ឋាភិបាល ឬក៏ទាំងពីរច្របាច់បញ្ចូលគ្នា។

- ជំនួយរដ្ឋាភិបាល៖ ប្រើប្រាស់នូវថវិការដ្ឋអោយមានប្រយោជន៍ មានន័យថាប្រើប្រាស់ស្របច្បាប់និងផ្លូវការ។
- ជំនួយក្រៅរដ្ឋាភិបាល៖ រាប់បញ្ចូលនូវចំណែកដ៏ធំមួយពីម្ចាស់ជំនួយ អង្គការមូលនិធិ និងឧបត្ថម្ភនានា ដែលផ្តោតសំខាន់ទៅលើការជួយវិភាគទានស្របច្បាប់ ក៏ដូចជាផ្នែកឯកជនផងដែរ។

ចំពោះការពង្រឹងនិងពង្រីកនូវអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល បាននឹងកំពុងប្រើប្រាស់ហិរញ្ញវត្ថុពីរដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្លួន ដែលប្រគល់អោយអង្គការទាំងនេះមានដូចជា JICA និង KOICA ជាដើម អោយអនុវត្តនូវសមិទ្ធិផលគំរោងជំនួយបរទេស។ យោងទៅតាមអ្នកកាន់កាប់ហិរញ្ញវត្ថុបានអោយដឹងថា

ជំនួយនេះអាចត្រូវបានចែកចេញជាពីរទៀត នៅក្នុងទម្រង់នៃ ការផ្តល់អោយ (ជំនួយឥតសំណង) និង ក្នុងរូបភាពនៃទម្រង់ការខ្ចីបុល ដែលមានអត្រាការប្រាក់ទាបបំផុត។

បើយោងទៅតាមអ្នកផ្គត់ផ្គង់ជំនួយ ជំនួយបរទេស (Foreign aid) គឺបានបែងចែកជាពីរផ្សេងទៀតជា ឧបតោភាគី (ទ្វេភាគី) នៅពេលដែលប្រទេសម្ចាស់ជំនួយ ផ្គត់ផ្គង់ជំនួយដោយផ្ទាល់ទៅប្រទេសមួយផ្សេងទៀត ហើយពហុតោភាគី គឺនៅពេលគំរោងបុគ្គលនីមួយៗ ត្រូវបានផ្តល់អោយទៅរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសដែលត្រូវបានយល់ព្រមតាមរយៈអង្គការអន្តរជាតិ។

បើយោងទៅតាម វិធីសាស្ត្ររបស់អង្គការដើម្បីសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចនិងការអភិវឌ្ឍន៍ (OECD) បានបែងចែកអ្នកផ្តល់ជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ជាពីរគឺ ការិយាល័យជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ (ODA) និង ជំនួយផ្លូវការ (OA) ខណៈពេលដែលលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសំខាន់សំរាប់បញ្ចូលទៅក្នុង កាតាឡុកនៃការិយាល័យជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ (ODA) គឺជាជំនួយក្នុងន័យមិនដើម្បីស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ ជាការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ច និង ជាជំនួយដោយផ្ទាល់ទៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នានា។ ជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ តម្រង់ទិសទៅរកប្រទេសកំណែទម្រង់ (Transforming countries) ដូចជាប្រទេសឆេក (Czech Republic) គឺត្រូវបានបញ្ជាក់ជាប្រទេសជំនួយផ្លូវការ។ ប្រភេទនៃជំនួយចុងក្រោយនេះត្រូវបានហៅថាជា លំហូរផ្លូវការមួយផ្សេងទៀត (Other Official Flows) ដែលរាប់បញ្ចូលហិរញ្ញវត្ថុអភិវឌ្ឍន៍រដ្ឋាភិបាល តែមិនរាប់បញ្ចូលនូវចំណុចពីរខាងលើទេ។

៥.២ និយមន័យនៃជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍

ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ឧបតោភាគី និង ពហុតោភាគីផ្លូវការ ត្រូវបានហៅអោយខ្លីថា “ជំនួយបរទេស - Foreign assistance” គឺជាធាតុមួយដ៏សំខាន់នៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ដែលផ្តល់អោយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចទៅក្នុងប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច។ អ្នកសេដ្ឋកិច្ចអោយនិយមន័យនៃពាក្យជំនួយសង្គ្រោះបរទេសថាជា លំហូរដើមទុនមួយផ្សេងទៀត ឬក៏ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈនៅក្នុងទម្រង់នៃកម្ចី ឬទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីប្រទេសផ្សេងៗ ដែលបានបំពេញនូវលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ២ ដូចខាងក្រោម៖

- ដើមទុននេះ មិនមែនប្រើប្រាស់ក្នុងគោលបំណងធ្វើពាណិជ្ជកម្មនោះទេ បើយោងតាមទស្សនៈវិនិច្ឆ័យរបស់ម្ចាស់ជំនួយ។ ក្នុងករណីខ្លីប្រាក់៖ ដើមទុនដែលបានផ្គត់ផ្គង់ក្រោមលក្ខខណ្ឌៈសម្បទាន (ដែលជាប្រយោជន៍) នោះមានន័យថា អត្រាការប្រាក់និងរយៈពេលត្រូវសង គួរតែជាគុណប្រយោជន៍ ប្រៀបធៀបទៅនឹងលក្ខខណ្ឌបច្ចុប្បន្ន។

- ដើមទុនបញ្ចូលទៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ផងដែរ នៅក្នុងទម្រង់គ្របដណ្តប់ដូចជា ឧទាហរណ៍៖ តាមរយៈអត្ថប្រយោជន៍នៃកាតព្វកិច្ចបង់ពន្ធ សំរាប់ការនាំចេញទៅប្រទេសទីបី នូវអ្វីដែលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មាន ដើម្បីលក់ផលិតផលផ្សេងៗទៅទីផ្សារប្រទេសជឿនលឿនជាមួយនឹងការចំណេញខ្ពស់ជាងលក្ខខណ្ឌបច្ចុប្បន្ន។

ចំពោះនិយមន័យដែលប្រើជាទូទៅ នឹងមានការទទួលស្គាល់ពី ការិយាល័យជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ (ODA) បានអោយនិយមន័យនាពេលបច្ចុប្បន្ន ដោយគណៈកម្មាធិការជំនួយការអភិវឌ្ឍន៍ (Development Assistance Committee) ដែលបង្កើតឡើងដោយ OECD៖

“ការិយាល័យជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ (ODA) ត្រូវបានអោយនិយមន័យជាកញ្ចប់នៃការផ្ទេរនានាទៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និង ស្ថាប័នពហុតោកាគី ដែលត្រូវបានផ្តល់អោយដោយ “Official Places” ដូចជា រដ្ឋាភិបាលនៃរដ្ឋ រដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុក ឬក៏ដើរតួជាប្រតិបត្តិការ។ រាល់កិច្ចការជំនួយទាំងអស់ត្រូវតែបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម៖

- វាត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ជាមួយនឹងគោលដៅដើម្បីគាំទ្រការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និង សុខុមាលភាពនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។
- វាគឺជាការផ្តល់សម្បទាន (មិនមែនលក្ខណៈពាណិជ្ជកម្ម) និងរាប់បញ្ចូលការផ្តល់អោយ (ជាអំណោយ) ដែលតំណាងអោយទឹកប្រាក់យ៉ាងហោចណាស់ ២៥%។

ការិយាល័យជំនួយការអភិវឌ្ឍន៍ រាប់បញ្ចូលនូវថ្លៃរដ្ឋបាលដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងការផ្គត់ផ្គង់របស់វាផងដែរ។”

៥.២.១ គំរូនៃជំនួយការអភិវឌ្ឍន៍

នៅក្នុងការវាយតម្លៃរបស់ជំនួយការអភិវឌ្ឍន៍ មុខងារសំខាន់មួយ ត្រូវបានដើរតួនាទីដោយវិធីសាស្ត្រផ្សេងៗ និង ទ្រឹស្តីដែលគ្រប់គ្រងទៅលើទំនាក់ទំនងនៃប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ទៅនឹងប្រទេសជឿនលឿន និងទំនាក់ទំនងទៅនឹងអង្គការអន្តរជាតិ។ ទ្រឹស្តីមួយដែលមានឥទ្ធិពលក្នុងចំណោមទ្រឹស្តីនៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចទាំងអស់នោះ គឺ ទ្រឹស្តីចំណុះ (Dependency theory)។

វាគឺជាទម្រង់គំរូរចនាសម្ព័ន្ធ ដែលពិពណ៌នាអំពីសេដ្ឋកិច្ចនៃប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ចំណុះអោយប្រទេសជឿនលឿនដោយទ្រង់ទ្រាយសេដ្ឋកិច្ចនយោបាយ។ ការប្រើទ្រឹស្តីនេះ វាមានភាពងាយស្រួលក្នុងការអនុវត្តន៍តាមនីតិវិធីនៃម្ចាស់ជំនួយម្នាក់ៗ និង ប្រទេសដែលព្រមទទួលយក ហើយធ្វើការវាយតម្លៃអំពីបំណាច់ប្តូរនៅក្នុងដែនកំណត់ជំនួយការអភិវឌ្ឍន៍ ការផ្លាស់ប្តូរយុទ្ធសាស្ត្រ និង ភាពសុំញ៉ាំនៃ

បរិស្ថាននយោបាយ។ អ្វីដែលត្រូវចោទជាសំនួរនោះថា តើទៅលើកត្តាណាមួយ ខាងក្នុង ឬខាងក្រៅ វាអាស្រ័យទៅលើថាតើការបង្ហាញពីភាពជោគជ័យរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗនៅក្នុងទំនើបនីយកម្ម និង កម្មវិធី កំណែទម្រង់ ទទួលបានវិជ្ជមាន ឬ អវិជ្ជមាននៅពេលនេះ នឹងត្រូវតែផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់លើ ឥទ្ធិពលខាងក្រៅ កត្តាអន្តរជាតិផងដែរ។ ឧទាហរណ៍៖ បើឥទ្ធិពលរបស់ពួកគេ គឺវិជ្ជមាន ឬអវិជ្ជមាន និងថាតើវិទ្យុស្សនៈវិស័យរបស់ប្រទេសដែលព្រមទទួលយក យើងអាចផ្ដោតទៅលើទំនើបនីយកម្ម ឬក៏ ចំណុះ។

៥.២.២ ប្រវត្តិវិវឌ្ឍន៍នៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍

ការចាប់ផ្ដើមប្រវត្តិវិវឌ្ឍន៍នៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ យើងអាចមើលត្រលប់ក្រោយទៅសម័យ សង្គ្រាមលោកលើកទី ២។ កំឡុងពេលពាក់កណ្ដាលដំបូងនៃសតវត្សរ៍ទី២០ ប្រទេសអ្នកមានបានផ្គត់ ផ្គង់ធនធានទៅអោយប្រទេសអ្នកក្រមួយចំនួនដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេស ដែលមានទឹកប្រាក់សរុបរហូត ដល់ទៅ ១.០០០.០០០ លានដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ហើយដែលប្រទេសមួយចំនួនត្រូវបានហៅថាជា ក្រុមប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍បានទៅដល់ចំណុចកំពូលនៃបទដ្ឋានរស់នៅរបស់ខ្លួន។ ការពិតនៃការជំរុញ លើកទឹកចិត្តទាំងនេះ មានឥទ្ធិពលទៅលើកត្តាមួយចំនួន ក៏ប៉ុន្តែវាមានការពិបាកក្នុងការនិយាយថា កត្តាណាមួយ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍នូវតែផ្តល់អោយនូវការអភិវឌ្ឍន៍ជា វិជ្ជមានផងដែរ។

ការចាប់កំណើតនៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ បានកើតឡើងដំណើរការ ៣ យ៉ាង៖

- ទីមួយ៖ គឺជាឆន្ទៈក្នុងការសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ
- ទីពីរ៖ ការលូតលាស់នៃការចាប់កំណើតការប្រកួតប្រជែង
- ទីបី៖ ចលនារំដោះប្រទេសក្រោមអាណានិគម

ការចាប់ផ្ដើមនូវចំណង់នៃជំនួយទ្វេភាគី ទៅលើចំណុចទាំងពីរ យុទ្ធសាស្ត្រ និង ប្រវត្តិសាស្ត្រ។ វាតែងតែមានភាពចាំបាច់ក្នុងការចុះហត្ថលេខាព្រមព្រៀងគ្នាពីខាងអ្នកទទួលផងដែរ។ ក្នុងពេលជា មួយគ្នានេះដែរ ការផ្គត់ផ្គង់ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ គឺផ្អែកទៅលើការចង់បានដែលប្រទេសឯករាជ្យមួយ ពលីកម្មដើម្បីជួយជាផ្នែកមួយនៃអធិបតេយ្យភាពរបស់ខ្លួន។

៥.៣ លក្ខខណ្ឌនៃជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍

ការផ្គត់ផ្គង់ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ តែងតែបញ្ចូលនូវលក្ខខណ្ឌមួយចំនួនទៅអោយប្រទេសដែលទទួលជំនួយ។ ក្នុងចំណោមលក្ខខណ្ឌទាំងនោះត្រូវមានទំនាក់ទំនងទៅនឹង៖

- គោរពសិទ្ធិមនុស្ស
- ត្រូវមានការចូលរួមពីប្រជាពលរដ្ឋក្នុងដំណើរការការសំរេចចិត្ត ការគ្រប់គ្រង និងជីវិតនយោបាយ។
- ឃ្នាំមើលច្បាប់
- ដំណោះស្រាយតម្រង់ទិសទីផ្សារ និង សង្គមដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច
- យុទ្ធសាស្ត្រដែលមានស្រាប់នៃគំរោងអភិវឌ្ឍន៍ បានដំណើរការដោយរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសទៅលើអ្វីដែលកំពុងពិភាក្សា ឬនិយាយ (ឧទា. ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍របស់ខ្លួន)

កំឡុងពេលទសវត្សរ៍ទី ១៩៩០ ការិយាល័យជំនួយការអភិវឌ្ឍន៍នៅតែបានដាក់លក្ខខណ្ឌនយោបាយនិងកំណែទម្រង់រដ្ឋបាលរដ្ឋចំពោះប្រទេសទទួលជំនួយ។ ពីដំបូង លក្ខខណ្ឌទាំងនេះ បានចងក្លាប់ជាមួយនឹងកំណែទម្រង់នយោបាយសេដ្ឋកិច្ចនៅពេលនោះដែរ បានបញ្ចុះបញ្ចូលតម្រង់ទិសដឹកនាំទៅលើកំណែទម្រង់នយោបាយ។

លក្ខខណ្ឌនយោបាយនៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវបានផ្តល់អោយទូទៅដោយទំនាក់ទំនងទ្វេភាគីរវាងប្រទេសផ្សេងៗ សូម្បីតែនៅក្នុងចំណោមភ្នាក់ងារជំនួយឧបត្ថម្ភបរទេស និង រដ្ឋក៏ដោយ។ ប្រទេសម្ចាស់ជំនួយនៅពេលនោះ បង្កើតនូវលក្ខខណ្ឌផ្សេងៗ ដែលធ្វើអោយមានសក្តានុពលចំពោះប្រទេសអ្នកទទួលជំនួយបរទេស ដើម្បីអោយបំពេញទៅតាមលក្ខខណ្ឌទាំងនោះ។ នៅក្នុងទំនាក់ទំនងនេះ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និង ក្នុងទម្រង់ជាឯកជននៃប្រទេសជាម្ចាស់ជំនួយ គឺកំពុងដើរតួនាទីផងដែរ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ លក្ខខណ្ឌរបស់ពួកគេមានភាពខុសគ្នាបន្តិច។ វាតែងតែកើតឡើងញឹកញាប់ផងដែរ ចំពោះរដ្ឋខ្លួនឯងប្រើប្រាស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលជាអន្តរការីរបស់ខ្លួន ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ជំនួយបរទេសទៅក្នុងតំបន់មួយចំនួនណាដែលនឹងមិនអាចកើតមានឡើងនូវហេតុផលនយោបាយ។

៥.៣.១ និន្នាការផ្នែកនៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍បរទេស

គំរោងជំនួយបរទេសនានា ត្រូវបានចង្អុលបង្ហាញតាមការប្រតិបត្តិទៅក្នុងគ្រប់តំបន់ទាំងអស់នៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់មនុស្ស និង គ្រប់ផ្នែកទាំងអស់នៃសេដ្ឋកិច្ច។ កំឡុងពេលជាមួយគ្នានេះ ផ្នែកអាទិភាពនៃម្ចាស់ជំនួយត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងដូច្នោះ។

ការមានលទ្ធភាពមើលឃើញពី ថាមន្ត្រីអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងជំនួយរបស់ប្រទេសជឿនលឿន។ នៅក្នុងទសវត្សរ៍ ៦០ សកម្មភាពនានារបស់ប្រទេសជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ឬ អង្គការសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ បានតំរង់ទិសដៅរបស់ខ្លួនទៅលើសំណង់ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្ម។ល។ នៅឆ្នាំបន្ទាប់ៗមកទៀត ការយកចិត្តទុកដាក់ទៅ លើសំណង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្មជាដើម បានផ្លាស់ប្តូរបន្តិចម្តងៗ ដោយមាន ការប្រែប្រួលនិន្នាការទៅរកតម្រូវការចាំបាច់របស់មនុស្ស និង ទៅលើការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្មជា ចម្បង។ ក្រោយមកទៀត នៅក្នុងទសវត្សរ៍ទី ៨០ បានផុសឡើងនូវការការពារបរិស្ថានជាអាទិភាពមុន ដំបូង បន្ទាប់មកត្រូវបានប្តូរទៅលើស្ត្រីនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ និង បានធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវកម្មវិធីសម្រប សម្រួលផងដែរ។ នៅក្នុងទសវត្សរ៍ទី ៩០ បាននាំមកនូវការសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើអភិបាលកិច្ចល្អ ដោយ មានការចូលរួមរបស់ប្រជាជនប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ នៅក្នុងជីវិតនយោបាយ និង សេដ្ឋកិច្ច ការអង្កេត លើសិទ្ធិមនុស្ស និង ការគ្រប់គ្រងច្បាប់។

កំឡុងពេលទសវត្សរ៍ទី ៩០ កើតមានឡើងនូវនិន្នាការផ្នែកនៃជំនួយបរទេស បានឆ្លុះបញ្ចាំង ពីលទ្ធផលនៃសន្និសីទអន្តរជាតិដ៏ធំដូចជា the Summit of Earth (Rio de Janeiro, 1992), the Conference on Human Rights (Wien, 1993), the Social Summit (Copenhagen, 1995) និងសន្និសីទផ្សេងៗទៀត។ ជំនួយឧបត្ថម្ភប្រហែលមួយភាគបី ត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅឆ្នាំ ១៩៩៤ ក្នុង គោលបំណងកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង សេវាកម្មមានដូចជា ការអប់រំ សុខភាព និង ការផ្គត់ផ្គង់ ទឹកជាដើម។ ផ្ទុយទៅវិញ ជំនួយឧបត្ថម្ភតិចជាង ១០% (ប៉ុន្តែជាផ្នែកនៃបំណុលដ៏ធំមួយ) ត្រូវបាន ផ្តោតទៅលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និង ត្រឹមតែ ៧,៥% នៃជំនួយសរុបទាំងអស់ ត្រូវបាន ប្រើប្រាស់នៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម។ អ្វីដែលកាន់តែអាក្រក់ទៅទៀតនោះ គឺអាចមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ពី ការដកហូតយកនូវកសិកម្មយថាផល (ក្នុងទម្រង់គំរោងមហាសាល) ទៅអោយប្រជាកសិករដែលគ្មានដី ប្រើប្រាស់ គោលបំណងរបស់គំរោងគឺល្អ ប៉ុន្តែវាបានធ្វើអោយតំលៃនៃផលិតផលធ្លាក់ចុះ និង កើតមាន នូវផលលើសនៅលើទីផ្សារពិភពលោក។

អាទិភាពជំនួយបន្ទាប់ទៀត ត្រូវបានក្លាយជាកម្មវិធីដែលផ្តោតសំខាន់ទៅលើ “ស្ត្រី”។ ហេតុ ផលមួយ គឺការកើតមានឡើងនូវស្ថានភាពមិនស្មើភាពគ្នានៅស្ទើរតែគ្រប់ប្រទេសទាំងអស់នៅទូទាំង ពិភពលោក។ សូម្បីតែមានទម្រង់នៃសកម្មភាព ជា “ស្ត្រីនិងការអភិវឌ្ឍន៍” នៅក្នុងកម្មវិធីដែលមានភាព ច្បាស់លាស់ជាក់លាក់ក៏ដោយ ក៏ចំណែកផ្សេងទៀតគឺបានចែករួចទៅហើយដែលមានចំនួនប្រហែល ៨០% នៃ ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ទ្វេភាគីថ្មី។

ហើយនៅផ្នែកចុងបញ្ចប់នៃកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ ដែលបានបង្កើតឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័សនៅពាក់កណ្តាលទីពីរ នៃទសវត្សរ៍ទី ៩០ នោះគឺ កម្មវិធីបរិស្ថាន ក្នុងគោលបំណង “ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយនិរន្តរភាព”។ កម្មវិធីនេះ នៅតែមានការកើនឡើងជាលំដាប់ ជាងអ្វីដែលហៅថា “របៀបវារៈបៃតង - Green Agenda”។ ឧទាហរណ៍៖ ការអភិរក្ស និង ការថែរក្សាធនធានធម្មជាតិ គឺត្រូវបានចុះបញ្ជីដែលគេហៅថា “របៀបវារៈពណ៌ត្នោត - Brown Agenda”, ឧទាហរណ៍៖ ការត្រួតពិនិត្យចំនួនប្រជាជន។ ប្រហែល ៩០% នៃសកម្មភាពបរិស្ថានទាំងអស់ បង្ហាញពីគំរោងវិនិយោគ។ បីភាគបួននៃចំនួនលើសរបស់វា គឺមានតំលៃ ១០ លានដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក។

៥.៣.២ ម្ចាស់ជំនួយដ៏ឆ្លើយតបផុតនៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍

ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ កំពុងតែទទួលបានជំនួយឧបត្ថម្ភផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និង បច្ចេកវិទ្យាពីប្រភពជាច្រើន។ កំឡុងពេលជាមួយគ្នានេះដែរ ចំនួននៃអ្នកដែលមានសកម្មភាពបានរាប់បញ្ចូលទៅក្នុងការកើនឡើងរបស់វា ដែលជំរុញអោយមានដំណោះស្រាយទៅលើភាពខុសគ្នានៃគំរោង ដូច្នេះភាពចាំបាច់នៃការសម្របសម្រួល បានក្លាយជាចំនុចកណ្តាលនៃចំណាប់អារម្មណ៍។

និយាយអោយងាយយល់ គឺមានន័យថារាល់ជំនួយឧបត្ថម្ភ ដែលបានផ្គត់ផ្គង់នោះបានមកពីរដ្ឋាភិបាលប្រទេសជឿនលឿន។ ហិរញ្ញវត្ថុទាំងអស់ ភាគច្រើនបានមកពីប្រទេសជាសមាជិក OECD។ ប្រទេស OECD គឺជាអ្នកដែលផ្គត់ផ្គង់ជំនួយឧបត្ថម្ភទ្វេភាគីនៅក្នុងពិភពលោក ហើយមានប្រភពធនធានច្រើនជាងគេផងដែរ សំរាប់អង្គការពហុភាគី។ នាពេលបច្ចុប្បន្ន ប្រទេស OECD ភាគច្រើន គឺជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ (Development Assistance Committee) ដែលដើរតួជាតំណាងសម្របសម្រួលនៅក្នុងទម្រង់នៃ OECD។ កាន់តែច្បាស់លាស់ជាងនេះទៅទៀត ប្រទេសជាសមាជិកតែងតែមានទំនាក់ទំនងល្អ ដែលជាឱកាសដើម្បីពិភាក្សាអំពីបញ្ហាដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងជំនួយឧបត្ថម្ភ។ ការរួមបញ្ចូលគ្នាទាំងអស់ តាំងពីគណៈកម្មាធិការសហគមន៍អឺរ៉ុបផងដែរ ជាសមាជិករបស់ DAC។ សរុបជារួមទាំងអស់ ប្រទេសសមាជិក DAC ទទួលស្គាល់ថាច្រើនជាង ៩០% នៃជំនួយពិភពលោក បានមកពីការិយាល័យជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ (ODA)។ មានន័យថាហិរញ្ញវត្ថុបានមកពីប្រទេស DAC ត្រូវបានបញ្ជូនទៅប្រភពផ្សេងៗទៀតដូចខាងក្រោម៖

- ការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុទៅលើសកម្មភាពនានារបស់សមាជិកនៅក្នុងអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបានជ្រើសរើសរួច។

- ការចូលរួមនៅក្នុងស្ថានប័នហិរញ្ញវត្ថុអន្តរជាតិ (ក្រុមធនាគារពិភពលោក មូលនិធិហិរញ្ញវត្ថុអន្តរជាតិ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍តំបន់)។
- ជំនួយដោយផ្ទាល់ទៅលើការអភិវឌ្ឍន៍ទ្វេភាគី
- ការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុទៅលើសកម្មភាពអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល
- ក្រេឌីតដែលបានផ្គត់ផ្គង់ដោយធនាគារពាណិជ្ជកម្មនានា
- ការវិនិយោគដោយផ្ទាល់ នៅក្នុងវិស័យទាំងពីរ ឯកជន និង សាធារណៈ

ចំនុចទាំង ៦ ខាងលើអាចចាត់ទុកចូលទៅក្នុងជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ (Development Assistance)។ ក្រៅពីជំនួយដែលបានមកពី OECD ក៏នៅមានជំនួយឧបត្ថម្ភមកពីប្រទេសដែលមិនមែនជាសមាជិករបស់ OECD ផងដែរ។ ប្រទេសដែលមិនមែនជាសមាជិកនេះ អាចត្រូវបានបែងចែកជាពីរក្រុម។ ក្រុមទី ១៖ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយអតីតប្រទេស CMEA (the Council for Mutual Economic Assistance) ដែលនៅតែបន្តផ្តល់ជំនួយ ១០% នៃជំនួយសរុបទូទាំងពិភពលោក នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៨៨ ក្នុងនោះប្រទេសសហភាពសូវៀតបានរួមចំណែករបស់ខ្លួនរហូតដល់ទៅ ៩០%។ ចំនុចសំខាន់នៃក្រុមម្ចាស់ជំនួយនេះ គឺមានសមាជិកតិចបំផុតនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ប្រទេសទាំងនេះនៅតែបន្តសកម្មភាពដំណើរការផ្លាស់ប្តូរសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន និងប្រទេសមួយចំនួនជាអ្នកដែលទទួលជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ដ៏ច្រើន។ រយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ប្រទេសមួយចំនួនបានប្រែក្លាយខ្លួនពីអ្នកទទួលជំនួយឧបត្ថម្ភ មកជាប្រទេសម្ចាស់ជំនួយវិញដូចជាប្រទេសឆេកជាដើម។ ក្រុមទី ២៖ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មួយចំនួន។ អ្វីដែលជាសក្តានុពលសំរាប់ក្រុមនេះ គឺសំបូរទៅដោយប្រេងកាត សូម្បីតែប្រទេសចិន និង ឥណ្ឌាក៏ចូលរួមដែរ។ សកម្មភាពនៅក្នុងផ្នែកនៃជំនួយបរទេស គឺប្រសើរជាងមុន។ ភាគច្រើននៃប្រទេសដែលចូលរួម គឺមានប្រភពមកពីអាវ៉ាប់ នៅក្នុងការគាំទ្រទៅដល់ប្រទេសម៉ូស៊ីមអោយមានភាពរឹងមាំ។

៥.៣.៣ គំរូស្ថាប័នជំនួយអភិវឌ្ឍន៍

នៅក្នុងកន្សោមនៃប្រទេស OECD កើតមានឡើងនូវការមិនរួបរួមគ្នានូវប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលសំរាប់ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍។ ការប្រៀបធៀបនៃរចនាសម្ព័ន្ធអង្គការចាត់តាំងរបស់ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងផ្នែកខ្លះនៃប្រទេស DAC/OECD ត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងតារាង ៥.១ខាងក្រោម៖

តារាង ៥.១៖ ការប្រៀបធៀបនៃគំរូស្ថាប័នជំនួយអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុង DAC ប្រទេស OECD

Model	Characteristics of the model	Country using the model
M1	Integrated MFA	Denmark, Netherland, Finland
M2	Directorate of department for Development co-operation in the frame of MFA	Belgium, Ireland, Italy, New Zealand, Switzerland
M3	Ministry with separate implementation agency	Germany, Luxembourg, Norway, Sweden
M4	Autonomous development agency or ministry	Australia, Canada, Great Britain, USA
M5	Several ministries with separate implementation agencies	Austria, Japan, Portugal, Spain

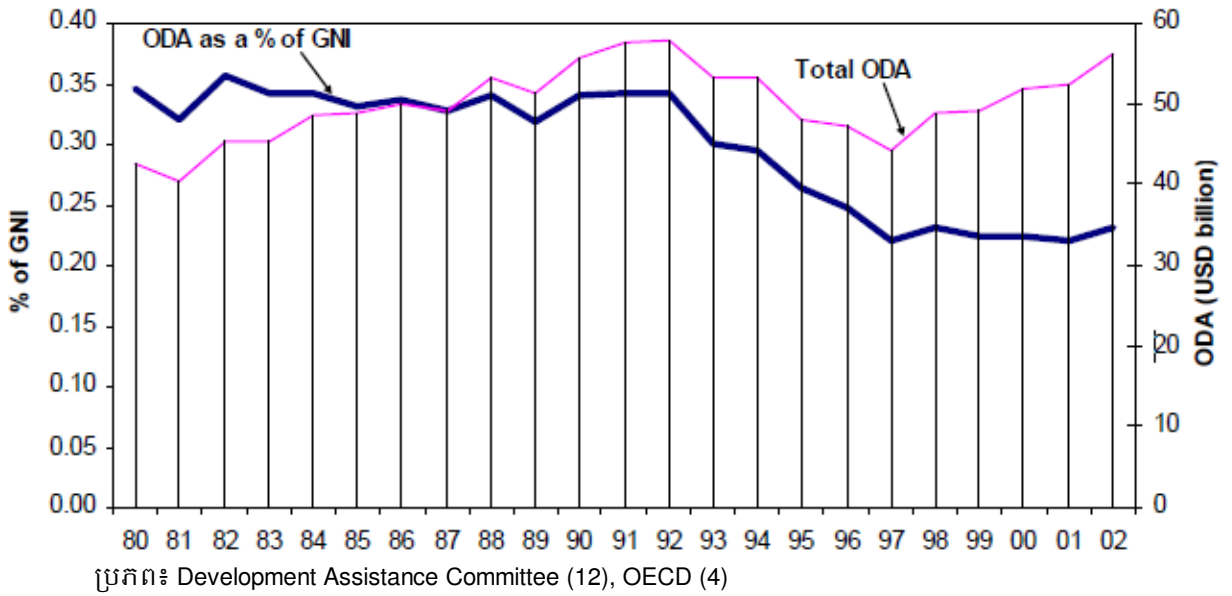
ប្រភព៖ Rusnak, Szep, Brzica (2002) (7)

៥.៤ ទំហំជំនួយដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងពិភពលោក

ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវបានចុះបញ្ជីថាជាការអភិវឌ្ឍន៍ដ៏ជាងគេរបស់វានៅកំឡុងសម័យនោះ ដែលគេអោយឈ្មោះថា “ការបែងចែកប៉ុលទាំងពីរនៃពិភពលោក” នៅពេលដែលវាត្រូវបានគេប្រើ ដោយក្រុមបដិបក្សខាងជើង (ខាងកើតឈៀងខាងលិច) ជាឧបករណ៍នយោបាយដោយផ្ទាល់ដើម្បី គាំទ្រមនោគមន៍វិជ្ជាជាប់នឹងប្រទេសភាគខាងត្បូង (ពិភពទីបី)។ តាមរយៈការព្យាករណ៍របស់គណៈ កម្មាធិការជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ វិមាត្រនៃជំនួយដ៏ជាងគេនៅលើពិភពលោកនៅឆ្នាំ ១៩៨៤-១៩៨៨ នៅ ពេលដែលវាបានកើនដល់ទៅ ៦៦.០០០លានដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ប្រចាំឆ្នាំ ដែលក្នុងនោះមាន ៥៤.០០០លានបានមកពីគណៈកម្មាធិការជំនួយអភិវឌ្ឍន៍របស់ប្រទេស OECD ៦.០០០លានបាន មកពីប្រទេសអារ៉ាប់ និង ៦.០០០លានដុល្លារអាមេរិកបានមកពីប្រទេស CMEA។

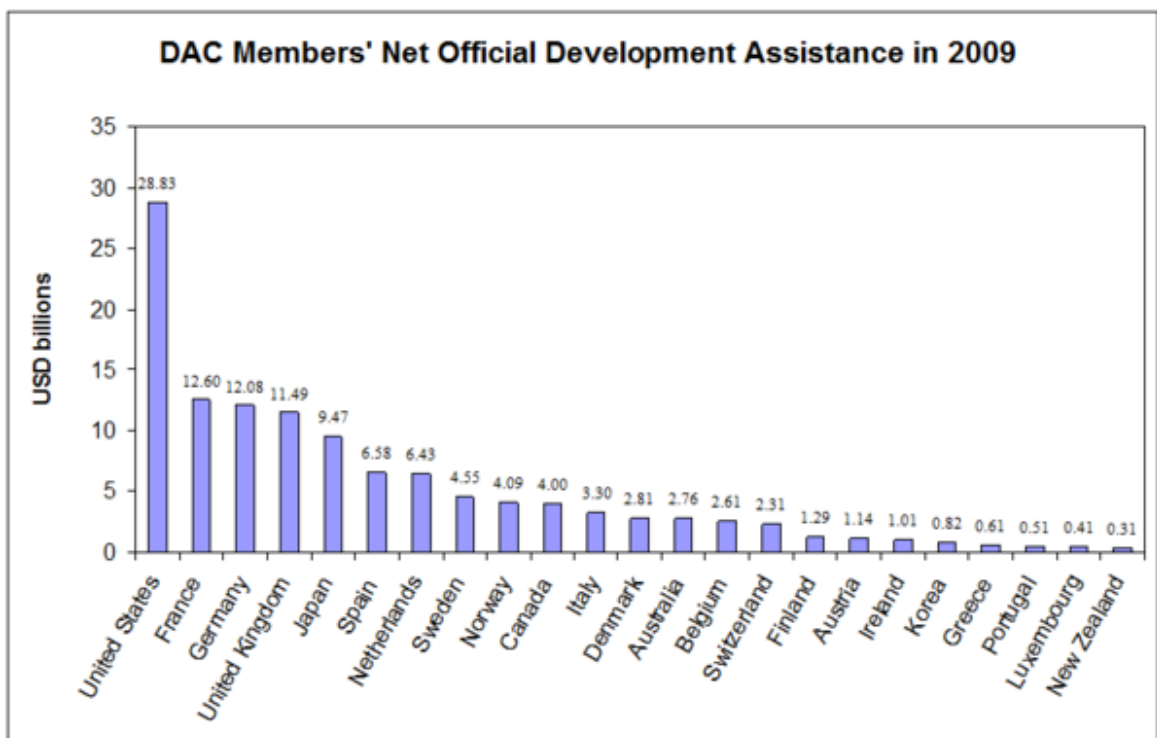
ការថយចុះនិន្នាការបានបង្ហាញនាពេលចុងក្រោយនេះ នៅឆ្នាំ ១៩៨៩-៩៣ នៅពេលមាន គាំទ្រកើនឡើងពីគណៈកម្មាធិការរបស់ប្រទេស OECD រហូតដល់ ៦០.០០០លានដុល្លារអាមេរិក។ នៅក្នុងទសវត្សរ៍ទី ៩០ អតីតប្រទេស CMEA បានផ្លាស់ប្តូរតួនាទីរបស់គេពីអ្នកផ្តល់ជំនួយមកជា ប្រទេសទទួលជំនួយវិញ ដែលធ្វើអោយទំហំនៃជំនួយឧបត្ថម្ភធ្លាក់ចុះមកនៅត្រឹម ៥២.០០០លាន ដុល្លារ/ឆ្នាំ ចន្លោះពីឆ្នាំ ១៩៩៤ រហូតដល់ ១៩៩៨។

ដ្យាក្រាមទី ៥.២៖ DAC Members' Total Net ODA at 2001 prices as a share of GNI, 1980–2002

ការអភិវឌ្ឍន៍នៃប្រទេសសមាជិកនីមួយៗរបស់គណៈកម្មាធិការជំនួយអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងទំរង់នៃជំនួយផ្លូវការនៅឆ្នាំ ២០០៩ មានបង្ហាញនៅដ្យាក្រាម (៥.៣ និង ៥.៤)។ នៅក្នុងដ្យាក្រាមនេះ យើងអាចធ្វើការវាយតម្លៃពី ចំនួនខុសៗគ្នាចំពោះសមាជិករបស់ DAC ដែលផ្តល់ជំនួយទាំងទំហំដែលត្រូវបង់ និង ចំណែកគិតជាភាគរយធៀបនឹង GDP របស់ប្រទេសនីមួយៗ។

ដ្យាក្រាម ៥.៣៖ទឹកប្រាក់សុទ្ធដែលត្រូវបង់ចំពោះ ODA នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៩

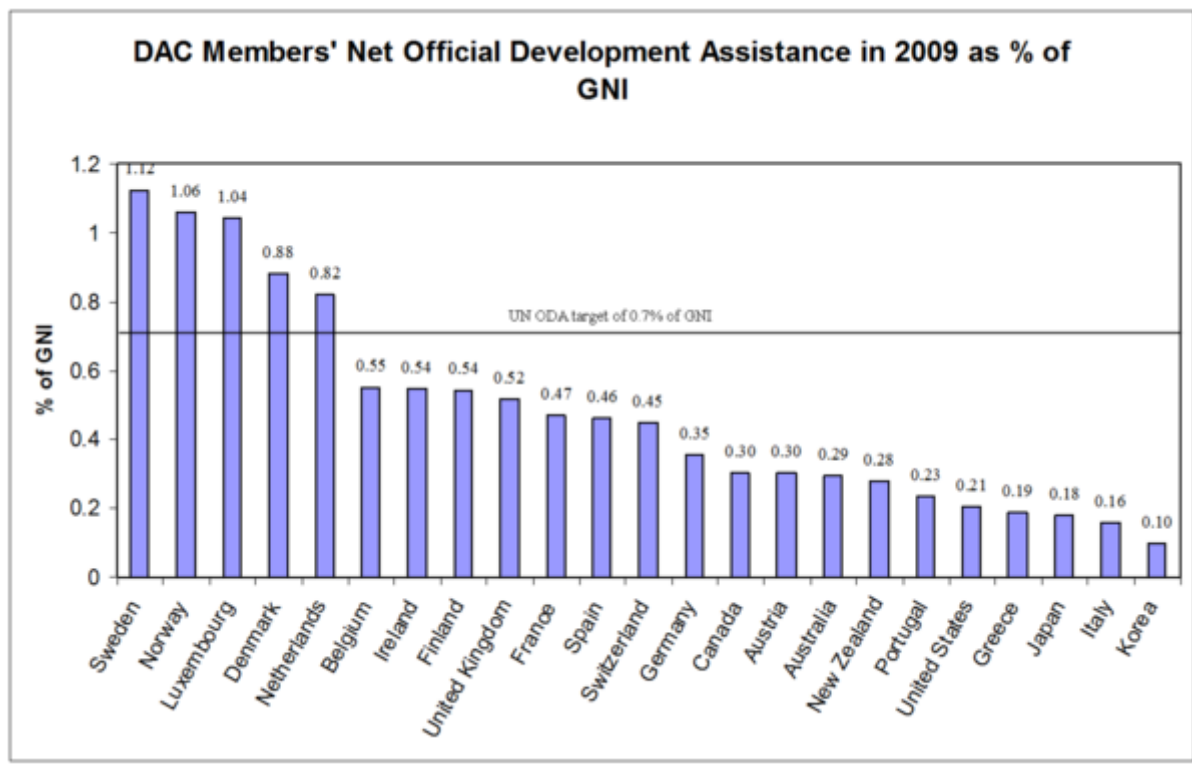

ប្រភព៖ OECD, "DAC Members' Net Official Development Assistance in 2009"

វាអាចទៅរួចនៅពេលដែលរដ្ឋនីមួយៗមានចំនួនទំហំនៃ ODA ខុសគ្នា នៅពេលដែលការផ្គត់ផ្គង់ដោយ សហរដ្ឋអាមេរិកដែលមានទឹកប្រាក់ ២៨.៨៣០លានដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក (ឆ្នាំ ២០០៩) បារាំងមានទឹកប្រាក់ ១២.៦០០ លានដុល្លារ អាល្លឺម៉ង់មាន ១២.០៨០លានដុល្លារ ចក្រភពអង់គ្លេសមាន ១១.៤៩០លានដុល្លារ ជប៉ុនមានទឹកប្រាក់ ៩.៤៧០លានដុល្លារ។ ហើយចំពោះប្រទេសដែលមានផលបូកសរុបតិចមានដូចជា ប្រទេសព័រទុយហ្គាល់មាន ៥១០ លានដុល្លារ ប្រទេសលូហ្សាមប៊ិកមាន ៤១០លានដុល្លារ។ ភាពខុសប្លែកគ្នាយ៉ាងច្រើនយ៉ាងនេះ គឺដោយសារទំហំខុសប្លែកគ្នានៃសេដ្ឋកិច្ចទៅតាមប្រទេសនីមួយៗ ភាពខុសគ្នាកំរិតនៃទំនាក់ទំនងទៅនឹងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និង កត្តាផ្សេងៗទៀត។

តាមរយៈការបង្ហាញពីសន្ទស្សន៍ ប្រទេសដែលដឹកនាំលើគេជាច្រើនឆ្នាំកន្លងមកក្នុងការផ្តល់អោយនូវចំណែករបស់ខ្លួនធៀបនឹងចំណូលជាតិសរុប (GNI) គឺនៅតំបន់ប្រជុំប្រទេសភាគខាងជើងទ្វីបអឺរ៉ុប (នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ ប្រទេសស៊ុយអែតមាន ១,១២% GNI ប្រទេស Norway មាន ១,០៦%)។ ផ្ទុយមកវិញ ប្រទេសដែលមានតំលៃជាប់ខាត (Absolute values) ODA ខ្ពស់ជាងគេតែមានតំលៃ ប្រែប្រួល (Relative values) ដែលស្ទើរតែតិចជាងគេនោះ គឺប្រទេសបារាំង ០,៤៧% ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់មាន ០,៣៥% និង សហរដ្ឋអាមេរិកដែលមានត្រឹមតែ ០,២១% ប៉ុណ្ណោះ។

ដ្យាក្រាម ៥.៤៖ ចំណែកនៃជំនួយគិតជាភាគរយនៃចំណូលជាតិសរុប

ប្រភព៖ OECD, "DAC Members' Net Official Development Assistance in 2009"

៥.៤.១ អ្នកទទួលជំនួយអភិវឌ្ឍន៍

ប្រទេសទទួលជំនួយត្រូវបានចាត់ជាថ្នាក់ៗ ដែលរៀបរៀងដោយ OECD ប្រចាំឆ្នាំ។ ក្រុមទី១ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយប្រទេសទាំងអស់ ដែលបានបែងចែកជាក្រុមតូចៗទៀត យោងទៅតាម ចំណូលជាតិសរុបរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ។ មានប្រទេសខ្លះ ត្រូវបានរាប់បញ្ចូលទៅក្នុងប្រទេសដែលក្រ ជាងគេបំផុត រហូតដល់ប្រទេសដែលមានចំណូលខ្ពស់រហូតដល់ ៩.៣៦០ដុល្លារ (យោងទៅតាម ចំណាត់ថ្នាក់របស់គណៈកម្មាធិការជំនួយអភិវឌ្ឍន៍នៅឆ្នាំ ២០០១) ក្នុងមួយនាក់ ដូចជា ប្រទេស អ៊ីស្រាអែល ឬ ប្រទេសសិង្ហបុរីជាដើម។ អ្វីដែលជាចំណាប់អារម្មណ៍បំផុតនោះ គឺជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ត្រូវ បានផ្គត់ផ្គង់ផងដែរ ទៅប្រទេសដែលមានចំណូលខ្ពស់ ក្រោមលក្ខខណ្ឌហេតុផលនយោបាយ (ឧទា. ទំនាក់ទំនងរវាងសហរដ្ឋអាមេរិក និង ប្រទេសអ៊ីស្រាអែល)។

ក្រុមទី ២ ក្នុងបញ្ជីរបស់ OECD សំដៅទៅលើប្រទេសដែលនៅដំណាក់កាលផ្លាស់ប្តូរទ្រង់ ទ្រាយ។ ឧទាហរណ៍៖ អតីតប្រទេសសង្គមនិយម សំដៅទៅលើប្រទេសដែលទទួលជំនួយផ្លូវការ (OA គឺខុសគ្នាពី ODA សំរាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍) ដូចជាប្រទេសឆេកស្លូវាកនៅក្នុងក្រុមនេះដែរ។

ដោយនៅខាងក្នុងក្រុមប្រទេសដែលទទួលជំនួយ អាចត្រូវបានបែងចែកតាមរយៈលក្ខណៈ វិនិច្ឆ័យខុសៗគ្នា។ តាមរយៈនេះ ប្រទេសដែលទទួលបានជំនួយធំជាងគេ គឺប្រទេសចិន ឥណ្ឌូនេស៊ី អេហ្ស៊ីប ឥណ្ឌា អ៊ីស្រាអែល ប្រទេសនីមួយៗទទួលបានជំនួយរហូតដល់ទៅ ១.០០០ លានដុល្លារ ដែលជាជំនួយឧបត្ថម្ភនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៧។

កសិណសាក្សីដ៏ធំមួយ បានបង្ហាញពីសមត្ថភាពនៃចំណែករបស់ ODA នៅក្នុងប្រទេស ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងការិយាល័យកណ្តាលជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ពិតជាមានប្រសិទ្ធភាពចំពោះប្រទេស Mozambique ដែលធ្វើអោយកំរិតជំនួយកើតមានផលលើសនៅក្នុងផលិតផលជាតិសរុប (នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៣ ODA បានទៅដល់ចំនុច ១១១,៥% នៃ ផលិតផលជាតិសរុបនៅ Mozambique និង នៅ ប្រទេស Tanzania កើន ៨១,១%) និងនៅប្រទេសមួយចំនួនទៀតនៅទ្វីបអាហ្វ្រិកមានការកើនឡើង យ៉ាងគំហុក។ ចំណែកប្រទេសនៅតំបន់អាស៊ីវិញមានតែប្រទេសឡាវមួយទេ ហើយនៅអាមេរិកឡា ទីនវិញ មានតែប្រទេស Nicaragua។

នៅពេលបច្ចុប្បន្ន តំលៃទាំងនេះមានការធ្លាក់ចុះទាប បើយោងតាម OECD។ ការិយាល័យ ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ជួយអោយមានការកើនឡើង ១០% កំរិតនៃចំណែកនៅក្នុងផលិតផលជាតិសរុប នៅ ក្នុងប្រទេសចំនួន ៣៨ ទូទាំងពិភពលោក (២១ ប្រទេសមកពីអនុតំបន់សហរដ្ឋអាហ្វ្រិក ៦ ប្រទេស នៅតំបន់ប៉ាស៊ីហ្វិក ៣ ប្រទេសនៅអាមេរិកឡាទីន និង អតីតសហភាពសូវៀត)។

៥.៤.២ ការវាយតម្លៃពីប្រសិទ្ធភាពនៃជំនួយបរទេស

ជំនួយបរទេស ត្រូវបានចុះបញ្ជីជាភាពជោគជ័យអាចទទួលបាននៅក្នុងកាលៈទេសៈខុសៗគ្នា។ ជាឧទាហរណ៍នៃប្រទេសមួយចំនួន ដែលទទួលបានជោគជ័យយ៉ាងត្រចះត្រចង់លើការអភិវឌ្ឍន៍ដូចជានៅ ប្រទេស Botswana និង កូរ៉េខាងត្បូងនៅក្នុងទសវត្សរ៍ទី ៦០ នៅប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ក្នុងទសវត្សរ៍ទី ៧០ ប្រទេស Bolivia និង Ghana នៅក្នុងទសវត្សរ៍ទី ៨០ ប្រទេសវៀតណាម និង ប្រទេស Uganda នៅទសវត្សរ៍ទី ៩០ ជាឧទាហរណ៍ស្រាប់។ ជំនួយបរទេស ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ នៅក្នុងប្រទេសទាំងនេះ ដោយប្រើប្រាស់មន្ត និង កំណែទម្រង់គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេស។

ក្រៅពីចំណុចខាងលើនេះ ក៏នៅមានចំណុចអាក្រក់មួយចំនួនដែរ ដូចជា កើតមានឡើងនូវ អំពើពុករលួយ អសមត្ថភាព និងគោលនយោបាយមិនសមស្របរបស់រដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសទទួល ជំនួយឧបត្ថម្ភ។ ឧទាហរណ៍នៅប្រទេស Tanzania ដែលបានទទួលជំនួយប្រហែល ២.០០០លាន ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិកសំរាប់កសាងផ្លូវថ្នល់ក្នុងប្រទេស។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ផ្លូវទាំងនោះ ធ្លាប់ខូចយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងររហ័សលឿនជាងកាលពីរយៈពេលសាងសង់ទៅទៀត ដោយសារមិនមានការថែ រក្សាអោយបានដិតដល់។

៥.៥ តួនាទីរបស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលក្នុងជំនួយ

កម្លាំងមួយដែលកំពុងរីកចម្រើនយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនិងសំខាន់បំផុតនៅក្នុងវិស័យជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ គឺត្រូវបានផ្តល់ឱ្យតាមរយៈអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលឯកជន។ ដូចដែលយើងបានកត់សម្គាល់ អង្គការមិន មែនរដ្ឋាភិបាលគឺជាអង្គការស្ម័គ្រចិត្តដែលធ្វើការជាមួយ និង តំណាងអោយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលក្នុង ស្រុកភាគច្រើននៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ពួកគេតំណាងឱ្យក្រុមដែលចាប់អារម្មណ៍ក្នុងស្រុកនិង អន្តរជាតិជាក់លាក់ ជាមួយនឹងការព្រួយបារម្ភដូចជា ការផ្តល់ជំនួយសង្គ្រោះបន្ទាន់ ការពារសុខភាព កុមារ លើកកម្ពស់សិទ្ធិរបស់ស្ត្រី កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការពារបរិស្ថាន បង្កើនផលិតកម្មស្បៀង និង ផ្តល់ឥណទានជនបទដល់កសិករខ្នាតតូចនិងអាជីវកម្មក្នុងស្រុក។ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល សាងសង់ផ្លូវ ផ្ទះ មន្ទីរពេទ្យ និង សាលារៀន។ ពួកគេធ្វើការនៅក្នុងគ្លីនិកផែនការគ្រួសារ និង ជំរុំជនភៀសខ្លួន។ ពួក គេបង្រៀននៅតាមសាលារៀននិងសាកលវិទ្យាល័យ និង ធ្វើការស្រាវជ្រាវលើការបង្កើនទិន្នផល កសិកម្ម។

អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលរួមមាន ក្រុមសាសនាគ្រឹះ ឯកជននិងសប្បុរសធម៌ អង្គការស្រាវជ្រាវ និងសហព័ន្ធត្រូវពេទ្យស្ម័គ្រចិត្ត គិលានុបដ្ឋាយិកា វិស្វករ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ កសិកម្ម និង អ្នកសេដ្ឋកិច្ច។

បុគ្គលិកជាច្រើនធ្វើការដោយផ្ទាល់លើគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទនៅតាមមូលដ្ឋាន។ អ្នកខ្លះទៀត ផ្តោតលើកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងផ្តល់ជំនួយសង្គ្រោះដល់ប្រជាជនដែលអត់អាហារ ឬ ផ្លាស់ទីលំនៅ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដែលធ្លាប់ស្គាល់មួយចំនួនរួមមានអង្គការ Save the Children, CARE, Oxfam, ភាពជាដៃគូមួយដែលបានគ្រោងទុក (Planned Parenthood) គ្រូពេទ្យគ្មានព្រំដែន អង្គការទេសស្រុក ពិភពលោក មូលនិធិសត្វព្រៃពិភពលោក ជំរកសម្រាប់មនុស្សជាតិ Africare Heifer ជំនួយជាគ្រឹស្តសាសនិក គម្រោង HOPE និង អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ។ ការផ្តល់ថវិកាតាមរយៈអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ សម្រាប់សកម្មភាពជំនួយនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍បានកើនឡើងពីក្រោម ១ ពាន់លានដុល្លារ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧០ ដល់ជាង ២៣ ពាន់លានដុល្លារ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨។ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលជាច្រើន ផ្តល់ការត្រួតពិនិត្យក្នុងស្រុកដល់សាខាកំពុងអភិវឌ្ឍន៍របស់ពួកគេ ឬ ក្រុមក្នុងស្រុកផ្សេងទៀតដែលពួកគេគាំទ្រ។

អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមានគុណសម្បត្តិសំខាន់ពីរ។ ទីមួយ ដោយសារឧបសគ្គនយោបាយតិច អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលភាគច្រើន អាចធ្វើការកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពនៅថ្នាក់មូលដ្ឋានជាមួយប្រជាជនដែលពួកគេកំពុងព្យាយាមជួយជាងកម្មវិធីជំនួយទ្វេភាគី និង ពហុភាគីដែលអាចធ្វើបាន។ ទីពីរ ដោយធ្វើការដោយផ្ទាល់ជាមួយអង្គការរបស់ប្រជាជនក្នុងស្រុក អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលជាច្រើនអាចជៀសផុតពីការសង្ស័យ និង ការចំអកឡើយរបស់ប្រជាជនក្រីក្រភាគច្រើនដែលពួកគេបម្រើថាជំនួយរបស់ពួកគេគឺមិនសមហេតុផលឬទំនងជាមានអាយុកាលខ្លី។ គេប៉ាន់ប្រមាណថា អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ កំពុងមានឥទ្ធិពលដល់ជីវិតរបស់ប្រជាជនប្រមាណ ២៥០ លាននាក់។ ការពិត ដែលសំលេងរបស់ពួកគេត្រូវបានគេស្តាប់កាន់តែច្រើនឡើងនៅតាមសាលានៃរដ្ឋាភិបាលប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ និង នៅឯសន្និសីទអន្តរជាតិស្តីពីការអភិវឌ្ឍន៍ បង្ហាញអោយឃើញច្បាស់ថាលក្ខណៈ និង ការផ្តោតអារម្មណ៍នៃជំនួយបរទេសកំពុងតែមានការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងឆាប់រហ័ស។ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល មានគុណសម្បត្តិប្រៀបធៀបសំខាន់ៗជាច្រើនទាក់ទងនឹងរដ្ឋាភិបាលនិងវិស័យឯកជន ប៉ុន្តែក៏មានដែនកំណត់ធ្ងន់ធ្ងរមួយចំនួនដែលពេលខ្លះហៅថាការបរាជ័យដោយស្ម័គ្រចិត្ត (យោងតាមអង្គការស្ម័គ្រចិត្តឯកជនទាំងនេះ) សំណួរសំខាន់មួយគឺថា តើអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលអន្តរជាតិ អាចផ្ទេរចំណេះដឹងនិងសមត្ថភាពរបស់ពួកគេប្រកបដោយនិរន្តរភាពទៅឱ្យអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុកនិងអង្គការសហគមន៍ផ្សេងទៀតដែរ ឬទេ។

៥.៦ ផលប៉ះពាល់នៃជំនួយ

បញ្ហាផលប៉ះពាល់ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនៃជំនួយ ជាពិសេសជំនួយសាធារណៈដូចជា ផលប៉ះពាល់នៃការវិនិយោគបរទេសឯកជន មានភាពមិនចុះសម្រុងនឹងការខ្វែងគំនិតគ្នា។ អ្នកម្ខាងទៀតជាអ្នកសេដ្ឋកិច្ចបុរាណ ដែលអះអាងថាជំនួយពិតជាបានជំរុញការលូតលាស់និងការផ្លាស់ប្តូរចរនាសម្ព័ន្ធនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន។ ម៉្យាងវិញទៀត អ្នកវិះគន់ដែលអះអាងថាជំនួយមិនលើកកម្ពស់កំណើនលឿនទេ ប៉ុន្តែការពិតអាចទៅរួច ដោយពន្យារពេលរបស់វាដោយការជំនួស ជាជាងការបំពេញបន្ថែម ការសន្សំសំចៃក្នុងស្រុកនិងការវិនិយោគ និង ដោយធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពនៃឱនភាពនៃការទូទាត់កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ ដែលជាលទ្ធផលនៃការកើនឡើងនូវកាតព្វកិច្ចសងបំណុល។ (នៅពេលជំនួយត្រូវបានគេយកជាទម្រង់នៃប្រាក់កម្ចី ទោះបីត្រូវបានកាត់បន្ថយអត្រាការប្រាក់ក៏ដោយ) និងការភ្ជាប់ជំនួយទៅនឹងការនាំចេញទៅប្រទេសម្ចាស់ជំនួយ។

ជំនួយផ្លូវការត្រូវបានគេវិះគន់បន្ថែមទៀត ចំពោះការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ និង ជំរុញ

កំណើននៃវិស័យទំនើប ដោយបង្កើនគម្លាតនៃជីវភាពរស់នៅរវាង អ្នកមាននិងអ្នកក្រ នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ក្រុមអ្នកវិះគន់មួយចំនួននៅខាងឆ្វេងក៏អាចអះអាងដែរថា ជំនួយបរទេសជាកម្លាំងជំរុញការបន្តចបង្អាក់ការអភិវឌ្ឍន៍ ក្នុងន័យថាវាទប់ស្កាត់កំណើនតាមរយៈការកាត់បន្ថយប្រាក់សន្សំ និង ធ្វើឱ្យវិសមភាពប្រាក់ចំណូលកាន់តែអាក្រក់។ ជាជាងបន្តបន្ថយឧបសគ្គផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងការបំពេញចន្លោះ ជំនួយនិងសម្រាប់បញ្ហានេះ ការវិនិយោគបរទេសឯកជនមិនត្រឹមតែពង្រីកគម្លាតធនធានសន្សំ និង អត្រាប្តូរប្រាក់បរទេសដែលមានស្រាប់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងអាចបង្កើតនូវចំណុចបញ្ហាថ្មី (ឧទាហរណ៍ គម្លាតរវាងទីប្រជុំជន - ជនបទ ឬ វិស័យទំនើប និង វិស័យបុរាណ)។ ក្រុមវិះគន់ផ្នែកខាងស្តាំ ចោទប្រកាន់ថា ជំនួយបរទេសគឺជាការបរាជ័យដ៏ធំមួយ ព្រោះវាត្រូវបានទទួលការគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងពីអ្នកការិយាធិបតេយ្យពុករលួយ បានផ្តួចផ្តើមគំនិត ហើយជាទូទៅបានបង្កើតជាសតិអារម្មណ៍សុខុមាលភាពមួយផ្នែកនៃប្រទេសអ្នកទទួល។

ប៉ុន្តែការវិវត្តដ៏ជោគជ័យបំផុតមួយនៃសតវត្សរ៍ថ្មីគឺការសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើការធ្វើតេស្តយ៉ាងម៉ត់ចត់លើផលប៉ះពាល់នៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍។ នៅឆ្នាំ ២០០៥ មន្ត្រីថ្នាក់ជាតិ និង ពហុភាគី ដែលមានការព្រួយបារម្ភអំពីការអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិបានជួបប្រជុំគ្នានៅទីក្រុង ប៉ារីស និងបានយល់ព្រមផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើការត្រួតពិនិត្យនិងវាស់វែងប្រសិទ្ធភាពនៃជំនួយជាប្រព័ន្ធ។ អមជាមួយការសង្កត់ធ្ងន់លើ

គោលនយោបាយនេះ គឺជាការទទួលយកកាន់តែច្រើនឡើងនៃតម្លៃនៃកម្មវិធីវាយតម្លៃដោយភាពម៉ឺងម៉ាត់។ និន្នាការសំខាន់មួយគឺលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការវាយតម្លៃតាមរយៈការសាកល្បងដោយចៃដន្យ។

ច្បាស់ណាស់ មិនមែនរាល់សកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ ដែលមានតម្លៃអាចត្រូវបានសិក្សាជាមួយវិធីសាស្ត្រទាំងនេះទេ។ វិធីសាស្ត្រនានា ត្រូវតែធ្វើតាមពីសំណួរទាក់ទងនឹងសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ដែលពាក់ព័ន្ធ ហើយមិនអាចជាកត្តាជំរុញចំបងនៃសំណួរដែលត្រូវបានសួរនោះទេ។ ប៉ុន្តែនៅពេលដែលអាចធ្វើទៅបាន និង សមស្របការសាកល្បងដោយចៃដន្យគឺជា វិធីសាស្ត្រដ៏មានឥទ្ធិពល។ ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ វិធីសាស្ត្រចៃដន្យត្រូវបានគេយកទៅសិក្សាលើកម្មវិធី អប់រំ សុខភាព មីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ និង កម្មវិធីសុខមាលភាពសង្គម ដែលកំពុងរីកចម្រើន។

ជាចុងក្រោយ អ្នកវិះគន់ជាច្រើនបានកត់សម្គាល់ឃើញថាបរិមាណ FDI (foreign direct investment) បច្ចុប្បន្នមានចំនួនច្រើនជាង ១៥ ដងនៃលំហូរជំនួយបរទេស។ នេះគឺជានិន្នាការសំខាន់មួយ។ ម៉្យាងវិញទៀត ជំនួយនៅតែធំជាង FDI ក្នុងប្រទេសជាច្រើន ហើយពួកគេនៅតែត្រូវការជំនួយច្រើនបំផុតរួមទាំងរដ្ឋបែកបាក់។ ជាការពិតណាស់ ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសហូរឆ្ពោះទៅប្រទេសដែលខ្វះខាតជំនួយ ហើយមូលធនស្រាល (Capital Flight) គឺជាបញ្ហាវិវាទនៅក្នុងប្រទេសដែលងាយបែកបាក់ និង ប្រទេសមានជម្លោះ។ លើសពីនេះទៅទៀត ទោះបីលំហូរវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសទៅកាន់ប្រទេសមួយ ខ្ពស់ជាងលំហូរជំនួយក៏ដោយ នេះមិនបានន័យថាការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ឬ ផលប៉ះពាល់នៃភាពក្រីក្រនៃការវិនិយោគ ក៏ខ្ពស់ជាងសមាមាត្រនៃជំនួយដែរនោះទេ។

បន្ទាប់ពីការផ្តល់ជំនួយអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ ការស្ទង់មតិបានបង្ហាញថា សាធារណជនមានឆន្ទៈគាំទ្រការបង្កើនថវិកាជំនួយរបស់រដ្ឋាភិបាល និង បរិច្ចាគជំនួយអភិវឌ្ឍន៍តាមរយៈអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ហើយវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ជាពិសេសនៅអនុតំបន់អាហ្វ្រិកសាហារ៉ា មានការប្រមូលផ្តុំមតិសាធារណៈដើម្បីគាំទ្រជំនួយអភិវឌ្ឍន៍កាន់តែច្រើន។ តួលេខស្ទង់មតិ ក៏បានបង្ហាញថាការកើនឡើងនៃការគាំទ្រសាធារណៈសម្រាប់ជំនួយ យ៉ាងហោចណាស់ក្នុងកំឡុងពេលចុះខ្សោយ ដោយផ្តល់ជំនួយបណ្តោះអាសន្នបន្ទាប់ពីមានវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុពិភពលោកថ្មីៗនេះ។

ការយកចិត្តទុកដាក់លើជំនួយដែលបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរជាពិសេស ផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់លើបណ្តាប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចបំផុតចំនួន ៤៩ ប្រទេស នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំកំពូលនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍសហស្សវត្សរ៍ឆ្នាំ ២០១០ របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ការកែលម្អគណនេយ្យភាព និង ការវាយតម្លៃជំនួយ ដែលមានទ្រង់ទ្រាយកាន់តែប្រសើរចាប់តាំង

ពីសេចក្តីប្រកាសនៅទីក្រុងប៉ារីសនិងប្រទេសមួយចំនួន ការលើកកម្ពស់ធនធានគឺជាសញ្ញាសង្ឃឹមថា ជំនួយនឹងកាន់តែមានប្រសិទ្ធិភាពនិងផ្ដោតលើប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ។ ហើយជំនួយ បរទេស បានដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការជួយដោះស្រាយជម្លោះ ការងើបឡើងវិញក្រោយជម្លោះ និង ការផ្លាស់ប្តូរប្រទេសឧស្សាហកម្មទៅរកប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍។

៥.៧ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ការសិក្សារបស់ធនាគារពិភពលោកបានអោយដឹងថា ការវាយតម្លៃឡើងវិញចុងក្រោយនៃ ជំនួយបរទេស (Foreign assistance) ៖

- ✓ មុខងារជំនួយហិរញ្ញវត្ថុ ប្រើប្រាស់តែនៅក្នុងបរិស្ថាននយោបាយដែលសមស្របតែ ប៉ុណ្ណោះ។
- ✓ មូលដ្ឋាន ដើម្បីកាត់បន្ថយចំនួនប្រជាជនដែលក្រីក្រនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ គឺ ដើរតួជាស្ថាប័ន ដើម្បីជំរុញសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ចផងដែរ។
- ✓ ប្រសិទ្ធិភាពការផ្គត់ផ្គង់ជំនួយឧបត្ថម្ភ ជួយដល់/បង្កប់ដល់ការវិនិយោគឯកជន។
- ✓ សារៈសំខាន់នៃគំរោងជំនួយអភិវឌ្ឍន៍នានា ពីងផ្អែកលើភាពខ្លាំងនៃប្រទេសទទួល ជំនួយ ដែលអាចធានាពីប្រសិទ្ធិភាពមុខងារជំនួយនៃវិស័យសាធារណៈ។
- ✓ មុខងារដែលមានគុណភាពនៃវិស័យសាធារណៈ ផ្អែកលើមុខងារសង្គមស៊ីវិលនិង មុខងារផ្សេងៗទៀតផងដែរ។
- ✓ ជំនួយអាចជួយអោយមានកំណែទម្រង់ សូម្បីតែនៅក្នុងស្ថានភាពពិបាកយ៉ាងខ្លាំងក៏ ដោយ ប៉ុន្តែទាមទារអោយមានគំនិតល្អនិងសេចក្តីអត់ធ្មត់ មិនមែនមានលុយគ្រប់ គ្រាន់នោះទេ។

ជំពូកទី ៦

ច្រាស់ការអភិវឌ្ឍន៍ និង ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច
Measuring Economic growth and Development

តើហេតុអ្វីចាំបាច់ត្រូវធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍? តើមានន័យអ្វីចំពោះការអភិវឌ្ឍន៍?
ចំលើយ ដែលធ្វើអោយយល់ខុសទៅនឹងសំនួរធម្មតា ធ្វើអោយកើតមានការវិនិច្ឆ័យណាមួយទៅលើ កំរិតរៀងៗខ្លួននៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចខុសៗគ្នា។ ការអភិវឌ្ឍន៍មានឥទ្ធិពលលើកត្តានានា ដែលយើង ពិចារណាជា *ការផ្តល់ដើម្បីវិត្ត* ហើយចំលើយរបស់យើងទៅនឹងការអភិវឌ្ឍន៍អ្វី គឺនឹងមានអំណាច លើ នយោបាយសាធារណៈ ដែលបានតំរង់ទិសចំពោះគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សង្គមអោយសំរេចបាន ជោគជ័យ។ ការដឹងនូវអ្វីដែលត្រូវអភិវឌ្ឍន៍ និងអ្វីដែលមិនត្រូវអភិវឌ្ឍន៍ គឺមានភាពចាំបាច់ក្នុងជំហាន ដំបូងនៃការអភិវឌ្ឍន៍ដូចលោក Joan Robinson អ្នកសេដ្ឋកិច្ចជនជាតិអង់គ្លេសបាននិយាយថា យើង គឺសួរសំនួរដ៏ត្រឹមត្រូវ។

យើងចាប់ផ្តើមដោយការពិចារណា តើអ្នកសេដ្ឋកិច្ចប្រើវិធីសាស្ត្រក្នុងការវាស់ពីកំរិតនៃការ អភិវឌ្ឍន៍ជាតិដោយរបៀបណា។ វិធីសាស្ត្រ ពីរយ៉ាងធំៗត្រូវបានយកមកប្រើ។ ទីមួយ ចំណូលក្នុង មនុស្សម្នាក់ ឬ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច ទីពីរ ការផ្តល់អោយនូវកំរិតចំណូល គឺមាន ហេតុផលល្អ ដើម្បីអាចសន្និដ្ឋានពីការវាស់ស្ទង់ សំរាប់ការប្រៀបធៀបសេដ្ឋកិច្ច។ នៅក្នុងទិដ្ឋភាពនេះ ចំណូលក្នុងមនុស្សម្នាក់អាចផ្តល់អោយជាខ្នាតជំនួស ដើម្បីវាស់ទៅលើការវិវត្តន៍ទាំងមូល។

មានទស្សនៈប្រឆាំងមួយចំនួន ដែលថាការអភិវឌ្ឍន៍ គឺមានភាពស្មុគស្មាញខ្លាំង លក្ខណៈ ចំរុះច្រើននៃសញ្ញាណ ដែលវាគួរតែត្រូវបានបង្កើតឡើងពីដើមដំបូង ដើម្បីជាការពិចារណាអោយបាន ច្រើនជាងវិធីសាស្ត្រយកចំណូលមកវិភាគរកការអភិវឌ្ឍន៍ ដូច្នោះមានតែប្រើប្រាស់រង្វាស់ ដោយបទ ដ្ឋានខុសៗគ្នា ប្លែកៗគ្នា ច្រើនរួមគ្នា។

៦.១ ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច

អ្នកវិភាគសេដ្ឋកិច្ចជាច្រើន តែងតែប្រើកំរិតនៃចំណូលរបស់មនុស្សម្នាក់ៗជាគោលក្នុងការវាស់ ដើម្បីធ្វើការវាយតម្លៃទៅលើកំរិតនៃការអភិវឌ្ឍន៍ជាតិទាំងមូល និង សុខុមាលភាព។ អត្រានៃការលូត លាស់ចំណូលរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ អាចត្រូវបានប្រើក្នុងការកំណត់ពីការវិវត្តន៍នៃសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់ពេល។

អ្នកដែលប្រើចំណូលរបស់មនុស្សម្នាក់ៗជាគោល ដើម្បីវាយតម្លៃការវិវត្តន៍ គឺបានដឹងច្បាស់ថាការអភិវឌ្ឍន៍នៃជាតិមួយ ដាក់ចំណុចកណ្តាលជាងការប្រើប្រាស់កម្លាំងនៃចំណូលមធ្យម និង អត្រាលូតលាស់នៃចំណូលថេរ។ ការអភិវឌ្ឍន៍ ប្របាច់បញ្ចូលគ្នារវាងចំណង់ផ្សេងៗ និង មហិច្ឆតា ជាអ្វីដែលគេហៅថា «ជីវិតមានន័យ» នៅក្នុងគ្រប់ទំរង់ទាំងអស់នៃសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង ទំហំនយោបាយដែលជាកន្សោមនៃសង្គមនីមួយៗ។ សង្គមនីមួយៗមានតម្លៃ ដែលតម្លៃនីមួយៗមានភាពខុសគ្នា តាំងពីគោលបំណងក៏ខុសគ្នាដែរដូចជា៖

- a) សមភាពនៃឱកាស
- b) ការកើនឡើងចំណូលនិងបទដ្ឋាននៃជីវិត រាប់បញ្ចូលទាំងតម្រូវការគ្រឿងតែងកាយ (ទំនិញនិងសេវាកម្ម) បានគ្រប់ពេល
- c) សមធម៌នៅក្នុងការបែងចែកប្រាក់ចំណូលនិងទ្រព្យសម្បត្តិ
- d) នយោបាយ ប្រជាធិបតេយ្យ និង ការចូលរួមផ្សព្វផ្សាយទូទៅនៅក្នុងសេចក្តីសំរេចចិត្តរបស់សង្គម
- e) តួនាទីរបស់ស្ត្រីត្រូវបានពង្រីក ជនជាតិភាគតិច ហើយនិងគ្រប់វណ្ណៈសង្គមទាំងអស់នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច នយោបាយ និង ជីវិតសង្គម ក៏ត្រូវបានការពារ ពង្រឹងនិងពង្រីកផងដែរ។
- f) ឱកាសនានាត្រូវបានបង្កើន ដើម្បីការអប់រំ និង ការធ្វើអោយប្រសើរឡើងដោយខ្លួនឯង ដោយមិនគិតពីថ្នាក់ ពូជអម្បូរ ជនជាតិ សាសនា ឬក៏ភេទឡើយ
- g) ពង្រឹង និង ពង្រីកនូវការថែរក្សាសុខភាព
- h) បណ្តាញសុវត្ថិភាពឯកជន និង សាធារណៈ ដើម្បីការពារជនងាយរងគ្រោះបំផុតដូចជា ក្មេងៗ មនុស្សចាស់ ជនពិការ និងអ្នកក្រជាដើម អោយគេចចេញពីការលំបាកវេទនាផ្សេងៗ
- i) សំអាតបរិស្ថានធម្មជាតិ និងបរិស្ថានរស់នៅ
- j) ប្រសិទ្ធភាព សមត្ថភាព ស្អាតស្អំ និងយុត្តិធម៌នៅក្នុងវិស័យរដ្ឋបាលសាធារណៈ
- k) ប្រកបដោយការប្រកួតប្រជែងស្មើភាពនៅក្នុងវិស័យឯកជនជាដើម។

ការអភិវឌ្ឍន៍ ដែលមានវិសាលភាពធំជាងការគិតលើចំណូលតែមួយមុខ ដែលជាពិសេសទាមទារអោយមានការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធដែលជាចំនុចសំខាន់ៗនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមកិច្ច។ ដើម្បីសំរេចបានកំរិតដែលខ្ពស់ជាងនេះនៃការអភិវឌ្ឍន៍

ចំពោះអ្នកដែលមានសេដ្ឋកិច្ចទន់ខ្សោយមិនមានន័យថា ត្រូវធ្វើបន្ថែមលើអ្វីដែលធ្លាប់បានធ្វើរួចមកហើយនោះទេ។ ប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍន៍តិច គឺដោយសារពួកគេ ផលិត លក់ និង នាំចេញ នូវ

ទំនិញនិងសេវាកម្មដែលមិនមានលក្ខណៈល្អត្រឹមត្រូវ ដែលធ្វើអោយគ្មានប្រសិទ្ធិភាព។ ការអភិវឌ្ឍន៍ ទាមទារអោយប្រទេសទាំងនោះ ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថ ដែលជាលទ្ធផលនៅក្នុងកំណែទម្រង់ដែលជា ប្រសគល់ទៅថ្ងៃអនាគត ដែលនឹងផ្តល់អោយនូវតំលៃថ្មី និង ផ្លូវឆ្ពោះទៅការធ្វើអ្វីមួយផ្សេងទៀត ស្ថាប័ន ថ្មី និង ការលេចចេញនូវមុខងារទីផ្សារដែលល្អជាងនេះ។

ដំណើរការនៃការធ្វើអោយមានការអភិវឌ្ឍន៍ច្រើនថែមទៀត ដោយទទួលយកនូវកំណែទម្រង់ រចនាសម្ព័ន្ធសំខាន់ៗដែលចាំបាច់ដោយគ្មានការសង្ស័យ វាគឺជាដំណើរការនៃរបត់ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម។ លំដាប់នៃគោលបំណងអភិវឌ្ឍន៍ទាំងមូលនៃជាតិណាមួយ ធ្វើអោយឃ្លាតឆ្ងាយ រួចផុតពីកង្វល់ធម្មតា ជាមួយនឹងកំរិតនៃចំណូលក្នុងមនុស្សម្នាក់ៗ។ រាល់អ្នកវិភាគសេដ្ឋកិច្ចទាំងអស់ទទួលស្គាល់ចំនុចនេះ ដោយរាប់បញ្ចូលនូវអ្នកប្រើដែលប្រើនូវចំណូលក្នុងមនុស្សម្នាក់ៗ (Income per capita) ជា សន្ទស្សន៍របស់ជាតិ ដើម្បីមហិច្ឆិតាការអភិវឌ្ឍន៍ដ៏ធំដែលបានបញ្ជាក់នៅខាងលើ។

៦.២ ទ្វេសំបូរណ៍សេដ្ឋកិច្ចនិងផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (GDP and GNI)

កំរិតនៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច (Economic Development) និង ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច (Economic Growth) អាចត្រូវបានវាស់តាមរយៈការលូតលាស់នៃទិន្នផលសរុប ឬ ចំណូលសរុប។ ខ្នាតពីរនេះ ដែលត្រូវបានយកមកប្រើជាញឹកញាប់ ដើម្បីអោយដឹងពីចំណូលជាតិនីមួយៗ និង ការប្រៀបធៀបទិន្នផល ហេតុនេះខ្នាតសំរាប់ការវាស់ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច គឺ ចំណូលជាតិសរុប (GNI) និង ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (GDP)។

GNI គឺជាតំលៃសរុបនៃរាល់ចំណូលទាំងអស់ កើនលើម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃប្រទេសមួយ ដែល មិនគិតពីប្រភពនៃចំណូលឡើយ (មិនគិតជាបស់នរណា ឬប្រទេសណា) មានន័យថា មិនគិតពី ចំណូលទាំងនោះ ទោះបីជាបានមកពីក្រៅប្រទេស ឬក៏នៅក្នុងប្រទេសរបស់ខ្លួននោះឡើយ។

GDP ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប គិតទាំងតំលៃរបស់ជនបរទេស ដែលបង្កើតបាននៅក្នុងដែនដី ប្រទេស។ សង្កត់ធ្ងន់ទៅលើបរិយាកាសដែនដីនៃតំលៃទាំងអស់ ដែលបានបង្កើតឡើងដោយមិនគិត ជាបស់នរណា ឬប្រទេសណាឡើយ។

មានសំនួរមួយសួរថា តើហេតុអ្វីនិងយ៉ាងដូចម្តេចបានជាការគណនារវាង GNI និង GDP នៃ ចំណូលខុសគ្នា? ចំលើយ គឺងាយស្រួលទេ នៅពេលដែលសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ គឺជាសេដ្ឋកិច្ចបិទជិត។ ការបិទនេះមានន័យថា មិនមានចំណាកស្រុកនៃកម្មករ និង គ្មានលំហូរវិលនៃការវិនិយោគរវាងប្រទេស និង ប្រទេសដទៃផ្សេងៗទៀត។ ការនាំចេញ និង នាំចូលនៃទំនិញនិងសេវាកម្ម គឺមិនធ្វើអោយប៉ះពាល់

ទៅដល់ GNI ឬ GDP ឡើយ តាំងពីលំហូរជំនួញ ក៏មិនមានអ្វីប្រែប្រួលនៅក្នុងតំលៃនៃរដ្ឋាភិបាលទាំងពីរនេះដែរ។ និយាយម៉្យាងទៀត គ្មានលំហូរកំលាំងពលកម្ម ឬ ការវិនិយោគរវាងសេដ្ឋកិច្ច និង សេដ្ឋកិច្ចដូច្នោះ GNI គឺស្មើនឹង GDP ហើយនៅពេលនោះ សេដ្ឋកិច្ចត្រូវបានពិចារណាថាជា "សេដ្ឋកិច្ចបិទជិត"។

បើសិនសេដ្ឋកិច្ចមួយត្រូវបានបិទដូចក្នុងករណីនេះមែន អញ្ចឹងចំណូលតែមួយដែលទទួលបានដោយម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃប្រទេស ដែលចំណូលនោះ គឺត្រូវតែត្រូវបានមកពីសកម្មភាពនៃការផលិតថ្មីនៅក្នុងដែនដីប្រទេសរបស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ។

តារាង ៦.១៖ ការប្រៀបធៀបរវាង GNI និង GDP ចំពោះប្រទេសមួយចំនួន (១៩៩០ ដល់ ២០០៦)

ប្រទេស	ចំនួនប្រជាជន (លាននាក់)		GDP សរុប ^a		GNI សរុប ^a		គំលាត GDP/GNI ^b	GNI ក្នុងមនុស្សម្នាក់ (\$)	
	១៩៩០	២០០៦	១៩៩០	២០០៦	១៩៩០	២០០៦		១៩៩០	២០០៦
Algeria	25.3	33.3	62.0	114.7	60.0	107.3	7.4	2,371	3,218
Argentina	32.6	39.1	141.4	214.1	135.2	208.6	5.4	4,148	5,333
Bangladesh	104.0	144.3	30.1	62.0	30.8	65.4	-3.5	296	453
Bolivia	6.7	9.3	4.9	11.2	4.6	10.8	0.4	69.4	1,156
Botswana	1.4	1.8	3.8	10.3	3.7	9.7	0.7	2,580	5,498
Brazil	149.4	188.7	462.0	1,068.0	449.7	1,038.4	29.5	3,010	5,503
Cambodia	9.7	14.4	1.1	7.2	1.1	6.9	0.3	114	481
Chile	13.2	16.5	31.6	145.8	29.8	129.8	16.0	2,261	7,892
China	1,135.2	1,311.8	354.6	2,668.1	355.7	2,694.8	-26.8	313	2,054
Cote d'Ivoire	12.7	18.5	10.8	17.5	9.2	16.0	1.5	728	865
Costa Rica	3.1	4.4	7.4	22.1	7.2	21.4	0.8	2,325	4,870
Egypt	55.7	75.4	43.1	107.5	42.0	108.0	-0.5	755	1,433
Ethiopia	51.2	72.7	12.1	13.3	12.0	13.3	0.0	235	183
Ghana	15.5	22.5	5.9	12.9	5.8	12.8	0.1	373	569
Guatemala	8.9	12.9	7.7	35.3	7.5	35.3	0.0	843	2,735
Haiti	6.9	8.6	2.9	5.0	2.8	4.3	0.6	413	501
India	849.5	1,109.8	316.9	906.3	312.7	900.9	5.3	368	812
Indonesia	178.2	223.0	114.4	364.5	109.2	348.7	15.7	613	1,563
Jamaica	2.4	2.7	4.6	10.5	4.2	9.4	1.1	1,740	3,525
Kenya	23.4	35.1	8.6	21.2	8.2	20.9	0.3	351	596
Korea (Rep.)	42.9	48.4	263.8	888.0	263.6	888.0	0.0	6,149	18,340
Malaysia	17.8	25.8	44.0	148.9	42.2	144.2	4.7	2,362	5,596
Mozambique	13.4	20.1	2.5	7.6	2.3	6.9	0.7	173	344
Nigeria	94.5	144.7	28.5	114.7	25.6	103.3	11.4	271	713
Pakistan	108.0	159.0	40.0	128.8	41.7	126.2	2.7	387	793
Philippines	61.1	84.6	44.3	116.9	44.1	127.8	-10.9	721	1,511
Rwanda	7.1	9.2	2.6	2.5	2.6	2.5	0.0	362	268

Sri Lanka	17.0	19.8	8.0	27.0	7.9	26.6	0.4	462	1,344
Sudan	26.1	37.0	13.2	37.6	12.4	34.2	3.4	476	925
Thailand	54.6	64.7	85.3	206.2	84.3	202.1	4.1	1,542	3,122
Venezuela	19.8	27.0	47.0	181.9	46.3	180.4	1.5	2,342	6,676
Vietnam	66.2	84.1	6.5	60.9	6.1	59.4	1.5	92	706

ប្រភព៖ The process of Economic Development, 3rd Edition (p. 35)

a. Billions of US dollars.

b. GDP/GNI gap = GDP – GNI, in billions of US dollars. A positive value means that GDP>GNI. A negative value indicates that GDP<GNI.

៦.៣ ទ្រឹស្តីស្តីអំពីការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច៖ វិធីសាស្ត្របួនយ៉ាង

ការសំយោគក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ ស្តីពីការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចត្រូវបានគ្របដណ្តប់ដោយការគិតសំខាន់ៗចំនួន ៤ និងពេលខ្លះដែលប្រកួតប្រជែងគ្នាស្ថិតក្នុងស្ថានភាពនៃការគិតតែលតោល៖

- (១) គំរូលីនេអ៊ែរដំណាក់កាលនៃកំណើន (the linear-stages-of-growth model)
- (២) ទ្រឹស្តីនិងលំនាំនៃការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធ (theories and patterns of structural change)
- (៣) បដិវត្តពីងផ្នែកលើអន្តរជាតិ (the international-dependence revolution)
- (៤) នេអូក្លាស៊ិក ប្រតិបដិវត្តទីផ្សារសេរី (the neoclassical, freemarket counterrevolution)

ក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំថ្មីៗនេះ វិធីសាស្ត្រនេះបានលេចចេញមក ដែលទាញយកទ្រឹស្តីបុរាណទាំងអស់។

អ្នកទ្រឹស្តីនៃទសវត្ស ១៩៥០ និង ១៩៦០ បានចាត់ទុកដំណើរការនៃការអភិវឌ្ឍន៍ជាសេរីបន្តបន្ទាប់នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចដែលប្រទេសទាំងអស់ត្រូវឆ្លងកាត់។ វាជាទ្រឹស្តីសេដ្ឋកិច្ចនៃការអភិវឌ្ឍដែលបរិមាណ និង ល្បាយត្រឹមត្រូវនៃការសន្សំសំចៃ វិនិយោគ និង ជំនួយបរទេស គឺចាំបាច់ដើម្បីឱ្យប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍដើរទៅលើមាត់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចដែលត្រូវបានតាមដានជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ដោយបណ្តាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍។ ការអភិវឌ្ឍបានប្រែក្លាយទៅជាមានន័យ ដូចនឹងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងឆាប់រហ័សនិងសរុប។

វិធីសាស្ត្រដំណើរលីនេអ៊ែរ (linear-stages approach) ត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងច្រើននៅទសវត្សឆ្នាំ ១៩៧០ ដោយសារគំនិតជំទាស់ពីរ។ ទីមួយ ដែលផ្តោតលើទ្រឹស្តី និង លំនាំនៃការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធ បានប្រើទ្រឹស្តីសេដ្ឋកិច្ចទំនើបនិងការវិភាគស្ថិតិក្នុងគោលបំណងបង្ហាញពីដំណើរការផ្ទៃក្នុងនៃការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធដែលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ “ធម្មតា” ត្រូវតែឆ្លងកាត់ ប្រសិនបើវាទទួលបាន

ជោគជ័យក្នុងដំណើរការ និង កំណើនសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងឆាប់រហ័សរយៈពេលវែង។ ទីពីរ បដិវត្តពីងផ្នែកជា អន្តរជាតិគឺមានលក្ខណៈជ្រុលនិយមនិងជានយោបាយ។ វាត្រូវបានគេមើលឃើញថា ប្រទេសអភិវឌ្ឍ តិចតួចទាក់ទងទៅនឹងទំនាក់ទំនងអំណាចជាតិ និងអន្តរជាតិ ការរឹតត្បិតផ្នែកចរនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចនិង ស្ថាប័ន និង លទ្ធផលនៃការរីកសាយនៃសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមរវាងទាំងពីរផ្នែក និង ទាំងនៅក្នុងចំណោម ប្រជាជាតិនានានៃពិភពលោក។ ទ្រឹស្តីការពឹងផ្អែក គឺផ្ដោតលើឧបសគ្គខាងស្ថាប័នខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ និង ផ្នែកនយោបាយលើការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។ ការសង្កត់ធ្ងន់ត្រូវបានដាក់លើតម្រូវការនៃគោល នយោបាយថ្មីសំខាន់ៗក្នុងការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ ផ្តល់នូវឱកាសការងារកាន់តែច្រើន និង កាត់បន្ថយ វិសមភាពប្រាក់ចំណូល។ គោលបំណងនិងសមភាពដទៃទៀត គឺត្រូវសំរេចបាននៅក្នុងបរិបទនៃ កំណើនសេដ្ឋកិច្ច ប៉ុន្តែកំណើនសេដ្ឋកិច្ចមិនត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនូវឋានៈខ្ពង់ខ្ពស់ដែលស្របទៅនឹងវាដោយ គំរូជំហានលីនេអ៊ែរ និង គំរូនៃការផ្លាស់ប្តូរចរនាសម្ព័ន្ធទេ។

រយៈពេលពេញមួយទសវត្សឆ្នាំ ១៩៨០ និង ១៩៩០ វិធីសាស្ត្រទី ៤ ត្រូវបានទទួលស្គាល់។ ការប្រឆាំងនឹងចក្ខុវិស័យ neoclassical (ពេលខ្លះហៅថា neoliberal) នៅក្នុងគំនិតសេដ្ឋកិច្ចបាន សង្កត់ធ្ងន់លើតួនាទីដែលមានប្រយោជន៍នៃទីផ្សារសេរី សេដ្ឋកិច្ចបើកចំហ និង ការធ្វើឯកជនភារូបនីយ កម្ម សហគ្រាសសាធារណៈដែលគ្មានប្រសិទ្ធភាព។ ការបរាជ័យក្នុងការអភិវឌ្ឍ យោងទៅតាមទ្រឹស្តី នេះ មិនមែនដោយសារតែកម្លាំងខាងក្រៅនិងខាងក្នុង ដែលកេងប្រវ័ញ្ចដូចដែលបានពន្យល់ដោយអ្នក ទ្រឹស្តីដែលពឹងផ្អែកនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ វាជាលទ្ធផលដំបូងនៃអន្តរាគមន៍របស់រដ្ឋាភិបាលនិង បទប្បញ្ញត្តិសេដ្ឋកិច្ច។ វិធីសាស្ត្រជ្រើសរើសថ្ងៃនេះ ទាញយកមកលើទស្សនៈទាំងអស់នេះ ហើយយើង នឹងបង្ហាញពីចំណុចខ្លាំងនិងចំណុចខ្សោយរបស់វានីមួយៗ។

៦.៣.១ The Harrod-Domar Growth Model

រាល់សេដ្ឋកិច្ច ត្រូវតែរក្សាទុកសមាមាត្រជាក់លាក់នៃប្រាក់ចំណូលជាតិរបស់ខ្លួន ប្រសិនបើ មានតែដើម្បីជំនួសទំនិញមូលធនដែលចាស់រិចរិល ឬអន់ថយ (អគារ ឧបករណ៍ និង សម្ភារៈវត្ថុធាតុ ដើម)។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ដើម្បីភាពរីកចម្រើន ការវិនិយោគថ្មីដែលតំណាងឱ្យការបន្ថែមសុទ្ធ ដល់ភាគហ៊ុនមូលធនគឺចាំបាច់។ ប្រសិនបើយើងសន្មតថា មានទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ចដោយផ្ទាល់រវាង ទំហំនៃភាគហ៊ុនមូលធនសរុប K ហើយ GDPសរុបគឺ Y ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើដើមទុន ៣ ដុល្លារ តែងតែចាំបាច់ដើម្បីផលិតលំហូរ ១ ដុល្លារ ប្រចាំឆ្នាំ នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប - វាយោងតាម ការបន្ថែមសុទ្ធទៅលើភាគហ៊ុនមូលធនក្នុងទំរង់នៃការវិនិយោគថ្មីនឹងនាំមកនូវការកើនឡើងដែលត្រូវគ្នា នៅក្នុងលំហូរនៃផលិតផលជាតិ GDP ។

ឧបមាថា ទំនាក់ទំនងនេះដែលត្រូវបានគេស្គាល់នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចថា សមាមាត្រផលទុន (capital-output ratio) គឺប្រហែលពី ៣ ទៅ ១ ។ ប្រសិនបើ យើងកំណត់សមាមាត្រចំណូលមូលធនជា k ហើយសន្មតបន្ថែមទៀតថា សមាមាត្រសន្សំសុទ្ធជាតិ គឺជាសមាមាត្រថេរនៃទិន្នផលជាតិ (ឧទាហរណ៍ ៦%) ហើយការវិនិយោគថ្មីសរុប ត្រូវបានកំណត់ដោយកម្រិតនៃការសន្សំសរុប យើងអាចបង្កើតគំរូនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចសាមញ្ញដូចខាងក្រោម៖

១. ការសន្សំសុទ្ធ (S) គឺជាសមាមាត្រមួយចំណែក s នៃចំណូលជាតិ (Y) ដែលយើងមានសមីការ (៣.១) ដូចខាងក្រោម៖

$$S = sY$$

២. ការវិនិយោគសុទ្ធ (I) ត្រូវបានផ្តល់និយមន័យថាជាបម្រែបម្រួលក្នុងស្តុកមូលធន K ហើយអាចត្រូវបានតំណាងដោយ ΔK ដូចសមីការ (៣.២) ខាងក្រោម៖

$$I = \Delta K \quad (3.2)$$

ប៉ុន្តែដោយសារ ស្តុកមូលធនសរុប K មានទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ទៅនឹងប្រាក់ចំណូលជាតិសរុប ឬ ទិន្នផលជាតិសរុប Y ដូចដែលបង្ហាញដោយ សមាមាត្រដើមទុន-ទិន្នផល c ដូចខាងក្រោម៖

$$c = \frac{K}{Y}$$

ឬ

$$c = \frac{\Delta K}{\Delta Y}$$

ឬ សមីការ ៣.៣ ចុងក្រោយ

$$\Delta K = c\Delta Y$$

$1/c$ គឺជាង្វាស់នៃប្រសិទ្ធភាពនៃការប្រើប្រាស់មូលធន

៣. ចុងក្រោយ ដោយសារ ការសន្សំជាតិសុទ្ធ S ត្រូវតែស្មើនឹង ការវិនិយោគសុទ្ធ I យើងអាចសរសេរសមីការ ៣.៤ ដូចខាងក្រោម៖

$$S = I$$

ប៉ុន្តែ ពីសមីការទី ៣.១ យើងដឹងថា $S = sY$ ហើយពីសមីការទី ៣.២ និង ៣.៣ យើងដឹងថា

$$I = \Delta K = c\Delta Y$$

ដូច្នេះ វាធ្វើតាម ដែលយើងអាចសរសេរ "អត្តសញ្ញាណ" នៃការសន្សំស្មើការវិនិយោគ ដូចបានបង្ហាញ ដោយសមីការ ៣.៤ ជា

$$S = sY = c\Delta Y = \Delta K = I$$

ឬ អោយងាយស្រួល

$$sY = c\Delta Y$$

ចែកទាំងសងខាងនៃសមីការ 3.6 ដំបូងដោយ Y ហើយបន្ទាប់មកដោយ c យើងទទួលបានកន្សោម សមីការ ៣.៧ ដូចខាងក្រោម:

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{s}{c}$$

ចំណាំ ថាផ្នែកខាងឆ្វេងនៃសមីការ ៣.៧, $\Delta Y/Y$ តំណាងឱ្យអត្រានៃការផ្លាស់ប្តូរឬអត្រាកំណើននៃ ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប។

សមីការ ៣.៧ ដែលជាកំណែសាមញ្ញនៃសមីការដើម្បីល្អាតនៅក្នុងទ្រឹស្តី Harrod-Domar នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច បានចែងយ៉ាងសាមញ្ញថា អត្រាកំណើនផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ($\Delta Y/Y$) ត្រូវ បានកំណត់រួមគ្នាដោយ សមាមាត្រសន្សំជាតិសុទ្ធ s និង អត្រាទិន្នផល-មូលធនជាតិ c ។ អ្វីដែល ពិសេសជាងនេះទៅទៀត វានិយាយថានៅពេលអវត្តមានរបស់រដ្ឋាភិបាល អត្រាកំណើនប្រាក់ចំណូល ជាតិនឹងទាក់ទងដោយផ្ទាល់ ឬ វិជ្ជមានទៅនឹងសមាមាត្រនៃការសន្សំ (មានន័យថា សេដ្ឋកិច្ចកាន់តែ អាចសន្សំនិងវិនិយោគ - ចេញពី GDP ដែលបានផ្តល់ឱ្យ ហើយកំណើនកាន់តែខ្ពស់នៃផលិតផលក្នុង ស្រុកសរុបនឹងមាន) ហើយផ្ទុយមកវិញ ឬ ទំនាក់ទំនងអវិជ្ជមានសមាមាត្រផលទុនមូលធនរបស់ សេដ្ឋកិច្ច (ឧទាហរណ៍ ការកើនខ្ពស់ c ជាងនេះ អត្រាកំណើនផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបនឹងចុះទាប ជាង) សមីការ ៣.៧ ក៏ត្រូវបានសម្រួលជាញឹកញាប់ផងដែរ ទាក់ទងនឹងប្រាក់សន្សំសរុប s^G ក្នុងករណី នេះអត្រាកំណើនត្រូវបានផ្តល់អោយដោយ

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{s^G}{c} - \delta$$

ដែល δ ជាអត្រានៃលំដាប់មូលធន។

តក្កវិជ្ជាសេដ្ឋកិច្ចនៃសមីការ ៣.៧ និង ៣.៧' គឺសាមញ្ញណាស់។ ដើម្បីរីកចម្រើន សេដ្ឋកិច្ច ត្រូវតែសន្សំ និង វិនិយោគ សមាមាត្រជាក់លាក់នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបរបស់ពួកគេ។ ការសន្សំនិង វិនិយោគបានកាន់តែច្រើន កាន់តែបន្ថែមល្បឿនសេដ្ឋកិច្ចរីកចម្រើនថែមទៀត។ ប៉ុន្តែ អត្រាជាក់ស្តែង ដែលពួកគេអាចរីកចម្រើនសម្រាប់កម្រិតនៃការសន្សំនិងការវិនិយោគណាមួយ - តើទិន្នផលបន្ថែមអាច ទទួលបានប៉ុន្មានពីឯកតាបន្ថែមនៃការវិនិយោគ - អាចត្រូវបានវាស់ដោយការដាក់បញ្ចូលនៃសមាមាត្រផលដើមទុន c ពីព្រោះការបញ្ចូល $1/c$ គឺគ្រាន់តែសមាមាត្រផលដើមទុន ឬ ទិន្នផលវិនិយោគ។ វាបន្ត គុណនឹងអត្រានៃការវិនិយោគថ្មី $s = I/Y$ ដោយផលិតភាពរបស់វា $1/c$ នឹងផ្តល់អត្រាដែលប្រាក់ ចំណូលជាតិ ឬ GDP នឹងកើនឡើង។

ការបន្ថែមលើការវិនិយោគ សមាសធាតុពីរផ្សេងទៀតនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចគឺ កំណើនកម្លាំង ពលកម្ម និង វឌ្ឍនភាពបច្ចេកវិទ្យា។ តួនាទី និង មុខងារនៃសមាសធាតុទាំងបីនេះ ត្រូវបានពិនិត្យ លម្អិត នៅក្នុងបរិបទនៃគំរូកំណើនរបស់ Harrod-Domar ដែលកំណើននៃកម្លាំងពលកម្មមិនត្រូវបាន ពិពណ៌នាយ៉ាងច្បាស់នោះទេ។ នេះដោយសារតែកម្លាំងពលកម្ម ត្រូវបានគេសន្មតថាមានច្រើន ក្រៃលែងនៅក្នុងបរិបទប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ហើយអាចត្រូវបានជួលតាមតម្លៃការ តាមសមាមាត្រ ដែលបានផ្តល់ទៅការវិនិយោគដើមទុន (ការសន្មតនេះមិនតែងតែមានសុពលភាពទេ)។ នៅក្នុងវិធី

ទូទៅ ការរីកចម្រើនផ្នែកបច្ចេកវិទ្យាអាចត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងបរិបទ Harrod-Domar ដែលជាការថយចុះនៃសមាមាត្រផលដើមទុន ដែលបានផ្តល់ឱ្យមានកំណើនបន្ថែមទៀត សម្រាប់ កម្រិតនៃការវិនិយោគ ពីសមីការ ៣.៧ ឬ ៣.៧' ដូចខាងក្រោម។ នេះគឺជាក់ស្តែង នៅពេលយើងដឹង ថាក្នុងរយៈពេលយូរ សមាមាត្រនេះមិនថេរទេ ប៉ុន្តែអាចផ្លាស់ប្តូរតាមពេលវេលា ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹង មុខងារទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុ និង បរិយាកាសគោលនយោបាយ។ ប៉ុន្តែជាថ្មីម្តងទៀត ការផ្តោតសំខាន់លើ តួនាទីនៃការវិនិយោគមូលធន។

៦.៣.២ ឧបសគ្គនិងអំហិត

ត្រលប់ទៅទ្រឹស្តីនៃការលូតលាស់នៃដំណាក់កាលនិងការប្រើប្រាស់សមីការ ៣.៧ នៃគំរូ កំណើនដ៏សាមញ្ញរបស់ Harrod-Domar យើងរៀនថាយុទ្ធសាស្ត្រមួយក្នុងចំណោមយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់ បំផុតនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចគឺគ្រាន់តែ ដើម្បីបង្កើនសមាមាត្រនៃប្រាក់ចំណូលជាតិដែលបានសន្សំ (ឧទាហរណ៍ មិនត្រូវបានយកទៅប្រើប្រាស់)។ ប្រសិន បើយើងអាចបង្កើនសមីការ ៣.៧ យើងអាច

បង្កើន $\Delta Y / Y$ អត្រាកំណើនផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើយើងសន្មតថា សមាមាត្រចំណូលមូលធនជាតិនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចខ្លះនិយាយថា ៣ និងអត្រាសន្សំសុទ្ធគឺ ៦% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប។ វាបន្តពីសមីការ ៣.៧ ដែលប្រទេសនេះ អាចរីកចម្រើនក្នុងអត្រា ២% ក្នុងមួយឆ្នាំពីព្រោះ

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{s}{c} = \frac{6\%}{3} = 2\%$$

ឥឡូវប្រសិនបើអត្រាប្រាក់សន្សំសុទ្ធរបស់ជាតិអាចត្រូវបានកើនឡើងពី ៦% ទៅ ១៥% - ឆ្លង កាត់ការរួមបញ្ចូលគ្នានៃការកើនឡើងពន្ធ ជំនួយបរទេស និង ការលះបង់ការប្រើប្រាស់ទូទៅ នាំអោយ មានកំណើនផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបពី ២% ទៅ ៥%៖

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{s}{c} = \frac{15\%}{3} = 5\%$$

តាមពិត Rostow និង អ្នកផ្សេងទៀត បានកំណត់ដំណាក់កាលឡើងទៅតាមរបៀបនេះ។ បណ្តាប្រទេសដែលអាចសន្សំពី ១៥ ទៅ ២០% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប អាចរីកចម្រើន (“អភិវឌ្ឍ”) ក្នុងអត្រាមួយលឿនជាងប្រទេសដែលបានសន្សំតិច។ លើសពីនេះទៅទៀត កំណើននេះ នឹងអាចទ្រទ្រង់ខ្លួនឯងបាន។ ដូច្នេះ យន្តការនៃការលូតលាស់និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចគឺជាបញ្ហា សាមញ្ញមួយនៃការបង្កើនការសន្សំ និង ការវិនិយោគជាតិ។

យោងទៅតាមទ្រឹស្តីនេះ ឧបសគ្គចម្បង ឬ កំហិតនៃការអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាប់ទាក់ទងទៅនឹងកម្រិត ទាបនៃការបង្កើតមូលធនថ្មីនៅក្នុងប្រទេសក្រីក្រភាគច្រើន។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើប្រទេសមួយចង់រីកចម្រើន អត្រា ៧% ក្នុងមួយឆ្នាំ ហើយប្រសិនបើវាមិនអាចបង្កើតប្រាក់សន្សំនិងការវិនិយោគក្នុងអត្រា ២១% នៃប្រាក់ចំណូលជាតិ (សន្មតថា c សមាមាត្រសរុបនៃផលទុនសរុបគឺ ៣) ប៉ុន្តែ អាចគ្រប់គ្រងបាន ត្រឹមតែ ១៥% ប៉ុណ្ណោះ វាអាចបំពេញចន្លោះប្រហោងនៃការសន្សំ ៦ ភាគរយ តាមរយៈជំនួយបរទេស ឬ ការវិនិយោគបរទេសឯកជន។

ដូច្នេះ ដំណាក់កាល “ការកំហិតដើមទុន” វិធីសាស្ត្រឆ្ពោះទៅរកកំណើន និង ការអភិវឌ្ឍ បាន ក្លាយជាមូលដ្ឋានសមស្រប និង (ក្នុងទម្រង់នយោបាយសង្គ្រាមត្រជាក់) ជាឧបករណ៍ឱកាសសម្រាប់ ការបញ្ជាក់ពីការផ្ទេរប្រាក់យ៉ាងច្រើននិងជំនួយបច្ចេកទេស ពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ទៅកាន់ ប្រទេស អភិវឌ្ឍន៍តិចតួច។ វាគឺជាផែនការ Marshall Plan ជាថ្មីម្តងទៀត ប៉ុន្តែពេលនេះ សម្រាប់ប្រជាជាតិនៃ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។

៦.៤. សន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស (Human Development Index - HDI)

សន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្សជាវិធានការ ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់យ៉ាងទូលំទូលាយបំផុតនៃ ស្ថានភាពប្រៀបធៀបនៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គម ត្រូវបានបង្ហាញដោយកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សហប្រជា ជាតិ (UNDP) នៅក្នុងរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំនៃរបាយការណ៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស។ ចំណុចសំខាន់នៃ របាយការណ៍ទាំងនេះ ដែលត្រូវបានផ្តួចផ្តើមឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៩៩០ គឺជាការស្ថាបនានិងការកែលម្អ សន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស (HDI)។ ផ្នែកនេះពិនិត្យ HDI ថ្មី ដែលត្រូវបានផ្តួចផ្តើមក្នុងឆ្នាំ ២០១០ (ដែលហៅថាជា HDI ប្រពៃណី ដែលគេស្គាល់ថាជាមជ្ឈមណ្ឌលសំខាន់របស់ UNDP ពីឆ្នាំ ១៩៩០- ២០០៩ - ត្រូវបានពិនិត្យលម្អិត) “តើមានអ្វីថ្មីនៅក្នុង HDI ថ្មី” ។

HDI ថ្មី ដូចជាអ្នកមុនៗរបស់ខ្លួន ដែលកំណត់ចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេសនីមួយៗក្នុងកម្រិត ០ (ការអភិវឌ្ឍមនុស្សទាបបំផុត) ដល់ ១ (ការអភិវឌ្ឍមនុស្សខ្ពស់បំផុត) ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍ ៣ ឬ ផលិតផលចុងក្រោយនៃការអភិវឌ្ឍន៍៖ ទី ១ អាយុកាលវែងនិងមានសុខភាពល្អ ដែលត្រូវបាន វាស់ដោយអាយុកាលមធ្យមនៅពេលកើត។ ទី ២ ចំណេះដឹង ដែលត្រូវបានវាស់ដោយការរួមបញ្ចូលគ្នា នៃការរៀនជាមធ្យមដែលសំរេចបានដោយមនុស្សពេញវ័យ និង ឆ្នាំសិក្សាដែលរំពឹងទុកសម្រាប់កុមារ ដែលមានអាយុចូលរៀន។ និង ទី ៣ កម្រិតជីវភាពសមរម្យមួយ ដែលត្រូវបានវាស់វែងដោយផលិត ផលក្នុងស្រុកសរុបក្នុងមនុស្សម្នាក់ បានកែសំរួលអំណាចទិញខុសគ្នានៃរូបិយប័ណ្ណរបស់ប្រទេសនីមួយ ៗ ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងពីថ្លៃដើមនៃការរស់នៅ និង សំរាប់ការសន្មតថាការចំណាយចុះអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែមនៃ ប្រាក់ចំណូល (diminishing marginal utility of income)។

សន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស ដែលផ្សំឡើងនូវមធ្យមភាគរបស់ប្រទេសនូវសន្ទស្សន៍សំខាន់ៗ ៣ យ៉ាងនៃសុខុមាលភាពមនុស្ស។ ប៉ុន្តែ វាមិនបានបង្ហាញអោយស៊ីជម្រៅពីអ្វីផ្សេងៗ នៃមធ្យមភាគ ដែលមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងវិសមភាពឡើយ។ HDI នេះគឺជារង្វាស់ស្តីពីការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្សថ្មីមួយ ដែលផ្តោតសំខាន់ទៅលើ បញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស និង ការពិភាក្សាដាស់សតិទៅលើចំនុចវិសាលភាព នៃវិសមភាពនានា រវាង អ្នកមាន និង អ្នកក្រ នៅក្នុងប្រទេសជាច្រើននៅលើពិភពលោក។

“The process of economic growth is a rather poor basis for judging the progress of a country; it is not, of course, irrelevant but it is only one factor among many.”
Amartya Sen (Sen 2004)

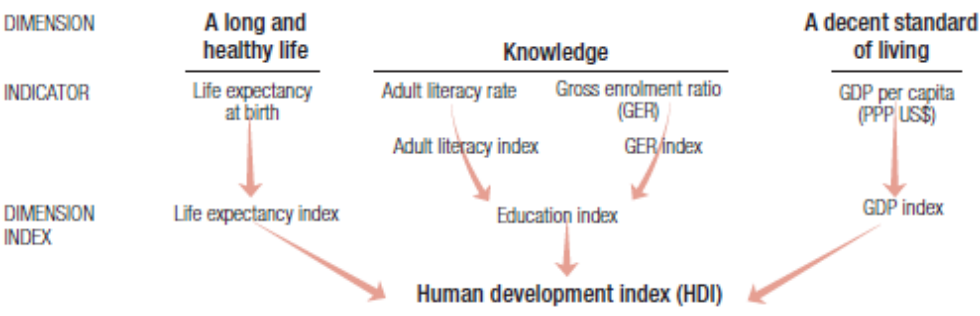
ការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស (Human development) គឺជាដំណើរការនៃការពង្រីកនូវជំរើសរបស់ ប្រជាជន និង ធ្វើអោយកើនឡើងនូវសមត្ថភាពរបស់ពួកគេ។ ដំណើរការនេះ ផ្តោតទៅលើការបង្កើត

នូវបរិស្ថានសមស្របទៅលើមនុស្សណាដែលអាចអភិវឌ្ឍន៍បាននូវសក្តានុពលពេញលេញ និង នាំអោយជីវិតទទួលបានផលប្រយោជន៍ច្រើន និងបង្កើតនូវជីវិតថ្លៃថ្លាថ្មី ស្របគ្នានឹងសេចក្តីត្រូវការនិងចំណាប់អារម្មណ៍ (ចំណង់ចំណូលចិត្ត) របស់ពួកគេ។ ទស្សនៈនេះ មានភាពធំធេង រួមទាំងមានខ្នាតជាច្រើន ជាវិធីសាស្ត្រនានាក្នុងការពង្រីកនូវជំរើសរបស់មនុស្ស។ ក្នុងចំណោមខ្នាតរង្វាស់ទាំងអស់ ដែលយកមកប្រើជាមូលដ្ឋានគ្រឹះ និង មានលក្ខណវិនិច្ឆ័យនោះ ផ្ដោតទៅលើខ្នាតរង្វាស់សំខាន់ ៣ យ៉ាង៖ ការមានសុខភាពល្អនិងអាយុវែង ការមានចំណេះដឹង និង បទដ្ឋាននៃការរស់នៅ។ បើសិនជាមិនមានមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃរង្វាស់នេះទេ រង្វាស់ផ្សេងៗទៀតដូចជា សេរីភាពនយោបាយ លទ្ធភាពក្នុងការចូលរួមនៅក្នុងសហគមន៍របស់នរណាម្នាក់ ការគោរពខ្លួនឯងជាដើម នឹងប្រាកដជាមិនអាចទៅរួច។

សន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស គឺជាការសង្ខេបមួយស្តីពីរង្វាស់នៃការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស។ វាវាស់វែងពីលទ្ធផលសំរេចបានជាមធ្យម នៅក្នុងប្រទេសមួយទៅលើទំហំខ្នាតជាមូលដ្ឋានដំបូង ៣ យ៉ាងនៃការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្សដូចខាងក្រោម៖

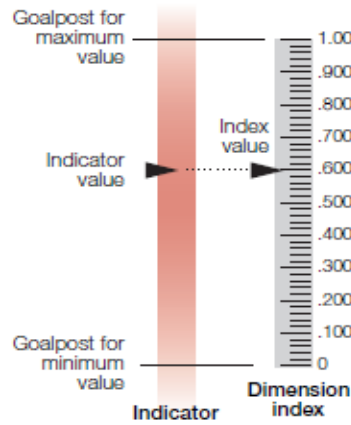
- ការមានសុខភាពល្អនិងអាយុវែង ជារង្វាស់ដែលត្រូវបានវាស់វែងដោយ **អាយុមធ្យម** (life expectancy at birth)
- ចំណេះដឹងជារង្វាស់ដែលត្រូវបានយកមកប្រើដោយគិតទៅលើ កំរិតវប្បធម៌មធ្យមតាមរយៈ**អត្រាចំណេះដឹងមនុស្សពេញវ័យ Adult literacy rate** (ចែកជាមួយនឹង ២ភាគ៣) បូកនឹង ការច្របាច់បញ្ចូលគ្នាតាំងពីថ្នាក់បឋមសិក្សារហូតដល់វិទ្យាល័យ **ធៀបនឹងការចុះឈ្មោះចូលរៀនសរុប** (gross enrolment ratio) ចែកជាមួយនឹង ១ភាគ៣។
- បទដ្ឋាននៃការរស់នៅសមរម្យ ត្រូវបានវាស់ដោយប្រើ **ចំណូលមធ្យមនៃមនុស្សម្នាក់** (GDP per capita) នៅក្នុងទំរង់តំលៃទិញស្មើគ្នា (purchasing power parity – PPP) ដោយគិតជាប្រាក់ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក។

ដ្យាក្រាម ៦.២៖ សង្ខេបពីសន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស

មុននឹងអាចគណនា HDI របស់ខ្លួនវាបាន ត្រូវការអោយមានកំរិតនៃការចង្អុលបង្ហាញច្បាស់លាស់ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងសំរាប់ខ្នាតនីមួយៗ។ ដើម្បីអាចគណនានូវសន្ទស្សន៍ទាំងនេះបាន ទាមទារអោយដឹងពីបង្គោលទីនៃតំលៃអតិបរមា និងតំលៃអប្បបរមានៃទ្រទ្រង់ដូចខាងក្រោម។

រូបភាព ៦.៣៖ ការបង្ហាញបង្គោលទីនៃតំលៃអតិបរមា និង តំលៃអប្បបរមា និងខ្នាតរង្វាស់

ប្រភព៖ Human Development Report 2007/2008 (p. 356)

លទ្ធផលនៅក្នុងខ្នាតនីមួយៗ គឺត្រូវបានបញ្ជាក់ជាតំលៃចន្លោះពី ០ និង ១ ដោយប្រើរូបមន្តទូទៅដូចខាងក្រោម (បន្ទាប់មក HDI ត្រូវគណនារកជាមធ្យមភាគធម្មតានៃខ្នាតសន្ទស្សន៍)៖

$$\text{Dimension index} = \frac{\text{Actual value} - \text{Minimum value}}{\text{Maximum value} - \text{Minimum value}}$$

តារាង ៦.៤៖ Goalposts for calculating the HDI

សន្ទស្សន៍	តំលៃអតិបរមា	តំលៃអប្បបរមា
Life expectancy at birth (years)	៨៥	២៥
Adult literacy rate (%)*	១០០	០
Combined gross enrolment ratio (%)	១០០	០
GDP per capita (PPP US\$)	៤០.០០០	១០០

ប្រភព៖ Human Development Report 2007/2008 (p. 356)

* បង្គោលទីសំរាប់ការគណនានូវកំរិតវប្បធម៌ មានកំរិតអតិបរមាស្មើនឹង ១០០% ក៏ប៉ុន្តែបើនៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង គឺយកត្រឹមតែ ៩៩% តែប៉ុណ្ណោះ។

៦.៤.១ ការគណនាសន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស

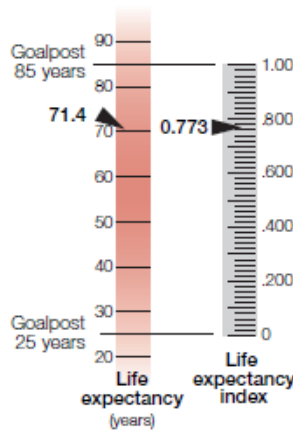
ការគណនានេះ បង្ហាញដោយលើកឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែង ដែលប្រមូលទិន្នន័យរបស់ប្រទេស Turkey មកសិក្សាទៅលើសន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស។

ក. ការគណនាសន្ទស្សន៍អាយុមធ្យមរបស់មនុស្ស

សន្ទស្សន៍អាយុមធ្យមរបស់មនុស្ស វាស់ពីអាយុមធ្យមរបស់ប្រជាជន ដោយការប្រមូលទិន្នន័យ អាយុប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងប្រទេស។ ប្រទេស Turkey អាយុមធ្យមរបស់ប្រជាជនមានអាយុ ៧១,៤ ឆ្នាំ (នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៥) ចំណើយនៃសន្ទស្សន៍អាយុមធ្យមរបស់ប្រទេសនេះ គឺ ០,៧៧៣។

$$Life\ expectancy\ index = \frac{71.4 - 25}{85 - 25} = 0.773$$

រូបភាព ៦.៥៖ ការបង្ហាញបង្គោលទីនៃតំលៃសន្ទស្សន៍អាយុមធ្យមរបស់មនុស្ស

ខ. ការគណនាសន្ទស្សន៍នៃការអប់រំ

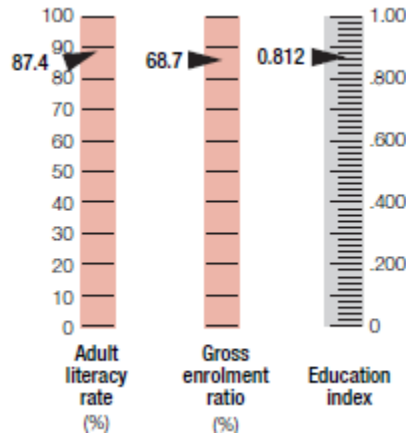
សន្ទស្សន៍នៃការអប់រំ សំដៅទៅលើការវាស់ស្ទង់នូវទំនាក់ទំនងនៃចំណេះដឹងមនុស្សពេញវ័យ និង ការច្របាច់ចូលគ្នាតាំងពីថ្នាក់បឋមរហូតដល់វិទ្យាល័យនៃការចុះឈ្មោះចូលរៀនសរុប។ ដំបូង ត្រូវក្រិតចំណេះដឹងមនុស្សពេញវ័យ និង មួយទៀតសំរាប់ការចុះឈ្មោះចូលរៀនសរុបត្រូវបានគណនា រួចរាល់។ បន្ទាប់មក យើងច្របាច់សន្ទស្សន៍ទាំងពីរនេះចូលគ្នា យើងនឹងទទួលបានសន្ទស្សន៍នៃ ការអប់រំ ដោយចំណេះដឹងមនុស្សពេញវ័យត្រូវគុណនឹង ២/៣ ចំណែកឯការចុះឈ្មោះចូលរៀនសរុប ត្រូវគុណនឹង ១/៣។ ឧទាហរណ៍៖ ប្រទេស Turkey អត្រាមនុស្សពេញវ័យមានចំណេះស្មើនឹង ៨៧,៤% និង សមាមាត្រនៃការចុះឈ្មោះសរុបស្មើនឹង ៦៨,៧% នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៥។ ចំណើយនៃ សន្ទស្សន៍ការអប់រំគឺ ០,៨១២។

$$Adult\ literacy\ index = \frac{87.4 - 0}{100 - 0} = 0.874$$

$$Gross\ enrolment\ index = \frac{68.7 - 0}{100 - 0} = 0.687$$

$$Education\ index = \frac{2}{3} (adult\ literacy\ index) + \frac{1}{3} (gross\ enrolment\ index) = 2/3 (0.874) + 1/3 (0.687) = 0.812$$

ដ្យាក្រាម ៦.៦៖ ការបង្ហាញបង្គោលទីនៃតំលៃសន្ទស្សន៍ការអប់រំ

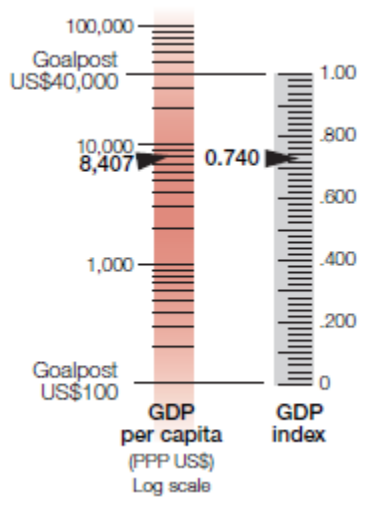

គ. ការគណនាសន្ទស្សន៍ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (GDP Index)

សន្ទស្សន៍ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ត្រូវបានគណនាដោយប្រើនូវចំណូលក្នុងស្រុកសរុបរបស់មនុស្សម្នាក់ (PPP US\$)។ នៅក្នុងចំណូលនៃសន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស វាជំនួសអោយរាល់ខ្នាតទាំងអស់នៃការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស មិនមានការប៉ះពាល់ទៅលើ សន្ទស្សន៍សុខភាពនិងជីវិតវែង និងចំណេះដឹងឡើយ។ ចំណូលត្រូវបានសំរួល ពីព្រោះការសំរេចបានរបស់វា អាចទទួលយកបានកំរិតនៃការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស ដោយមិនចាំបាច់មានចំណូលគ្មានព្រំដែនទេ។ តាមរយៈនេះហើយឡូការីតនៃចំណូល ត្រូវបានយកមកប្រើ។ ឧទាហរណ៍៖ ប្រទេស Turkey មានចំណូលក្នុងស្រុកសរុបក្នុងមនុស្សម្នាក់មាន ៨,៤០៧ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ក្នុងឆ្នាំ ២០០៥។

$$GDP\ index = \frac{\log(8.407) - \log(100)}{\log(40.000) - \log(100)} = 0.740$$

ដ្យាក្រាម ៦.៧៖ ការបង្ហាញបង្គោលទីនៃតំលៃសន្ទស្សន៍ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប

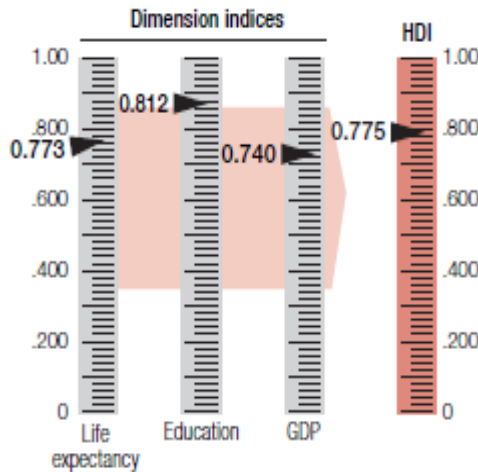
ឃ. ផលបូកសរុបនៃសន្ទស្សន៍ទាំងបី

ក្រោយពីបានគណនាសន្ទស្សន៍ទាំងបីរួចហើយ យើងអាចគណនា សន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍ មនុស្សបានហើយនៅពេលនេះ ដោយយើងត្រូវគណនារកមធ្យមភាគរបស់វា។

$$HDI = \frac{(Life\ expectancy\ index) + (Education\ index) + (GDP\ index)}{3}$$

$$HDI = \frac{0.773 + 0.812 + 0.740}{3} = 0.775$$

ដ្យាក្រាម ៦.៨៖ ការបង្ហាញបង្គោលទីនៃសន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស

៦.៤.២ សន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រមនុស្ស (HPI)

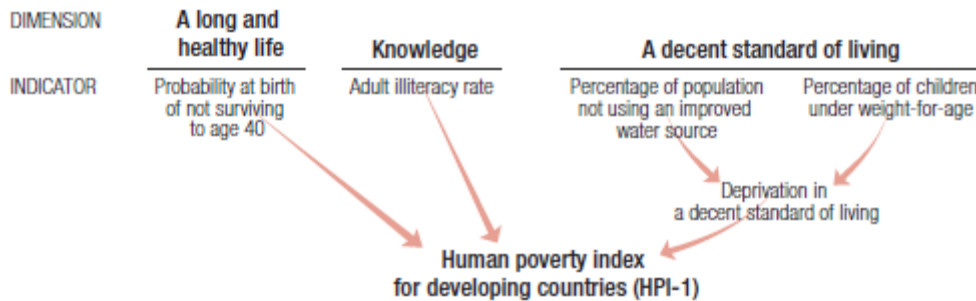
៦.៤.២.១ គណនាសន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ (HPI-1)

ខណៈពេលដែលសន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស វាស់ពីការរស់រេចបានជាមធ្យម នៅពេលនេះ រង្វាស់នៃ HPI-1 វាស់ពី ភាពអស់លើង/ភាពខូចខាតអស់ ជា ៣ ខ្នាតសំខាន់ៗនៃការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស ដែលបានជ្រើសយកនៅក្នុង សន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស៖

- **សុខភាពល្អ និងអាយុវែង**៖ ជនងាយរងគ្រោះរហូតដល់ស្លាប់ ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងអាយុខ្លី ជារង្វាស់ដែលវាស់ដោយប្រូបាប៊ីលីតេនៃអាយុចាប់ពីកំណើតរហូតដល់ក្រោម ៤០ឆ្នាំ។
- **ចំណេះដឹង**៖ ដកចេញនូវអ្នកដែលចេះអាននិងអ្នកចេះប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា ជារង្វាស់ដែល វាស់ដោយអត្រាអនក្ខរជនពេញវ័យ (Adult illiteracy rate) ។
- **បទដ្ឋាននៃការរស់នៅសមរម្យ**៖ ការខ្វះខាតនូវភាពគ្រប់គ្រាន់នៃការបែងចែកសេដ្ឋកិច្ចទាំងមូល ជារង្វាស់ដែលវាស់ដោយមិនថ្លឹងជាមធ្យម (Unweighted average) ជាពីរសន្ទស្សន៍ ផ្សេងគ្នាគឺ៖

- ភាគរយនៃប្រជាជនដែលមិនត្រូវបានធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវការប្រើប្រាស់ប្រភពទឹកស្អាត (Percentage of the population not using an improved water source)
- ភាគរយនៃកុមារដែលមានទំងន់ស្រាលជាងអាយុរបស់ខ្លួន (Percentage of children under weight-for-age) ។

រូបភាព ៦.៩៖ សង្ខេបពីសន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រនៃមនុស្សនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ (HPI-1)

ការគណនា HPI-1 គឺត្រង់ហើយច្បាស់លាស់ជាងការគណនា HDI។ សូចនាករត្រូវបានប្រើដើម្បីវាស់ពីភាពអស់លើង គឺបានធ្វើនិយ័តកម្មរួចរាល់ហើយរវាង ០ និង ១០០ (ពីព្រោះសូចនាករនីមួយៗបង្ហាញជាភាគរយ) ដូច្នេះ មិនចាំបាច់បង្កើតខ្នាតសន្ទស្សន៍ដូចនៅក្នុង HDI នោះទេ។

ក. រង្វាស់នៃភាពអស់លើងនៅក្នុងបទដ្ឋាននៃការរស់នៅសមរម្យ

រង្វាស់ដែលវាស់ដោយមិនឡើងជាមធ្យមនៃសូចនាករទាំងពីរ គឺបានប្រើដើម្បីវាស់ភាពអស់លើងនៃភាពសមរម្យក្នុងបទដ្ឋាននៃការរស់នៅតាមរូបមន្តដូចខាងក្រោម៖

$$\text{Unweighted average} = \frac{(\text{Population not using an improved water source}) + (\text{Children under weight - for - age})}{2}$$

ឧទាហរណ៍៖ ការគណនារបស់ប្រទេស Bolivia

- Percentage of the population not using an improved water source = ១៥%
- Percentage of children under weight-for-age = ៨%

$$\text{Unweighted average} = \frac{15 + 8}{2} = 11.5$$

ខ. រក HPI-1

រូបមន្ត ដែលប្រើសំរាប់គណនា HPI-1 ដូចខាងក្រោម៖

$$HPI - 1 = \left(\frac{P_1^\alpha + P_2^\alpha + P_3^\alpha}{3} \right)^{\frac{1}{\alpha}}$$

ដោយ៖

- P_1 = Probability at birth of not surviving to age 40 (times 100)
- P_2 = Adult illiteracy rate
- P_3 = Unweighted average of population not using an improved water source and children under weight-for-age
- $\alpha = 3$

នាំអោយយើងបាន

$$\left\{ \begin{array}{l} P_1 = 15.5\% \\ P_2 = 13.3\% \\ P_3 = 11.5\% \end{array} \right.$$

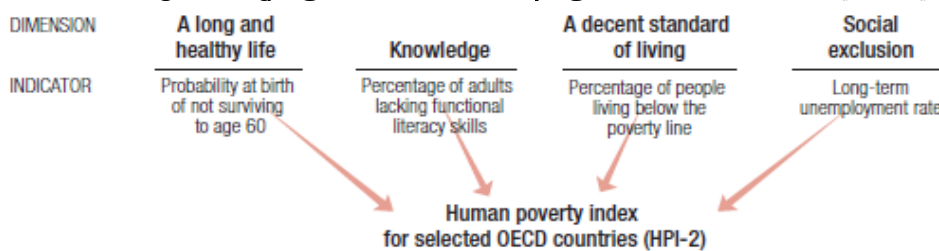
$$HPI - 1 = \left(\frac{15.5^3 + 13.3^3 + 11.5^3}{3} \right)^{\frac{1}{3}} = 13.63$$

៦.៤.២.២ គណនាសន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រប្រទេស OECD មួយចំនួន (HPI-2)

HPI-2 វាស់ពីភាពអស់លើងជាទំរង់ខ្នាតដូចគ្នាទៅនឹង HPI-1 ដែរ និងដោយផ្ដោតទៅលើបណ្តាញចេញនៃសង្គម។ ដូច្នេះ វាឆ្លុះបញ្ចាំងពីភាពអស់លើងជា ៤ ខ្នាតផ្សេងៗគ្នា៖

- **សុខភាពល្អ និងអាយុវែង**៖ ជនងាយរងគ្រោះរហូតដល់ស្លាប់ ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងអាយុខ្លី ជាងគ្នាដែលវាស់ដោយប្រូបាប៊ីលីតេនៃអាយុចាប់ពីកំណើតរហូតដល់ក្រោម ៦០ឆ្នាំ។
- **ចំណេះដឹង**៖ ដកចេញពីពិភពលោកនូវការអាននិងការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា ជាងគ្នាដែលវាស់ដោយភាគរយនៃមនុស្សពេញវ័យចន្លោះពី ១៦ ទៅ ៦៥ឆ្នាំ ដែលខ្វះនូវជំនាញអក្ខរកម្មផ្សេងៗនៃការធ្វើ (Lacking functional literacy skills) ។
- **បទដ្ឋាននៃការរស់នៅសមរម្យ (A decent standard of living)**៖ ជាការវាស់ដោយភាគរយនៃប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោមខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រនៃចំណូល (៥០% នៃមេដ្យានត្រូវបានកែតម្រូវចំណូលក្រោយកាត់ពន្ធនិងការធានារ៉ាប់រងក្នុងគ្រួសារ) ។
- **ការបណ្តេញចេញពីសង្គម (Social exclusion)**៖ ជាការវាស់ដោយអត្រានៃនិកម្មភាពរយៈពេលវែង (១២ ខែ ឬច្រើនជាងនេះ) ។

ដ្យាក្រាម៦.១០៖ សង្ខេបពីសន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រនៃមនុស្សជាសមាជិក OECD មួយចំនួន (HPI-2)

* គណនា HPI-2

រូបមន្ត ប្រើដើម្បីគណនា HPI-2 គឺដូចខាងក្រោម៖

$$HPI - 2 = \left(\frac{P_1^\alpha + P_2^\alpha + P_3^\alpha + P_4^\alpha}{4} \right)^{\frac{1}{\alpha}}$$

ដោយ៖

- P_1 = Probability at birth of not surviving to age 60 (times 100)
- P_2 = Percentage of adults lacking functional literacy skills
- P_3 = Percentage of population below income poverty line (50% of median adjusted household disposable income)
- P_4 = Rate of long-term unemployment (lasting 12 months or more)
- $\alpha = 3$

យើងបាន៖

- $P_1 = 8.1\%$
- $P_2 = 14.6\%$
- $P_3 = 11.4\%$
- $P_4 = 0.5\%$

$$HPI - 2 = \left(\frac{8.1^3 + 14.6^3 + 11.4^3 + 0.5^3}{4} \right)^{\frac{1}{3}} = 10.9$$

៦.៤.២.៣ មូលហេតុដែល $\alpha = 3$ នៅក្នុងការគណនា HPI-1 និង HPI-2

តំលៃនៃ α គឺមានឥទ្ធិពលខ្លាំងទៅលើការប្រែប្រួលតំលៃនៃ HPI។ បើ $\alpha = 1$ នាំអោយ HPI គឺជាមធ្យមភាគនៃទំហំរបស់វាផ្ទាល់។ ខណៈដែល α កើន វាផ្តល់ទំងន់បន្ថែមទៅលើទំហំខ្ពស់ ដែលជាកន្លែងណាមួយដែលមានទុរគុណភាព។ ដូច្នោះ នៅពេលដែល α កើនឡើងរហូតដល់អានន្ត ($\alpha = \infty$) នោះ HPI នឹងមាននិន្នាការឆ្ពោះទៅតំលៃនៃទំហំនៅក្នុងចំណុចណាមួយដែលមានទុរគុណភាពធំជាងគេបំផុត (ជាឧទាហរណ៍ ប្រទេស Bolivia បានគណនា HPI-1 គួរតែ ១៥.៥ ស្មើនឹងប្រូបាប៊ីលីតេចាប់ពីការចាប់កំណើតរហូតដល់អាយុ ៤០ ឆ្នាំ)។ នៅក្នុងការគណនាខាងលើ ដែលផ្តល់ $\alpha = 3$ គ្រាន់តែជាទំលាប់ដែលប្រើក្នុងការបន្ថែម ក៏ប៉ុន្តែវាមិនបានធ្វើអោយមានទំងន់លើសលុបទៅតំបន់ដែលមានទុរគុណភាពខ្លាំងនោះទេ។

៦.៥. ការប្រៀបធៀបចំណូលអន្តរជាតិ: ភាពស្មើគ្នានៃអនុភាពទិញ (PPP)

មានចំនុចនៃបញ្ហាមួយ ដែលត្រូវពិចារណាមុននឹងប្រើប្រាស់ កំរិតចំណូលជាមូលដ្ឋាននៃការប្រៀបធៀប និង ជាតំណាងរង្វាស់នៃកំរិតនៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចខុសៗគ្នា។ តើអ្វីទៅអោយពិតប្រាកដក្នុងការប្រៀបធៀប ចំណូលជាតិសរុបរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ (GNI per capita) របស់ប្រទេសកម្ពុជា នៅឆ្នាំ ២០០៦ ដែលមានទឹកប្រាក់ \$481 ជាមួយនឹង ចំណូលមធ្យមរបស់ប្រទេស ឈីលី ដែលមានទឹកប្រាក់ \$7,892 មានន័យយ៉ាងដូចម្តេច? ចុះចំពោះប្រទេសម៉ាឡេស៊ីដែលមានទឹកប្រាក់

\$5,596 ក្នុងមនុស្សម្នាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ ប្រៀបធៀបជាមួយនឹង ប្រទេសម៉ិកស៊ីកូមានចំណូល \$7,970? តើវាមានភាពត្រឹមត្រូវច្បាស់លាស់ក្នុងការសន្និដ្ឋានពីការប្រៀបធៀបទាំងនេះ ដែលមួយដុល្លារនៃចំណូលនៅក្នុងប្រទេសនីមួយៗមានតំលៃដូចគ្នាដែរឬទេ? តើការទិញទំនិញប្រទេសកម្ពុជា (បរិមាណ) មួយដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិកនៅក្នុងប្រទេសមួយ សមមូលទៅនឹងការទិញទំនិញប្រទេសកម្ពុជា (បរិមាណ) នៅក្នុងប្រទេសមួយផ្សេងទៀតដែរឬទេ? ដូច្នោះ អញ្ជឹងតើអាចនិយាយបានដែរទេថា ឧទាហរណ៍យើង ផ្តល់ប្រាក់ស្មើគ្នាដែលមានចំនួនទឹកប្រាក់ US\$1,500 នៃចំណូល គួរតែផ្តល់អោយដូចគ្នានូវបទដ្ឋាន នៃការរស់នៅក្នុងប្រទេសលីវី ម៉ាឡេស៊ី ម៉ិកស៊ីកូ និងកម្ពុជានោះ?

ចំលើយគឺងាយស្រួលណាស់ “មិនអាចទៅរួចទេ” វាមិនមែនជាករណីដែលថាការទិញនៃមួយ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិកស្មើគ្នាទៅនឹងការទិញបាននូវបរិមាណនៃទំនិញស្មើគ្នា ដោយមិនបានគិតពី សេដ្ឋកិច្ចនោះទេ។ ត្រង់ចំនុចនេះ ចង់បង្ហាញបន្តិចក្នុងករណីហេតុអ្វីបានជាមិនអាច៖ តើអ្នកមានបាន គិតដែរឬទេថា តំលៃផ្ទះ នៅប្រទេសកម្ពុជាយើង ដែលមានចំណូលទាបក្នុងមនុស្សម្នាក់ ដូចគ្នាទៅនឹង តំលៃផ្ទះនៅសហរដ្ឋអាមេរិកដែរឬទេ? ការកាត់សក់? ថ្នាំពេទ្យ និងសេវាកម្មទន្តពេទ្យ? សេវាកម្មដឹក ជញ្ជូនសាធារណៈ? អ្វីដែលសាកសមនោះ គឺថាសេដ្ឋកិច្ចនៃប្រទេសដែលមានចំណូលទាប នឹងមាន តំលៃទាបសំរាប់មុខទំនិញមួយចំនួន នៅពេលដែលតំលៃទាំងនេះត្រូវបានបំប្លែងពីរូបិយវត្ថុក្នុងស្រុក ទៅជាប្រាក់ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ជាងប្រទេសមួយដែលមានចំណូលជាមធ្យមខ្ពស់។ និយាយម៉្យាង ទៀត សមមូលនៃ US\$1,500 នឹងទិញទំនិញនិងសេវាកម្មដែលមានបរិមាណខុសគ្នានៅក្នុងសេដ្ឋ កិច្ចខុសគ្នាផងដែរ តាំងតែពីថ្លៃនៃទំនិញនិងសេវាកម្មមួយចំនួន ប៉ុន្តែមិនទាំងអស់នោះទេ ទំនិញនិង សេវាកម្មនឹងមានតំលៃផ្សេងៗគ្នាជាមួយនឹងកំរិតនៃចំណូលមធ្យមនៃសេដ្ឋកិច្ចមួយ។

ប្រទេសនីមួយៗមានរូបិយប័ណ្ណរៀងៗខ្លួន ដែលមានតំលៃខុសគ្នាដែរ ដើម្បីអាចប្តូរពី រូបិយប័ណ្ណផ្សេងៗមកជាប្រាក់ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិកបាន គឺងាយស្រួលទេ ដោយប្រើប្រាស់នូវអត្រា ប្តូរប្រាក់ស្របច្បាប់ (Official exchange rate) រវាងរូបិយប័ណ្ណរបស់ប្រទេសនីមួយៗ។ ចូរពិនិត្យ មើលលើអត្រាប្តូរប្រាក់ជាមធ្យមក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ រវាងរូបិយប័ណ្ណរ៉ូពី (Rupee) របស់ប្រទេស ឥណ្ឌា និងប្រាក់ដុល្លារ គឺមានតំលៃ 1\$ = 39.45 rupees។ បើសិន ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបរបស់ ប្រទេសឥណ្ឌាស្មើនឹង ៤១,៥២៥,០០០,០០០រ៉ូពី នៅពេលដែលបានប្តូរពីរ៉ូពីទៅជាដុល្លារ វាគួរតែមាន តំលៃស្មើនឹង \$១,០៥២,៥៩៨,២២៦។ ដូចជាអ្វីដែលការបំប្លែងពីរ៉ូពីទៅដុល្លារបញ្ជាក់ថាគឺ ១ ដុល្លារ សហរដ្ឋអាមេរិកនៅក្នុងប្រទេសអាមេរិកអាចទិញទំនិញនិងសេវាកម្មមួយដុំដូចគ្នា ទៅនឹងតំលៃ

៣៩.៤ ៥រ៉ូពី នៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា។ ត្រង់ចំនុចនេះហើយ អនុភាពការទិញនៃប្រាក់ ១ដុល្លារ គឺស្មើនឹង អនុភាពការទិញនៃ ៣៩.៤ ៥រ៉ូពី។

ក៏ប៉ុន្តែអ្នកបានដឹងហើយថា ចំនុចនេះហាក់បីដូចជាមិនត្រឹមត្រូវពេញលក្ខណៈច្បាស់ល្អ។ អត្រាប្តូរប្រាក់ផ្លូវការ បំលែងគ្រាន់តែប្រៀបធៀបថ្លៃនៃទំនិញលក់ដូរ (Traded goods) តែប៉ុណ្ណោះ អញ្ចឹង ទំនិញនឹងគឺត្រូវបានធ្វើជំនួញជាអន្តរជាតិដូចជា កុំព្យូទ័រ ម៉ូទ័រ ឡាន ស្បែកជើង ក្រូច និង ស្រា។ ការសន្មតជាមុន គឺថាថ្លៃនៃទំនិញលក់ដូរទាំងនោះ គឺស្រដៀងគ្នាខ្លាំងរវាងប្រទេសនិងប្រទេស ដោយសារកំលាំងនៃការប្រកួតប្រជែងអន្តរជាតិ និង សក្តានុពលដើម្បីយកទំនិញពីកន្លែងមួយទៅលក់ នៅកន្លែងមួយផ្សេងទៀតដើម្បីចំណេញ ដែលខុសគ្នាឆ្ងាយក្នុងថ្លៃដែលបានផ្តល់។

ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ សំរាប់ការមិនលក់ដូរទំនិញនិងសេវាកម្ម ណាមួយដោយមិនបាន ជ្រៀតចូលទៅក្នុងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិរវាងជាតិនិងជាតិ ថ្លៃរវាងប្រទេសនិងប្រទេសអាចមានភាពខុស គ្នាខ្លាំងជាអាទិ៍។ ភាពខុសគ្នាទាំងនេះ នឹងពឹងអាស្រ័យលើលក្ខខណ្ឌខាងក្នុងនៃប្រទេសនីមួយៗ ជាពិសេសកំរិតចំណូលមធ្យម ពន្ធតំបន់ បទបញ្ជាផ្សេងៗ កំរិតនៃការប្រកួតប្រជែងជាដើម។ ការមិន ជួញដូរទំនិញនិងសេវាកម្មដូចជា ផ្ទះ ការដឹកជញ្ជូន សេវាកម្មផ្ទាល់ខ្លួន និង ចំណីអាហារ ដែលនៅ តំបន់ជាក់លាក់ ដែលមិនមានឥទ្ធិពលនៃការប្រកួតប្រជែងអន្តរជាតិ ឬក៏លទ្ធភាពក្នុងការដោះដូរដើម្បី នាំមកនូវថ្លៃទៅក្នុងខ្សែបន្ទាត់សេដ្ឋកិច្ច។

ជំពូកទី ៧

បញ្ហាចំនួនប្រជាជនក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍
Population Problem in Developing Countries

ក្នុងឆ្នាំ ២០១៣ ចំនួនប្រជាជនពិភពលោកបានកើនដល់ប្រមាណ ៧,២ ពាន់លាននាក់។ នៅឆ្នាំនោះ ផ្នែកនាយកដ្ឋានស្ថិតិចំនួនប្រជាជនរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ បានប៉ាន់ស្មានថាចំនួនប្រជាជននឹងកើនឡើងដល់ប្រមាណ ៨,១ ពាន់លាននាក់ នៅឆ្នាំ ២០២៥ និង ឈានដល់ប្រមាណ ៩,៦ ពាន់លាននាក់ នៅឆ្នាំ ២០៥០។ ប្រជាជនភាគច្រើនលើសលុបនឹងរស់នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ តើអ្វីនឹងជាផលប៉ះពាល់ខាងសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ ប្រសិនបើការប៉ាន់ស្មានបែបនេះត្រូវបានគេដឹងថាជារឿងពិត? តើសេណារីយ៉ូនេះ មិនអាចជៀសរួច ឬ អាស្រ័យលើភាពជោគជ័យ ឬបរាជ័យនៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងអភិវឌ្ឍន៍? ជាចុងក្រោយ អ្វីដែលសំខាន់ជាងនេះទៅទៀតនោះគឺ កំណើនប្រជាជនយ៉ាងឆាប់រហ័សដែលជាបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរដែលមនុស្សជាច្រើនជឿ ឬវាជាការបង្ហាញពីបញ្ហាជាមូលដ្ឋាននៃការអភិវឌ្ឍន៍និងការប្រើប្រាស់ធនធានសកលមិនស្មើគ្នារវាងប្រទេសអ្នកមាន និងអ្នកក្រដូចដែលអ្នកផ្សេងទៀតជំទាស់?

នៅក្នុងជំពូកនេះ យើងពិនិត្យមើលបញ្ហាជាច្រើនទាក់ទងនឹងកំណើនប្រជាជនដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។ ទោះជាយ៉ាងណា យើងចាប់ផ្តើមក្រឡេកមើលនិន្នាការប្រជាជននិងប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីៗ និងការផ្លាស់ប្តូរទីតាំងភូមិសាស្ត្ររបស់ប្រជាជនពិភពលោក។ បន្ទាប់ពីការពន្យល់ពីគំនិតប្រជាសាស្ត្រជាមូលដ្ឋាន យើងបង្ហាញនូវគំនិតសម្មតិកម្មសេដ្ឋកិច្ចថ្មីៗ ទាក់ទងនឹងបុព្វហេតុនិងផលវិបាកនៃកំណើនប្រជាជនយ៉ាងឆាប់រហ័សនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នាពេលបច្ចុប្បន្ន។ ភាពចម្រុងចម្រាសជុំវិញសារៈសំខាន់នៃកត្តាប្រជាជនជាទូទៅ និង គំនិតសម្មតិកម្មទាំងនេះ ជាពិសេសត្រូវបានគេរកឃើញ។ នៅចុងបញ្ចប់ យើងវាយតម្លៃជម្រើសគោលនយោបាយផ្សេងៗដែលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍អាចមានបំណងជះឥទ្ធិពលដល់ទំហំនិងកំណើនប្រជាជនរបស់ពួកគេ ក៏ដូចជាវិធីដែលប្រទេសឧស្សាហកម្មអាចចូលរួមចំណែកដល់ចំនួនប្រជាជនសកល និង បរិដ្ឋានធនធានដែលអាចគ្រប់គ្រងបាន។ គោលនយោបាយចំនួនប្រជាជននៅក្នុងប្រទេសចិន និង ឥណ្ឌា ដែលជាប្រទេសដែលមានចំនួនប្រជាជនច្រើនជាងគេបំផុតនៅលើពិភពលោក គឺជាការផ្តោតអារម្មណ៍នៃការសិក្សាករណីនេះ។

ជារៀងរាល់ឆ្នាំមនុស្សជាង ៧៥ លាននាក់ កំពុងត្រូវបានបញ្ចូលបន្ថែមទៅក្នុងចំនួនប្រជាជនសរុបទូទាំងពិភពលោក។ ប្រជាជនដែលបានបញ្ចូលបន្ថែម ៩៧% គឺសុទ្ធតែកើនឡើងនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ស្ទើរតែទាំងអស់។ ការកើនឡើងនៃទំហំបែបនេះ គឺមិនធ្លាប់មានពីមុនមកទេ។ ប៉ុន្តែ

បញ្ហានៃកំណើនប្រជាជនមិនមែនគ្រាន់តែជាបញ្ហាគួរលេខប៉ុណ្ណោះទេ។ វាជាបញ្ហានៃសុខុមាលភាពរបស់មនុស្សនិងការអភិវឌ្ឍដែលបានកំណត់ក្នុងជំពូកទី ១ កំណើនប្រជាជនយ៉ាងឆាប់រហ័ស អាចមានផលវិបាកធ្ងន់ធ្ងរដល់សុខុមាលភាពមនុស្សជាតិ។ ប្រសិនបើ ការអភិវឌ្ឍតម្រូវឱ្យមានការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវកម្រិតនៃការរស់នៅរបស់ប្រជាជនដូចជា ប្រាក់ចំណូល សុខភាព ការអប់រំ និងសុខុមាលភាពទូទៅ ហើយប្រសិនបើវារួមបញ្ចូលនូវសមត្ថភាព ការគោរពខ្លួនឯង ការគោរពសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និង សេរីភាពក្នុងការជ្រើសរើសនោះ នៅពេលនោះសំណួរសំខាន់អំពីកំណើនប្រជាជនពិតជា កើតមានគឺ៖ តើស្ថានភាពប្រជាជននាពេលបច្ចុប្បន្ននៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើនបានចូលរួម ចំណែកក្នុងការសំរេចពី ឬ បោះបង់ឱកាសរបស់ពួកគេដើម្បីសំរេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ មិនមែនត្រឹមតែ ដើម្បីសំរាប់តែមនុស្សជំនាន់បច្ចុប្បន្ននិងមនុស្សជំនាន់ក្រោយៗទៀត យ៉ាងដូចម្តេច? ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាស្តុលនេះ យើងពិនិត្យមើលមូលហេតុនិងផលវិបាកសម្រាប់ទំនាក់ទំនងវិជ្ជមានរវាងភាព ក្រីក្រនិងទំហំគ្រួសារ។ ជាទូទៅ យើងពិនិត្យមើលនូវអ្វីដែលជំរុញកំណើនប្រជាជនខ្ពស់នៅក្នុងបណ្តា ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ (ជាពិសេសអ្នកមានចំណូលទាប) ហេតុអ្វីបានជាកំណើនប្រជាជនជាទូទៅ ធ្លាក់ចុះជាបន្តបន្ទាប់នៅពេលដែលប្រទេសរីកចម្រើននិងអភិវឌ្ឍ និងបុព្វហេតុនិងផលប៉ះពាល់នៃគំរូ ទាំងនេះ។

៧.១ ចំនួនប្រជាជន

ចំនួនប្រជាជន គឺជាកត្តាដែលអាចដឹកនាំបានយ៉ាងល្អបំផុតនៃផលិតកម្ម ដែលមាននៅគ្រប់ សេដ្ឋកិច្ចទាំងមូល។ ក្នុងន័យនេះ យើងលាតត្រដាងពីការពិត ដែលនិយាយថាកំលាំងពលកម្មក្នុង សេដ្ឋកិច្ច គឺជាធនធានឧបត្ថម្ភដែលសំខាន់បំផុត ហើយវាកំលាំងដែលមានតែមួយគត់ ក្នុងការផលិត នូវផលិតផលកាន់តែច្រើនឡើងថែមទៀត។

កំលាំងពលកម្មដែលបានទទួលការអប់រំខ្ពស់ គឺមានភាពចាំបាច់ណាស់ក្នុងការធ្វើអោយលូត លាស់ប្រកបដោយចីរភាព និងការធ្វើអោយសំរេចបាននូវការអភិវឌ្ឍន៍មនុស្សយ៉ាងពេញលេញ។ សេដ្ឋកិច្ចមួយដែលទទួលជោគជ័យ អាស្រ័យដោយការគេចចេញពីរណ្តៅនៃសង្គមកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នានា មានន័យថាជាការគេចចេញពីភាពក្រីក្រ។

ការបន្តកើនឡើងនូវផលិតផលមូលធនមនុស្ស គឺជាគន្លឹះមូលដ្ឋានគ្រឹះយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការ អភិវឌ្ឍន៍។ ក៏ប៉ុន្តែមានសំនួរមួយដែលកើតមានជាយូរយារណាស់មកហើយ ដែលថាតើកំណើន ប្រជាជនមានឥទ្ធិពលទៅលើកំរិត និងល្បឿននៃសេដ្ឋកិច្ច និង ការអភិវឌ្ឍន៍យ៉ាងដូចម្តេច។ ដូច្នេះ ជា

ដំបូងត្រូវគិតពីចំណូលមិតទៅលើសារៈសំខាន់នៃធាតុចូលមូលធនមនុស្ស ដែលបញ្ចូលទៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ និងភាពចាំបាច់ក្នុងការធ្វើតេស្តដោយគ្រួសារពីធាតុពិតដូចទៅនឹងអ្វីមួយ។ បញ្ហានេះត្រូវបានលោក Thomas Malthus បានដាក់ឈ្មោះអោយវាថាជា “បញ្ហាចំនួនប្រជាជន”។

៧.១.១ បញ្ហាចំនួនប្រជាជន

ដើម្បីអាចហៅ “បញ្ហាចំនួនប្រជាជន” គឺវាអាស្រ័យទៅលើការសន្មតថា បើសិនការកើនឡើងនូវចំនួនប្រជាជនយ៉ាងឆាប់រហ័សពេក វាធ្វើអោយកើតមានឡើងនូវផលលើសនៃចំនួនប្រជាជនសរុបនៅក្នុងសមត្ថភាពផលិតរបស់ប្រទេសមួយ។ ដូច្នោះ ចំណូលពិតក្នុងមនុស្សម្នាក់ កើនឬថយចុះមិនជាសំខាន់ប៉ុន្មានទេ។ អ្វីដែលសំខាន់នោះ គឺហេតុអ្វីបានជាយើងគិតថា បញ្ហាកំណើនប្រជាជនជាបញ្ហាដែលធ្វើអោយកើតមានភាពក្រីក្រ ខណៈពេលដែលយើងដឹងថាចំនួនប្រជាជនចូលរួមយ៉ាងសំខាន់ក្នុងដំណើរការផលិតកម្ម ដើម្បីការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិ។

$$\% \Delta \text{income per person} = \% \Delta \text{total income} - \% \Delta \text{population}$$

សមីការនេះ គឺជារបាយការណ៍ដែលត្រឹមត្រូវតាមគណិតវិទ្យា ដែលនិយាយថា ការផ្លាស់ប្តូរនៅក្នុងចំណូលពិតរបស់បុគ្គលម្នាក់ អាស្រ័យទៅលើអត្រាការលូតលាស់ចំណូលពិតសរុប (វាស់ដោយ GNI និង GDP) ដកនឹង អត្រានៃការលូតលាស់ចំនួនប្រជាជនគ្រប់ពេល។ ចំណូលកាន់តែកើនឡើងរហ័ស ធ្វើអោយការលូតលាស់ចំនួនប្រជាជននៅថេរ នៅពេលដែលចំនួនប្រជាជនថេរ វាធ្វើអោយកាន់តែកើនឡើងចំណូលញាប់ជាលំដាប់។ ផ្ទុយមកវិញ នៅពេលមានកំនើនប្រជាជនកើនឡើង វាធ្វើអោយចំណូលកើនឡើងកាន់តែយឺត។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មិនមែនមកពីការកើនឡើងចំនួនប្រជាជនយ៉ាងឆាប់រហ័ស ជាមូលហេតុធ្វើអោយចំណូលកើនឡើងយឺត ឬក៏ចំនួនប្រជាជនកើនឡើងយឺត ធ្វើអោយកើនឡើងចំណូលបុគ្គលយ៉ាងឆាប់រហ័សនោះដែរ។

តារាង ៧.១៖ អត្រាកំនើនប្រជាជនមធ្យម តាមតំបន់និងប្រទេសមួយចំនួន

	Population growth rate, annual percent			Share of world population ^a	
	1960-70	1970-80	1990-2004	1980	2000
Low-income economies	2.3	2.1	2.0	36.3	40.6
China ^b	2.3	1.8	0.9		
India	2.3	2.2	1.7		
Pakistan	2.8	2.6	2.4		
Somalia	2.8	2.9	1.3		
Zimbabwe	2.6	3.0	1.4		
Middle-income Economies	2.5	1.9	1.1	45.8	44.9
Argentina	1.4	1.6	1.2		

Cote d'Ivoire ^c	3.8	4.0	2.5		
Jamaica	1.4	1.3	0.7		
Senegal ^d	2.3	2.9	2.5		
South Korea ^e	2.6	1.8	0.8		
High-income economies	1.1	0.8	0.8	17.8	14.9
Ireland	0.4	1.4	1.1		
Japan	1.0	1.1	0.2		
United Kingdom	0.6	0.1	0.3		
United States	1.3	1.1	1.2		
Less-developed regions					
East Asia and Pacific	1.9	1.5	1.1	31.5	30.6
Latin America and Caribbean	2.4	2.0	1.6	8.1	8.5
Middle East and North Africa	2.9	3.0	2.0	3.9	4.9
South Asia	2.3	2.1	1.9	20.4	22.4
Sub-Saharan Africa	2.7	2.9	2.5	8.6	10.9

ប្រភព៖ World Bank 1983: 184–5, Table 19; 1994: 210–11, Table 25; 2002: 48–51, Table 2.1; *World Development*

Indicators 2006: 46–8, Table 2.1.

Notes

a Total world population in 1980 was estimated as 4,429.3 million and 6,057.3 million in 2000.

b China was reclassified as “middle-income” in 1999.

c Côte d’Ivoire was reclassified as “low-income” in 1994.

d Senegal was reclassified as “low-income” in 1995.

e South Korea was reclassified as “high-income” in 2003.

៧.១.២ ការរីកចម្រើននៃប្រជាជននានានៅពិភពលោក

ការកើតរបស់មនុស្សភាគច្រើននៅលើផែនដីកាលពីពេលមុន មនុស្សជាតិមានចំនួនតិចតួចណាស់។ នៅពេលដែលប្រជាជនចាប់ផ្តើមចេះដាំដុះកាប់គាស់ដើម្បីចំណីអាហារតាមរយៈកសិកម្មប្រហែល ១២.០០០ ឆ្នាំមុន ប្រជាជននៅលើពិភពលោកប៉ាន់ស្មានមិនលើសពី ៥ លាននាក់ (សូមមើលតារាង ៧.១)។ ពីរពាន់ឆ្នាំមុន ប្រជាជននៅលើពិភពលោកបានកើនឡើងដល់ជិត ២៥០ លាននាក់ គឺតិចជាងមួយភាគប្រាំនៃប្រជាជនចិនសព្វថ្ងៃ។ ចាប់ពីឆ្នាំទី ១ នៅលើប្រតិទិនរបស់យើង រហូតដល់ការចាប់ផ្តើមនៃបដិវត្តឧស្សាហកម្មនៅឆ្នាំ ១៧៥០ វាបានកើនឡើងដល់ទៅ ៧២៨ លាននាក់ ដែលតិចជាង ៣ ភាគ ៤ នៃចំនួនប្រជាជនសរុបដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌាសព្វថ្ងៃ។ ក្នុងអំឡុងពេល ២០០ ឆ្នាំ បន្ទាប់ (១៧៥០–១៩៥០) ប្រជាជនចំនួន ១,៧ ពាន់លាននាក់ ត្រូវបានបន្ថែមទៅចំនួនប្រជាជននៅលើផែនដី។ ប៉ុន្តែក្នុងរយៈពេលតែបួនទសវត្សរ៍ក្រោយមក (១៩៥០-១៩៩០) ចំនួនមនុស្សនៅលើផែនដីបានកើនឡើងទ្វេដងជាថ្មីម្តងទៀត ដែលធ្វើអោយគួរលេខសរុបមានប្រមាណ ៥,៣ ពាន់លាននាក់។ ពិភពលោកបានឈានចូលសតវត្សរ៍ទី ២១ ជាមួយមនុស្សជាង ៦ ពាន់លាននាក់។

ចំនួនប្រជាជនសព្វថ្ងៃនេះ នៅលើផែនដីយើងមានចំនួនជាង ៧.០០០លាននាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០១២ (United States Census Bureau)។ វាក្លរតែកើនឡើងថែមទៀតរហូតដល់ទៅជាង

៨.០០០ លាននាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០២៥ ខាងមុខនេះ។ ការព្យាករណ៍សំរាប់ឆ្នាំ ២០៥០ នឹងមានចំនួនប្រជាជនទាបបំផុតក៏មាន ៩.០០០លាននាក់ និងខ្ពស់បំផុតរហូតដល់ទៅ ១១.៩០០លាននាក់។

តារាង ៧.១

- ចំនួនប្រជាជន ១.០០០លាននាក់ដំបូង កើតឡើងតាំងពីឆ្នាំ ១៨០៤ មកម្ល៉េះ
- ចំនួនប្រជាជនមានចំនួន ២.០០០លាននាក់ នៅឆ្នាំ ១៩២៧ (១២៣ ឆ្នាំ ក្រោយមក)
- ចំនួនប្រជាជនកើនឡើង ៣.០០០លាននាក់ នៅឆ្នាំ ១៩៦០ (២៣ ឆ្នាំ ក្រោយមក)
- ចំនួនប្រជាជនកើនឡើង ៤.០០០លាននាក់ នៅឆ្នាំ ១៩៧៤ (១៤ ឆ្នាំ ក្រោយមក)
- ចំនួនប្រជាជនកើនឡើង ៥.០០០លាននាក់ នៅឆ្នាំ ១៩៨៧ (១៣ ឆ្នាំ ក្រោយមក)
- ចំនួនប្រជាជនកើនឡើង ៦.០០០លាននាក់ នៅឆ្នាំ ១៩៩៩ (១២ ឆ្នាំ ក្រោយមក)
- ចំនួនប្រជាជនកើនឡើង ៧.០០០លាននាក់ នៅឆ្នាំ ២០១២ (១៣ ឆ្នាំ ក្រោយមក)

នេះជាបញ្ហាចោទនៃកំណើនប្រជាជនយ៉ាងឆ្លងឆ្នាំ ដែលយើងត្រូវលើកយកមកនិយាយនៅទីនេះ។

តារាង ៧.២៖ ការរីកចម្រើនចំនួនប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក (គិតជាពាន់នាក់)

	១៩៥០	១៩៩០	១៩៩៥	២០២៥
Africa	223,967	632,669	728,074	1,495,772
Europe	548,711	721,734	726,999	718,203
North and Central America	219,633	423,658	454,229	615,549
South America	111,690	293,131	319,791	462,664
Asia	1,402,725	3,186,446	3,457,957	4,959,664
Oceania	12,612	26,428	28,549	41,027
World Total	2,519,748	5,284,832	5,716,426	8,294,341

ប្រភព៖ Vladimir Jenicek, Economics of Development (2006), (p. 139)

តារាង ៧.៣៖ អត្រាកំណើនជាមធ្យមនៃប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក

	Population average growth rate (in %)			Average yearly population increase (in thousand)		
	1980-85	1990-95	2000-05	1980-85	1990-95	2000-05
Africa	2.9	2.8	2.6	14,627	19,081	22,960
Europe	0.4	0.2	0.0	2,676	1,053	17
North and Central America	1.3	1.4	1.1	5,097	6,114	5,492

South America	2.1	1.7	1.4	5,301	5,332	5,172
Asia	1.9	1.6	1.4	52,331	54,302	53,473
Oceania	1.5	1.5	1.3	354	424	415
World Total	1.7	1.6	1.4	80,319	86,319	87,270

ប្រភព៖ Vladimir Jenicek, Economics of Development (2006), (p. 139)

មូលហេតុនៃការផ្លាស់ប្តូរក្លាមៗនៃនិន្នាការប្រជាជនទាំងមូលគឺថា សម្រាប់ប្រវត្តិសាស្ត្រដែលបានកត់ត្រាស្ទើរតែទាំងអស់ អត្រានៃការផ្លាស់ប្តូរប្រជាជនមិនថាឡើង ឬ ថយចុះនោះ ត្រូវបានរងឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងពីឥទ្ធិពលរួមនៃគ្រោះទុរភិក្ស ជំងឺ កង្វះអាហារូបត្ថម្ភ រោគរាតត្បាត និង សង្គ្រាម - ស្ថានភាពដែលបណ្តាលឱ្យអត្រាស្លាប់ខ្ពស់និងមានការប្រែប្រួលខ្លាំង។ នៅសតវត្សរ៍ទី ២០ លក្ខខណ្ឌបែបនេះ បានកើតមានកាន់តែខ្លាំងក្រោមការគ្រប់គ្រងបច្ចេកវិទ្យានិងសេដ្ឋកិច្ច។ ជាលទ្ធផលអត្រាមរណភាពរបស់មនុស្ស (អត្រាមរណភាព) គឺទាបជាងចំណុចផ្សេងៗទៀត នៅក្នុងអត្តិភាពរបស់មនុស្ស។ នេះគឺជាការធ្លាក់ចុះនៃអត្រាមរណភាព ដែលបណ្តាលមកពីការរីកចម្រើនផ្នែកបច្ចេកវិទ្យាយ៉ាងឆាប់រហ័សក្នុងវេជ្ជសាស្ត្រទំនើប ការកែលម្អអាហារូបត្ថម្ភ និង ការរីករាលដាលនៃវិធានការអនាម័យទំនើបនៅទូទាំងពិភពលោក ជាពិសេសក្នុងរយៈពេលកន្លះសតវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ ដែលបណ្តាលឱ្យមានការកើនឡើងមិនធ្លាប់មានពីមុននៃកំណើនប្រជាជនពិភពលោក ជាពិសេសនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍តែម្តង។ សរុបសេចក្តីមក ចំនួនប្រជាជននាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ជាលទ្ធផលនៃការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងឆាប់រហ័សពីយុគសម័យប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏យូរអង្វែងមួយ ដែលបង្ហាញពីអត្រាកំណើតខ្ពស់ និង អត្រាមរណភាពបានធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំង ប៉ុន្តែអត្រាកំណើត ជាពិសេសនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចបានធ្លាក់ចុះយឺតៗ ពីកំរិតខ្ពស់ជាប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ពួកគេ។

៧.២ ចំនួនប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក

ចំនួនប្រជាជនដូចគ្នាទៅនឹងបញ្ហាមួយចំនួនផ្សេងទៀត បញ្ហានៃចំនួនប្រជាជន គឺត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយការពិតនៃតួលេខ ឬបរិមាណនៃប្រជាជន។ បញ្ហានេះ ត្រូវបានពិចារណាដើម្បីអោយមានការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះអ្នកស្រាវជ្រាវ ក៏ដូចជាអ្នកសិក្សា និងពីសាធារណៈជន ទៅលើកាលពីប៉ុន្មានទសវត្សរ៍មុន ដែលទទួលខុសត្រូវទៅលើភាពធ្ងន់ធ្ងរឡើងៗនៃបញ្ហាបរិស្ថាន ចំណីអាហារ សង្គ្រាមនិងការប៉ះទង្គិចគ្នា និងបញ្ហាសង្គម។

ការចំណាយពេលអស់ជាច្រើនឆ្នាំនៃប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់មនុស្ស ដើម្បីអោយចំនួនប្រជាជនកើនទៅដល់មួយពាន់លាននាក់ នៅកំឡុងឆ្នាំ ១៨០០។ បន្ទាប់ពី ១៣០ឆ្នាំ ក្រោយមក ចំនួនប្រជាជននៅទូទាំងពិភពលោកមានការកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័សទី២។ ប្រជាជននៅឆ្នាំ ២០០០ បានធ្វើស្ថិតិ

ទៅឃើញថាមានចំនួនប្រហែល ៦.១០០ លាននាក់ និង មានការកើនឡើងចំនួនប្រជាជន ៧៧លាននាក់ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០២៥ ក្រុមវិភាគចំនួនប្រជាជនរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ រំពឹងថានឹងមានចំនួនប្រជាជនរហូតដល់ជាង ៨.០០០លាននាក់ បើគិតចាប់ពីឆ្នាំ ២០០០ មក។

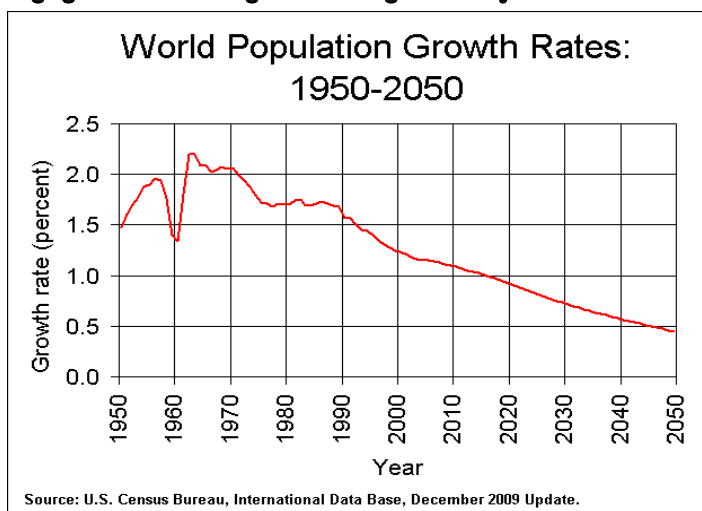
នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០១០ គឺមានចំនួន ៦.៨០៩.៩០០.០០០ នាក់ (U.S Census Bureau)។ ចំណែកអង្គការសហប្រជាជាតិ បានព្យាករណ៍ពីចំនួនមនុស្សនៅលើផែនដីមានចំនួនប្រហែល ៦.៨០០លាននាក់នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៩។ ហើយនៅឆ្នាំ ២០៥០ ប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក នឹងកើនឡើងរហូតទៅដល់ ៨.៩០០លាននាក់ នេះគ្រាន់តែជាការព្យាករណ៍របស់អង្គការសហប្រជាជាតិនៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ កន្លងមក ហើយចំនួននេះនឹងមានការកើនឡើងជាបន្តទៀតរហូតដល់ ៩.៧០០លាននាក់ នៅទស្សវត្សរ៍បន្ទាប់។ ផលប៉ះពាល់នេះ នឹងផ្ដោតជាចម្បងទៅលើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលបច្ចុប្បន្នមានចំនួនប្រជាជនរហូតទៅដល់ ១.២០០លាននាក់ អ្វីដែលសំខាន់នោះគឺស្ត្រី និង កុមារ ដែលកំពុងរស់នៅក្រោមវិបត្តិភាពក្រីក្រ។ ទំហំនៃកំនើនប្រជាជនយ៉ាងឆាប់រហ័ស វានឹងធ្វើអោយកើនឡើងបន្ថែមទៀតចំពោះប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលអាចស្រូបយកនូវចំនួនបន្ថែមដ៏ធំ ការកើនឡើងនូវការធ្វើចំណាកស្រុក ការគំរាមកំហែងទៅដល់ការអភិវឌ្ឍន៍យូរអង្វែង និង គុណភាពនៃជីវិតជាដើម។

Table ៧.៤: World historical and predicted populations (in millions)

Region	1950	1990	1995	1999	2008	2050	2150
Africa	221	633	728	767	973	1 766	2 308
Asia	1 402	3 187	3 458	3 634	4 054	5 268	5 561
Europe	547	722	727	729	732	628	517
Latin America and the Caribbean	167	427	454	511	577	809	912
Northern America	172	293	319	307	337	392	398
Oceania	13	26	28	30	34	46	51
World	2 521	5 288	5 714	5 978	6 707	8 909	9 747

Source: UN: Population Division: *The World at Six Billion, 2004*

ដ្យាក្រាម ៧.៥: អត្រាកំណើនប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក

អាត្រាកំនើនយ៉ាងឆាប់រហ័សនៃប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក (កើនឡើងលើស ១,៨% ប្រចាំឆ្នាំ) ពិតជាមានកំនើនយ៉ាងឆាប់រហ័សបើប្រៀបធៀបក្នុងទសវត្សរ៍ទី ១៩៥០ និង ១៩៦០ និងទសវត្សរ៍ ១៩៧០។ អាត្រាកំនើននៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ មានចំនួន ២,២% ក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលកើនឡើងតាំងពីឆ្នាំ ១៩៦៣មក។ ក៏ប៉ុន្តែកំនើននេះ ត្រូវបានធ្លាក់ចុះ ពី ២,២% មកនៅត្រឹម ១,៣% នាពេលបច្ចុប្បន្ន។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ចំនួនប្រជាជនចេះតែកើនឡើងឥតឈប់ឈរនៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី ២១ នេះ។ គំរោងអង្គការសហប្រជាជាតិ បានចង្អុលបង្ហាញពីចំនួនប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក នឹងនៅទ្រឹងបន្ទាប់ពីកើនឡើងរហូតដល់ ១០.០០០ លាននាក់ នៅក្នុង ឆ្នាំ ២២០០។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ក៏នៅសតវត្សរ៍ទី ២១ នេះ ចាត់ទុកថាជាសតវត្សរ៍ដែលមានកំនើនយឺតជាងគេ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងសតវត្សរ៍មុនៗ។

Table ៧.៦: Population of the World and its major areas, 1750 – 2150 (in percent)

Region	1750	1800	1850	1900	1950	1999	2050	2150
Africa	13,4	10,9	8,8	8,1	8,8	12,8	19,8	23,7
Asia	63,5	64,9	64,1	57,4	55,6	60,8	59,1	57,1
Europe	20,6	20,8	21,9	24,7	21,7	12,2	7,0	5,3
Latin America and the Caribbean	2,0	2,5	3,0	4,5	6,6	8,5	9,1	9,4
Northern America	0,3	0,7	2,1	5,0	6,8	5,1	4,4	4,1
Oceania	0,3	0,2	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
World	100	100	100	100	100	100	100	100

Source: UN: Population Division: *The World at Six Billion, 2004*

ចំនួនមនុស្សនៅលើពិភពលោកនៅឆ្នាំ ១៧៥០ មានចំនួនត្រឹមតែ ៧៩១លាននាក់ ប៉ុណ្ណោះ ក្នុងនោះមានប្រជាជននៅតំបន់អាស៊ី ៦៤% នៅអឺរ៉ុបមានចំនួន ២១% និង នៅអាហ្វ្រិក មានចំនួន ១៣%។ នៅឆ្នាំ ១៩០០ ដែលមានចំនួនត្រឹមតែ ១៥០ ឆ្នាំ ប៉ុណ្ណោះ ចំនួនប្រជាជនមានការកើនឡើងច្រើនជាងពីរដង ដែលស្មើនឹង ១.៧០០លាននាក់។ ការលូតលាស់ដែលគួរអោយកត់សំគាល់នោះ គឺ ការកើនឡើងនៅតំបន់អឺរ៉ុប ដែលមានចំនួន ២៥% និង នៅអាមេរិកខាងជើងនិងអាមេរិកឡាទីន មានកំណើន ៥% ។ ខណៈពេលដែលនៅតំបន់អាស៊ីមានការធ្លាក់ចុះមកនៅត្រឹម ៥៧% និង នៅអាហ្វ្រិក បានធ្លាក់ចុះមកនៅត្រឹម ៨%។ ការកើនឡើងចំនួនមនុស្សនៅឆ្នាំ ១៩៥០ ឡើងដល់ ២.៥០០លាននាក់ ដែលបានកើនឡើង ៥៣% ក្នុងកំឡុងពេលត្រឹមតែ ៥០ឆ្នាំ ប៉ុណ្ណោះ។ ការកើនឡើងជាលំដាប់នៃចំនួនមនុស្ស បានចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ ១៩៥០ មក ដកចេញចំនួនប្រជាជនដែលស្លាប់នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នានា ក្នុងឆ្នាំ ២០០០ ចេញ មានចំនួនប្រហែល ៦.១០០លាននាក់ និង នៅឆ្នាំ ១៩៩៩ មានចំនួន ៦.០០០លាននាក់ ដែលមានអាត្រាកំនើន ១,៣% ក្នុងមួយឆ្នាំ។

៧.៣. ដំណោះស្រាយបញ្ហាប្រជាជន

ដំណោះស្រាយបញ្ហាប្រជាជន គឺមានជាប់ទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធនឹងបញ្ហានៃគុណភាពរបស់ រដ្ឋាភិបាល។ ឧទាហរណ៍៖ ភាពខ្លាំងនៃសេរីភាពសេដ្ឋកិច្ចនីមួយៗ និង ការឧបត្ថម្ភនៃស្ថាប័នលទ្ធិប្រជា ធិបតេយ្យនានា។ ព្រមទាំងការទទួលខុសត្រូវនៃបំណុលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ សេរីពាណិជ្ជកម្ម អន្តរជាតិ ជំនួយឧបត្ថម្ភហិរញ្ញវត្ថុ និង ដំណោះស្រាយទៅនឹងបច្ចេកវិទ្យា គាំទ្រទៅដល់ការវិវត្តន៍ សេដ្ឋកិច្ច និង អាចជំរុញសេចក្តីភាពក្រីក្រផងដែរ។

ភាពខ្លាំងនៃតួនាទីរបស់ស្ត្រី គឺជាតម្រូវការចាំបាច់នៃដំណោះស្រាយបញ្ហាប្រជាជន នៅពេល ដែលស្ត្រី និង បុរសត្រូវតែចូលរួមនៅក្នុងការចិញ្ចឹម និង ការបង្កើតជីវិត ហើយនឹងចែករំលែកការទទួល ខុសត្រូវទៅលើការថែទាំទារក ការផ្តល់ចំណីអាហារ និង ការរក្សាផ្ទះសំបែងផងដែរ។ តួនាទីរបស់ស្ត្រី ខាងលើបង្ហាញអោយឃើញ ទាំងការអប់រំ ការថែទាំសុខភាព និង សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច។ ការធ្វើអោយ ប្រសើរឡើងនូវតួនាទីរបស់ស្ត្រី ជួយពន្លឿនអោយកាន់តែឆាប់រហ័សក្នុងការសំរេចចិត្តដ៏មានសារៈ សំខាន់ដែលត្រូវបានហៅថា “ការគោរពចំពោះការបង្កើតជីវិតថ្មី” ដែលបន្តមកទៀត គឺជាអ្វីមួយនៃ តម្រូវការចាំបាច់នៃភាពជោគជ័យរយៈពេលវែងនៃកម្មវិធីប្រជាពលរដ្ឋ តាំងពីនេះ បទពិសោធន៍ម្តង បង្ហាញថា កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ប្រជាពលរដ្ឋនានា គឺមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់នៅពេលដែលពួកគេបានដឹង ច្បាស់ទាំងពីរនាក់ (ស្វាមីនិងភរិយា) នៃជំហាននីមួយៗក្នុងការធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវតួនាទីរបស់ ស្ត្រី។ ភាពខ្លាំងនៃការជំរុញអោយស្ត្រីមានភាពក្លាហានចំពោះការចូលរួមនៅក្នុងផ្នែកនៃប្រជាជន សុខ ភាព ការអប់រំ និងសកម្មភាពសន្សំផ្សេងៗ ដោយពួកគេជាអ្នកចូលរួមផង និង ជាអ្នកធ្វើផង។ អ្នក ដែលរារាំងដល់ដំណើរការសង្គម នយោបាយ និង ភាពស្របច្បាប់ គួរតែត្រូវកាត់បន្ថយបន្តិចម្តងៗ នៅគ្រប់ប្រទេសទាំងអស់ ដើម្បីធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវលទ្ធភាពរបស់ស្ត្រីក្នុងការរកចំណូលដោយ ខ្លួនឯង ឆ្លើយតបទៅនឹងឯករាជ្យនៃសេដ្ឋកិច្ច ជាម្ចាស់ និង ចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិ និងហិរញ្ញវត្ថុដោយ ខ្លួនឯង។ ក្រៅពីនេះ នៅមានកត្តាមួយចំនួនទៀតដែលជាដំណោះស្រាយចំពោះបញ្ហាចំនួនប្រជាជន ដូចខាងក្រោម៖

- តួនាទីរបស់ស្ត្រី (Position of women)
- ការអប់រំចំពោះស្ត្រី, សិទ្ធិមនុស្សរបស់ស្ត្រី
- ការងារក្នុងសង្គម សេដ្ឋកិច្ច និងភាពស្របច្បាប់
- កំណែទម្រង់ប្រពៃណី ទំនៀមទំលាប់
- ប្រសិទ្ធភាពទំហំនិងកម្មវិធីនានានៅក្នុងប្រទេសនីមួយៗ

- កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ វិសមភាពសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ច កាត់បន្ថយវិសមភាពរវាងបុរស និង ស្ត្រី
- សន្និសីទអន្តរជាតិទៅចំនួនប្រជាជននិងការអភិវឌ្ឍន៍ (U.N. International Conference on Population and Development – ICPD), World Summit for Children in 1990, United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) in 1992, the World Conference on Human Right in 1993, World Summit on Social development in 1995 and the World conference on Women in 1995
- រដ្ឋាភិបាលត្រូវមានតួនាទី ការពារ ផ្សព្វផ្សាយ សហការជាមួយស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ ជាពិសេសទៅលើអ្នកពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់។

៧.៤ ធនធានមនុស្សកាន់តែចាស់

ចំនួនប្រជាជននៅប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ មានការកើនឡើងយឺតចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៨៩ មកដល់ ១៩៩៩ មានត្រឹមតែ ០,៧% ប៉ុណ្ណោះ នៃចំនួនមធ្យមនៃកំនើនប្រជាជនសកលប្រចាំឆ្នាំ បើប្រៀបធៀបទៅនឹង ប្រទេសដែលមានចំណូលមធ្យមទាបមាន ២,១%។ ហើយនៅរក្សាការធ្លាក់ចុះមកនៅត្រឹម ០,៣% (ចន្លោះពីឆ្នាំ ១៩៩៩ ទៅឆ្នាំ ២០១៥) ដូចជាប្រទេស អ៊ីតាលី និង អាស្ត្រីម៉ង់ ដែលជាឧទាហរណ៍ ស្រាប់។ បន្ទាប់មក ប្រទេសជប៉ុន និង អេស្ប៉ាញ ដែលនឹងធ្លាក់ចុះបន្ទាប់។ ការធ្លាក់ចុះនេះបណ្តាល មកពីកត្តា ២ ធំៗ ដែលបណ្តាលអោយប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ធ្លាក់ចុះនូវចំនួនប្រជាជនរបស់ខ្លួននោះ បណ្តាលមកពី៖

- ការចង្អុលបង្ហាញពីប្រជាសាស្ត្រ (Demographic Indicators) ដែលស្តីអំពីការសាយ កាយកូន (ការករកើត) តាមរយៈការបង្ហាញពីការចលាចលធម្មជាតិនៃចំនួនប្រជាជន មិន ត្រឹមតែយន្តការមួយ គឺចំណាកស្រុក។
- ទីពីរ ហេតុផលនៃប្រជាសាស្ត្រ ដែលអោយឈ្មោះថា “Ageing of the population”។ កំឡុងពេល ២៥ឆ្នាំ មុន អាយុកាលមធ្យមនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍មានការកើនឡើង ៣,៥ ឆ្នាំទៀត និងនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មានការកើនឡើង ៨ឆ្នាំ។

ចំនុចដែលសំខាន់មួយទៀតនោះគឺ ការប្រែប្រួលនៅសតវត្សរ៍ទី ២០ ចំនួនប្រជាជនកាន់តែ ចាស់ ដែលក្លាយទៅជាការមិនអាចគ្រប់គ្រងបាន និង វ័យកាន់តែចាស់ដែលមិនអាចត្រលប់ក្រោយ បាន និងម្យ៉ាងទៀតមានចំនួនកាន់តែច្រើននិងហ័ស ដែលមិនធ្លាប់ជួបពីមុនមក។ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៩

មានចំនួនមនុស្សដែលមានវ័យចំណាស់ ក្នុងអាយុ ៦០ឆ្នាំ ឬ លើសពីនេះ មានចំនួន ៥៩៣លាននាក់ ដែលស្មើនឹង ១០% នៃចំនួនប្រជាជនសរុបទូទាំងពិភពលោក។ ការព្យាករណ៍មួយបានបង្ហាញថា នៅឆ្នាំ ២០៥០ នឹងមានការកើនឡើងរហូតទៅដល់ ២.០០០លាននាក់ នៃចំនួនមនុស្សចាស់ គឺស្មើនឹង ២២% នៃចំនួនប្រជាជនទាំងអស់នៅក្នុងពិភពលោក។ ការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធអាយុនេះ នឹងធ្វើអោយប៉ះពាល់ទៅដល់ សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ដែលមានឥទ្ធិពលលើកត្តាមួយចំនួនដូចជា៖ ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច កាសន្សំនិងការវិនិយោគ ការផ្គត់ផ្គង់កំលាំងពលកម្មនិងការងារ ផែនការសោធនកម្ម និងសុខភាព និង ការថែទាំរយៈពេលវែង។ ខណៈពេលមានព្រំដែនចំពោះប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ នឹងរីករាលដាលផលប៉ះពាល់នៃវ័យចំណាស់ មកលើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ផងដែរ។

មានសំនួរមួយ ដែលសួរជាទូទៅថា “តើវាជាដំណឹងល្អ ឬ អាក្រក់ នៅពេលដែលមនុស្សមានអាយុកាន់តែវែង?” អ្នកសេដ្ឋកិច្ចវិទ្យានានា បានពិភាក្សាទៅលើសំនួរនេះអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ដែលជាលទ្ធផលបានបង្ហាញថា ពួកគេមិនអាចធ្វើការសំរេចចិត្តបានថាជាចំនុចល្អ ឬអាក្រក់នោះឡើយ ពីព្រោះវាផ្អែកទៅលើប្រទេសនីមួយៗ ថាតើពួកគេត្រូវការមនុស្សដើម្បី ឬ សំរាប់៖ អារ្យធម៌ មនុស្ស សង្គមវិទ្យា ភាពគ្មានការងារធ្វើ ធម្មជាតិ បរិស្ថាន។ល។ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០១០ ប្រជាជនដែលរស់នៅលើផែនដី មានចំនួនប្រមាណ ៦.៨០០លាននាក់ នឹងនៅតែបន្តកើនឡើងរហូតដល់ ៩.០០០លាននាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០៥០ ចំណែកឯនៅឆ្នាំ ២១៥០ នឹងមានចំនួនប្រជាជនកើនឡើងរហូតដល់ ៩.៧៥០លាននាក់។ យោងទៅតាមទិន្នន័យនេះ វានឹងបង្ហាញថាមនុស្សនឹងរស់នៅក្នុងភាពខ្វះខាតចំណីអាហារ ស្រែកឃ្លាន និងឧនាហារូបត្ថម្ភ។

៧.៥ ប្រជាជនក្នុងឆ្នាំ ២០៥០ និង ២១០០

អង្គការសហប្រជាជាតិ បានព្យាករណ៍ពីកំនើនប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក នឹងមានការកើនឡើងរហូតដល់ ៨.៩០០លាននាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០៥០ ខាងមុខនេះ ។ ប្រទេសនៅទ្វីបអាស៊ី នឹងមានកំនើនប្រជាជនប្រហែល ៦០% ខណៈពេលដែលទ្វីបអាហ្វ្រិក និងអាមេរិកឡាទីន នឹងមានចំនួនប្រជាជនទ្វេដង។ ចំពោះទ្វីបអឺរ៉ុបវិញ នឹងមានការថយចុះប្រហែល ៧% តិចជាងមួយភាគបីនៃកំរិតកំពូលរបស់វាដែលបានកើតឡើងនៅដើមសតវត្សរ៍ទី ២០។ កាលពីមុន ទ្វីបអឺរ៉ុបស្មើនឹងទ្វីបអាហ្វ្រិក ៣ដង ក៏ប៉ុន្តែនៅឆ្នាំ ២០៥០ខាងមុខ ទ្វីបអាហ្វ្រិកនឹងមានចំនួនប្រជាជនច្រើនជាងទ្វីបអឺរ៉ុប ៣ដងវិញ។ អាត្រាកំនើនប្រជាជនទូទាំងពិភពលោកមានការថយចុះពីចំនុចកំពូលរបស់វា បើយោងតាមប្រភពពីអង្គការសហប្រជាជាតិ បាននិយាយថា៖ ចំនួនកុមារក្នុងមួយគូស្វាមីភរិយា បានធ្លាក់ចុះពី ៤,៧ (១៩៧០ ដល់ ១៩៧៥) មកនៅត្រឹម ២,៦ (២០០៥ ដល់ ២០១០) និង អាយុកាលមធ្យម

គិតចាប់ពីការកើត មានការកើនឡើងពី អាយុ ៥៦ឆ្នាំ រហូតដល់អាយុ ៦៥ឆ្នាំ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០០។ ប្រជាជនដែលកំពុងរស់នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ជាទូទៅមានកូន ២នាក់ ក្នុងមួយគូស្វាមីភរិយា ដែលតិចជាងកាលពី ៣ទសវត្សរ៍មុន។

Table ៧.៧ក: Trends in total fertility, age patterns of fertility and timing of childbearing

Country or area	Year	Total fertility per woman	Age-specific fertility rate (per 1000 women)							Mean age at childbearing
			15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
World	1970-1975	4.7	71	235	248	188	124	55	14	29.0
(A)	1970-1975	2.3	39	148	147	80	36	10	1	27.1
(B)	1970-1975	5.6	72	264	286	235	162	80	20	29.6
(C)	1970-1975	6.3	150	288	283	237	176	89	34	29.1
AFRICA	1970-1975	6.5	136	299	302	252	179	90	35	29.3
ASIA	1970-1975	5.4	69	255	280	225	153	74	19	29.5
EUROPE	1970-1975	2.3	35	153	134	80	40	11	1	27.2
(D)	1970-1975	5.2	76	236	268	218	150	73	13	29.4
(E)	1970-1975	2.4	61	165	145	74	32	8	1	26.2
OCEANIA	1970-1975	3.6	59	205	217	136	74	27	7	28.0

Table ៧.៧ខ: Trends in total fertility, age patterns of fertility and timing of childbearing

Country or area	Year	Total fertility per woman	Age-specific fertility rate (per 1000 women)							Mean age at childbearing
			15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)
World	2005-2010	2.6	52	154	149	92	46	15	4	27.4
(A)	2005-2010	1.6	21	69	99	90	40	8	0	28.8
(B)	2005-2010	2.5	47	158	149	82	39	14	4	27.1
(C)	2005-2010	4.4	103	225	216	164	105	49	16	28.4
AFRICA	2005-2010	4.6	103	216	227	185	122	53	17	28.8
ASIA	2005-2010	2.4	40	160	147	75	34	12	3	27.0
EUROPE	2005-2010	1.5	17	65	91	81	37	7	0	28.8
(D)	2005-2010	2.3	72	126	114	79	44	15	3	27.0
(E)	2005-2010	2.0	34	90	119	107	49	9	0	28.4
OCEANIA	2005-2010	2.4	28	99	142	130	68	17	3	29.3

A. More developed regions; B. Less developed regions (excluding the least developed countries); C. Least developed countries; D. Latin America and the Caribbean; E. Northern America

World Fertility Patterns 2009 presents the data available to assess the change in fertility taking place in countries of the world. For the 224 countries or areas for which data are available, it displays unadjusted data on total fertility, age-specific fertility and the mean age at childbearing for two points in time: the first as close as possible to 1970 and the second showing the latest available data.

Source: UN: Department of Economic and Social Affairs, Population Division: *World Fertility Patterns 2009*

ដ្យាក្រាម ៧.៨៖ ការបែងចែកកំណើតតាមតំបន់សំខាន់

Distribution of births by major area, 1970-1975 and 2005-2010

បើក្រឡេកទៅមើលនិន្នាការនៃកំនើនកំណើត អាយុ និងពេលវេលានៅក្នុង (តារាង ៧.៧ក និង ខ) នៃប្រវត្តិ និងការព្យាករណ៍ចំនួនប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក បានបង្ហាញថាចំនួនប្រជាជន នឹងនៅតែបន្តកើនឡើងរហូតដល់ ៨.៩០០ លាននាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០៥០។ បើតាមរបាយការណ៍ ដែលអាចទុកចិត្តបាន ពិភពលោកនឹងមានចំនួនប្រជាជន ៩.៧០០លាន នាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ ២១៥០ និង ជិត ១០.០០០លាននាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ ២២០០ខាងមុខ។

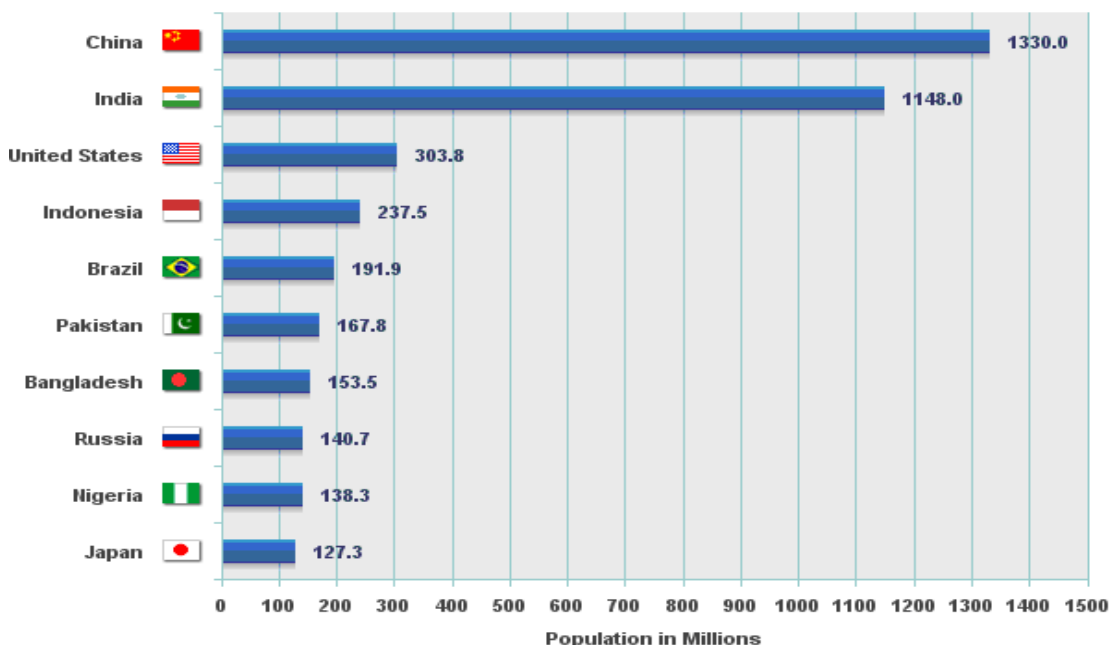
Table ៧.៩: the World Population and the top ten countries with the highest Population

#	Country	2009 Population	2000 Population	Pop. Increase 2000 - 2009	Expected Population for year 2050
1	China	1 338 612 968	1 268 853 362	69 759 606	1 424 161 948
2	India	1 156 897 766	1 004 124 224	152 773 542	1 656 553 632
3	United States	307 212 123	282 338 631	24 873 492	439 010 253
4	Indonesia	240 271 522	213 829 469	26 442 053	313 020 847
5	Brazil	190 010 647	176 319 621	22 419 648	260 692 493
6	Pakistan	174 578 558	146 404 914	28 173 644	276 428 758
7	Bangladesh	156 050 883	130 406 594	25 644 289	233 587 279
8	Nigeria	149 229 090	123 178 818	26 050 272	264 262 405
9	Russia	140 041 247	146 709 971	(6 668 724)	109 187 353
10	Japan	127 078 679	126 729 223	349 456	93 673 826
TOP TEN Countries		3 988 712 105	3 618 894 827	369 817 278	5 070 578 794
Rest of the World		2 779 093 103	2 466 012 769	313 080 334	4 246 244 391
TOTAL World Population		6 767 805 208	6 084 907 596	682 897 612	9 316 823 185

- The Top 10 Most Populated Countries of the World Table was updated for September 30, 2009.
 - Demographic (population) estimates for years 2000, 2009 and 2050 are based on data from the US Census Bureau website.
 - The China population data is for the mainland only.
 Sources: U.S. Census Bureau; Population Reference Bureau, 2010 (<http://www.census.gov/ipc/www/popclockworld.html>)

ដ្យាក្រាម ៧.១០៖ ប្រទេសដែលមានចំនួនប្រជាជនច្រើនជាងគេនៅលើពិភពលោក (២០០៨)

**Most Populated Countries in the World
Mid-Year 2008**

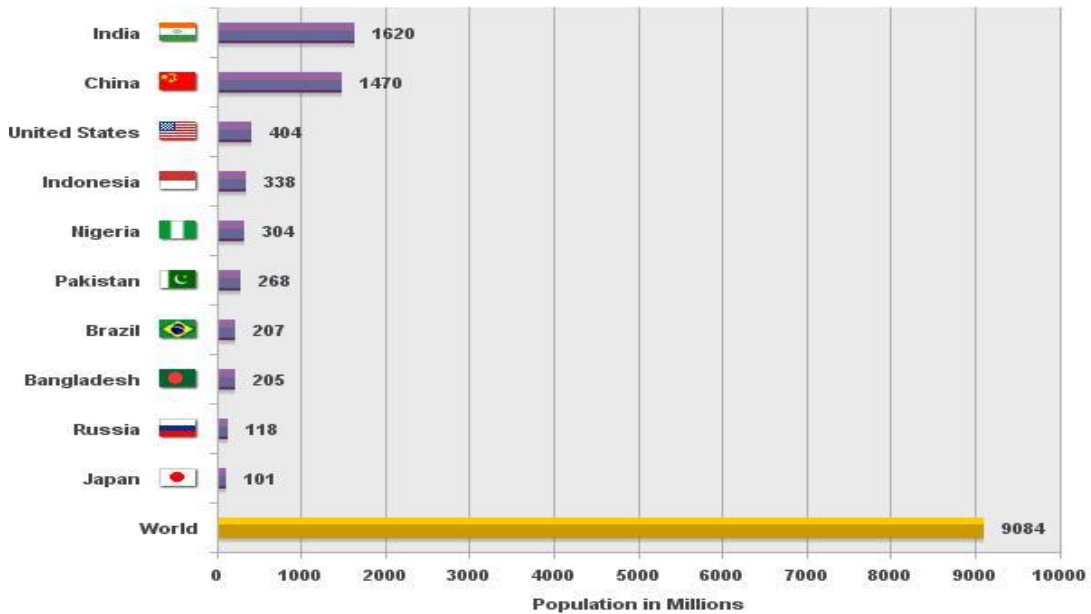

Source: U.S. Census Bureau; Population Reference Bureau, 2010 (<http://www.census.gov/ipc/www/popclockworld.html>)

នៅក្នុងដ្យាក្រាម ៧.១០ បង្ហាញពីប្រទេសដែលមានចំនួនប្រជាជនច្រើនជាងគេនៅលើពិភពលោក ដោយក្នុងនោះ ប្រទេសចិនជាប្រទេសដែលមានចំនួនប្រជាជនច្រើនជាងគេបំផុតក្នុងពិភពលោក ចំនួន ១៣៣០លាននាក់ តាមពីក្រោយដោយប្រទេសឥណ្ឌា ចំនួន ១១៤៨លាននាក់។

ដ្យាក្រាម ៧.១១៖ ប្រទេសទាំង ១០ដែលមានចំនួនប្រជាជនច្រើនជាងគេ (២០៥០)

Top Ten Countries by Population Forecast for Year 2050

Source: U.S. Census Bureau; Population Reference Bureau, 2010 (<http://www.census.gov/ipc/www/popclockworld.html>)

សំណួររំលឹកមេរៀន

១. តើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ អាចធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវកម្រិតនៃការរស់នៅបានទេ បើសិនជាផ្តល់អោយនូវកំណើនប្រជាជនដែលគិតទុកមុន (anticipated Population growth) ?
២. តើអត្រាកំណើនប្រជាជនកាន់តែខ្ពស់នឹងជះឥទ្ធិពលដល់ភាពក្រីក្រយ៉ាងដូចម្តេច ?
៣. ចូរពន្យល់ពីមូលហេតុ ដែលអត្រានៃការមានកូនបានធ្លាក់ចុះយ៉ាងឆាប់រហ័សនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ខ្លះជាងប្រទេសដទៃទៀត។

ជំពូកទី ៨

បញ្ហាចំណីអាហារក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍
Food problem in Developing Countries

៨.១ ចរិតលក្ខណៈនៃបញ្ហា

ពិភពលោកកំពុងតែប្រឈមមុខនឹង បញ្ហាអសន្តិសុខស្បៀង និង ឧនាហារូបត្ថម្ភក្នុងចំណោម អាហារដែលលើសពីគ្រប់គ្រាន់។ ការបង្កើនការផ្គត់ផ្គង់ចំណីអាហារ មិនអាចធ្វើអោយអ្នកដែលខ្វះ អាហារ ទទួលបានការហូបចុកគ្រប់គ្រាន់នោះទេ។ សន្តិសុខស្បៀង វាស់តែវាមួយមុខ ធ្វើអោយគ្មាន ប្រសិទ្ធភាពទៅលើសុខុមាលភាពអាហារូបត្ថម្ភនៃបុគ្គលម្នាក់ៗនោះទេ លុះត្រាតែបន្ថែមកំលាំងនូវ ទំនាក់ទំនងដែលធ្វើអោយខូចប្រយោជន៍រវាង អសន្តិសុខស្បៀង ជំងឺ ខ្វះអនាម័យ និង ខ្វះការអប់រំ ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់។

អសន្តិសុខស្បៀង មានន័យថាគ្រួសារមួយ ដែលគេចាត់ទុកថាមិនមានអាហារគ្រប់គ្រាន់ (ឃ្នាន) ឬ ខ្លាចក្រែងឃ្នាន ឬ គ្មានអាហារបរិភោគគ្រប់គ្រាន់។ យោងទៅតាមស្ថាប័នធនធាន ពិភពលោក ផលិតកម្មចំណីអាហារក្នុងមនុស្សម្នាក់ក្នុងពិភពលោក ត្រូវបានជួយអោយប្រសើរឡើង តាំងពីប្រហែល ៣០ឆ្នាំមុនមក។ ពិភពលោកមានប្រជាជនដែលលើសទំងន់ ១.០០០ លាននាក់ ហើយប្រជាជនដែលខ្វះអាហារបរិភោគមានត្រឹមតែ ៨០០ លាននាក់។ ប្រទេសចិន គឺជាប្រទេសដែល មានប្រជាជនច្រើនជាងគេលើពិភពលោក ដែលកំពុងទទួលរងពីជំងឺធាត់ ហើយប្រទេសឥណ្ឌា គឺជា ប្រទេសមានប្រជាជនច្រើនជាងគេទី ២ ក្នុងពិភពលោក ដែលមានប្រជាជនប្រហែល ៣០ លាននាក់ កំពុងរស់នៅក្នុងស្ថានភាពភ័យខ្លាចនៃការខ្វះអាហារបរិភោគ និង កុមារ ៤៦% មានជំងឺស្រាលជាង ទំងន់មធ្យម គិតតាំងពីពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍ទី ៩០ មកម៉្លេះ។

ប្រជាជនដែលខ្វះខាតនូវចំណីអាហាររ៉ាំរ៉ៃធ្ងន់ធ្ងរ មានប្រហែល ៩៧០ លាននាក់ ដែលស្ថិតក្នុង ស្ថានភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរ ខណៈពេលដែលប្រជាជនប្រហែលជា ២.០០០លាននាក់ មានចំណីអាហារ បរិភោគគ្រប់គ្រាន់ម្តងម្កាល ស្ថិតក្នុងកំរិតនៃភាពក្រីក្រមួយផ្សេងទៀត។ ហើយ ប្រជាជនច្រើនជាង ៩ លាននាក់ ស្លាប់ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ដោយសារភាពអត់ឃ្នាន និង ឧនាហារូបត្ថម្ភ និង កុមារច្រើនជាង ៦ លាននាក់ស្លាប់ពីការអត់ឃ្នាននេះដែរ ឬ ប្រហែល ១៧.០០០ នាក់ ដែលស្លាប់ជារៀងរាល់ថ្ងៃ នេះបើ យោងតាមអង្គការ FAO នៅឆ្នាំ ២០០៣។

- ❖ ប្រហែល ១.២០០ លាននាក់ កំពុងរស់នៅដោយការអត់ឃ្លាន (ការខ្វះនូវកាឡូរី និង ប្រូតេអ៊ីន) ។
- ❖ ប្រហែល ២.០០០ ទៅ ៣.៥០០ លាននាក់ មានអាហារបរិភោគបន្តិចបន្តួច (ការខ្វះនូវវីតាមីន និង សារធាតុខនីជ) ។
- ❖ ប្រហែល ១.២០០ លាននាក់ កំពុងរស់នៅក្នុងស្ថានភាពជំងឺលើសទំងន់ (សំបូរសារធាតុខ្លាញ់ និង អំបិលច្រើន ដោយការខ្វះនូវវីតាមីន និង សារធាតុខនីជ) ។

នៅលើផែនដីនេះ គឺសំបូរទៅដោយធនធានជាច្រើន ក៏ប៉ុន្តែហេតុអ្វីក៏មនុស្សជាច្រើនរស់នៅដោយភាពអត់អាហារជារៀងរាល់ថ្ងៃ។ អ្នកអត់អាហារ គឺកើតឡើងមិនមែនដោយសារតែផលិតកម្មចំណីអាហារ មិនមានគុណភាពទៅនឹងសេចក្តីត្រូវការនោះទេ។ ដោយសារអ្នកទាំងអស់នោះ គឺមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងមូលហេតុនៃភាពក្រីក្រ។ ប្រភពសំខាន់មួយនៃការខ្វះអាហារបរិភោគ គឺភាពក្រីក្រ។ ប្រជាជនជាច្រើន គិតថាអ្នកដែលក្របំផុត គឺដោយសារតែពួកគេមិនចេះគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុអោយបានល្អ ក៏ប៉ុន្តែមានកត្តាជាច្រើនទៀត ដែលធ្វើអោយមានភាពក្រីក្រកើតឡើងនៅក្នុងផ្លូវផ្សេងៗគ្នាដូចខាងក្រោម៖

- ការលូតលាស់យ៉ាងឆាប់រហ័សនៃចំនួនប្រជាជន
- សិទ្ធិនិងម្ចាស់កម្មសិទ្ធិដីធ្លី
- សង្គ្រាម និង ការប៉ះទង្គិចគ្នា
- ការបង្វែរដឹកសិកម្មទៅដីដែលមិនមែនកសិកម្ម (មិនបានទទួលផល)
- អំពើពុករលួយ (ជាពិសេសនៅក្នុងរបបជំនួយឧបត្ថម្ភចំណីអាហារ)
- ការបង្កើនការបំភ្លៃការពិតទៅលើការនាំចេញផលិតផលកសិកម្ម
- ការបណ្តេញចេញពីដីរបស់ខ្លួន (ការរឹបអូសយកដី ផ្ទះពីជនមានអំណាច)
- ខ្វះបច្ចេកទេសក្នុងវិស័យកសិកម្ម
- បំណាក់ស្រុតដី (ការហូរចេញ ការបាក់ដីជាដើម)
- គ្រោះធម្មជាតិ (គ្រោះរាំងស្ងួត គ្រោះទឹកជំនន់)
- ការនេសាទខុសច្បាប់
- ទិន្នផលដំណាំទាប
- ខ្វះនូវលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សេរីភាព សិទ្ធិ យេនឌ័រជាដើម។

កត្តាទាំងអស់នេះហើយ ដែលជាហេតុបង្កអោយមានការខ្វះខាតចំណីអាហារ។ កត្តានេះ ត្រូវបានចែកចេញជាពីរ គឺកត្តាបណ្តាលមកពីមូលហេតុធម្មជាតិ និង កត្តាបណ្តាលមកពីមូលហេតុមនុស្ស។

៨.២. ភាពក្រីក្រ វិសមភាព និង អសន្តិសុខស្បៀង

ភាពក្រីក្រ វិសមភាព និង អសន្តិសុខស្បៀង គឺជាបញ្ហាសំខាន់និងជាប់លាប់បំផុតដែលមនុស្សជាតិកំពុងប្រឈមមុខ។ ការកាត់បន្ថយរបស់ពួកគេគឺ - ឬយ៉ាងហោចណាស់គួរតែជាបេះដូងនៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងអភិវឌ្ឍន៍ដែលមានអត្ថន័យ។ បច្ចុប្បន្ននេះ មានការចាប់អារម្មណ៍ជាទូទៅនិងជាថ្មីលើបញ្ហាភាពក្រីក្រដោយអង្គការអន្តរជាតិនិងអ្នកប្រាជ្ញអភិវឌ្ឍន៍។ ការព្រួយបារម្ភនេះ ត្រូវបានបង្កើនដោយការយល់ដឹងថាវឌ្ឍនភាពឆ្ពោះទៅរកការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ និង អសន្តិសុខស្បៀង ជាទូទៅនៅឆ្ងាយពីការពេញចិត្ត។ ហើយវាខុសគ្នាឆ្ងាយពីការប្តេជ្ញាចិត្ត និង គោលដៅដែលបានព្រមព្រៀងគ្នាដែលបានបង្កើតឡើងដោយសន្និសីទអន្តរជាតិជាច្រើនក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងមកនេះ។

នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំកំពូលពិភពលោកសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសង្គមដែលបានប្រារព្ធធ្វើនៅទីក្រុងកូប៉ែនហាកក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៥ ប្រទេសដែលចូលរួមបានប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះគោលដៅលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ “ដែលជាតំរូវការក្រុមសីលធម៌សង្គម នយោបាយ និង សីលធម៌របស់មនុស្ស” និងការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានទសវត្សរ៍ដំបូង នៃសតវត្សរ៍ទី ២១ ។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំកំពូលស្តីពីស្បៀងអាហារពិភពលោក ដែលប្រារព្ធធ្វើឡើងនៅទីក្រុងរ៉ូមក្នុង ឆ្នាំ ១៩៩៦ មេដឹកនាំមកពី ១៨៦ ប្រទេសបានប្តេជ្ញាយ៉ាងមុតមាំក្នុងការកាត់បន្ថយចំនួនមនុស្សអត់ឃ្លាន ត្រឹមពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ២០១៥ ។

ទោះយ៉ាងណា ការប៉ាន់ប្រមាណអំពីភាពក្រីក្រនាពេលថ្មីៗនេះ បង្ហាញថាការសម្រេចបាននូវគោលដៅបែបនេះពិតជាមិនមានភាពប្រាកដប្រជាទេ ប្រសិនបើនិន្នាការបច្ចុប្បន្នមិនត្រូវបានបញ្ជ្រាស់។ របាយការណ៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្សរបស់យូអិនឌីគឺ នៅឆ្នាំ ១៩៩៩ ចែងថា “ប្រទេសជាង ៨០ នៅតែមានចំណូលមធ្យមទាបជាងកាលពី ១០ ឆ្នាំមុន ឬ ច្រើនជាងនេះ” ។ របាយការណ៍អភិវឌ្ឍន៍ពិភពលោករបស់ធនាគារពិភពលោកឆ្នាំ ២០០០/១ ប៉ាន់ស្មានថាចំនួនប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោមចំណូលតិចជាង ១ ដុល្លារក្នុងមួយថ្ងៃ នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ សរុបមានចំនួនជិត ១,២ ពាន់លាននាក់ដែលលើសពីតួលេខកាលពីមួយទសវត្សរ៍មុន។ ក្នុងចំណោមនោះ ៥២២ លាននាក់ ត្រូវបានប៉ាន់ប្រមាណថាមាននៅអាស៊ីខាងត្បូង និង ២៩១ លាននាក់ នៅអនុតំបន់សាហារ៉ាទ្វីបអាហ្វ្រិកដែលតំណាងឱ្យចំនួន ៤០ ភាគរយ និង ជាង ៤៦ ភាគរយ នៃចំនួនប្រជាជនសរុបរៀងៗខ្លួន។

ទាក់ទងនឹងការបង្ហាញមួយនៃភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ពោលគឺកង្វះអាហារូបត្ថម្ភគ្រប់គ្រាន់និងលទ្ធភាពទទួលបានស្បៀងអាហារ អង្គការ FAO ក្នុងស្ថានភាពអសន្តិសុខស្បៀងក្នុងពិភពលោកឆ្នាំ ១៩៩៩ ប៉ាន់ស្មានថាចំនួនប្រជាជនខ្វះអាហារូបត្ថម្ភនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍បានចំនួន ៤០ លាននាក់ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក។ ឆ្នាំ ១៩៩០/៩២ ដល់ប្រមាណ ៧៩០ លាននាក់។ ទោះយ៉ាងណា "នៅពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍នេះ ក្រុមមួយដែលមានត្រឹមតែ ៣៧ ប្រទេស សម្រេចបានការកាត់បន្ថយសរុប ១០០ លាននាក់។ នៅទូទាំងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ចំនួនប្រជាជនអត់ឃ្នានពិតជាកើនឡើងជិត ៦០ លាននាក់"។ អ្វីដែលវិតតែគួរឱ្យព្រួយបារម្ភទៅទៀតនោះគឺ "ប្រសិនបើល្បឿនមិនត្រូវបានបោះជំហានទៅមុខប្រជាជនជាង ៦០០ លាននាក់ នៅតែបន្តដកលង់លក់ក្នុងបណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងឆ្នាំ ២០១៥ ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលបំណងនៃកិច្ចប្រជុំកំពូលនេះ គឺទាមទារឱ្យមានអត្រានៃការរីកចម្រើនលឿនជាងនេះ"។

បញ្ហាសំខាន់មួយទៀតគឺ វិសមភាពដែលបានកើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍និងប្រទេសផ្លាស់ប្តូរជាច្រើននៅក្នុងរយៈពេលម្ភៃឆ្នាំឬប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយ។ មានការព្រួយបារម្ភកាន់តែខ្លាំងឡើង ដែលគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិទាក់ទងនឹងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រប្រហែលជាមិនអាចឆ្លើយតបបានទេ បើគ្មានការផ្លាស់ប្តូរគួរឱ្យកត់សម្គាល់ក្នុងការបែងចែកប្រាក់ចំណូល។ វិសមភាពផ្ទៃក្នុងប្រទេស ត្រូវបានអមដោយកំណើនវិសមភាពក្នុងចំណោមបណ្តាប្រទេសនានានៅក្នុងបរិបទនៃការបង្កើនភាពខុសគ្នានៃទ្រព្យសម្បត្តិរវាងប្រទេសអ្នកមាន និង ប្រទេសក្រីក្របំផុតនៅលើពិភពលោក។

ទាក់ទងទៅនឹងស្បៀងអាហារ កសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ ការព្រួយបារម្ភចំបងគឺ តើកសិកម្មនិងការអភិវឌ្ឍជនបទអាចចូលរួមចំណែកដល់ការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រដោយរបៀបណា។ និងរបៀបដែលគ្រួសារក្រីក្រនិងបុគ្គលអាចទទួលបានអាហារដែលពួកគេត្រូវការ។ ទោះយ៉ាងណា វាច្បាស់ណាស់ថា ភាពក្រីក្រ និង អសន្តិសុខស្បៀងមិនអាចត្រូវបានដោះស្រាយចេញពីទស្សនៈវិស័យតាមវិស័យទេ។ ដូច្នោះ គោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធ និង ការស្រាវជ្រាវដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា ខណៈដែលផ្ដោតសំខាន់លើ កសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ នឹងជៀសមិនរួចលើវិស័យដទៃទៀត ជាងវិស័យកសិកម្ម។

ដោយសារបញ្ហាដែលមានសក្តានុពលដ៏ធំធេង កំណត់ដោយនិយាយជាសង្ខេបនូវចំនុចសំខាន់ៗមួយចំនួន ដែលត្រូវបានលើកឡើងដោយបុគ្គលិកនៃការិយាល័យតំបន់និងអនុតំបន់របស់អង្គការ

FAO ដែលត្រូវបានពិគ្រោះយោបល់នៅក្នុងវគ្គសិក្សានេះ ទាក់ទងនឹងភាពក្រីក្រ និង អសន្តិសុខស្បៀង បញ្ហាស្រាវជ្រាវអាចត្រូវបានដាក់ជាក្រុមតាមប្រភេទធំៗ ដូចខាងក្រោម:

- វិមាត្រលក្ខណៈនិងទីតាំង (ភូមិសាស្ត្រនិងសង្គម) នៃភាពក្រីក្រនិងកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ
- កត្តាដែលរួមចំណែកដល់ការបង្កើតភាពក្រីក្រនិងកត្តាដែលរួមចំណែកដល់ភាពស្ថិតស្ថេរ ឬ ភាពក្រីក្ររបស់វា។
- វិធានការណ៍គោលនយោបាយដែលអាចរួមចំណែកដល់ការកាត់បន្ថយឬលុបបំបាត់របស់ពួកគេ និង ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម និង ស្ថាប័នដែលនឹងត្រូវបានទាមទារសម្រាប់អន្តរាគមន៍គោលនយោបាយដើម្បីទទួលបានផលប៉ះពាល់ដែលបានគ្រោងទុក។

៨.២.១ វិមាត្រនិងលក្ខណៈនៃភាពក្រីក្រនិងអសន្តិសុខស្បៀង

ការធ្វើអន្តរាគមន៍ប្រកបដោយអត្ថន័យណាមួយ ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងភាពក្រីក្រ និង អសន្តិសុខស្បៀង ត្រូវតែចាប់ផ្តើមដោយការកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ថា តើអ្នកក្រជានរណា? ទោះបីជាមានការស្រាវជ្រាវច្រើន ហើយលទ្ធផលនៃការស្ទង់មតិត្រូវបានប្រមូល - អ្នកឆ្លើយតបនឹងសំណួរមានអារម្មណ៍ថាការស្រាវជ្រាវបន្ថែមនៅក្នុងទិសដៅនេះគឺ ត្រូវការជាចាំបាច់ជាបន្តបន្ទាប់។

បន្ថែមលើការចង្អុលបង្ហាញជាទូទៅនៃភាពក្រីក្រ និង អសន្តិសុខស្បៀងនៅកម្រិតពិភពលោក តំបន់ និង ប្រទេស ព័ត៌មានដែលបែងចែកព័ត៌មានអំពីអត្រានៃភាពក្រីក្រ និង ភាពងាយរងគ្រោះត្រូវបានទាមទារទាំងសម្រាប់ការចនាគោលនយោបាយឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និង សម្រាប់អន្តរាគមន៍ដែលមានគោលដៅគ្រប់គ្រាន់។ នេះតម្រូវឱ្យមានការសម្គាល់ប្រភេទផ្សេងៗគ្នានៃអ្នកក្រនិងកង្វះអាហារូបត្ថម្ភនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាននិងគ្រួសារតាមវិស័យ សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច លក្ខណៈការងារ ស្ថានភាពសង្គមតាមអាយុនិងភេទ (ដើម្បីកំណត់ឱ្យបានច្បាស់អំពីលទ្ធភាពនៃភាពជាស្រ្តីនិងភាពក្រីក្រ)។ ការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស គួរតែត្រូវបានផ្តល់ដល់ការកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកដែលងាយរងគ្រោះបំផុតនៅក្នុងផ្នែកនីមួយៗ។

ដោយមើលឃើញ ពីការយល់ឃើញទូលំទូលាយថ្មីៗអំពីអ្វីដែលរួមចំណែកដល់ភាពក្រីក្រ សូចនាករផ្សេងទៀតនៃភាពក្រីក្រ និង ភាពខ្វះខាតខ្សោយ ក៏គួរតែត្រូវបានត្រួតពិនិត្យបន្ថែមលើអ្វីដែលទាក់ទងនឹងចំណូល: ការអភិវឌ្ឍមនុស្ស (ឬកង្វះវា) ការទទួលបានការអប់រំ សេវាកម្មសង្គម និងផ្សេងៗ។ ប្រភពនៃការផ្តល់សិទ្ធិអំណាច និង ការចូលរួមនៅក្នុងជីវិតសង្គមប្រកបដោយសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ។ នេះជាការចាំបាច់ ដើម្បីចាប់យកទិដ្ឋភាពចំរុះនៃអ្វីដែលបង្កើតឱ្យមានជីវភាពរស់នៅប្រកបដោយ

និរន្តរភាពហើយជាមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់អាទិភាពនៃតម្រូវការ និង អន្តរាគមន៍ដែលមានប្រសិទ្ធភាព ជាងមុនសម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនិងការកែលម្អជីវភាព។

ភាពក្រីក្រនៅជនបទ ទាមទារការយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែមលើវិសាលភាពនៃភាពក្រីក្រក្នុង ចំណោមក្រុមទាំងនេះដូចជា កសិករគ្មានដីធ្លី អ្នកនេសាទខ្នាតតូច កម្មករជនបទ អ្នកធ្វើការនៅជនបទ ដែលធ្វើការដោយខ្លួនឯងនៅក្នុងវិស័យក្រៅផ្លូវការ សមាជិកជនជាតិភាគតិច ស្ត្រីជាមេគ្រួសារជនបទក៏ ដូចជាក្រុមប្រជាជននៅជនបទដែលរងផលប៉ះពាល់ដោយគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ។

ភាពក្រីក្រនៅទីក្រុងនិងជនបទមានទំនាក់ទំនងគ្នាយ៉ាងស្អិតម្នាស់។ នៅតាមតំបន់ជនបទ ភាព អសន្តិសុខក្នុងការរស់នៅ ជំរុញឱ្យប្រជាជនឆ្ពោះទៅរកទីប្រជុំជន ក្នុងការរំពឹងថានឹងមានជីវភាព ប្រសើរឡើង។ ការធ្វើចំណាកស្រុកទាំងនៅក្នុងប្រទេស និង អន្តរជាតិ និង ទំនាក់ទំនងរបស់ពួកគេទៅ នឹងភាពក្រីក្រនៅតាមជនបទមិនបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់។ លំហូរនៃការធ្វើចំណាកស្រុក ចាំ បាច់ត្រូវមានការត្រួតពិនិត្យនិងស្វែងយល់ជាបន្តបន្ទាប់ដោយគោរពតាមទំហំសមាសភាព និន្នាការ និង ទិសដៅរបស់ពួកគេ និង ជាពិសេសមូលហេតុជាមូលដ្ឋាន។ ការវិភាគឱ្យបានទាន់ពេលវេលាអំពីផល ប៉ះពាល់របស់ពួកគេចំពោះភាពក្រីក្រនៅឯប្រភពដើម និង តំបន់គោលដៅ គឺចាំបាច់ទាំងទាក់ទងនឹង ផលវិជ្ជមាន (ការធ្វើប្រាក់ជាប្រភពនៃការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការបែងចែកធនធានមនុស្សឱ្យកាន់តែ មានប្រសិទ្ធភាព) និងកត្តាអវិជ្ជមាន។ ក្រោយមកទៀតអាចរួមបញ្ចូល: ការខ្វះខាតដីជាតិដែលអាចកើត មាន (យ៉ាងហោចណាស់ក្នុងរយៈពេលខ្លី) នៃស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនៅតាមតំបន់ជនបទ ដោយ សារតែការធ្វើអន្តោប្រវេសន៍នៃភាពខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ជាមួយនឹងភាពក្រីក្រនៃប្រជាជនជនបទដែលនៅ សេសសល់។ អសមត្ថភាពនៃទីក្រុងនានាក្នុងការស្រូបយកលំហូរចូលរបស់ជនចំណាកស្រុក និង សម្ពាធលើសេវាកម្មសង្គម ដោយសារភាពអត់ការងារធ្វើ និង ភាពគ្មានការងារធ្វើនៅក្នុងតំបន់ទីក្រុង និង ជនបទ។

ការសង្កត់ធ្ងន់ នៃប្រាក់ចំណូល និង វិសមភាពសង្គម ជាពិសេសនៅតាមតំបន់ជនបទគួរតែ ត្រូវបានរក្សានៅក្រោមការឃ្លាំមើលជាប់លាប់នៅក្នុងប្រទេសទាំងអស់។ នៅក្នុងបណ្តាប្រទេសដែល កំពុងស្ថិតក្នុងអន្តរកាលភាពថ្មី ទាក់ទងនឹងកំណើននៃវិសមភាព និង ភាពក្រីក្រដែលមានការផ្លាស់ប្តូរ នយោបាយសង្គម ក្នុងមួយទសវត្សចុងក្រោយនេះ បានធ្វើឱ្យមានការស្រាវជ្រាវនិងការត្រួតពិនិត្យយ៉ាង ខ្លាំងជាពិសេស។ ជាពិសេសនៅក្នុងទស្សនៈនៃកង្វះបទពិសោធក្នុងការដោះស្រាយជាមួយបាតុភូត ទាំងនេះនៅក្នុងបរិបទនៃការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធនិងស្ថាប័នដែលបានកើតឡើង - និងនៅតែកើតឡើង - នៅក្នុងប្រទេសទាំងនេះក្នុងលក្ខណៈមួយដែលនៅឆ្ងាយពីការព្យាករណ៍ងាយ។

វិធីសាស្ត្រសម្រាប់វាយតម្លៃវិមាត្រនៃភាពក្រីក្រនិងកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ គួរតែត្រូវបានកែលំអទាំងនៅកំរិតរួមនិងបែងចែក។ មានការកត់សំគាល់ថាការធ្វើផែនទីត្រឹមត្រូវនៃភាពក្រីក្រពិតជាមិនដែលបានធ្វើទេ ហើយមានកង្វះខាតនៃការសម្របសម្រួលក្នុងចំណោមទីភ្នាក់ងារដែលពាក់ព័ន្ធពាក់ព័ន្ធនឹងការវាស់វែងនិងនិន្នាការនៃភាពក្រីក្រ និង លើឧបករណ៍វិភាគដែលពាក់ព័ន្ធ។ ក្នុងន័យនេះ ប្រព័ន្ធព័ត៌មាននិងផែនទីភាព អសន្តិសុខស្បៀង និង ភាពងាយរងគ្រោះ (FIVIMS) ដែលត្រូវបានអំពាវនាវដោយកិច្ចប្រជុំកំពូលស្បៀងអាហារពិភពលោក ហើយបច្ចុប្បន្នកំពុងត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងប្រទេសជាច្រើនក្រោមការសម្របសម្រួលពីក្រុមការងារអន្តរជាតិភ្នាក់ងារ។ ជំហានក្នុងទិសដៅត្រឹមត្រូវ។ ទីភ្នាក់ងារនិងបណ្តាប្រទេសដែលពាក់ព័ន្ធដោយមានជំនួយពីស្ថាប័នស្រាវជ្រាវ គួរតែបន្តកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ពួកគេដើម្បីពង្រីកវិសាលភាពនិងលើកកម្ពស់គុណភាពនៃព័ត៌មានដែលប្រមូលបាន និង វិភាគនៅក្នុងបរិបទនៃ FIVIMS ។ ការស្ថាបនា និង ការវិភាគស្ថិតិភាព ភាពងាយទទួលបានអាហារ និង ការគូសផែនទី សិទ្ធិទទួលអាហារ អាចត្រូវបានពង្រីកនិងដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងប្រព័ន្ធរួមបញ្ចូលគ្នា ក៏ដូចជាការឃ្លាំមើលអាហារូបត្ថម្ភនៅកម្រិតសហគមន៍មូលដ្ឋានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ជាពិសេសចំពោះក្រុមងាយរងគ្រោះបំផុត។

ការចូលរួមវិភាគទាន ដែលបច្ចេកទេសចូលរួមអាចផ្តល់នូវការវាយតម្លៃលម្អិតនៃភាពក្រីក្រនិងកង្វះអាហារូបត្ថម្ភមិនគួរត្រូវបានវាយតម្លៃទាបឡើយ។ ការស្រាវជ្រាវ អាចផ្តល់នូវការលើកទឹកចិត្តដល់ការកែលម្អវិធីសាស្ត្រដែលទាក់ទងនិងពេញចិត្តចំពោះការប្រើប្រាស់ដែលបានពង្រីករបស់ពួកគេ។

៨.២.២ មូលហេតុនៃភាពក្រីក្រ វិសមភាព និង អសន្តិសុខស្បៀង

ការផ្លាស់ប្តូរពីការវិភាគអំពីវិសាលភាព និង លក្ខណៈនៃភាពក្រីក្រដោយផ្ទាល់ទៅរកវិធីដោះស្រាយគឺជាផ្លូវកាត់មួយ - ដែលមិនត្រូវបានអនុវត្តដោយអវិជ្ជមានដែលបន្សល់ទុកនូវមូលដ្ឋាននៃការស៊ើបអង្កេត ឧទាហរណ៍ តើអ្វីជាមូលហេតុនៃភាពក្រីក្រ។ គួរកត់សំគាល់ថាក្នុងការពិនិត្យមើលបុព្វហេតុនៃភាពក្រីក្រគេមិនអាចចៀសផុតពីកំរិតរង់ចាំមូលបានទេ ពីព្រោះភាពក្រីក្រអាចកើតមានក្នុងពេលដំណាលគ្នា និង មានឥទ្ធិពលទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហាជាច្រើនដែលត្រូវបានឆ្លើយតបដោយអ្នកឆ្លើយសំណួរ។ វាហាក់ដូចជាមានការយល់ដឹងកាន់តែច្រើនឡើង (ក៏ឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងការស្ទង់មតិ) ថាទិដ្ឋភាពនេះ មិនបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់ ហើយនេះអាចជាហេតុផលមួយសម្រាប់កង្វះប្រសិទ្ធភាពនៃវិធានការគោលនយោបាយនិងកម្មវិធីជាច្រើនទាក់ទងនឹងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។

ជាទូទៅ វាត្រូវបានគេទទួលយកជាទូទៅថាបុព្វហេតុចម្រើននៃភាពក្រីក្រគឺទាក់ទងនឹងពិការភាព៖ ការទទួលបានការអប់រំនិងសុខភាពក៏ដូចជាការទទួលបានធនធានដែលមានផលិតភាព (ដីធ្លី ឥណទាន ទីផ្សារ បណ្តាញដឹកជញ្ជូន អគ្គិសនី ទូរគមនាគមន៍) ប៉ុន្តែក៏មានសម្រាប់ស្ថាប័នផងដែរ (ទីផ្សារ បណ្តាញសង្គម។ល។)។ ស៊ើបអង្កេតលើទិដ្ឋភាពផ្សេងៗនិងតំណភ្ជាប់មូលហេតុនៃពិការភាព ការទទួលអំណោយទានមិនគ្រប់គ្រាន់ និងការទទួលបានសិទ្ធិក្នុងស្ថានភាពផ្សេងៗគ្នានិងសម្រាប់ក្រុមសង្គមជាក់លាក់តំណាងឱ្យអាទិភាពស្រាវជ្រាវបន្ត។ វាក៏ត្រូវតែគ្របដណ្តប់លើការវិភាគនៃឧបសគ្គ (សង្គមស្ថាប័នសេដ្ឋកិច្ច) ដែលរារាំងឬកាត់បន្ថយលទ្ធភាពទទួលបានឱកាសដែលរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍមនុស្សនិងការកសាងធនធានមនុស្សនិងសង្គមក៏ដូចជាប្រភពនៃសុខុមាលភាពសម្ភារៈ។ វាក៏ត្រូវតែរួមបញ្ចូលនូវការស៊ើបអង្កេតស៊ីជម្រៅអំពីថ្លៃដើម ប្រសិទ្ធភាពនៃភាពក្រីក្រ និង កង្វះអាហារូបត្ថម្ភ និង ការខ្វះខាតទម្រង់ផ្សេងៗទៀត។

សង្គ្រាម និង ភាពចលាចលស៊ីវិល ពិតជាស្ថិតក្នុងចំណោមបុព្វហេតុចម្រើននៃភាពក្រីក្រ។ ការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ គួរតែត្រូវបានលះបង់ចំពោះការវាយតម្លៃនៃផលប៉ះពាល់នៃភាពចលាចលស៊ីវិលនិងជម្លោះយោធាទៅលើការរំខានដល់ការផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងអាហារ និង សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចលើអាហារូបត្ថម្ភ និងជាទូទៅ លើប្រភពនៃជីវភាពរបស់ក្រុមងាយរងគ្រោះ។ ការស្រាវជ្រាវផ្តោតលើការបញ្ជាក់ក្រុមសង្គមដែលរងផលប៉ះពាល់ខ្លាំងបំផុត និងផលប៉ះពាល់ដល់ពួកគេទាក់ទងនឹងភាពក្រីក្រ ការដកហូត និង ការផ្លាស់ទីលំនៅក្នុងកំឡុងពេលនិងក្រោយសង្គ្រាម និង ការរំខានពីស៊ីវិល អាចជួយរៀបចំវិធានការដោះស្រាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ ការស្រាវជ្រាវក៏អាចចូលរួមផងដែរ ក្នុងការស្វែងយល់ពីកត្តាសេដ្ឋកិច្ច - សង្គម ដែលបានផ្តល់ ឬ អាចផ្តល់ប្រភពដើមនៃភាពរីករស៊ីវិល។ ភាពក្រីក្រក៏អាចជាបុព្វហេតុមួយ ឬ ជាបុព្វហេតុចម្បង ហើយមិនត្រឹមតែជាផលវិបាកនៃភាពរីករស៊ីវិលនិងជម្លោះប៉ុណ្ណោះទេ។

គ្រោះមហន្តរាយធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍គឺ ការសាយភាយលឿននៃជំងឺអេដស៍ដែលកំពុងជះឥទ្ធិពលដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់មនុស្សរាប់លាននាក់ជាពិសេសនៅទ្វីបអាហ្វ្រិក។ ផលប៉ះពាល់នៃរោគរាតត្បាត និង ការផ្លាស់ប្តូរជាលទ្ធផលនៃរចនាសម្ព័ន្ធប្រជាសាស្ត្រ (ជាពិសេសការថយចុះចំណែកក្រុមអាយុផលិតភាព) លើទិដ្ឋភាពដូចជា ភាពមានកម្លាំងពលកម្មសម្រាប់ផលិតកម្មកសិកម្ម ភាពក្រីក្រសន្តិសុខស្បៀង និង អាហារូបត្ថម្ភនៅកម្រិតគ្រួសារគួរតែជា វាយតម្លៃដោយប្រុងប្រយ័ត្ន។

ទំនាក់ទំនងរវាងភាពក្រីក្រនិងការវិចលិកបរិស្ថាន ត្រូវការស្វែងយល់បន្ថែមទៀតនៅក្នុងវិមាត្រ ពហុមុខរបស់វាទាក់ទងទៅនឹងតំបន់ភូមិសាស្ត្រ និង អេកូឡូស៊ីជាក់លាក់ និង ក្រុមប្រជាជនផ្សេងៗគ្នា ដែលទាញយកចំណូលពីពួកគេ។ កត្តាដែលធ្វើឱ្យភាពក្រីក្រកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងតំបន់ដែលគេហៅថា តំបន់ស្ងួត (តំបន់ស្ងួត ពាក់កណ្តាលស្ងួត តំបន់ភ្នំ និង ភ្នំ អ្នកដែលងាយនឹងអាកាសធាតុអាកាសធាតុ ឬ តំបន់ដាច់ស្រយាលផ្សេងទៀត) ក៏ទាមទារការយកចិត្តទុកដាក់ពិសេសផងដែរ។ នៅក្នុងតំបន់ទាំង នេះ ប៉ុន្តែមិនត្រឹមតែនៅក្នុងពួកគេទេបញ្ហានៃភាពងាយរងគ្រោះរបស់ប្រជាជនក្រីក្រនៅតាមជនបទទៅ នឹងវិបត្តិខាងក្រៅ - តើពួកគេមានគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ ឬ អស្ថិរភាពសេដ្ឋកិច្ច (ឧទាហរណ៍តម្លៃ) - សមនឹងការស៊ើបអង្កេតករណីនីមួយៗ។ ការស្រាវជ្រាវក៏គួរតែដោះស្រាយនូវមូលហេតុនៃការដួល រលំនៃយន្តការដោះស្រាយតាមបែបប្រពៃណីនៅតាមតំបន់ជនបទ។

ភាពក្រីក្រ វិសមភាព និង អសន្តិសុខស្បៀង ក៏អាចត្រូវបានបង្កជាគោលនយោបាយផងដែរ។ មានការទទួលស្គាល់ថានៅក្នុងប្រទេសមួយចំនួន កំណែទម្រង់គោលនយោបាយតម្រង់ទិសដៅទីផ្សារ ដែលត្រូវបានអនុវត្តក្នុងរយៈពេលពីរទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ បានជះឥទ្ធិពលល្អដល់កំណើននិងក្នុង ករណីខ្លះលើការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងប្រទេសជាច្រើនផលប៉ះ ពាល់លើភាពក្រីក្រនិងវិសមភាពកាន់តែមានភាពចម្រុះចម្រាស។ អ្នកឆ្លើយតបចំពោះការស្នើមតិនេះ បានសង្កត់ធ្ងន់ជាញឹកញាប់ពីតម្រូវការសម្រាប់ការវិភាគក្រោយនៃលទ្ធផល នៃកំណែទម្រង់គោល នយោបាយ ដូច្នោះ ដើម្បីកំណត់មូលហេតុនៃការអនុវត្តខុសគ្នារបស់ពួកគេទាក់ទងនឹងការកាត់បន្ថយ ភាពក្រីក្រ។ ពួកគេបានគូសបញ្ជាក់ថាទាំងខ្លឹមសារនៃគោលនយោបាយនិងទម្រង់នៃការអនុវត្តរបស់ ពួកគេ គួរតែត្រូវបានពិនិត្យដោយពិចារណាលើលក្ខខណ្ឌនានា ដែលរួមមានកង្វះខាតផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច សំខាន់ៗ និង ឱនភាពសារពើពន្ធ ដែលជាប្រភពដើមនៃកំណែទម្រង់។ ខាងក្រោមនេះគឺជាកំណត់ ហេតុសង្ខេបនៃសំណួរមួយចំនួនដែលត្រូវបានលើកឡើង។

ក. គោលនយោបាយកំណែទម្រង់តម្រង់ទិសទីផ្សារបានបណ្តាលឱ្យមានអតុល្យភាព ទាំង អតុល្យភាពយេនឌ័រ ក្នុងដំណើរការទទួលបានកត្តាផ្សេងៗ (ចំណេះដឹង ព័ត៌មាន បច្ចេកវិទ្យាថ្មី ទ្រព្យ សម្បត្តិ រូបវន្ត និង ធនធានផ្សេងទៀត) ហើយតើវាប៉ះពាល់ដល់ផលិតភាពភាពក្រីក្រនិងសន្តិសុខ ស្បៀងយ៉ាងដូចម្តេច?

ខ. តើហេតុផលសម្រាប់ការរីកលូតលាស់វិសមភាពសង្គមនៅក្នុងប្រទេសដែលកំណែទម្រង់ សេដ្ឋកិច្ចត្រូវបានអនុវត្តដោយផ្អែកលើការកែទម្រង់ដោយខ្លួនឯង រឺ ជាលទ្ធផលនៃការអនុវត្តមិនពេញ លេញផ្នែកខ្លះ ឬ លំអៀង? ដំណើរការនៃការអនុវត្តគោលនយោបាយត្រូវការការត្រួតពិនិត្យយ៉ាងដិត

ដល់ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីវិសាលភាពដែលការស្វែងរកជួលភាពគ្មានប្រសិទ្ធភាពនិងអំពើពុករលួយអាចចូលរួមចំណែកនិងរួមចំណែកដល់ការបំភាន់គោលដៅ ដើម្បីទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនិងការផ្លាស់ប្តូរគោលនយោបាយ។

គ. វិសមភាពសង្គមកាន់តែទូលំទូលាយមិនបានបង្ហាញពីដំណាក់កាលដំបូងនៃកំណើននាំមុខទីផ្សារនៅអាស៊ីបូព៌ាទេ។ តើម៉ូដែលនេះអាចយកគំរូតាមស្ថានភាពសង្គមនិងស្ថាប័នផ្សេងៗគ្នាបានដល់កំរិតណា? តើមានមេរៀនអ្វីខ្លះទាក់ទងនឹងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនិងវិសមភាពដែលអាចរៀនបានដែលអាចអនុវត្តបាននៅកន្លែងផ្សេងទៀត?

ឃ. ក្នុងន័យទូទៅ អ្នកឆ្លើយសំណួរបានលើកឡើងជាញឹកញាប់អំពីបញ្ហាទំនាក់ទំនងរវាងកំណើននិងភាពក្រីក្រ។ លើសពីការពិចារណាជាក់ស្តែងដែលថា ការលូតលាស់គឺជាភាពចាំបាច់ ប៉ុន្តែមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនោះទេ គេមានអារម្មណ៍ថាត្រូវតែពិនិត្យអោយបានស៊ីជម្រៅនូវលក្ខខណ្ឌដែលកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងជាពិសេសកំណើនកសិកម្ម អាចនាំអោយមាន ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនិងវិសមភាព ឬអាចមាននៅជាមួយគ្នា ផ្ទុយទៅនឹងភាពធ្ងន់ធ្ងររបស់ពួកគេ។

ង. ចរិតទូទៅនៃវិធានការកែតម្រូវគឺ ការកាត់បន្ថយតួនាទីរបស់រដ្ឋ។ ភាពទន់ខ្សោយនៃស្ថាប័ននៅក្នុងរដ្ឋកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ (ខុសគ្នាពីទំហំឬការរឹតត្បិតមុខងាររបស់ខ្លួន) ត្រូវបានគេមើលឃើញនៅក្នុងការឆ្លើយតបជាច្រើនដែលជាឧបសគ្គចម្បងមួយក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ក្នុងការវិភាគបុព្វហេតុនៃភាពក្រីក្រនិងវិសមភាពគួរតែពិចារណាលើបញ្ហានេះ។ ភាពទន់ខ្សោយបែបនេះរួមមានការកំណត់របស់រដ្ឋក្នុងការគាំទ្រដល់អង្គការក្នុងតំបន់ និង លើកកម្ពស់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជួយខ្លួនឯងរបស់ជនក្រីក្រ។

ដោយផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់លើវិស័យកសិកម្មនិងជនបទ បញ្ហាបន្ថែមដែលអំពាវនាវឱ្យមានការស្រាវជ្រាវត្រូវបានលើកឡើង។ វារួមបញ្ចូលដូចខាងក្រោម:

- តើការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធកសិកម្មតាមគោលនយោបាយកំណែទម្រង់ជះឥទ្ធិពលយ៉ាងណាដល់ការចែកចាយប្រាក់ចំណូលនៅតំបន់ជនបទ?
- ក្នុងកម្រិតណានិងក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ - ការបង្កើនប្រាក់ចំណូលកសិកម្មទូទាត់សងសម្រាប់ការកាត់បន្ថយការផ្តល់សេវាសាធារណៈ នៅតាមតំបន់ជនបទដែលទាក់ទងនឹងវិស័យ

- កសិកម្ម (ប្រាក់ឧបត្ថម្ភបញ្ចូលតម្លៃគាំទ្រ) និងមិនទាក់ទងដោយផ្ទាល់ទៅនឹង (គាំទ្រដល់ការសិក្សា និងសុខភាព) និងជាទូទៅនៃវិធានការណ៍សុខុមាលភាពនិងការចែកចាយឡើងវិញ?
- តើបណ្តាញសុវត្ថិភាពនិងវិធានការណ៍ជួយសង្គ្រោះមានគោលដៅអ្វីខ្លះដែលមានគោលបំណងផ្ទាល់ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅជនបទ? តើពួកគេពិតជាបានចូលរួមចំណែកក្នុងការទាញអ្នកក្រីក្រចេញពីស្ថានភាពរបស់ពួកគេ និងដើម្បីផ្តល់អំណាចដល់ពួកគេឬពួកគេគ្រាន់តែជាបណ្តោះអាសន្នដោយមិនមានប្រសិទ្ធិភាពយូរអង្វែង? តើអ្វីជាការគ្របដណ្តប់ជាក់ស្តែងរបស់ក្រុមគោលដៅ?
- តើអ្វីទៅជាបទពិសោធន៍ជាមួយកម្មវិធីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅតាមជនបទដែលបានអនុវត្តដោយសហការរវាងអង្គការសង្គមស៊ីវិលរដ្ឋាភិបាលនិងស្ថាប័នអន្តរជាតិ?
- នៅលើឆាកអន្តរជាតិតើអ្វីជាផលប៉ះពាល់នៃរបាំងពាណិជ្ជកម្ម (ពន្ធនិងមិនមែនពន្ធ) ការឧបត្ថម្ភធន ការនាំចេញ និង វិធានការរើសអើងពាណិជ្ជកម្មដទៃទៀត ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍លើភាពក្រីក្រនិងវិសមភាពនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍? តើការខាតបង់របស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មានកំរិតណាដោយសារតែគោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្មបែបនេះត្រូវបានទូទាត់ដោយជំនួយអភិវឌ្ឍន៍?
- ករណីពិសេសមួយ គឺប្រទេសអតីតសង្គមនិយមដែលការទទួលបានអាហារពីក្រុមដែលមានប្រាក់ចំណូលទាបបានក្លាយជាក្តីកង្វល់ដ៏ធំមួយ។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវបន្ថែមទៀតអាចឆ្លុះបញ្ចាំងពីទិដ្ឋភាពណានៃកំណែទម្រង់ (ជាពិសេសលើបញ្ហាកសិកម្មនិងដីធ្លី) និងអំពីការបង្កើតសង្គមនយោបាយ និង ស្ថាប័នក្នុងស្រុកដែលជាឧបសគ្គក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនិងសន្តិសុខស្បៀង។

៨.២.៣ វិធានការគោលនយោបាយនិងការផ្លាស់ប្តូរស្ថាប័នដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនិងអសន្តិសុខស្បៀង

ក្តីកង្វល់អំពីគោលនយោបាយសំខាន់មួយ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីការឆ្លើយតបចំពោះការស្ទង់មតិគឺពាក់ព័ន្ធនឹងក្របខ័ណ្ឌដែលគោលនយោបាយត្រូវបានបង្កើត តាមទស្សនៈរបស់អ្នកឆ្លើយសំណួរភាគច្រើន ការស្រាវជ្រាវត្រូវតែប្រឈមមុខនឹងបញ្ហានៃភាពគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាក្រីក្រ។ ទិដ្ឋភាពពាក់ព័ន្ធបំផុតពីរយ៉ាងនៃយុទ្ធសាស្ត្រគាំទ្រជនក្រីក្រដែលមានការព្រមព្រៀងគ្នាជាទូទៅ គឺការវិនិយោគលើការអភិវឌ្ឍមនុស្ស និង ការទទួលបានការកើនឡើងពីសំណាក់ជនក្រីក្រលើការកាន់កាប់បណ្តុំទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានពង្រីក រួមទាំងទ្រព្យសម្បត្តិរូបវន្តនិងសេវាសាធារណៈ។

ការអភិវឌ្ឍមនុស្សត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាកត្តាសំខាន់បំផុតមួយនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ហានិភ័យនៃល្បឿនមិនស្មើគ្នាក្នុងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និង ក្នុងការទទួលបានចំណេះដឹងនិងព័ត៌មាន ជាទូទៅត្រូវបានទទួលអារម្មណ៍។ វិធីលើកកម្ពស់សិទ្ធិទទួលបានសមធម៌ចំពោះមធ្យោបាយនៃការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពមនុស្ស គឺជាអាទិភាពមួយក្នុងចំណោមអាទិភាពខ្ពស់បំផុតសម្រាប់ការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ។ ចំពោះគោលការណ៍ណែនាំនិងការបង្កើតគោលនយោបាយទំនាក់ទំនងរវាងសមាសធាតុនៃធនធានមនុស្ស និង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រទាមទារឱ្យមានការស្រាវជ្រាវបន្ថែមអំពីបរិមាណនិងគុណភាព។ ការវិភាគគួរតែរួមបញ្ចូលការបែងចែកតាមភេទផងដែរ។

សម្រាប់ទាំងបុរស និង ស្ត្រី ការអភិវឌ្ឍមនុស្សតម្រូវឱ្យមានការវិនិយោគយ៉ាងខ្លាំងលើការអប់រំសុខភាព និង សេវាកម្មសង្គមផ្សេងៗទៀត។ តើទម្រង់និងបន្ទុកនៃការវិនិយោគលើវិស័យអប់រំ សុខភាព អនាម័យជាដើម សន្យាថាមានប្រសិទ្ធភាពនិងប្រសិទ្ធផលបំផុតក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ? តើការណែនាំអ្វីខ្លះដែលអាចត្រូវបានណែនាំសម្រាប់ជំនួយពីខាងក្រៅ ដើម្បីដើរតួនាទីកាតាលីករនៅក្នុងបញ្ហានេះ?

ការអភិវឌ្ឍមនុស្ស ក៏តម្រូវអោយមានការពង្រឹងអំណាចនិងការចូលរួមពីសំណាក់អ្នកក្រ ជាពិសេសអ្នកក្រនៅជនបទ។ សំណួរដែលអាចត្រូវបានដោះស្រាយដោយការស្រាវជ្រាវទាក់ទងទៅនឹង: តើគោលនយោបាយច្បាប់ ការរៀបចំស្ថាប័ន និង កម្មវិធីអ្វីខ្លះ ដែលអាចជួយពង្រឹងសមត្ថភាពអង្គការ ការគ្រប់គ្រង ការតស៊ូមតិ និង ភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់អ្នកក្រ ក៏ដូចជាសមត្ថភាពរបស់ពួកគេសម្រាប់ប្រាក់ចំណូលជួយខ្លួនឯងនិងបង្កើតការងារ? តើរដ្ឋាភិបាលថ្នាក់កណ្តាលនិងមូលដ្ឋាន និង អង្គការសង្គមស៊ីវិល អាចដើរតួនាទីដូចម្តេចចំពោះបញ្ហានេះ?

ការទទួលបានទ្រព្យសម្បត្តិនិងសេវាកម្មបរិស្ថាន គឺជាសសរស្តម្ភមួយទៀតដែលយុទ្ធសាស្ត្រកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រអាចផ្អែកលើ។ បញ្ហាធំៗ ដែលទាក់ទងនឹងរបៀបនិងតាមវិធីណា ដែលអ្នកក្រអាចទទួលបានទ្រព្យសម្បត្តិបរិស្ថាន (ជាពិសេសដីធ្លីនិងដើមទុន) អាចចូលទៅកាន់ជនក្រីក្រ។ ការធ្វើអន្តរាគមន៍គោលនយោបាយដែលធ្វើឱ្យការបែងចែកទ្រព្យសកម្ម ក្លាយជាល្បែង “ឈ្នះឈ្នះ” ដែលក្នុងនោះការដាក់បញ្ចូលជនក្រីក្រ ដោយអាចបង្កើតកំណើនដោយខ្លួនឯង។ ការសិក្សាអំពីករណីដែលអ្នកក្រខ្លួនឯងបានចូលរួមក្នុងដំណើរការនេះ តាមរយៈការបង្កើត “ស្ថាប័នប្រតិបត្តិ” (ដូចជាអង្គការផ្តល់ផលប្រយោជន៍ទៅវិញទៅមក) សាកសមនឹងទទួលបានការជំរុញនិងលើកទឹកចិត្ត។

គោលនយោបាយបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ហាក់ដូចជានិយមន័យនៃទំរង់បែបបទកំណែទម្រង់ ដីធ្លីប្រកបដោយភាពច្នៃប្រឌិត។ បទពិសោធន៍កន្លងមករួមមានទាំងករណីជោគជ័យនិងការបរាជ័យ ក្នុងករណីទាំងនោះ ដែលការផ្ទេរទ្រព្យសម្បត្តិដីធ្លីត្រូវបានប៉ះពាល់ដោយវិធីសាស្ត្រការិយាធិបតេយ្យ និងគ្រោះថ្នាក់សង្គម។ ការកើនឡើងចំនួនប្រជាជនយ៉ាងច្រើនដែលរំពឹងទុកនៅក្នុងប្រទេសកំពុង អភិវឌ្ឍ។ វិធីសាស្ត្របែបនេះ គួរតែគិតគូរពីលទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុនៃការកែទម្រង់ដីធ្លី និង ប្រសិទ្ធភាពនៃដំណើរការរៀនសូត្រសម្រាប់កសិករតូចៗ ដែលរំពឹងថានឹងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពី កំណែទម្រង់។ នៅអតីតប្រទេសសង្គមនិយម ការកែទម្រង់ដីធ្លីអាចជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងដល់ ភាពក្រីក្រ ប្រសិនបើទ្រព្យសម្បត្តិដីធ្លីអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ជួល ឬ លក់យ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាព។

ការបង្កើត និង ពង្រឹង ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់និងស្ថាប័នសម្រាប់ការកាន់កាប់ដីធ្លីនិងការអភិវឌ្ឍទីផ្សារ ដីធ្លីគឺជាអាទិភាព។ ប្រការនេះទាមទារឱ្យមានការសិក្សាប្រៀបធៀបនិងការស្រាវជ្រាវច្នៃប្រឌិតថ្មីនៅក្នុង ការវិភាគគោលនយោបាយដីធ្លី ការរៀបចំនិងការអនុវត្ត ការជាប់ពាក់ព័ន្ធ នៅពេលណាដែលអាចធ្វើ ទៅបាន សកម្មភាពសហគមន៍និងសហប្រតិបត្តិការសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងដីធ្លី (និងទឹក)។ វាក៏មាន ប្រយោជន៍ផងដែរ ក្នុងការធ្វើការពិនិត្យឡើងវិញនូវបទពិសោធន៍របស់ធនាគារដីធ្លីនិងមូលនិធិដីធ្លី និង ដើម្បីព្យាយាមនិងទាញយកសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ថាតើវិធីសាស្ត្រណាដែលទាក់ទងទៅនឹងធនាគារដីដែល មានប្រសិទ្ធភាពបំផុតហើយហេតុអ្វី។

ការទទួលបានដើមទុន គឺជាកត្តាជ័សំខាន់មួយផ្សេងទៀតសម្រាប់ការកែលម្អស្ថានភាពសម្ភារៈ របស់ប្រជាកសិករតូចតាចនិងអ្នកក្រនៅជនបទ។ ការទទួលបានឥណទានកាន់តែច្រើនពីប្រជាជន ក្រីក្រនៅជនបទនឹងជួយធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់ប្រភេទរួមមាន មធ្យោបាយសន្សំ សមស្របស្តង់ដារធនាគារ និង ការគ្រប់គ្រងទម្រង់ធានារ៉ាប់រង ការប្រើប្រាស់ ការអនុវត្តន៍ហិរញ្ញវត្ថុ ប្រកបដោយភាពច្នៃប្រឌិត ដែលអាចកាត់បន្ថយចំណាយនិងហានិភ័យប្រតិបត្តិការនិងការគាំទ្រនៃ រចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុផ្សេងៗគ្នា (ផ្លូវការ ពាក់កណ្តាលផ្លូវការ និង ក្រៅផ្លូវការ) ក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ឥណ ទាន។

បញ្ហាភាពក្រីក្រនៅតំបន់ដែលមានសក្តានុពលខ្ពស់និងទាប គួរតែត្រូវបានដោះស្រាយដោយ យកចិត្តទុកដាក់។ ប្រសិនបើ ភាគច្រើននៃអ្នកក្រត្រូវបានប្រមូលផ្តុំនៅក្នុងតំបន់ដែលមានសក្តានុពល ទាប តើយុទ្ធសាស្ត្រអ្វីដែលអាចត្រូវបានរៀបចំឡើងសម្រាប់ពួកគេ? គោលនយោបាយប្រឈមនៅក្នុង តំបន់បែបនេះ គឺដើម្បីបង្កើតលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការកើតឡើងនៃការរួមបញ្ចូលគ្នានៃសកម្មភាពកសិកម្ម និងក្រៅកសិកម្ម ដែលកាត់បន្ថយហានិភ័យប្រាក់ចំណូល និង ការប្រើប្រាស់ ដែលមានជាទូទៅនៅក្នុង

តំបន់ទាំងនោះ។ ម៉្យាងវិញទៀត តើវាមានប្រសិទ្ធភាពជាងមុនក្នុងការប្រមូលផ្តុំវិនិយោគនិងអន្តរាគមន៍ គោលនយោបាយផ្សេងទៀត នៅក្នុងតំបន់ដែលមានសក្តានុពលខ្ពស់ដោយអនុគ្រោះ នៅពេលជាមួយ គ្នា ដំណើរការនៃការធ្វើចំណាកស្រុកដោយមានសណ្តាប់ធ្នាប់ពីតំបន់មុនទៅតំបន់ចុងក្រោយ ដែរឬ ទេ? តើសកម្មភាពកសិកម្មអាចត្រូវបានពង្រីកយ៉ាងដូចម្តេចនៅតាមតំបន់ដាច់ស្រយាលដោយមិន បង្កភាពតានតឹងបន្ថែមទៀតទៅលើប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីធម្មជាតិដែលងាយខូច?

ផលិតកម្មកសិកម្ម អាចត្រូវបានពង្រីកតាមរយៈ ការសន្សំ ដីធ្លី និង វិធីសាស្ត្រដែលពឹងផ្អែកលើ កម្លាំងពលកម្ម ប៉ុន្តែមានដែនកំណត់ចំពោះការស្រូបយកកម្លាំងពលកម្មបន្ថែម ដែលបានបង្កើតដោយ ការកើនឡើងចំនួនប្រជាជននៅតាមតំបន់ជនបទ។ គោលនយោបាយដែលត្រូវពិនិត្យមើលវិស័យ កសិកម្មផលិតកម្មតូចចង្អៀត ហើយពង្រីកអភិវឌ្ឍន៍ទៅតំបន់ជនបទទាំងមូល ខណៈពេលជាមួយគ្នា នេះដែរ ជៀសវាងការខ្វះខាតនៃការប៉ុនប៉ងកន្លងមកក្នុងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទចម្រុះ។ ការងារគួរតែ ត្រូវបានបន្តអនុវត្តលើការបង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រ ដែលមានអំណោយផលដល់ការធ្វើពិពិធកម្មជនបទ ការអភិវឌ្ឍនិងបង្កើនលទ្ធភាពទទួលបាន - កន្លែងកែច្នៃខ្នាតតូច ការលើកកម្ពស់ឧស្សាហកម្ម កសិ ឧស្សាហកម្ម និង កសិពាណិជ្ជកម្ម តាមក្រុមនៅក្នុងតំបន់ជនបទ និង ជាទូទៅ សកម្មភាពណាមួយ ដែលមានគោលបំណងបង្កើនតម្លៃបន្ថែមនៃផលិតផលកសិកម្ម និង បង្កើនការប្រកួតប្រជែងរបស់ កសិករខ្នាតតូចនិងប្រតិបត្តិករជនបទផ្សេងទៀត។

ការធ្វើអន្តរាគមន៍ដែលជួយដោះស្រាយបញ្ហាភាពក្រីក្រ ក៏នឹងចូលរួមចំណែកក្នុងការប្រយុទ្ធ ប្រឆាំងនឹងអសន្តិសុខស្បៀងដែរ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ វិធានការជាក់លាក់ដែលសំដៅទៅលើ ការពង្រឹងសន្តិសុខស្បៀងត្រូវបានដាក់ចេញ។ បញ្ហាសន្តិសុខស្បៀង អាចត្រូវបានដោះស្រាយនៅ ជុំវិញបរិបទនៃផែនការសកម្មភាព ដែលបានឯកភាពនៅកិច្ចប្រជុំកំពូលស្បៀងអាហារពិភពលោកឆ្នាំ ១៩៩៦ ដែលមានការប្តេជ្ញាចិត្ត ៧ របស់ខ្លួន គ្របដណ្តប់លើគំនិតផ្តួចផ្តើមជាច្រើនដែលត្រូវការដើម្បី លើកកម្ពស់សន្តិសុខស្បៀងក្នុងគ្រួសារ សហគមន៍ មូលដ្ឋានជាតិ និង កម្រិតអន្តរជាតិ។

៨.៣. ដំណោះស្រាយបញ្ហាចំណីអាហារ

អ្វីដែលយើងអាចធ្វើការដោះស្រាយបញ្ហានេះ គឺគិតទៅលើចំនួនអ្នកខ្វះខាតចំណីអាហារ ហើយយើងផលិតផលិតផលចំណីអាហារអោយបានច្រើនថែមទៀត។ យើងដឹងហើយថា ប្រភពចំណី អាហារលើពិភពលោកច្រើនក្រៃលែងជាងអ្នកដែលខ្វះខាតទៅទៀត ចុះហេតុអ្វីក៏ពួកគេនៅតែគ្មាន

អាហារបរិភោគ។ ហេតុនេះ យើងគួរគិតពិចារណាទៅលើចំនុចមួយចំនួនដូចខាងក្រោម (WFP: World Hunger Statistics, 2009) ៖

- កាកសំណល់ចំណីអាហារនៅក្នុងចក្រភពអង់គ្លេស ប្រហែលពី ៣០% ទៅ ៤០% នៃចំណីអាហារដែលពួកគេបានបរិភោគ មិនដែលបរិភោគអស់ទេ។ ដែលគិតជាទឹកប្រាក់មានប្រហែល US\$38 billion ដែលត្រូវបានបោះចោលជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ ឬក៏លុយដែលពួកគេចំណាយទៅលើការទិញស្ករក្នុងរៀងរាល់ថ្ងៃ អាចចិញ្ចឹមប្រជាជននៅអាហ្វ្រិកបានទាំងមូល។
- នៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក អាហារដែលពួកគេបានបរិភោគ គឺមិនដែលហូបអស់ ដែលមានប្រហែលពី ៤០% ទៅ ៥០% ដែលជាកាកសំណល់ចំណីអាហារ។

ប្រទេសទាំងនេះ គឺគ្រាន់តែជាឧទាហរណ៍ ប៉ុន្តែក៏នៅមានប្រទេសជាច្រើនទៀតដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានេះ។ សូម្បីតែនៅក្នុងប្រទេសចិន ប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងតំបន់ប្រជុំជន តែងតែចំអិនអាហារច្រើនជាងអ្វីដែលពួកគេបរិភោគ។

រដ្ឋាភិបាល គួរបង្កើនការស្តុកទុកនូវចំណីអាហារអោយបានច្រើនថែមទៀតនៅក្នុងប្រទេសរបស់ខ្លួននីមួយៗតាមរយៈ៖

- ❖ បង្កើនអត្រាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចអោយស្ថិតនៅលើមធ្យម
- ❖ បង្កើនការនាំចូលចំណីអាហារអោយបានច្រើនថែមទៀត (គឺនៅក្នុងទសវត្សរ៍ទី ៧០ នៅពេលផលិតកម្មចំណីអាហារពិភពលោក បានកើនឡើងយ៉ាងសម្បើម)។
- ❖ ការបង្កើនផលិតកម្មសិកម្មតាមផ្ទះ (ឧទា. នៅប្រទេសចិន បង្កើនផលិតកម្មចំណីអាហារ ដើម្បីស្តុកទុកសំរាប់រយៈពេល ១០ឆ្នាំ)។

តារាង ៨.១៖ ចំនួននិងចំណែកនៃប្រជាជនហូបមិនគ្រប់គ្រាន់ នៅអាស៊ីនិងប៉ាស៊ីហ្វិក ជិតខាងកើតឈាងខាងជើងអាហ្វ្រិក

Region, subregion and country	Total number of inhabitants (mill.)	Number of underfed people (Mill.)	Share of underfed people (%)		
	2000	1998-2000	1979-1981	1990-1992	1998-2000
DEVELOPING COUNTRIES	4 638.9	798.8	28	21	17
ASIA AND PACIFIC	3 162.5	508.1	32	20	16
EAST ASIA	1 342.4	128.4	29	16	10
China	1 264.6	119.1	30	16	9
Hong Kong	6.7	0.1	-	-	-
North Korea	22.1	7.5	18	18	34
South Korea	46.4	0.7	-	-	-

Mongolia	2.5	1.0	16	34	42
OCEANIA	4.7	1.3	24	25	27
Papua New Guinea	4.7	1.3	24	25	27
SOUTH EAST ASIA	509.4	63.5	25	17	12
Burma	47.1	3.1	18	10	6
Philippines	74.2	16.8	27	26	23
Indonesia	209.3	12.3	24	9	6
Cambodia	12.8	4.6	60	43	36
Laos	5.2	1.2	33	29	24
Malaysia	21.8	0.4	4	3	-
Thailand	62.0	11.5	23	28	18
Vietnam	77.1	13.7	32	27	18
SOUTH ASIA	1 306.1	314.9	37	26	24
Bangladesh	134.6	47.0	40	35	35
India	992.7	233.3	38	25	24
Nepal	22.5	4.3	49	19	19
Pakistan	137.6	26.0	31	25	19
Sri Lanka	18.7	4.3	21	29	23
NEAR EAST AND NORTH AFRICA	384.5	40.0	9	8	10
NEAR EAST	244.2	33.8	10	10	14
Afganistan	21.2	14.9	34	63	70
Iraq	22.3	5.9	4	9	27
Iran	69.2	3.8	7	4	27
Yemen	17.6	5.9	39	36	33
Jordan	4.8	0.3	6	4	6
Kuwait	1.8	0.1	4	22	4
Lebanon	3.4	0.1	8	-	3
Saudi Arabia	19.6	0.6	3	4	3
Arab Emirates	2.6	0.1	-	3	-
Syria	15.8	0.5	3	5	3
Turkey	65.7	1.6	3	-	-
NORTH AFRICA	140.3	6.2	8	5	4
Algeria	29.8	1.7	9	5	6
Egypt	66.7	2.5	8	5	4
Libya	5.2	0.0	-	-	-
Morocco	29.3	2.0	10	6	7
Tunisia	9.4	0.0	3	-	-

ប្រភព៖ The State of Food Insecurity in the World, FAO 2002

ផ្ទុយមកវិញ ប្រទេសមួយចំនួន បានបង្កើនការស្តុកទុកចំណីអាហាររបស់ខ្លួន ក៏ប៉ុន្តែនៅតែមិនគ្រប់គ្រាន់ បណ្តាលមកពីប្រទេសទាំងនោះជាប្រភេទ៖

- ❖ ខ្វះខាតកំរិតនៃអាហារូបត្ថម្ភ និង ការស្តុកទុកចំណីអាហារធ្លាក់ចុះដោយសារសង្គ្រាម និងការរំខានពីសង្គមស៊ីវិល។
- ❖ ធ្លាក់ចុះនូវចំណូលក្នុងមនុស្សម្នាក់ៗ ហើយនិង ធ្លាក់ចុះនូវផលិតកម្មកសិកម្មតាមផ្ទះ
- ❖ ធ្លាក់ចុះការនាំចូលនូវធាតុផ្សេងៗ (ជាយថាហេតុនៃការបង្កើនការនាំចូល គឺជាវិបាកនៃការផ្តល់ជំនួយផ្នែកស្បៀងអាហារ)។

តារាង ៨.២៖ ចំនួននិងចំណែកនៃប្រជាជនហូបមិនគ្រប់គ្រាន់ នៅអនុតំបន់សាហារ៉ា អាហ្វ្រិក

Region, subregion and country	Total number of inhabitants (mill.)	Number of underfed people (Mill.)	Share of underfed people (%)		
			1979-1981	1990-1992	1998-2000
SUB SAHARA AFRICA	537.5	195.9	36	35	33

CENTRAL AFRICA	79.6	45.1	34	35	57
Chad	7.6	2.5	68	58	32
Gabon	1.2	0.1	13	11	8
Cameroon	14.0	3.6	22	32	25
Congo	2.9	0.9	31	37	32
Congo Republic of	49.6	36.4	33	32	73
Central African Republic	3.6	1.6	24	49	44
EAST AFRICA	204.0	83.0	35	44	41
Burundi	6.3	4.3	39	49	69
Eritrea	3.5	2.0	-	-	58
Ethiopia	61.4	27.1	-	-	44
Kenya	3.0	13.2	24	47	44
Rwanda	7.0	2.8	24	34	40
Somalia	8.4	6.0	67	67	71
Sudan	30.4	6.5	29	31	21
Tanzania	34.3	16.2	28	36	47
Uganda	22.6	4.7	33	23	21
SOUTH AFRICA	87.1	37.1	33	48	43
Angola	12.8	6.3	37	61	50
Botswana	1.5	0.4	30	17	25
Lesotho	2.0	0.5	30	27	26
Madagascar	15.5	6.2	20	35	40
Malawi	11.0	3.7	26	49	33
Mauritius	1.2	0.1	10	6	5
Mozambique	17.9	9.8	55	69	55
Namibia	1.7	0.2	20	15	9
Swazi	0.9	0.1	14	10	12
Zambia	10.2	5.1	26	45	50
Zimbabwe	12.4	4.7	26	43	38
WEST AFRICA	216.7	30.7	40	21	14
Benin	6.1	0.8	37	19	13
Burkina Faso	11.3	2.6	64	23	23
Gambia	1.3	0.3	58	21	21
Ghana	13.9	2.2	64	35	12
Guinea	8.0	2.6	32	40	32
Liberia	2.7	1.0	22	33	39
Mali	11.0	2.3	60	25	20
Mauritania	2.6	0.3	35	14	12
Niger	10.5	3.8	34	42	36
Nigeria	110.9	7.3	39	13	7
Ivory Coast	15.7	2.3	8	18	15
Senegal	9.2	2.3	23	23	25
Sierra Leone	4.3	2.0	40	46	47
Togo	4.4	1.0	26	28	23

ប្រភព៖ The State of Food Insecurity in the World, FAO, 2002

ហេតុផលនៃបញ្ហាចំណីអាហារ ត្រូវបានបែងចែកជា ២ ក្រុម៖ លក្ខខណ្ឌអាកាសធាតុ និង ហេតុផលបង្កើតឡើងដោយមនុស្ស។ កត្តាមនុស្ស មានផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើបញ្ហាចំណីអាហារ ដោយសារកំណើនប្រជាជនច្រើន។ ជាមួយនឹងតួលេខនៃចំនួនប្រជាជនខ្ពស់ ធ្វើអោយកើនឡើងនូវសេចក្តីត្រូវការចំណីអាហារ និង ដូច្នោះត្រូវការបង្កើនផលិតកម្មកសិកម្ម នយោបាយ និង កំណែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចជាដើម។ កត្តាបរិស្ថាន ការកាត់បន្ថយការកាប់ព្រៃឈើរានយកដី ការកាត់បន្ថយសំណឹកដោយបច្ចេកវិទ្យា កាត់បន្ថយដីខូចគុណភាពដោយសារការប្រើអស់ដីជាតិជាដើម។

តារាង ៨.៣៖ ចំនួននិងចំណែកនៃប្រជាជនហូបមិនគ្រប់គ្រាន់ នៅ ឡាទីនអាមេរិក និង Caribbean

Region, subregion and country	Total number of	Number of underfed	Share of underfed people (%)
-------------------------------	-----------------	--------------------	------------------------------

	inhabitants (mill.)	people (Mill.)			
	2000	1998-2000	1979-1981	1990-1992	1998-2000
LATIN AMERICA AND CARRIBIC	504.4	54.8	13	13	11
NORTH AMERICA	97.4	5.2	5	5	5
Mexico	97.4	5.2	5	5	5
CARIBBIC	31.3	7.9	19	26	25
Dominican Republic	8.2	2.1	25	29	21
Haiti	8.0	4.0	48	64	5
Jamaica	2.6	0.2	9	12	29
Cuba	11.2	1.5	4	4	13
Trinidad and Tobago	1.3	0.2	6	12	12
CENTRAL AMERICA	35.2	7.1	20	17	20
Guatemala	11.1	2.8	18	14	25
Honduras	6.3	1.3	31	23	21
Costa Rica	3.9	0.2	8	6	5
Nicaragua	4.9	1.5	26	29	29
Panama	2.8	0.5	21	19	18
Salvador	6.2	0.8	17	12	14
SOUTH AMERICA	340.6	34.6	14	14	10
Argentina	36.6	0.4	-	-	-
Bolivia	8.1	1.9	26	25	23
Brazil	168.2	16.7	15	13	10
Ecuador	12.4	0.7	11	8	5
Guyana	0.8	0.1	13	24	14
Chile	15.0	0.6	7	8	4
Columbia	41.4	5.6	22	17	13
Paraguay	5.4	0.7	13	18	14
Peru	25.2	2.9	28	40	11
Surinam	0.4	0.0	18	12	11
Uruguay	3.3	0.1	3	7	3
Venezuela	23.7	4.9	4	11	21

ប្រភព៖ The State of Food Insecurity in the World, FAO, 2000

បញ្ហាទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធនឹងសន្តិសុខស្បៀង គឺជាបញ្ហានៃការត្រៀមទប់ទល់ និង ការឆ្លើយតបចំពោះគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិនិងមនុស្ស។ ក្នុងន័យនេះ បានគូសបញ្ជាក់ពីតម្រូវការនៃអន្តរាគមន៍សម្រាប់ការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះឧប្បត្តិហេតុនៃការប៉ះទង្គិចខាងក្រៅ ដល់ប្រជាជនក្រីក្រនិងសម្រាប់ការកែលម្អសមត្ថភាពបន្ទុំរបស់ពួកគេ។ ទាំងនេះអាចរួមបញ្ចូលទាំង ការកែប្រែបច្ចេកវិទ្យាផលិតកម្ម ការច្នៃប្រឌិតថ្មី នៅក្នុងបែបបទនៃអង្គការសង្គម និង គម្រោងធានារ៉ាប់រងសង្គម។ យុទ្ធសាស្ត្រដោះស្រាយហានិភ័យគ្រួសារនៅ ថ្នាក់ជាតិ ក៏ដូចជាកម្រិតគ្រួសារ និង កសិកម្ម និង ប្រព័ន្ធចែករំលែកហានិភ័យគឺជា តម្រូវការចាំបាច់សម្រាប់គ្រួសារកសិកម្មនិងជនបទ ដែលងាយរងគ្រោះបំផុតពីគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិនិងខ្យល់ព្យុះអាកាសធាតុ។ គោលនយោបាយស្ថេរភាពទីផ្សារអាចដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់។

ចុងបញ្ចប់ ចាំបាច់ត្រូវវាយតម្លៃឡើងវិញនូវតួនាទីរបស់រដ្ឋ ក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងភាពក្រីក្រ។ មុខងាររបស់រដ្ឋ គួរតែត្រូវបានកំណត់ឱ្យបានប្រសើរជាងមុនដោយផ្អែកលើបទពិសោធន៍នៃទសវត្សរ៍ចុងក្រោយ ទាំងពេលដែលរដ្ឋមានតួនាទីលេចធ្លោ និង នៅពេលតួនាទីនេះត្រូវបានកាត់បន្ថយយ៉ាងខ្លាំង។ ការពិនិត្យឡើងវិញនូវមុខងាររបស់ខ្លួន រួមជាមួយការលើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព

ប្រជាធិបតេយ្យ និង អភិបាលកិច្ចល្អ គឺជាបញ្ហាមូលដ្ឋាននៅលើរបៀបវារៈអភិវឌ្ឍន៍ ហើយពិតជាមាន ពាក់ព័ន្ធបំផុតសម្រាប់ភាពក្រីក្រ។ ទាំងនេះ ជាបញ្ហាចំបងសម្រាប់សកម្មភាព ប៉ុន្តែការស្រាវជ្រាវអាច ផ្តល់ការគាំទ្រក្នុងការកំណត់មុខងារសាធារណៈឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើង សម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រី ក្រ និង ក្នុងការកំណត់ឧបករណ៍ជាតិ និងមូលដ្ឋាននៃការគ្រប់គ្រងសង្គម ក៏ដូចជាទម្រង់នៃលក្ខខណ្ឌ អន្តរជាតិសម្រាប់ការលើកកម្ពស់និងជំរុញអភិបាលកិច្ចល្អប្រសើរ។ ទិដ្ឋភាពទាំងនេះ ទាក់ទងនឹង ការផ្លាស់ប្តូរតួនាទីរបស់រដ្ឋនិងសាកលភារូបនីយកម្មនិងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ។

សំណួររំលឹកមេរៀន

១. តើទិន្នផលស្រូវកម្ពុជា ផ្តល់ផលប្រហែលប៉ុន្មានលានតោនក្នុងមួយឆ្នាំ? ហើយតើវាគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់បំពេញតម្រូវការរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ដែរឬទេ?
២. តើមានដំណោះស្រាយអ្វី ដែលអាចចូលរួមចំណែកក្នុងការកាត់បន្ថយនូវបញ្ហាស្បៀងអាហារទាំង នេះ?

កសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍន៍
Agriculture and Development

បន្ទាប់ពីបានអាននិងសិក្សានៅក្នុងជំពូកនេះរួចមក អ្នកនឹងយល់បាននូវ៖

- សារៈសំខាន់ទៅលើភាពលំអៀងទាំងបីនៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម៖ ភាពលំអៀងនៅតំបន់ប្រជុំជន យើងខ្មែរ និង ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិដីធ្លី។
- ហេតុអ្វីការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្ម គឺមានភាពចាំបាច់ដោយផ្អែកទៅលើការវិនិយោគហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់រដ្ឋាភិបាល។
- ទំហំ និង ប្រភេទនៃភាពខុសប្លែកគ្នា ដែលប្រឈមមុខដោយ អ្នកនាំចេញផ្តាច់មុខនៃផលិតផលដំបូង។
- លក្ខខណ្ឌពិសេស និង ការទទួលខុសត្រូវទៅលើភាពផ្សេងគ្នានៃសេដ្ឋកិច្ច របស់កសិករ របស់អ្នកច្រូតកាត់ និង ទំរង់នៃការមិនជាប់ទាក់ទងនឹងស្រែចំការ។
- ប្រភេទនៃបញ្ហាបរិស្ថាននៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម រាប់បញ្ចូលទាំងសំណឹកដី និងការរានដីព្រៃក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងការឈ្លោះគ្នាទៅលើសិទ្ធិកាន់កាប់ និង ភាពហិនហោចនៃធម្មជាតិ។
- របាំងរចនាសម្ព័ន្ធបានបង្កើតឡើងដោយកំណត់ជាប្រវត្តិសាស្ត្រទៅលើប្រព័ន្ធកាន់កាប់ដី
- បដិវត្តន៍បែតង និងកំហិតព្រំដែន និង លទ្ធភាពសំរាប់បដិវត្តន៍ដីរបច្ចេកវិទ្យា
- ប្រភេទនៃសហគ្រាសកសិកម្មខ្នាតធំ
- ដែនកំណត់នៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជាដុះ និង ការសន្យានិងកំរិតនៃអន្តរកសិ-ធុរកិច្ច
- ធាតុនៃភាពជោគជ័យកំណែទំរង់ដីធ្លី និង តួនាទី

៩.១ សេចក្តីផ្តើម

ប្រជាជនភាគច្រើនដែលរស់នៅតំបន់អភិវឌ្ឍន៍ គឺជាអ្នកស្រែចំការ អ្នកលក់កំលាំងពលកម្មក្នុងវិស័យកសិកម្ម ឬក៏ជាអ្នកផលិតនូវទំនិញ ឬ សេវាកម្មខ្នាតតូច ដែលផលិតនៅតំបន់ជនបទ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧០ ចំនួនប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសដែលមានចំណូលទាប និង ចំណូលមធ្យមបានរស់នៅតំបន់ជនបទមានចំនួន ៧៥% និងបានធ្លាក់ចុះមកនៅត្រឹម ៥៨% នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៤។ ចំពោះទំនាក់ទំនងរវាងកំរិតចំណូលក្នុងមួយនាក់របស់ប្រទេសមួយ មានភាពខុសប្លែកគ្នាយ៉ាងខ្លាំងទៅនឹងបរិមាណនៃប្រជាជនដែលរស់នៅ និង ធ្វើការក្នុងវិស័យកសិកម្ម។ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ ប្រជាជនប្រមាណ ៧០% ទទួលបានចំណូលទាប “Low-income” ក្នុងប្រទេសនីមួយៗ ដែលស្មើនឹង

US\$៥៨៥ ក្នុងមនុស្សម្នាក់ ក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលសុទ្ធតែជាប្រជាជនរស់នៅតំបន់ជនបទ មានចំនួន ២.៤០០លាននាក់។ ក្រៅពីនោះ ប្រជាជនដែលរស់នៅ ទទួលបានចំណូលក្នុងកំរិតមធ្យម “Middle-income” ដែលជាមធ្យមនៃចំណូល US\$២.៦០០ ក្នុងមួយនាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ ខណៈដែលអ្នកទាំងនោះ ជាប្រជាជនរស់នៅជនបទ មានចំនួនតែ ៤៧% ប៉ុណ្ណោះ នៅទូទាំងពិភពលោក (World Bank 1994: 222–3, Table 31; UNDP 2001: 157; UNDP 2006: 300; World Bank 2007)។ នៅក្នុង ទំរង់ដ៏ច្បាស់លាស់ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៣ មានប្រជាជនប្រហែល ២.២០០លាននាក់ ដែលជាប់ទាក់ទង ទៅនឹងកសិកម្មដូចជា ជាអ្នកផលិតផលិតផលផ្សេងៗ ខណៈពេលដែលមានប្រជាជនប្រហែល ៨០០ លាននាក់ រស់នៅតំបន់ជនបទ។ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងឆ្នាំ ២០០៤ វិញ ឃើញថាមានចំនួនប្រជាជន ដែលមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងវិស័យកសិកម្មមានចំនួនប្រហាក់ប្រហែលគ្នា គឺចំនួន ២.៩៤០លាននាក់ ។ ថ្វីបើ ចំនួនសមាមាត្រដ៏ធំនៃប្រជាជនរស់នៅ និង ប្រកបរបរនៅតំបន់ជនបទក៏ដោយ ក៏ភាគច្រើននៃ ពួកគេមានសកម្មភាពក្នុងរបរកសិកម្ម ការបែងចែកផលកសិកម្ម ដែលជាផ្នែកតូចមួយនៃចំណូលក្នុង ស្រុកសរុប (Total Gross Domestic Product)។

សព្វថ្ងៃនេះ កសិកម្មនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ព្យាយាមចាប់យកនូវវិធីសំខាន់ ៣ យ៉ាង (Three-way struggle)។ មានភាពលើសលប់ ជំរុញអោយមានការកែប្រែវិស័យកសិកម្ម តាមរយៈ ដំណើរការទីផ្សារ ដែលទាមទារអោយផលិតកម្មនៃតំលៃបន្ថែមខ្ពស់ជាងមុន (higher value-added) ចំពោះដំណាំគ្រប់ប្រភេទ ដែលឆ្ពោះទៅការនាំចេញ និង ទៅតំបន់ប្រជុំជន។ កំឡុងពេលជាមួយគ្នា ជំរុញអោយមានការកសាង ដើម្បីកំណត់សំគាល់ផ្តោតទៅលើ យុត្តិធម៌សង្គម រាប់បញ្ចូលទាំង អត្ថប្រយោជន៍នៃយុទ្ធសាស្ត្រនានា ដើម្បីតទល់ចំពោះអសន្តិសុខស្បៀងអាហារ (ឧនាហារូបត្ថម្ភរ៉ាំរ៉ៃ) និង ការកាន់កាប់ដីមិនស្មើភាពតាមរយៈកំណែទំរង់ដីធ្លី។ បញ្ហាទាំងពីរនេះ មិនអាចដោះស្រាយបាន តាមរយៈការជំរុញយុទ្ធសាស្ត្រទីផ្សារបានឡើយ។ ចំនុចទីបីវិញ ការជំរុញអោយមានការចាប់ផ្តើមច្រើន ទៅលើទំរង់យូរអង្វែងនៃបរិស្ថានក្នុងការគ្រប់គ្រងកសិដ្ឋាន (រាប់បញ្ចូលទាំងផលិតកម្មសរីរាង្គ) ដូចជា រឿងប្រើប្រាស់ដីអោយអស់លទ្ធភាព (ដីជាតិ) ប្រើថ្នាំសំលាប់សត្វល្អិត បំបែបរូលអាកាសធាតុ ការកាប់ ព្រៃឈើ រនយកដីនិងការបោះបង់ចោល ដីរួមតូច និង ការកើនឡើងកង្វះខាតទឹកប្រើប្រាស់ ត្រូវបាន យកមកគិតពិចារណាយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់។

កំឡុងពេលទសវត្សរ៍ ឆ្នាំ៩០ អាត្រានៃការលូតលាស់ផលិតកម្មកសិកម្មមានការធ្លាក់ចុះយ៉ាង ខ្លាំង បើប្រៀបធៀបទៅនឹងទសវត្សរ៍ ឆ្នាំ៨០។ ដែលជាឆ្នាំមានការប៉ះពាល់ ដោយការបដិសេធក្នុងការ កាត់បន្ថយអាត្រាកំរើនប្រជាជន។ ចំនួនប្រជាជនដែលរស់នៅទទួលបានចំណូលទាប “low-income

countries” មានចំនួន ២.៤០០លាននាក់ (ចំណូលបុគ្គល ជាមធ្យមនៃចំណូលផលិតផលជាតិសរុប មានត្រឹមតែ \$៤១០ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៩) សំរាប់ការលូតលាស់ក្នុងវិស័យកសិកម្មប្រចាំឆ្នាំ បានធ្លាក់ចុះ ពី ៣% ក្នុងទសវត្សរ៍ទី៨០ មកនៅត្រឹម ២,៥% នៅក្នុងទសវត្សរ៍ទី៩០ នេះបង្ហាញថា ការធ្លាក់ចុះនៅ ក្នុងអាត្រាកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ១៧%។ អាត្រាកំណើនប្រជាជន បានធ្លាក់ចុះជាលំដាប់រហូតដល់ ១៣% (World Bank 2000/1: 275, 279, 295)។ បរិបទនេះគួរតែត្រូវយកមកពិភាក្សា ដោយយើងដឹង ថាមានប្រជាជនប្រមាណ ៨៤០លាននាក់ កំពុងរស់នៅក្នុងឧទាហរណ៍ប្រទេសអ៊ីណ៊ី ឆ្នាំ១៩៩៦ និងភាគ ច្រើននៃពួកគេរស់នៅតំបន់ជនបទ ខណៈពេលដែលមានការជួយសង្គ្រោះបានត្រឹមតែ ២០លាននាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៦ (Staatz and Eichner 1998: 8; FAO 2006)។ ការរំខានកាន់តែច្រើនឡើង ចំពោះនិន្នាការនេះនៅទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៩០ សំរាប់ប្រទេសដែលមានចំណូលមធ្យម (ប្រទេសដែល មានចំណូលមធ្យមក្នុងមួយនាក់ \$២០០០ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៩)។ ក្នុងករណីប្រទេសទាំងនេះ មាន ប្រជាជនប្រហែល ២.៧០០លាននាក់ ខណៈពេលដែលអាត្រាកំណើនប្រជាជនមានការធ្លាក់ចុះមក នៅត្រឹម ២៩% នៅទសវត្សរ៍ទី១៩៩០ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៨០។ ធាតុចេញនៃ ការលូតលាស់នៃកសិកម្មមានសន្ទុះយឺត ដោយធ្លាក់ចុះពី ៣,៥% ក្នុងឆ្នាំ ១៩៨០ មកនៅត្រឹម ២,០% នៅឆ្នាំ ១៩៩០។ យ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រទេសទាំងនេះ បានរារាំងយ៉ាងខ្លាំងចំពោះអាត្រាកំណើន ប្រជាជនក្នុងប្រទេសនោះ ដូចជាទិន្នផលចំណីអាហារ បានបន្តកើនឡើងក្នុងអាត្រាមួយ ដែលបាន កើន ៤០% លឿនជាងអាត្រាកំណើនប្រជាជន (តារាង ៩.១)។ អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ បាននាំ អោយមានការផ្លាស់ប្តូរនិន្នាការទាំងនេះ។ អាត្រាកំណើនប្រជាជនក្នុងប្រទេសមានចំណូលមធ្យម ទាបបន្តធ្លាក់ចុះ ក៏ប៉ុន្តែមានការកើនឡើងចំពោះប្រទេសដែលទទួលបានចំណូលមធ្យម ដូចបានបង្ហាញក្នុង តារាង ៩.១។ ក៏ប៉ុន្តែនៅក្នុងតំបន់ចាំបាច់នៃការលូតលាស់ធាតុចេញ សំរាប់ប្រទេសដែលមានចំណូល ជាមធ្យមទាប ផលិតកម្មបានត្រូវបិទដើម្បីភាពស្ងប់ស្ងាត់ (ការលូតលាស់ ១,៣% ចាប់ពី ខែ ៥ ឆ្នាំ ២០០០) ការធ្លាក់ចុះជាអាទិ៍ទាបជាងអាត្រាកំណើនប្រជាជន។ បញ្ហាទាំងនេះច្រើនតែមានទំនាក់ ទំនងទៅនឹងអនុតំបន់សាហារ៉ា ទ្វីបអាហ្វ្រិក ដែលជាកន្លែងដែលកសិករជាច្រើនមិនអាចដឹង ឬយល់ បាននូវប្រភេទដីណាមួយដែលពួកគេត្រូវការដើម្បីដាក់ទៅលើប្រភេទដី ដែលមានបញ្ហានៃភាពខ្វះខាត ដីជាតិនៅក្នុងដី (ខ្វះបច្ចេកទេសដាក់ដី)។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ប្រទេសទាំងនោះបានធ្វើ អោយប្រសើរឡើងនូវកំរិតនៃផលិតកម្មចំណីអាហារ ដោយមានសមាមាត្រ ៣:១ នឹងអាត្រាកំណើន ប្រជាជន។

ប្រជាជននៅក្នុងពិភពលោក បន្តផ្លាស់ប្តូរកសិកម្មនៅប៉ុន្មានឆ្នាំខាងមុខ ជាតម្រូវការដើម្បីបង្កើន អត្រាចំណីអាហារអោយលឿនជាងអាត្រាកំណើនប្រជាជនដែលកំពុងកើនឡើងនេះ។ ការសន្និដ្ឋាននៅ

ពេលអនាគត បានបង្ហាញថាតម្រូវការចំណីអាហារនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នឹងមានការកើនឡើងគួរ
អោយចាប់អារម្មណ៍ចាប់ពីឆ្នាំ ២០០៥ រហូតដល់ ២០១៥ ជាដំបូងពីព្រោះ ២ភាគ៣នៃកំណើន
ប្រជាជនទាំងអស់នៅកំឡុងពេលនោះ នឹងក្លាយទៅជាប្រជាជននៅទីក្រុង (ប្រជុំជន) នៅក្នុងប្រទេស
កំពុងអភិវឌ្ឍន៍ទាំងនោះ ប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក ត្រូវបានព្យាករណ៍ថានឹងកើនឡើងប្រហែល
៧៥០ លាននាក់នៅឆ្នាំទាំងនេះ នឹងកើនដល់ ៧.២០០ លាននាក់ បើតាម OECD-FAO។

តារាង ៩.១៖ Declining growth rate in agricultural output in low-income countries

	Low-income nations	Middle-income nations
<i>GNP per capita (2005)</i>	\$585	\$2,600
<i>Population (2005)</i>	2.4 billion	3.1 billion
<i>Annual population growth</i>		
1980–90	2.3 percent	1.7 percent
1990–99	2.0 percent	1.2 percent
2000–5	1.9 percent	0.9 percent
<i>Agricultural output growth</i>		
1980–90	3.0 percent	3.5 percent
1990–99	2.5 percent	2.0 percent
2000–5	1.3 percent	2.8 percent

Source: World Bank 2000/1: 275, 279, 295; 2007

៩.២ ការវិនិយោគហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធមិនគ្រប់គ្រាន់

ទោះបីជាបញ្ហាមួយ ឬ ច្រើន ក៏វិស័យកសិកម្មមិនដើរតួនាទីក្រោមបង្គាប់នៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រ
អភិវឌ្ឍន៍ដែរ ជារឿយៗយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍តែងតែផ្ដោតលើវិស័យឧស្សាហកម្ម ដោយការមើលឃើញ
កសិកម្មដើរតាមក្រោយឧស្សាហកម្មនីយកម្មទៅវិញ។ ទំនាក់ទំនងនេះ ខ្វះការប្រុងប្រយ័ត្នក្នុងការបង្កើត
ទំរង់ជាច្រើន ក៏ប៉ុន្តែបែរជាមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងចំពោះអ្នកស្រែចំការនៅទីជនបទទៅវិញ ទោះជំងឺតូច
ក្តី គឺការផ្តល់មិនគ្រប់គ្រាន់នូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង ចំណាយលុយលើសង្គមដូចជា សាលារៀន
មណ្ឌលសុខភាព ផ្លូវថ្នល់ ទំនប់ លូបង្ហូរស្រោចស្រព ការសំរបសំរួលឃ្នាំងស្តុកទុកដំណាំ ពង្រីក
សេវាកម្មកសិដ្ឋាន ការស្រាវជ្រាវកសិកម្ម និង កម្មវិធីក្រេឌីតក្នុងវិស័យកសិដ្ឋានជាដើម បើចំនុចទាំង
នេះមិនមានគ្រប់គ្រាន់ វានឹងជួបនូវបញ្ហា។ ជាពិសេស ផ្លូវថ្នល់ និង ប្រភពទឹក គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះយ៉ាង
សំខាន់ចំពោះកសិកម្ម។ អ្នកស្រែចំការតូចតាច ប្រឈមមុខយ៉ាងសម្បើមនឹងការពិបាកជាច្រើនក្នុង
ការដឹកជញ្ជូនទិន្នផលរបស់ពួកគេទៅតំបន់ប្រជុំជនដើម្បីលក់លើទីផ្សារ ដោយសារប្រព័ន្ធផ្លូវមិនគ្រប់
គ្រាន់។ ចំនុចដ៏អាក្រក់របស់វា ផ្លូវជនបទតែងតែមិនក្រាលថ្ម ហើយថយន្តជនបទបើកឆ្លងកាត់ច្រើន
បណ្តាលអោយខូចខាតផ្លូវកើតឡើង។ នេះមានន័យថា ប្រជាកសិករនឹងប្រើប្រាស់ពេលវេលាជាច្រើន
ម៉ោងក្នុងការបើកបរនៅលើផ្លូវនេះតាមរថយន្តដឹកទំនិញតូចៗជាច្រើន ដែលបណ្តាលអោយបង្កើនការ
ចំណាយទៅលើការដឹកជញ្ជូនដោយគ្មានរបៀបរៀបរយ ហើយវាធ្វើអោយកាន់តែពិបាកថែមទៀត
ចំពោះអ្នកផលិតតូចតាច ប្រកួតប្រជែងជាមួយអ្នកធំៗ។ ចំនុចនេះក៏ចង់បង្ហាញផងដែរ ចំពោះ

ការកើនឡើងការខូចខាតដល់ចំណែកខ្លះនៃទិន្នផលកសិកម្ម បណ្តាលអោយខូចគុណភាព ឬ បាត់បង់ ក្នុងកំឡុងពេលនៃការដឹកជញ្ជូនអោយទៅដល់គោលដៅក្នុងទ្រង់ទ្រាយដែលអាចប្រើបាន។ ម៉្យាងវិញ ទៀត ធាតុអាកាសមិនអំណោយផល ជាលទ្ធផលក្នុងការដឹកជញ្ជូនអាចមិនសំរេចគោលដៅដូចជា ស្ថានមិនបានជួសជុល ផ្លូវពេញទៅដោយកក់ជាដើម។ ការខ្វះខាតនូវប្រព័ន្ធស្រោចស្រព មានន័យថា កំរិតនៃផលិតកម្ម គឺពិបាកក្នុងការប៉ាន់ស្មានពីចំនួននៃទិន្នផល (ទិន្នផលទាប)។ ជា លទ្ធផល តម្រូវការទឹក ដោយពឹងផ្អែកតែទៅលើការស្រោចស្រពពីទឹកភ្លៀង ហើយរដូវលូតលាស់គឺ មានរយៈពេលខ្លីជាងធម្មតា បើសិនពួកគេអាចត្រួតត្រាលើធម្មជាតិ ដែលផ្តល់អោយការស្រោចស្រព។ ងាកមកមើលនៅតំបន់ត្រូពិច ប្រព័ន្ធស្រោចស្រព អាចធ្វើស្រែចំការបានពេញមួយឆ្នាំ។

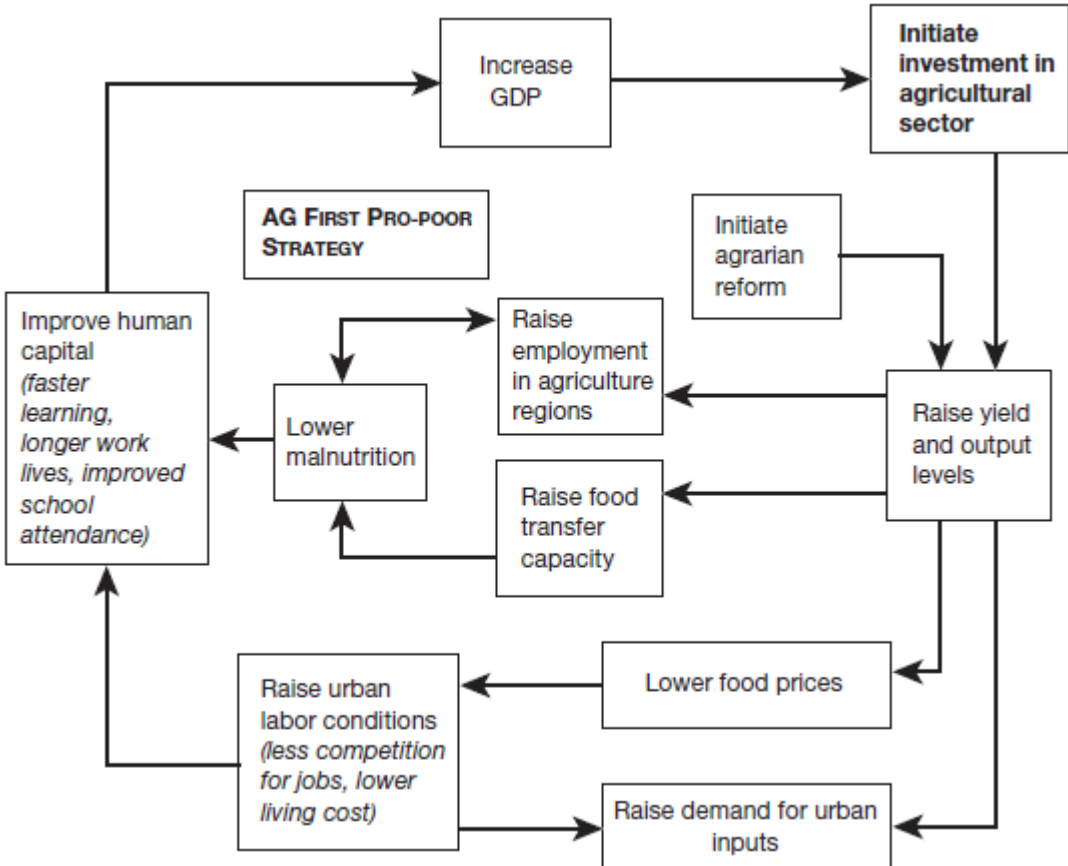
ចំពោះដំណឹងដ៏អាក្រក់មួយទៀត ចំនួននៃគំរោងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ បានផ្តោតការយកចិត្តទុក ដាក់ខ្ពស់ទៅលើធម្មជាតិ ឬមិនធម្មជាតិទាំងអស់។ នេះមានន័យថា សំរាប់វិស័យកសិកម្ម និង ជា ពិសេសបំផុតទៅទៀត កសិកម្មខ្នាតតូច ដែលវាគឺជា **កន្លែង** ដែលត្រូវតែផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុទៅក្នុង “កម្មវិធី វិនិយោគខ្នាតធំ” បើសិនផលិតកម្មក្នុងកសិកម្មមានការរីកចំរើន។ ការផ្តល់អោយលំអៀងទៅទីក្រុង ជាទូទៅការផ្តល់អោយនេះ ខ្វះនូវដើមទុនវិនិយោគដែលមានចំពោះប្រទេសក្រីក្របំផុត និង ផ្តល់អោយ ដែលហៅថា សំណង់ពីការវិនិយោគនៅក្នុងកសិកម្មនិងតំបន់ជនបទតែងតែទាមទារនូវការប្រមូលផ្តុំជា ច្រើនឆ្នាំ ដើម្បីបំពេញទៅនឹងភាពជោគជ័យ។ វាប្រហែលជារឿងធម្មតា ដែលជាឧទាហរណ៍នៃកម្មវិធី កសិកម្មជោគជ័យនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច គឺមានមួយចំនួនតូចនិងមានគំលាតឆ្ងាយ។ ពីព្រោះ កម្មវិធីទាំងនោះ ទាមទារអោយមានរយៈពេលវែង និង ពីព្រោះរដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងប្រទេសក្រីក្រទាំងនេះ គឺមិនមានការធានាអោយត្រឹមត្រូវ និង តែងតែខ្វះខាតនូវប្រភពហិរញ្ញវត្ថុ។ ដូច្នេះ មូលនិធិសាធារណៈ មាននិន្នាការផ្តល់ប្រាក់ទៅតំបន់ជនបទ ដែលមានរយៈពេលខ្លីនិងមានការរឹតត្បិតច្រើន គោលបំណង ច្រើន រាប់បញ្ចូលការគាំទ្រនយោបាយ អាចសំរេចបាន ហើយនេះជាតួយ៉ាងមានន័យដាស់តឿន ការអភិវឌ្ឍន៍ទីក្រុង និង ឧស្សាហកម្ម។

បន្ថែមពីលើនេះ រូបភាពការចាយវាយនៃហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនានា ដែលកើនឡើងដោយផ្ទាល់ លើផលិតភាពកសិកម្ម ការចំណាយសាធារណៈលើមូលដ្ឋានគ្រឹះផ្សេងៗ គឺជាធម្មតាគ្មានសង្ឃឹមដល់ ជនបទដាច់ស្រយាលដែលត្រូវការជាចាំបាច់ឡើយ។ នៅទីនេះ យើងផ្តោតជាពិសេសទៅតម្រូវការ បន្ទាន់សំរាប់កម្មវិធីអប់រំ និង ការថែទាំសុខភាពប្រជាជន ទាំងពីរនេះផ្តល់អោយនូវភាពសម្បូរបែបនូវ សមត្ថភាពមនុស្សនៃប្រជាជននៅជនបទ និង ផ្តល់នូវការលូតលាស់ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចផងដែរ។ សេចក្តីត្រូវ ការនៃការអប់រំនៅតំបន់ជនបទ ប្រហែលជាដាក់ចុះនូវបញ្ហាពិបាកៗខ្លាំងសំរាប់អ្នកធ្វើសេចក្តីសំរេចចិត្ត

ដែលបានប្រៀបធៀបទៅអ្នកនៅសាលានានានៅទីក្រុង។ នៅក្នុងបណ្តាប្រទេសជាច្រើន ប្រជាជននៅជនបទភាគច្រើន មានត្រឹមតែចំណេះដឹងបឋមនៃភាសាសំខាន់ ឬ ភាសាផ្លូវការ។ អក្ខរភាពសំរាប់មនុស្សពេញវ័យ និង កម្មវិធីភាសាទីពីរប្រហែលជាចាំបាច់បំផុត ហើយក៏មិនទាន់មានការបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្សនៅឡើយទេ ដូច្នេះដើម្បីផ្តល់នូវសេវាកម្មទាំងនេះ ក៏ប្រហែលជាមានការពិបាកខ្លាំងក្នុងតំបន់ជនបទនេះ។

ការថែទាំសុខភាព ជាបញ្ហាដំបូងដែលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់លើមណ្ឌលសុខភាពសាធារណៈនៅទីជនបទ ដែលអាចជួយសង្គ្រោះពួកគាត់បានភ្លាមៗ ដើម្បីកាត់បន្ថយអត្រាមរណៈ ជាពិសេសកុមារជនបទ (high rural infant mortality rates) ហើយនឹងផ្តល់ការបង្កើនផលិតភាពក្នុងវិស័យកសិកម្មផងដែរ។ កម្មវិធីសុខភាពសាធារណៈដែលបង្កើតឡើង ការពារនូវការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងការពារការខ្លះខ្លាយទឹកប្រើប្រាស់ គឺជាជំហានដំបូងសំរាប់គោលដៅនានា ប៉ុន្តែពួកគេទាមទារច្រើននូវការចំណាយសាធារណៈដែលធំល្មមផ្សេងៗ ហើយការប្រកួតប្រជែងជាមួយនឹងតំបន់ទីក្រុង ដើម្បីមូលនិធិគឺមិនអាចទៅរួចទេ។

ដ្យាក្រាម ៩.២៖ ប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងរវាងកំណើន GDP និង ការអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្ស

Sources: Mellor 1998b: 62; Trimmer 1998; United Nations, Department of Economic and Social Affairs 2000: 131-55; World Bank 2003

៩.៣ រដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម

មូលហេតុចម្បង សម្រាប់ការអនុវត្តមិនសូវល្អនៃវិស័យកសិកម្មនៅក្នុងតំបន់ដែលមានចំណូលទាប គឺការធ្វេសប្រហែសក្នុងវិស័យនេះ នៅក្នុងអាទិភាពអភិវឌ្ឍន៍របស់រដ្ឋាភិបាលរបស់ពួកគេ គំនិតផ្តួចផ្តើមដែលទើបតែបានពិពណ៌នាមានគោលបំណងដើម្បីយកលុយ។ ការធ្វេសប្រហែសនៃវិស័យកសិកម្មនិងភាពលំអៀងទៅរកការវិនិយោគនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចឧស្សាហកម្មទីក្រុង អាចត្រូវបានតាមដានជាប្រវត្តិសាស្ត្រចំពោះការសង្កត់ធ្ងន់ មិនត្រឹមត្រូវលើឧស្សាហូបនីយកម្មយ៉ាងឆាប់រហ័សតាមរយៈការជំនួសការនាំចូល និង អត្រាប្តូរប្រាក់ (សូមមើលជំពូកទី ១១) ដែលបានគិតគូរនិងប្រើយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងកំឡុងទសវត្សក្រោយសង្គ្រាម។

ប្រសិនបើការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម ត្រូវទទួលបានការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់សារជាថ្មី តើតួនាទីត្រឹមត្រូវសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលគឺជាអ្វី? តាមពិត បញ្ហាប្រឈមសំខាន់បំផុតមួយសម្រាប់វិស័យកសិកម្មក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍គឺទទួលបានតួនាទីជាសិទ្ធិរបស់រដ្ឋាភិបាល។ ប្រធានបទសំខាន់នៃទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងទសវត្សឆ្នាំ ១៩៨០ គឺកាត់បន្ថយការអន្តរាគមន៍របស់រដ្ឋាភិបាលលើវិស័យកសិកម្ម។ ជាការពិតណាស់ការអន្តរាគមន៍ដំបូងៗជាច្រើនរបស់រដ្ឋាភិបាល បានធ្វើអោយទទួលបានផលអាក្រក់ច្រើនជាងផលល្អ។ ឧទាហរណ៍ ដីជ្រាលជ្រៅមួយគឺ រដ្ឋាភិបាលតម្រូវអោយកសិករលក់ផលិតផលកសិកម្មរបស់ខ្លួនក្នុងតំលៃទាបទៅអោយក្រុមប្រឹក្សាទីផ្សាររបស់រដ្ឋ ដែលជាការប៉ុនប៉ងធ្វើអោយតំលៃមូលហោហារនៅទីក្រុងមានកំរិតទាប។ ការឧបត្ថម្ភធនក្នុងផលិតកម្ម ដែលផ្តល់ដោយប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ ទៅដល់ ប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមគឺ ចំណាយច្រើន និង មិនមានប្រសិទ្ធភាព។

ទោះបីជាអ្នកសេដ្ឋកិច្ចមួយចំនួន បានវិលត្រឡប់ជាថ្មីទៅទីផ្សារសេរីនៅក្នុងក្តីសង្ឃឹមនៃការបង្កើនល្បឿនដំណើរការការអភិវឌ្ឍន៍ក្តី ក៏អ្នកឯកទេសពិសេសផ្នែកកសិកម្ម នៅតែប្រកាន់ភ្ជាប់នូវយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍អោយបានជោគជ័យនៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម គឺត្រូវតែមានការចូលរួមពីរដ្ឋាភិបាលក្នុងការអន្តរាគមន៍ភាពចលាចល ដែលទាមទារអោយមានការផ្លាស់ប្តូរមួយ។

“យុទ្ធសាស្ត្រ” ត្រូវការ ការអន្តរាគមន៍ពីគោលនយោបាយរដ្ឋាភិបាល ទៅក្នុងទីផ្សារទិន្នផលប៉ុន្តែត្រូវប្រើយុទ្ធសាស្ត្រម៉ាយីតជីង និង ផ្នែកទីផ្សារឯកជនជាយាន្ត ដើម្បីចំលងការអន្តរាគមន៍ពីគោលនយោបាយ។ “គោលនយោបាយទីផ្សារ វាជាដំណោះស្រាយដែលគេស្គាល់ជាទូទៅជា «ទីផ្សារបរាជ័យ» នៅក្នុងកសិកម្មក៏ដូចជាការ «ការបរាជ័យរដ្ឋាភិបាល» ជាច្រើននៅក្នុងប្រតិបត្តិការនៃការងារសេដ្ឋកិច្ច។ យុទ្ធសាស្ត្រមានការពិបាក ហើយក៏លំបាកក្នុងការជ្រើសរើស ថាតើត្រូវដោះស្រាយ លែងលក់

របៀបណាជាមួយនឹងការចែកចំណែកទីផ្សារទុនជនបទ (Rural Capital Markets) និង ទីផ្សារ ពលកម្មជនបទ (Rural Labor Markets) ដោះស្រាយកំសោយមុខងារទីផ្សារ ដីធ្លី សង្គ្រោះផល ប៉ះពាល់នៃអស្ថេរភាពថ្លៃពិត នៅក្នុងទីផ្សារទំនិញបណ្តាលមកពីកង្វះខាត ការជ្រួតជ្រៀបនូវព័ត៌មាន អំពីហេតុការណ៍បច្ចុប្បន្ន និង អនាគតនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជនបទ និង អវត្តមានទាំងស្រុងនៃសារៈសំខាន់ ទីផ្សារ (Trimmer 1989: 358)។

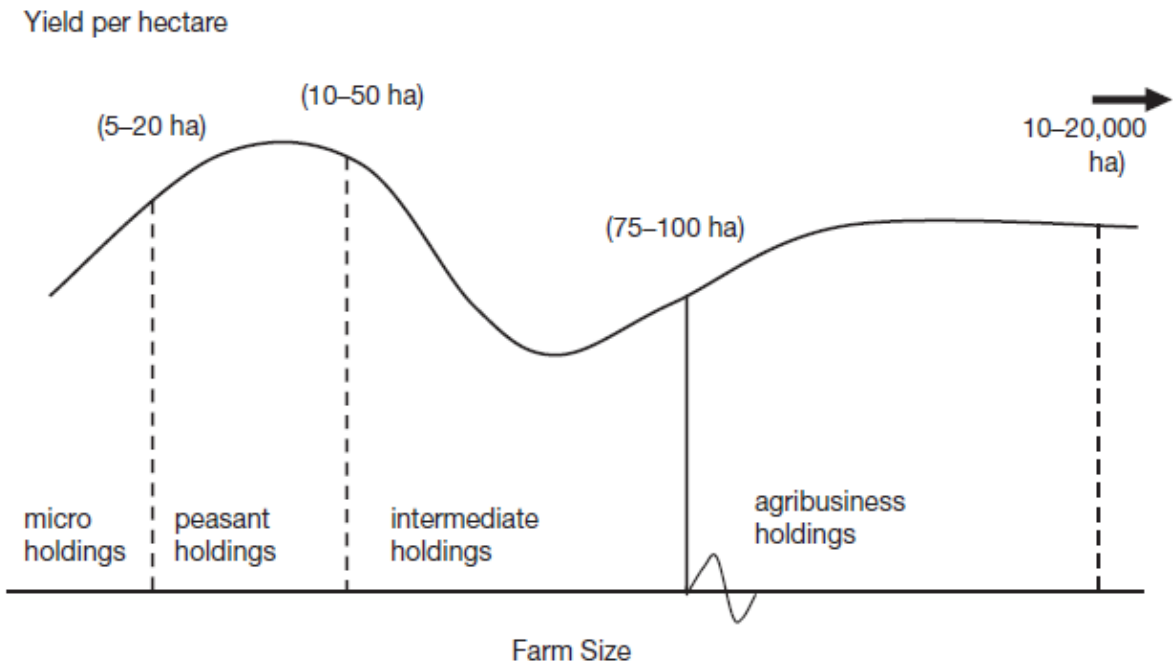
លោក John Mellor បានផ្តោតលើចំណុចសំខាន់មួយ ដែលជាទូទៅតែងតែខ្វះនូវការទទួល ខុសត្រូវលើទិន្នផល នៅពេលបង្កើននូវសេចក្តីត្រូវការ ត្រូវបានធ្លាក់បន្ទុកលើអ្នកផលិតផលិតផល កសិកម្មក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច (នេះគឺជាបញ្ហានៃភាពយឺតយ៉ាវតិចតួចនៃការផ្គត់ផ្គង់)។ លោក Mellor មិនយល់ស្របទៅនឹង ដែលថាថ្លៃកើនឡើងយ៉ាងខ្ពស់ភ្លាមៗ ហើយការចំណេញនឹងមិនធ្វើ អោយកើតឡើងចំនួនដ៏ច្រើននៃកំណើនបរិមាណការផ្គត់ផ្គង់ឡើយ ពីព្រោះអ្នកធ្វើស្រែចំការមាននិន្នា ការទៅរកដែនកំណត់នៃលទ្ធភាពបច្ចេកវិទ្យា និង ការធ្វើស្រែចំការតាមបែបប្រពៃណី។ ដូច្នេះ ដើម្បី **បង្កើនទិន្នផលកសិកម្ម** ចំណុចសំខាន់ត្រូវផ្លាស់ប្តូរនូវបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ និង ជាដំណោះស្រាយចំពោះមុខ ដែលត្រូវការជាចាំបាច់ ដូចជាការវិនិយោគរួមគ្នានៅក្នុងសមាសធាតុហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនានា ដែលនឹង ជួយជាផ្នែកខ្លះ ដើម្បីកុំអោយស្ទះទៅដល់ផ្នែកផ្គត់ផ្គង់នៃវិស័យកសិកម្ម។ លោក Mellor ជឿជាក់ថា យុទ្ធសាស្ត្រមួយនេះ ពិតជាអាចជួយដល់ភាពចាំបាច់នៃកសិកម្មអោយឈានមុខគេ នឹងមានឥទ្ធិពល លើសេចក្តីត្រូវការកំលាំងពលកម្ម ដោយបង្កើនប្រាក់ឈ្នួល។ ជាគ្រលប់មកវិញ នឹងបង្កើតថែមទៀតនូវ ចំណូលក្រោយការបង់ពន្ធ ដែលនឹងជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់ នឹងត្រូវចំណាយលើចំណីអាហារវិញ។

លោក Mellor មិនជឿលើការជំរុញវិស័យកសិកម្មអោយឈានមុខគេ គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រកាត់ បន្ថយនិកម្មភាព ឬ កាត់បន្ថយការទទួលបានប្រាក់ខែទាបនោះទេ គឺមានការពិបាកណាស់ក្នុងកសិកម្ម ។ លោកបានបន្ថែមថា ការចូលរួមគាំទ្ររបស់រដ្ឋាភិបាលចំពោះកសិកម្ម ប្រសើរជាងគាំទ្រឧស្សាហកម្ម និងភាពជោគជ័យនៅក្នុងផលិតកម្មចំណីអាហារ វាអាស្រ័យលើសកម្មភាពរបស់ប្រទេសនោះ ដែល មានជាប់ទាក់ទងនឹងបច្ចេកវិទ្យាបង្កើនការលូតលាស់ចំណីអាហារ ជាពិសេសតាមរយៈការបន្ត សមត្ថភាពទៅដល់សេវាកម្មបច្ចេកទេស។

កសិកម្មខ្នាតតូច គឺត្រូវការជាចាំបាច់នៃការគាំទ្រពីវិស័យសាធារណៈជាងវិស័យឧស្សាហកម្ម។ ពិនិត្យឡើងវិញនៅក្នុងវិស័យកសិកម្មនៅអាស៊ី ជាលទ្ធផលកើនឡើង ៣០% អត្រាកំណើននៅក្នុង ផលិតកម្មចំណីអាហារចាប់ពីឆ្នាំ១៩៦០ រហូតដល់ ១៩៧០ ដែលនេះជាលទ្ធផលនៃការយកចិត្តទុក ដាក់ពីវិស័យសាធារណៈ ដែលជាតម្រូវការចាំបាច់នៃបំណាស់ប្តូរបច្ចេកវិទ្យានៅក្នុងកសិកម្ម។

រដ្ឋាភិបាល គួរយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែមលើកំណែទម្រង់ដីធ្លី ធនាគារកសិកម្ម ថ្នាំសំលាប់សត្វល្អិត បង្កើនផលិតកម្មដីក្នុងស្រុក បង្កើនទិន្នផលដំណាំ យន្តកម្មកសិកម្ម មធ្យោបាយគ្រប់គ្រងទិន្នផល ដំណាំ កសិ-ធុរកិច្ចក្រៅប្រទេស ទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុ ការផ្គត់ផ្គង់កំលាំងពលកម្ម ការនាំចេញដំណាំ កសិផល និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនានា។

ដ្យាក្រាម ៩.៣៖ ទំហំដីស្រែចំការ និង កសិដ្ឋាន

ប្រភព៖ The Process of Economic Development, 3rd Edition, 2009, (p. 381)

៩.៤ សារៈសំខាន់នៃតួនាទីស្ត្រី

លក្ខណៈសំខាន់មួយ ហើយរហូតមកដល់ពេលថ្មីៗនេះ ត្រូវបានគេមើលរំលងនៅក្នុងប្រព័ន្ធកសិកម្មនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ជាពិសេសនៅទ្វីបអាហ្វ្រិក និង អាស៊ី គឺជាតួនាទីសំខាន់របស់ស្ត្រីក្នុងផលិតកម្មកសិកម្ម។ នៅទ្វីបអាហ្វ្រិកដែលការធ្វើកសិកម្មចិញ្ចឹមជីវិតមានច្រើនលើសលុប និងការផ្លាស់ប្តូរការដាំដុះនៅតែមានសារៈសំខាន់ស្ទើរតែរាល់កិច្ចការទាំងអស់ ដែលទាក់ទងនឹងផលិតកម្មចំណីអាហារត្រូវបានអនុវត្តដោយស្ត្រី។ ទោះបីជាបុរសដែលនៅផ្ទះ ជាទូទៅបំពេញការកិច្ចដំបូងក្នុងការកាប់ដើមឈើនិងគុម្ពោតលើដី ដែលមានសក្តានុពលដាំដុះក៏ដោយ ក៏ស្ត្រីជាធម្មតា ទទួលខុសត្រូវរាល់ប្រតិបត្តិការជាបន្តបន្ទាប់រួមមាន ការដកនិងដុតដើមឈើដែលជ្រុះ ការសាប ឬ ការដកស្មៅ ការច្រូតកាត់ និង ការរៀបចំទិន្នផលសម្រាប់ទុកដាក់ក្នុងជង្រុក ឬ ប្រើប្រាស់ភ្លាមៗ។

នៅក្នុងការងារគ្រួសារត្រាយរបស់លោកស្រី Ester Boserup លើ កម្មវិធីស្ត្រីនិងការអភិវឌ្ឍន៍លោកស្រី បានពិនិត្យមើលការសិក្សាជាច្រើនស្តីពីការចូលរួមរបស់ស្ត្រីអាហ្វ្រិកក្នុងវិស័យកសិកម្ម ហើយ

បានរកឃើញថាស្ទើរតែគ្រប់ករណីទាំងអស់ដែលបានកត់ត្រា ស្ត្រីបានធ្វើការងារកសិកម្មភាគច្រើន។ ក្នុងករណីខ្លះ ពួកគេត្រូវបានគេរកឃើញថាបានធ្វើការប្រហែល ៧០% ហើយក្នុងករណីមួយជិត ៨០% នៃចំនួនសរុប។ ជាធម្មតា ការងារទាំងនេះត្រូវបានអនុវត្តតែជាមួយឧបករណ៍បឋមនិងត្រូវការកម្លាំងពលកម្មច្រើនថ្ងៃដើម្បីផលិតបានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីបំពេញតម្រូវការសម្រាប់ចិញ្ចឹមជីវិតរបស់គ្រួសារ ខណៈដែលបុរសតែងតែព្យាយាមបង្កើតប្រាក់ចំណូលជាសាច់ប្រាក់ តាមរយៈការងារនៅតាមចម្ការកែ្បរៗ ឬនៅតាមទីក្រុង។ ការស្រាវជ្រាវថ្មីៗនេះ បញ្ជាក់ពីស្ថានភាព “ក្រពេលវេលា” ដ៏លំបាករបស់ស្ត្រី។

ស្ត្រីធ្វើការងារច្រើនសម្រាប់ផលិតកម្មដំណាំសេដ្ឋកិច្ច (Cash Crop) ការដាំដំណាំចំណីអាហារសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងគ្រួសារ ចិញ្ចឹមសត្វសម្រាប់អាហារ និង ចិញ្ចឹមសត្វសម្រាប់ទីផ្សារ បង្កើតប្រាក់ចំណូលបន្ថែមតាមរយៈឧស្សាហកម្មតាមផ្ទះ ការប្រមូលអុសនិងទឹក និង ធ្វើកិច្ចការផ្ទះ រួមទាំងការកែច្នៃនិងចម្អិនអាហារ។ ដោយសារតែពេលវេលាប្រើប្រាស់ ទំនួលខុសត្រូវផ្សេងៗគ្នារបស់ពួកគេ និងមិនមានជំរើសចំពោះអំណាចក្នុងគ្រួសាររបស់ពួកគេ ស្ត្រីទំនងជាធ្វើការច្រើនម៉ោងជាងបុរស។ ការសិក្សាទាក់ទងនឹងការបែងចែកពេលវេលារបស់ស្ត្រីក្នុងចំណោមសកម្មភាពផ្សេងៗគ្នា បានការទទួលស្គាល់ពីសារៈសំខាន់នៃការចូលរួមចំណែកសេដ្ឋកិច្ចរបស់ស្ត្រីនៅតាមជនបទ។ វាបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថាចាប់តាំងពីស្ត្រីផលិតបានចំណែកកសិកម្មយ៉ាងច្រើន និង ផ្គត់ផ្គង់កម្លាំងពលកម្មដ៏ច្រើនសន្លឹកសន្ធាប់ដែលជាចំណែកមួយដែលបានកើនឡើងជាយូរមកហើយ ការកែទម្រង់កសិកម្មប្រកបដោយជោគជ័យនឹងទាមទារនូវការបង្កើនផលិតភាពរបស់ស្ត្រី និង ធានាថាគោលនយោបាយយេនឌ័រគឺនៅចំណុចកណ្តាលនៃយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ។ ភាពចាំបាច់នៃការចាប់ផ្តើមសកម្មភាពរបស់ស្ត្រីនៅពេលដែលគោលនយោបាយកសិកម្មត្រូវបានរៀបចំឡើង។

ភាពខុសគ្នានៃកាតព្វកិច្ចរបស់ស្ត្រី ធ្វើឱ្យមានការលំបាកក្នុងការកំណត់ចំណែករបស់ពួកគេនៃផលិតកម្មកសិកម្ម ដែលមិនសូវផ្តល់តម្លៃសេដ្ឋកិច្ចលើការងាររបស់ពួកគេ។ ទោះយ៉ាងណា ការប៉ាន់ស្មានបច្ចុប្បន្នបញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់នៃពលកម្មកសិកម្មរបស់ស្ត្រី។ គេប៉ាន់ប្រមាណថាការបន្ថែមលើការងារក្នុងគ្រួសារ ស្ត្រីផ្តល់កម្លាំងពលកម្មពី ៦០ ទៅ ៨០% នៃកម្លាំងពលកម្មកសិកម្ម នៅអាហ្វ្រិក និង អាស៊ី និង ប្រហែល ៤០% នៅអាមេរិកឡាទីន។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ភាគច្រើននៃការងារនេះគឺ ស្ថិតិ “មើលមិនឃើញ” ដែលស្ត្រីមិនទទួលបានប្រាក់ឈ្នួលសម្រាប់ការងារដែលពួកគេបំពេញ។

ស្ត្រីចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ដល់សេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម តាមរយៈពលកម្មដែលពួកគេផ្គត់ផ្គង់ក្នុងការដាំដុះដំណាំទីផ្សារ (ដំណាំសេដ្ឋកិច្ច)។ ទោះបីជាផលិតកម្មនិងប្រាក់ចំណេញពីដំណាំពាណិជ្ជ

កម្មជាទូទៅត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយបុរសក៏ដោយ ក៏ស្ត្រីជាធម្មតាទទួលខុសត្រូវចំពោះការងារដ៏លំបាក នៃការដកស្មៅ និង ស្ទូង។ នៅពេលដង់ស៊ីតេប្រជាជនកើនឡើង និង ដីធ្លីកាន់តែបែកខ្ញែកគ្នា រយៈពេលដែលស្ត្រីត្រូវចំណាយពេលដើរ និង មកពីទីវាល មានការកើនឡើងជាញឹកញាប់ នៅក្នុងអាកាសធាតុក្តៅខ្លាំងដែលធ្វើឱ្យការងារលំបាកខ្លាំង។ បន្ថែមពីលើដំណាំពាណិជ្ជកម្ម ស្ត្រីតែងតែដាំដុះស្ពនបន្លែតូចៗដែលផ្តល់ជាអាហារដល់គ្រួសារ។ ទោះបីជាតម្លៃសាច់ប្រាក់នៃផលិតផលពីស្ពនប្បារទាំងនេះអាចតូចក៏ដោយ ជារឿយៗវាតំណាងឱ្យសមាសធាតុសំខាន់នៃធនធានសរុបដែលមានសម្រាប់ស្ត្រី។

ការងាររបស់ស្ត្រីក្នុងគ្រួសារដែលមានចំណូលទាប ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងកម្រិតនៃការងារទាមទារជាច្រើន រួមមានការកែច្នៃ និង ការច្របាច់ធញ្ញជាតិ ការចិញ្ចឹមសត្វ ការចម្អិនអាហារ និង ការមើលថែកុមារ។ ការប្រមូលអុស និង ទឹកពីប្រភពឆ្ងាយៗ អាចបន្ថែមម៉ោងជាច្រើនដល់ថ្ងៃធ្វើការ។ ដើម្បីរកប្រាក់ចំណូលបន្ថែម វាជារឿងធម្មតាសម្រាប់ស្ត្រីក្នុងការចូលរួមក្នុងផលិតកម្មគ្រួសារនៃទំនិញសម្រាប់លក់នៅផ្សារក្នុងភូមិ។ ទំនិញទាំងនេះមានលក្ខណៈជាក់លាក់ សម្រាប់តំបន់នីមួយៗ គឺ ស្រាបៀរ ស្រាស ផលិតអាហារកែច្នៃ សិប្បកម្ម និង វាយនភ័ណ្ឌ។

តួនាទីសំខាន់បំផុតរបស់ស្ត្រី ក៏គឺប្រហែលជាអាចផ្តល់សន្តិសុខស្បៀងសម្រាប់គ្រួសារ។ នេះត្រូវបានសម្រេចតាមរយៈការបន្ថែមប្រាក់ចំណូលគ្រួសារ ការធ្វើពិពិធកម្មប្រភពចំណូលគ្រួសារ និង ការចិញ្ចឹមសត្វ ដើម្បីទ្រទ្រង់ទ្រព្យសម្បត្តិគ្រួសារ។ ការផលិតបន្លែសម្រាប់ការប្រើប្រាស់ក្នុងគ្រួសារ ជួយធ្វើឱ្យគ្រួសារមានការផ្លាស់ប្តូរតម្លៃស្បៀងអាហារ និង កាត់បន្ថយការចំណាយសាច់ប្រាក់សម្រាប់ការទិញរបស់របរប្រើប្រាស់ក្នុងផ្ទះ។ ការវិនិយោគរបស់ស្ត្រី ក្នុងគម្រោងបង្កើតប្រាក់ចំណូលនិងបសុសត្វមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការធ្វើឱ្យមានស្ថិរភាពប្រាក់ចំណូលគ្រួសារ ជាពិសេសមិនត្រឹមតែនៅក្នុងគ្រួសារដែលជាស្ត្រីប៉ុណ្ណោះទេដែលកំហិតធនធាន គឺ ច្រើនបំផុត។

សំណួរលើកមេរៀន

- ១. តើហេតុអ្វី ការវិភាគលើបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍គួរផ្តោតសំខាន់លើការសិក្សាប្រព័ន្ធកសិកម្ម ជាពិសេសលើកសិករ និង តំបន់ជនបទ ?
- ២. តើមានមូលហេតុចំបងអ្វីខ្លះ ដែលបណ្តាលឱ្យមានការជាប់គាំងនៃកសិកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នៅទ្វីបអាហ្វ្រិក ? តើភាពជាប់គាំងនេះ អាចត្រូវបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនាពេលអនាគតយ៉ាងដូចម្តេច ? ចូរពន្យល់ចម្លើយរបស់អ្នក។

៣. ចូរពិភាក្សាអំពីប្រព័ន្ធកសិកម្មសំខាន់ៗចំនួនបី ដែលត្រូវបានរកឃើញនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ តើការពង្រីកប្រព័ន្ធទាំងនេះត្រូវបានផ្ដោតនៅក្នុងតំបន់កំពុងអភិវឌ្ឍន៍ចំនួន ៣ យ៉ាងដូចម្តេច?

៤. ចូរប្រៀបធៀបនិងបង្ហាញពី លក្ខណៈនៃកសិករ ឬ កសិកម្មបែបប្រពៃណីខ្នាតតូចរបស់កសិករនៅអាស៊ី អាហ្វ្រិក និង អាមេរិកឡាទីន។ តើប្រព័ន្ធកសិកម្មទូទៅ ខុសគ្នាយ៉ាងដូចម្តេចក្នុងចំណោមតំបន់ទាំងនេះ? តើលក្ខណៈទូទៅមានអ្វីខ្លះ?

ជំពូកទី ១០

**អត្ថប្រយោជន៍វិទ្យាសាស្ត្រ
និង បច្ចេកវិទ្យា**

១០.១ សេចក្តីផ្តើម

ចំណុចសំខាន់នៃការផ្លាស់ប្តូរបច្ចេកវិទ្យាធ្វើអោយសេដ្ឋកិច្ចលូតលាស់និងអភិវឌ្ឍន៍ គឺត្រូវបានបញ្ជាក់ម្តងហើយម្តងទៀតនៅក្នុងការសិក្សាពិសោធន៍ដូចជា ទ្រឹស្តីនៃការលូតលាស់ពីខាងក្នុងជាដើម។ នៅក្នុងជំពូកនេះ យើងនឹងបង្ហាញអោយបានស៊ីជម្រៅ តើអ្វីទៅជាបច្ចេកវិទ្យា ដែលជាផ្នែកមួយយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការចូលរួមការវិវត្តន៍នៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ យើងនឹងផ្តោតជាសំខាន់ ទៅលើការទាមទារនូវលក្ខខណ្ឌមុន ដើម្បីសេដ្ឋកិច្ចអាចឈានទៅទទួលបាននូវប្រសិទ្ធភាពប្រើប្រាស់នៃចំណេះដឹងបច្ចេកវិទ្យា ជាដំណើរការផ្លាស់ប្តូរចរនាសម្ព័ន្ធ។ យើងនឹងពិនិត្យមើលថាតើប្រទេសណាត្រូវការវាដើម្បីធ្វើអោយប្រសើរនូវអត្ថប្រយោជន៍នៃការពង្រីកការផ្គត់ផ្គង់ទៅក្នុងពិភពលោក នូវឱកាសនៃប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាដែលមាននៅគ្រប់ទីកន្លែង។

១០.២ បច្ចេកវិទ្យាជាអ្វី?

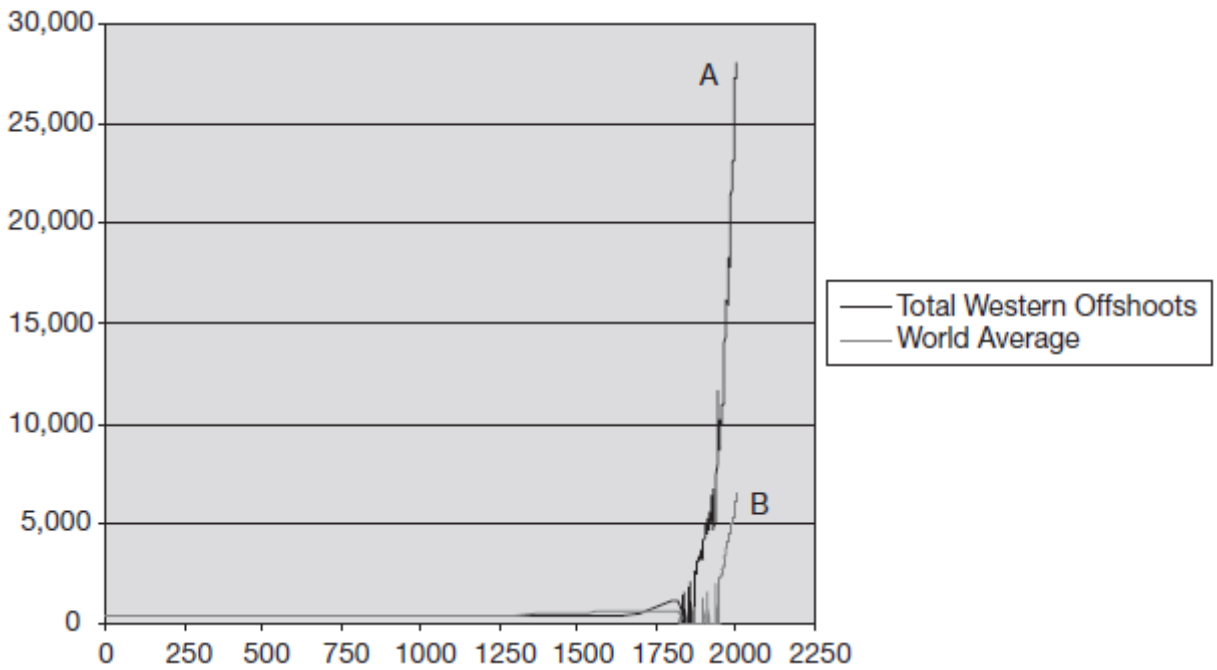
ពាក្យថា «បច្ចេកវិទ្យា» កើតមកពី ការបង្កើត ការធ្វើ ការកែសំរួល ការប្រើប្រាស់ និង ចំណេះដឹងលើឧបករណ៍ ម៉ាស៊ីន តិចនិក ភាពប្រសើរ ប្រព័ន្ធ និង វិធីសាស្ត្រនៃការគ្រប់គ្រងចាត់ចែងនានាដើម្បីដោះស្រាយនូវរាល់បញ្ហា ការធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវដំណោះស្រាយជាមុនចំពោះបញ្ហា ការសំរេចគោលបំណង ធានានូវទំនាក់ទំនងធាតុចូល/ធាតុចេញ ឬ បង្ហាញមុខងារ (ការធ្វើ) ជាក់លាក់។ វាក៏អាចមកពីការប្រមូលផ្តុំគ្នាដូចជា ឧបករណ៍ រាប់បញ្ចូលទាំងយន្តការ ការកែប្រែ ការរៀបចំ និងនីតិវិធីផ្សេងៗ។ បច្ចេកវិទ្យា មានអនុភាពយ៉ាងសំខាន់លើសមត្ថភាព គ្រប់គ្រង និង សំរេចខ្លួនរបស់មនុស្ស ក៏ដូចជាប្រភេទសត្វ និង រុក្ខជាតិផ្សេងៗផងដែរ ទៅនឹងបរិស្ថានធម្មជាតិ។ បច្ចេកវិទ្យានេះអាចឆ្លើយតបទៅតំបន់ជាក់លាក់ ឬ តំបន់ទូទៅដូចជា៖ *បច្ចេកវិទ្យាសំណង់ បច្ចេកវិទ្យាពេទ្យ បច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម និង បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មានវិទ្យាជាដើម។*

បច្ចេកវិទ្យា គឺជាចំណេះដឹងដែលឆ្លើយតបទៅនឹងដំណើរការផលិតកម្ម។ វាអនុញ្ញាត្តិអោយមានការផ្លាស់ប្តូរខាងក្រៅនៃដែនកំណត់នូវលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើការផលិតកម្មរបស់ (Production Possibilities Frontier - PPF) ប្រទេសជាតិមួយបាន និង បង្កើតនូវសក្តានុពលសំរាប់ទិន្នផលដ៏វិសេសវិសាលនិងចំណូលពីប្រភពដូចគ្នា។ ការវិវត្តន៍នៃបច្ចេកវិទ្យា ជួយកាត់បន្ថយនូវថ្លៃចំណាយផ្សេង

ៗ បង្កើនប្រសិទ្ធភាពផលិត អភិរក្សធនធានរបស់សង្គម និង បង្កើតនូវសមត្ថភាពដើម្បីបទដ្ឋាន រស់នៅប្រសើរជាងមុន សំរាប់ចំនួននៃបុគ្គលឆ្នើមនីមួយៗ។

បច្ចេកវិទ្យាគឺស្ថិតនៅជួរដំបូង ព្រោះតែអត្ថប្រយោជន៍នៃបច្ចេកវិទ្យា ដែលមនុស្សជាតិបានប្រើវា ដើម្បីវិវត្តន៍យ៉ាងលឿនតាំងពីសម័យបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្ម (Industrial Revolution) ចាប់ពីឆ្នាំ ១៧៥០ មកម៉្លោះ។ ប្រសិនបើ គ្មានការប្រែប្រួលបច្ចេកវិទ្យានាសម័យនោះទេ អ្នកសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនឹងធ្វើ សន្ទស្សន៍ពីភាពអត់ឃ្លាននិងភាពអស់រលីង ដែលលោក Malthus បានរំពឹងថានឹងកើតមានឡើងនៅ ពេលនោះជាក់ជាមិនខាន។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏វាបានផ្លាស់ប្តូរដែនកំណត់នៃលទ្ធភាពដែល អាចធ្វើផលិតកម្មខាងក្រៅ ការផ្លាស់ប្តូរបច្ចេកវិទ្យាធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវផលិតភាពនៃកត្តាផលិតកម្ម ទាំងមូល ដោយកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ធនធាននិងបង្កើនទិន្នផលខ្ពស់។

រូបភាព ១០.១៖ Historical growth trend of per capita income

ប្រភព៖ The process of Economic Development, 3rd Edition, 2009, (p.75)

យ៉ាងណាក៏ដោយ បច្ចេកវិទ្យាគឺតែងតែជាវត្ថុដែលពិបាកគិតយល់។ នេះក៏ព្រោះតែ វាមិន មែនជាកម្មបទចំពោះ ប៉ុន្តែវាជា **វិធីមួយនៃការធ្វើអ្វីៗនិងជាការគិតគ្រោះវិពិបារណា**។ បច្ចេកវិទ្យាមិន មែនគ្រាន់តែជាប់ទាក់ទងទៅនឹងភាពស៊ីជម្រៅនៃវិទ្យាសាស្ត្រ ចំណេះដឹងឧបករណ៍ម៉ាស៊ីន ប្រដាប់ ប្រដារផ្សេងៗ និង ធ្វើដោយម៉ាស៊ីនដែលទាមទារអោយមានចំណេះដឹងទាំងនេះរួមបញ្ចូលគ្នាទាំង មូលនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែត្រូវការអោយមាននៅក្នុងប្រទេសជាក់លាក់ ដែលមានធនធានមនុស្សមានចំណេះ

ដឹង ការយល់ មានជំនាញ ការអប់រំ និង ការបណ្តុះបណ្តាលពិសេស សំរាប់យកចំណេះដឹងទាំងនេះ មកប្រើនៅក្នុងការបញ្ជាម៉ាស៊ីន និងឧបករណ៍ទាំងនោះផងដែរ។

បច្ចេកវិទ្យា គឺជាជាក់លាក់ទៅនឹងសេដ្ឋកិច្ចនីមួយៗ ដូចគ្នាទៅនឹងការបង្ហាញជារូបរាងនៃ បច្ចេកវិទ្យាមានដូចជា កុំព្យូទ័រ ឬ ម៉ាស៊ីនក្រឡឹង អាចមានប្រសិទ្ធភាពខុសគ្នាស្រលះទៅលើផលិតភាព ព្រោះថាឧបករណ៍ទាំងនេះ គឺត្រូវបានបូករួមផ្សំជាមួយនឹងកំលាំងពលកម្ម (L) និង មូលធន (K) នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចនីមួយៗ សូម្បីនៅក្នុងក្រុមហ៊ុន ជាមួយនឹងការបន្ថែមជំនាញប្រតិបត្តិការពិសេសនៅ ក្នុងគម្រោងទំរង់ស្ថាប័ន និង អង្គការធំជាង។ ចំណេះដឹងបច្ចេកវិទ្យា ដូច្នោះ សេដ្ឋកិច្ចជាក់លាក់ ដោយ អាស្រ័យមិនគ្រាន់តែទៅលើឧបករណ៍នានា ម៉ាស៊ីន និង សញ្ញាផ្សេងៗនៃការជំនួសបច្ចេកវិទ្យា ក៏ប៉ុន្តែ វាអាស្រ័យផងដែរទៅលើជំនាញ និងប្រសិទ្ធភាពនៃអ្នកប្រតិបត្តិការ និង អ្នកប្រើប្រាស់នូវឧបករណ៍ ទាំងនោះគួបផ្សំនឹងចំណេះដឹង។

ការបង្កើនចំណេះដឹងខាងផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា គឺអាចបន្សុំនិងបញ្ចូលទៅក្នុងការងារនៅក្នុងសេដ្ឋ កិច្ច។ កាន់តែបង្កើនចំណេះដឹងអោយលឿន នឹងកាន់តែបង្កើនល្បឿននៃការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច។ ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ចត្រូវការ កម្មករ និង ម្ចាស់សហគ្រាស ទទួលបានបទពិសោធន៍ពីការប្រើនូវ គំនិតនានា នៅក្នុងសកម្មភាពនៃការផលិត។

១០.៣ យុទ្ធសាស្ត្របច្ចេកទេសនៃការអភិវឌ្ឍន៍

ចំនុចដែលមានអត្ថន័យច្បាស់លាស់ ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច គឺមិនអាចចែកដាច់ឬវែកញែកបាន ពីការបន្តការអនុវត្តន៍នៃចំណេះដឹងបច្ចេកវិទ្យាទៅនឹងផលិតកម្ម។ ក៏ប៉ុន្តែ បើមិនមានការផ្លាស់ប្តូរ បច្ចេកវិទ្យា ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ចក៏នឹងថយចុះដែរ និង ការអភិវឌ្ឍន៍ក៏មានភាពអាក់អន់ទៅតាម យថាហេតុ។

ការផ្លាស់ប្តូរបច្ចេកវិទ្យា គឺជាលទ្ធផលនៃការរកឃើញផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ ការពិសោធន៍ និងគំនិត បង្កើតថ្មី ដែលផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុដោយផ្នែកឯកជន ឬ រដ្ឋ។ ភាពជោគជ័យក្នុងការនាំមកនូវបច្ចេកវិទ្យាទៅ ក្នុងដំណើរការផលិតកម្មក្នុងស្រុក ក្នុងប្រទេស ដែលអ្វីដែលគេហៅថា “domestic innovation” ទាមទារសមត្ថភាពបង្កើតពិសេសក្នុងតំបន់ ជាដំបូងនៃការយល់ ការទទួលយក និងការសំរេចទៅ នឹងអ្វីថ្មី ជារឿយៗបានបង្កើតកត្តាសង្គមខាងក្រៅ (Externalities) ចំណេះដឹងបច្ចេកវិទ្យាទៅតម្រូវ ការជាក់លាក់នៃសេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុក។ ម៉ាស៊ីន និង ឧបករណ៍តែងតែត្រូវសម្របអោយត្រូវទៅនឹង លក្ខខណ្ឌតំបន់។ នេះហៅថា ជំណាក់កាលសំរេចនៃការវិវត្តន៍បច្ចេកវិទ្យា កន្លែងដែលមានចំណេះ

ដឹងពេញលេញ គឺហៅថា “Tender” ពីការផ្គត់ផ្គង់កត្តាសង្គមខាងក្រៅ និងធ្វើអោយសមស្របទៅនឹងសេដ្ឋកិច្ចតំបន់។

បន្ទាប់មក ប្រទេសខ្លះអាចផ្លាស់ប្តូរខ្លួនទៅក្នុង រដ្ឋបង្កើតថ្មីនៃការវិវត្តន៍បច្ចេកវិទ្យា ដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងការនាំមកនូវការស្រាវជ្រាវថ្មី ការរៀបចំ ការពិសោធន៍ និង ការចែកចាយនៃចំណេះដឹងថ្មី ដែលបន្ថែមលើការផ្គត់ផ្គង់ពិភពលោកនូវសមត្ថភាពបច្ចេកវិទ្យា និង លទ្ធភាពទទួលបានបទដ្ឋាននៃការរស់នៅប្រសើរជាងមុន។

លោក Ronald Dore (1984: 65–8) បានចែកបច្ចេកវិទ្យាជាពីរផ្នែកផ្សេងគ្នា៖

- *ITLC*: an “Independent Technology *Learning* Capacity”, might also be called, interchangeably, *technological autonomy*
- *ITCC*: an “Independent Technology *Creating* Capacity”

តារាង ១០.២៖ ការស្រាវជ្រាវនិងការអភិវឌ្ឍន៍ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ និង អ្នកបច្ចេកទេស

	R&D scientists and technicians (per 1,000,000 pop.)	R&D expenditures (% of GDP)	GNI per capita (US dollars)
	1990 - 2003	2000 - 2003	2005
High Human Development (HDI > 0.800)	2,968	2.5	
Argentina	720	0.4	4,470
Chile	444	0.6	5,870
Korea	3,187	2.6	15,840
Malaysia	299	0.7	4,970
Mexico	268	0.4	7,310
Singapore	4,745	2.2	27,850
Medium Human Development (0.500<HDI<0.800)	523	0.9	
Brazil	344	1.0	3,550
China	663	1.3	1,740
India	119	0.8	730
Pakistan	86	0.2	690
Thailand	286	0.2	2,720
Low Human Development (HDI <0.500)	-	-	
Guinea	251	-	420
Nigeria	-	-	560
Zambia	51	-	500

ប្រភព៖ UNDP 2006: 327–30, Table 13; World Bank 2007: Table 1.1

ការខ្វះចន្លោះនូវការការពារ ក្រុមហ៊ុនឯកជន និង អ្នកច្នៃប្រឌិតឯកជនមានភាពញញើតញញឹមខ្លាចរអាចំពោះការវិនិយោគនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ ឬ នាំមកនូវគំនិតថ្មីៗ ដោយខ្លាច *ការលួចចំលង* នូវគំនិតច្នៃប្រឌិតរបស់ពួកគេ។ ប៉ុន្តែសារៈសំខាន់បំផុតនោះ ភាពស្របច្បាប់បរិយាកាសនៃការ

អភិវឌ្ឍន៍អោយបានល្អ ដែលគ្រប់គ្រាន់ល្មមការពារលើកម្មសិទ្ធិបញ្ញា (Intellectual Property Rights) សមរម្យ និង ត្រូវការការពារ គឺជាសញ្ញាដែលសេដ្ឋកិច្ចទទួលបានស្គាល់ ភាពសំខាន់នៃបច្ចេកវិទ្យា និងសារៈសំខាន់នៃការអនុវត្តន៍ចំណេះដឹងថ្មីនៅក្នុងដំណើរការនៃផលិតកម្ម។ ច្បាប់ ដែលផ្ដោតលើកម្មសិទ្ធិបញ្ញា គឺបរិបូណ៌ចំពោះការព្យាយាមបង្កើតនូវ ITLC ហើយពួកវាឆ្លើយតបដោយការប្រុងប្រយ័ត្នទៅនឹងការគ្រប់គ្រងចាត់តាំង និង កសាងស្ថាប័នមានលក្ខណៈសេដ្ឋកិច្ច ឆ្ពោះទៅកំរិតមួយខ្ពស់ជាងនេះនៃការអភិវឌ្ឍន៍។ ដូច្នោះ រចនាសម្ព័ន្ធស្របច្បាប់នៃសេដ្ឋកិច្ច ត្រូវតែរក្សានូវល្បឿនជាមួយនឹងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែង ដើម្បីបង្កើនឡើងការឧបត្ថម្ភនានា សំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ដូចជា ធនធានមនុស្ស។ ទំនាក់ទំនងជាវិជ្ជមានរវាងការការពារកម្មសិទ្ធិបញ្ញា និងល្បឿននៃការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច គឺកាន់តែច្បាស់ថែមទៀត។

១០.៣.១ សមត្ថភាពស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍មូលដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យា

ការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រនិងការអភិវឌ្ឍន៍បច្ចេកវិទ្យាជាមូលដ្ឋាន បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងបទពិសោធន៍កំណើនសេដ្ឋកិច្ចសម័យទំនើបនៃប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍នាពេលបច្ចុប្បន្ន។ អត្រាកំណើនខ្ពស់របស់ពួកគេត្រូវបានស្ថិតនៅកម្រិតស្ថេរភាពដោយការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាថ្មីជាច្រើន ដោយផ្អែកលើការជឿនលឿនយ៉ាងឆាប់រហ័សក្នុងស្តុកចំណេះដឹងវិទ្យាសាស្ត្រ និង ការបន្ថែមទៀតដល់ស្តុកចំណេះដឹងដែលអាចធ្វើទៅបានដោយមានការកើនឡើងនូវទ្រព្យសម្បត្តិច្រើនជាងមុន។ ហើយសូម្បីតែសព្វថ្ងៃនេះ ដំណើរការនៃការជឿនលឿនខាងវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់ ចាប់តាំងពីការស្រាវជ្រាវមូលដ្ឋានរហូតដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ផលិតផល ត្រូវបានប្រមូលផ្តុំយ៉ាងសន្លឹកសន្ធាប់នៅក្នុងបណ្តាប្រទេសអ្នកមាន ទោះបីជាមានការលេចចេញនូវ ប្រទេសចិន និង ប្រទេសឥណ្ឌា ជាទិសដៅសម្រាប់សកម្មភាពស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍ (R&D) នៃសកម្មភាពសហប្រតិបត្តិការពហុជាតិក៏ដោយ។ លើសពីនេះទៅទៀត មូលនិធិស្រាវជ្រាវត្រូវបានចំណាយទៅលើការដោះស្រាយបញ្ហា សេដ្ឋកិច្ច និង បច្ចេកវិទ្យា ដែលជាភ្នំកង្វល់ដល់ប្រទេសអ្នកមានដោយអនុលោមទៅតាមអាទិភាពសេដ្ឋកិច្ចផ្ទាល់ខ្លួន និង អំណោយធនធាន។

នៅក្នុងផ្នែកសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យា បណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដែលមានប្រាក់ចំណូលទាប ជាពិសេសស្ថិតនៅក្នុងទីតាំងមួយដែលមានណរិបត្តិយ៉ាងខ្លាំងចំពោះប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍។ ផ្ទុយទៅវិញនៅពេលដែលបណ្តាប្រទេសចុងក្រោយ កំពុងចាប់ផ្តើមដំណើរការលូតលាស់ដំបូងរបស់ពួកគេ មានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យាជាគុណសម្បត្តិយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុង

ពិភពលោក។ ដូច្នោះ ពួកគេអាចផ្ដោតលើការឈានទៅមុខដោយការរចនានិងអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យាថ្មីក្នុង ល្បឿនមួយដែលកំណត់ដោយតម្រូវការកំណើនសេដ្ឋកិច្ចរយៈពេលវែងរបស់ពួកគេ។

១០.៣.២ ប្រសិទ្ធភាពនៃស្ថាប័នក្នុងស្រុក

ភាពខុសគ្នាមួយទៀត រវាងបណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និង បណ្តាប្រទេសដែលមាន ការអភិវឌ្ឍខ្លាំងបំផុត នៅដំណាក់កាលដំបូងនៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចរបស់ពួកគេគឺ ស្ថិតនៅក្នុងប្រសិទ្ធ ភាពនៃស្ថាប័នសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រទេស ស្ថាប័ននយោបាយ និង សង្គម។ នៅពេលឧស្សាហូបនីយកម្ម ដំបូងរបស់ពួកគេ បណ្តាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន ជាពិសេសចក្រភពអង់គ្លេស សហរដ្ឋអាមេរិក និង កាណាដា មានច្បាប់សេដ្ឋកិច្ចជាធរមានដែលផ្តល់នូវលទ្ធភាពទូលំទូលាយសម្រាប់ឱកាសសម្រាប់ បុគ្គលដែលមានសហគ្រិនភាព។ យើងបានកត់សម្គាល់ថា វិសមភាពខ្ពស់ និង ស្ថាប័នក្រីក្រ ការព្រួយ ចេញការសម្របសម្រួលជាជាងការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តដល់ផលិតភាព ជារឿយៗត្រូវបានបង្កើតឡើង ដោយមហាអំណាចអាណានិគម។ សព្វថ្ងៃ ការព្រួយចេញបែបនេះ អាចត្រូវបានអនុវត្តដោយចំណាប់ អារម្មណ៍ក្នុងស្រុកដ៏មានឥទ្ធិពល ក៏ដូចជាបរទេស។ ប៉ុន្តែវាមានការលំបាកខ្លាំងណាស់ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរ ស្ថាប័នយ៉ាងឆាប់រហ័ស។ ដូចដែលលោក Douglass North សង្កត់ធ្ងន់ ទោះបីជាច្បាប់ផ្លូវការ “អាចត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរពេញមួយយប់ក៏ដោយក៏វិធានក្រៅផ្លូវការនេះតែងតែផ្លាស់ប្តូរបន្តិចម្តងៗ”។

បណ្តាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ក៏ទទួលបានស្ថេរភាពនយោបាយរឹងមាំជាងមុន និង ស្ថាប័នសង្គម ដែលអាចបត់បែនបានកាន់តែច្រើនជាមួយនឹងការទទួលបានភាពចល័តកាន់តែទូលំទូលាយ។ រដ្ឋនានា បានលេចចេញរូបរាងជាសរីរាង្គក្នុងរយៈពេលយូរជាងនេះ នៅតាមតំបន់អភិវឌ្ឍន៍ ហើយការបង្រួប បង្រួមគ្នាជារដ្ឋនៃប្រទេសជាតិ ជាទូទៅកើតឡើងមុនយុគសម័យឧស្សាហកម្ម។ ផ្ទុយទៅវិញ ជា ពិសេសនៅទ្វីបអាហ្វ្រិក ព្រំដែនជាតិត្រូវបានគ្រប់គ្រងតាមអំពើចិត្តដោយមហាអំណាចអាណានិគម។ “រដ្ឋបរាជ័យ” និង រដ្ឋ ដែលស្ថិតក្នុងគ្រោះថ្នាក់នៃការក្លាយជាអញ្ចឹង ដូច្នោះ គឺជាបាតុភូតនៃសម័យកាល ក្រោយអាណានិគម សម័យកាលដែលមានឫសគល់នៃការអនុវត្តអធិរាជនិងអាណានិគម។ ទោះបីជា ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន មានឫសគល់នៃអរិយធម៌បុរាណក៏ដោយ ក៏ការវិវត្តដ៏យូរលង់មកហើយ ជារឿយៗកើតឡើងរវាងរបបស្វយ័ត។

១០.៤ មរិមធម្មត្រួតវិទ្យាភ្នំពេញប្រទេសកម្ពុជា

ប្រទេសកម្ពុជា សម្រេចបាននូវការរីកចម្រើនទាំងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម ដ៏គួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ នាប៉ុន្មានទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ ប៉ុន្តែទាក់ទងនឹងការអភិវឌ្ឍទៅលើចំណេះដឹងជាមូលដ្ឋាន កម្ពុជា មិនសូវមានការវិវឌ្ឍន៍ខ្លាំងទេ បើប្រៀបធៀបជាមួយនឹងប្រទេសជិតខាង។

ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ការផ្លាស់ប្តូរ កំពុងកើតមានឡើងទាំងក្នុងកម្រិតរដ្ឋាភិបាល— ចំពោះការដាក់ចេញនូវឯកសារផែនការសំខាន់ៗស្តីពីវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា—និងទាំងកម្រិត សហគមន៍។ ជាឧទាហរណ៍ ចំនួនអ្នកប្រើប្រាស់អ៊ិនធើណែតនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បានកើនឡើងពី ៣២០,២៩០ នាក់ ក្នុងឆ្នាំ២០១០ រហូតដល់ ៦,២៦៤,៩០២ នាក់ ក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥។ យោង តាមរបាយការណ៍ស្តីពី វិស័យឌីជីថល សង្គម និងទូរស័ព្ទចល័ត របស់អេស៊ីអេស៊ី ឆ្នាំ ២០១៥ ការជ្រៀប ចូលចំពោះការប្រើប្រាស់អ៊ិនធើណែត មានកម្រិត ២៥ ភាគរយ ដែលមានកម្រិតនៅទាបនៅឡើយ បើធៀបនឹងអត្រាជ្រៀបចូលនូវការប្រើប្រាស់អ៊ិនធើណែតទូទាំងពិភពលោក ដែលមាន ៤២ ភាគរយ។

១០.៤.១ គោលនយោបាយ និង យុទ្ធសាស្ត្រ

សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយជាតិ ស្តីពីវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងការច្នៃប្រឌិត របស់ ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានការចូលរួមពីសំណាក់ក្រសួងនានា អង្គការមិនមែន រដ្ឋាភិបាល និង សង្គមស៊ីវិល។ ការិយាល័យរបស់អង្គការយូណេស្កូ ប្រចាំរាជធានីភ្នំពេញ បានជួយ ជ្រោមជ្រែងរាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការបង្កើតនូវគោលនយោបាយ ដែលជាផ្នែកមួយនៃកម្មវិធីប្រចាំតំបន់ របស់អង្គការយូណេស្កូ មានមូលដ្ឋាននៅទីក្រុងបាភាតា ដែលមានឈ្មោះថា “កម្មវិធីបែបទូលំទូលាយ ដើម្បីបង្កើនការអប់រំផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា វិទ្យាសាស្ត្រ និងវិស្វកម្ម” (ហៅកាត់ជាភាសាអង់គ្លេស COMPETENCE) នៅតំបន់អាស៊ី។

សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយនេះ បង្ហាញពីយុទ្ធសាស្ត្រចំនួនប្រាំ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹង ផែនការ សម្រាប់ធនធានមនុស្ស ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងការអភិវឌ្ឍខាងស្ថាប័ន ការលើកទឹកចិត្តឲ្យមានការ សិក្សាស្រាវជ្រាវ និងការបង្កើតក្រសួងសម្រាប់កម្មវិធី វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងការបង្កើតថ្មី។

ផែនការមេស្តីពីវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យាជាតិកម្ពុជា ឆ្នាំ២០១៤-២០២០ ត្រូវបាន ផ្សព្វផ្សាយ កាលពីខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ដោយក្រសួងផែនការ និងមានការគាំទ្រពី ទីភ្នាក់ងារ

សហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិកូរ៉េ។ ការបង្កើតថ្មីផ្នែកឧស្សាហកម្ម គឺជាការយកចិត្តទុកដាក់ដ៏សំខាន់ ជាពិសេសនៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម ឧស្សាហកម្មចម្បងៗ និងវិស័យបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងគមនាគមន៍។⁵

ផែនការមេក្នុងវិស័យបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងគមនាគមន៍ របស់ប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០២០ ក៏ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយផងដែរ ក្នុងឆ្នាំ២០១៤។ ផែនការនេះ ស្របនឹងផែនការមេក្នុង វិស័យបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងគមនាគមន៍ របស់អាស៊ានក្នុងឆ្នាំ២០១៥។ វាផ្តោតទៅលើ ធនធានមនុស្ស ការបណ្តុះបណ្តាល និងការលើកកម្ពស់អក្ខរកម្មឌីជីថល (រាប់បញ្ចូលទាំងអ្នករស់នៅតាមជនបទ) លទ្ធភាពក្នុងការប្រើប្រាស់កុំព្យូទ័ររបស់មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល ពង្រីកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធខាងវិស័យបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងគមនាគមន៍ សន្តិសុខតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែត។ល។ គោលដៅជាក់លាក់នៃផែនការនេះ គឺធ្វើយ៉ាងណាឲ្យប្រជាជនកម្ពុជា អាចប្រើប្រាស់អ៊ីនធឺណែតបាន ៧០ ភាគរយ នៅឆ្នាំ ២០២០។

បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ សម្រាប់សង្គមមួយក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាន និងចូលរួមនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍរបស់ប្រទេស។ “កាលពីឆ្នាំ ២០១៤ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ ឯកឧត្តម អូន ព័ន្ធមុនីរ័ត្ន បានមានប្រសាសន៍ថា ដំណើរការធ្វើសេចក្តីព្រាងថវិការបស់ប្រទេសកម្ពុជា គឺ មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ ដោយសារកង្វះនូវបច្ចេកវិទ្យា ដែលមិនអនុញ្ញាតឱ្យក្រសួង របស់លោក ដំណើរការឲ្យបានឆាប់រហ័ស និងធ្វើការចែករំលែកព័ត៌មានដល់សាធារណជន”។

១០.៤.២ វិទ្យាសាស្ត្រនៅក្នុងវិស័យអប់រំ

ផែនការរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការធ្វើពិពិធកម្មនូវមូលដ្ឋាននាំចេញរបស់ខ្លួន ពីសម្លៀកបំពាក់ទៅជាដំណើរការកែច្នៃកសិកម្ម ផលិតកម្មធុនស្រាល គ្រឿងអេឡិចត្រូនិច និងវិស័យដទៃទៀតនោះ គឺតម្រូវឲ្យមានកម្លាំងពលកម្ម ដែលមានជំនាញ និងការអប់រំឱ្យបានសមស្រប។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ទិន្នន័យក្នុងឆ្នាំ ២០១៤ បានបង្ហាញថា និស្សិតខ្មែរ តិចជាង ៦ ភាគរយ បានចុះឈ្មោះសិក្សានៅក្នុងមុខវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្រ ដូចជា ជីវវិទ្យា ឬ វិស្វកម្ម ខណៈដែល និស្សិតប្រមាណ ៤៦ ភាគរយ ផ្សេងទៀត បានសិក្សាផ្នែកគណនេយ្យ ហិរញ្ញវត្ថុ ឬ គ្រប់គ្រង។

គោលបំណងមួយក្នុងចំណោមគោលបំណងផ្សេងទៀត ជុំវិញព្រឹត្តិការណ៍វិទ្យាសាស្ត្រ និងវិស្វកម្ម របស់ប្រទេសកម្ពុជា ជាលើកដំបូង ដែលត្រូវបានធ្វើឡើង កាលពីខែមីនា ឆ្នាំ ២០១៥ គឺដើម្បីលើកទឹកចិត្តឲ្យយុវជនកាន់តែច្រើនទទួលបានការអប់រំផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រជាមូលដ្ឋាន។

បច្ចេកវិទ្យាគមនាគមន៍និងព័ត៌មាន ត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សានានារបស់ក្រសួងអប់រំ នាពេលកន្លងមក ដោយចាប់ផ្តើមនៅតាមគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស គ្រឹះស្ថានបណ្តុះបណ្តាលគ្រូ និង សាលាមធ្យមសិក្សាមួយចំនួន។

ក្រុមហ៊ុនឯកជនមួយចំនួន ដូចជាក្រុមហ៊ុនតម្លើងគ្រឿងអេឡិចត្រូនិចរបស់ជប៉ុន ដែលមាន ឈ្មោះថា មីនាបៀ (Mineabea) បច្ចុប្បន្ននេះ មាននិយោជិតចំនួន ៧,២០០ នាក់ នៅក្នុងតំបន់ សេដ្ឋកិច្ចពិសេសភ្នំពេញ កំពុងកសាងកន្លែងបណ្តុះបណ្តាលផ្ទាល់ខ្លួន។

១០.៤.៣ ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍

យោងតាមការប៉ាន់ប្រមាណ មូលនិធិនៃការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ ប្រមាណ ៧០ ភាគរយ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានពីអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឬ ពីបរទេស។ បើប្រៀបធៀបនឹងប្រទេសថៃ មានតួលេខតែ ២.៥ ភាគរយ ប៉ុណ្ណោះ។

ការសិក្សាទៅលើសាកលវិទ្យាល័យចំនួន១៥ នៅឆ្នាំ ២០១០ បានរកឃើញថា ជាទូទៅការ សិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ មិនត្រូវបានយល់ឃើញថាជាបេសកកម្មស្នូលមួយ នៃសាកលវិទ្យាល័យឡើយ ។ សាកលវិទ្យាល័យភាគច្រើន មិនមានគោលនយោបាយស្រាវជ្រាវច្បាស់លាស់ ក្នុងការគាំទ្រដល់ យន្តការរបស់ស្ថាប័ន ដើម្បីលើកកម្ពស់ទាំងបរិមាណ និងគុណភាពនៃការស្រាវជ្រាវ របស់ មហាវិទ្យាល័យឡើយ។ មានក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវមួយចំនួនតូច ដែលទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលល្អ ប្រាក់ខែទាប គោលដៅអាជីពការងារមិនច្បាស់លាស់ និងការរីកដាលនៃស្ថាប័នស្រាវជ្រាវមិនមាន លក្ខណៈស្មើគ្នា។ មិនមានការផ្តល់មូលនិធិគាំទ្រលក្ខណៈប្រកួតប្រជែង សម្រាប់ទ្រទ្រង់ការសិក្សា ស្រាវជ្រាវលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រទេ។ នៅចន្លោះឆ្នាំ ២០០២ និង ឆ្នាំ ២០០៨ មានប្រកាសនីយប័ត្រ តក្កកម្ម (ប៉ាតង់) ថ្មីតែពីរប៉ុណ្ណោះ ដែលបានចុះបញ្ជី។

១០.៤.៤ ប្រកាសនីយប័ត្រតក្កកម្ម (ប៉ាតង់)

ខណៈដែលប្រទេសកម្ពុជា ជាហត្ថលេខីនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងប៉ារីសសម្រាប់ការការពារកម្មសិទ្ធិ បញ្ញានិងមានច្បាប់ប៉ាតង់សម្រាប់អនុវត្តតាំងពីឆ្នាំ ២០០៣ មក កម្ពុជាមានឧបសគ្គក្នុងការដំណើរ ពាក្យស្នើសុំចំនួន១២៥ ដែលកំពុងរង់ចាំការចុះបញ្ជីប៉ាតង់ តាំងពីដើមឆ្នាំ ២០១៥។ ការចុះបញ្ជីប៉ាតង់ ទទួលជំនួយមួយចំនួនពីក្រុមហ៊ុនសិង្ហបុរី ក្នុងគោលបំណងដើម្បីសម្រេចបាននូវការអនុលោមតាម

ច្បាប់ សម្រាប់ថ្ងៃកំណត់សហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (AEC) នៅចុងឆ្នាំ ២០១៥។ ក្រសួង ឧស្សាហកម្ម និងសិប្បកម្ម ជាស្ថាប័នទទួលពាក្យស្នើសុំប៉ាតង់។

សំណួរលើកមេរៀន

១. តើផ្តល់និយមន័យ នៃ បច្ចេកវិទ្យា ?

២. សង្គមនិងស្ថាប័នច្នៃប្រឌិត (Social and Institutional Innovations) គឺមានសារៈសំខាន់ សម្រាប់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចក៏ដូចជា ការបង្កើតបច្ចេកវិទ្យានិងវិទ្យាសាស្ត្រ និង ការច្នៃប្រឌិត។ តើយ៉ាងណា លើនេះមានន័យអ្វី? ចូរពន្យល់ចម្លើយរបស់អ្នក។

ជំពូកទី ១១

**សមតាម័ក្រសេដ្ឋកិច្ច:
លំនឹងខាងក្រៅ**

១១.១ និយមន័យ

ការកើនឡើងជាលំដាប់នៃសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក ដែលឧបសគ្គរវាងការធ្វើជំនួញ និង លំហូរហិរញ្ញវត្ថុក្នុងចំណោមប្រទេសជាតិមួយចំនួន ត្រូវបានថយចុះតាំងពីឆ្នាំ ១៩៧០មក។ ក្រុមអ្នកបង្កើតគោលនយោបាយជាច្រើន ត្រូវតែប្រុងប្រយ័ត្នជានិច្ចនៅក្នុងការធានាថា មានតុល្យភាពចំណាយក្នុងប្រទេសរបស់ខ្លួន និង លំនឹងអត្រាប្តូរប្រាក់ ធ្វើចលនាគ្រប់បែបយ៉ាងដែលបង្កើតនូវលទ្ធភាពដែលអាចពង្រឹង និង ពង្រីកនូវការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច និង ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយនិរន្តរភាព។ នៅក្នុងគំរូសេដ្ឋកិច្ចថ្មី ផ្សារភ្ជាប់ដោយការកើតឡើងភ្លាមៗជាក់ស្តែង និង លំហូរ ២៤ ម៉ោង ចំណោមទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុនានារបស់ពិភពលោក នៅ London, Paris, Frankfurt, Tokyo, Hong Kong, Seoul, Sydney, Mexico City, Buenos Aires, Toronto, and New York។ ស្ថានភាពគ្មានលំនឹងដែលមិនអាចកែសំរួល ឬគ្រប់គ្រងបាន អាចនាំអោយកើតមានវិបត្តិរយៈពេលវែង។

វាមិនមែនជាការហួសហេតុក្នុងការផ្តល់ជំនួយនានា ដែលបរិបទថ្មីៗនៃការបង្កើតគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច វាគឺជាលក្ខខណ្ឌលំនឹងខាងក្រៅអនុវត្តច្បាប់ពន្ធដោយជញ្ជីងទូទាត់ ដែលជាផ្នែកមួយនៃតំលៃដ៏មានសារៈសំខាន់បំផុត ដើម្បីអាចនឹងត្រូវបានត្រួតពិនិត្យដោយស្ទើរតែគ្រប់សេដ្ឋកិច្ច។ បើសិនការដាក់កំហិតនេះ មិនបានប្រុងប្រយ័ត្នអោយបានខ្ពស់ ដែលធ្វើអោយគ្មានលំនឹងតុល្យភាពចំណាយ អាចរារាំងដល់ដំហានវិជ្ជមានរបស់អ្នកបង្កើតគោលនយោបាយ និង សង្គមក្នុងការបើកផ្លូវត្រួសត្រាយទៅការអភិវឌ្ឍន៍។

១១.២ តុល្យភាពចំណាយ (Balance of Payments)

ប្រទេសជាច្រើន ការគ្មានលំនឹងនៅក្នុងតុល្យភាពចំណាយ គឺតែងតែបង្ខំបញ្ហាជាចុងក្រោយទៅលើការបង្កើតគោលនយោបាយ។ អ្នកសម្រេចគំរោងការណ៍នយោបាយល្អ ទៀមទារអោយមានការយល់ដឹងពីការត្រួតពិនិត្យលើគណនីតុល្យភាពចំណាយរបស់ប្រទេសខ្លួន ដើម្បីជាសញ្ញានៃការជិតកើតមានឡើងនូវវិបត្តិនានា ហើយពួកគេអាចបោះដំហានទៅមុខក្នុងការកែប្រែនូវសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច សារពើពន្ធ និង គោលនយោបាយរូបិយវត្ថុ ដើម្បីកែបញ្ហាអោយបានមុន ពួកវាបង្កជាបញ្ហាផ្ទះឡើងនូវវិបត្តិធ្ងន់ធ្ងរ។ ក្នុងការអនុវត្តន៍ អ្នកសម្រេចគំរោងការណ៍នយោបាយ (Policy-makers)

ប្រើនូវរបាយការណ៍វាយតម្លៃនៃគណនីតុល្យភាពចំណាយជា ឧបករណ៍ផ្តល់សញ្ញា ដើម្បីពិនិត្យ និងវិនិច្ឆ័យពីប្រសិទ្ធភាពនៃការអន្តរាគមន៍ផ្សេងៗនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច។ វាមានសមត្ថភាពក្នុងការកែតម្រូវស្ថានភាពអតុល្យភាពក្នុងរបៀបហ័ស ដូចមានសំគាល់ស្រាប់ពីភាពជោគជ័យនៃសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីខាងកើតចាត់ចូលក្នុងស្ថានភាពដ៏ធំសម្បើម ហើយនឹងការសំរួលដល់បញ្ហាតុល្យភាពចំណាយអោយបានមុនវាកើតមានវិបត្តិ គឺជារបៀបហ័សមួយ។

១១.២.១ តើអ្វីអោយពិភពលោកដឹងអំពីតុល្យភាពចំណាយទាំងអស់នេះ?

តុល្យភាពចំណាយមានងាយស្រួលយល់ គឺជារង្វាស់រាល់ លំហូរចេញ (outflows) និងលំហូរចូល (inflows) នៃចលនាសាច់ប្រាក់បរទេស ឆ្លងកាត់ព្រំដែនប្រទេសក្នុងការធ្វើជំនួញជាមួយប្រទេសដទៃទៀត (the Rest Of the World - ROW) ក្នុងកំឡុងពេលជាក់លាក់ណាមួយ ជាទូទៅមានរយៈពេល ១ឆ្នាំ ប៉ុន្តែជារឿយៗត្រូវបានគណនាជាត្រីមាសម្តងៗ ឬមួយខែម្តងៗ។ ដើម្បីអោយកាន់តែងាយយល់ជាងនេះ តុល្យភាពចំណាយវាស់ពីអ្វីដែលប្រទេសមួយ ចំណេញ និង “ខ្ចីពី” ជាទំរង់រូបិយប័ណ្ណបរទេស (foreign exchange terms) ពីប្រទេសក្រៅ និង អ្វីដែលចំណាយលើ និង “អោយខ្ចី” ទៅប្រទេសក្រៅជារូបិយប័ណ្ណបរទេស។ តុល្យភាពចំណាយ គឺផ្តោតទៅលើគណនេយ្យសំរាប់គ្រប់លំហូរទាំងអស់នៃរូបិយប័ណ្ណបរទេស (foreign exchange) ដែលនោះគឺ រូបិយវត្ថុបរទេស (foreign currency) ដែលកើតឡើងរវាងជាតិមួយ និង ជាតិមួយដទៃទៀត។

គ្រាន់តែសំរាប់បុគ្គលម្នាក់ៗ គ្រួសារនីមួយៗ និងក្រុមហ៊ុននានា ការចំណាយរបស់ជាតិទៅក្នុងប្រទេសដទៃ នឹងសមមូលគ្នាទៅនឹងអ្វីដែលបានចំណេញពីប្រទេសទាំងនោះ ឬក្រុមទាំងការខ្ចីសុទ្ធពី (= ការខ្ចីពី - ការអោយខ្ចី) ដែលចេញពីប្រទេសដទៃ។ ដូច្នេះ ប្រទេសនីមួយៗជាចុងក្រោយនាំចូលនូវទំនិញនិងសេវាកម្ម ឬ ការធ្វើដំណើរ (Travel) ឬ ការវិនិយោគទៅក្នុងប្រទេសដទៃ ដើម្បីវិសាលភាព ដែលប្រទេសដទៃទិញការនាំចូលទាំងនោះ ឬការធ្វើដំណើរ ឬ ការវិនិយោគក្នុងប្រទេសរបស់គេទាំងនេះ។ ការវិភាគចុងក្រោយ ការចំណាយទៅក្នុងប្រទេសផ្សេងៗ ដោយប្រទេសណាមួយ គឺម៉ោងក្រៅ ដែលកំណត់ទៅនឹងចំណូលដែលរកបានពីប្រទេសទាំងនោះ (Rest of the world)។

តុល្យភាពចំណាយ (Balance of Payments - B of P) គឺផ្សំឡើងពីផ្នែក ៣៖ តុល្យភាពគណនីចរន្ត (current account balance) តុល្យភាពគណនីហិរញ្ញវត្ថុនិងដើមទុន (capital and financial account balance) និង កំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធ (net errors and omissions)។ ដោយសារបញ្ចូលគណនីពីរដង ធ្វើអោយរបាយការណ៍តែងតែពិត ច្បាស់លាស់។

$$B \text{ of } P = \text{current account balance} + \text{capital and financial account balance} + \text{net errors and omissions} = 0$$

តើចំនុចនេះ មានន័យយ៉ាងដូចម្តេចចំពោះ រាល់លំហូរចូលនៃចលនាសាច់ប្រាក់បរទេស ទៅក្នុងប្រទេសមួយ គឺវាពិតជាស្មើទៅនឹងលំហូរចេញនៃការប្តូរប្រាក់បរទេសពីសេដ្ឋកិច្ចមួយ។ សមាសធាតុនៃតុល្យភាពចំណាយ គឺផលបូកទាំងអស់ស្មើនឹង សូន្យ។

អញ្ចឹង តើវាអាចទៅរួចដែរទេ ដែលថាប្រទេសមួយមានបញ្ហាតុល្យភាពចំណាយ បើសិនតុល្យភាពនោះតែងតែស្មើនឹងសូន្យ មិនថាគោលនយោបាយក្នុងប្រទេសជាអ្វីក៏ដោយ? មុននឹងឆ្លើយនឹងសំណួរ យើងគួរពិនិត្យឡើងវិញម្តងទៀតទៅលើសមាសភាពដែលចូលរួមនៅក្នុងផ្នែកនីមួយៗផ្សេងៗគ្នានៃគណនីតុល្យភាពចំណាយ ដោយធ្វើម្តងមួយៗ។

១១.២.១.១ គណនីចរន្ត៖ ការសន្សំ និងការចំណាយ Foreign Exchange

គណនីចរន្តនៃតុល្យភាពចំណាយ វាស់វែងពីលំហូរចេញ (ការចំណាយ) និង លំហូរចូល (ចំណូល) នៃរូបិយប័ណ្ណបរទេស (foreign exchange) នៃប្រទេសមួយ ជាដៃគូនឹង ប្រទេសដទៃផ្សេងទៀតសំរាប់ការធ្វើជំនួញ (current transactions) ដូចជា៖ ការទិញរបស់ ឬ ធានារ៉ាប់រង ឬក៏សេវាកម្មមានកិច្ចសន្យា (contracting services) ឬក៏ ចំណាយលើការខ្ចីបុរេអន្តរជាតិ។ តាមរយៈការពិភាក្សារបស់យើងទៅលើតុល្យភាពចំណាយ វានឹងជួយអោយយើងរក្សាបាននូវគំនិតដែលថា រាល់ជំនួញទាំងអស់បង្កើតអោយមាន *លំហូរចូលនៃរូបិយប័ណ្ណបរទេស (inflows of foreign exchange)* ទៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចមួយ ដែលនឹងមានតំលៃវិជ្ជមាន (positive value)។ រាល់ជំនួញទាំងអស់ នៅក្នុងទំរង់ លំហូរចេញនៃរូបិយប័ណ្ណបរទេស (*outflow of foreign exchange*) ពីសេដ្ឋកិច្ចមួយ នឹងត្រូវបានកត់ត្រាជា តំលៃអវិជ្ជមាន (negative value)។ អ្វីដែលតុល្យភាពចំណាយធ្វើនោះគឺ បូកបញ្ចូលទាំងអស់នូវរាល់ការធ្វើជំនួញ *លំហូរចូលបូកនឹងលំហូរចេញ*។

គណនីចរន្ត បង្ហាញពីចំនួនសុទ្ធ ដែលប្រទេសមួយចំណេញ (រកបាន) បើវាកើតឡើងផលលើស (អតិរេក) ឬក៏កើតមានឱនភាពនៅពេលចំណាយលើសចំណូល។ គណនីចរន្ត គឺជាផលបូកសរុបនៃ សមតុល្យពាណិជ្ជកម្ម (ចំណេញសុទ្ធទៅលើការនាំចេញ ដកនិងការចំណាយនាំចូល) កំរៃជើងសារ (ចំណេញពីការវិនិយោគក្រៅប្រទេស ដក ការចំណាយបានធ្វើលើអ្នកវិនិយោគបរទេស) និង ការផ្ទេរសាច់ប្រាក់។ វាត្រូវបានហៅថា គណនីចរន្តដូចជាវាគ្រប់ដណ្តប់លើការធ្វើជំនួញនៅ *"ទ្វីបនិង ភ្នំពេញ"* មានន័យថា មិនរង់ចាំការកើនឡើងនៅថ្ងៃអនាគត។

តារាង ១១.១៖ The current account of the balance of payments

Item	Transactions creating an inflow of foreign exchange	Transactions creating an outflow of foreign exchange
	+	-
I. Trade		
A. Merchandise exports	X	
B. Merchandise imports		X
Balance on merchandise trade = A - B		
C. Service exports	X	
D. Service imports		X
Balance on service trade = C - D		
Balance of trade = A - B + C - D		
II. Factor income receipts and payments		
E. Receipts from ROW of interest, profit and dividends, and employee compensation	X	
F. Payments to ROW for interest, profit and dividends, and employee compensation		X
Balance of factor income = E - F		
III. Current transfers		
G. From ROW	X	
H. To ROW		X
Balance of current transfers = G - H		
Balance on the current account = A - B + C - D + E - F + G - H		

✓ **ឱនភាព និង អតិរេកលើតុល្យភាពគណនីចរន្ត**

តុល្យភាពគណនីចរន្ត គឺស្មើនឹងផលបូកនៃចំនួនមុខទំនិញទាំងអស់ $A - B + C - D + E - F + G - H$ នៅក្នុងតារាង១១.១ ខាងលើ។ បើធ្លាក់មកវិញ យើងអាចបានសមីការដូចខាងក្រោម៖

$$\text{Balance on the current account} = \text{balance of trade} + \text{balance of factor incomes} + \text{balance of current transfers.}$$

✓ អតិរេក នៅពេលដែល $\text{Balance on the current account} < 0$

✓ ឱនភាព នៅពេលដែល $\text{Balance on the current account} > 0$

១១.២.១.២ គណនីដើមទុននិងហិរញ្ញវត្ថុ: ការខ្ចី និង អោយខ្ចីរូបិយវត្ថុ បរទេស

គណនីដើមទុនកត់ត្រាពីការផ្លាស់ប្តូរពិត (សុទ្ធ) នៅក្នុងម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃទ្រព្យក្រៅប្រទេស។ រាប់បញ្ចូលទាំងគណនីបំរុង - Reserve Account (ប្រតិបត្តិការទីផ្សាររូបិយវត្ថុបរទេសនៃធនាគារកណ្តាលរបស់ប្រទេសមួយ) ជាប់ទាក់ទងនឹងការខ្ចីបុរេ និង ការវិនិយោគរវាងប្រទេស និង ប្រទេស (ក៏ប៉ុន្តែមិនគិតពីការសង/ប្រាក់ចុងការដែលត្រូវតែសងនៅថ្ងៃអនាគត ដែលជាផលពីការខ្ចី និង

ការវិនិយោគ។ ទាំងអស់នោះ គឺការចំណេញផ្សេងៗ នឹងត្រូវបានកត់ត្រានៅក្នុងគណនីចរន្ត)។ គណនីចរន្ត ប្រើផងដែរសំរាប់បង្ហាញអោយតូចមានអត្ថន័យ ដែលមិនរាប់បញ្ចូលការប្តូររូបិយវត្ថុបរទេសរបស់ធនាគារកណ្តាលនៅលើទីផ្សារប្រតិបត្តិការ៖ ពេលខ្លះគណនីសន្សំ គឺចាត់ជាថ្នាក់ “ក្រោមខ្សែបន្ទាត់” និងមិនដាក់បញ្ចូលជាផ្នែកមួយនៃគណនីដើមទុនឡើយ។

តារាង ១១.២៖ The capital and financial account of the balance of payments

Item	Transactions creating an inflow of foreign exchange	Transactions creating an outflow of foreign exchange
	+	-
IV. Capital account		
I. Net capital transfers ^a	X or	X
V. Financial account		
J. Loans from ROW	X	
K. Loans to ROW		X
L. Investments from ROW ^b	X	
M. Investments to ROW ^b		X
N. Sale of official foreign exchange reserve assets ^c	X	
Balance on the capital and financial account = I + J - K + L - M + N - O		

Notes

a This includes debt forgiveness and other types of capital movements not included in the financial account. This item is not one we will focus on, and it is typically small for most economies.

b Investments include both foreign direct investment (FDI) and portfolio investment.

c These are purchases and sales by the central bank of foreign currencies, gold, and IMF special drawing rights (SDRs), a kind of international currency created by the International Monetary Fund and allocated to nations for use in settling transactions between countries.

១១.២.១.៣ កំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធ

អាចមានផលជា វិជ្ជមាន ឬ អវិជ្ជមាន ដែលអាចហៅម៉្យាងទៀតថា “ភាពមិនស្របគ្នានៃស្ថិតិ” ឬ “កំហុសស្ថិតិ” ពីព្រោះតំលៃនៃកំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធ គឺផលបូករបស់វាធ្វើយ៉ាងណាអោយវាមានតំលៃស្មើនឹងសូន្យ ដែលនោះគឺ “the current account balance + capital and financial account balance + net errors and omissions = 0”

ឧទាហរណ៍៖ បើកំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធ មានតំលៃស្មើនឹង + \$3.0 billion ត្រូវបានកំណត់ជាកាកសំណល់។ យ៉ាងដូចម្តេច? នៅពេលតុល្យភាពគណនីចរន្តមានតំលៃ - \$11.5 billion ហើយតុល្យភាពគណនីដើមទុននិងហិរញ្ញវត្ថុស្មើនឹង + \$8.5 billion ត្រូវបានបូកបញ្ចូលគ្នាស្មើនឹង -\$3.0 billion។ យើងបានដឹងហើយថា នៅក្នុងនិយមន័យនៃតុល្យភាពចំណាយ ដែលជាគោលការណ៍នៃលំហូរចូលនៃការប្តូររូបិយវត្ថុបរទេស ត្រូវស្មើនឹង លំហូរចេញនៃការប្តូររូបិយវត្ថុបរទេស ហើយដែលផលបូកនៃគណនីចរន្ត គណនីដើមទុន និង កំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធ ត្រូវតែស្មើនឹង សូន្យជានិច្ច។ នៅពេលនោះ តំលៃនៃកំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធត្រូវស្មើនឹង +\$3.0 billion ដើម្បីអោយវាពិត។

យ៉ាងណាក៏ដោយ កំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធ គឺជាសមាសធាតុមួយយ៉ាងសំខាន់ក្នុងគណនីតុល្យភាពចំណាយ។ វាពិតជា “រង្វាស់” វាស់ពីការធ្វើជំនួញដ៏មានសារៈសំខាន់។ វាមិនគ្រាន់តែជា “ការហៀរ” ប៉ុណ្ណោះទេ។ ដំបូង វាគឺជារង្វាស់ដែលវាស់រាល់ការធ្វើជំនួញស្របច្បាប់ ដែលមានការខ្វះចន្លោះនៅក្នុងចំណុចណាមួយនៅក្នុងការប្រមូលទិន្នន័យធម្មតា (ធ្វើស្ថិតិ) ដោយមានកំហុសឆ្គងនៅក្នុងបញ្ជីគណនេយ្យ រាយការណ៍មិនគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ កំហុសរបស់អ្នកធ្វើ (human error) និង ហេតុផលផ្សេងៗទៀតដែលមានជាប់ទាក់ទង។ ការធ្វើជំនួញរាប់លានដងក្នុងមួយឆ្នាំៗ រវាងប្រទេសនិងប្រទេសដទៃទៀត តែងតែកើតមានឡើងនូវកំហុសឆ្គងតិច ឬច្រើន ទោះបីជាមានការរៀបចំ **ប្រព័ន្ធរាយការណ៍ និង គណនេយ្យ**យ៉ាងល្អយ៉ាងណាក៏ដោយ។ ដូច្នោះ ជាដំបូងសមាមាត្រកំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធនៃតុល្យភាពចំណាយ ទទួលស្គាល់ថាវាវាស់កំហុសឆ្គង គឺមិនអាចជៀសរួចនៅក្នុងភាពមិនត្រឹមត្រូវក្នុងការកត់ត្រាទុក ដែលទាមទារអោយមានការរាប់បញ្ចូល។

ទីពីរ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ សមាមាត្រកំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធនៃតុល្យភាពចំណាយ គឺជាវិធីមួយក្នុងការចាប់យកនូវរាល់លំដាប់នៃការធ្វើជំនួញរវាងប្រទេសមួយ និង ប្រទេសដទៃៗផ្សេងទៀត។ បើសិនមានការធ្វើជំនួញមិនស្របច្បាប់ ដែលធ្វើអោយមន្ត្រីស្ថិតិមិនអាចធ្វើការកត់ត្រា ឬមិនអាចចាប់បាន៖ ទីផ្សារថ្នាំញៀន និង ណារកូទីនមិនស្របច្បាប់ រត់ពន្ធអារុយ ប្រតិបត្តិការលាងលុយកខ្វក់ និង ការហូរចេញធនពីប្រទេសយ៉ាងឆាប់រហ័ស (Capital Flight)។ ឧទាហរណ៍៖ ប្រទេសប៉ាគីស្ថាន មានការលូតលាស់ការធ្វើជំនួញលើអាភៀន និង ថ្នាំញៀន ទាំងអស់នេះជាការធ្វើជំនួញមិនស្របច្បាប់។ ជំនួញនេះ បង្កើតអោយមានទំងន់ទៅលើលំហូរចូលនៃរូបិយវត្ថុបរទេសទៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច។ លំហូរចូលនៃរូបិយវត្ថុបរទេសនេះ គឺមិនត្រូវបានកត់ចូលនៅក្នុងគណនីចរន្ត ក្រោមរូបភាពនាំចេញទេ ប្រាកដណាស់ថា ដោយសារវាមិនស្របច្បាប់។

ដូច្នោះ តើលំហូរចូលនៃការប្តូររូបិយវត្ថុបរទេស អាចមានលទ្ធភាពចំណាយទៅលើការនាំចូលបង្កើតបំណុលទៅប្រទេសផ្សេងៗ ត្រូវបានប្រើសំរាប់ការវិនិយោគបរទេស និងសំរាប់ហិរញ្ញវត្ថុផ្សេងៗទៀត លំហូរចេញនៃរូបិយវត្ថុបរទេសណាមួយ ត្រូវធ្វើការរាប់របៀបយ៉ាងម៉េច ដើម្បីអោយមានតុល្យភាព? ដោយសារលំហូរចេញនៃរូបិយវត្ថុបរទេស ដែលមិនស្មើគ្នា និង គ្មានតុល្យការលំហូរចូលនៃរូបិយវត្ថុបរទេសនៅក្នុងតុល្យភាពចំណាយ ជាហេតុធ្វើអោយមានការជំនួសដោយ “កំហុសនិងការលះបង់សុទ្ធ” ដើម្បីអោយមានតំលៃស្មើ។

១១.២.២ តើអ្វីដែលធ្វើអោយប្រទេសមួយមានបញ្ហាតុល្យភាពចំណាយ ?

ឥឡូវយើងពិនិត្យទៅលើសមាសធាតុផ្សេងៗនៃតុល្យភាពចំណាយ តើអ្វីដែលធ្វើអោយប្រទេសមួយមានបញ្ហាតុល្យភាពចំណាយ? បើផលបូកនៃ current account balance + capital and financial account balance + net errors and omissions តែងតែស្មើនឹង សូន្យ តើយើងអាចដឹងថាប្រទេសមួយនោះមានបញ្ហាយ៉ាងដូចម្តេច ?

ចូរគិតពិចារណាម្តងទៀតចំនុចនេះ។ បើប្រទេសមួយ គឺកំពុងដំណើរការឱនភាពគណនីចរន្ត វាមានន័យថា ប្រទេសនោះនឹង តម្រូវអោយខ្ចីបុរេ រូបិយវត្ថុបរទេសពីប្រទេសផ្សេងៗ ឬក៏ កាត់បន្ថយនូវហិរញ្ញវត្ថុបំរុងផ្លូវការ សំរាប់ប្តូររូបិយវត្ថុបរទេស ទៅនឹងហិរញ្ញវត្ថុចំនួនលើសនៃការចំណាយរូបិយវត្ថុលើសចំណូលរូបិយវត្ថុបរទេសរបស់ខ្លួន។ ថា តើការខ្ចីបុរេទៀតសោត ក្នុងទំរង់នៃបំណុលពីរដ្ឋាភិបាលបរទេស ធនាគារ ដៃគូចំរុះ បុគ្គល ឬក៏ ស្ថាប័នមួយចំនួន។ បំណុល គឺកំណត់នៅក្នុងរូបិយប័ណ្ណបរទេស និង ត្រូវតែសងវិញជារូបិយប័ណ្ណបរទេសដែលនៅពេលអនាគត។ បើការខ្ចីជាទំរង់នៃផលប័ត្រ ឬការវិនិយោគក្រៅប្រទេសផ្ទាល់ នៅមានរូបិយវត្ថុបរទេស ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់ចំណេញ និង ភាគលាភសំរាប់អ្នកវិនិយោគបរទេសនៅថ្ងៃអនាគត។

បើប្រទេសមួយនេះ មិនអាចខ្ចីបុរេរូបិយវត្ថុបរទេសបានទេពីធនធានដែលធ្លាប់ខ្ចីនៅក្នុងទីផ្សារអន្តរជាតិ ឬ ប្រាក់បំរុងដែលមានក្លាយជាហិនហោច។ នៅពេលនោះប្រទេសនេះ នឹងមិនអាចដំណើរការឱនភាពគណនីចរន្តបានទេ។ ហេតុអ្វីបានជា ប្រទេសមួយមិនអាចខ្ចីបុរេ ពីប្រទេសដទៃទៀតបាន? ភាពអសមត្ថភាពដើម្បីខ្ចីបុរេ វាអាស្រ័យលើម្ចាស់បំណុលអន្តរជាតិ ដែលបានគណនាទៅលើបំណុលដែលប្រទេសមួយនេះបានខ្ចីច្រើនពេក និង បានក្លាយទៅជាប្រទេសដែលមានហានិភ័យធ្ងន់ធ្ងរជាងគេនៅក្នុងការសងបំណុលវិញ។ ខណៈពេលដែល វាបង្ហាញពីភាពមិនត្រឹមត្រូវ ដែលរាល់ឱនភាពគណនីចរន្ត គឺជាបញ្ហា។

ម៉្យាងវិញទៀត ប្រទេសជាច្រើន ដែលគ្រប់គ្រងដំណើរការអតិរេកគណនីចរន្ត ហាក់បីដូចជាមិនមែនគ្មានបញ្ហាពីតុល្យភាពចំណាយថ្ងៃអនាគត (នោះមានន័យថា មិនមែនគ្រប់អតិរេកគណនីចរន្តសុទ្ធតែល្អទាំងអស់នោះទេ)។ ដូច្នេះ មានតែគណនីនៅក្នុងតុល្យភាពចំណាយ ដែលផលបូកស្មើនឹង សូន្យ។

១១.៣ អត្រាប្តូរប្រាក់

អត្រាប្តូរប្រាក់ទ្វេភាគីរបស់ប្រទេសមួយ គឺចំនួនឯកតានីមួយៗនៃរូបិយប័ណ្ណបរទេស ដែលអាចទទួលយកបានសំរាប់ឯកតាណាមួយនៃរូបិយប័ណ្ណក្នុងស្រុក ឬឆ្លស់មកវិញ ចំនួនឯកតានីមួយៗនៃរូបិយប័ណ្ណក្នុងស្រុក តម្រូវអោយទិញឯកតាមួយនៃរូបិយប័ណ្ណបរទេសមួយចំនួន។ តារាង ១១.៣ បង្ហាញអត្រាប្តូរប្រាក់ទ្វេភាគីសំរាប់ចំនួននៃរូបិយប័ណ្ណខុសៗគ្នាជាមួយនឹង សហរដ្ឋអាមេរិក។ តំលៃទាំងអស់ បង្ហាញពីចំនួនឯកតានៃរូបិយប័ណ្ណរបស់ប្រទេសនីមួយៗ បានទទួលសំរាប់មួយដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ឬ ឆ្លស់មកវិញ ចំនួនឯកតានៃរូបិយប័ណ្ណប្រទេស ដែលត្រូវបានចំណាយក្នុងការទិញមួយដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក។ តំលៃទាំងនេះ គឺមិនរាប់បញ្ចូលនៃអត្រាប្តូរថ្លៃនៃការផ្ទេរទេ។ តារាងនេះប្រាប់យើងថា 1 US dollar បានប្តូរជាប្រាក់រៀល ស្មើនឹង ៤.០២៦៖ ក្នុងថ្ងៃទី ០៤ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០២ និងក្នុង ថ្ងៃទី ១៤ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៧ ស្មើនឹង ៤.១៤១,៨៖ ក្រៅពីនេះ តារាងក៏បង្ហាញយើងប្រាស់មកវិញ។

តារាង ១១.៣៖ អត្រាប្តូរប្រាក់ទ្វេភាគី

Country	Currency	Units of foreign currency received for US\$1, Feb. 4 2002	Units of foreign currency received for US\$1, May 14 2007
Argentina	Peso	2.0250	3.0844
Bangladesh	Taka	59.4780	71.0350
Brazil	Real	2.5029	2.0214
Cambodia	Riel	4,026.0000	4,142.8000
China	Yuan	8.2866	7.6866
Ethiopia	Birr	8.8109	9.2404
Ghana	Cedi	7,797.9000	9,594.2000
India	Rupee	48.4100	41.2900
Kenya	Shilling	79.0500	67.4639
Malaysia	Ringgit	3.8050	3.5436
Mexico	Peso	9.1530	10.7781
Pakistan	Rupee	63.0230	60.4900
South Korea	Won	1,318.0000	964.4130

ប្រភព៖ <http://www.oanda.com/convert/classic>. Local currency names in parentheses.

១១.៤ ប្រភេទនៃរបបអត្រាប្តូរប្រាក់

តំលៃអត្រាប្តូរប្រាក់ គឺត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងវិធីផ្សេងៗគ្នាក្នុងប្រទេសនីមួយៗ។ អត្រាប្តូរប្រាក់អាចត្រូវបានធ្វើអោយរៀបរយតែម្យ៉ាងដោយ ទីផ្សារសេរី និង អនុភាពនៃសេចក្តីត្រូវការ និង ការផ្គត់ផ្គង់ ដែលហៅថា **អត្រាប្តូរប្រាក់បំណែក** (floating exchange rate) ឬក៏ត្រូវបានកំណត់ដោយរដ្ឋាភិបាលជាកញ្ចប់នៃតំលៃ (ឬលំដាប់នៃតំលៃ) មានទំនាក់ទំនងទៅនឹង រូបិយប័ណ្ណផ្សេងទៀត។ សំរាប់ **អត្រាប្តូរប្រាក់មិនប្រែប្រួល** (fixed exchange rate) ឬ តំលៃនៃអត្រាប្តូរប្រាក់ អាចត្រូវបាន

សាកលវិទ្យាល័យ ហេង សំរិន ក្សេមប៉ុ

សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍

កំណត់ដោយការច្របាច់បញ្ចូលគ្នារវាងបទបញ្ជាអន្តរការីរដ្ឋាភិបាល និង សេចក្តីត្រូវការនិងការផ្គត់ផ្គង់
នៅក្នុងទីផ្សារ។

ជំពូកទី ១២

**ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និង ការអភិវឌ្ឍន៍
ប្រកបដោយចីរភាព
Poverty Reduction and Sustainable Development**

១២.១ តាមសេដ្ឋកិច្ចវិទូសម័យបុរាណ

ពាក្យថា “ការអភិវឌ្ឍន៍” មានន័យថា ការឈានឡើងនៃសេដ្ឋកិច្ច-សង្គម របស់ប្រទេសមួយ។ តាមទស្សនៈនេះ បានជំរុញស្មារតីអភិវឌ្ឍន៍តាមទិសដៅធ្វើអាជីវកម្ម លើប្រកបធនធាន។ ហេតុដូច្នោះ ហើយ ព្រៃឈើត្រូវបានកាប់រលំ ភ្នំត្រូវបានដឹករំលើង ដើម្បីស្វែងរករ៉ែ។ ទន្លេ សមុទ្រ ត្រូវបាននេសាទ ចាប់មច្ឆាជាតិគ្រប់ប្រភេទ ដោយសារតែផលប្រយោជន៍ចំពោះមុខ។ គេច្រើនតែចាត់ទុកថា ពាក្យ អភិវឌ្ឍន៍ គឺជាដំណាក់កាលស្លាប់ក្រឡារបស់ភាពរុងរឿង ហេតុដូច្នោះ បរិស្ថាន គឺជាជនរងគ្រោះធំ បំផុតរបស់អភិវឌ្ឍន៍។

ភាពរងគ្រោះរបស់បរិស្ថាន ក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍ត្រូវបានលាតត្រដាងដូចតទៅ៖

- បរិស្ថានត្រូវបំផ្លិចបំផ្លាញ៖ ព្រៃឈើ ដីធ្លី ទឹក និងរ៉ែគ្រប់ប្រភេទ
- ជីវចម្រុះត្រូវកខ្វក់៖ ការបង្កាត់ពូជមីក្រូជីវៈសរីរាង្គ បានបង្កអោយមានជំងឺឆ្លងដល់ មនុស្ស សត្វ និង រុក្ខជាតិដទៃទៀត។
- កខ្វក់ដោយជាតិពុលគីមី៖ គ្រោះថ្នាក់ទ្វេដង ក្នុងបរិយាកាស ក្នុងដី និង ទឹក ដោយ សារឧស្សាហកម្មបង្ហូរកាកសំណល់ ថ្នាំសំលាប់មេរោគ លោហៈធាតុ និងជាតិគីមី ផ្សេងៗទៀត។
- ការបំផ្លិចបំផ្លាញសំភារៈ ផ្សែងឡើងក្រោមរូបភាព បំពុលបរិយាកាស សួរសំលេងរំខាន ជាដើម។
- សង្គម ត្រូវបែកខ្ញែក ដោយសារប្រជាជនច្រើនហួសប្រមាណ ប្រជាជនក្រីក្ររស់នៅ ទីក្រុង ទីជនបទ និងសហគមន៍ជនជាតិភាគតិច។

១២.២ ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព

គឺជាការអភិវឌ្ឍន៍ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការនាពេលបច្ចុប្បន្ន ដែលមិនបំផ្លិចបំផ្លាញ លទ្ធភាពអភិវឌ្ឍន៍សំរាប់តម្រូវការនាពេលអនាគត។

អត្ថន័យ៖ រក្សានូវភាពសុខដុមរស់សង្គម ឆ្លងកាត់រយៈពេលយូរអង្វែង។ ក្នុងវិស័យកសិកម្ម រុក្ខកម្ម និងនេសាទ ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព គឺផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹង៖

- ថែរក្សា ការពារអោយគង់វង្ស នូវធនធានដីធ្លី ទឹក
- ការពារប្រភេទហ្វូស្យូនរបស់សត្វ រុក្ខជាតិ
- មិនបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់បរិស្ថាន
- សមស្របទៅនឹងបច្ចេកទេស ហើយមានប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច
- ទទួលស្គាល់ពីផ្នែកសង្គមកិច្ច

១២.២.១ ទស្សនៈនៃការអភិវឌ្ឍន៍

ការអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាដំណើរការសរុប បំណងផ្លាស់ប្តូរមុខមាត់សង្គម ពោលគឺ ផ្លាស់ប្តូរផ្នែក សេដ្ឋកិច្ច ផ្នែកសង្គមកិច្ច និងផ្នែកបរិស្ថាន។ ការអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាការឈានពីបូរាណ ទៅកាន់សម័យ ទំនើប។

- មនុស្ស ជាកត្តាសំខាន់ សំរាប់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍
 - អភិវឌ្ឍន៍ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងបំណងប្រាថ្នា ពោលគឺ តម្រូវការរបស់មនុស្ស
- ការអភិវឌ្ឍន៍ផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងដំណើរការ ៣យ៉ាងសំខាន់ៗគឺ៖
- ✓ ដំណើរការសេដ្ឋកិច្ចទំនិញ៖ ផលិតកម្មផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងបច្ចេកវិទ្យា សមត្ថភាពផលិត គឺជាមូលដ្ឋានចម្បងនៃការអភិវឌ្ឍន៍
 - ✓ សង្គមកិច្ច៖ សុខភាព អប់រំ ការងារធ្វើ ផ្ទះសំបែង និងសុវត្ថិភាពសង្គម
 - ✓ លក្ខណៈប្រជាសាស្ត្រនៃការអភិវឌ្ឍន៍៖ អភិវឌ្ឍន៍មនុស្សជាតិ បុគ្គល ចំណេះដឹង សហគមន៍ រក្សាពូជសាសន៍តាមបែបផែនដៀនលឿន និងបន្តពូជពង្ស។

១២.២.២ ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច

- ❖ កែលំអរការវិនិយោគនូវកត្តាធាតុចូល (Input) ក្នុងផលិតកម្ម៖
 - ដីធ្លី
 - ពូជ
 - ធារាសាស្ត្រ
 - ដី
 - ពលកម្ម

- ទុនផលិតកម្ម
- មធ្យោបាយពលកម្ម
- រៀបចំដីធ្លី → សាបព្រួសស្នូង → ថែទាំ → ច្រូតកាត់
- វិនិយោគសមស្របតាមតំបន់
- ស្តារផលិតភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ
- ❖ កែលំអដំណើរការរៀបចំ និងគ្រប់គ្រងផលិតកម្ម
 - បង្កើនទិន្នផលដំណាំ
 - បង្កើនគុណភាពកសិផល
 - បង្កើនទិន្នផលពលកម្ម
 - បង្កើនកំរិតជំនាញ
- ❖ កែលំអដំណើរការចរាចរកសិផល
 - កសិផលរាយប៉ាយចេញពីគ្រប់គ្រួសារកសិករ
 - ពង្រីកទីផ្សារក្នុងតំបន់ និងក្រៅតំបន់
 - កសាងបណ្តាញប្រមូលទិញកសិផល
 - កសាង និង ពង្រីកបណ្តាញព័ត៌មាន
 - កសាង និងស្តារផ្លូវគមនាគមន៍ ធារាសាស្ត្រ អគ្គិសនីជាដើម។

១២.២.៣ ការអភិវឌ្ឍន៍សង្គមកិច្ច

- ❖ ដោះស្រាយការងារធ្វើជូនប្រជាកសិករនៅទីជនបទ
 - បង្កើនមុខរបរសមស្រប
 - បង្កើនសេវាកម្មសមស្រប
 - កសិកម្ម → ឧស្សាហកម្ម → សេវាកម្មសមស្របទៅតាមតំបន់នីមួយៗ
 - ឬឧស្សាហកម្ម → សេវាកម្ម → កសិកម្ម
 - រំដោះពលកម្មកសិកម្ម ដែលសល់ចាស់នៅរដូវទំនេរ ក្រោយពីបញ្ចប់ស្រែចំការ
 - បង្កើតមុខរបរនៅនឹងកន្លែង ដើម្បីទប់ស្កាត់ដំណើរការនៃចំណាកស្រុក ពីជនបទទៅទីក្រុង។
- ❖ កែលំអប្រភពចំណូល

- បង្កើនសកម្មភាពពង្រីក និងអភិវឌ្ឍន៍ផលិតកម្ម មិនមែនបង្កើនប្រភពចំណូលជាអំណោយមនុស្សធម៌ ឬអំណោយសង្គ្រោះ
- ប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាពសក្តានុពលភាពប្រចាំតំបន់
- ពង្រីកកំរិតជំនាញ ប្រពៃណី មុខរបរកេរ្តិ៍តំណែល
- បញ្ចូលបច្ចេកវិទ្យាថ្មីក្នុងផលិតកម្មកសិកម្ម។
- ❖ រៀបចំផែនការប្រជាជន តាមតំបន់
 - រៀបចំចំនួនប្រជាជន ទៅតាមផ្ទៃដីកសិកម្ម
 - រៀបចំអោយច្បាស់លាស់ ផ្ទៃដីបង្កបង្កើនផល ផ្ទៃដីលំនៅដ្ឋាន
 - បង្កើតភូមិដ្ឋាន សមស្របបំផុត ប្រកបដោយសុខុមាលភាពសង្គម
 - រៀបចំសមស្របទៅតាមសមាសភាព ភូមិចាស់ ភូមិថ្មី ដើម្បីកាត់បន្ថយគំលាត ផ្ទះញឹកពេក និង រង្វើលពេក។
- ❖ បង្កើនវិស័យអប់រំ សុខាភិបាល ទឹកស្អាត និងយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ ដល់សេវាសុខាភិបាលសាធារណៈ ជូនប្រជាជននៅទីជនបទ៖
 - រដ្ឋាភិបាល ត្រូវវិនិយោគអោយសមស្របបំផុតលើវិស័យនេះ
 - ពង្រឹងកម្មវិធីអនុវត្តនៅទីជនបទ កន្លែងរៀន គ្រូបង្រៀន
 - កុមារគ្រប់អាយុត្រូវបានជំរុញអោយចូលសាលារៀនគ្រប់ៗគ្នា
 - លើកទឹកចិត្តគ្រូពេទ្យ គ្រូបង្រៀននៅទីជនបទ

១២.២.៤ ការអភិវឌ្ឍន៍បរិស្ថាន

- ❖ បរិស្ថានធម្មជាតិ៖ កាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ថ្នាំពុល ជាតិគីមីក្នុងផលិតកម្មកសិកម្ម ទប់ស្កាត់ការកាប់បំផ្លាញព្រៃឈើហួសកំណត់ បំពុលបរិយាកាសដោយរោងចក្រឧស្សាហកម្ម។
- ❖ បរិស្ថានរស់នៅ៖ អតុល្យភាពរវាងកំណើនប្រជាជន និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច គ្រួសារកូនច្រើនដីតិច ធ្វើការច្រើនតែទទួលផលតិច។

១២.២.៥ ការអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍

សហគមន៍កើតឡើងនៅដើមទសវត្សរ៍ទី ៤០ ទៅ ៥០ នៃសតវត្សរ៍ទី ២០ នៅអាហ្វ្រិក និងអាស៊ី។ វាផ្តល់នូវផលប្រយោជន៍ច្រើនចំពោះសហគមន៍ដូចជា៖

- ជួយដល់កសិករក្នុងការធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយរដ្ឋាភិបាល

- ស្វ័យដោះស្រាយនូវតម្រូវការចាំបាច់ ចំពោះមុខរបស់សហគមន៍
- កសិករអាចជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងមុខជំនាញ ចំណេះដឹង និងវិធីសាស្ត្រគ្រប់គ្រងសហគមន៍
- បំណងលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ ភាពអន់ថយជាដើម។

១២.៣. យុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ

១២.៣.១ ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច (Economics Growth)

ភាពក្រីក្រកើតឡើង និងធ្វើអោយប៉ះពាល់ទៅលើសមាគមន៍អ្នកគ្មានដីធ្លីប្រើប្រាស់ ដែលចង្អុលបង្ហាញពីទំនាក់ទំនងដ៏ស្មុគស្មាញរវាង ចំណូល និង អចលនទ្រព្យសង្គម។ ការព្យាបាលភាពក្រីក្រមានន័យ ជាការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ គឺជាក្រុមសីលធម៌ សង្គម នយោបាយ និង សេដ្ឋកិច្ច ចំពោះមនុស្សគ្រប់រូប។ ការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រតាមរយៈ ការសំរេចចិត្តបញ្ចេញសកម្មភាពថ្នាក់ជាតិ និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ដែលបានផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់លើភាពក្រីក្រនេះ តាំងពីប៉ុន្មានទសវត្សរ៍មុនមកម៉្លោះ។ ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនេះ មានដំបូងនៅប្រទេសអឺរ៉ុបតាំងពីសតវត្សរ៍ទី ១៩ មក។

គោលនយោបាយកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ឬក៏យុទ្ធសាស្ត្រ ដើម្បីប្រឆាំងតទល់នឹងភាពក្រីក្រ ដែលតែងតែមានការផ្លាស់ប្តូរញឹកញាប់គ្រប់ពេល (ប្រទេសផ្សេងគ្នា គោលនយោបាយនិងយុទ្ធសាស្ត្រក៏ផ្សេងគ្នាដែរ) អាស្រ័យទៅលើសង្គមមនុស្ស នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និងភូមិសាស្ត្រជាដើម ក៏ប៉ុន្តែវាក៏អាស្រ័យផងដែរទៅលើ សាសនា ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច (GDP) ដែលត្រូវបានគេពិចារណាជាឧបករណ៍មួយយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងទៅនឹងភាពក្រីក្រ និង ធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវគុណភាពជីវិត (Quality Of Life Expectancy) កំរិតនៃការអប់រំ និងបទដ្ឋាននៃការរស់នៅ។ បើសិនប្រទេសមួយត្រូវការលុបបំបាត់ ឬក៏កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនោះ ត្រូវការជាចាំបាច់នូវជំនួយពីអង្គការអន្តរជាតិ និង អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីភាពជោគជ័យរបស់ខ្លួន។ វាមានន័យថា អង្គការទាំងពីរនេះ ផ្តល់ជាវិភាគទានវិជ្ជមានទៅដល់ដំណើរការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រដែលកើតមានឡើងជាទូទៅ។ ដូច្នោះ ទាមទារអោយមានការផ្លាស់ប្តូរចរនាសម្ព័ន្ធពន្ធដារ និងផលកម្រៃផ្សេងៗ ដែលត្រូវការជាចាំបាច់ក្នុងដំណើរការដែលជាជំនួយដល់មនុស្សអោយមានការចាប់អារម្មណ៍ ជាពិសេសគឺ អោយចេះធ្វើ (know-how)។ វានឹងបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់គោលនយោបាយជាតិ អោយប្រសើរឡើង។

១២.៣.២ ប្រព័ន្ធចំណូលនិងសេវាកម្មសង្គម (Income systems and Social services)

ប្រទេសនៅក្នុងសហគមន៍អឺរ៉ុបបានទទួលស្គាល់ថា ប្រព័ន្ធចំណូល និង សេវាកម្មសង្គម នីមួយៗ ខ្លាំងជាង និង រឹងមាំជាងសហរដ្ឋអាមេរិក។ ដូចដែលយើងបានដឹងថា សហរដ្ឋអាមេរិក និង ប្រទេសអឺរ៉ុបមានគោលនយោបាយ និង យុទ្ធសាស្ត្រប្រឆាំងទៅនឹងភាពក្រីក្រ តាំងពីយូរយារណាស់ មកហើយ។ ពួកគេបានរៀបចំកម្មវិធីប្រឆាំងភាពក្រីក្រ ដើម្បីកាត់បន្ថយទ្រង់ទ្រាយដែលបង្កគ្រោះ ថ្នាក់ទៅដល់មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃទីផ្សារ ដែលជាលទ្ធផលនៃសេដ្ឋកិច្ចដោយផ្ដោតទៅលើ និកម្មភាព អសមត្ថភាព ប្រាក់ចំណូលទាប និង ការលំបាកផ្សេងៗ។ ពួកគេបង្កើតឡើងនូវបណ្តាញសុវត្ថិភាព សង្គម ហើយរាល់កម្មវិធីដែលមានបទដ្ឋានអាចទទួលយកបានខុសៗគ្នា និង ទំរង់ការងារដែល ប្រឆាំងទៅនឹងភាពក្រីក្រនៅក្នុងប្រទេសទាំងនេះ មានតាំងពីទសវត្សរ៍ទី ១៩៦០ និង រូបមន្តប្រាក់ ចំណេញនានា ក៏ប៉ុន្តែនយោបាយកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រត្រូវបានរៀបចំឡើងតាំងពីទសវត្សរ៍ ឆ្នាំ ១៩៣០ មកម៉្លេះ។

ប្រាក់ឧបត្ថម្ភ (Cash support) គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់មួយ ដែលរាប់រងគ្រប់យ៉ាងសំរាប់ ផ្តល់ជំនួយសាច់ប្រាក់ទូទៅដោយរដ្ឋ និង រដ្ឋាភិបាល។ ប្រាក់ឧបត្ថម្ភនេះ ផ្តល់នូវទំនិញនិងសេវាកម្ម សំរាប់មនុស្សចាស់ក្រីក្រនិងមនុស្សខ្វាក់ និង កុមារនៅក្នុងបន្ទុក។ សាច់ប្រាក់នេះ ដើរតួនាទីយ៉ាង សំខាន់ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៃរដ្ឋនានា និង កម្មវិធីគាំទ្រ ជាជំនួយដោយផ្ទាល់ទៅដល់អ្នក ក្រីក្រនៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិករាប់បញ្ចូលទាំង ជំនួយបណ្តោះអាសន្នដើម្បីគ្រួសារខ្វះខាត (Temporary Assistance for Needy Families) ដែលផ្តល់អោយនូវមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុទៅនិកម្មជននានា មនុស្សពេញ វ័យជាមួយនឹងកុមារ។ វិធានការបន្ថែមចំណូល (Supplemental Security Income) ផ្តល់អោយនូវ ចំណូលបន្ថែមចំពោះប្រជាជនក្រីក្រ អ្នកដែលមានវ័យចំណាស់ គ្មានសមត្ថភាព ឬក៏អ្នកដែលមានភ្នែក ខ្សោយ។

តាំងតែពីមុនរហូតមកដល់ឥឡូវ ប្រទេសទាំងនោះមានបទពិសោធន៍យ៉ាងច្រើននៅក្នុងការគិត ក៏ដូចជាការយល់ដឹងពីភាពក្រីក្រ របៀប ឬលទ្ធភាពក្នុងការវាស់វែង និងផ្លាស់ប្តូរគោលនយោបាយ និង យុទ្ធសាស្ត្រ ដើម្បីការពារប្រឆាំងនឹងភាពក្រីក្រ កុំអោយកើតមានឡើងទូទាំងប្រទេស។ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ សង្គម អ្នករៀបចំគោលនយោបាយ ឬក៏ យុទ្ធសាស្ត្រដែលមកពីអាមេរិក យល់ពីភាពស្មុគស្មាញនៃ កម្មវិធីលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ ដែលបានបង្ហាញខ្លួនក្នុងការបំពេញនូវតួនាទីនិងសកម្មភាពផ្សេងៗ។ ជា លទ្ធផលនៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក បានអភិវឌ្ឍន៍ និង ពង្រឹងនូវសន្តិសុខសង្គម (Social Security)

ដោយផ្តល់អោយនូវចំណូល និង សេវាកម្ម ទៅបុគ្គលម្នាក់ៗនៅក្នុងទំរង់នៃការចូលនិវត្តន៍ ឈឺ អសមត្ថភាព ស្លាប់ និកម្មភាព និង ការគាំទ្រនិងថែទាំកុមារ។ កម្មវិធីនេះ បានបង្កើតឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៣៥ ក្រោមសកម្មភាពសន្តិសុខសង្គម (Social Security Act)។ ជាពិសេស វាមកពីពាក្យ ធានា សុវត្ថិភាពសង្គម (Social Insurance) ជាចំណែកនៃសកម្មភាពនោះ ដែលប្រើវិភាគទាន ដោយ កម្មករ និង និយោជិក ដើម្បីផ្តល់ចំណូលរបស់ពួកគេទៅមនុស្សក្នុងគ្រួសាររបស់ពួកគេ នៅពេលដែល កម្មករ និង និយោជិកទាំងនោះចូលនិវត្តន៍ ឬទៅអ្នកផ្សេង ឬក៏ក្នុងករណីនិកម្មភាពអចេតនា អសមត្ថភាព ឬក៏ ស្លាប់។ ក្រៅពីនេះ នៅមានកម្មវិធីកំចាត់ភាពក្រីក្រផ្សេងៗជាច្រើនទៀត ដែលចូលរួម នៅក្នុងសកម្មភាពនេះ។ ទោះបីយ៉ាងណា អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមបង្ហាញថា ការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច និង នយោបាយនឹងនរមានសមត្ថភាពកាត់បន្ថយភាពក្រីក្របានមួយរយៈពេលខ្លីប៉ុណ្ណោះ។ មានន័យ ថា ទាមទារអោយមានចំនុចទាំងពីរ រួមជាមួយនឹងទំរង់សីលធម៌នៃការអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវបានយកមកអនុវត្ត ពីព្រោះវាជួយកាត់បន្ថយនូវគំលាតផ្សេងៗរវាងអ្នកក្រ និង អ្នកមានផងដែរ។

រូបមន្តដែលប្រើសំរាប់កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ គឺ៖

កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ = ដំណោះស្រាយហិរញ្ញវត្ថុ + កសាងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍

- ❖ ដំណោះស្រាយផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ៖
 - បណ្តុះបណ្តាលមុខជំនាញ បង្កើតមុខរបរ
 - ផ្គត់ផ្គង់សំភារៈផលិតកម្ម
 - ផ្តល់ឥណទានដោយអត្រាការប្រាក់ទាប ឬមិនយកការប្រាក់
- ❖ កសាងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍៖
 - កសាងគំរោងកសិកម្មតូចៗ អោយសមស្របទៅនឹងទំហំគ្រួសារកសិករ
 - កសាងគំរោងអាជីវកម្ម កសិផលនៅមូលដ្ឋាន
 - បង្កើតគំរោងទិញ លក់ និងសេវាកម្មផ្សេងៗ
 - បង្កើតគំរោងសិប្បកម្មតូចៗ រក្សាមុខរបរប្រពៃណី។ល។

ក្រៅពីនោះ រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែម លើការបណ្តុះបណ្តាលចំណេះដឹងលើ បច្ចេកទេសទំនើប វិនិយោគហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសង្គម រៀបចំគោលនយោបាយក្នុងការការពារកសិផល រកទីផ្សារ និងបង្កើនប្រាក់ចំណូលដល់គ្រួសារកសិករ។ ពិសេស គឺឥណទានជនបទ គឺត្រូវពន្យារ ពេលខ្លីបុល ទុកអោយមានរយៈពេលវែង ហើយអោយជឿបណ្តាក់បាន ទៅតាមរដូវកាល។

១២.៣.៣ កាត់បន្ថយចំណាកស្រុក

នៅតំបន់ជនបទ ប្រជាជននៅទីនោះព្យាយាមផ្លាស់ប្តូរលំនៅដ្ឋានមកនៅតំបន់ប្រជុំជន ដើម្បីស្វែងរកការងារធ្វើ ដោយសារតែមានតំលៃថ្លៃក្នុងការជួល ឬក៏ដោយសារតែ ដីខ្វះនូវដីជាតិជាដើម។ ព្រមជាមួយគ្នានោះ កើតមានឡើងនូវគ្រោះហានិភ័យដូចជា គ្រោះរាំងស្ងួត គ្រោះទឹកជំនន់ កត្តាទាំងនេះ រួមទាំងគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ បានធ្វើអោយបំផ្លាញដល់ដំណាំរបស់ពួកគាត់ ធ្វើអោយពួកគាត់មិនអាចដាំដំណាំ ឬក៏ការបង្កាត់ពូជសំរាប់ទទួលទិន្នផលខ្ពស់បាន គ្មានពូជថ្មីសំរាប់បរិភោគ ឬលក់។ ធ្វើអោយពួកគាត់មិនមានលុយគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការទិញដី ឬ ឧបករណ៍ផ្សេងៗ ដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងសកម្មភាពកសិកម្ម។

១២.៣.៣.១ និន្នាការចំណាកស្រុកពីទីជនបទមកទីប្រជុំជន

ពីទីជនបទ ទៅកាន់ទីក្រុងបណ្តាលមកពី៖

- មានលក្ខណៈចាំបាច់ មានជំរើស ឬតាមគ្រួសារ

ពីទីជនបទលំបាក ទៅកាន់ទីជនបទងាយស្រួលជាង សំរាប់អភិវឌ្ឍន៍ រកទឹកនៃដីស្នាក់អាស្រ័យថ្មី។ ពីទីជនបទលំបាក ទៅកាន់ទីជនបទមួយទៀត តាមរដូវកាល ដើម្បីរកការងារធ្វើ និងប្រាក់ចំណូលបន្ថែម។

១២.៣.៣.២ មូលហេតុនៃចំណាកស្រុក

ការចាកចេញពីស្រុក គឺក្នុងគោលបំណងដោះស្រាយចំណូលប្រចាំគ្រួសារ តាមរយៈការស្វែងរកឱកាសបង្កើនប្រាក់ចំណូលពីតំបន់ថ្មី។

១២.៣.៣.៣ លក្ខណៈពិសេសនៃជនចំណាកស្រុកពីទីជនបទ

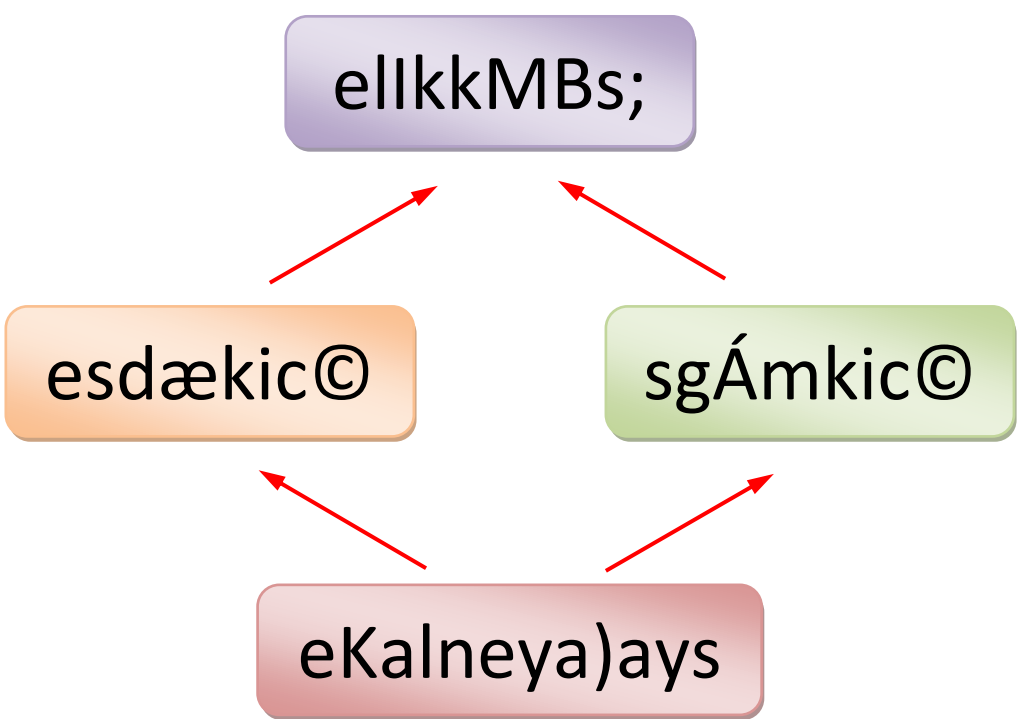
- ជួបប្រទះការលំបាកផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ
- ស្វែងរកមុខរបរថ្មី ជំនាញទាប
- ប្រើប្រាស់កំលាំងពលកម្មសុទ្ធសាធ
- ឆ្លើយតបភ្លាមៗទៅនឹងការងារសាមញ្ញទូទៅ ធ្ងន់ធ្ងរ
- កសិកម្មជាមូលដ្ឋាន

- ស្ថិតក្នុងយុវវ័យ
- ជួបនូវគ្រោះធម្មជាតិ
- ខ្វះហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសង្គម
- ជាឧបសគ្គដល់ផលិតកម្មនៅទីជនបទ
- បង្កើនសំពាធដល់ទីក្រុង។

ជនបទ នឹងក្លាយទៅជាទីកន្លែងខ្វះកំលាំងពលកម្ម ជួនកាលមិនអាចទទួលខុសត្រូវលើផលិតកម្ម បានទិន្នផលទាប ឬបោះបង់ចោល (មិនផលិត) ជាដើម ធ្វើអោយតំបន់នោះ មានតែកុមារ ឬ មនុស្សចាស់តែប៉ុណ្ណោះ។ ទីក្រុង ទទួលរងនូវសំពាធ័រនៃកំនើនប្រជាជន ផ្នែកមេកានិចខ្លាំងក្លា និង ឆាប់រហ័សដែលមិនអាចឆ្លើយតបនឹងតំរូវការគ្រប់ផ្នែកបាន។ បើកំនើនប្រជាជនផ្នែកមេកានិចច្រើន ហួសហេតុ នឹងធ្វើអោយចំណូលជាមធ្យមធៀបនឹងមនុស្សម្នាក់ទាប ម៉្យាងវិញទៀតអាចបណ្តាលអោយ កើតមានភាពក្រីក្រនៅទីក្រុង។

១២.៣.៣.៤ វិវាទនានាផ្សេងៗ នៃចំណាកស្រុក

- កែលំអបាននូវជីវភាពគ្រួសារនៅទីជនបទ
- បង្កទំនាក់ទំនង បច្ចេកទេស វប្បធម៌ រវាងជីវិតរស់នៅទីក្រុង និង ជនបទ
- រួមចំណែកកាត់បន្ថយនូវគំលាតរវាងទីក្រុង និងជនបទ
- ឆ្លើយតបបាននូវការអភិវឌ្ឍន៍របស់ទីក្រុង ពិសេស គឺផ្តល់នូវប្រភពពលកម្ម សំរាប់ កសាងនិងអភិវឌ្ឍន៍ទីក្រុង។

ក. គោលនយោបាយសមស្រប (អភិវឌ្ឍន៍)

- នយោបាយទឹក៖ ប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ប្រឡាយមេ ទ្វារទឹក ទំនប់ទឹកជាដើម
- នយោបាយផ្លូវថ្នល់៖ ផ្លូវលំជនបទ ស្ពាន បណ្តាញផ្លូវទៅកាន់ទីផ្សារកសិផល
- នយោបាយពូជ៖ ពូជដំណាំ ពូជសត្វ ដែលផ្តល់ទិន្នផលខ្ពស់
- នយោបាយដីធ្លី៖ កម្មសិទ្ធិដីធ្លី បំបាត់ភាពរំលោភសិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លី កែទម្រង់ដីធ្លី
- នយោបាយសិក្សាធិការ៖ សាលារៀន វត្តអារាម មណ្ឌលវប្បធម៌ បណ្ណាល័យប្រជាជន បំបាត់អនក្ខរកម្ម
- សន្តិសុខនយោបាយ៖ អប់រំ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ កម្មសិទ្ធិដីធ្លី ប្រព័ន្ធអគ្គិសនី។

❖ សន្តិសុខសង្គមកិច្ចនៅទីជនបទ

- សន្តិសុខសេដ្ឋកិច្ច
- សន្តិសុខសង្គមកិច្ច
- សន្តិសុខបរិស្ថាន
- សន្តិសុខនយោបាយ
- សន្តិសុខវប្បធម៌

❖ កត្តា ៣យ៉ាង ជាគន្លឹះនៃសន្តិសុខសង្គមកិច្ច

- វិស័យសិក្សាធិការ
 - សេវាកម្មសុខាភិបាល
 - ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ
- } ផលិតភាពពលកម្មកើនជាលំដាប់

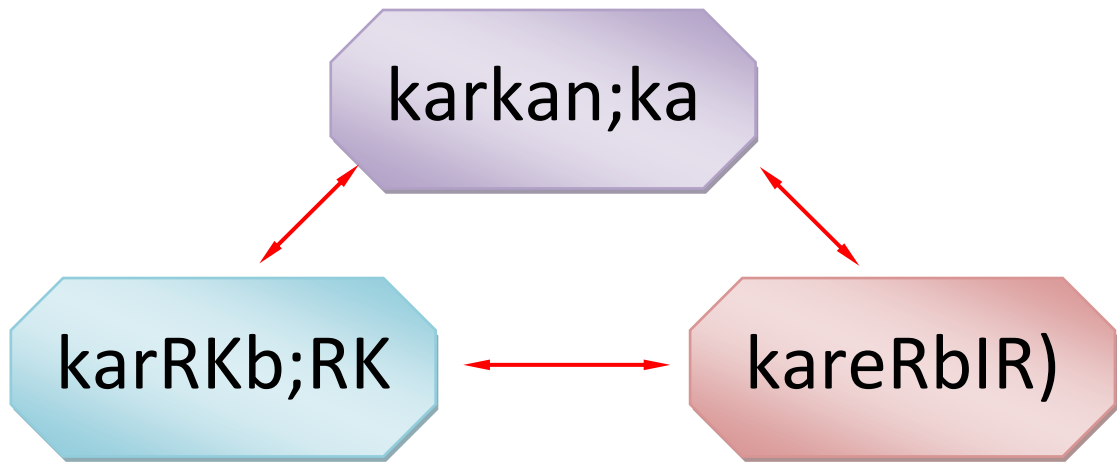
❖ មូលដ្ឋានខ្លះ គេអនុវត្តន៍

- គេហដ្ឋាន ដែលមានអាយុកាលប្រើប្រាស់បាន ៥ឆ្នាំ
- គ្រួសារដែលគ្មានសេវាទឹកប្រើប្រាស់ ឬមានតែឆ្ងាយពីផ្ទះ ២៥០ម៉ែត្រឡើងទៅ
- កុមារអាយុពី ៦ ដល់ ១២ឆ្នាំ មិនបានបញ្ចប់បឋមសិក្សា

❖ តាម UNDP មាន ៧ចំណុចនៃសន្តិសុខសំរាប់ទីជនបទ

- សន្តិសុខសេដ្ឋកិច្ច៖ គឺជាការធានានូវស្ថេរភាព ផ្នែកជីវភាពនិងតម្រូវការជាមូលដ្ឋាន
- សន្តិសុខស្បៀង៖ ធានានូវស្ថេរភាពចំពោះស្បៀង ស្ថេរភាពស្រូវ អង្ករ ស្ថេរភាព ផលិតកម្មស្រូវ ស្ថេរភាពតម្រូវការស្រូវ អង្ករគ្រប់កាលៈទេសៈចំពោះសង្គម

- សន្តិសុខសុខាភិបាល៖ ប្រភពទឹកស្អាត សេវាកម្មសុខាភិបាល អនាម័យ ផែនការគ្រួសារជាដើម
- សន្តិសុខបរិស្ថាន៖ បរិស្ថានធម្មជាតិ និងបរិស្ថានសង្គម
- សន្តិសុខបុគ្គល៖ កាយសម្បទា កំរិតវប្បធម៌ ជំនាញ
- សន្តិសុខសិក្សាធិការ៖ សាលារៀន វត្តអារាម មណ្ឌលវប្បធម៌ បណ្ណាល័យ ប្រជាជន បំបាត់អនក្ខរកម្ម
- សន្តិសុខសហគមន៍៖ សាមគ្គីភាព ទំនាក់ទំនងសង្គម សិក្សាធិការ។ល។

- ❖ ការកាន់កាប់ដីធ្លី
 - បានមកពីក្រុមសាមគ្គី
 - បានមកពីកេរ្តិ៍មរតក
 - បានមកពីកើតមានទីផ្សារដីធ្លី
- ❖ ការគ្រប់គ្រងដីធ្លី
 - ច្បាប់កម្មសិទ្ធិដីធ្លី
 - កម្មសិទ្ធិឯកជន (ដីលំនៅដ្ឋាន ២.០០០ម^២/គ្រួសារ ដីដាំដំណាំ ៥ហ.ត/គ្រួសារ ដីសម្បទានធំជាង ៥ហ.ត)
 - កម្មសិទ្ធិសាធារណៈ
- ❖ ការប្រើប្រាស់ដីធ្លី
 - ប្រព័ន្ធដាំដុះ (កំណត់តំបន់ដាំដុះសមស្រប)
 - ប្រពលវប្បកម្ម (បង្កើនរដូវដាំដុះ/១ហ.ត ផ្ទៃដី)

- រក្សា និង កែលំអគុណភាពដីធ្លី

តំរូវការមូលដ្ឋានអប្បបរមា ១០ ប្រការនៅទីជនបទ Top Ten Minimum Basic Needs in Rural Area

ប្រការ	MBN
1	cMnYnRKYSar
2	mancMNUleRkamkMritClvRBwtp
3	smaCikRKYSar EdlmanGayuBl
4	18qñaMeLIgell RtUv)at;GaCIB
5	kumarGayuBl 3-5qñaM
6	min)ancUImetpyüsala
7	smaCikRKYSar
8	Kµanmñak;Tal;EtesaH
9	cUICasmaCikGgÁkarsgÁm
10	emRKYSar CamnusS)at;GaCIB
	KUsVaml-Priya
	min)anGnuvtþn_EpnkarRKYSar
	naknøHqñaMmun
	cMnYnRKYSar
	EdlKµanbgÁn;Gnam½y
	kumarBlGayu 13-16qñaM
	min)ancUl Gnu-viTüal½y
	KUsVaml-Priya
	min)anTTYlesvaEpnkarRKYSar
	mankUnGayueRkam 5qñaM
	Føab;manCMgWraKruH

❖ នយោបាយសុខាភិបាល

- អនាម័យ
- គីលានដ្ឋាន
- មណ្ឌលសុខភាព...

❖ នយោបាយទីផ្សារ

- សំរួលថ្លៃកសិផល
- ត្រួតពិនិត្យទីផ្សារកសិផលជាដើម។

ខ. សង្គមកិច្ចជនបទ

- ❖ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ
- ❖ សេវាសុខាភិបាល
- ❖ អប់រំ

គ. សេដ្ឋកិច្ចជនបទ

$$Y = f(A, L, C, T) \begin{cases} \text{Farm} \\ \text{Non-Farm} \end{cases}$$

Yield = Function(Area, Labor, Capital, Technology)

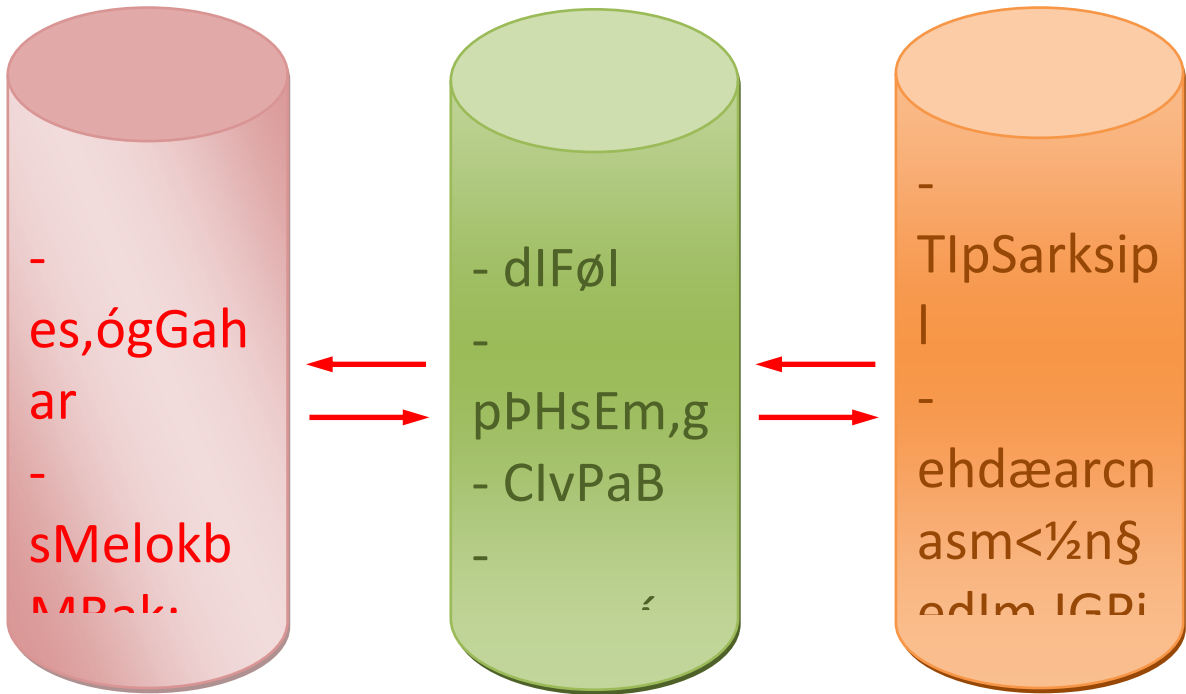
ផលិតផល = អនុគមន៍ (ដីធ្លី ពលកម្ម ដើមទុន បច្ចេកវិទ្យា)

ឃ. លើកកម្ពស់ជីវភាព

- ❖ ហូបបំប្លែង ហើយឆ្ងាញ់៖ ពី ២.០០០ ទៅ ២.៣០០ កាឡូរី/ថ្ងៃ
- ❖ ទីជំរកសមរម្យ
- ចំណូលស្ថិតលើបន្ទាត់ក្រីក្រ
- ❖ មធ្យោបាយប្រើប្រាស់គ្រប់គ្រាន់

ង. ផែនការមេចំពោះមុខ សំរាប់ដោះស្រាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច នៅទីជនបទ

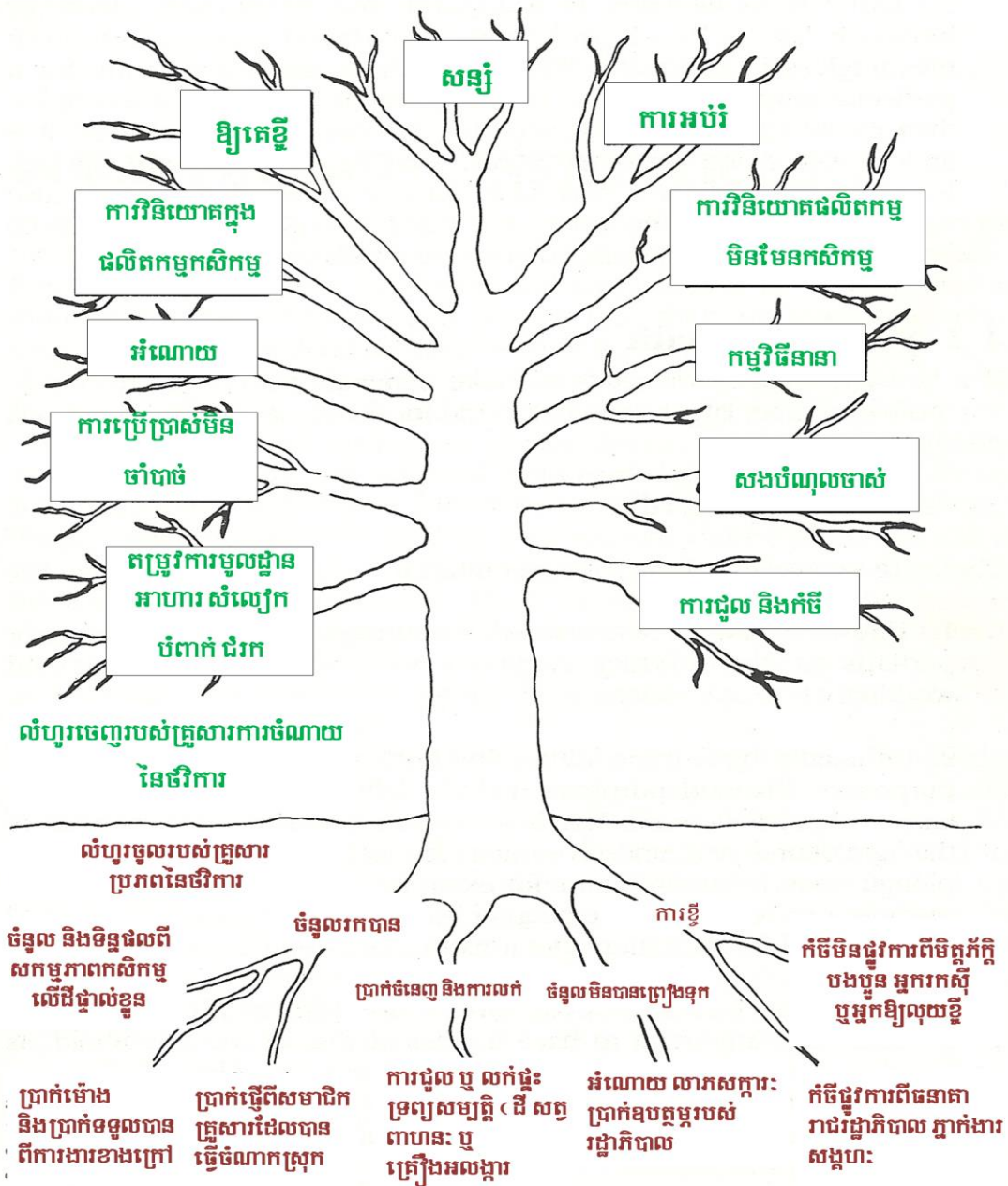
tMrUvkarcaM)ac; nirnprPaBénkarrs;enA
 ↓ ↓ ↓
 ktpaénkarGPivDÆn_Socio-Eco

ផែនការមេនេះ ត្រូវអនុវត្តន៍អោយស្របគ្នា និងដូចគ្នា ពីភូមិ ឬឃុំមួយ ទៅឃុំមួយ ហើយត្រូវសហការគ្នា ដើម្បីវាយតម្លៃចំណុចខ្លាំង និងខ្សោយនៃជីវភាពប្រជាជន។

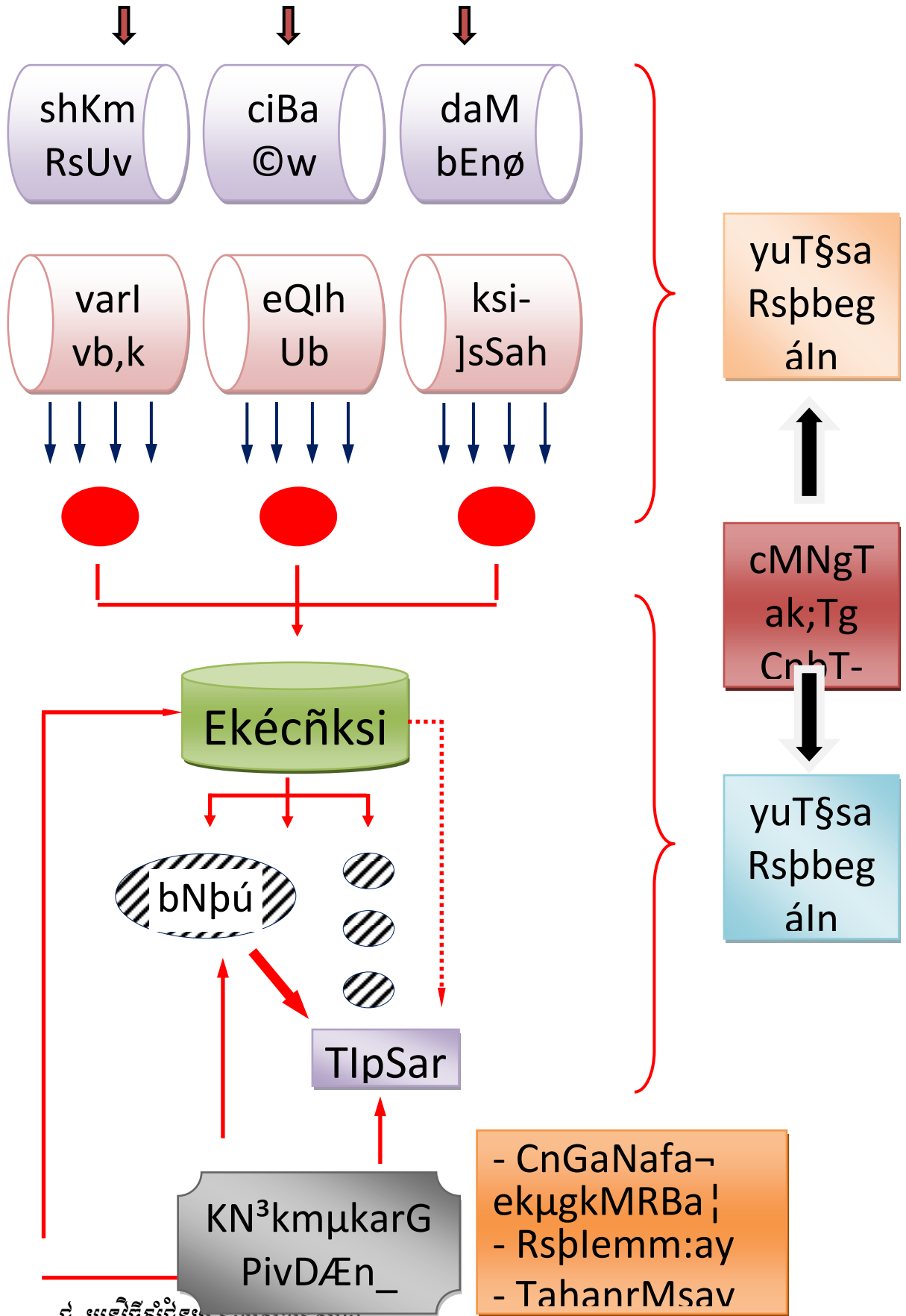
ច. សេដ្ឋកិច្ចគ្រួសារ ប្រៀបធៀបនូវក្លរជាតិមួយដើម (The Household Economy as a Tree)

រូបភាព ១ : សេដ្ឋកិច្ចគ្រួសារប្រៀបបាននឹងដើមឈើមួយដើម

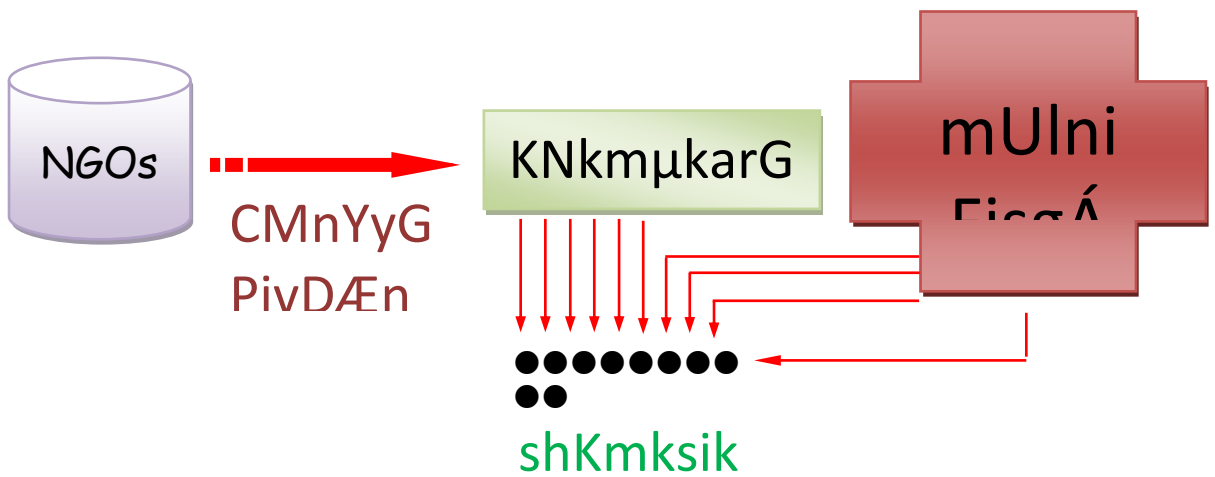
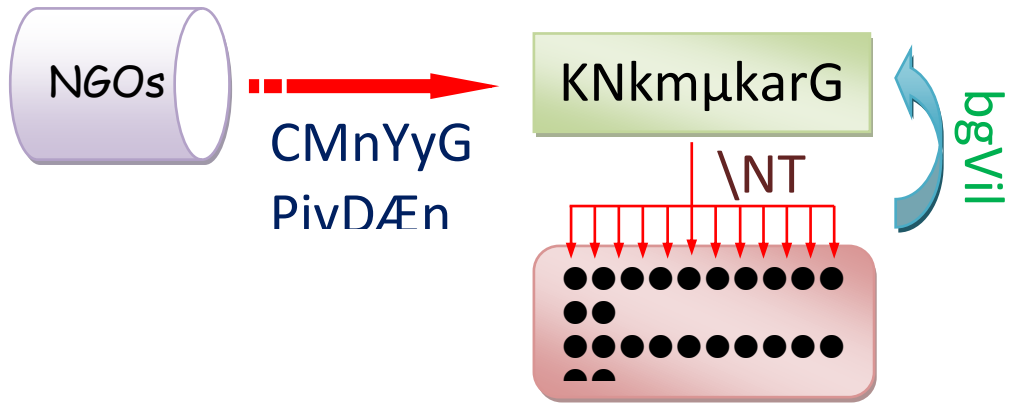
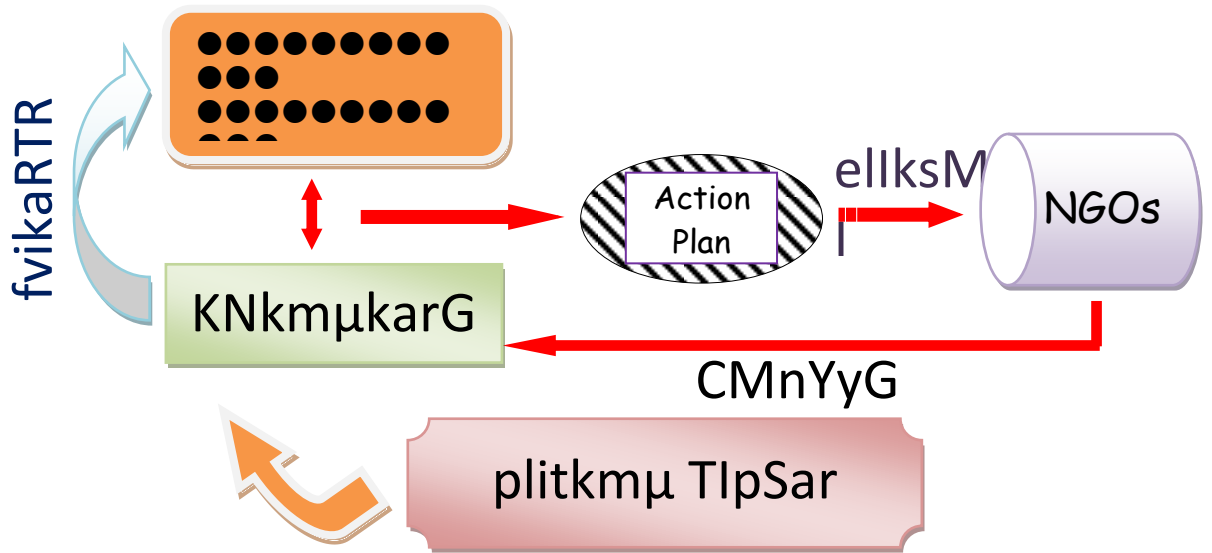

ឆ. ចំណងទាក់ទងនៃយុទ្ធសាស្ត្របង្កើតផលចំណូល រវាងអ្នកក្រីក្រនៅទីជនបទ និងអ្នកក្រីក្រនៅទីក្រុង

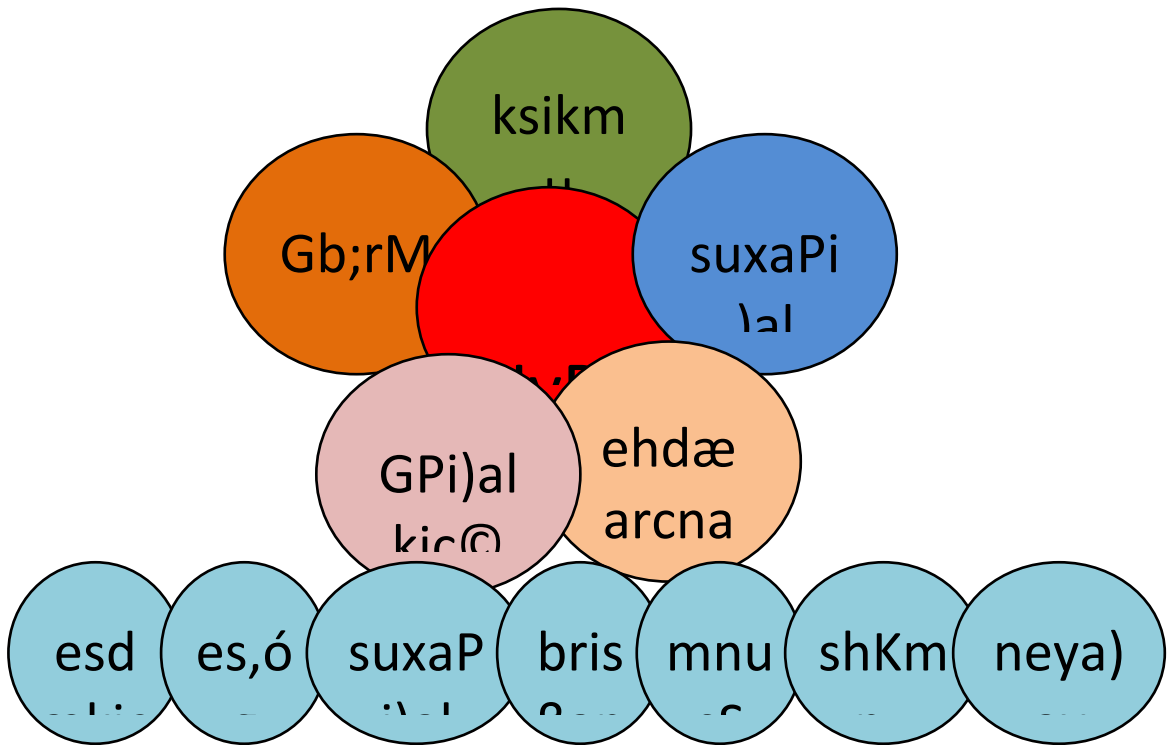
KN³kmukarGPivDÆn_
PUmi-XMu

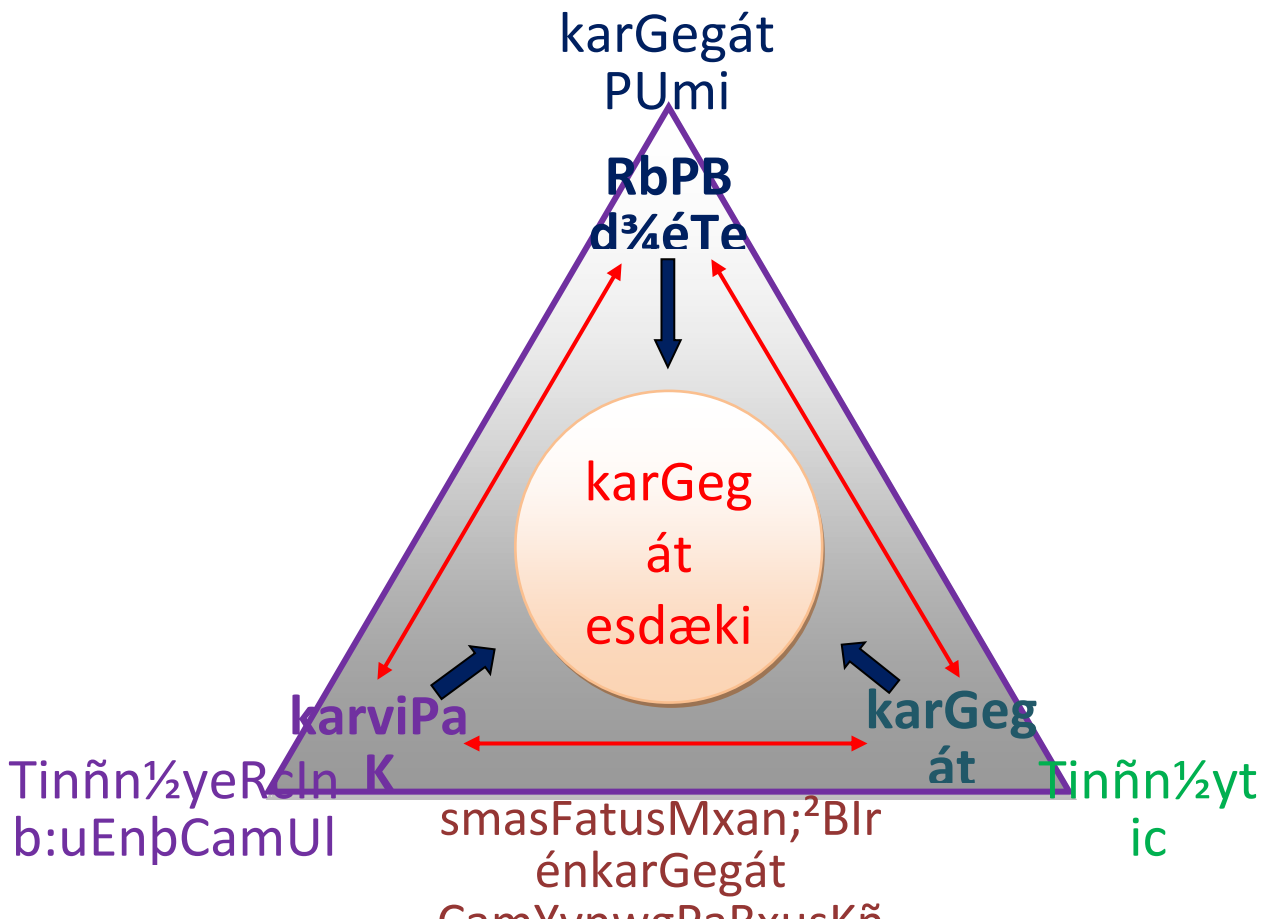
ជ. យុទ្ធវិធីស៊ីស្តែម គណនេយ្យសម្រាប់

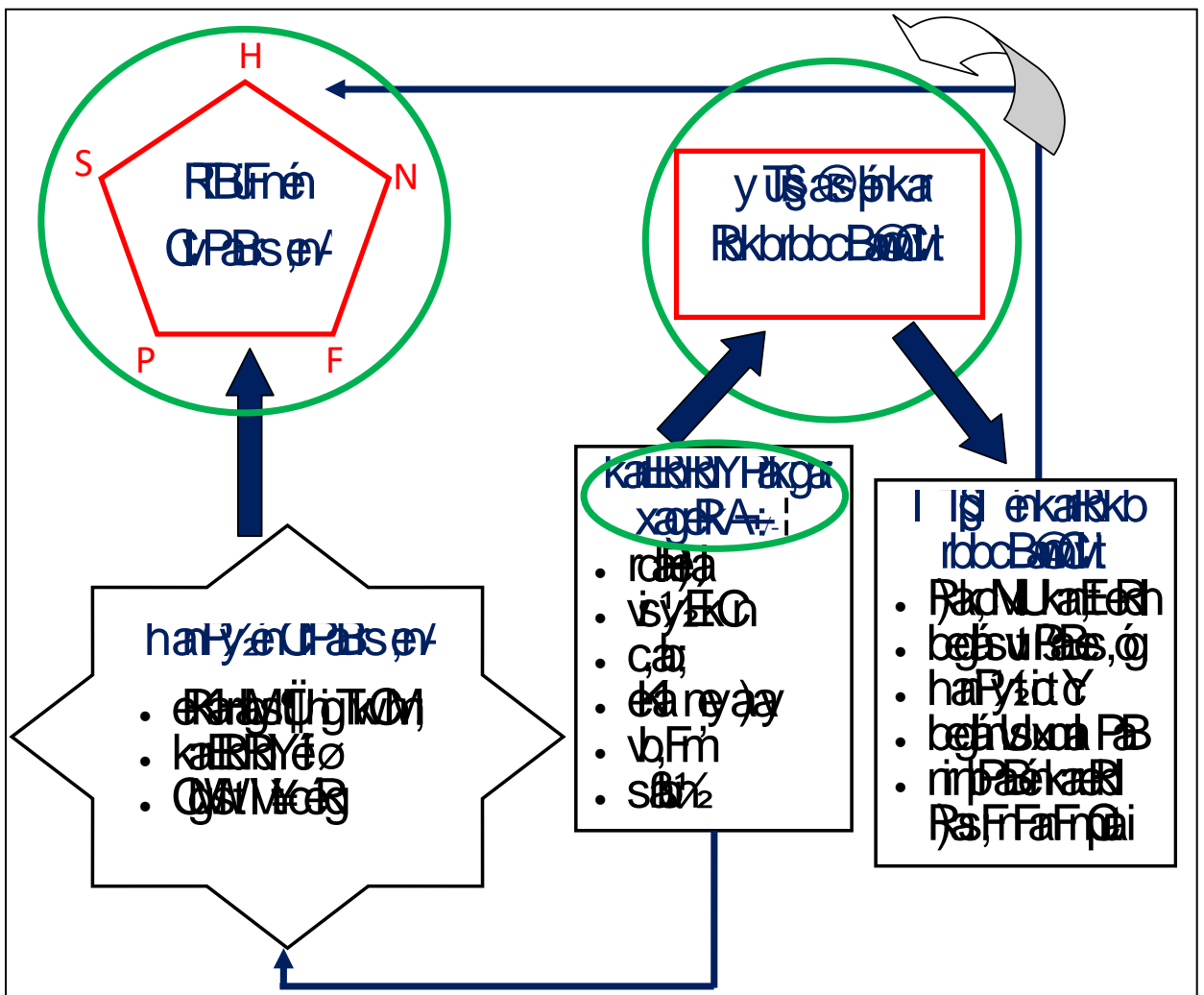
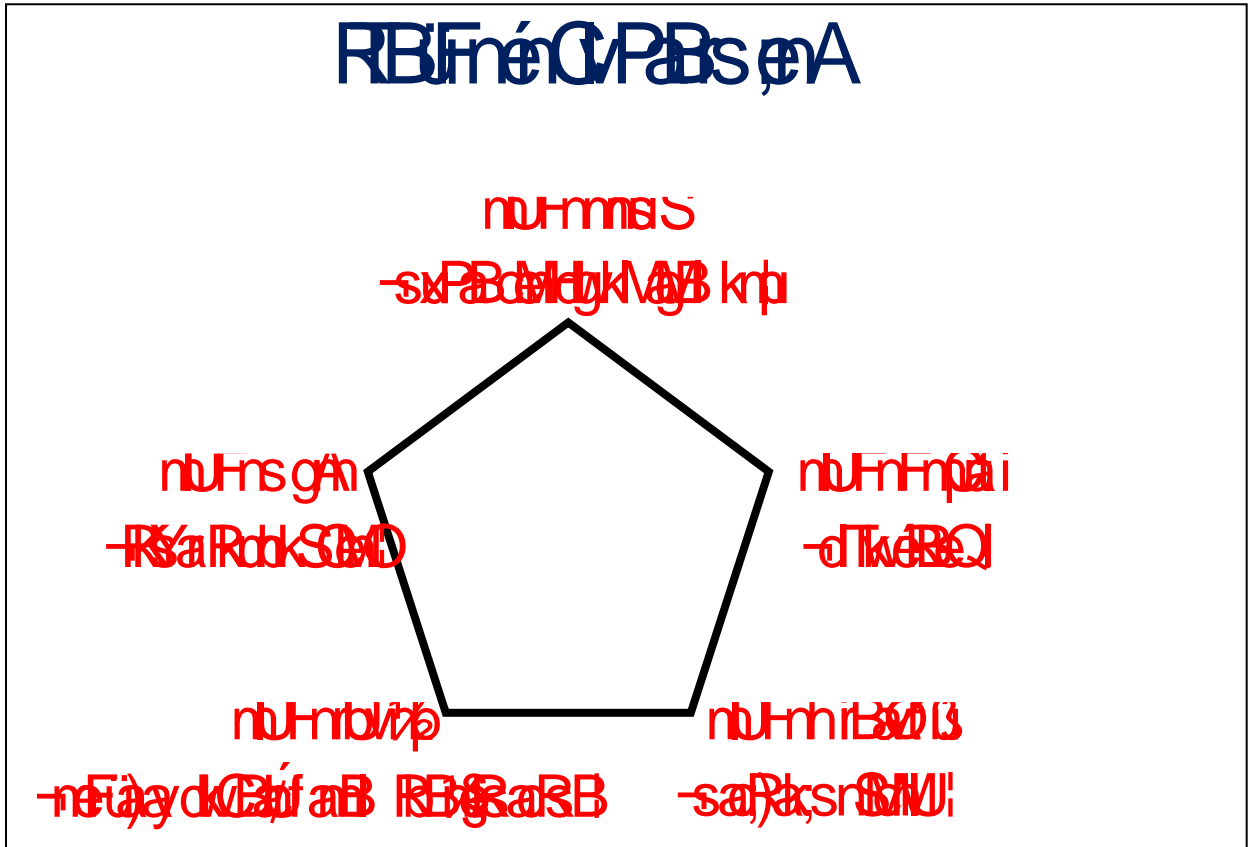

ឈ. ស្ថានភាពអភិវឌ្ឍន៍ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងនយោបាយនៅទីជម្រក

ញ. ដំណើរនៃការអង្កេត

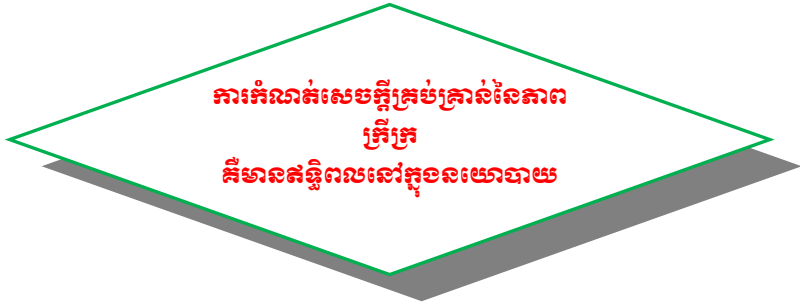

១២.៤. បញ្ហាផ្សេងៗដែលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់

- ពិពិធកម្មដីចំរុះ
- ប្រើប្រាស់ដីធ្លី និងសន្តិសុខ សុវត្ថិភាពស្បៀង
- ធនធានទឹក
- ថាមពល និងប្រភពធនធានករកើតឡើងវិញ
- បរិស្ថាន និងផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន
- ឧស្សាហកម្ម
- នគរូបនីយកម្ម
- ការចូលរួមរបស់មនុស្ស និង ការការពារធនធានធម្មជាតិ
- ប្រជាជន និងការអប់រំពីបរិស្ថាន
- ច្បាប់ទំលាប់ផ្សេងៗ
- សេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិ។

ដូច្នេះ ការចូលរួមចំណែកក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព គឺការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទចំរុះ រួមមាន៖

- កសិកម្ម នីរន្តរភាព
- ឧស្សាហូបនីយកម្មជនបទសមស្រប
- ធ្វើផ្លូវថ្នល់ អណ្តូងទឹក និងមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀត គាំទ្រដល់ដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍
- ប្រើប្រាស់ធនធាននៅតំបន់ ក្នុងកំរិតមួយដែលច្បាប់អនុញ្ញាត។ ជៀសវាងការប្រើប្រាស់ហួសព្រំដែន ធ្វើអោយខ្សោះសម្បត្តិធនធានធម្មជាតិ។

បណ្ណាល័យស្រុក

1. Abdullah Dukuly, “Poverty, War Drive 800,000 Children out of School,” Inter Press Service (December 28, 2002)
2. Agricultural Statistics 1999–2000, Statistics Office, Department of Planning and International Cooperation, Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries, Cambodia.
3. Atkinson, Anthony. 1987. “On the Measurement of Poverty.” *Econometrica* 55: 749–64.
4. Asian Development Bank (ADB) 1997, *Cambodia: Strengthening the Foundation for Trade and Industrial Development*, report presented to the ADB and Royal Government of Cambodia (ADB TA No. 2570 CAM; 1997).
5. Bora Kathy, Economics for Rural Development, Royal University of Agriculture, 2nd Edition, 2011.
6. Cambodian Agricultural Research and Development Institute, 2009
7. Cambodia Development Resource Institute (CDRI) 2001, Cambodia’s Annual Economic Review 2001, Phnom Penh, Cambodia 2001.
8. C.G. Jacobsen, “Poverty and War,” *OJPCR: The Online Journal of Peace and Conflict Resolution* (v.3/2, June 2000)
9. Charles Booth’s inquiry: Life and labour of the people in London reconsidered, By Rosemary O’Day, David Englander, published 1993
10. Clark, Stephen, Richard Hemming, and David Ulph. 1981. “On Indices for the Measurement of Poverty.” *Economic Journal* 91 (361): 515–26.
11. Cochran , W. and Rubin, D.B. (1973) “Controlling Bias in Observational Studies”, *Sankhya*, 35, 417-446
12. Coudouel, A., J. S. Hentschel, and Q. D. Wodon. 2002. “Poverty Measurement and Analysis.” In *A Sourcebook for Poverty Reduction Strategies*, ed. J. Klugman, 29–69. Washington, DC: World Bank.
13. Dalton, Hugh. 1920. “The Measurement of the Inequality of Incomes.” *Economic Journal* 30: 384–61.
14. Deaton, A., 1997. ”The Analysis of Household Surveys. A Microeconomic Approach to Development Policy”. Johns Hopkins University Press.
15. Debt Problems of the Developing Countries (OECD, Paris, 1974), p. 36.
16. Debt Problems of the Developing Countries (OECD, Paris, 1974), p. 63.

17. Figueiredo and Walraven 2001, ‘Cambodia, an Overview of the Land Sector’, study commissioned by SIDA.
18. Food and Nutrition Papers no. 14, Manual 15 – Food Quality Control: Imported Food Inspection.
19. Foster, James, J. Greer, and Eric Thorbecke. 1984. “A Class of Decomposable Poverty Measures.” *Econometrica* 52 (3): 761–65.
20. “Fight Poverty Not War,” Human Development Foundation (June 18, 2002)
21. “Fueling Poverty: Oil, War and Corruption,” *Christian Aid Week Report* (May 3, 2003)
22. G-8 Genoa Summit 2001 ‘A Globalized Market Opportunities and Risks for the Poor’, July 2001.
23. Giddens, Sociological Conceptions of Poverty, 1999
24. IMF, *Cambodia: Rebuilding for a Challenging Future*, 2006
25. James M. Cypher and James L. Dietz, *The Process of Economic Development*, 3rd Edition, 2009.
26. Jonathan Sibley, *just change*, 2009
27. Journals: The Millennium Development Goals report, 2009
28. Journal of *World System Approach*, Festschrift for Immanuel Wallerstein, Part 1 and journal: *The Modern World-system*
29. Henry George, *the Progress and Poverty*, 1879
30. Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries - *Agriculture Statistics, various issues, 2006*, (<http://www.maff.gov.kh/en/>)
31. Morduch, Jonathan. 1998. “Poverty, Economic Growth, and Average Exit Time.” *Economics Letters* 59: 385–90.
32. Naov Kasi, *General Knowledge 1996*, Cambodian Institute of Human Rights (CIHR)
33. *National Institute of Statistics (2000-2004) - National Accounts of Cambodia*.
34. Osberg, Lars, and Kuan Xu. 1999. “Poverty Intensity: How Well Do Canadian Provinces Compare?” *Canadian Public Policy—Analyse de Politiques* 25 (2): 179–95.

35. Paul C. Collier et al., eds., *Breaking the Conflict Trap: Civil War and Development Policy* (World Bank and Oxford University Press, 2003)
36. “Poverty, War, and the AIDS Epidemic in Ethiopia,” International AIDS Conference (1992);
37. Prescott Nicholas; Pradhan Menno: *A Poverty profile of Cambodia 1997*; 97—29773
38. Ravallion, Martin. 1996. “How Well Can Method Substitute for Data? Five Experiments in Poverty Analysis” *The World Bank Research Observer* 11 (2): 199–221.
39. Ravallion, Martin, and Shaohua Chen. 2001. “Measuring Pro-Poor Growth.” Policy Research Working Paper No. 2666, World Bank, Washington, DC.
40. Sebastian LEVINE, *Measuring Income Poverty and Inequality* (United Nations Development Programme, 2006), p-2; Millennium Development Goals: Published by the United Nations Department of Economic and Social Affairs – DESA – June 2007, *Meeting the Challenges of Changing World* (www.millenniumcampaign.org, 2007
41. Sen. Amartya K. 1976. “Poverty: An Ordinal Approach to Measurement.” *Econometrica* 44 (2): 219–31.
42. Sen. Amartya: *Poverty and Famines*, Oxford University Press 1982; 80—42191
43. Sok Hach, Cambodian Economic Association: *Cambodia Economic Review*, May 2005
44. Sok Hach, Chea Huot and Sik Boreak, Cambodia Development Resource Institute: *Cambodia’s Annual Economic Review*, 2001
45. UN: Department of Economic and Social Affairs, Population Division: *World Fertility Patterns*, 2009
46. UN: *Human Development Statistics, estimate 2008*, (http://hdr.undp.org/en/media/HDI_2008_EN_Tables.pdf)
47. UN, Population Division: *The World at Six Billion*, 2004 (<http://www.un.org/esa/population/publications/publications.htm>)
48. UNDP, Pacific Human Development Report, 1999
49. UNDP, Statistics of the Human Development Report, 2007
50. UNESCO: *Compulsory Education in Cambodia, Laos, and Vietnam*, 1955
51. UNICEF, annual report: *The State of the World’s Children*, 2005
52. U.S. Census Bureau; Population Reference Bureau

53. Vladimir Jenicek, Economics of Development, Czech University of Life Sciences Prague, 2002.
54. Vladimír Jeníček, Vladimír Krepl, *Economics Development*, 2006, p.33 and The World Bank: *Global Development Finance 2010*, Washington 2010
55. Weber, Andrew. (1984), Introduction to the Sociology of Development, London: Macmillan, p. 193.
56. World Bank, Annual Report, 1974, p. 75.
57. World Bank, *Annual Report. 1976 Statistical Annex*, p.161.
58. World Bank: Debtor Reporting System (DRS), 2010
59. World Bank: *Global Development Finance*, 2010
60. World Bank: *Global Development Finance*, 2010, p. 20-21.
61. World Bank, *Global Economic Prospects*, 2007
62. World Bank: Povcalnet Poverty Data; and The data can be replicated using World Bank, 2007
63. Xu, Kuan, and Lars Osberg. 2002. "On Sen's Approach to Poverty Measures and Recent Developments." Working Paper, Department of Economics, Dalhousie University, Halifax, Nova Scotia.
64. Zheng, B. 1993. "An Axiomatic Characterization of the Watts Poverty Index." *Economics Letters* 42 (1): 81–6.
65. [http://lnweb18.worldbank.org/eap/eap.nsf/Attachments/Chapter+9/\\$File/chapter+9.pdf](http://lnweb18.worldbank.org/eap/eap.nsf/Attachments/Chapter+9/$File/chapter+9.pdf)
66. <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/cb.html>
67. <http://www.adb.org/Documents/Books/ADO/2003/cam.asp>
68. http://www.fao.org/documents/show_cdr.asp?url_file=/docrep/004/x1319e/x1319e00.htm
69. http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/cambodia.gif
70. <http://en.wikipedia.org/wiki/Cambodia>
71. <http://search.fao.org/opensearch?query=cambodia&lang>

- 72. <http://www.adb.org/Documents/CERs/CAM/cam0101.asp>
- 73. <http://www.fightpoverty.mmbrico.com/history/history.html>
- 74. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/issues/issues26/index.htm>
- 75. http://www.dismalworld.com/poverty/poverty_in_cambodia.php
- 76. http://en.wikipedia.org/wiki/Social_economics
- 77. http://en.wikipedia.org/wiki/Marxist_philosophy
- 78. <http://kohsantepheapdaily.com.kh/>
- 79. <http://www.fao.org/fi/fcp/en/KHM/profile.htm>
- 80. <http://www.fao.org/3/X9808e/x9808e03.htm>
- 81. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/7352333.stm>
- 82. http://www.transparency.org/news_room/in_focus/2008/cpi2008/cpi_2008_table
- 83. http://hdr.undp.org/en/media/HDI_2008_EN_Tables.pdf
- 84. <http://www.maff.gov.kh/en/>
- 85. http://www.nis.gov.kh/nis/CSES/NIS_CSES_Report_Education_final200809.pdf
- 86. <http://www.btinternet.com/~andy.brouwer/pvihear.htm>

សេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ នៃសាកលវិទ្យាល័យ ហេង ស័រិន ក្សេមប៊ុន

